
УИЛИЯМ МАКДОНАЛД

КОМЕНТАР

НА НОВИЯ

ЗАВЕТ

---

clv

Уилям Макдоналд

Коментар на Новия Завет

Том 3
Галатяни – Откровение

Издателство ВЕРЕН
п. к. 91, София 1408

clv

Christliche
Literatur-Verbreitung e.V.
Postfach 110135 • 33661 Bielefeld

© 1989 by William MacDonald

Оригинално заглавие: *Believer's Bible Commentary – New Testament*

© на българското издание 1997

Издателство ВЕРЕН ООД, София 1408, п. к. 91

Превод от английски: Екатерина Абаджиева

Предпечатна подготовка: Издателство ВЕРЕН

Корица: Dieter Otten, Bergneustadt

Типография: Ebner, Ulm

ISBN 954-8225-18-2

ISBN 3-89397-373-7

Съдържание

Съкращения	7
Посланието на апостол Павел към галатяните	9
Въведение	9
Схема на изложението	11
Коментар	11
<i>Законничество</i>	42
Крайни бележки	45
Библиография	47
Посланието на апостол Павел към ефесяните	49
Въведение	49
Схема на изложението	51
Коментар	51
<i>Божественото ни избиране</i>	55
Крайни бележки	118
Библиография	120
Посланието на апостол Павел към филипяните	121
Въведение	121
Схема на изложението	124
Коментар	124
Крайни бележки	154
Библиография	156
Посланието на апостол Павел към колосяните	157
Въведение	157
Схема на изложението	160
Коментар	160
<i>Примирението</i>	170
<i>Християнското домочадие</i>	193
Крайни бележки	249
Библиография	249
Първото послание на апостол Павел към солунците	205
Въведение	205
Схема на изложението	207
Коментар	207
<i>Господното пришествие</i>	216
<i>Белезите на последното време</i>	228
<i>Освецението</i>	235
Крайни бележки	238
Библиография	240
Второто послание на апостол Павел към солунците	241
Въведение	241
Схема на изложението	242
Коментар	242
<i>Гравването и Пришествието</i>	244
<i>Гравването и църквата</i>	256
Крайни бележки	266

Библиография	267
Първото послание на апостол Павел към Тимотей	275
Въведение	275
Схема на изложението	276
Коментар	276
Крайни бележки	315
Библиография	317
Второто послание на апостол Павел към Тимотей	319
Въведение	319
Схема на изложението	320
Коментар	320
Крайни бележки	347
Библиография	348
Посланието на апостол Павел към Тит	349
Въведение	349
Схема на изложението	350
Коментар	350
<i>Старейшините</i>	353
<i>Християнинът и светът</i>	364
<i>Отстъплението</i>	408
Крайни бележки	370
Библиография	371
Посланието на апостол Павел към Филимон	373
Въведение	373
Схема на изложението	374
Коментар	374
Крайни бележки	381
Библиография	382
Посланието към евреите.	383
Въведение	383
Схема на изложението	386
Коментар	387
<i>Какво е посланието на Писмото до евреите за днешно време</i>	457
Крайни бележки	459
Библиография	461
Откровението на Исус Христос	463
Въведение	463
Схема на изложението	466
Коментар	467
Крайни бележки	505
Библиография	507
Обща библиография	509

Съкращения

Съкращения на заглавията на книгите от Стария Завет

Бит.	Битие	Екл.	Еклизиаст
Изх.	Изход	Пес.	Песен на песните
Лев.	Левит	Ис.	Исая
Чис.	Числа	Ер.	Еремия
Второзак.	Второзаконие	Плач.	Плачът на Еремия
Ис. Нав.	Исус Навиев	Езек.	Езекиил
Съд.	Съдии	Дан.	Даниил
Рут	Рут	Ос.	Осия
1 Царе	1 Книга на Царете	Йошу	Йошуа
2 Царе	2 Книга на Царете	Ам.	Амос
3 Царе	3 Книга на Царете	Ав.	Авгий
4 Царе	4 Книга на Царете	Йона	Йона
1 Лет.	1 Книга на Летописите	Мих.	Михей
2 Лет.	2 Книга на Летописите	Наум	Наум
Езра	Езра	Авак.	Авакум
Неем.	Неемия	Соф.	Софония
Ест.	Еستير	Агей	Агей
Йов	Йов	Зах.	Захария
Пс.	Псалми	Мал.	Малахия
Пр.	Притчи		

Съкращения на заглавията на книгите от Новия Завет

Мат.	Евангелие от Матей	2 Кор.	2 Посл. към Коринтяните
Марко	Евангелие от Марко	Гал.	Послание към Галатяните
Лука	Евангелие от Лука	Еф.	Послание към Ефесяните
Йоан	Евангелие от Йоан	Фил.	Послание към Филипяните
Деян.	Деянията на апостолите	Кол.	Послание към Колосяните
Як.	Послание Яковово	1 Сол.	1 Послание към Солунците
1 Петр.	1 Послание на Петър	2 Сол.	2 Послание към Солунците
2 Петр.	2 Послание на Петър	1 Тим.	1 Послание към Тимотеѝ
1 Йоан	1 Послание на Йоан	2 Тим.	2 Послание към Тимотеѝ
2 Йоан	2 Послание на Йоан	Тит	Послание към Тит
3 Йоан	3 Послание на Йоан	Филим.	Послание към Филимон
Юда	Послание на Юда	Евр.	Послание към Евреите
Римл.	Послание към Римляните	Откр.	Откровението на Йоан
1 Кор.	1 Посл. към Коринтяните		

Съкращения на различните версии, преводи и парафразирани издания на Библията

АСПБ	Американски стандартен превод на Библията
НБФУГ	Номерирана Библия от Ф. У. Грант
НПБДЖНД	Нов превод на Библията от Джон Нелсън Дарби

ПБДЖБФ	Парафразирана Библия от Дж. Б. Филип
ПБКДж	Превод на Библията от Кинг Джеймс
РПБКУ	Разширен превод на Библията от Кенет Уест
ЖБ	Живата Библия
НАСПБ	Нов американски стандартен превод на Библията
НАБ	Нова английска Библия
НМПБ	Нов международен превод на Библията
НИПБКДж	Ново издание на превода на Библията от Кинг Джеймс
РИСПБ	Ревизирано издание на стандартния превод на Библията
РИ(А)	Ревизирано издание (Англия)

Посланието на апостол Павел към галатяните

„Това Послание е „Магна харта“ на духовната свобода за целия свят и за всяко време.“

Чарлз Р. Ергмън

Въведение

I. Уникално място в канона

Голяма част от английскоговорещите, а така също и от френскоговорещите народи са от келтски произход, т. е. шотландски, ирландски, уелски или бретонски. Тези етнически групи ще бъдат особено очаровани да открият, че едно от най-ранните Павлови Писма е било написано до техните предци (Галатия, Келт и Галия са сродни думи).

Около 278 г. пр. Хр. голям брой европейски гали са мигрирали в местата, където днес се намира Турция. Постепенно те са утвърдили границите на своята държава и са я нарекли Галатия. Много хора смятат, че в характера на галатяните могат да се видят някои „келтски“ следи като например непостоянството (Деян. 13 и Гал. 3:1).

Независимо от всичко това Посланието към галатяните изпълнява една много важна функция в ранното християнство. Макар и много хора да гледат на него като на „първа чернова“ на Посланието към римляните (тъй като и в него се говори по подобен начин за евангелието на благодатта, Авраам, закона и пр.), Писмото до галатяните представлява много сериозен и пламенен опит за спасяване на християнството от опасността да се превърне в месиянска секта на законническия юдеизъм. Ние не знаем каква е била реакцията на самите галатяни, но знаем, че евангелието на благодатта, отделено от делата по закона,

в края на краищата наистина е възтържествувало и християнството се е разраснало като вяра по целия свят.

В периода на реформацията Посланието към галатяните е придобило такова огромно значение за Лутер, че той го е наричал „моята Кетс“ (галеното име на съпругата му). Неговият „Коментар върху галатяните“ е оказал влияние не само върху изследователите, но и върху обикновените хора. И досега той продължава да се издава и изучава.

II. Авторство

Авторството на Галатяните като едно от Посланията, написани от Павел, никога не е била оспорвана. То се цитира като Павлово Послание от Поликарп, Игнатий, Юстин Мартир, Ориген, Иринеи, Тертулиан и Климент от Александрия. То е включено като такова и в Мураторианския Канон и стои на първо място в Маркионския „Апостоликон“ вероятно благодарение на своята антиюдейска насоченост. Всичко това говори за едни много силни външни доказателства.

Вътрешните доказателства за авторството на Павел включват споменаването на неговото име в 1:1 и 5:2 и забележката малко преди края на Писмото (6:11), в която се казва, че той е написал това с „едри букви“. На основание на тази забележка повечето изследователи правят предположения, че Павел е имал някакво очно страдание. Тези предположения се подкрепят и от текста, в който се казва, че едно време галатяните са били готови да извадят *очите* си и да ги

замянат с очите на Павел. Освен това има много исторически бележки, които съвпадат с моменти, описани в Деянията на апостолите. Проблемите около обрязването и около истинското апостолство на Павел са дали доста поводу за разгорещени спорове през 50-те и 60-те години, които след това са затихнали.

III. Датиране

Уточняването на датата на написване на това Послание зависи от тълкуването на изразите „галатийските църкви“ и „галатяни“. Ако под тях се разбира южната част на Мала Азия, може да се предположи, че Писмото е било написано през един по-ранен период — дори преди съвещанието в Ерусалим. Ако се приеме, че те са били в северната част на Мала Азия, това ще наложи една по-късна дата.

Като *географско* понятие името Галатия е било прието като наименование на северната област, но като *политическо* понятие е било използвано за обозначаване на южната област — римската провинция Галатия.

Предположението, че името Галатия се отнася до северната област на Мала Азия, е било поддържано до 1800 г. и продължава да се поддържа до голяма степен и днес от германските изследователи. Няма обаче никакви доказателства, че Павел някога е служил сред „галатяните“ от тази област, което, разбира се, не означава, че трябва автоматично да се откажем от това предположение.

След популяризиране на предположението от Сър Уилям Ремзей, че Галатия е била част от южната област, тази теория е била широко разпространена във Великобритания и Северна Америка. Фактът, че в Деянията на апостолите Лука отделя значително място на мисионерската работа на Павел в тази област (Писидийска Антиохия, Икония, Листра и Дервия), говори в полза на теорията, че апостолът е писал именно на

новоповярвалите от тези места. И тъй като Павел е евангелизирал Южна Галатия по време на първото си мисионерско пътешествие и я е посетил повторно по време на второто си мисионерско пътешествие, бихме могли да допуснем, че Писмото до галатяните е било написано и през някой по-ранен период. Ако Писмото е било написано *преди* съвещанието в Ерусалим, което е описано в Деяния 15 (и се е състояло през 49 г. сл. Хр.), това би обяснило защо проблемът с обрязването е все още толкова актуален. Теодор Цан, водач германски консервативен изследовател, смята, че е напълно възможно Посланието към галатяните да е било написано от Коринт по време на второто мисионерско пътешествие на Павел. Това би означавало, че то е неговото най-ранно Писмо.

Ако се приеме, че Галатия е била област в северната част на Мала Азия, тогава Посланието към галатяните би трябвало да е било написано някъде през 50-те години — най-рано през 53 г., но най-вероятно след нея.

Но ако е вярно, че Галатия е била област в южната част на Мала Азия, както и ние смятаме, и особено ако Посланието е било написано преди Павел да е присъствал на съвещанието в Ерусалим, на което се е решавал въпросът за обрязването на християните езичници, времето на написването на тази книга би могло да се определи като 48 г. сл. Хр.

IV. Историческа обстановка и тема

Павел е посетил Мала Азия по време на ранните си мисионерски пътешествия, проповядвайки славното послание, че спасението се получава единствено чрез вяра в Христос. Тогава са били спасени много негови слушатели и са се образували църкви, някои от които са били в Галатия. Жителите на Галатия са били известни като неспокойни, войнолюбиви и непостоянни хора.

След заминаването на Павел в църквите са навлезли много лъжеучители, кои-

то са въвели едно погрешно учение. Те са учели, че освен чрез вяра в Христос спасението е и чрез спазване на закона. Тяхното послание е представлявало смесца от християнство и юдеизъм, от благодат и законничество, от Христос и Мойсей. Те също така са се опитвали да отвърнат галатяните от Павел, като са казвали, че той не е истински апостол на Господа и поради тази причина неговото учение не заслужава доверие. Опитвали са се да разрушат доверието във вестта, като подкопаят доверието във вестителя. Много от галатийските християни са били повлияни от техните коварни внушения.

Колко ли големи са били мъката и разочарованието на Павел, когато е чул тези новини от Галатия! Нима него-

вият труд сред тези хора се е оказал напразен? Дали все още е възможно християните да бъдат избавени от тези законнически учения на юдеизма? На Павел не му е оставало нищо друго, освен да предприеме бързи и решителни мерки. Той е взел перото и е написал това изтънено с негодувание Писмо до възлюбените си деца във вярата. В него апостолът подчертава истинския характер на спасението, което се дава по благодат от начало до край и не може да се спечели чрез спазване на закона нито изцяло, нито частично. Добрите дела не са условие за спасението, а следствие от спасението. Християнинът е умрял за закона. Той води свят живот, но не със своите собствени усилия, а със силата на обитаващата в него Свети Божий Дух.

Схема на изложението

- I. Личната страна на Посланието: Павел защитава своя авторитет (1 и 2 гл.)
- A. Целта на Павел при написване на Посланието (1:1—10)
- B. Защитата на Павел — на неговото послание и служение (1:11—2:10)
- B. Укорът на Павел към Петър (2:11—21)
- II. Доктриналната страна на Посланието: Павел защитава оправданието чрез вяра (3:1—5:1)

- A. Великата истина на благовестието (3:1—9)
- B. Законът срещу обещанието (3:10—18)
- B. Целта на закона (3:19—29)
- Г. Деца и синове (4:1—16)
- Д. Робство или свобода (4:17—5:1)
- III. Практическата страна на Посланието: Павел защитава християнската свобода в Духа (5:2—6:18)
- A. Опасността от законничеството (5:2—15)
- B. Силата за святост (5:16—25)
- B. Практически увещания (5:26—6:10)
- Г. Заключение (6:11—18)

Коментар

- I. Личната страна на Посланието: Павел защитава своя авторитет (1 и 2 гл.)

1:1 Още в самото начало Павел държи да изясни, че призоваването му като **апостол** е едно небесно призвание. То не е дошло от **човеци**, нито му е било предадено от Бога **чрез човек**, а е дошло **чрез**

Исус Христос и Бог Отец, Който Го е възкресил от мъртвите. Човек, който е бил призван само от Бога и е отговорен само пред Бога, е свободен да проповядва Божието послание, без да се страхува от хората. Затова и апостолът не зависи нито от дванадесетте апостоли, нито от когото и да било друго както по отношение на своето послание, така и по отношение на своето служение.

Този стих съдържа едно явно и едно неясно твърдение за божествеността на

Христос. Явното твърдение е изразът „**нищо чрез човек, но чрез Исуса Христа**“, а неявното се подразбира от начина, по който Павел свързва **Исус Христос с Бог Отец**, като Ги поставя в едно отношение на равенство. След това той говори за **Бог Отец** като за Един, **Който е възкресил Исус от мъртвите**. Павел има всички основания, за да напомни на галатяните този факт. Възкресението е доказателство за пълното Божие удовлетворение от делото на Христос за нашето спасение. Очевидно галатяните не са удовлетворени напълно от делото на Спасителя, тъй като се опитват да го усъвършенстват, като прибавят към него и собствените си усилия за спазването на закона.

Павел е бил призван от *възкръсналия* Христос за разлика от дванадесетте апостоли, които са били призвани от Господ Исус по време на Неговото земно служение. От този момент нататък възкресението съставя важна част от неговото послание.

1:2 Апостолът свързва себе си с **всичките братя, които са с него**. Тези братя единодушно подкрепят неговия призив към галатяните да се държат за истината на благовестието. За разлика от другите Павлови Послания Писмото към галатийските църкви показва съвсем съзнателна липса на топлина. Обикновено Павел се обръща към вярващите с думите „Божията църква“ или „светиците“, или „верните в Христа Исуса“. Често пъти той благодари на Бога за християните или ги хвали за техните достойнства. Нерядко апостолът назовава отделни вярващи по име. Но тук няма нищо такова. Грешката на галатийските църкви е толкова сериозна, че единственото правилно отношение към нея са сдържаност и стугенина.

1:3 „**Благодат и мир**“ са две от великите думи на благовестието. „**Благодатта**“ е незаслужената милост, която Бог показва към безбожните грешници. Вместо да кара хората да *празят* нещо,

за да заслужат своето спасение, тя показва какво Бог *е направил*, за да ги спаси, и ги кани да приемат спасението като истински подарък. Скофилд казва следното: „Вместо да търси добри хора, които би могла да усъвършенства, благодатта търси осъдени, виновни, безмълвни и безпомощни хора, които може да спаси, освети и прослави.“ **Мирът** е резултат от благодатта. Когато един грешник приеме Спасителя, той получава **мир** с Бога. Знанието, че всички негови грехове са простени и че той никога няма да бъде осъден, му дава спокойствие. Но благодатта не само *спасява* вярващия, тя го и *пази*. Ние се нуждаем не само от благословението да имаме *мир с Бога*, но и от самия *Божий мир*. Това са благословенията, които Павел пожелава на вярващите в Галатия в началото на своето Писмо. Очевидно те добре разбират, че тези благословения никога не биха могли да дойдат чрез закона. Законът носи проклятие на всеки, който наруши неговите изисквания. Той никога не е донесъл мир на нито една душа.

1:4 След това Павел напомня на своите читатели с каква огромна цена е било постигнато тяхното спасение. Обърнете внимание на думите: „нашия Господ Исус Христос, **Който даде Себе Си за нашите грехове**“. Ако Той е дал Себе си, за да разреши въпроса с греха, тогава за нас е колкото излишно, толкова и невъзможно да добавим нещо към такова дело, нито пък да постигнем примирение, като спазваме закона. Христос е единственият и достатъчен Спасител. Христос умря, „за да ни **избави от настоящия нечист свят**“. Това означава избавяне не само от моралната и политическата поквара на този свят, но и спасение от религиозния свят, който смесва ритуалите и церемониите с вярата в Христос. Тук е мястото, на което Павел трябва да напомни на галатяните, че те са на път да се върнат към същата тази система, от която Христос ги е освободил, като е умрял! Избавлени-

ето, което дава Христос, е „според волята на нашия Бог и Отец“. Тези думи насочват поклонението в правилната посока — не към жалките усилия на човека, а към суверенната Божия воля. Те подчертават, че Божият път за спасение е Христос и че друг път няма.

Ст. 4 трябва да ни напомни, че Бог не се интересува от усъвършенстването на света, нито как да направи така, че хората в него да се чувстват по-удобно, а се интересува от избавлението на хората от света. Нека и нашите приоритети да съвпадат с Неговите!

1:5 Според евангелието на благодатта цялата слава за спасението на човека принадлежи на Бог Отец и на Господ Исус Христос. Човекът не може да раздели славата, като стане съвместен спасител заедно с Христос, спазвайки закона.

В тези пет стиха всеки отделен израз притежава дълбоко значение. Във всеки един от тях се крият големи истини, изразени само с няколко думи. В една съвсем сбита форма Павел заявява двете главни теми, които ще бъдат развити по-подробно в останалата част от Посланието — *неговият собствен авторитет като апостол и неговото евангелие на Божията благодат*. Оттук нататък той започва да разглежда пред галатяните първия проблем.

1:6, 7 В началото апостолът укорява галатяните заради лекотата, с която приемат всяка заблуда. Той се чуди как те могат толкова бързо да се отвърнат от истината на благовестието и окачествява действието им като изоставяне на Бога заради едно „друго благовестие“. Бог ги е **призовал „чрез Христовата благодат“**, а сега те се връщат обратно към проклятието на закона. Те вече са приели истинското благовестие, а сега се отвърщат от него, за да преминат към едно **различно благовестие**, което изобщо не е благовестие. Това е едно изопачено послание, което смесва благодатта със закона.

1:8, 9 Павел дъва пъти произнася проклятието върху всеки, който проповядва **друго благовестие**. Бог има само една вест за осъдените грешници: спасение по благодат чрез вяра, изцяло отделено от спазването на закона. Онези, които проповядват някакъв друг път за спасение, неизбежно ще бъдат осъдени. Какви сериозни последствия носи проповядването на едно послание, което води душите до вечна погибел! Павел не показва никаква търпимост към такива лъжеучители. Такова трябва да бъде и нашето отношение! Джон Стот ни предлага следното предупреждение:

„Ние не трябва да бъдем като хората от света и да се впечатляваме от обявяването, надареността или поста на онези, които идват като учители в църквата. Те могат да дойдат при нас с голямо самочувствие, авторитет и образованост. Могат да бъдат епископи или архиепископи, университетски професори или доктори, или дори самият папа. Но ако те носят едно благовестие, различно от благовестието, което са проповядвали апостолите и което е било записано в Новия Завет, трябва да бъдат отхвърлени. Ние трябва да гледаме на тях през лупата на благовестието, а не да преценяваме благовестието през тях. Както казва д-р Елън Коул: „Външият вид на посланика не прави неговото послание по-валидно, а точно обратното — естеството на посланието узаконява посланика.“¹

Забележете, че апостолът казва „ангел от небето“, а не „ангел от Бога“. Един „ангел от небето“ би могъл да донесе лъжливо послание, но един ангел от Бога — никога! Човешкият език не би могъл да изрази по-ясно изключителността на евангелието. То е единственият път за спасение. Никакви човешки усилия или заслуги не могат да вземат участие в него. Докато законът носи проклятие на всички, които не успеят да го спазят, благовестието носи проклятие на всички, които се опитат да го променят.

1:10 Вероятно на това място Павел си спомня обвиненията на враговете си, според които той самият бил променил благовестието така, че да се хареса на своите слушатели. Това го кара да попита следното: „Когато казвах, че има само едно благовестие, на кого се опитвах да угодя — **на човеците или на Бога?**“⁴ Очевидно той не се е опитвал да угоди на **човеците**, защото те ненавиждат твърдението, че има само един път до небето. Ако Павел беше променил своето послание така, че да се хареса на **човеците**, той **нямаше да бъде слуга на Христос**; всъщност той щеше да си навлече Божия гняв.

Б. Защитата на Павел на неговото послание и служение (1:11—2:10)

1:11, 12 Сега апостолът представя шест довода в защита на своето послание и служение. Първият е, че благовестието е получено чрез божествено откровение, независимо от човека. То „**не е човешко**“ в смисъл, че не е дошло от човека. Помислете малко и ще видите, че това е така. Благовестието на Павел възвишава Бога и принижавя човека. То не говори за едно спасение, което хората биха могли да измислят! Павел **нищо го е приел от** някой друг човек, **нищо го е научил от** книгите, а то е **дошло** при него чрез **пряко откровение от Самия Исус Христос**.

1:13, 14 Вторият довод представлява фактът, че Павел не включва юдейския закон в своето благовестие. Това не може да се отпаде на недобро познаване на **юдейската религия**, тъй като и по рождение, и по образование Павел е бил изцяло пропит от закона. По свой собствен избор той е станал известен преследвач на **църквата**. Ревността, с която е защитавал **преданията на бащите** си, е надминавала усърдието на много други юдеи на неговата възраст. Следователно неговото благовестие за спасение чрез вяра, без дела по закона, не може да се припише на невежество по отношение на закона. Защо тогава в своите про-

поведи той не говори нищо за спазването на закона? Защо неговото благовестие се противопоставя на произхода му, на естествения му наклонности и на цялото му религиозно развитие? Просто защото то не е резултат от неговото собствено мислене, а му е било дадено **пряко от Бога**.

1:15—17 Третият довод е, че през първите няколко години от своето служение апостол Павел е работел **независимо от другите апостоли**. Това означава, че той е бил **независим от другите** и във връзка с евангелието. След своето обръщение Павел **не се е допитал веднага до** други човешки водачи, **нищо се е изкачил в Ерусалим**, където са били другите апостоли. Не, той **веднага е заминал за Арабия**, след което **се е върнал отново в Дамаск**.

Решението му да не отиде в Ерусалим е било взето не защото той не е уважавал другите апостоли, а защото е бил определен от възкръсналия Господ за едно изключително служение сред езичниците (2:8).

Оттук следва, че неговото благовестие и неговото служение не се нуждаят от човешко потвърждение. Той изобщо не зависи от човеците.

В тези стихове има няколко израза, които заслужават повече внимание. Забележете израза в 15 ст.: „**Бог, Който... още от утробата на майка ми ме беше отделил**“. Павел разбира, че още преди да е бил роден, той е бил отделен от Бога за специално служение. И след това добавя: „**и призовал чрез Своята благодат**“, имайки предвид своето обръщение по пътя за Дамаск. Ако Павел беше получил в този момент онова, което заслужава, той трябваше да бъде хвърлен направо в ада. Но Христос, в Своята чудна благодат, го е спасил и го е изпратил да проповядва вярата, която до този момент се е опитвал да унищожи. В 16 ст. апостолът казва, че Бог е **благоволил да открие в него Сина Си**. Тези думи ни разкриват каква чудна цел има Бог, когато

ни призовава — да открие в нас Сина Си, така че да можем да представяме Господ Исус на света. Той открива Христос на нашите сърца (16 ст.), за да може да Го изяви чрез нас (16—23) и за да може да се прослави чрез това (24 ст.). Специалната задача на Павел е проповядването на благовестието сред езичниците.

В 17 ст. той казва, че след това е **заминал за Арабия**. Всеки Господен служител има нужда от малко време за уединение и размишление. Мойсей е живял четиридесет години от другата страна на пустинята. Давид е бил сам с Бога, докато е пасял овцете по юдейските хълмове.

1:18—20 Четвъртият говор е, че когато най-после се е изкачил в Ерусалим, Павел се е срещнал само с **Петър и Яков**. С изключение на тези двама апостоли, той е бил сравнително неизвестен на църквите в Юдея (1:21—24). За да подчертае още веднъж своята независимост от останалите апостоли, Павел посочва, че е отишъл в Ерусалим **едва три години** след обръщението си. Той е отишъл там, за да се запознае с **Петър**² — една неофициална и съвсем лична среща (Деян. 9:26—29). Докато е бил там, той се е срещнал също така и с **Яков, брат на Господа**. Гостуването му у Петър е продължило само **петнадесет дни** — прекалено кратък срок за провеждане на курс по християнство! Освен това текстът показва, че между Павел и другите братя е съществувало едно свършено равенство.

1:21—24 След това свое посещение апостолът е прекарал известно време в областите на **Сирия и Киликия**: бил е там толкова дълго, че **църквите в Юдея** не са го познавали лично. Само са знаели, че оня, който едно време е гонел християните, сега сам е християнин и проповядва Христос на другите. Това ги е накарало да **славят Бога** за промяната, която Той е извършил в живота на Павел. (Хората славят ли Бога заради промяната в твоя живот?)

2:1 При следващото посещение на Павел в Ерусалим апостолиите са се съгласили еднородно, че благовестието има божествен произход (2:1—10). Това е и петият говор на Павел. Тъй като началото на църквата е било положено в Ерусалим и този град е станал малко или повече главната щаб-квартира на апостолиите, някои християни са помислили, че ерусалимската църква е „църквата-майка“. Поради тази причина Павел е трябвало да се бори с обвинението, че той е по-нисш от дванадесетте апостоли, тъй като не е един от тях. Той отговаря на тези обвинения с подробен разказ за **по-късното си посещение в Ерусалим**. Дали това е станало **четирнадесет години** след неговото обръщение или след неговото първо посещение, не ни е известно. Знаем само, че за да отиде там, той е получил откровение от Христос и е заминал заедно с **Варнава**, негов съработник, и **Тим**, езичник, обърнал се чрез служението на Павел. Юдейските учители са твърдели, че ако иска да получи пълно спасение, Тим трябва да бъде обрязан. Апостол Павел се е противопоставил твърдо на това изискване, тъй като е разбрал, че то поставя под съмнение истината на благовестието. (По-късно, когато е станало въпрос да бъде обрязан Тимотеи, Павел не се е противопоставил, тъй като това не е застрашавало нито една основна християнска доктрина — Деян. 16:3.)

Е. Ф. Кивън казва следното:

„Павел е разбрал, че обрязването на един човек с цел неговото оправдаване не е толкова невинен ритуал, колкото изглежда на пръв поглед. Да искаш да бъдеш обрязан, означава да се стремиш да се оправдаеш чрез законнически методи и следователно да отречеши самата основа на благодатта.“³

2:2 Когато се е изкачил в Ерусалим, Павел най-напред е **изложил пред братята благовестието, което** е проповядвал **между езичниците, но** е направил това **насаме пред по-именитите от тях, за**

да не би да тича или да е тичал напразно. Защо апостолът е предпочел да говори първо **насаме** с духовните водачи вместо пред цялото събрание? Може би той е очаквал от тях да одобряват неговото благовестие, в случай че е проповядвал едно лъжливо евангелие? Очевидно не! Това би противоречало на всичко, което той е говорил досега. Апостолът вече заявява няколко пъти, че посланието, което той проповядва, му е открито по божествен начин. Той няма никакви съмнения по отношение на истинността на учението, което проповядва. Явно обяснението трябва да се търси другаде. По онова време говореното най-напред с водачите е било знак на уважение. Освен това е било желателно водачите да бъдат напълно уверени относно истинността на Павловото евангелие. Ако те са имали какви въпроси или затруднения, Павел е могъл да им отговори още в началото. След този разговор той е могъл да излезе пред църквата с пълната подкрепа на другите апостоли. Когато човек излиза да говори пред голям брой хора, винаги съществува опасността от емоционални изблици, които могат да разклалят равновесието в групата. Затова Павел е искал да представи своето благовестие най-напред само на водачите — в една спокойна атмосфера, без опасност от масова психоза. Ако той не е действал така, имало е опасност да се стигне до разорещена дискусия, която да разцепи църквата на две — еврейска част и езическа част. Тогава целта на пътуването на Павел до Ерусалим е щяла да бъде осуетена. Точно това има предвид и самият той, когато казва „**да не би напразно да тичам или да съм тичал**“.

2:3 Въпросът за спазването на закона е бил поставен съвсем остро във връзка с обрязването на **Тим**. Дали ерусалимската църква ще приеме в общение този езически обръщенец, или ще настоява той да бъде обрязан?⁴ След дълги дискусии и спорове апостолите са решили, че

обрязването не е необходимо за спасението. Така Павел е спечелил решителна победа.⁵

2:4 Основната причина, поради която Павел е трябвало да отиде в Ерусалим, става ясна, когато свържем началото на 2 ст. с началото на 4 ст.: „А възлязох по откровение... **и то поради лъжебратята, които се бяха вмъкнали.**“ Това се отнася до станалите преди това събития в Антиохия (Деян. 15:1, 2). Представяйки се като християни, някои юдейски учители от Ерусалим са се вмъкнали по някакъв начин **тайно** в църквата в Антиохия и са проповядвали, че обрязването е необходимо за спасението.

2:5 Павел и Варнаба са се противопоставили твърдо. За да разрешат въпроса, те двамата и някои други са взели решение да заминат в Ерусалим и да проучат мнението на ерусалимските апостоли и старейшини.

2:6 Но братята в Ерусалим, които са били считани за водачи, **не са добавили нищо** — нито към неговото послание, нито към него като апостол. Това е нещо наистина удивително! В предишната глава Павел изрично подчертава, че неговият контакт с другите апостоли е бил минимален. А сега, когато най-сетне той е получил възможност да разговаря с тях, те изцяло са се съгласили, че той проповядва същото благовестие като тях. Това е един много важен момент! Всъщност еврейските водачи са потвърдили, че благовестието на Павел не е в нищо по-долно от тяхното благовестие. Тоест, въпреки че Павел е работел независимо от тях и без те да са го учили на каквото и да било, благовестието, което той проповядва, е същото благовестие, което те проповядват. (Тук Павел изобщо не подценява другите апостоли. Той просто казва, че „**каквото и да са били**“ те — т. е. съпътници на Господ Исус, докато Той е бил на земята — това не ги прави по-превъзходни в неговите очи. Бог не оценява човека по външните му белези.)

2:7, 8 Апостолите от Ерусалим са признали, че Павел е бил изпратен по незаслужена милост да занесе благовестието на **необрязаните** (езичници), също както **Петър** е бил изпратен между обрязаните юдеи. И двамата са проповядвали едно и също благовестие, но на различни групи от хора.

2:9, 10 Дори **Яков, Кифа (Петър)** и **Йоан**, явни **стълбове** в църквата, са **познали**, че Бог действа чрез Павел, и са **дали десници на общение** както на него, така и на **Варнава**, за да занесат благовестието **сред езичниците**. Това не е официално ръкополагане, а израз на загрижеността и обичта на братята към Павел във връзка с неговото служение. Единствената препоръка, която те са отправили към Павел и Варнава, е била да **помнят бедните** — **същото нещо, което** и Павел е бил **ревностен да върши**.

В. Укорът на Павел към Петър (2:11—21)

2:11 Като шести и последен довод против нападките срещу своето апостолство Павел сега разказва как му се е наложило да укори апостол **Петър**⁶, смятан от много юдейски християни за главен апостол. (Този пасаж решително опровергава мнението, че Петър е бил единственият непогрешим водач на църквата.)

2:12 Когато е дошъл за първи път в Антиохия, Петър е **ял заедно с езичниците**, отдавайки се изцяло на своята християнска свобода. Според юдейското предание той не е имал такова право. След известно време в Антиохия са **дошли** няколко души, изпратени **от Яков** от Ерусалим. Те са **твърдели**, че идват от негова страна, но по-късно Яков отрича, че това е така (Деян. 15:24). Може би това са били християни юдеи, които все още са се придържали към част от наредбите на закона. Веднага след тяхното пристигане Петър е престанал да се среща с езичниците, тъй като се е **страхувал**, че вестта за неговото поведение

ще стигне до законнически настроените християни в Ерусалим. С тази своя постъпка той е показал отрочане на една от най-великите истини на евангелието — че всички вярващи са едно в Христос Исус и че никакви национални различия не могат да засегнат общуването между тях. Във връзка с това Фундли казва следното: „*Когато се отказва да яде заедно с необрязани хора, Петър потвърждава по един непряк начин, че макар и вярващи в Христос, за него езичниците са „мръсни и нечисти“ и че Мойсеевите обряди придават по-голяма святост от оправданието чрез вяра.*“

2:13 Примерът на Петър е бил последван и от други християни, сред които е бил и високо цененият съработник на Павел — **Варнава**. Когато разбира до какви сериозни последици води тази постъпка, Павел смело обвинява Петър **в лицемерие**. Пасажът от 14 до 21 ст. съдържа укора на Павел към Петър⁷.

2:14 Като християнин Петър е знаел, че Бог вече не прави разлика между народите, и е живеел като езичниците — ядейки тяхната храна и т. н. Но когато е отказал да яде с езичниците, Петър все едно е казал, че съблюдаването на юдейските закони и обичаи е необходимо условие за светостта и че вярващите езичници трябва да живеят **като юдеи**.

2:15 Изглежда, че тези думи на Павел са били казани с много голяма ирония. Поведението на Петър не показва ли следи от убеждението, че **юдеите** имат по-високо положение от презретените **езичници**? Самият той би трябвало да знае по-добре, тъй като преди обръщението на Корнилий Бог го е учил да не нарича никого „мръсен“ или „нечист“ (Деян. 11:1—18).

2:16 Спасените юдеи знаят много добре, че в **закона** няма спасение. Той осъжда на смърт онези, които не му се подчиняват съвършено. Това означава, че всички са осъдени, тъй като всички са нарушили недовите свети изисквания. Спасителят е представен като единствения

истински обект на вярата. Павел напомня на Петър, че **дори и тези**, които са *юдеи* по природа, идват до заключение, че спасението е **чрез вяра в Христос**, а не чрез дела по закона. Какъв е смисълът тогава Петър да задължава езичниците да живеят по закона? Законът казва на хората какво да правят, но не им дава сила да го правят. Той изявява греха, но не ги спасява от него.

2:17 Павел, Петър и другите са потърсили оправдание в **Христос** и единствено в Христос. Победението на Петър в Антиохия обаче говори, че той не се чувства напълно оправдан, след като иска да се върне обратно към закона, за да допълни своето спасение. Ако това е така, тогава Христос не е свършен и достатъчен Спасител. Ако ние отидем при Него, за да прости нашите грехове, а след това отидем и на друго място, то „тогава Христос на греха ли е служител“, щом не е успял да изпълни Своите обещания? Ако ние твърдим, че уповаваме на Христос, за да бъдем оправдани, и въпреки това се върнем отново към закона (който може само да ни осъди като грешници), тогава постъпваме ли като християни? Можем ли да се надяваме, че Христос ще одобри таква едно победение, което всъщност казва, че Той е „**служител на греха**“? Отговорът на Павел е едно изпълнено с негодувание: „**Да не бъде!**“

2:18 Когато е приел вярата в Христос, Петър се е отказал напълно от законническата система и е приел вярата в Христос. Той вече е разбрал, че когато става дума за Божието одобрение, отпадат всички различия между юдеите и езичниците. Сега, отказвайки се да яде заедно с езичниците, той е започнал да гради **отново** онова, което веднъж вече е **разрушил**. С това Петър е направил себе си **престъпник**. Той или е сгрешил, като се е отказал от закона, или грешил сега, като оставя Христос заради закона!

2:19 Нарушаването на закона се наказва със смърт. Като грешник аз съм нарушил закона и следователно съм осъден да умра. Но Христос е платил моето наказание, като е умрял вместо мен. По такъв начин, когато Христос е умрял, аз съм умрял. Той е умрял „спрямо закона“ в смисъл, че е отговорил на всички негови справедливи изисквания. И така, в Христос аз също съм умрял „**спрямо закона**“.

Християнинът е умрял **спрямо закона**: той вече няма нищо общо с него. Дали това означава обаче, че вярващият е свободен да нарушава десетте Божии заповеди както си иска? Не, разбира се. Християнинът живее свят живот не защото се страхува от закона, а защото обича Онзи, Който е умрял вместо него. Християните, които желаят да живеят по закона като начин на живот, не разбират, че по този начин застават под неговото проклятие. Освен това те не могат да изпълняват само една негова заповед, без да са длъжни да изпълняват всичките. Единственият начин, по който ние можем да **живеем за Бога**, е като умрем спрямо закона. Законът никога не може да произведе свят живот и Бог никога не е искал това. Начинът, по който Бог иска от нас да живеем свято, е обяснен във 20 стих.

2:20 Вярващият се отъждествява с **Христос** в Неговата смърт. На Голгота е бил разпънат не само *Христос*. Аз също съм бил **разпънат** там — в Него. Това означава, че Бог вече не гледа на мен като на грешник. Означава край на моите стремежи да заслужа или да спечеля спасението със собствените си усилия. Аз вече не съм дете на Адам, не съм човек, който живее под проклятието на закона. С моето старо, покварено естество вече е свършено. Старото, зло „аз“ е било разпънато и вече не управлява всекидневния ми живот. И както това е вярно за моето положение пред Бога, така то *трябва* да стане вярно и за моето поведение.

Вярващият не престава да съществува като отделна личност или като индивид. Но онзи, когото Бог вижда като един, който е умрял, не е същият като този, който живее. „**Вече не аз живея, но Христос живее в мен.**“ Спасителят не е умрял за мен, за да продължа да живея живота си както си искам. Той е умрял за мен, за да може отсега нататък Той да живее Своя живот в мен. **Животът, който сега живее в това човешко тяло, го живее с вярата в Божия Син.** „Вярата“ означава доверие или зависимост. Християнинът живее, като се доверява непрекъснато на Христос, като непрекъснато Му се отдава и като непрекъснато Му позволява да живее Своя живот в него.

По такъв начин Онзи, Който управлява живота на вярващия, е Христос, а не законът. Животът на християнина вече не е един непрекъснат стремеж, а едно непрекъснато упование. Той живее свят живот не от страх от наказание, а от любов към **Божия Син, Който го е възлюбил и е предал Себе Си заради него.**

Ти предал ли си някога своя живот на Господ Исус с молитва, в която Му казваш, че желаеш Неговият живот да бъде изявен в твоето тяло?

2:21 Божията благодат се вижда в Божия безусловен дар на спасението. Всеки опит на човека да заслужи спасението си обезсмисля благодатта. Тя вече не е благодат, ако човек може да я заслужи. Последният довод на Павел срещу Петър е изключително силен. Ако Петър би могъл да спечели Божието одобрение, като съблюдава юдейските обреди, „**тогава Христос е умрял напразно.**“ Той просто е хвърлил живота си хей така, без никаква смисъл. Но ние знаем, че Христос е умрял, защото човек не може да придобие **оправдание** по никакъв друг начин — нищо дори като спазва закона.

Клау казва следното:

„*Най-голямата от всички ереси, които разяждат църквите, заквасват убежде-*

нията със заблуда и изпълват сърцата на християните с гордост, е идеята за спасението чрез дела. „Аз вярвам“, казва Джон Ръскин, „че коренът на всеки разкол и всяка ерес, от които християнската църква страда толкова много, се крие в усието на човека да заслужи спасението, вместо да го приеме като дар. И една от причините нашите проповеди да бъдат толкова неефективни е, че те много по-често призовават хората да работят за Бога, вместо да гледат как Бог работи за тях.“⁸

II. Доктриналната страна на Посланието: Павел защитава оправданието чрез вяра (3:1—5:1)

A. Великата истина на благовестието (3:1—9)

3:1 Действията на галатяните показват пълна липса на разбиране и разум. Обръщането им от благодатта към закона показва, че те са **омаяни**. Да бъдеш омаян, означава да бъдеш омагьосан така, че съвсем непредпазливо да приемеш една лъжа за истина. Във въпроса, който Павел задава: „**Кой ви омая?**“, въпросителното местоимение е в 1 л. ед. ч. (на гр. *tis*),⁹ което може би предполага, че авторът на това лъжеучение е дяволът. Самият Павел е проповядвал на галатяните **Исус Христос като разпънат**, с което им е показал, че кръстът трябва да ги раздели завинаги от проклятието и от робството на закона. Да не би те да не са приели истината?

3:2 Но целият този проблем има разрешение. Нека галатяните се върнат към времето на своето обръщение — времето, когато Светият Дух е дошъл да обитава в техните тела. Как са **получили** те Духа? Чрез дела или чрез вяра? Очевидно чрез вяра. Никой никога не е получил Духа, като е спазвал **закона**.

3:3 Ако те не са могли да *получат* спасение чрез дела, могат ли сега да очакват, че ще се уствършенстват в святост или че ще пораснат в християнска

зрялост чрез закона? Ако силата на Духа е била необходима, за да ги спаси, могат ли те да завършат процеса с плътски усилия?

3:4 Когато са повярвали най-напред в Христос, галатяните са се изложили на жестоки преследвания, част от които са дошли в резултат на омразата от страна на ревностни юдейски пазители на закона, които са ненавиждали евангелието на благодатта. **Напрасно** ли е било цялото това страдание? Нима галатяните не разбират, че като се връщат обратно към закона, те всъщност казват, че онези, които са ги преследвали, са били прави? **Ако наистина това е било напрасно!** Така Павел изразява неувяхващата си надежда, че те ще се върнат към евангелието, заради което някога са **страдали**.

3:5 Има разногласия дали местоимението „Този“ (или „този“) в 5 ст. се отнася до Бога, до Павел или до някой друг, който е служел на галатяните по времето, когато апостолът пише това Писмо. Най-вероятно е то да се отнася до Бога, тъй като единствен Той може да дава Светия Дух. Но в един вторичен смисъл то може да се отнася и до християнския работник като инструмент, чрез който Бог изпълнява Своята воля. Това придава много възвишен вид на християнското служение. Някой беше казал: „*Истинското християнско служение е да предаваш Светия Дух на другите: това е едно действително раздаване на Духа.*“

Но ако апостолът има предвид себе си, той сигурно мисли за чудесата, които придружават неговото проповядване и приемането на Христос от неговите слушатели (Евр. 2:4). Времето на глагола обаче показва, че става въпрос не за нещо, което се е случило в миналото, а за нещо, което става в момента на писането. Павел най-вероятно говори за чудните дарби, които Светият Дух дава на вярващите след тяхното обръщение, описани в 1 Коринтяни 12:8—11.

Дали Бог върши всичко това чрез дела, изисквани от закона, или чрез вяра в посланието? Отговорът е: „**Чрез вяра в посланието.**“ Заживяването на Светия Дух във вярващия и Неговото действие след това никога не могат да се заработят или заслужат, а винаги се дават по благодат и се получават чрез **вяра**. Така че галатяните би трябвало да са разбрали от собствен опит, че благословението идва чрез вяра, а не чрез спазване на закона.

Като второ доказателство Павел използва самото Писание, което лъжеучителите изопачават, за да покажат необходимостта от обрязване! Да видим какво наистина казва СЗ по този въпрос.

3:6 Павел вече е доказал, че отношенията на Бога с галатяните се основават изцяло на вяра. Сега той показва, че и в старозаветното време хората са се спасявали по същия начин. Въпросът на Павел в 5 ст. беше „Чрез дела, изисквани от закона, ли върши това, или чрез вяра в посланието?“, а отговорът — „Чрез вяра в посланието.“ Веднага след този отговор започва 6 ст. с думите: „**както... Авраам...**“ — т. е. и Авраам е бил оправдан по същия начин — чрез вяра в посланието.

Може би юдейските учители използват примери от живота на Авраам, за да обосноват своите аргументи за необходимостта от обрязване (Бит. 17:24, 26). Ако това е така, Павел ще използва случая, за да се пребори с тях на тяхна територия. Как е бил спасен Авраам? **Като е повярвал в Бога.** Той не е извършил никакво дело, заради което да заслужи спасението: просто **е повярвал в Бога**. В това няма никаква заслуга: човек би бил глупак да не повярва в Бога. Повярването в Бога е единственото „дело“, което той може да извърши във връзка със спасението, но в него няма никакво място за хвалба. То не е „добро дело“, в което са включени човешки усилия. То не дава място на плътта. Какво по-естествено

от това, създаването да се довери на своя Създател или детето — на своя Баща?

Оправданието е Божий акт, чрез който Бог обявява за праведни всички, които вярват в Него. Бог може да се отнесе към грешниците по този начин с пълно основание, защото Христос умря като техен Заместник на кръста на Голгота, като плати наказанието за техните грехове. Оправданието не означава, че Бог прави грешника праведен и безгрешен сам по себе си. Той го смята за праведен на основание на делото на Спасителя. Бог поставя вярващия грешник в положение на праведност, което го прави годен за небето, след което очаква от него да живее праведно от благодарност за това, което Той е направил за него. Важното е да разберем, че оправданието няма нищо общо със спазването на закона. То е изцяло на принципа на вярата.

3:7 Без съмнение юдейските учители са казвали, че за да бъдат истински Авраамови синове, галатяните е трябвало да се обрежат. Но истинските синове на Авраам не са онези, които са юдеи по рождение, нито тези, които са повярвали в юдеизма впоследствие, а такива, които се спасяват чрез вяра. В Римляни 4:10, 11 Павел казва, че Авраам е бил счетен за праведен, преди да е бил обрзан. С други думи, той е бил оправдан, докато все още е бил езичник.

3:8 Тук Старият Завет е представен като пророк, който предвижда, че Бог ще оправдае както езичниците, така и юдеите на принципа на вярата. Благославянето на езичниците чрез вяра е предсказано не само в СЗ, но е и съобщено на Авраам от Бога в Битие 12:3: „...и в тебе ще се благословят всички земни племена.“

Когато за първи път прочетем цитата от Битие, ни е трудно да видим как Павел е могъл да намери в него точно този смисъл. Но Светият Дух, Който е написал този стих в СЗ, е знаел, че той съдържа евангелието за спасение чрез вяра на всички народи. И тъй като Павел

е писал вдъхновен от Същия Свети Дух, той е могъл да ни обясни и това скрито значение: **в теб** (т. е. заедно с Авраам, или по същия начин като Авраам), **ще се благославят** (ще се спасяват) **всичките народи** (както езичниците, така и юдеите). Как се е спасил Авраам? **Чрез вяра**. Как ще се спасяват народите? По същия начин като Авраам — чрез вяра. При това те ще се спасяват като езичници, а не след като първо станат юдеи.

3:9 Според свидетелството на еврейските Писания всички, които имат вяра, се благославят заедно с вярващия Авраам.

Б. Законът срещу обещанието (3:10—18)

3:10 Сега Павел показва чрез Свещеното Писание, че вместо да благослови, законът може само да постави под проклятие. В този стих не се казва „всички, които са нарушили закона“, а се казва „всички, които се облягат на дела, изисквани от закона“. Това ще рече „всички, които се опитват да спечелят Божието одобрение, като спазват закона“. Всички тези хора „са под клетва“ или под проклятие, т. е. осъдени са на смърт. „Понеже е писано“ (във Второзак. 27:26): „Проклет всеки, който не постоянно да изпълнява...“ Не е достатъчно само да спазваш закона в продължение на един ден или на един месец, или на една година... Трябва постоянно да го спазваш. Подчинението трябва да бъде пълно. Не е достатъчно да изпълняваш само десетте Божии заповеди. Трябва да изпълняваш всичките шестстотин и повече заповеди, записани в петте Мойсееви книги!

3:11 И още веднъж Павел опровергава лъжеучителите с аргументи от СЗ. Сега той цитира пророк Авакум,* за да покаже, че Бог винаги е оправдавал хората чрез вяра, а не чрез закона. Според подреждането на думите в оригиналния ци-

* Авак. 2:4 — Бел. на прев.

пат на гръцки език текстът гласи: „Праведният (или оправданият) чрез вяра ще живее.“ С други думи, онези, които са били сметени за праведни чрез вяра, а не чрез дела, ще имат вечен живот. Оправданите чрез вяра ще живеят.

3:12 Законът не кара хората да вярват. Той дори не кара хората *да се опитват* да спазват заповедите. Той изисква точно, пълно и съвършено подчинение, както това става много ясно в Левит. Това е един противоположен принцип на вярата. Законът казва: „Прави и ще живееш.“ Вярата казва: „Вярвай и ще живееш.“ Следователно аргументът на Павел е следният: оправданият ще живее чрез вяра. Този, който живее по **закон**, не живее чрез вяра. Следователно той не е *праведен* пред Бога. Когато Павел казва: „**Който върши това, което заповядва законът, ще живее чрез него**“, той просто изказва една аксиома или едно съвършено положение, което обаче е невъзможно да се достигне.

3:13 Да изкупиш, означава да откупиш или да освободиш, като платиш определена цена. **Проклятието на закона** е смъртта. Това е наказанието за нарушаването на неговите заповеди. Христос е освободил хората от закона, като е платил смъртното наказание, наложено от него. (Когато използва личното местоимение „**ни**“, Павел несъмнено има предвид най-вече вярващите юдеи, макар че те биха могли да се приемат и като представители на цялото човечество.)

Синдлън Джоунс казва следното:

„Галатяните са си представяли, че Христос ги е изкупил от закона само наполовина и че те трябва да изкупят останалата половина от себе си, като се подложат на обрязване и изпълняват някои други юдейски ритуали и церемонии. Оттук и тяхната склонност да бъдат водени от лъжеучителите и да смесват християнството с юдеизма. (Според юдейската традиция) Павел тук казва: „Христос напълно ни е изкупил от проклятието на закона.“¹¹

Христос е изкупил хората, като е умрял вместо тях и е изтърпял ужасния гняв на Бога заради техните грехове. Божието **проклятие** е паднало върху Него като върху Един Заместник на грешниците. Той не е станал грешен Сам по Себе Си, а греховете на хората са били поставени върху Него.

Христос е изкупил хората **от проклятието на закона** не като е спазвал съвършено десетте Божии заповеди в Своя живот. Писанието не казва, че Неговото съвършено подчинение на закона е сметено и на нас. Той е избавил хората от закона, като е понесъл неговото ужасно проклятие в смъртта. Вън от Неговата смърт не може да има спасение. Законът е учел, че обесването на осъдените престъпници е било знак на Божието проклятие върху тях (Второз. 21:23). В този пасаж Светият Дух вижда пророчество за начина, по който Спасителят ще умре, за да понесе проклятието вместо Своите създания. Той е бил повесен между небето и земята като един, който е недостоен и за двете. За Неговата смърт чрез разпъване се говори като за **окачване на дърво** (Деян. 5:30; 1 Петр. 2:24).

3:14 Бог е обещал да благослови Авраам, а чрез него — и целия свят. „**Благословението, дадено на Авраам**“, е всъщност спасението по благодат чрез вяра. Най-напред обаче е трябвало да се плати смъртното наказание, което Бог е изисквал. Затова Господ Исус е станал проклет за нас, за да може Бог да достигне и до юдеите, и до езичниците със Своята благодат. Сега всички народи са благословени в Христос (Който е Потомък на Авраам).

В обещанието, което Бог дава на Авраам в Битие 12:3, не се споменава нищо за Светия Дух. Но тук боговъдъхновенният Павел ни казва, че дарът на Светия Дух е бил включен в безусловния завет за спасение, който Бог е сключил с Авраам. Там той се е съдържал в него в зачатъчен вид. Светият Дух не е могъл да дой-

де по времето на закона. Преди да е било възможно даването на Светия Дух, Христос е трябвало умре и да бъде прославен (Йоан 16:7).

Апостолът вече показва, че спасението е чрез вяра, а не чрез закона: (1) чрез опита на галатяните и (2) чрез свидетелството на Старозаветното Писание. Сега той решава да използва един пример от всекидневния живот.

Аргументът на Павел в този пасаж може да се обобщи по следния начин. В Битие 12:3 Бог е обещал да благослови всички земни племена. Това обещание за спасение се отнася както до юдеите, така и до езичниците. В Битие 22:18 Бог е обещал и следното: „...В твоето потомство ще се благословят всичките народи на земята.“ Той е казал „*потомство*“ (ег. ч.), а не „*потомства*“ (мн. ч.). Бог е имал предвид Един Единствен Човек — Господ Исус Христос, Който е пряк Потомък на Авраам (Лука 3:34). С други думи, Бог е обещал да благослови чрез Христос всички народи — както езическите, така и юдейския. Това е едно безусловно обещание. То не изисква нито дела, нито подчинение на закона. То е едно просто обещание, предназначено да се изпълнява чрез проста вяра.

Освен това законът, даден на Израел 430 години по-късно, също не е могъл да прибави към това обещание никакви условия, нито по някакъв начин да го измени. От земна гледна точка това би било несправедливо, а от небесна — немислимо. Следователно можем да заключим, че Божието обещание за благословение на езичниците е чрез Христос, т. е. чрез вяра, а не чрез спазване на закона.

3:15 Когато хората сключат един договор или напишат едно **завещание**, обикновено никой не мисли да го промени или да добави нещо към него. Ако човешките договори не могат да се нарушат, тогава какво остава за Божиите!

3:16 Без съмнение юдейските учители са казвали, че макар и обещанията да са били дадени най-напред на Авраам и на

неговото потомство (израелския народ) чрез вяра, впоследствие същият този народ е бил поставен под закона. Следователно, макар и галатяните да са били спасени най-напред чрез вяра, сега те са длъжни да съблюдават и десетте Божии заповеди. Отговорът на Павел е: „**Обещанията** се изрекоха **на Авраам и на неговия потомък**“ (в ег. ч.). Понякога понятието „потомък“ би могло да означава и „множество хора“, но тук то означава само едно Лице — Христос. (Ако Божият Дух не ни беше дал това просветление, ние вероятно никога нямаше да разберем тази истина сами при прочитането на СЗ.)

3:17 Божието обещание към Авраам е било безусловно: то изобщо не е зависело от делата. Бог просто е решил да даде на Авраам Потомък (Христос). И макар че Авраам не е имал никакви деца, той е повярвал в Бога, като по този начин е повярвал и в бъдещия Христос, и така е бил оправдан. Даването на **закон**, станало **четиристотин и тридесет години по-късно**, не е могло да засегне по никакъв начин **обещанието** за спасение. То не е могло нито да го отмени, нито да добави каквито и да било условия към него.

Може би юдейските учители са искали да кажат, че законът, даден четиристотин и тридесет години след обещанието, го е отменил. „Но не! Това изобщо не е така!“ — казва всъщност Павел. „Обещанието е като едно завещание, което е влязло в сила след смърт (заветната жертва; Бит. 15:7—11; вж. също Евр. 9:15—22). То е неотменимо.“

Периодът от четиристотин и тридесет години започва от момента, в който Бог потвърждава пред Яков завета, който Той е сключил с Авраам — точно преди Яков да влезе в Египет (Бит. 46:1—4), и завършва с даването на закон — около три месеца след излизането на Израел от Египет.

3:18 **Наследството** може да се получи или само чрез вяра, или само чрез дела, но

не и чрез двете. Писанието недвусмислено заявява, че то е било дадено **на Авраам чрез обещание**. Така е и със спасението. То се предлага като подарък без никакви условия. Всяка идея за неговото зареботване е немислима.

В. Целта на закона (3:19—29)

3:19 „Тогава защо се даде законът?“ Ако — както казва Павел — законът нито отменя, нито добавя никакви условия към Божието обещание, дадено на Авраам, тогава **каква е неговата цел?** Целта на закона е да открие истинския характер на греха като престъпление. Грехът е съществувал и преди даването на закона, но човекът не го е признавал като престъпление, защото престъплението е нарушение на даден закон.

Законът е бил даден на един народ от грешници. Те никога не биха могли да бъдат оправдани, като го спазват, защото нямат силата да направят това. Законът е имал за цел да покаже на хората тяхната безнадеждна греховност, за да извикат към Бога и Той да ги спаси по милост. Божият завет с Авраам е едно безусловно обещание за благословение, докато законът носи само проклятие. Законът показва колко човекът е недостоен да получи това свободно и безусловно обещание. Ако човек трябва да бъде благословен, това може да стане само чрез Божията благодат.

Потомъкът е Христос. Следователно законът е бил даден като временна мярка до идването на Христос. Обещаното на Авраам благословение е трябвало да дойде чрез Него. Един договор, който се сключва между две страни, се нуждае от **ходатай** или посредник. Законът включва две договорни страни — Бог и Израел. Мойсей е служел като посредник (Второзак. 5:5). Ангелите са били Божиите пратеници, които са предали закона на Мойсей (Второзак. 33:2; Пс. 68:17; Деян. 7:53; Евр. 2:2). Участието на Мойсей и ангелите говори за разстояние между Бога и Неговия народ като народ,

който не е бил достоен за Неговото присъствие.

3:20 Ако имаше само една договорна страна и ако тя дадеше едно обещание, без да поставя никакви условия на другата, не би имало нужда от **посредник**. Фактът, че законът е имал нужда от посредник, показва, че човекът е трябвало да спазва своята част от договора. Това е слабата страна на закона: той е изисквал подчинение от едни, които не са имали силата да му се подчинят. Когато **Бог** е дал обещанието Си на Авраам, Той е бил единствената договорна Страна. В това е и силата на обещанието: всичко е зависело от Бога и нищо — от човека. Не е имало никакъв посредник, тъй като не е имало нужда от такъв.¹²

3:21 Законът против или вместо **обещанията** ли е? **„Да не бъде!“** Ако беше възможно да се даде **закон**, чрез който грешниците биха могли да достигнат съвършенството, изисквано от Бога, тогава спасението сигурно щеше да бъде чрез спазване на закона. Бог едва ли щеше да изпрати Своя възлюбен Син, ако можеше да постигне същия резултат по много по-безболезнен начин. Но законът имаше на разположение достатъчно *време* и *хора*, за да докаже, че не може да спасява грешници. В този смисъл той беше слаб чрез плътта (Рим. 8:3). Това, което законът можеше да направи, беше да покаже на хората безнадеждното им състояние и да им подсказва, че могат да се спасят само чрез безусловната Божия благодат.

3:22 СЗ показва, че всички хора са грешни, включително и тези под закона. Човекът трябваше да бъде напълно убеден в своя грях, **така че обещанието** за спасение **чрез вяра в Исус Христос да се даде на тези, които вярват**. Ключовите думи във 22 ст. са „вяра“, „даде“ и „вярват“. В него никъде не се споменават думите „върша“ или „пазя закона“.

3:23 Тук под „**вярата**“ трябва да се разбира християнската вяра. Тя обхваща периода, чието начало започва със

смъртта, погребението, възкресението и възнесението на Господ Исус Христос и с проповядването на благовестието на Петдесетница. Преди този период юдеите са били **под стражата на закона**. Те са били притиснати от изискванията на закона и тъй като не са могли да ги изпълнят, били са ограничени по отношение на вида **вяра** за спасение. По този начин хората, които са живеели под закона, са били като затворници до момента, в който евангелието е известно славната вест за освобождение от връзките на закона.

3:24 Законът е представен като водител, **детеводител** или възпитател.¹³ Това понятие подчертава идеята за обучение. Законът преподава уроци във връзка с Божията святост, греховността на човека и нуждата от примирение. Тук тази дума се използва, за да предаде представата за човек, който упражнява авторитет и общ надзор над някой (или някои) по-малък или по-незрял от него.

Думите „**га ни говеде**“ не са част от оригинала, а са добавени от преводачите. Без тях стихът би гласял, че законът е станал еврейски детеводител до Христос, т. е. до идването на Христос или предвид идването на Христос. В известен смисъл законът е водил израелския народ като отделна нация чрез наредбите за сключване на брак, притежание на имущество, начин на хранене и др. Когато е дошла „**вярата**“, тя е била известна най-напред на този народ, така чудно пазен през изминалите векове. Оправданието **чрез вяра** е било дадено на основание на свършеното дело на Изкупителя — Христос.

3:25 Законът е **детеводител** или възпитател, но след идването на християнската вяра вярващите юдеи **вече не са под закон**. Колко по-малко биха били под закон езичниците (като например галатяните), които *никога* не са били водени от такъв възпитател! Във 24 ст. ние разбрахме, че човек *не се оправдава чрез закона*, а сега разбираме, че *законът не е*

ръководство за живот на този, който е оправдан.

3:26 Обърнете внимание на промяната в лицето на глагола — от „**сме**“ на „**сте**“. Докато говори за юдеите, Павел използва 1 л. мн. ч. С това той показва, че те са били пазени под закона до идването на Христос. Законът ги е пазел като отделени хора, на които е трябвало да се проповядва оправданието чрез вяра. След като са били оправдани, те са престанали да бъдат под закон и тази особеност, която ги е отличавала като юдеи, е престанала да съществува. Новата форма на глагола означава, че Павел вече не прави разлика между спасените юдеи и спасените езичници. **Всички те са Божи синове чрез вяра в Исус Христос.**

3:27 Съединението с **Христос**, което става по време на обръщението, се използва във водното кръщение. Човек не става част от Христос или наследник на Божието царство чрез това кръщение. То е само едно открито отъждествяване с **Христос**, което Павел нарича „**обличане**“ с Христос. Също както войникът показва своята принадлежност към армията, като облича войнишка униформа, така и вярващият показва своята принадлежност към Христос, като **се кръщава** във вода. С това свое действие той дава открит израз на решението си да се подчинява на водителството и авторитета на Христос. Той заявява пред всички, че е Божий син.

Апостолът в никакъв случай *не* иска да каже, че онова, което свързва човека с Христос, е водното кръщение. Това би било в пълно противоречие с неговата основна теза, която гласи, че спасението е единствено чрез вяра.

Също така тук Павел няма предвид и кръщението в Духа, чрез което вярващият става участник в Христовото тяло (1 Кор. 12:13). Кръщението в Светия Дух е невидимо. В него няма нищо, което да го свързва с откритото „**обличане**“ с Христос.

Това е едно кръщение „в Христос“. Също както израилтяните са били кръстени в Мойсей, отъждествявайки себе си с него като техен водач, така и вярващите днес се кръщават в Христос, признавайки Го като свой законен Господар.

Чрез кръщението вярващият показва също така, че слага край на плътта и на нейните усилия за постигане на оправдание. То обозначава края на стария начин на живот и началото на новия начин на живот. Във водното кръщение галатяните са признали, че са умрели с Христос и че са били погребани с Него. Също както Христос е умрял за закона, така и те са умрели за закона и следователно не трябва да желаят да живеят под него като начин на живот. Също както Христос в Своята смърт е заличил разликата между юдеи и езичници, така и те са умрели за всякакви национални различия. Те са облекли Христос в смисъл, че сега живеят съвършено нов живот — живо-та на Христос.

3:28 Законът прави разлика между отделните народи и класи. Така например във Второзаконие 7:6 и 14:1, 2 се подчертава разликата между юдеи и езичници. В супрешната си молитва юдеинът е благодарил на Бога, че не се е родил езичник, роб или жена. **В Христос Исус** всички тези разлики се заличават, що се отнася до приемането на отделните хора от Бога. Бог не показва предпочитание към юдеина за сметка на езичника, нито към свободния човек за сметка на роба, нито към мъжа за сметка на жената. Всички са едно, защото са **в Христос Исус**.

Когато четем този стих, не трябва да търсим в него повече, отколкото той съдържа. Що се отнася до всекидневния живот (да не говорим за общественото служение в църквата), Бог *прави* разлика между мъжете и жените. НЗ съдържа наставления към всеки от двата пола. В него се дават съвети отделно за робите и отделно за господарите. Но когато става въпрос за получаване на бла-

гословения от Бога, тези различия престават да имат значение. Важното е да бъдем **в Христос Исус**. (Това се отнася до нашето небесно положение, а не до земното ни състояние.) В очите на Бога вярващият юдеин не е с нищо по-превъзходен от обърналия се езичник! Гавет казва така: „Всички разлики, дошли в резултат на закона, се заличават в общия гроб, даден от Бога.“ Колко е глупава тогава християните да търсят допълнителна святост, като отново отдават значение на разлики, които Христос вече е заличил.

3:29 Галатяните се мамят, ако мислят, че могат да станат Авраамово потомство, като спазват закона. Христос е Авраамовият Потомък. Обещаното на Авраам наследство е изпълнено в Христос. Когато грешниците повярват в Христос, те стават едно с Него. В Него те стават **Авраамово потомство** и наследяват всички Божии благословения.

Г. Деца и синове (4:1—16)

4:1, 2 Тук виждаме едно описание на баща, който възнамерява да предаде управлението на своето богатство на сина си, когато той стане пълнолетен. Но **дотогава, докогато** наследникът е **малолетен**, неговият статут е като на **роб**. Непрекъснато му се казва какво може и какво не може да прави. Има **надзиратели**, които се грижат за неговата собственост, и **настойници**, които отговарят за самия него. По този начин, макар че наследството е негово, той не може да му се наслаждава напълно, докато не порасне достатъчно.

4:3 Такова е било и състоянието на юдеите под закона. Те са били като малолетни деца, на които законът е нареждал какво да правят и какво да не правят — също като на роби. Били са „**поробени под първоначалните учения на света**“ в смисъл, че е трябвало да спазват елементарните принципи на юдейската религия. Церемониите и ри-

туалите на Юдеизма са били създадени за онези, които не са познавали Бог Отец Такъв, Какъвто е разкрит в Христос. В подобно състояние са намира и малките дете, което се учи да чете, като свързва срички, или да различава предмети, като използва картинки. Законът е бил изпълнен със сенки и образи, които са говорели на духовния човек посредством физическото и видимото. Един такъв пример е обрязването. Юдейската религия е материалното, външното и временното, докато християнската вяра е духовното, вътрешното и постоянно. Онова, външното, е било нещо като **робство за малолетните**.

4:4 Изпълването на времето се отнася до момента, определен от Небесния Отец, в който наследниците ще станат пълнолетни (Вж. 2 ст.).

Този стих съдържа само в няколко думи едно прекрасно твърдение за божественото и човешкото естество на Спасителя. Той е вечният Божий Син, но въпреки това **е бил роден от жена**. Ако Исус е бил само човек, щеше да бъде безсмислено да се казва, че **се е родил от жена**. Как иначе би могъл да се роди човек? Изричното споменаване на начина, по който се е родил Господ, свидетелства за уникалността на Неговата Личност и раждане.

След като се е родил в света като израилянин, Господ Исус **се е родил и под закона**. Като Божий Син Господ Исус не би трябвало никога да е под закон, тъй като Той е бил Този, Който го е дал. Но в Своята безкрайна милост Господ Исус е решил да постави и Себе Си **под закона**, който Той е дал, за да може да го изпълни в живота Си и да понесе неговото проклятие в смъртта Си.

4:5 Законът е изисквал от всички, които не могат да го спазят, да заплатят това с цената на своя живот. Преди Бог да е могъл да постави хората в чудното положение на синове, тази цена е трябвало да се заплати. Затова Господ Исус, удвайки в света като член на човечест-

вото и на еврейския народ, е заплатил цената, изисквана от закона. И тъй като Той е Бог, Неговата смърт има безкрайно висока стойност: тя е достатъчна, за да плати греховете на безкраен брой грешници. Но тъй като Господ Исус е бил и Човек, Той е могъл да умре като Заместник на хората. Гавет казва така: „Христос, по природа Божий Син, е станал Човешки Син, за да можем ние, по природа човешки синове, да станем Божии синове. Каква прекрасна размяна!“

Дотогава, докогато хората са робували, те не могат да бъдат **синове**. Христос ги е освободил от робството на закона, за да могат да бъдат **осиновени**. Обърнете внимание на разликата между Божието дете и Божий син (ср. Рим. 8:14, 16). Вярващият се ражда в Божието семейство като дете (вж. Йоан 1:12). Тук ударението пада върху небесното раждане, а не върху привилегиите и отговорностите на синовното положение. Но вярващият е същевременно и син в Божието семейство. Всеки християнин става незабавно син и притежател на наследство. Затова наставленията към християните в НЗ не предполагат съществуването на детска възраст между светиите. Всички вярващи биват притежатели като възрастни синове.

Осиновяването по времето на римската империя се е различавало от съвременното осиновяване. Под „осиновяване“ ние разбираме приемането на едно чуждо дете за свое собствено. Но в НЗ **осиновяването** е означавало поставяне на вярващите в положение на възрастни синове с всички съответни привилегии и отговорности.

4:6 За да могат онези, които са Божиите **синове**, да осъзнаят величието на своето положение, **Бог е изпратил** на Петдесетница Светия Дух, за да обитава в тях. Духът поражда съзнание за синовност и кара вярващите да се обръщат към Бога като към **Баща**. „**Абба, Отче**“ е известно обръщение, което представлява съчетание от арамейска-

та и гръцката гума за „татко“ . Нито един роб не е имал право да се обръща към главата на семейството по този начин. То е било израз на любов и доверие и е можело да се използва само от членове на семейството. Забележете споменаването на Триединството в този стих и реда, по който То се споменава — **Дух, Син и Отец**.

4:7 Вярващият вече не е роб, не е под закон. Сега той е Божий син. И тъй като Христос, като Божий Син, е наследник на всички Божии богатства, то и християнинът е **Божий наследник чрез Христос**.¹⁴ Всичко, което Бог притежава, е негово чрез вяра.

В съвременните училища за равнини в Израел на мъжете не е разрешено да четат Песен на песните или Езекиил 1, преди да навършат четиридесет години. Песен на песните се забранява, защото се смята за прекалено „сексуална“ книга за младите мъже, а Езекиил 1 глава — заради величественото описание на славата на неизразимо светия Бог. В Талмуда има една история, която разказва как един човек, който още не бил навършил четиридесет години, започнал да чете Езекиил 1, и от страниците на книгата излязъл огън и го изгорил. Тази история би трябвало да показва, че човекът, който живее под закон, не може да се смята за зрял *мъж* преди четиридесетгодишна възраст. (Всеизвестният „*бар мицвар*“ на тринадесетгодишна възраст само утвърждава момчето като „син на завета“, каквото е и значението на ритуала, и го прави отговорен да спазва закона.) До четиридесетгодишна възраст еврейският мъж се смята за малолетен.

Но с вярващите, които живеят под благодат, не е така. В момента, в който те се спасят, цялото наследство става тяхно. Те биват приети от Бога като възрастни, зрели синове и дъщери и цялата Библия е тяхна — за да я четат, да ѝ се наслаждават и да ѝ се подчиняват.

В светлината на тези истини увещанието на Харисън звучи особено убедително:

„Дете на Божията любов, знай, че всичко е твое! Бог ти казва това в 1 Коринтяни 3:22, 23, за да те доведе до знанието за богатства, които надвишават и най-големите ти познавателни способности. Погледни вселената. Чия е тя? Само Негова и твоя. Затова живеи като цар.“¹⁵

4:8 Галатяните вече са били веднъж роби на идоли. Преди да повярват, те са били езичници, които са се покланяли на идоли от дърво и от камък, т. е. на лъжливи богове. Сега те се обръщат към едно друго робство — робството на закон.

4:9 Как те биха могли да извинят своето поведение? Те са познали Бога, а дори и да не са Го познали дълбоко като лична опитност, били са **познати от Него**, т. е. били са спасени. И въпреки това същите хора сега обръщат гръб на Неговата сила и богатства (на които са станали наследници) и се връщат назад **към слабите и мизерни първоначални учения, свързани със закона**, като обрязването, пазенето на дните и въздържането от храна. Те отново **поробват** себе си, като вършат неща, които не могат нито да ги спасят, нито да ги обогатят, а само да ги направят още по-бедни.

Павел нарича закона и свързаните с него церемонии „**слаби и сиромашки**“. Божиите закони са били добри на своето време и на своето място, но като заместители на Господ Исус те могат да служат само като препятствия. Обръщането от Христос към закона е идолопоклонство.

4:10, 11 Галатяните съблюдават еврейския календар с всички негови съботи, празници и времена. Павел се страхува за онези, които твърдят, че са християни, и едновременно с това се опитват да спечелят Божието одобрение, като спазват наредбите на закона. Дори и невярващите могат да пазят **дните, месеците и годините**. Някои хора изпитват

огромно удоволствие да мислят, че има неща, които могат да направят със собствени сили, за да спечелят Божието одобрение. Но това би означавало, че човек все пак има някакви сили и следователно няма нужда от Спасител.

Ако Павел е могъл да говори по такъв начин на галатяните, какво ли би казал на съвременните християни, които твърдят, че са вярващи, и едновременно с това се опитват да придобият святост, като съблюдават наредби от закона? Нима той няма да zakлейми традициите, внесени в християнството от юдеизма, като например назначаването на свещеници от човеци, носенето на специално облекло от свещениците, пазенето на съботите, почитането на свещени места, паленето на свещи, използването на осветена вода и др.?

4:12 Очевидно галатяните са забравили благодарността, която са изпитвали към Павел, когато им е проповядвал благовестието за първи път. Но независимо от техните провали и опасенията му във връзка с тях апостолът пак се обръща към галатяните с думата „братя“. Павел също е бил юдеин, който е живял под закона. Но сега, когато е в Христос, той е свободен от закона. Ето защо той им казва: „**Станете като мен.** Освободете се от закона и повече не живеете като негови роби.“ Като бивши езичници галатяните никога не са живели под закона и сега също не са под неговата власт. Затова апостолът им казва: „**И аз станях като вас.** Аз, който съм юдеин, сега се наслаждавам на свободата да не се подчинявам на закона, която вие, езичниците, винаги сте имали.“

„**Не сте ми сторили никаква неправда.**“ Не е съвсем ясно какво точно Павел има предвид тук. Може би той казва, че няма усещане да е засегнат лично от отношението им към него. Това, че те са се отвърнали от него и са се обърнали към лъжеучителите, не е толкова удар по самия него, колкото удар по Божията ис-

тина и следователно удар по самите тях.

4:13 Павел им е проповядвал благовестието за първи път в телесна слабост.¹⁶ Бог често пъти използва слаби, презрени и бедни хора като инструменти, чрез които осъществява Своето дело, за да може славата да принадлежи на Него, а не на нас.

4:14 Болестта на Павел е била изпитание както за него, така и за неговите слушатели. Но галатяните не са се повлягали нито от външния му вид, нито от неговото говорене, а са го приели като Божий ангел, т. е. като Божий пратеник, и като Самия Христос Исус. Тъй като Павел е представлявал Господа, галатяните са го приели така, както биха приели Самия Господ (Мат. 10:40). За тях посланието на Павел е било самото Божие слово. Нека това да бъде урок за всички християни за начина, по който трябва да се отнасяме към Господните посланици. Когато ние приемаме Неговите пратеници с любов, все едно приемаме Самия Него (Лука 10:16).

4:15 Когато са чули благовестието за първи път, галатяните са разбрали какво огромно благословение е то за техните души. Благодарността им е била толкова голяма, че са били готови да дадат на Павел собствените си очи, ако това е било възможно. (Това също може да ни подсказва, че трънът в плътта на Павел би могъл да бъде и някаква очна болест.) Но къде е тяхната благодарност сега? За съжаление тя се е изпарила като утринна роса.

4:16 Какво е довело до тази промяна в отношението им към Павел? Нали той все още проповядва същото послание, борейки се с всички сили за истината на благовестието. Ако това го направи техен неприятел, тогава тяхното положение наистина е печално.

Д. Робство или свобода (4:17—5:1)

4:17 Мотивите на лъжеучителите се различават от мотивите на Павел. Те

търсят последователи, докато той се интересува от духовното благосъстояние на галатяните (4:17—20). Лъжеучителите проявяват към галатяните голяма ревност, но мотивите им не са искрени. „**Те желаят да ви отлъчат.**“ Юдеистите искат да откъснат галатяните от апостол Павел и другите учители. Те търсят лични последователи и за целта полагат усилия да образуват една секта. Стоп ни предпоставя за следното: „*Когато християнството се превърне в система от правила и наредби, неговите жертви неизбежно стават роби, завързани за полите на своите учители като във времето на Средновековието.*“¹⁷

4:18 Павел всъщност казва: „Аз нямам нищо против други хора да се грижат за вас, стига да го правят с чисти подбуди и за вашето добро.“

4:19 Наричайки галатяните „**гечица мои**“, Павел иска да им напомни, че той е този, който пръв ги е насочил към Христос, и че продължава да бъде в родилни мъки за тях, но този път не защото търси тяхното спасение, а защото иска да се **изобрази в тях Христос**. Главната Божия цел за Божиите хора е те да станат съобразни на Христос (Еф. 4:13; Кол. 1:28).

4:20 Този стих означава, че може би Павел не е наясно относно истинското положение на галатяните. Тяхното отдръпване от истината го поставя в **недоумение**. Той би желал да може да **промени тона на гласа си** и да говори за тях със сигурност и увереност. Но апостолът би могъл да е в **недоумение** и във връзка с реакцията на галатяните на неговото Писмо и предпочитта да говори с тях лично. Тогава ще може да се изрази по-добре, като промени тона на **гласа си**. Ако се окаже, че те приемат неговите укори, той ще им говори нежно. Но ако се държат надумо и непокорно, ще бъде строг с тях. Засега обаче той е в **недоумение**, защото не знае как те ще реагират на неговото послание.

След като юдейските учители възвещават толкова много Авраам и искат вярващите да следват неговия пример, като се обрязват, сега Павел ще използва примери от живота на Авраам, за да им покаже, че законничеството е робство и че то не може да се смесва с благогата.

Бог е обещал на Авраам, че ще му се роди син, макар че, по човешки погледнато, нито той, нито Сара са били способни да имат деца. Авраам е повярвал в Бога и така е бил оправдан (Бит. 15:1—6). След като е чакала известно време да се осъществи обещанието, Сара е започнала да се обезкуражава и е предложила на Авраам да има син от слугинята ѝ Азар. Авраам е послушал нейния съвет, в резултат на което се е родил Исмаил. Исмаил не е бил обещаният от Бога наследник, а синът на Авраамовото нетърпение, плътско поведение и недоверие (Бит. 16).

След известно време, когато Авраам е станал на сто години, се е родил Исаак — гетето на обещанието. Очевидно това раждане е било свръхестествено: то е могло да стане само чрез великата Божия сила (Бит. 21:1—5). По време на обичайния празник по случай отбиването на Исаак Сара е видяла, че Исмаил се е присмлял на нейния син. Затова тя е поускала на Авраам да изгони от дома Исмаил и майка му, като е казала: „Синът на тая слугиня няма наследство с моя син Исаак“ (Бит. 21:8—11). Това е основата на аргумента, който апостолът започва да излага сега.

4:21 В този стих **законът** се използва в два различни смисъла. В първия смисъл законът се разглежда като средство за придобиване на святост, а във втория — като старозаветните книги на закона (от Битие до Второзаконие включително) и особено Битие. Павел всъщност казва: „**Кажете ми вие, които желаете да спечелите Божието одобрение, като спазвате закона, не чувате ли какво казва книгата на закона?**“

4:22, 23 Двамата сина са Исмаил и Исаак. Служинята е Агар, а свободната — Сара. Исмаил е бил роден вследствие намесата на Авраам, а Исаак му е бил даден по Божие обещание.

4:24 Историята е **символична**. Тя съдържа много по-дълбок смисъл, отколкото изглежда на пръв поглед. Истинското значение на събитията не е посочено изрично, а се подразбира. И така, историята на Исаак и Исмаил съдържа една дълбока духовна истина, която Павел обяснява сега.

Двете жени представляват **двата завета: Агар** — заветът на закона, а Сара — заветът на благодатта. Законът е бил даден на **Синайската планина**. Странно наистина, но името „Агар“ на арабски означава „скала“, а арабите са наричали Синайската планина „Скалата“.

4:25 Заветът, даден на **Синайската планина**, е довел до робство, затова **Агар**, която е била служиня, е подходящ образ на закона. **Агар** олицетворява **Ерусалим**, столицата на еврейската държава и центъра на спасените израилтяни, които все още се опитват да придобият святост, като спазват закона. Те, заедно с **децата си**, са в **робство**. Това, че Павел свързва невярващите израилтяни с Агар, а не със Сара, и с Исмаил, а не с Исаак, е едно остро изобличение.

4:26 Столицата на тези, които се оправдават чрез вяра, е небесният **Ерусалим**. Той е **майката** на всички вярващи — както юдеи, така и езичници.

4:27 В този цитат от Исаия 54:1 се предсказва, че децата на небесния Ерусалим ще бъдат по-многобройни от децата на земния Ерусалим. Сара е жената, която дълго време е била „неплодна“. Агар е „**омъжената**“. Как да разбирате окончателната победа на Сара или на небесния Ерусалим? Отговорът е, че децата на обещанието включват всички — както евреи, така и езичници — които са дошли при Бога чрез вяра и които са **мно-**

го повече от децата на Агар, живеещи под закона.

4:28 Истинските вярващи се раждат не от мъжка воля, нито от плътска воля, а от Бога. Това, което има значение, не е естественият произход, а свръхестественото небесно раждане чрез вяра в Господ Исус.

4:29 Подигравателното отношение на Исмаил към Исаак е нещо, което съществува и досега. И досега родените по плът **гонят родените по Дух**. Спомнете си страданията на нашия Господ и на апостол Павел, понесени в резултат на враждебността на неспасените човеци. За нас подиграването на Исмаил с Исаак може да изглежда нещо гребно, но фактът, че Писанието специално го споменава, означава, че не е толкова маловажно. Освен това Павел вижда в него един принцип, който все още действа — **враждата между плътта и Духа**.

4:30 И така, ако галатяните се обрънат към **Писанието**, ще видят в него следното заключение: законът и благодатта не могат да се смесват. Божиите благословения не могат да се наследят на основание на човешки заслуги или плътски усилия.

4:31 Онези, които са повярвали в Христос, нямат нищо общо със закона като средство за получаване на Божието одобрение. Те са деца на свободната жена и като такива наследяват социалното положение на майка си.

5:1 Последният стих от 4 гл. описва положението на вярващия като свободен човек, докато първият стих от 5 гл. говори за неговото поведение — той трябва да живее като свободен човек и на практика. Тук имаме една много добра илюстрация на разликата между закона и благодатта. Законът би казал: „Ако спечелиш своята свобода, ще бъдеш свободен.“ Благодатта казва: „Ти си свободен с огромната цена на Христовата смърт и от благодарност към Него трябва да **стоиш твърдо в свободата, с която Той те е освободил.**“ Законът

изисква да бъде изпълнен, без да ти дава сили да го изпълняваш. Благодатта изпълнява изискванията на закона, след което ти дава сили да живееш такъв живот, който съответства на твоеото положение, чрез силата на Светия Дух, като дори те награждава за този живот.

Както казва Макинтош: „*Законът изисква сила от един, който няма такава, и го проклина заради това, че не може да я упражнява. Благовестието дава сила на онзи, който я няма, и го благославя, когато я упражнява.*“¹⁸

Законът казва: „Стани и бързо побегни!“ без да ми дава нито крака, нито ръце. Евангелието носи много по-добри новини: то просто казва: „Лети!“ и ми дава криле.

III. Практическата страна на Посланието: Павел защитава християнската свобода в Духа (5:2—6:18)

A. Опасността от законничеството (5:2—15)

5:2 Законничеството обезсмисля Христос. Юдеистите изискват от вярващите езичници да се обрязват с цел да се спасят. Говорейки с авторитета на апостол, Павел заявява, че всеки, който уповава на обрязването, обезсмисля Христос. Както казва Джек Хънтър:

„*В случая с галатяните Павел не гледа на обрязването нито като на проста хирургическа операция, нито като на обикновен религиозен обряд. За тях то представлява един път за спасение чрез вършене на добри дела. То съдържа едно евангелие за спасение чрез човешки усилия, без необходимост от божествена благодат. При него законът допълва благодатта, Мойсей допълва Христос, защото да добавиш нещо към Христос, означава да отнемеш нещо от Него. Допълването към Христос означава изместване на Христос. Христос е единственият Спасител — единствен и незаменим. Обрязването означава отделяне от Христос.*“¹⁹

5:3 Законничеството изисква от хората да изпълнят целия закон. Хората, които искат да живеят под закон, не могат да приемат само лесните заповеди, а да отхвърлят трудните. Ако един човек се опита да угоди на Бога, като се обреже, тогава той е длъжен да изпълни целия закон. Така че човекът или живее, като спазва изцяло закона, или изобщо не го спазва. Очевидно, ако той живее изцяло под закона, Христос няма никаква стойност за него. Господ Исус е не само съвършен Спасител, но и единствен Спасител. В този стих Павел не говори за онези, които са били обрязани в миналото, а за тези, които са готови да се подложат на тази операция като средство за завършване на цялостното си оправдание, приемайки да спазват закона като начин да бъдат приети от Бога.

5:4 Законничеството означава отлъчване от Христос като единствена надежда за оправдание. Този стих е дал повод за много спорове. Предложени са били много и различни тълкувания, които биха могли да се обединят грубо в следните три групи:

1. Много хора смятат, че тук Павел учи, че е възможно човек да бъде наистина спасен, но впоследствие да отпадне от благодатта, като изпадне в грях, и следователно да бъде завинаги загубен. Това учение е известно като „доктрина на отпадането“.

Ние смятаме такава едно тълкуване за нездраво по две основни причини. Първата е, че в стиха не се говори за спасените хора, които изпадат в грях. Всъщност в него не се казва и дума за изпадане в грях. В него се говори за онези, които живеят нравствено издигнат, почтен и праведен живот и които се надяват по този начин да се спасят. В този смисъл пасажът се връща обратно като бумеранг при онези, които го използват в подкрепа на учението за отпадането. Те учат, че за да задържи спасението си, християнинът трябва да пази закона, да

води свършен живот и да се въздър- жа по всякакъв начин от грях. Но Пи- санието изрично посочва, че всички хора, които се стремят да се оправ- дат чрез дела по закона или чрез соб- ствени усилия, са **отпаднали от бла- годатта**.

И втората причина е, че това тълку- ване противоречи на цялостното пос- ледователно свидетелство на НЗ, ко- ето гласи, че всеки истински вярващ в Господ Исус Христос е спасен за веч- ността, че нито една Христова овца няма да погине и че спасението зависи изцяло от завършеното дело на Спа- сителя, а не от жалките усилия на чо- века (Йоан 3:16, 36; 5:24; 6:47; 10:28).

2. Други изследователи смятат, че в стиха се говори за онези, които най- напред са били спасени чрез вяра в Гос- под Исус, но впоследствие са започна- ли да живеят под закона или като на- чин да запазят спасението си, или за да придобият святост. С други думи, те са били спасени по благодат, но сега се опитват да запазят спасение- то си по закон. В този случай отпада- нето от благодатта би означавало — както казва Филип Муро — „обръща- не гръб на Божия път за усъвършен- стване на светиите чрез делото на Духа в тях и стремеж за постигане на тази цел чрез съблюдаване на външни ритуали и церемонии, което могат да правят не само Божиите свети, но и обикновените хора“.

Това тълкуване също не е библейско. То не е библейско, първо, защото сти- хът не говори за християните, които търсят святост или освещение, а за спасените хора, които търсят *оправдание* чрез спазване на закона. Обърнете внимание на реда на думи- те — „...**вие, които желаете да се оправдаете чрез закона**“. И, второ, за- щото то предполага възможност за отлъчване на спасените хора от Христос, което не съответства на

верните представи за Божията бла- годат.

3. Според третото тълкуване тук Па- вел говори за хора, които твърдят, че са християни, но не са наистина спасе- ни, и които се стремят да се оправда- ят, като изпълняват закона. Апосто- лът им казва, че не може да има двама спасители и че те трябва да изберат единия от двамата — или Христос, или закона. Ако изберат закона, те ще се отлъчат от Христос като едиг- твена възможна надежда за оправда- ние и ще са **отпаднали от благодат- та**. Хог и Вайн описват това много ясно:

„Христос трябва да бъде за човека или всичко, или нищо. Той не приема частич- но упование или двойствена вяроност. Този, който се оправдава чрез благодат- та на Господ Исус Христос, е христия- нин. Онзи, който се стреми да се оправ- дае чрез дела, не е християнин.“²⁰

5:5 Апостолът показва, че надеждата на истинския вярващ е много по-различ- на от надеждата на законника. Христи- янинът **очаква надеждата за правдата**. Той се надява на времето, когато Господ ще дойде и когато той ще получи просла- вено тяло и няма вече да греша. Забеле- жете, че тук не се казва, че християни- нът се надява на оправдание, тъй като той вече е получил положение на правед- ност пред Бога чрез Господ Исус Хри- стос (2 Кор. 5:21). Но той чака момента, в който ще бъде изцяло праведен в себе си. Той не се надява да постигне това чрез нещо, което може сам да извърши, а **чрез Духа и чрез вяра**. Светият Дух ще извърши всичко, а вярващият просто ще гледа с вяра как Бог го извършва. От дру- га страна, законникът се надява да по- лучи правда чрез собствените си дела, чрез спазване на закона или чрез извърш- ване на религиозни обреди. Това е една празна надежда, тъй като оправданието не може да бъде постигнато по този на- чин.

Забележете, че в този стих Павел употребява местоимението „ние“, докато в 4 ст., когато говори за онези, които се опитват да спечелят оправдание чрез дела по закона, използва местоимението „вие“.

5:6 Законничеството няма никаква сила. Що се отнася до човека, който е в Христос Исус (който е християнин), нито обрязването може да го направи по-добър, нито необрязването да го направи по-лош. Това, което Бог търси във вярващата, е „вяра, която действа чрез любов“. Вярата е пълна зависимост от Бога. Вярата не е празно нещо. Тя се извява в нееговистично служение на Бога и човека. Мотивът за цялото това служение е любовта. Така че вярата действа чрез любовта. Тя се диктува от любовта, а не от закона. Това е една истина, която се среща на много места в Писанието — Бог не благоволява в ритуали, а в истински благочестив живот.

5:7 Законничеството е непослушание на истината. Галатяните са започнали добре християнския си живот, но след това някой им е попречил. Този някой са били юдеистите, законниците и лъжеапостолите. Приемайки техните погрешни учения, светиите са проявили непослушание на Божията истина.

5:8 Законничеството не е божествено учение. Думата „убеждение“ тук означава вяра или учение. „Онзи, Който ви е призовавал“, е Бог. Следователно учението, което казва, че спазването на закона може да допълни вярата в Христос, не идва от Бога, а от дявола.

5:9 Резултатът от законничеството е нарастване зло. В Библията квасът е символ на злото. На това място той означава злото учение на юдеистите. Обикновено квасът или маята подквасват цялото тесто, в което се намират. Тук това свойство се използва, за да се покаже, че една малка грешка неизбежно ще доведе и до по-големи грешки. Злото никога не е статично. То трябва да прикрие своите лъжи, като измисля още

повече лъжи. Законничеството е като чешна: няма значение колко си изял; той винаги мируше. Дори и малко хора в църквата да вярват в едно погрешно учение, техните последователи ще станат много на брой, ако срещу тях не се вземат строги мерки.

5:10 Законничеството носи осъждение на своите учители. Павел е сигурен, че галатяните ще отхвърлят лъжливите учения. Неговата увереност е в Господа. Това би могло да означава, или че Господ му е дал увереност по този въпрос, или че познаването на Господа му дава да знае със сигурност, че Великият Пастир ще върне обратно при Себе Си заблудените Си овце, може би и чрез Писмото, което им пише.

Що се отнася до самите лъжеучители, те ще бъдат наказани от Бога. Разпространението на заблуда е един много сериозен грях, тъй като чрез него се разваля църквата (1 Кор. 3:17). Много по-лошо е да учиш, че пиянството е разрешено, отколкото ти самият да бъдеш пияница, защото лъжеучителят възпроизвежда стотици такива като себе си.

5:11 Законничеството отмахва съблазънта или спънката на кръста. Сега Павел отговаря на абсурдното обвинение, че дори и той понякога проповядва обрязването. Апостолът все още продължава да бъде гонен от юдеите. Това гонение би престанало незабавно, ако той започне да проповядва обрязването, тъй като това би означавало, че е престанал да проповядва кръста. Кръстът е съблазън за човека. Той го спира или спъва, защото му казва, че сам по себе си човекът не може нищо да направи за спасението си. Кръстът не дава никакво място на плътта или на нейните усилия. Той слага край на човешките дела. Ако Павел беше започнал да проповядва обрязването, това щеше да наложи необходимостта от дела и да отхвърли необходимостта от кръста.

5:12 Желанието на Павел да се отсекат ония, които разколебават галатя-

ните, може да се разбира и буквално: апостолът желае те да бъдат кастрирани. Те толкова ревностно използват ножа, за да обрязват други — нека сега ножът бъде използван за тяхното собствено кастриране! Най-вероятно обаче тези думи са използвани в преносен смисъл, т. е. Павел желае лъжеучителите да бъдат напълно отхвърлени от галатяните.

Евангелието на благодатта винаги е било обект на обвинения, че позволява на хората да живеят така, както на тях им харесва. Авторите на подобни обвинения казват: „Ако спасението е само чрез вяра, тогава не може да има никакъв контрол върху поведението на човека.“ Затова апостолът бърза да посочи, че християнската свобода не е позволение за грях. Идеалът на вярващия е животът на Господ Исус и любовта към Христос го кара да мрази греха и да обича светостта.

Може би Павел смята за необходимо да предупреди своите читатели за опасността от всепозволеността. Когато хората живеят известно време под ограниченията на закона и след това получат свобода, винаги съществува опасност да преминат от едната крайност към другата — от непрекъснатото подчинение към безотговорността. Равновесието между тези две крайности е свободата, която стои между закона и всепозволеността. Християнинът е свободен от закона, но не е беззаконен.

5:13 Християнската свобода не позволява греха, а насърчава служението с любов. **Любовта** мотивира цялото поведение на християнина, докато при закона поведението на човека се мотивира от страха от наказание. Финдли казва така: „Робите на любовта са истински свободни хора.“

Християнската свобода е в *Христос Исус* (2:4), което изключва всяка възможност за свобода за съгрешаване. Ние никога не трябва да превръщаме нашата свобода в основа на действията на

плътта. Също както една армия се старее да направи пробив в противниковите редици, за да го използва като база за понататъшни завоевателни операции, така и плътта би могла да използва една много малка територия, стъпвайки на която да разшири своите позиции.

Подходящ начин за изразяване на нашата свобода се съдържа в следния призив: „Научете се да бъдете роби един на друг.“

А. Т. Пиърсън казва следното:

„Истинската свобода се намира единствено в подчинението на истинското ограничение. Реката е свободна да тече, но само в рамките на речното корито. Без него тя се разлива и се превръща в едно кално, застояло блато. Ако не са управлявани от съответните закони, планетите биха причинили унищожението не само на самите себе си, но и на цялата вселена. Същият закон, който ни загражда отвътре, ни отделя и от онова, което е отвън. Ограниченията, които регулират нашата свобода, едновременно с това я подсигурият и защитават. Тук не става въпрос само за контрол, но и за правилен вид контрол, и за едно радостно подчинение, което прави човека свободен.“²¹

5:14 В началото ни изглежда странно, че Павел изведъж започва да говори отново за **закона**, след като навсякъде досега в това Послание той подчертава, че вярващите не са под закон. Всъщност апостолът не увещава своите читатели да се върнат обратно към закона. Той просто им показва, че онова, което законът изисква, но не може да произведе, е същото като това, което се получава в резултат на упражняването на християнската свобода.

5:15 Законничеството неизменно води до разногласия, което очевидно е станало и в Галатия! Колко странно наистина! Тук виждаме едни хора, които искат да живеят според закона, който изисква от тях да обичат своите ближни, а се случва точно обратното — те се хаят

и ягат един други. Това е така, защото тяхното поведение се диктува от плътта, на която законът дава път и върху чиято основа той действа.

Б. Силата за святост (5:16—25)

5:16 Вярващият трябва да **хогу по Духа**, а не по плътта. Да **ходиш по Духа** (или в Духа), означава да позволиш на Духа да живее така, както Той иска; да останеш в общение с Него; да вземаш решения в светлината на Неговата святост; да мислиш за Христос, тъй като служението на Духа е да изпълва ума на вярващия с Христос. Когато ние така **ходим по Духа, плътта**, или егзистичното „аз“, се счита за мъртво. Нашите мисли не могат да бъдат едновременно заети и от Христос, и от греха.

Скофилд казва така:

„Проблемът на християнския живот се основава на факта, че докато християнинът живее в този свят, той е, така да се каже, две дървета — старото дърво на плътта и новото дърво на божественото естество, посадено чрез новорождението. Проблемът е как да направим старото дърво безплодно, а новото — да ражда плодове. Този проблем се решава, като ходим по Духа.“²²

Този и следващите стихове показват, че **плътта** все още присъства в християнина, така че идеята за пълното изчезване на грешното естество не може да бъде вярна.

5:17 **Духът и плътта** са в постоянна борба. Бог е могъл да отстрани плътското естество на вярващите още при обръщението, но е решил да не го направи. Защо е решил така? Защото е искал християните непрекъснато да си спомнят за своята собствена слабост, да зависят непрекъснато от Христос, техния Свещеник и Защитник, и да ги накара неспирно да хвалят Онзи, Който е станал Спасител на такива червеи като човечите. Вместо да премахне от нас старото ни естество, Бог ни е дал Своя Свети Дух, за да обитава в нас. Божият

Дух и нашата плът са в една непрекъсната война и ще продължат да бъдат във война, докато не бъдем заведени у дома на небето. Това, което вярващият трябва да направи в този конфликт, е да се предаде на Духа.

5:18 Онези, които са водени от Духа, **не са под закон**. Този стих би могъл да се разбира по два начина. Изразът „**ако се водите от Духа**“ би могъл да се разбира като описание на всички християни. Следователно нито един християнин не е **под закон**, нито един християнин не зависи от собствените си усилия. **Духът** е Този, Който се противопоставя на злите импулси в него. Също така „**ако се водите от Духа**“ би могло да означава „ако се издигате над плътта и ако мислите ви са заети изцяло от Господа“. Когато човек мисли по този начин, неговите мисли не са заети от закона или от плътта. Божият Дух не води хората така, че да гледат на закона като на средство за оправдание. Точно обратното — Той ги насочва към възкръсналия Христос като към единственото основание да бъдат приети от Бога.

5:19—21 Вече споменахме, че законът се харесва на плътта. Какви са **делата**, които върши пагналата природа? Не е трудно да познаем **делата на плътта**. Те са **явни** за всички. **Прелюбодействието**²³ е невярност по отношение на брачната връзка. **Блуудството** е незабранено сексуално сношение. **Нечистотата** е нравствено зло или похотливост. **Сладострастието** (или разпътството) е безсрамно поведение, на което липсва съдържаност. **Идолопоклонството** е не само поклонение на идоли, но и характерната за него неморалност. **Чародейството** е магьосничество. Гръцката дума е свързана с лекарствената практика (*pharmakeia*). Тъй като в магьосничеството са се използвали и лекарства, думата е започнала да означава разговор със злите духове или използване на магии. То може също така да включва различни суеверия като например неща, които но-

сят „лош късмет“ и гр. **Вражбите** са изяви на силна омраза или злоба, насочени против отделни хора. **Разприте** са нехармонични отношения, разногласия или караници. **Ревнванията** са изрази на недоверие и подозрение. **Яростите** са изблици на гняв и невъздържаност. **Партузанствата** са егоистични стремежи за първенство на отделни хора понякога за сметка на други. **Раздорите** са разделения, причинени от несъгласия. **Разцепленията** са разделения, причинени от своеловни хора, в резултат на които се образуват секти. **Завистите** са недоволства, породени от успеха или благополучието на другите. **Убийствата**²⁴ са незаконни умъртвявания на хора. **Пиянствата** са напивания вследствие приемането на алкохолни напитки. **Пируванията** са шумни събирания, на които хората употребяват големи количества алкохол.

Павел предупреждава своите читатели, както вече е направил това веднъж, че онези, „които вършат такива работи, няма да наследят Божието царство“. Този пасаж не ни учи, че пияниците не могат да бъдат спасени, а ни показва, че онези, чийто живот *се характеризира* с такива дела, не са спасени.²⁵

Защо Павел трябва да пише по такъв начин на една християнска църква? Защото не всички, които твърдят, че са спасени, са истински Божии деца. Затова навсякъде в НЗ Светият Дух много често съчетава разкриването на чудни духовни истини с най-сериозни предупреждения към всички, които изповядват името на Христос.

5:22, 23 Важното е да се види, че апостолът прави разлика между *делата* на плътта и *плода* на Духа. Делата са резултат от човешки усилия. **Плодът** се ражда, когато клончето стои или „пребъдва“ на лозата (Йоан 15:5). Разликата между тях е такава, каквато е разликата между фабриката и градината. Обърнете внимание на единственото число на думата „**плодът**“. Светият Дух про-

извежда един вид **плод** — приликата с Христос. Всички добродетели, които сега са изброени, описват живота на Божието дете. Както казва г-р Скофилд — всяка една от тях е чужда на човешкото сърце.

Любовта е това, което Бог е и което ние трябва да бъдем. Тя е описана много красиво в 1 Коринтяни 13 и е изявена в цялата си пълнота на кръста на Голгота. **Радостта** е задоволството и удовлетворението от Бога и Неговите пътища. Христос я е описал в Йоан 4:34. **Мирът** може да включва както Божия мир, така и хармоничните взаимоотношения между християните. За мира в живота на Изкупителя може да прочетете пасажа в Лука 8:22—25. **Дълготърпението** е изтърпяване на страдания, неудобства и зонения. Върховният пример за дълготърпение е описан в Лука 23:34. **Благостта** е нежност, която може да се види най-добре в отношението на Господ към малките деца (Марко 10:14). **Милостта** или **милосърдието*** е внимание, което показваме към другите. За да видим милостта в действие, трябва да прочетем Лука 10:30—35. **Верността** може да означава упование в Бога, доверие в нашите братя християни, лоялност или надеждност. В случая може би най-подходящо е последното значение. **Кротостта** е заемане на смирено положение — като положението, което е заел Христос, умивайки краката на Своите ученици (Йоан 13:1—17). **Себеобуздание** означава буквално въздържание, особено в областта на секса. В нашия живот не трябва да има никакви излишества. Ние трябва да отхвърлим всякакви страсти, пожелавания, амбиции и невъздържаност. Трябва да се упражняваме в умереност. Както казва Самюел Чагуик:

„*На съвременен английски език този пасаж би звучал така: плодът на Духа е любящо, дружелюбно отношение; искрящ*

* В някои ръкописи тази дума е изпусната. — Бел. на преф.

от радост дух и весел характер; трезвум и кротко поведение; търпение и издръжливост при екстремни ситуации и провокации от хора, които ти играят по нервите; съчувствено проникновение и тактична помощ; добронамереност при формирането на мнение и сърдечна благотворителност; лоялност и надеждност при всякакви обстоятелства; смирение дотам, че да забравиш себе си, радвайки се на другите; себеобуздание и самоконтрол във всичко, което е и последният белег на съвършенството. Колко много прилича всичко това на изложението в 1 Коринтяни 13!²⁶

Павел завършва този списък със загадъчния коментар: „**Против такива неща няма закон!**“ Разбира се, че няма! Тези добродетели са угодни на Бога, добри за човешките и благотворни за нас. Но как се получава този плод? Чрез човешки усилия ли? Не. Той се получава, когато християнинът живее в общение с Бога. Когато той гледа на Спасителя в любящо посвещение и Му се подчинява в ежедневието си живот, тогава Светият Дух извършва в него едно прекрасно чудо. Той го преобразява според образа на Христос. Гледайки Христос, той става като Него (2 Кор. 3:18). Също както клончето получава целия си живот и храна от лозата, така и вярващият в Христос получава цялата си сила от Истинската Лоза и става способен да живее плодотворен живот за Христос.

5:24 Онези, които са Христови, са разпънали плътта. Времева форма²⁷ на глагола показва определено, че действието е станало в миналото. То всъщност е станало по време на нашето обръщение. В момента, в който сме се покаяли, в известен смисъл ние сме приковали на кръста нашето старо, зло и покварено естество с всички негови желания и страсти. Ние сме решили, че вече няма да живеем така, че да угаждаме на падналата си природа и че тя повече няма да заема първенстващо място в нашия живот. Разбира се, това решение трябва

ва непрекъснато да се подновява. Ние непрекъснато трябва да гържим плътта на полагаемото ѝ се място в смъртта.

5:25 Тук съюзът „ако“ има значението на „тъй като“. Тъй като ние имаме вечен живот чрез делото на Светия Дух в нас, нека да живеем този нов живот чрез силата на Същия Свети Дух. Законът никога не може да даде живот и никога не е бил замислен да бъде начин на живот за християнина.

В. Практически увещания (5:26—6:10)

5:26 В този стих християните получават увещание да избягват три вида поведение:

1. Те трябва да избягват да бъдат горди: „**Да не ставаме тщеславни**“, което буквално означава да не си позволяваме да имаме лъжливо или празноглаво мнение (за себе си). Бог не желае християните да бъдат надути или високомерни самохвалци. Такова едно самочувствие не съответства на положението на грешника, спасен по милост. Хората, които живеят по закона, често се чувстват горди заради собствените си жалки постижения и се подиграват на онези, които не отговарят на техните критерии. Често пъти християните законници се отнасят с пренебрежение към другите християни, които не спазват същия списък от незначителни забрани, който те спазват.
2. Те също така трябва да избягват да се дразнят едни други: „...**едни друг да се не дразним**.“ Когато един вярващ принуждава или предизвиква другите вярващи да се съобразят с неговото мнение, той всъщност отхвърля изпълнения с Духа живот. Човек изобщо не познава проблемите и изкушенията на сърцето на другия, тъй като никога не е бил на неговото място.
3. Да се въздържат от завист: „...**и да не си завиждаме едни друг**.“ Завистта е точно определен грях, при който чо-

векът иска нещо, на което няма никакво право. Завистта кара човека да ревнува другите заради по-големия им успех, заради техните таланти, притежания или привлекателна външност. Хората, които нямат много таланти или са слаби по характер, са склонни да завидват на онези, които успяват по-добре да спазват закона от тях на външен вид. Истинският вярващ винаги трябва да смята другите за по-висши от себе си. Пазителите на закона желаят фалшива слава. Истинското величие е да служиш незабелязано и да работиш така, че другите да не те виждат.

6:1 В този стих се намира едно прекрасно твърдение за това как другите християни трябва да се отнасят към един вярващ, който съгрешава. То е в пълно противоречие със закона, който изисква съгрешилият да бъде наказан. Изразът „...ако падне човек в някое прегрешение“ описва не толкова състоянието на човек, който непрекъснато живее в грях, колкото състоянието на човек, който е изпадал в грях. За този човек трябва да се погрижат **духовните** християни. Пълтските християни биха могли да сторят много повече зло, отколкото добро със своето правдолюбие и студено отношение. Освен това съгрешилият брат най-вероятно няма да приеме увещание от едни, които сами по себе си не са в особено топли отношения с Господа.

Този стих повдига един интересен въпрос. Ако някой човек е наистина духовен, би ли признал това? Нима духовните хора не съзнават най-остро своите недостатъци? Кой тогава трябва да извърши тази възстановителна работа, ако самото ѝ извършване го определя като духовен човек? Това няма ли да бъде липса на скромност? Отговорът на всички тези въпроси е следният: истински духовният човек никога не би се хвалил със своето състояние, но неговото любящо пасторско сърце ще го накара

сам да отиде и да говори със съгрешилия за неговото възстановяване. Той няма да направи това с чувство на гордост или превъзходство, а „с кротък дух“, като не забравя, че **също може да бъде изкушен**.

6:2 **Теготите** могат да бъдат неуспехите, изкушенията, изпитанията и проверките. Вместо да стоим на разстояние един от друг и да се критикуваме, ние трябва да побързаем да отидем при брата, който е в това положение, и да му помогнем по всякакъв възможен начин.

Христовият закон включва всички заповеди на Господ Исус към хората, записани в НЗ. Той може да се обобщи в една-единствена заповед: „Обичайте се един друг“ (Йоан 13:34; 15:12). Ние я изпълняваме, когато си носим взаимно **поверителност**. **Христовият закон** е много по-различен от Мойсеевия закон. Мойсеевият закон обещава живот в резултат на подчинение, без да ни дава силата да се подчиним, и насърчава това подчинение чрез страха от наказание. **Христовият закон**, от друга страна, е едно изпълнено с любов наставление към всички, които вече имат живот. Вярващите стават способни да пазят неговите заповеди чрез силата на Светия Дух, като мотивът да правят това е любовта им към Христос.

6:3 Ние всички сме направени от един и същ материал. Когато видим, че някой наш брат съгрешава, трябва да си спомним, че самите ние бихме могли да бъдем на неговото място. Когато един християнин започне да се мисли за по-висш от другите, той развива една форма на самоизмама. Ние никога не трябва да си мислим, че носенето на товарите на другите е под нашето достойнство.

6:4 Може би този стих ни предупреждава да се пазим от навика да сравняваме себе си с другите и да намираме причина за задоволство. Апостолът подчертава, че на Христовото съдилище всеки от нас ще бъде изпитан индивидуално, а не в сравнение с другите. Така че всеки

от нас трябва да внимава на себе си, за да може да се хвали само със *своята работа*, а не с неуспехите на *другите*.

6:5 Във 2 ст. Павел ни учи, че трябва да си носим един на друг скърбите, страданията и проблемите, които изпитваме в този живот. Идеята в 5 ст. е, че на Христовото съдилище всеки от нас ще трябва да **понесе своя собствен товар** от отговорност.

6:6 Вярващите са отговорни да подгържат християнските си учители. „**Нека прави участник във всичките си блага**“ означава „нека споделя с тях материалните си **блага** и нека ги подкрепя с молитва и благочестива загриженост“.

6:7 И макар че другите могат да не забележат нашето пренебрежение към Божиите служители, Бог го вижда и ни дава съответната жътва. Ние **жънем** това, което сме посели, и дори много повече от това, което сме посели. Когато стопанинът **посее** пшеница, той ще пожъне също пшеница — понякога двagesет, понякога шестдесет, а понякога сто пъти повече. Според Скофилд „*тук Духът не говори на грешиниците за техните грехове, а на светите за тяхната духовна ницета*“.

Разбира се, в един по-широк смисъл също така е вярно, че „ония, които орат беззаконие и сеят нечестие, това и жънат“ (Йов 4:8) и че „понеже посяха вятър, затова ще пожънат вихрушка“ (Ос. 8:7). Историкът Дж. А. Фрауд е казал: „*Определено може да се каже, че историята повтаря все един и същ урок — това, че по някакъв начин светът е построен на морални основи, и че както излиза на края, той е добър за добрите и лош за злите.*“²⁸

6:8 И макар че в един по-общ смисъл е вярно, че ние жънем това, което сеем, трябва да отбележим, че това напомняне идва след увещанието за християнското даване. Когато погледнем нещата по този начин, ще видим, че да сееш за **плътта**, означава да харчиш парите си за себе си, за собствените си удоволст-

вия и удобства. Да сееш за **Духа**, означава да използваш парите си за осъществяването на Божиите интереси.

Онези, които правят първото, жънат разочарования и загуби още тук, на земята, защото с годините научават, че плътта, заради която са живели, тлее и умира. Затова в следващия свят те ще загубят вечни награди. Тези, които сеят за **Духа**, ще **пожънат от Духа вечен живот**. Изразът „**вечен живот**“ се използва в Библията в два смисъла: (1) като нещо, което всеки вярващ притежава още сега (Йоан 3:36); и (2) като нещо, което всеки вярващ получава в края на земния си живот (Рим. 6:22). Онези, **които сеят за Духа**, се наслаждават на вечния живот тук и сега по начин, по който другите християни не се наслаждават. Освен това, когато пристигнат в небесния си дом, те ще пожънат и наградите, които следват верността.

6:9 За да не би някой от неговите чататели да се обезкуражи, Павел им напомня, че макар и да не се получават веднага, тези награди са сигурни. Човек не жъне житото в деня, в който посее зърното. Така е и в духовното царство. Наградите ще дойдат **своевременно**, след като вярно сме посели.

6:10 „**Своите по вяра**“ са всички спасени, без оглед на деноминацията или на църквата, към която те принадлежат. Ние не само трябва да показваме внимание към вярващите, но това внимание трябва да бъде особено. Нашата цел не трябва да бъде **отрицателна** — да им направим колкото се може по-малко зло, а **положителна** — да им направим колкото се може повече **добро**. Джон Уесли е изразил това по един особено изразителен и сбит начин: „*Правете всичкото добро, което можете; по всякакъв начин, по който можете; на всички хора, на които можете; и дотогава, докогато можете.*“

Г. Заклoчение (6:11—18)

6:11 „Вижте с колко едри букви ви писах със собствената си ръка!“ Вместо да продиктува това Писмо на някой свой помощник както обикновено, Павел го пише сам. Може би **едрите букви**, с които е писал, са резултат от дълбоките чувства, които е изпитвал в желанието си да се пребори със законниците и които показват колко сериозно е неговото отношение към тяхната заблуда. Или, както много хора смятат на основание на този и други пасажи, те подсказват, че зрението на Павел е било увредено. Ние поддържаме второто мнение.

6:12 Юдеистите са искали да се **представят добре по път**, като са организирали големи групи от последователи. Те са успявали да направят това, като са настоявали да се спазва обрязването. Хората често са склонни да съблюдават различни ритуали и церемонии, стига те да не изискват от тях да променят навиците си. Днес е обичайно да се изграждат големи църкви чрез занижаване на нормите за живот в тях. Павел обаче вижда нечестие то на тези лъжеучители съвсем ясно и ги обвинява, че тяхното желание е „**да не бъдат гонени за Христовия кръст**“. Кръстът олицетворява осъждението на пътта и на усилията ѝ да угоди на Бога. Кръстът слага край на пътското естество и неговите най-благородни усилия. Кръстът означава отделяне от злото. Затова хората мразят неговото славно послание и преследват онези, които го проповядват.

6:13 Законниците всъщност не са заинтересувани истински да спазват **закона**. Това, което те искат, е един лесен начин за придобиване на обръщенци, за да могат **да се хвалят** с дългия списък от последователи. Бойс казва така: „Това е един опит за спечелване на другите за нещо, което само по себе си води до неуспех, защото дори и онези, които са обрязани, не могат да пазят закона.“

6:14 Основанието на Павел за хвалба не се намира в човешката плът, а в **кръста на нашия Господ Исус Христос**. На този **кръст** светът е умрял за Павел и Павел е умрял за света. Когато един човек се спаси, светът му казва „Сбогом!“ и той казва „Сбогом!“ **на света**. Той е загубен за **света**, тъй като вече не се интересува от неговите мимолетни удоволствия. **Светът** вече не го привлича, защото той е намерил Един, Който го задоволява напълно. Фундли казва следното: „*Човек вече не може да вярва в света, не може да се гордее с него, не може да му оказва никаква почит. Светът е загубил за него всичката си слава и очарование и повече не може да управлява неговия живот.*“ Следователно **кръстът** стои като една голяма бариера или водораздел между света и Божието дете.

6:15 Макар и да не личи от пръв поглед, този стих е едно от най-важните твърдения на християнската истина в цялото Послание.

Обрязването е външен ритуал, външен обряд. Юдейските учители правят така, че всичко да зависи от съблюдаването на този обряд. **Обрязването** е основата на юдеизма. Павел събаря тази основа с един замах, като казва: „**нито обрязването** е нещо“. Нито ритуалът, нито юдеизмът, нито законничеството са нещо. Веднага след това апостолът добавя: „**нито необрязването**“. Има хора, които се гордеят, че не спазват никакви ритуали. Цялото служение на тяхната църква е един голям бунт срещу ритуалите. Това обаче също не ги ползва.

Това, което наистина има значение за Бога, е „**новото създание**“. Бог иска да види човешкия живот променен. Фундли казва така: „Истинското християнство е християнството, което обръща злите хора в добри и превръща робите на греха в Божии синове.“ Всички хора принадлежат към едно от двете създания. Като човеци, родени в този свят, те са грешни, безпомощни и осъдени. Всичките им усилия да се спасят или да помог-

нат на Бога за спасението си чрез добрия си характер или чрез добрите си дела са напрасни и ги оставят непроменени. **Новото създание** се оглавява от възкръсналия Христос и включва всички, които са били изкупени от греха и са получили в Него нов живот. И тъй като **новото създание** е цялото Христово — от начало до край, то изключва всякаква мисъл за спечелване на Божието благоволение чрез доброта на характера или чрез дела. Християнинът наистина живее свят живот, но не като спазва някакъв ритуал, а като се предава на Христос и Му позволява да живее Своя живот в него. **Новото създание** не е подобрене или добавка към старото, а нещо съвсем различно.

6:16 Какво е това **правило**, за което Павел говори тук? Това е **правицото** на новото създание. Апостолът изказва двойно благословение на **мир и милост** на всички, които проверяват всяко учение чрез въпроса „Това учение от новото създание ли е, или от старото?“ и които отхвърлят всяко учение, което не е от новото създание.

„И на **Божия Израил**.“ Много хора приемат, че тези думи се отнасят до църквата. Но ние смятаме, че под „**Божия Израил**“ трябва да се разбират онези евреи, които са такива да по рождение и които приемат Господ Исус като Месия. За хората, които са живели под закона, не е имало нито мир, нито милост, но сега делът на онези, които са в новото създание, са както мирът, така и милостта.

6:17 Павел, който някога също е бил роб на закона, сега е освободен от това робство от Господ Исус. Сега той принадлежи на Господа като един, който е станал Негов роб по желание. Също както някога робите са били белязвани с печата на техния господар, така и Павел носи на своето **тяло белезите** на принадлежността си към **Господ Исус**. Какви са тези белези? Това са белезите, които Господ Исус е получил от ръцете на Своите гонители. Затова сега апостолът

казва: „Нека никои не се опитва да ме превъзпитава. Не ми говорете за белезите на обрязването и не ми показвайте колко е хубаво робството на закона. Аз нося белезите на моя нов Господар — Исус Христос.“

6:18 Апостолът скоро ще остави перото, но преди това иска да каже още една дума. Коя е тя? **БЛАГОДАТ** — думата, която е толкова характерна за неговото благовестие. **Благодат**, а не закон. Това е думата, с която Павел започна своето Послание (1:3), и това ще бъде думата, с която ще го завърши. „**Благодатта на нашия Господ Исус Христос да бъде с вашия дух. Амин.**“

Законничеството

След като завърши изучаването на Посланието към галатяните, човек би си помислил, че Павел оборва поддръжниците на законничеството толкова решително, че този въпрос никога повече няма да тревожи църквата. Но историята и практиката показват точно обратното! Влиянието на законничеството върху християнството днес е толкова силно, че много хора наистина вярват, че то е част от него.

Да, за съжаление законниците продължават да бъдат между нас. Как иначе бихме могли да наречем онези хора, които се представят за служители на Христос и учат например, че конфирмацията, кръщението или членството в църквата са необходими условия за спасението; или че законът трябва да определя начина на живот на вярващия; или че ние се спасяваме чрез вяра, но запазваме спасението си чрез дела? Какво друго, ако не юдеизъм, допълнително внесен в християнството, е назначената от човеци система на свещеничеството с неговото отличително облекло; или църковните сгради, построени по подобие на храма, със специално изработени олтари и сложен ритуал; или църковният календар с

определени дни за пости, празници и чествания?

И какво, ако не галатийска ерес, е твърдението, че вярващите трябва да пазят съботата, ако искат накрая да се спасят? Съвременните проповедници на законничеството предприемат масирани атаки срещу онези, които изповядват вяра в Христос, и това налага всеки вярващ да бъде предупреден за опасността от тяхното учение и да бъде наставен как да им отговаря.

Поборниците на съботата обикновено започват, като проповядват евангелието за спасение чрез вяра в Христос. Те използват любими евангелски химни, за да примамят лековерните, и дават вид, че обръщат много голямо внимание на Библията. Но много скоро започват да карат своите последователи да спазват Мойсеевия закон и особено заповедта за съботния ден. (Съботата е седмият ден на седмицата.)

Всеки би се запитал, как тези хора се осмеляват да правят това в светлината на учението на Павел, който изрично казва, че християнинът е умрял за закона? По какъв начин те заобикалят толкова ясните твърдения на Посланието към галатяните? Отговорът е, че те правят това, като поставят граница между моралния и церемониалния закон. Моралният закон са десетте Божии заповеди. Церемониалният закон включва всички останали заповеди, дадени от Бога, като правилата за храненето, за проказата, за Божиите приноси и др.

Те казват, че като израз на вечната Божия истина моралният закон никога не е бил отменен. Идолопоклонството, убийството и прелюбодейството винаги ще бъдат противни на Божия закон. Церемониалният закон обаче бил отменен в Христос. Следователно — казват те — когато Павел проповядва, че християнинът е умрял за закона, той говори за церемониалния закон, а не за десетте Божии заповеди.

И тъй като моралният закон все още продължава да е валиден, християните са длъжни да го спазват — настояват те. Това означава, че християните трябва да пазят съботата, т. е. че те не трябва да вършат никаква работа в този ден. Законниците твърдят, че един от папите на римокатолическата църква бил въвел промяната на спазването на дните от събота в неделя в пълно неподчинение на Библията.

Всичко това звучи много логично и убедително, но всъщност изобщо не съответства на Божието слово. Помислете върху следните няколко съображения:

1. Във 2 Коринтяни 3:7—10 десетте Божии заповеди са наречени „това, което преминаваше“. В 7 ст. законът е описан като „служението на онова, което докарва смърт“. Това може да означава единствено моралния, а не церемониалния закон. Само десетте Божии заповеди са били написани с букви, издълбани на камък, от Божия пръст (Изх. 31:18). В 11 ст. четем, че служението на това, което докарва смърт, макар и славно, е било *нетрайно*. Има ли нещо по-ясно от това? Следователно съботата няма никакви изисквания към християнина.
2. Нито един езичник не е получавал заповед да спазва съботата. Законът е бил даден само на еврейския народ (Изх. 31:13). И макар че Сам Бог си е починал на седмия ден, Той не е започнал да прави същото, преди да даде закона на израелския народ.
3. Християните не са започнали да празнуват неделата за сметка на съботата на основание на заповед на който и да е папа. Ние отделяме Господния ден като специален ден за поклонение и служение, защото на този ден Господ Исус е възкръснал от мъртвите, което е едно доказателство, че делото на изкуплението е било завършено окончателно и напълно (Йоан 20:1). На същия този ден са се срещали и ранните ученици, за да разчупват хля-

ба като възпоминание на смъртта на Господа (Деян. 20:7). Също така неделният ден е бил посочен от Бога на християните, за да отделят своите приноси според успеха, който Господ е давал на работите им (1 Кор. 16:1, 2). Освен това Светият Дух е бил изпратен от небето също в първия ден на седмицата.

Християните не пазят Господния ден като средство за постигане на святост или поради страх от наказание. Те го пазят в израз на любов и посвещение на Този, Който е дал Себе Си за тях.

4. Павел не прави разлика между морален закон и церемониалния закон, а казва, че законът е едно цяло и че той носи проклятие на всички, които се стремят да постигнат оправдание чрез него, без да успеят да го спазват целия.
5. Девет от десетте Божи заповеди се повтарят и в НЗ като морални наставления към Божиите деца. Те засягат неща, които сами по себе си са добри или лоши. Единствената заповед, която е изпусната в НЗ, е заповедта за съботния ден. Самò по себе си пазенето на определен ден не е нито добро, нито лошо. Християните не са получили наставление да пазят съботния ден. Писанието определено заявява, че християнинът *не може да бъде осъден* за това, че не го спазва (Кол. 2:16)!
6. Наказанието за нарушаването на съботната заповед в СЗ е било смърт (Изх. 35:2). Но онези, които изискват от вярващите да пазят съботата

днес, не могат да изпълнят това наказание спрямо нарушителите. По този начин те обезценяват закона и принижават неговия авторитет, като не настояват за удовлетворяване на неговите изисквания. Всъщност те казват: „Това е Божият закон и вие сте длъжни да го спазвате, но и да не го спазвате, нищо няма да ви се случи.“

7. Христос, а не законът, е правилото за живота на вярващия. Ние трябва да живеем така, както Той е живял. Това е един много по-висок критерий за живот от критерия, който се определя от закона (Мат. 5:17—48). Ние получаваме сили да живеем свят живот чрез Светия Дух и искаме да живеем свято от любов към Христос. Изискваната от закона праведност се изпълнява от онези, които ходят не по плът, а по Дух (Рим. 8:4).

И така, учението, че вярващите трябва да пазят съботата, противоречи на Библията (Кол. 2:16) и е едно „друго благовестие“, което Божието слово заклемява като проклето (Гал. 1:7, 9).

Нека Бог даде на всекиго мъдрост, за да може да познава злото учение на законничеството в каквато и форма да го срещне! Нека никога не търсим оправдание или освещение чрез ритуали или човешки усилия, а да разчитаме изцяло и единствено на Господ Исус Христос за всяка нужда. Нека винаги помним, че законничеството е оскърбление за Бога, тъй като то замества Действителността със сянката, Христос с церемониализма.

Крайни бележки

- 1) (1:8, 9) John Stott, *Only One Way: The Message of Galatians*, pp. 27, 28.
- 2) (1:18—20) В критическия текст се казва *Кифа* (арамейското име за Петър).
- 3) (2:1) E. F. Kevan, *The Keswick Week 1955*, p. 29.
- 4) (2:3) Обрязването е проста хирургическа операция, извършвана върху мъжете. Когато Бог е наредил на Авраам и неговите потомци да се обрязват, Той го е дал като знак на завета Си с тях, според който Той ще бъде техен Бог и те ще бъдат Негови люде (Бит. 17:1—11). Обрязването не е било само физически белег, а и духовен символ. Авраам е бил обрязан в знак на повярването си в Бога (Рим. 4:11). Много скоро обаче юдеите са забравили *духовното* значение на обрязването и са започнали да го извършват само като един формален ритуал. По този начин то е загубило своята стойност в Божиите очи.
В НЗ заповедта за обрязването е отпаднала, тъй като отношенията на Бога както с езичниците, така и с юдеите се основават на благодеята. В ранните години на църквата вярващите евреи са мислели, че обрязването е необходимо за спасението. Оттук и названието на тези вярващи — „обрязаните“ (Гал. 2:12).
- 5) (2:3) Доста погробен разказ за тази среща в Ерусалим е даден в Деянията 15 глава. Изучете го внимателно.
- 6) (2:11) Вж. 2 забележка.
- 7) (2:13) Препинателните знаци, включително и кавичките, са добавени към текста на Библията по-късно. На това място някои преводачи слагат край на цитата, разглеждайки пасажа от 14 до 21 ст. като *по-късно* обяснение на Павел на гумите му към Петър.
- 8) (2:21) W. M. Clow, *The Cross in the Christian Experience*, p. 114.
- 9) (3:1) Което все пак не означава, че на въпроса не може да се даде отговор в мн. ч.
- 10) (3:5) Най-старите ръкописи са съдържали само главни букви. (Малките букви са били въведени по-късно.) И макар че голямото „Г“ в местопомението „Този“ е резултат от редакторска намеса, в този случай то съответства на контекста.
- 11) (3:13) J. Cynddylan Jones, *Studies in the Gospel According to St. John*, p. 113.
- 12) (3:20) Макар на пръв поглед да изглежда, че има противоречие между аргумента тук и факта, че по-късно Христос е наречен „посредник на нов завет“ (Евр. 9:15), думата „посредник“ има два различни смисъла на тези две места. Мойсей е послужил като посредник просто защото е получил закона от Бога и го е дал на израелския народ. Той е бил посредникът или представителят на народа. Христос е Посредник на Новия Завет в един много по-възвишен смисъл. Преди Бог да е могъл справедливо да даде благословието на този завет, Господ Исус е трябвало да умре. Също както едно човешко завещание влиза в сила само след смъртта на завещателя, така и Новият Завет е трябвало да бъде подпечатан само с кръвта на Христос. Той е трябвало да даде Себе Си като откуп за всички (1 Тим. 2:6). Христос не само осигурява благословиенията на завета за Своите хора, но и пази тези хора в един свят, който е антагонистично настроен към тях. Той прави това като Първосвещеник и като Защитник и това е също част от Неговата посредническа служба.
- 13) (3:24) Гръцката дума „*paidagogos*“ (от която произхожда думата „не-

- гагогика“) означава буквално „гетеводител“. Това е бил човек, обикновено роб, който е трябвало да завежда детето до училище и да го завежда обратно въкъщи. Понякога той е можел и да преподава.
- 14) (4:7) Критическият текст гласи просто „наследник чрез Бога“.
- 15) (4:7) Norman B. Harrison, *His Side Versus Our Side*, p. 71.
- 16) (4:13) Има няколко теории във връзка с тази „телесна слабост“ на Павел. Най-вероятното предположение е, че става въпрос за някаква очна болест. Някои от другите предположения са малария, мигрена, епилепсия и няколко други често срещани болести в Средния изток.
- 17) (4:17) Stott, *Galatians*, p. 116.
- 18) (5:1) C. H. Mackintosh, *Genesis to Deutronomy*, pp. 232, 233.
- 19) (5:4) C. F. Hogg and W. E. Vine, *Epistle of Paul the Apostle to the Galatians*, p. 241.
- 20) (5:4) C. F. Hogg and W. E. Vine, *Epistle of Paul the Apostle to the Galatians*, p. 241.
- 21) (5:13) Arthur T. Pierson, няма други данни.
- 22) (5:16) C. I. Scofield, *In Many Pulpits with Dr. C. I. Scofield*, p. 234.
- 23) (5:19-21) В критическия текст гумата „прелюбодейство“ е изпусната.* Често пъти гумата „прелюбодейство“ (porneia) се превежда като „разврат“, който я включва в своето значение. Но едва ли Павел би пропуснал да спомене този ужасен грях на съпругеска невярност в един подобен списък от плътски грехове.
- 24) (5:19—21) В критическия текст гумата „убийства“ (phonoí) е изпусната.* Тъй като тя много прилича на предишната гума („зависти“, phthonoi), можем да предположим, че е била изпусната при преписване.
- 25) (5:19—21) Вж. бележката върху 1 Коринтяни 6:9.
- 26) (5:10—21) Samuel Chadwick, quoted by James A. Steward, *Pastures of Tender Grass*, p. 253.
- 27) (5:24) Времето на глагола е индикативен аорист (estauorosan). То подчертава не толкова резултатите от действието, колкото самото действие.
- 28) (6:7) J. A. Froude, няма други данни.

* Също както и в превода на Библията на бълг. ез. от 1924 г. — Бел. на прев.

Библиография

- Cole, Alan,
The Epistle of Paul to the Galatians,
Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans
Publishing Company, 1965.
- Eadie, John,
*Commentary on the Epistle of Paul to the
Galatians*,
Edinburgh: T. and T. Clark, 1884.
- Harrison, Norman B.,
His Side Versus Our Side,
Minneapolis: The Harrison Service, 1940.
- Hogg, C. F., and W. E. Vine,
Epistle to the Galatians,
Glasgow: Pickering and Inglis, 1922.
- Ironside, Harry A.,
*Expository Messages on the Epistle to the
Galatians*,
New York: Loizeaux Brothers, 1941.
- Kelly, William,
*Lectures on the Epistle of Paul the Apostle to
the Galatians*,
London: G. Morrish, n. d.
- Lightfoot, J. B.,
The Epistle of St. Paul to the Galatians.,
Grand Rapids: Zondervan Publishing
Company, 1962.
- Mackintosh, C. H.,
Genesis to Deutronomy,
Neptune, N. J.: Loizeaux Bros.
- Stott, John. R.,
Only One Way: The Message of Galatians.,
Downers Grove, IL: Inter-Varsity Press,
1968.

Посланието на апостол Павел към ефесяните

„Короната на Павловите писания.“

Дж. Армитадж Робинсън

„Посланието на Павел за третото небе.“

А. Т. Пиърсън

Въведение

I. Уникално място в канона

В някои аспекти Посланието към ефесяните е типично Павлово послание: поздравът, благодарението, излагането на учението, приложението на това учение като наш дълг и завършващите поздравления. Едновременно с това обаче, без да престава да бъде истинско Писмо, Посланието към ефесяните прилича много на проповед или дори на християнско богослужение и хваление. Чрез това Писмо — както казва Муърхед — „ние навлизаме в тишината и спокойствието на едно светилище... В него преобладава атмосферата на покой, различие, поклонение и мир.“¹

Независимо от факта, че толкова много хора се съгласяват с цитираната по-горе оценка на Робинсън, някои съвременни изследователи, пренебрегвайки осемнадесет или деветнадесет века християнско учение, твърдят, че Павел не би могъл да бъде авторът на Писмото до ефесяните. Но нека да разгледаме фактите и да видим дали това е така.

II. Авторство

Външните доказателства, които подкрепят тезата, че Посланието към ефесяните е автентично Павлово Писмо, са сигурни и убедителни. За нито едно друго Послание на Павел няма такива ранни и непрекъснати доказателства, като се

започне с цитирането му от Климент от Рим, от Игнатий, от Поликарп и от Херма и се продължи с Климент от Александрия, Ирений и Иполит. Маркион го е включил в своя „канон“, но под названието „Послание към лаодикийците“. То се съдържа и в Мураторианския канон като едно от Посланията на Павел.

Вътрешните доказателства съдържат факта, че авторът на Посланието два пъти *посочва* изрично, че името му е Павел (1:1 и 3:1). При това (в някои отношения) съдържанието му толкова прилича на съдържанието на Посланието към колосяните, че спокойно можем да предположим, че двете Писма са били написани скоро едно след друго. Както вече споменахме, структурата на това Послание е типична Павлова структура. Естествено, в тази книга Павел въвежда и някои нови идеи, но ако един писател не може да направи това без опасност да бъде обвинен във фалшификация, то възможностите на библейските автори да спомогнат за растежа на светиите ще се окажат наистина нищожни!

Либералният германски изследовател Шлайермахер е бил може би първият, който не е приел авторството на Павел. Той е бил последван от много съвременни изследователи като например Мофат и Гудспиг. За да се отрече авторството на апостола, се използват такива субективни аргументи като речниковия състав, стила, „модерното“ учение и други подобни. Но трябва да кажем, че за всеки един от тези аргументи може да се

намери задоволителен контрааргумент. На фона на убедителните странични доказателства и на мнението на огромен брой ерудирани изследователи, които смятат, че Посланието към ефесяните не само е написано в духа на Павел, но и че е „неговото най-божествено Послание“ — както казва Колеридж, автентичността на това Писмо се налага сама по себе си.

III. Датироване

Заедно с Посланията към колосяните, филипяните и Филимон Писмото до ефесяните е едно от така наречените „затворнически Писма“ на Павел. За кое точно затваряне на апостола става въпрос тук (3:1; 4:1), не е съвсем ясно. Някои изследователи предполагат, че тук става въпрос за двегодишния престой на Павел в Кесария или дори за едно недоказано затваряне на апостола в Ефес, но везните на доказателствата като че ли напестават в посока на първото затваряне на Павел в Рим (малко след 60 г. сл. Хр.). Също както и Писмото към колосяните (4:7—9), това Послание е било занесено в провинция Азия от Тихик (6:21, 22). Този факт обяснява сходството в съдържанието на двете Послания в доктринално отношение, тъй като едни и същи идеи са вълнували ума на апостола, докато ги е писал.

IV. Историческа обстановка и теми

Главната тема на Ефесяните е това, което Павел нарича „тайната“. Под това понятие той няма предвид нещо, което не може да се обясни, а чудна истина, която не е била изявена никога преди това и която се открива в този момент.

Възвишената истина, която образува сърцевината на това Послание, е вестта, че сега както вярващите юдеи, така и вярващите езичници са едно в Христос Исус. Те са членове на църквата, която е Христовото тяло. Понастоящем те седят с Христос в небесни места, а в бъдеще

ще споделят Неговата слава като Глава на всичко.

Тайната се открива във всяка от шестте глави на това Послание.

В 1 гл. тя е наречена „тайната на Божията воля“ и изразява едно очакване на времето, когато всичко небесно и всичко земно ще бъде оглавено от Христос (9, 10 ст.). Участници в славата на този ден ще станат както вярващите юдеи (11 ст., „ние“), така и вярващите езичници (13 ст., „вие“). Заедно с Христос те ще царуват над цялата вселена като Негово тяло и Негова пълнота (22, 23 ст.).

Гл. 2 описва как и юдеите, и езичниците се спасяват чрез Божията благодат; как те се примиряват с Бога и един с друг; как, в съюз с Христос, те стават един човек; и как се враждат заедно в Духа за свято Божие обиталище.

Гл. 3 дава най-ясното обяснение на тази тайна. В нея тя е наречена „Христовата тайна“. Христос е Главата, а всички вярващи са Неговото тяло. В това тяло вярващите езичници са съвместни наследници, съвместни части и съвместни участници в Божието обещание (6 ст.).

Гл. 4 подчертава единството на тялото и Божия план за неговия растеж към зряост (1—16 ст.).

В 5 гл. тайната е наречена „Христос и църквата“ (32 ст.). Връзката между Христос и църквата е образец на връзката между вярващия съпруг и неговата съпруга.

И най-накрая, в 6 гл., Павел говори за „тайната на благовестието“, за което той е „посланик в окови“ (19, 20 ст.).

Опитайте се да си представите въздействието на тази вест върху вярващите езичници, на които тя е била изпратена. Те не само са спасени по благодат чрез вяра също като юдеите, но и за първи път имат еднакви привилегии с тях. Що се отнася до положението им пред Бога, те не са с нищо по-нишки. И освен това тяхното предназначение е да бъдат поставени на трона заедно с

Христос като Негово тяло и Негова невеста, споделяйки славата на Неговото вселенско управление.

Друга важна тема на Посланието към ефесяните е темата за *любовта* (на гр. „*agape*“: любов, която се изразява чрез волята). Това е темата, с която Павел започва и завършва своето Послание (1:4; 6:24). Освен това глаголт „любя“ и съществителното „любов“ се използват в това Послание много по-често в сравне-

ние с всички груги Павлови Писма. Това може би показва и предузнанието на Светия Дух, защото тридесет години по-късно, когато това голямо и активно събрание все още се подчинява на заповедта да се бори срещу лъжеученията, Господ им казва в Своето Писмо до ефеската църква, че има против тях това, че са оставили първата си *любов* (Откр. 2:4).

Схема на изложението

- I. Положението на вярващия в Христос (1—3 гл.)
  - A. Поздрав (1:1, 2)
  - B. Хвалението, което Павел отправя към Бога заради благословенията на благодатта (1:3—14)
  - B. Благодаренията и молитвите на Павел за светиите (1:15—23)
  - Г. Божията сила, изявена в спасението и на езичниците, и на юдеите (2:1—10)
  - Д. Обединението на вярващите юдеи и вярващите езичници в Христос (2:11—22)
  - E. Отваряне на скоба, в която Павел обяснява тайната (3:1—13)

- Ж. Молитвата на Павел за светиите (3:14—19)
- З. Славословието на Павел (3:20, 21)
- II. Поведението на вярващия в Христос (4—6 гл.)
  - A. Призив за единство в християнското общение (4:1—6)
  - B. Божият план за правилно функциониране на частите на тялото (4:7—16)
  - B. Призив за нов морал (4:17—5:21)
  - Г. Призив за лично благочестие в християнския дом (5:22—6:9)
  - Д. Увещанията относно християнската борба (6:10—20)
  - E. Личните поздравии на Павел (6:21—24)

Коментар

- I. Положението на вярващия в Христос (1—3 гл.)

A. Поздрав (1:1, 2)

1:1 Името **Павел** означава „малък“. Може би физическият вид на апостола наистина е отговарял на това описание, но това не е попречило неговото влияние в духовно отношение да бъде огромно. В този стих Павел представя себе си като **апостол на Исус Христос**. Това означа-

ва, че той е бил изпратен от възкръсналия Господ с една специална мисия — да проповядва на езичниците *благостията* и да осветлява всички относно великата тайна за *църквата* (3:8, 9). Фактът, че Посланието към ефесяните разглежда именно въпроса за църквата, и фактът, че тази истина е била открита най-напред на апостолите и на пророците (3:5), прави представянето на Павел като **апостол** напълно уместно. Това не е признак на гордост, а обяснение защо той може да говори с такъв авторитет по тази тема. Източникът на неговия авторитет се вижда в думите „с **Божи-**

ята воля“. Павел не е избрал това служение като някакъв вид работа. И никакви хора не са го назначили на него. То е резултат от небесно призвание от начало до край (Гал. 1:1).

Писмото е адресирано „до светиите и верните в Христос Исус, които са в Ефес“. Светиите са хората, които са отделени за Бога от света. Това е едно название, което се прилага в НЗ за всички новородени вярващи. Основно думата описва положението на вярващия в Христос, а не това, което той е сам по себе си. В Христос всички вярващи са свети, въпреки че на практика те не винаги се държат като такива. Така например Павел се обръща към коринтяните като към свети (1 Кор. 1:2), макар че от понататъшното изложение става ясно, че не всички от тях са живели свято. Но според Божията воля нашето поведение трябва да съответства на нашето положение: светиите трябва да живеят свято.

„...и верните в Христос Исус.“ Думата „верните“ означава „вярващите“ и е подходящо описание на всички истински християни. Разбира се, вярващите трябва също така да бъдат и верни в смисъл, че на тях трябва да може да се разчита и да им се оказва доверие. Но основната мисъл тук е, че това са хората, които признават Христос Исус за техен единствен Господ и Спасител.

Макар и да присъства в повечето ръкописи, изразът „които са в Ефес“ липсва в два от най-старите от тях. Много изследователи са на мнение, че това Послание е било едно циркулярно Писмо, което е трябвало да се чете от няколко местни събрания, сред които ефеското е било най-известно. За частие този въпрос не накърнява нито автентичността на Писмото, нито неговата стойност.

1:2 Сега следва поздравът на апостола към светиите. За разлика от големия брой лишени от съдържание поздрав,

които ние използваме днес, тук всяка дума е натоварена с духовно значение.

Благодатта е божествената помощ, която ние получаваме в ежедневния си живот. Читателите на Павел вече са спасени чрез Божията благодат — незаслужената Му милост към изгубените души. Но сега те имат нужда от сила от **Бога**, за да се справят с проблемите, изпитанията и скърбите на живота. Точно тази благодат им желае и апостолът.

Мирът означава спокойствие на духа при всички промени на жизнените обстоятелства. Светиите вече са изпитали мира с Бога при обръщението си. Но те всеки ден имат нужда и от **мира** на Бога, т. е. от твърдото и уверено спокойствие, което не зависи от обстоятелствата и което идва, когато представяме всичко пред Бога в молитва (Фил. 4:6, 7).

Заслужава си да отбележим, че Павел най-напред споменава **благодатта**, а след нея — **мира**. Редът винаги е такъв. **Мирът** може да се познае само след като **благодатта** разреши проблема с греха. И само чрез незаслужената сила, която Бог му дава всеки ден, вярващият може да изпита **мира**, съвършения **мир**, при всички променящи се обстоятелства на живота.

Думата „**благодат**“ (*charis*) е характерен гръцки поздрав. Евреите използват думата „**мир**“ (*shalom*) като поздрав. Когато ги поставим една до друга, ще получим благовестието за целия свят в минатиoren вид. Когато ги съединим, ще получим истината за новозаветната църква, която Павел излага толкова пълно в Посланието към ефесяните, а именно, че в Христос юдеите и езичниците се враждат в едно тяло.

Благодатта... и мирът идват от **Бога, нашия Отец, и от Господа Исуса Христа**. Павел без колебание поставя **Господ Исус** на едно и също ниво с **Бог Отец**: той почита Сина така, както почита и **Оца**. Така трябва да Го почитаме и ние (Йоан 5:23).

Нека не отминаваме с лекота израза „**Бог, нашия Отец**“. Взето отделно, наименованието **Бог** изразява идеята за Един, Който е безкрайно далечен и недосягаем. От друга страна, наименованието **Отец** говори за Един, Който е изключително близък и достъпен. Когато съединим двете наименования с местоимението **нашия**, ще получим поразителната истина, че великият и възвишен **Бог**, Който обитава във вечността, е и любящият **Отец** на всеки, който е бил роден отново чрез Вярa в **Господ Исус**.

Пълното име на нашия Спасител е **Господ Исус Христос**. Като **Господ** Той е нашият абсолютен Господар, Който има всичките права върху това, което сме и което имаме. Като **Исус** Той е нашият Спасител от греха. Като **Христос** Той е нашият назначен от Бога Пророк, Свещеник и Цар. Колко много неща разкрива Неговото име на всяко ухо, което иска да слуша!

Б. Хвалението, което Павел отправя към Бога заради благословенията на благодатта (1:3—14)

1:3 След краткия си поздрав апостолът издига своя глас във величествен химн на хвала, който достига едни от най-големите височини на новозаветно поклонение. В него ние чувстваме как прелива едно сърце, което се възхищава на Бога заради благословенията на Неговата благодат. В тези стихове (от 3 до 14 ст.) Павел проследява действията на Бога във връзка с нашето спасение, като тръгва от вечността, минава през времето и стига до вечното бъдеще. Това по необходимост налага да се разгледа тайната на Божията воля — положението на вярващите юдеи и езичници като съвместни участници в славното наследство.

И така, апостолът започва този пасаж, като призовава всички, които познават **Бога**, да Го благославят, т. е. да зарадват Неговото сърце с хваление и преклонение. „**Благословен да бъде Бог и**

Отец на нашия Господ Исус Христос.“ Понякога Исус се обръща към Бога като към Бог (Мат. 27:46), друг път говори за Него като за Отец (Йоан 10:30). Този, Който е **благословен**, е и Онзи, Който благославя. Ние Го благославяме, като Го хвалим. Той ни благославя и ни прави щастливи, като излива върху нас богатствата на Своята благодат.

„**В Христос**“ Бог „**ни е благословил с всяко духовно благословение в небесни места**“. Тази благодат може да се изброи като една пирамида:

благословение
духовно благословение
всяко духовно благословение
всяко духовно благословение в небесни места
всяко духовно благословение в небесни места в Христос

Забележете най-напред колко щедри са Неговото сърце и ръка — „**всяко духовно благословение**“. Забележете също, че тези благословения са *духовни*. Най-простият начин да се обясни това е, като се сравни с благословенията на Израел пог закона. В СЗ верният и послушен юдеин е получавал за награда гълъг живот, голямо семейство, изобилна реколта и защита от враговете (Второзак. 28:2—8). За разлика от това благословенията на християнството са *духовни*, тоест те ни дават богатства, които не са материални, не се виждат и не умират. Наистина и старозаветните светии са се наслаждавали на някои духовни благословения, но както ще видим по-нататък, днес християните се наслаждават на благословения, които не са били познати на хората в предшните времена.

Нашите благословения са „*в небесни места*“ (буквално в „*небесните*“). Вместо да са материални благословения в земни места, те са *духовни* благословения „*в небесни места*“. Изразът „**в небесни места**“ се използва пет пъти в това Послание със значението на:

1:3 Сферата на нашите *духовни* благословения

1:20 Мястото, където Христос седи сега на трон

2:6 Мястото, където ние седим на трон в Христос

3:10 Мястото, където ангелите стават свидетели на Божията премъдрост, изявена в църквата

6:12 Областта, която е източник на настоящата ни борба със злите духове

Когато свържем тези пасажи, ще получим едно истинско библиейско определение на **небесните места**. Както казва Ангър — те са „*областта на положението и опита на вярващия в резултат на съединението му с Христос чрез кръщението в Духа*“. Всички **духовни** благословения са *в Христос*. Той ни ги е осигурил чрез завършеното Си дело на Голгота. Сега ние можем да ги получим чрез Него. Всичко, което Бог има за вярващия, е в Господ Исус. За да получим тези благословения, ние трябва да се съединим с Христос чрез вяра. В момента, в който човек започне да пребъдва *в Христос*, той става притежател на всички тях. „*Да бъдеш в Христос, което е дял на всички спасени, означава да станеш участник във всичко, което Христос е направил, всичко, което е Той сега, и всичко, което някога ще бъде.*“²

Изразът „*в Христос*“ е един от ключовите изрази на Писмото до ефесяните. В НЗ има две тясно свързани истини — истината за положението на вярващия и истината за неговото поведение.

Нека да разгледаме най-напред истината за положението на вярващия. Всеки човек на света е или „в Адам“, или „в Христос“. Онези, които са „в Адам“, са в своите грехове и следователно са осъдени пред Бога. Сами по себе си те не могат да направят нищо, което да угоди на Бога или да спечели Неговото одобрение. Те не могат да имат никакви претенции към Бога и ако трябва да получат това, което заслужават, завинаги ще погинат.

Когато човек повярва, Бог вече не гледа на него като на осъден потомък на Адам. Той го вижда **в Христос** и го прие-

ма на това основание. Много е важно да разберем това. Вярващият грешник се приема от Бога не на основание на това, което е, а заради това, че е **в Христос**. Когато е **в Христос**, той застава пред Бога, облечен в цялата приемливост на Самия Христос. И той ще се наслаждава на Божието одобрение и приемане, докато им се наслаждава Христос, т. е. завинаги.

И така, положението на вярващия е това, което е **той в Христос**. Но тази картина има и обратна страна, а именно — поведението на вярващия, това, което е той сам по себе си. Неговото положение е съвършено, но поведението му не е. Според Божията воля неговото поведение трябва все повече и повече да съответства на неговото положение. То обаче никога няма да стане съвършено, преди вярващият да отиде на небето, но процесът на осветение, растеж и все по-голяма прилика с Христос не трябва никога да прекъсва, докато той е тук, на земята.

Когато разберем разликата между положението на вярващия и неговото състояние, ще намерим съответствието между такива противоречиви стихове като:

Вярващите са усъвършенствани завинаги (10:14).

Вярващите са умрели за греха (Рим. 6:2).

Вярващите са свят народ (1 Петр. 2:9).

Вярващите трябва да бъдат съвършени (Мат. 5:48).

Вярващите трябва да смятат себе си мъртви за греха (Рим. 6:11).

Вярващите трябва да бъдат свети (1 Петр. 1:15).

Първата група стихове засяга положението на вярващия, а втората — неговото поведение или състояние.

Самото Писмо се разделя на две половини, в които тези две истини се разглеждат успоредно една на друга: 1—3 глава: нашето положение (това, което сме

в Христос); 4—6 глава: нашето поведение (това, което трябва да бъдем сами по себе си). Първата половина излага учението по този въпрос; втората описва нашия дълг. На много места в първите три глави нашето положение е описано с такива изрази като „в Христос“, „в Христос Исус“, „в Него“, „в Когото“. В последните три глави се използва много по-често изразът „в Господа“, за да се подчертае отговорността на вярващия пред Христос като Господ. Някой е казал много добре, че първата част от Писмото описва положението на вярващия в небесните места в Христос, докато втората го разглежда как действа в кухнята на живота.

Сега вече можем да започнем да разглеждаме някои от **духовните благословения в небесните места**, които са наши **в Христос**.

1:4 Първото благословение е това, което обикновено наричаме „избиране“: **...както ни е избрал в Него преди основаването на света, за да бъдем свети и без недостатък пред Него в любов.**

Обърнете най-напред внимание на положителния факт на избирането, изразен в думите [Тоѝ] „**ни е избрал**“, а след това и на истината за нашето положение — „**в Него**“. Всички Божи цели за Неговите хора могат да се осъществят на практика само в Личността и делото на Господ Исус. Времето на избирането ни от Бога е посочено в израза „**преди създаването на света**“, а целта е ние да **бъдем свети и без недостатък пред Него в любов**. Тази цел няма да бъде осъществена напълно, докато ние не отидем с Него в небето (1 Йоан. 3:2), но процесът за постигането ѝ трябва да започне и непрекъснато да се развива още тук, на земята.

Сега нашата молитва би могла да бъде такава: „Господи, прави ме свят сега, тъй като това е Твоята вечна цел за мен. Амин.“

Божественото ни избиране

Учението за избирането поставя пред човешкия ум сериозни въпроси и затова ние решихме да засегнем по-подробно онова, което Библията учи (или не учи) по този проблем.

И така, най-напред Библията учи, че Бог наистина избира хората за спасение (2 Сол. 2:13). Тя се обръща към вярващите като към хора, които са „избрани по преузнанието на Бога Отца“ (1 Петр. 1:2). Тя учи, че хората могат да знаят дали са избрани по начина, по който отговарят на благовестието: онези, които го чуят и повярват, са избрани (1 Сол. 1:4—7).

От друга страна обаче, Библията никъде не учи, че Бог избира хората за погубление. Фактът, че Бог избира някои за спасение, не означава, че Той своеволно осъжда всички останали на унищожение. Бог никога не осъжда хора, които заслужават да бъдат спасени (защото такива няма), но наистина спасява някои, които заслужават да бъдат осъдени. Когато описва избраните, Павел говори за тях като за съдове на милостта, които Бог е приготвил отпреди за слава (Рим. 9:23). Когато обаче се обръща към неспасените, апостолът казва просто, че те са съдове на гнева, приготвени за погубел (Рим. 9:22). Бог приготвя съдове на милостта за слава, но Той не приготвя хора за унищожение: те самите правят това чрез собственото си неверие.

Учението за избирането позволява на Бога да бъде Бог. Бог е суверен, т. е. Той може да прави това, което Му е угодно, но на Него никога не Му е угодно да прави нещо несправедливо. Ако бъдат оставени сами на себе си, всички хора биха били загубени. Нима Бог няма право да показва милост към някои?

Но тази картина има и обратна страна. Същата Библия, която проповядва учението за суверенния избор, проповядва и учението за човешката отговор-

ност. Никой няма да може да използва учението за избирането като извинение за това, че не се е спасил. Бог прави всеобщо предложение за спасение на всички хора от всички краища на земята (Йоан 3:16; 3:36; 5:24; Рим. 10:9, 13). Всеки може да се спаси, като се покае от греховете си и повярва в Господ Исус Христос. Следователно, ако един човек се погуби, той се погубва не защото Бог желае това, а защото сам е избрал да бъде погубен.

Факт е, че една и съща Библия учи както доктрината за избирането, така и доктрината за свободното спасение на всички, които искат да го приемат. И двете доктрини се съдържат в един и същ стих: „Всичко, което Ми дава Отец, ще дойде при Мене, и който дойде при Мене, никак няма да го изпъдя“ (Йоан. 6:37). Първата половина на стиха говори за суверенния Божий избор, а втората отправя предложението за спасение към всички.

Всичко това представлява една трудност за човешкия ум. Как може Бог да избира някого и едновременно с това да предлага спасение на всички? Да, това наистина е една тайна за нас. Но затруднението идва не от Бога, а от нас. Най-доброто, което можем да направим, е да повярваме и в двете доктрини, тъй като Библията проповядва и двете. Истината не се намира някъде по средата между избирането и свободната воля на човека, а в двете крайности. У. Г. Блейку я обобщава така:

„Истините и за Божествения суверенитет, и за човешката отговорност, и за свободното и универсално предложение за спасение по милост се съдържат в Библията и макар че ние не можем да намерим съответствието между тях с по-мощта на нашата човешка логика, те всички трябва да намерят място в нашия ум.“³

1:5 Второто духовно благословение от съкровищницата на Божията благодат е предопределението. Макар и свързано с избирането, то не е същото. Из-

бирането представлява Божий избор на хора за спасение, а предопределението е нещо, което става преди това: то означава, че Бог определила предварително това, че всички, които се спасят, ще бъдат също така и осиновени в Неговото семейство и ще станат Негови **синове**. Бог е могъл да ни спаси, без да ни осинови, но е избрал да направи и двете.

Много преводи свързват последните две думи от 4 ст. с началото на 5 ст., както следва: „...**в любов, като ни е предопределил.**“

Това ни напомня за уникалната любов, която е накарала Бога да се отнесе към нас толкова милостиво.

Истината за нашето славно **осиновение** е разкрита в израза „**като ни е предопределил да Му бъдем осиновени**“. В НЗ **осиновението** означава приемане на вярващия в Божието семейство като зрял, възрастен син с всички привилегии и отговорности на това положение (Гал. 4:4—7). Духът на осиновение влага във вярващия инстинкт да се обръща към Бога като към свой Баща (Рим. 8:15).

Нашето **осиновение** е станало възможно **чрез Исус Христос**. Бог никога нямаше да ни приеме в това положение на близост и любов **при Себе Си**, ако ние бяхме останали в греховете си. Затова и Господ Исус дойде на земята и чрез Своята смърт, позребение и възкресение разреши въпроса за греха така, че Бог да бъде напълно удовлетворен. Безкрайно голямата стойност на Неговата жертва на Голгота осигурява онова справедливо основание, което дава право на Бога да ни **осинови**.

И всичко това става **по благоволението на Неговата воля**. Това е суверенната причина за нашето предопределение. То дава отговор на въпроса: „Защо Бог е направил всичко това?“ Той го е направил, защото то просто е било по Неговото **благоволение**. Той не е могъл да бъде доволен, докато не е заобиколил Себе Си със синове, подобни на образа на

Неговия Единороден Син — с Него и като Него завинаги.

1:6 „...за похвала на славната Си **благодат**, с която ни е **обдарил във Възлюбения Си**.“ След като е размишлявал върху Божията **благодат** най-напред в избирането ни, а след това и в предопределението ни като Божии синове, Павел сега спира за момент своите разсъждения, за да произнесе един рефрен, който е едновременно и възклицание, и обяснение, и увещание. Той е *възклицание*, защото изразява свято удивление пред превъзходната слава на Божията **благодат**. *Обяснение* е, защото казва, че както обектът, така и резултатът от всички действия на Божията милост спрямо нас е Неговата вечна **слава**. Ние Му дължим вечно възхищение заради Неговата несравнима милост. Обърнете внимание на условията на Неговата **благодат** — Той ни е **обдарил с нея** (без да иска в замяна нищо от нас). Получателите на Неговата **благодат** сме **ние**. Каналът, чрез който получаваме тази **благодат**, е Той — Неговият **Възлюбен Син**. И последно, то е *увещание*, защото Павел всъщност казва: „Нека да Го **хвалим** за Неговата славна **благодат**.“ Преди да продължим по-нататък, нека наистина да направим това!

*О, Боже, колко си велик!
И колко са прекрасни Твоите пътища!
Но Твоята благодат блестя
с най-ярка светлина
и възхвалява Твоите качества!
Кой Бог прощава като Тебе, Боже!
Кой Бог богато благодат
да подарява може?!*

Семюъл Дейвис

1:7 Проследявайки така необятния обхват на вечния Божий план за Неговите хора, апостолът стига до факта на **изкуплението**. Това описва онази страна на делото на Христос, която показва, че сме освободени от робството и вината на греха и сме въведени в живот на сво-

бода. Господ Исус е Изкупителят („**в Когото имаме изкуплението си**“), а изкупените сме **ние**. **Неговата кръв** е цената на откупа. Нищо друго не може да плати този откуп.

Един от резултатите на изкуплението е **прощението на прегрешенията**. **Прощението** не е едно и също с **изкуплението**: то е един от неговите плодове. Христос трябваше да извърши пълно удовлетворение за нашите грехове, преди те да могат да бъдат простени. Това Той направи на кръста. Сега вече — *строгата справедливост не може да има никакви изисквания и милостта може да излее свободно своите благословения*.

Мярката на нашето **прощение** се вижда в думите „**според богатството на Неговата благодат**“. Ако ние можем да измерим **богатствата** на Божията **благодат**, ще можем също да измерим и пълнотата на Неговото **прощение**. Но Неговата **благодат** е безгранична! Същото се отнася и за Неговото **прощение**!

1:8 И така, Бог ни е избрал, предопределил и изкупил според Своята **благодат**. Но това не е всичко. Бог е направил същата тази **благодат** да изобилства **към нас във всяка мъдрост и разбиране**. Това означава, че Той милостиво е споделил с нас Своите планове и намерения. Неговото желание е ние да имаме **разбиране** и проникновение за Неговите планове за църквата и за вселената. Поради тази причина Бог, така да се каже, ни се е доверил и ни е разкрил великата цел, към която се движи цялата история.

1:9 Сега Павел обяснява конкретния начин, чрез който Бог е направил да изобилства **към нас всяка мъдрост и разбиране**. Това е станало, като Той ни е **открил тайната на Своята воля**. Това е една доминираща тема в цялото Послание — великата истина за Христос и църквата. Тя е **тайна** не защото е загадъчна, а защото е свещена истина, която не е била известна до този момент, но която сега се разкрива на светиите.

Този величествен план е възникнал първоначално в суверенната воля на Бога, без участието на каквито и да било външни влияния: той е възникнал **според благото Му намерение**. А великият обект на Неговия план е Господ Исус Христос. Това се вижда от израза „...което е по-жил в Себе Си“.

1:10 Този стих е началото на едно обстоятелно обяснение на Божията тайна, като в тази глава Павел мисли главно за бъдещия аспект на тайната. Във 2 и 3 гл. апостолът ще хвърли допълнителна светлина върху настоящия аспект на тайната.

Времето, за което Павел говори тук, се вижда в израза „за да се приложи, когато се изпълнят времената“*. Ние смятаме, че това се отнася за хилядолетното царство, когато Христос ще се върне на земята, за да царува като Цар на царете и Господ на господарите. Бог има специален план за управление на земята през последния етап от човешката история.

Според Неговия план всичко трябва да се оглави от Христос (НПБДЖНД). През хилядолетното царство **всичко, което е на небесата, и всичко, което е на земята, ще бъде събрано в Христос**. Спасителят, Който сега е отхвърлен и непризнат, ще бъде Най-превъзходният, Господарят на всичко, Обектът на всеобщо поклонение. Това е и целта на Бога — да постави **Христос** като глава на **всичко** в царството — и небесно, и земно.

Обхватът на господството на Христос се вижда в думите „...това, което е небесно и земно“. Белет казва така:

„Това е една тайна, която никога преди това не е била позната. Книгата на пророк Исаия ни предлага едно красиво описание на хилядолетното царство, но там

* На гръцки тук е използвана думата „oikonomia“ (диспенсация, администрация) и текстът звучи приблизително така: „...по време на диспенсацията на изпълнението на времената“. — Бел. на прев.

не се казва, че Христос ще бъде глава и на небесата. Нима Исаия казва някъде, че всичко в небето и в земята ще бъде възглавено от прославения Христос и събрано в Него?“⁴

Понякога 10 ст. се използва като аргумент в подкрепа на лъжеучението за универсалното спасение. Той се изкривява дотам, че се доказва, че най-накрая всичко и всички ще бъдат възстановени и примирени с Христос. Но тази идея изобщо не съответства на пасажа. В него Павел говори за универсалното *господство*, а не за универсалното спасение!

1:11 Една жизненоважна част от тайната представлява истината, че в този велик план на Бога имат дял както вярващите юдеи, така и вярващите езичници. Апостолът най-напред разкрива връзката между тайната и вярващите юдеи (в 11 и 12 ст.), след това говори за връзката между нея и вярващите езичници (в 13 ст.) и накрая (в 14 ст.) прави връзка и между двете.

Що се отнася до християните от юдейски произход, за тях Павел казва следното: „...в Него, ... в Когото станаме и наследство.“ Тяхното право на участници в наследството не се основава на предишните им национални привилегии, а на съюза им с Христос. **Наследството** тук ни отправя към един бъдещ момент, в който както вярващите юдеи, така и всички други истински вярващи ще бъдат изявени на останалата свят като тялото на Христос, невъзврата на Агнето.

Тези юдейски християни са били определени за това привилегировано място от суверенната Божия воля още от вечността, **бидейки предопределени според намерението на Бога, Който върши всичко по решението на Своята воля**.

1:12 Целта на това предопределение е **те да бъдат за похвала на Неговата слава**. С други думи, те са трофеи на Божията благодат, защото показват основа, което Той може да направи от такъв

лош материал, носейки Му по този начин слава.

Апостолът говори за себе си и за другите вярващи юдеи като за „ние, които отнапред се надявахме в Христос“. Тук той мисли за вярващия остатък от еврейския народ, който е откликнал на благовестието в ранните дни на християнството. Благовестието е било проповядвано най-напред на юдеите, но по-голямата част от народа го е отхвърлило. И все пак имало е един остатък от благочестиви юдеи, които са повярвали в Господ Исус. Един от тях е и Павел.

Когато Спасителят дойде на земята за втори път, всичко ще бъде много по-различно. Тогава народът ще погледне на Този, Когото е пробол, и ще заплаче за Него, както плаче някой за единствения си Син (Зах. 12:10). „И така, целият Израил ще се спаси, както е писано: „Избавител ще дойде от Сион; Той ще отвърне нечестията от Якова“ (Рим. 11:26). Павел и неговите съвременници християни от еврейски произход са повярвали в Месията първи от целия народ. Затова апостолът използва за тях следното описание: „...ние, които отнапред се надявахме на Христа“.

Тези, които отпреди са се надявали в Христос, ще царуват заедно с Него над цялата земя. Останалата част от еврейския народ ще бъдат земните поданици в Неговото царство.

1:13 След като разглежда положението на вярващите, които са били родени като юдеи, Павел се обръща към въпроса за вярващите, които са били родени като езичници. Това се вижда от промяната на местоимението — от „ние“ на „вие“. Онези, които са били спасени от езичеството, също участват в тайната на Божията воля — като обърналите се юдеи. Сега апостолът проследява етапите, през които ефесяните и другите езичници са били доведени до общение с Христос.

Те са чули благовестието.

Повярвали са в Христос.

Били са запечатани със Светия Дух на обещанието.

Най-напред те са чули словото на истината, благовестието за тяхното спасение. В основата си това слово съдържа главно блага вест за спасение чрез вяра в Господ Исус. Но в един по-широк смисъл то включва всички поучения на Христос и апостолите.

След като са чули това послание, те са предали себе си на Христос чрез един определен акт на вяра. Господ Исус е единственият Обект на истинската вяра. Спасението може да се намери само в Него.

В момента, в който са повярвали, ефесяните (и другите езичници) са били запечатани със Светия Дух на обещанието. Това означава, че всеки истински вярващ получава Божия Дух в знак на това, че принадлежи на Бога и че ще бъде пазен от Него до момента на получаване на прославането си тяло. Също както в областта на нотариалното право печатът означава собственост и осигуреност, така и в небесния свят той има подобно значение. Обитаващият в нас Свети Дух ни подпечатва като Божия собственост (1 Кор. 6:19, 20) и гарантира запазването ни до деня на изкуплението (Еф. 4:30).

Ние сме запечатани със Светия Дух на обещанието. Първо, Той е Светият Дух, т. е. Той е това, което е, Сам по Себе Си. Второ, Той е Духът на обещанието. Той е бил обещан от Отец (Йоил 2:28; Деян. 1:4) и от Господ Исус (Йоан 16:7). Освен това Той е гаранцията, че всички Божии обещания към вярващия ще бъдат изпълнени.

С 13 ст. завършва първото от многоото споменавания на Триединството в това Писмо:

Бог Отец (3 ст.)

Бог Син (7 ст.)

Бог Дух (13 ст.)

1:14 И отново Павел променя числата на местоименията. Той събира „ние“ от 11 и 12 ст. с „вие“ от 13 ст., за да образу-

ва тук, в 14 ст., „**нашето**“. С помощта на този прост литературен похват той много умело намеква за нещо, което ще обясни по-пълно във 2 и 3 гл. — съединяването на вярващите юдеи с вярващите езичници, за да образуват нов организъм — църквата.

Светият Дух е **залогът на нашето наследство**. Това е нещо като предплата, която гарантира изплащането на цялата сума. То е същото по качество като пълното изплащане, но не е същото по количество.

В момента, в който се спасим, Светият Дух започва да ни разкрива някои от богатствата, които са наши в Христос. Той ни дава да предвкусим идещата слава. Но как можем да бъдем сигурни, че някой ден ще получим и пълното наследство? Самият Свети Дух е **залогът** или гаранцията, че това наистина ще стане. Като печат Светият Дух ни гарантира, че ние самите ще бъдем запазени за наследството така, че да го получим. Като залог Той ни гарантира, че това **наследство** ни е запазено и осигурено.

Духът е **залог, докато бъде изкупено притежанието**. Залогът дава гаранция за пълното **изкупление**, също както първите плодове са гаранция за голямата жетва. Службата на Духа като залог ще се прекрати, когато **бъде изкупено притежанието**. Какво има предвид Павел под „**изкупване на притежанието**“?

1. Под „**изкупване на притежанието**“ апостолът може би има предвид получаването на **нашето наследство**. Всичко, което Бог притежава, е наше чрез Господ Исус: ние сме Божи наследници и сънаследници с Исус Христос (Рим. 8:17; 1 Кор. 3:21—23). Самата вселена е била осквернена от вливането на греха в света и има нужда от примирение и очистване (Кол. 1:20; Евр. 9:23). Когато Христос се върне на земята, за да царува, това стенощо творение ще бъде освободено от робството на тлението и ще влезе в

славната свобода на Божиите деца (Рим. 8:19—22).

2. „**Изкупване на притежанието**“ може също така да означава изкупване на тялото на вярващия. Нашите духове и души са били изкупени, когато най-напред сме повярвали, но изкуплението на телата ни все още предстои. Фактът, че ние страдаме, остаряваме и умираме, доказва, че те все още не са изкупени. Когато Христос се върне, за да ни грабне (1 Сол. 4:13-18), телата ни ще бъдат променени така, че да бъдат съобразни на тялото на Неговата слава (Фил. 3:21). Тогава те ще бъдат изкупени напълно и завинаги (Рим. 8:23).

3. И последно, **изкупването на притежанието** би могло да се отнася и до църквата (1 Петр. 2:9: „люде, които Бог придоби“). В този случай нейното изкупване ще означава момента на Грабването, в който Христос ще представи църквата на Себе Си като „църква славна, без петно или бръчка, или друго такова нещо“ (Еф. 5:27). Някои хора вярват, че в този смисъл Божието **притежание** би трябвало да включва и старозаветните светии.

Независимо кое мнение поддържа, окончателният резултат е един и същ — **похвалата на Неговата слава**. Тогава чудният Божий план ще достигне своето славно осъществяване и Бог ще бъде обект на непрекъснато хваление. В тази глава Павел три пъти ни напомня, че целта на Божиите намерения и неизбежният резултат от всички Божии действия са Неговата прослава и възвеличаване:

„...за похвала на славната Си благодат“ (6 ст.)

„...тъй щото да бъдем за похвала на Неговата слава“ (12 ст.)

„...за похвала на Неговата слава“ (14 ст.).

В. Благодаренията и молитвите на

Павел за светиите (1:15—23)

1:15 В предходния пасаж, който започва с 3 ст. и завършва с 14 ст. (и на гръцки представлява едно-единствено изречение!), апостолът проследява възвущащия и необятен обхват на Божия план от вечността в миналото до вечността в бъдещето. Той прави преглед на някои от най-въдъновяващите мисли, които възвущат човешкия ум и които са толкова възвисени, че карат Павел да сподели със своите читатели товара, който той носи в молитвения си живот във връзка с духовното им просветление относно тези понятия. Неговото голямо желание за тях е те да могат да оценят своите слави привилегии в Христос и огромната сила, която е била необходима, за да може Христос да бъде даден на църквата като Глава на цялото творение.

Встъпителната дума „затова“ свързва този стих с мисълта за всичко, което Бог е направил и предстои да направи за онези, които са части на Христовото тяло, както това е описано в пасажа от 3 до 14 стих.

„...като чух за вярата ви в Господа Исуса и за любовта... към всичките свети...“ Когато е чул всичко това, Павел се е уверил, че неговите читатели са притежатели на току-що описаните духовни благословения, и това го е подтикнало да се моли за тях. Тяхната вяра в Господ Исус е донесла чудото на спасението в техния живот, а любовта към всичките свети е изявила, че тяхното обръщение е истинско.

Онези библейски изследователи, които смятат, че Писмото не е било написано единствено до ефесяните, използват като доказателство на своята теза именно този стих. Тук Павел казва, че е чул за вярата на своите читатели, което би могло да създаде погрешното впечатление, че той никога не ги е виждал. Но ние знаем, че той е прекарал в Ефес най-малко три години (Деян. 20:31). Този факт кара някои хора да заключат, че

това Писмо не е било изпратено само до църквата в Ефес, а до няколко църкви, една от които е била и ефеската.

За щастие този проблем не засяга поуките, които можем да извлечем от стиха. Така например ние виждаме, че Господ е представен като единствения истински обект на нашата вяра: „...**Вярата ви в Господа Исуса.**“ Тук не се казва, че трябва да повярваме в някакво верую, в църква или в християни. Спасителната вяра е вярата във възкръсналия и възвисен Христос, Който седи отдясно на Бога.

Друга поука за нас се крие в израза „**любовта**, която сте показали **към всичките свети**“. Нашата любов не трябва да бъде ограничена само към светиите от нашето събрание, а да се излива върху всички, които са били очистени от кръвта на Христос, върху цялото домочадие на вярата.

Трета поука се крие в съчетанието **вяра и любов**. Някои хора казват, че имат вяра, без да показват това на практика. Други се хвалят с голяма любов, но се отнасят съвсем безразлично към необходимостта от вяра в Христос. Истинското християнство съчетава здравото учение със здравия живот.

1:16 Вярата и любовта на вярващите кара Павел да благодари на Господа и да се моли непрестанно за тях. Скорджи описва това много добре:

„Апостолът благодари за положената вече основа и се моли за изграждащата се в момента надстройка. Той трябва да благодари за това, което вече е постигнато, и да се застъпи за това, което предстои. Благодарението се изказва за това, което вече е действителност, а застъпничеството — за това, което е възможно, според Божия план за тях.“

1:17 Каква голяма привилегия е това — да можем да погледнем в молитвения живот на един Божий човек! Всъщност това Писмо ни предоставя две такива възможности — тук и в 3:14—21. Тук Павел се моли за духовно просветление, а

там — за духовна сила. Тук неговата молитва е отправена към **Бога**, а там — към **Отца**. И в двата случая обаче молитвите на апостола са непрестанни, конкретни и актуални. Тази молитва е отправена към „**Бог на нашия Господ Исус Христос, славият Отец**“. Изразът „**славият Отец**“ може да означава, че Бог или е:

1. Източникът и Начинателят на всичката слава, или
2. Онзи, на Когото принадлежи цялата слава, или
3. Отец на Господ Исус Христос, Който изявява Божията слава.

По-нататък в молитвата се казва, че Той **може да им даде мъдрост и откровение, за да Го познаят**. Светият Дух е Духът на **мъдрост** (Ис. 11:2) и на **откровение** (1 Кор. 2:10). Но тъй като Той обитава във всеки вярващ, Павел не би могъл да се моли неговите читатели да получат Личността на Светия Дух, а по-скоро да получат специална мярка на просветление от Него.

Откровението засяга предаването на знание, а **мъдростта** — правилното му използване в нашия живот. Апостолът не си мисли за знанието изобщо, а за специален вид знание — **познаването** (на гр. „epignosis“) на Бога. Той иска вярващите да имат дълбоко, духовно, практическо **познаване** на Бога — **познаване**, което не може да се получи чрез интелекта на човека, а само чрез милостивото служение на Духа.

Дейл обяснява това така:

„Тези християни от Ефес вече са били получили божествено просветление, в противен случай изобщо не биха били християни. Следователно тук Павел се моли за това Светият Дух, Който вече обитава в тях, да направи виждането им по-ясно, по-остро и по-силно, така че божествената сила и любов да могат да им се открият по-пълно. И може би сега, когато хората правят такива големи и бързи открития в по-низиш области на мисълта — открития, толкова удиви-

телни и възмуващи, че събуждат дори и у християни почти толкова голям интерес, колкото и интересът, който предизвиква изявлението на Бога в Христос — църквата има изключителна нужда от молитва Бог да ѝ даде „дух на мъдрост и откровение“. И ако Той отговори на тази молитва, ние повече няма да се удивляваме на откритията, които засягат видимото и времешното, тъй като те ще бъдат засенчени от превъзходящата ги слава на невидимото и вечното.“⁵

1:18 Ние видяхме, че източникът на духовно просветление е Бог, каналът е Светият Дух и върховната му цел е пълното познаване на Бога. Сега вече идваме до начина, по който става това просветление: чрез **просветляването на очите на сърцето**.⁶

Този преносен израз ни показва, че правилното разбиране на божественото откровение не зависи от това дали човек има остър ум, а от това дали има нежно **сърце**. То засяга както чувствата, така и ума. Бог дава Своите откровения на ония, които Го обичат. Това открива пред всеки вярващ чудесни възможности, защото макар и не всички да могат да имат висок коефициент на интелигентност, всички могат да имат любящи **сърца**.

След това Павел посочва три определени области на божествено познание, които той желае за светиите:

(1) **надеждата на Божието призоваване,**

(2) **богатството на славата на Неговото наследство в светиите и**

(3) **превъзходното величие на Неговата сила към нас, които вярваме.**

Надеждата на Божието призоваване сочи към бъдещето — към тази окончателна съдба, която Бог е положил в Своите намерения за нас, когато ни е призовал. Тя включва и факта, че ние ще бъдем завинаги с Христос и като Него. Ще бъдем изявени на вселената като Божи синове и ще царуваме с Него като Негова свършена невеста. Ние се надяваме на

това не защото се съмняваме, а защото това е онази страна от нашето спасение, която все още предстои да бъде изпълнена и която очакваме с нетърпение.

Богатството на славата на Неговото наследство в светиите е втората необятна област, която предстои да бъде изследвана от вярващите. Забележете начина, по който Павел наслаждава изразите един над друг, за да произведе ефект на необятност и величие:

Неговото наследство

Неговото наследство в светиите

Славата на Неговото наследство

в светиите

Богатството на славата

на Неговото наследство в светиите

Има два възможни начина за разбиране на този израз и тъй като и двата имат смисъл, ние ще разгледаме и двата. Според първия **Божие наследство са светиите** и Бог гледа на тях като на съкровище с несравнима стойност. В Тим 2:14 и в 1 Петр. 2:9 вярващите са наречени „избран род... люде, които Бог придоби“. Фактът, че такива зли и недостойни грешници, спасени чрез Христос, могат да заемат такова място в Божието сърце, че Той да ги нарече **Свое наследство**, наистина говори за една неизразима благодат.

Според втория **наследството** е всичко онова, което *ние* ще наследим. Накратко, то включва както цялата вселена под управлението на Христос, така и самите нас — като едни, които ще царуват над нея заедно с Него като Негова невеста. Ако ние истински оценяваме богатството на славата на всичко, което Той е **приготвил за нас**, веднага ще разберем, че наслаждаването на красотите и удоволствията на този свят не струва нищо.

1:19 Третата молба на Павел е свързана с желанието му Бог да даде на тези, които вярват, правилно да оценяват силата, която Той е употребил, за да може всичко това да стане: **какво е превъз-**

ходното величие на Неговата мощ към нас, вярващите.

Ф. Б. Мейър казва така: „*Това е истинската мощ — Неговата мощ. Това е една велика мощ. Нищо друго не може да бъде толкова силно. Тази превъзходно велика мощ многократно надвишава и най-големите ни възможности да си я представим.*“⁷

Това е силата, която Бог е използвал, за да ни изкупи; която Той използва, за да ни запази; и която ще използва в бъдеще, за да ни прослави. Луис Спери Чейфър казва следното:

„*Павел иска да впечатли вярващия с величието на силата, която Бог използва, за да осъществи всичко, което е положил в намеренията Си за него според делото Си на избиране, предопределение и суверенно осиноwienie.*“⁸

1:20 За да подчертае още повече мощта на тази власт, апостолът сега описва най-голямото изявление на божествена сила, която светът е познавал досега, а именно — силата, която е **възкресила Христос от мъртвите** и Го е сложила да седне **отдясно** на Бога. Вероятно ние бихме си помислили, че най-мощното изявление на Божията сила е сътворението на вселената или избавлението на Божия народ Израел през Червено море. Но НЗ ни учи, че възкресението и възнесението на Христос са изисквали най-големия разход на божествена енергия.

Защо е било така? Изглежда, че всичките войски на ада са съсредоточили усилията си да осуеят Божие намерения, като са се опитали или да задържат Христос в гроба, или да предотвратят възнасянето Му на небето след възкресението. Но Бог е победил всяка съпротива. Възкресението и прославянето на Христос представляват решителен разгром на Сатана и неговата армия и славен израз на Божията победна мощ.

Никой не е в състояние да опише такава голяма мощ. Затова, когато описва силата, която Бог е използвал заради нас, апостол Павел заимства няколко

думи от областта на динамиката: „според действието на могощата Негова мощ, с която подейства в Христа, когато Го възкреси от мъртвите.“ В това описание думите сякаш се огъват под тежестта на представената идея. Едва ли е необходимо да уточняваме значението на всяка от тях поотделно. Достатъчно е да се възхитим на необятността на Неговата сила и да Му се поклоним заради Неговото Всесилие!

Мейър изразява своето възхищение така:

„Какво Величествено въздигане! От смъртта и гроба — до трона на вечния Бог, Който единствен притежава безсмъртие. От тъмнината на гроба — до неопикуемата светлина. От този малък свят — до центъра и столицата на вселената. Отворете колпаса на вашата вяра и се опитайте да измерите тази неизмерима пропаст. Тогава ще видите, че не може да не се удивите на силата, която пренесе нашия Господ на отвъдната ѝ страна.“⁹

Що се отнася до библейското свидетелство, възкресението на Христос е първото подобно събитие в човешката история (1 Кор. 15:23). Имало е и други хора, които са били възкресени от смъртта, но те отново са умрели. Господ Исус е първият, Който е възкръснал в силата на един вечен живот. След възкресението и възнесението на Христос Бог Го е сложил да седне от дясната Си страна в небесата. Дясната страна на Бога е мястото на привилегироваността (Евр. 1:13), на силата (Мат. 26:64), на превъзходството (Евр. 1:3), на радостта (Пс. 16:11) и на господството (1 Петр. 3:22).

За нея се казва също, че се намира на небесата, т. е. тя включва мястото, където обитава Бог. Господ Исус се намира там в едно тяло, което буквално се състои от плът и кости — едно прославено тяло, което никога повече няма да може да умре. Много скоро ние също ще бъдем там, където е Той.

1:21 По-нататък прославянето на нашия Спасител е описано с думите: „...далече по-горе от всяко началство и власт, сила и господство, и всяко име, с което се именуват, не само в този свят, но и в бъдещия.“ Господ Исус е по-високо от всеки владетел или авторитет — било то човешки или ангелски — както сега, така и завинаги.

В небесата има различни рангове ангелски същества, някои от които са зли, други — добри. Те имат различна степен на власт. Някои биха могли да съответстват на президентите, управителите или кметовете, други — на генералите, майорите и старшините. Но независимо колко голямо е тяхното влияние, авторитет, власт или господство, Христос е далеч над всички тях.

И това е така не само в света, в който сега живеем, но и в бъдещия свят, тоест ще бъде така и по време на хилядолетното царство на Христос на земята. Тогава Той ще бъде Цар над всички царе и Господар над всички господари. Ще бъде издигнат над всички сътворени същества и няма да има никакво изключение в това отношение.

1:22 Освен това Бог е покорил всичко, което е сътворено, под краката Му. Това означава всеобщо господство не само над хората и над ангелите, но и над цялото останало Негово творение — както живо, така и неживо. Авторът на Посланието към евреите ни напомня, че сега ние не виждаме още да Му е подчинено всичко (Евр. 2:8). Това наистина е така. Макар и всеобщото управление да принадлежи на Христос, Той все още не го упражнява. Така например хората все още се бунтуват срещу Него и Го отричат или Му се противопоставят. Но според Божията наредба един ден Неговият Син ще държи жезъла на световното господство и това е толкова сигурно, като че ли вече е станало.

Следващите думи звучат почти небероятно. Този, Чиято прободена ръка ще държи жезъла на суверенното господст-

Во над цялата вселена, Този именно Владетел е даден от Бога **на църквата!** Тук апостол Павел ни изненадва с едно удивително откровение, свързано с тайната на Божията воля. Той ни води стъпка по стъпка, за да ни съобщи тази велика истина. С умението на график той талантливо рисува картината на Христовото възкресение, прославяне и възцаряване. И докато сърцата ни тръпнат от страхопочитание пред това описание на всеславния Господ, апостолът изведнъж ни казва: „Не друг, а Този, Който е глава на **всичко**, Този именно Христос е бил даден **на църквата!**“

Ако прочетем стиха, без особено да внимаваме, бихме могли да го разберем като твърдение, че Христос е Глава на **църквата**. И макар че това също е истина, стихът означава много повече. В него се подчертава фактът, че **църквата** е тясно свързана с Един, Който е Владетел над цялата вселена.

От 21 ст. ние научихме, че Христос е далеч над всяко *създание* в небето и на земята в този свят и в бъдещия. В първата половина на 22 ст. видяхме, че **всичко живо и неживо е покорено под краката Му**. Сега ние научаваме, че уникалното призоваване на **църквата** трябва да се свърже с Него в Неговото безгранично господство. Христос ще раздели Своето управление с **църквата**. Цялото останало творение ще бъде под Неговото управление.

1:23 Последният стих на 1 гл. ни показва колко е близка връзката между Христос и църквата. Това може да се види в изразите: (1) **Църквата е Неговото тяло** и (2) **пълнотата* на Този, Който изпълва всичко във всичко**.

Нито една връзка не може да бъде непосредствена от тази между главата и **тялото**. Те са жизнено свързани и в тях обитава Един и Същ Дух. Църквата е

* Думите „*изпълнено с*“ са дадени в курсив, което означава, че липсват в оригиналния текст и са били добавени допълнително. — Бел. на преф.

събрание от хора, призвани да излязат от света в периода от Петдесетница до Грабването, спасени по една чудна благодат и получили изключителната привилегия да бъдат **тялото** на Христос. Нито едно друго общество от вярващи в който и да било друг момент от човешката история не е имало и няма да има тази отличителна черта.

Втората характеристика на църквата е, че тя е **пълнотата на Този, Който изпълва всичко във всичко**. Това просто означава, че църквата е допълнение към Христос, Който е навсякъде по едно и също време. Допълнението е нещо, което изпълва или завършва друго нещо. То предполага наличието на две неща, които се свързват заедно, за да съставляват едно цяло. Също както тялото е допълнение към главата, така и църквата е допълнение към Христос.

Но за да не би някой да си помисли, че това допълнение говори за нествършенство или незавършеност в Христос, Павел бърза да добави, че тя е **пълнотата на Този, Който изпълва всичко във всичко**. Господ Исус не само че няма нужда да бъде изпълван или завършван, но Той Самият е **Този, Който изпълва всичко във всичко**, Който прониква в цялата вселена и я снабдява с всичко необходимо.

Трябва да признаем, че **всичко** това надминава възможностите ни за разбиране. Ние можем само да се възхищаваме на безграничния ум и план на Бога и едновременно с това да признаваме нашата собствена неспособност да го разберем.

Г. Божията сила, изявена в спасението и на езичниците, и на юдеите (2: 1—10)

2:1 Разделянето на текста на две отделни глави тук не трябва да прекъсва жизненоважната връзка между последния пасаж на 1 гл. и първите стихове на 2 глава. Там видяхме превъзходното величие на Божията сила, с която Той е възкре-

сил Христос от гроба и Го е увенчал със слава и почит. Тук виждаме как същата тази сила работи в собствения ни живот, като ни възкресява от духовна смърт и ни поставя да седнем с Христос в небесни места.

Този пасаж много напомня на първата глава на Римие. И двата текста съдържат: (1) картина на опустошение, хаос и развалини (Бит. 1:2а; Еф. 2:1—3); (2) представяне на божествената сила (Бит. 1:2б; Еф. 2:4); и (3) създаване на нов живот (Бит. 1:3—31; Еф. 2:5—22).

В началото на 2 гл. ние сме описани като духовни трупове, лежащи в долината на смъртта. В края на главата ние не само сме поставени да седим с Христос в небесни места, но и образуваме Божие обиталище чрез Духа. По средата е величественото чудо, довело до тази забележителна промяна.

Първите десет стиха на 2 гл. описват Божията сила, изявена в спасението и на езичниците, и на юдеите. В сравнение с нея превръщането на Пепеляшка в царска дъщеря е една слаба пародия!

В 1 и 2 ст. Павел напомня на своите читатели езичници, че преди обръщението си те са били мъртви, покварени, проклети и непокорни. **Били са мъртви** духовно вследствие на своите **престъпления и грехове**, т. е. мъртви спрямо Бога. Не са имали никаква жизнена връзка с Него. Живели са така, сякаш Той не съществува. **Греховете** са всякакъв вид погрешни действия — било то съзнателни или несъзнателни, а така също и всички мисли, думи и дела, които не съответстват на Божието съвършенство. **Престъпленията** са грехове, които са извършени в открито нарушение на известен закон. В един по-широк смисъл те включват и всякакви погрешни стъпки или неточности.

2:2 Ефесяните са били не само покварени, но и слаби. Те са **ходели според вървежа на този свят**. Съобразявали са се с духа на този век. Отдавали са се на различни грехове. Светът използва един и

същ калъп, в който „излива“ своите поклонници. Това е калъпът на измамата, разврата, безбожието, егоизма, насилието и бунта. Казано с една дума — калъпът на покварата. Такива са били и ефесяните.

Но те не само са били такива сами по себе си, а и поведението им е било дяволско. Те са следвали примера на дявола, **„княза на въздушната власт“**. Водени са били от главния господар на злите духове, чието царство е въздухът. Доброволно са се подчинявали на бога на този свят. Това обяснява защо спасените много често стигат до такива форми на поведение, които не са характерни дори и за животните.

И последно, били са непокорни, като са вървели според **„духа, който сега действа в синовете на непокорството“**. Всички спасени хора са **синове на непокорството** в смисъл, че **непокорството** спрямо Бога е тяхна характерна черта. Те получават силата си от Сатана и затова са предразположени да предизвикват, да презират и да се противопоставят на Господа.

2:3 Промяната на местоимението от „**вас**“ на „**ние**“ показва, че Павел тук говори главно за вярващите юдеи (макар че това, което казва, е вярно и за всеки човек преди обръщението). Положението на вярващите юдеи преди повярването може да бъде описано с три думи: те са били **плътски**, **покварени** и **осъдени**.

„...**между които и ние всички сме живели някога в нашите плътски страсти...**“ Преди да бъдат новородени, Павел и неговите братя християни също са следвали вървежа на този свят. Техният живот е бил **плътски**. Единствената му цел е била задоволяването на плътските страсти и желания. Самият Павел е живял, общо взето, чист нравствен живот, но едва сега разбира колко егоцентричен е бил всъщност той. А това, което човек представлява сам по себе си, е много по-лошо от онова, което някога е направил.

Невярващите юдеи също са били *покарени и са изпънявали волята на плътта и на помислите*. Тези думи говорят за един стремеж към задоволяване на всеки естествен подтик. „**Волята на плътта и на помислите**“ може да включва целия диапазон от плътски страсти, като се започне от нормалните желания и се стигне до различните форми на разврат и извратеност. Тук апостолът най-вероятно има предвид по-тежките грехове. Забележете също, че Павел говори не само за греховните действия, но и за греховете на мисълта.

Ф. Б. Мейър отправя към нас следното предупреждение:

„Еднакво разрушително е угаждането както на желанията на плътта, така и на страстите на ума. С помощта на не-обикновения дар на въображението ние винаги можем да се отдадем на несвети фантазии и да дръпнем юздите на коня на страстта миг преди извършването на самото действие. Нито едно човешко око не може да види до какви далечни места стига душата, когато тръгне по следите на развратните си мечти или по пътищата на плътските си желания. Тя може да отиде и да се върне обратно, без никой да забележи това. Представата на другите за белоснежната и чистота остава абсолютно ненакърнена и тя остава да чака необезпокоявана идването на Младоженеца заедно с останалите девичи. Но ако тази практика не се осъди и не се изповяда, тя белязва човека, който я извършва, като син на неподчинението и дете на гнева.“¹⁰

Това е окончателната оценка на Павел на спасените юдеи: по самото си естество те са **деца на гнева, също като другите**. Това означава, че те имат естествено предразположение към гняв, злоба, язвителност и избухливост. В това те приличат на цялото останало човечество. Освен това те също са обекти на Божия гняв, също подлежат на смърт и осъждане. Забележете, че във 2 и 3 ст. се споменават и тримата

врагове на човека: светът (2 ст.), дяволът (2 ст.) и плътта (3 ст.).

2:4 Думите „**Бог обаче...**“ представляват един от най-важните, най-красноречивите и най-въдъхновяващите преходи в цялата литература. Те показват настъпването на една величествена промяна — излизането от осъждението и отчаянието на годината на смъртта и влизането в неизразимото блаженство на царството на любовта на Божия Син.

Авторът на тази промяна е Самият Бог. Никой друг не би *могъл* да я извърши и никой друг не би *пожелал* да я извърши.

Една от характеристиките на Благословения е, че Той е **богат на милост**. Той ни показва **милост**, като не се отнася към нас така, както заслужаваме (Пс. 103:10). „*Макар и да се излива щедро над хората вече шест хиляди години и хиляди хора да са станали нейни участници, Божията милост все още представлява една неизчерпаема мина с богатства*“ — отбелязва Иду.¹¹

Причината за Божията намеса се съдържа в думите „...**поради голямата любов, с която ни възлюби**.“ Неговата любов е голяма, защото Той е нейният източник. Също както величието на дарителя придава на неговия подарък особено значение, така и превъзходната слава на Бога придава на Неговата любов особен блясък. Много по-прекрасно е да бъдеш обичан от всесилния суверенен Бог на цялата вселена, отколкото от който и да било човек. Божията любов е велика заради цената, която Той е платил за нас. Неговата любов е изпратила Господ Исус, Единородния Божий Син, за да умре за нас в най-големи мъки на Голгота. Божията любов е велика и заради неопикуемите богатства, които тя излива върху нас.

2:5 Божията любов е велика и заради изключителната недостойност и неблагоговечност на тези, които обича. Ние „**бяхме мъртви чрез престъпленията си**“. Бяхме врагове на Бога. Бяхме нещас-

тни и покварени. Но Той ни е възлюбил независимо от това.

В резултат на Божията любов към нас и в резултат на изкупителното дело на Христос, ние сме били: (1) **съживени заедно с Христос**; (2) **съвъзкресени с Него** и (3) **сложени да седнем в небесни места**.

Тези изрази описват нашето духовно положение, дошло като следствие от съединението ни с Христос. Той е действал като наш Представител — и то не само *вместо* нас, но и *като* нас. Затова, когато Той е умрял, и ние сме умрели. Когато Той е бил погребан, и ние сме били погребани.

Когато *Той* е бил **съживен**, възкресен и сложен да седне в небесни места, и *ние* сме били **съживени**, **възкресени** и **сложени да седнем в небесни места**. Всички благословения, които произтичат от Неговото пожертвувателно дело, са и наши благодарение на връзката ни с Него. Да сме **съживени заедно с Христос**, означава, че сега и повярвалите юдеи, и повярвалите езичници са свързани с Него в един нов живот. Същата сила, която е дала възкресен живот на Христос, е дала този живот и на нас.

Мисълта за това удивително чудо кара Павел да прекъсне потока на своите мисли и да възкликне: „**По благодат сте спасени!**“ Апостолът е поразен от неизследимото благоволение, което Бог показва към тези, които заслужават точно обратното! Ето това е истинска **благодат!**

Ние вече споменахме, че милостта означава да не получиш наказанието, което си заслужил. **Благодатта** пък означава да *получиш* спасението, което *не* си заслужил. Ние получаваме спасението като подарък, а не като нещо, което сме заработили. А този подарък идва от Един, Който не е длъжен да ни го даде. А. Т. Пийърсън казва следното:

„То [спасението] е доброволен акт на любов, който Бог не е длъжен да извърши. Това, което съставлява славата на Божията благодат, е, че тя е един напълно

свободен, доброволен израз на Неговата любов към нещастните грешници.“¹²

2:6 Ние не само сме били съживени заедно с Христос, но сме били и **възкресени заедно с Него**. Така както смъртта и съгът са зад Христос, така те са и зад нас. Ние стоим на тази страна на гроба, на която се намира възкресението. Това е нашето прославено положение в резултат на свързането ни с Христос. Фактът, че нашето положение е такова, трябва да ни стимулира да живеем като едни, които са съживени от мъртвите.

Друга характеристика на нашето положение е това, че **в Христос** ние сме сложени да седим заедно с Него **в небесни места**. Поради съединението ни с Него Бог ни вижда вече като едни, които са освободени от настоящия нечестив свят и са сложени да седят **в Христос** в слава. Ако ние приемем това чрез вяра, то ще промени характера на нашия живот. Ние вече няма да сме вързани за земята и да мислим за ежедневното и преходното, а ще търсим „това, което е горе, където Христос седи отгясно на Бога“ (Кол. 3:1).

Ключът към 5 и 6 ст. се крие в думите „**в Христос Исус**“. Само в Него ние сме съживени, съвъзкресени и сложени да седим в небесни места. Той е нашият Представител и следователно Неговите победи и Неговото положение са и наши. Джордж Уилямс изразява своите чувства, породени от този текст, със следното възклицание: „Колко изумително! Представете си само — една жена като Мария Магдалена и един мъж като разпънатия на кръста злодей стават участници в славата на Божия Син!“

2:7 Това чудо на преобразуващата благодат ще бъде обект на вечно откровение. В продължение на всички безкрайни векове Бог ще разкрива на небесното множество какво Му е струвало да изпрати Своя Син в тази джунгла на греха и какво е струвало на Господ Исус да понесе нашите грехове на кръста. Това ще бъде една тема, която никога няма да се

изчерпа. И отново Павел натрупва гуми върху гуми, за да ни внуши поне част от величието на всичко това:

**Добрината Си към нас
Своята благодат чрез добрината
Си към нас
Богатството на Своята благодат
чрез добрината Си към нас
Премногото богатство на Своята
благодат чрез добрината Си към нас**

Но ако Бог ще показва всичко това през цялата вечност, то тогава и ние ще се учим през цялата вечност. Небето ще бъде нашето училище. Бог ще бъде нашият Учител. **Неговата благодат** ще бъде предметът, който ще изучаваме. А учебната година ще продължава цяла вечност.

Това би трябвало да прогони от нас всякакви представи, че ние ще знаем всичко, когато отидем на небето. Само Бог знае всичко, а ние никога няма да бъдем равни на Него.¹³

То също така повдига един интересен въпрос: Колко ще знаем, когато отидем на небето? В отговор можем да предположим, че евенуалната подготовка за небесния „университет“ е курсът на „средното училище“ на Библията още тук и още сега, на земята.

2:8 Следващите три стиха представляват едно съвсем ясно твърдение за простия план на спасението, както е представен в Библията.

Спасението произлиза от Божията **благодат**: Бог е поел инициативата за него. То се дава на хора, които изобщо не го заслужават, на основание на Личността и делото на Господ Исус Христос.

Спасението ни се дава като подарък още сега. Тези, които са спасени, могат да знаят това. Когато е писал на ефесяните, Павел им е казал: „По **благодат** **сте спасени**.“ Той е знаел, че те са спасени. Те също са го знаели.

Начинът, по който получаваме този подарък на вечния живот, е **чрез вяра**.

Вярата означава, че човек признава положението си на виновен и загубен грешник и приема Господ Исус като своя единствена надежда за спасение. Истинската спасителна вяра е да предадеш себе си на една Личност.

Всяка представа, че човек може да спечели или да заслужи спасението си, се оборва завинаги от думите: „...**не от сами вас**“. Мъртвите не могат да *вършат* нищо, а грешните не *заслужават* нищо друго освен наказание.

„**Това е дар от Бога**.“ Дарът е незаслужен и безусловен подарък. Това е единственото основание, на което Бог предлага спасението. **Дарът от Бога е спасение по благодат и чрез вяра**. То се предлага на всички хора от всички краища на земята.

2:9 То не е чрез дела — не е нещо, което човек може да спечели чрез някакви заслуги. Така например то не може да се спечели чрез:

1. Конфирмация
2. Кръщение
3. Членство в църквата
4. Посещение на църквата
5. Участие в свящото причастие
6. Пазене на десетте Божии заповеди
7. Живот според наставленията на проповедта на планината
8. Благодарителност
9. Добро отношение към ближните си
10. Водене на морален и почтен живот

Хората не се спасяват чрез **дела**. Те не се спасяват и чрез вяра и **дела**. **Спасяват се единствено чрез вяра**. В момента, в който човек трябва да прибави към спасението някакво дело в каквото и да било количество, то вече престава да бъде по **благодат** (Рим. 11:6). Една от причините за абсолютното изключване на **делата** от спасението е „за да не се похваля койкой“. Ако човек би могъл да се спаси чрез своите собствени **дела**, тогава той би имал основание да **се хвали** пред Бога, а това не е възможно (Рим. 3:27).

Ако той би могъл да се спаси чрез добрите си дела, тогава смъртта на Христос става ненужна (Гал. 2:21)! Но ние знаем, че причината, поради която Той умря, е, че друг път за спасение на виновните грешници няма.

Ако човек би могъл да се спаси чрез добрите си дела, тогава той би станал свой собствен спасител и би могъл да се поклони сам на себе си. Но това е идолопоклонство, което Бог изрично забранява (Исх. 20:3).

Ако човек да можеше да се спаси освен чрез вяра в Христос и чрез собствените си добри дела, тогава би се получила абсурдната ситуация с двама спасители — Исус и грешникът. Тогава Христос би трябвало да раздели славата на спасителното дело с друг, а това Той няма да направи никога (Ис. 42:8).

И накрая, ако човек би могъл да допринесе към своето спасение с дела, Бог би трябвало да му стане длъжник. Но това също е невъзможно. Бог не може да бъде длъжник на никого (Рим. 11:35).

За разлика от делата вярата изключва хвалбата (Рим. 3:27), тъй като тя не е някаква заслуга. Човек не би могъл да се гордее с това, че е повярвал в Господа. Вярата в Господ Исус е най-разумното, най-трезвото и най-смисленото нещо, което човек може да направи. Да се довериш на своя Създател и Изкупител е единственото логично и разумно нещо. Ако ние не се доверим на Него, на кого друго можем да се доверим?

2:10 Резултатът от спасението е, че ние сме **Негово творение** — творение на Бога, а не наше собствено. Всеки новороден вярващ е един Божий шедьовър. Когато си помислим за суровината, с която Бог трябва да работи, Неговите постижения ни се струват още по-забележителни. И наистина, този шедьовър не е нищо друго освен едно ново творение, получено чрез съединението на вярващия с Христос, защото „ако е някой в Христа, той е ново създание; старото премина; ето, всичко стана ново“ (2 Кор. 5:17).

А целта на това ново творение може да се види в думите „...за добри дела“. Колкото е вярно, че ние не се спасяваме чрез **добри дела**, толкова е и вярно, че ние се спасяваме за добри дела. **Добрите дела** не са *корените*, а *плодовете* на гървото на спасението. Ние не вършим добри дела, за да бъдем спасени, а защото сме спасени.

Същата страна на истината се подчертава и в Посланието на Яков 2:14—26. Когато Яков казва „вяра без дела е мъртва“, той няма предвид това, че ние се спасяваме чрез вяра и дела, а че ние се спасяваме чрез такава вяра, която води до живот, изпълнен с **добри дела**. Делата доказват истинността на нашата вяра. Павел с готовност се присъединява към това мнение, като казва: „**Защото сме Негово творение, създадени в Христа Исуса за добри дела.**“

И така, Божият ред е следният:

Вяра → Спасение → Добри дела → Награда

Вярата води до спасение. Спасението води до **добри дела**. А добрите дела ще бъдат наградени от Бога.

Но тук се появява следният въпрос: „Какви са тези **добри дела**, които Бог очаква от мен?“ Отговорът на този въпрос е, че това са „...**добри дела, в които Бог отнапред е наредил да ходим.**“ С други думи, Бог има подробен план за всеки живот. Преди обръщението на всеки един човек Той съставя план за духовното развитие на неговия нов живот. Нашата отговорност е да открием Неговата воля и след като я открием, да ѝ се подчиняваме. Ние не трябва да съставяме свой план за нашия живот, а само да приемем плана, който Той има за нас. Това ни освобождава от напрежение и притеснение и ни гарантира, че животът ни ще донесе максимална слава на Бога, максимално благословение на другите и най-голяма награда за самите нас.

За да открием **добрите дела**, които Бог е определил за всеки един от нас, ние трябва: (1) да изповядаме и изоставим греха веднага щом го осъзнаем в живота

си; (2) да Му се отдаваме непрекъснато и безусловно; (3) да изучаваме Божието слово, за да открием Неговата воля, и след това да вършим всичко, което то ни казва да вършим; (4) да отделяме време за молитва всеки ден; (5) да улавяме всяка възможност за служение, която се появява; и (6) да развиваме уменията да общуваме и да се съветваме с другите християни. Бог не само подготвя нас за **добрите дела**, но подготвя и **добрите дела**, които трябва да вършим. А когато ги извършим, ни награждава за това! Ето такава е Неговата благодат!

Д. Обединението на вярващите юдеи и вярващите езичници в Христос (2:11—22)

В първата половина на 2 гл. Павел проследява спасението на езичниците и юдеите по отделно. Сега той се обръща към въпроса за премахването на предишните национални различия между юдеи и езичници чрез съединяването им в Христос и враждането им в църквата като свят храм в Господа.

2:11 В 11 и 12 ст. апостолът напомня на своите читатели, че преди обръщението си те са били **езичници** по рождение и следователно — отделени от юдеите. Първо те са били **презрени**. Това се вижда от факта, че юдеите са ги наричали „**необрязаните**“, тъй като езичниците не са имали знака на обрязването в своята плът, който е отделял израилтяните като народ на Божия завет. Думата „**необрязаните**“ е била обидно нарицание, подобно на нарицанията, с които хората се обръщат днес към презрени етнически групи. Можем да усетим силата на нейното ужиждане, като прочетем какво казва Давид за езичника Голиат: „Кой е моя необрязан филистимец, та да хвърли презрение върху войските на живия Бог?“ (1 Царе 17:26)

За разлика от тях юдеите са наричали себе си „**обрязаните**“ и много са се гордеели с това име. То ги е отделяло като избран Божий народ на земята, различен

от всички останали народи. Павел сякаш се дистанцира от тяхната гордост, като казва, че това обрязване е било само „**обрязване на плътта, което се извършва с ръце**“, т. е. било е само физическо. Въпреки че външно израилтяните са носели белега на народ на Божия завет, вътрешно те не са притежавали истинска вяра в Господа. „Защото не е юдеин оня, който е външно такъв, нито е обрязване онова, което е външно, на плътта; а юдеин е този, който е вътрешно такъв; и обрязване е това, което е на сърцето, в Духа, а не в буквата; чиято похвала не е от човеците, а от Бога“ (Рим. 2:28, 29)*.

Но независимо дали юдеите са били обрязани в сърцето, или не, важното в 11 ст. е, че в своите собствени очи те са били **истинските** хора, а езичниците — презрените. Това противопоставяне между юдеи и езичници е най-голямата вражда, която светът е познавал някога. Юдеинът се е радвал на едно изключително привилегировано положение пред Бога (Рим. 9:4, 5). Езичникът е бил чужденец. Ако той е искал да се поклони на истинския Бог по определения начин, той всъщност е трябвало да стане юдейски обръщенец (каквото е случаят с Рахав или Рут). Юдейският храм в Ерусалим е бил единственото място на земята, където Бог е бил поставил името Си и където хората са могли да гойдат при Него. Езичниците изобщо не са имали право да влизат във вътрешните дворове на храма под заплахата от смъртно наказание.

В разговора Си с една езичница от Турската и Сидонската област Господ Исус изпитва нейната вяра, като представя юдеите като деца в къщата, а езичниците — като кученца под масата. Жената признава, че е само едно малко кученце, но Го моли да ѝ позволи да се нахрани с някои от трохите, които децата изпус-

* Цитатът е взет от текста на първо ревиизирано издание на Новия Завет на издателство „Верен“ (ПРИНЗВ), 1993 г. — Бел. на преф.

кат под масата. Едва ли е нужно да казваме, че вярата ѝ е възнаградена (Марко 7:24—30). Тук, в Ефесяни 2:11, апостолът напомня на своите читатели, че преди това те са били езичници и следователно — презрени.

2:12 Езичниците са били също така **отделени от Христос**: те не са имали Месия. Месията е бил обещан само на народа на Израел. Макар и да е било предсказано, че служението на Месията ще донесе благословение и на народите (Ис. 11:10; 60:3), Той е трябвало да се роди като юдеин и да служи главно „на загубените овце от израилевия дом“ (Мат. 15:24). Освен че са били без Месия, езичниците са били и **отлъчени от израилевото гражданство**. „Отлъчен“ означава „непринадлежащ“, човек, който е чужденец, който няма правата и привилегиите на гражданин. Що се отнася до **израелското общество**, езичниците са били отделени от него като хора, които стоят извън оградата на дадено място и гледат вътре към него. Те също така са били **чужди на заветите на обещанието**. Бог е сключил **завети** с народа на Израел чрез хора като Авраам, Исаак, Яков, Мойсей, Давид и Соломон. Тези **завети** са обещали благословения на юдеите. Езичниците са били изключени от тези обещания. Те не са имали никаква **надежда** нито като народи, нито като отделни хора. Като народи те не са били сигурни, че техните земи, управление и нация ще оцелеят. Като отделни хора тяхното положение също е било отчайващо: те не са имали **никаква надежда** за живот след смъртта. Някой беше казал, че тяхното бъдеще е било като една вечна нощ, в която няма нито една звезда. И последно, те са били **„без Бога на света“**. Това не означава, че езичниците непременно са били атеисти, тъй като те са си имали свои собствени богове, издялани от дърво и от камък. Но те не са познавали единствения истински Бог. Били са без Бога в един безбожен и враждебен свят.

2:13 Думите „**А сега...**“ предшестват още един рязък преход (ср. 2:4). Езичниците от Ефес са били избавени от това място на отдалеченост и отчужденост и са били издигнати до положение на близост до Бога. Това е станало по време на тяхното обръщение. В момента, в който са се доверили на Спасителя, Бог ги е поставил в **Христос Исус** и ги е приел във Възлюбения Си. От този момент нататък те са толкова **близо** до Бога, колкото е Христос, тъй като те са в **Христос**. Цената на осъществяването на тази чудна промяна е **кръвта на Христос**. Преди да могат да се наслаждават на привилегиите да бъдат близо до Бога, тези грешни езичници е трябвало да бъдат очистени от своите грехове. Единствено **кръвта на Христос**, пролята на кръста на Голгота, е могла да направи това. Когато те са приели Господ Исус с един определен акт на вяра, цялата очистираща стойност на Неговата скъпоценна кръв е била приписана на тяхна сметка.

Исус не само ги е **поставил близо** до Бога; Той също така е създал и едно ново общество, в което древната вражда между юдеи и езичници е била премахната веднъж завинаги. До идването на новозаветното време хората от целия свят са били разделени на две групи — юдеи и езичници. Нашият Спасител е създал една нова група — Божията църква (1 Кор. 10:32). В следващите стихове ние виждаме как вярващите юдеи и вярващите езичници стават едно в Христос и образуват ново общество, в което няма нито юдеин, нито грък.

2:14 „**Защото Той е нашият мир**.“ Забележете, че тук не се казва „Защото Той ни помири“, макар че това също е вярно, както ще видим от следващия стих. Тук се казва, че **Той Самият** е нашият мир. Но как може някой да *бъде* мир?

Ето как: когато един юдеин повярва в Господ Исус, той загубва своята национална принадлежност и от този момент

нататък е „в Христос“. По същия начин и когато един езичник приеме Спасителя, той вече престава да бъде езичник и също е „в Христос“. С други думи, както вярващите юдеи, така и вярващите езичници, които някога са били разделени от тази вражда, сега са направени **едно** в Христос. Свързването им с Христос ги свързва неизбежно и едни с други. Следователно Христос е нашият **мир**, също както пророкува и Михей (Мих. 5:5).

Пасажът от 14 до 18 ст. ни предлага подробно описание на обхвата на делото на Христос като **наш мир**.

Най-напред е съединението, което току-що описахме. Той е **направил двете едно** означава, че Той е съединил в едно вярващите юдеи и вярващите езичници. Те вече не са юдеи, нито езичници, а християни. За да бъдем съвсем точни, трябва да кажем, че термините „юдейски християни“ и „езически християни“ не са правилни. Всички плътски различия като национална принадлежност и др. са били приковани на кръста.

Вторият етап от делото на Христос би могъл да се определи като разрушителен. Той е **сборил средната стена, която ги е разделяла**. Тази стена не е била материална, а една невидима преграда, която е била издигната от Мойсеевия закон на заповедите и която е отделяла народа на Израел от другите народи. Като илюстрация на това разделение вярващите често използват примера със стената в храма, която е ограничавала достъпа на неевреите само в двора на езичниците. На нея е имало табели с надписи, които са забранявали преминаването на неевреи във вътрешните дворове на храма: „Нито един чужденец няма право да минава отвъд стената и оградата около Свящото място. Всеки, който бъде хванат, ще прави това, сам ще бъде отговорен за смъртта си.“

2:15 Едно трето следствие от делото на Христос е премахването на **враждата**, тлееща между юдеите и езичниците,

а така също и между човека и Бога. Павел определя закона като невинната причина за тази вражда: „**закона със заповедите му, изразени в постановления**“. Мойсеевият закон е бил един цялостен юридически кодекс, съставен от отделни, обособени заповеди, които на свой ред са се състояли от догми или постановления, засягащи много, ако не и повечето области на живота. Сам по себе си законът е бил свят, справедлив и добър (Рим. 7:12), но греховната природа на човека го е използвала като причина за омраза. Тъй като законът наистина е отделял Израел като избран Божий народ на земята, много от евреите са започнали да изпитват чувство на превъзходство над езичниците и да се отнасят с презрение към тях. Езичниците са отвърнали с дълбока омраза, която днес познаваме много добре като антисемитизъм. По какъв начин обаче Христос е премахнал закона като причина за **вражда**, основана на закона? Първо, като е умрял, за да плати наказанието за нарушението на закона. По този начин Христос напълно е удовлетворил справедливите изисквания на Бога. Сега вече законът нищо не може да каже на тези, които са „в Христос“: тяхното наказание е било напълно изплатено. Вярващите не живеят под закон, а под благодат. Това, разбира се, не означава, че те могат да живеят както си искат. То означава, че сега вече те са роби на Христос и трябва да живеят така, както *Той* иска.

В резултат на унищожението на враждата, предизвикана от закона, Господ Исус е могъл да създаде едно ново творение. От **двата**, т. е. от вярващите юдеи и от вярващите езичници, Той е създал в Себе Си **един нов човек** — църквата. Чрез свързването им в Него бившите враждуващи страни са се съединили една с друга и са образували едно **ново общество**. Църквата е „**нов човек**“ в смисъл, че тя е един нов вид организъм, който не е съществувал никога преди това. Новозаветната църква не е продължение на Из-

раел от СЗ. Тя е нещо съвсем различно от което и да било общество, което е съществувало преди нея или което някога ще съществува след нея. Това трябва да стане ясно, когато се разгледат следните съображения:

1. **Ново** е това, че езичникът има равни права и привилегии с юдеина.
2. **Ново** е това, че както юдеите, така и езичниците загубват националните си различия, когато станат християни.
3. **Ново** е и това, че и юдеите, и езичниците заедно са части на тялото на Христос.
4. **Ново** е също и това, че юдеинът има надежда, че ще царува заедно с Христос, вместо да бъде поданик на Неговото царство.
5. **И ново** е и това, че юдеинът вече не е под закон.

Явно Църквата е съвсем **ново** творение с определено призвание и съдба, което заема уникално място в Божиите намерения. Но обхватът на делото на Христос не свършва дотук. Христос също така е **помирал** юдеите с езичниците. Той е направил това, като е премахнал причината за враждата, като им е вложил нова природа и като е създал един нов съюз. Кръстът е Божият отговор на расовата дискриминация, сегрегацията, антисемитизма, фанатизма и всякакъв вид противопоставяне между хората.

2:16 Освен примиряването на юдеи и езичници едни с други Христос е примирил **двата с Бога**. Въпреки че обикновено Израел и народите се намират в състояние на остро противопоставяне едни на други, в едно отношение те все пак се обединяват и това е враждебността им към Бога. Причината за тази враждебност е грехът. Чрез Своята смърт на кръста Господ Исус е премахнал тази **враждебност**, като е отстранил причината за нея. Онези, които Го приемат, биват сметени за праведни, простени, изкупени, извинени и освободени

от властта на греха. Враждата е изчезнала: сега те имат мир с **Бога**. Господ Исус свързва вярващите юдеи и вярващите езичници в **едно тяло** — църквата, и представя това тяло на **Бога**, без в него да има и следа от каквато и да било враждебност.

Бог никога не е имал нужда да бъде примирен с нас. Той никога не ни е мразел. Но ние сме имали нужда да бъдем примирени с Него. Делото на Господ Исус Христос на кръста осигурява справедливото осъществяване, което ни позволява да застанем в Неговото присъствие като приятели, а не като врагове.

2:17 В 14 ст. е казано, че Христос е нашият мир, а в 15 — че Той е *възговорил* мир. Тук, в 17 ст., ние разбираме също, че Христос е **дошъл и благовествал мир**. Кога и как е станало това? Най-напред Той е дошъл лично като възкръснал, след което е дошъл чрез представителството на Светия Дух. Христос е **проповягвал мир** след възкресението. Всъщност думата „мир“ е една от първите думи, които Той е изговорил, след като е бил възкресен от мъртвите (Лука 24:36; Йоан 20:19, 21, 26). След това Той е изпратил апостолите в силата на Светия Дух и е **проповягвал мир** чрез тях (Деян. 10:36). Добрата вест за мира е била благовествана „на вас, които бяхте далеч“ (езичниците), и „на тия, които бяха близо“ (юдеите) — едно милостиво изпълнение на Божието обещание, за което четем в Ис. 57:19.

2:18 Практическото доказателство за състоянието на мир, което съществува между частите на това тяло и Бога, е, че те **имат достъп** до Божието присъствие по всяко време на денонощието. Това е коренно различно от реда в СЗ, според който в Светая светих, мястото на Божието присъствие, е можел да влиза само първосвещеникът. И това е ставало само един път в годината. Иуди ни обръща внимание върху тази разлика със следните думи:

„*Сега вече и най-отдалеченият езичник, който се намира в Христос, се наслаждава истински и непрекъснато на тази царствена привилегия, която в старозаветното време е била краткотрайно право на един-единствен човек от едно-единствено племе от един-единствен народ в един-единствен ден от годината.*“¹⁴

Чрез молитвата всеки вярващ може да влезе в тронната зала на небето, да падне на колена пред Суверенния Владетел на вселената и да се обърне към него като към **Баща**.

Тук ние виждаме също какъв е нормалният ред, който трябва да следваме в молитвата. Първо трябва да знаем, че молитвата е **чрез Него** (чрез Господ Исус Христос). Той е единственият Посредник между Бога и човека. Неговата смърт, погребение и възкресение са премахнали всички юридически пречки за допускането ни в Божието присъствие. Сега, като Посредник, Той живее в най-високите места, за да ни поддържа в състояние на общение с Отца. Ние можем да застанем пред Бога единствено в Неговото име. Ние не сме достойни за това сами по себе си, а ставаме достойни само защото Той е достоен. В молитвата могат да участват и **едните, и другите** — и вярващите юдеи, и вярващите езичници. Те са привилегирани, защото **имат достъп до Бог Отец**. Нашият Помощник в молитвата е Светият Дух: ние се молим „**в един Дух**“. „Така също и Духът ни помага в нашата слабост: понеже не знаем за какво да се молим както трябва; но самият Дух се застъпва за нас в неизговорими стенания“ (Рим. 8:26)*.

Този, в Чие то присъствие заставаме, е **Отец**. Нито един старозаветен светия не е познавал Бога като Баща. Преди възкресението на Христос хората са заставали пред Бога като създания пред своя Създател. Едва след като е възкръс-

нал, Христос е казал: „...иди при братята Ми и им кажи: Възнасям се при Моя Отец и вашия Отец, при Моя Бог и вашия Бог“ (Йоан. 20:17). В резултат на Неговото изкупително дело вярващите са могли за първи път да се обърнат към Бога като към **Баща**. В 18 ст. виждаме, че и трите Лица на Триединството се включват пряко в молитвите и на най-скромния вярващ: той се моли на **Бог Отец**, като влиза в Неговото присъствие **чрез Господ Исус Христос** и в силата на **Светия Дух**.

2:19 В последните четири стиха на тази глава апостол Павел изброява няколко от поразителните привилегии, които имат вярващите езичници. Те вече не са „странници и пришълци“. Те никога повече няма да бъдат чужденци, кучета, необрязани или външни наблюдатели. Сега те са **съграждани на всички свети** от новозаветния период. Вярващите от еврейски произход нямат никакво предимство пред тях. Всички християни са равноправни граждани на небето (Фил. 3:20, 21) и „**членове на Божието семейство**“. Те не само са станали поданици на небесното царство, но са и осиновени в божественото семейство.

2:20 И освен това всички християни са станали членове на църквата или — както Павел ги представя тук — били са **вградени като камъни в постройката на един свят храм**. Апостолът описва този храм с големи подробности — неговата **основа, крайгънния му камък**, свързващото вещество, единството и симетрията, нарастването на постройката и други особености.

И така, този свят храм е **построен на основата на апостолите и пророците**. Това са **апостолите и пророците** от новозаветното време. Те не биха могли да бъдат старозаветните пророци, тъй като старозаветните пророци не са знаели нищо за църквата. Това обаче не означава, че **апостолите и пророците са основата на църквата**. **Основата на църквата е Христос** (вж. 1 Кор. 3:11), а

* Цитатът е взет от текста на първо ревирирано издание на Новия Завет на издателството „Верен“ (ПРИНЗВ), 1993 г. — Бел. на прев.

апостолите са поставили основата с това, което са проповядвали за Личността и делото на Господ Исус. Църквата е основана на Христос — Такъв, Какъвто Той е бил открит чрез изповедта и учението на **апостоли** и **пророците**. Когато Петър е изповядал, че Исус е Христос, Синът на живия Бог, Исус е заявил, че Неговата църква ще бъде построена на тази канара, а именно — на твърдата и непоклатима истина, че Исус е Божият помазаник и Единородният Божий Син (Мат. 16:18). В Откровение 21:14 имената на апостолите се свързват с дванадесетте основни камъка на светия Ерусалим. Те не са основата, а са свързани с нея, тъй като първи са проповядвали великата истина за Христос и църквата. **Основата** на всяка сграда се излива само веднъж. **Апостоли** и **пророци** са извършили тази работа веднъж завинаги. **Основата**, която те са положили, е запазена за нас в Посланията на НЗ, макар че самите апостоли вече не са с нас. В един вторичен смисъл през всички векове е имало хора, чието служение е било апостолско или пророческо. Мисионерите и основателите на църкви са апостоли в един вторичен смисъл на тази дума, също както са пророци и онези, които проповядват словото за назидание. Но всички те не са апостоли и пророци в първичния смисъл на тази дума.

Исус Христос е не само основата на храма, но и главният **крайъгълен камък**. Нито една картина или образ не е достатъчен, за да представи Христос в Неговата многообразна слава и многостранно служение. За служението на Христос като **крайъгълен камък** има най-малко три възможни обяснения, всяко от които сочи към Господ Исус като единствената, превъзходна и жизненонеобходима Глава на църквата.

1. Обикновено ние си представяме **крайъгълния камък** като камъка, който лежи в долния преден ъгъл на една сграда. Тъй като цялата остана-

ла постройка се крепи на него, крайъгълният камък се приема като нещо, което има основно значение за сградата. В този смисъл той представлява един истински символ на Господа. И освен това, понеже крайъгълният камък служи за връзка между двете стени, може да се предположи, че това е намек за съединението на вярващите юдеи с вярващите езичници в църквата чрез Христос.

2. Някои библейски изследователи смятат, че думата, преведена като **крайъгълен камък**, се отнася до главния камък на една арка. Този камък заема най-високото място в арката и осигурява закрепването на другите камъни. Подобно и Христос е най-главният Елемент в църквата, без който тя не би могла изобщо да съществува: ако Той се махне, цялата постройка ще се срути.

3. Третото възможно обяснение на този термин е, че той е най-горният камък на една пирамида, който е единствен по размери и форма и чиито ъгли и страни определят формата на цялата пирамида. Така и Христос е Глава на църквата. Неговата Личност и служение са уникални. Също така Той е Този, Който дава на църквата изключителните ѝ черти. Първо Той ѝ дава нейната **основа**:

2:21 Цялото здание е сглобено в Него, т. е. в Христос. Той е Източникът на живота и растежа на църквата. Блейки казва така:

„В Христос ние се вграждаме в църквата. В Христос ние растем в църквата. В Христос целият храм нараства, за да достигне последния етап, при който най-горният камък ще бъде донесен с възгласа: „Слава, слава на Него!“¹⁵

Изразът „...здание, стройно сглобено...“ говори за единството и симетрията на храма. Храмът е едно цяло здание, състоящо се от много части. В него всяка отделна част има точно определено място, за което той или тя е предназна-

чена. Всички камъни, които Бог е извадил по Своята милост от долината на смъртта, са обработени така, че да си пасват съвършено. Уникалното на това здание е, че то **расте**. То обаче не расте така, както расте една сграда, когато слагаме нови тухли и цимент, а както един организъм, като например човешкото тяло. Църквата не е неодоушевен предмет. Тя не е и организация. Тя е едно живо цяло, на което Христос е Главата, а всички вярващи са тялото. Църквата е била родена в деня на Петдесетница и оттогава досега расте и ще продължава да расте до момента на Граването.

Това растящо здание от живи „камъни“ е **свят храм в Господа**. Думата, която Павел използва тук за „храм“, се отнася не до външните дъворове на храма, а до вътрешното светилище (гр. „*naos*“). Апостолът има предвид главно здание на храмовата постройка, където се е намирало Пресвящото място. Там е обитавал Бог и там Той се е изявявал като светъл и блестящ облак на слава.

Този текст крие за нас следните няколко поуки: (1) Бог обитава в църквата. Спасените юдеи и спасените езичници образуват живо светилище, в което Бог обитава и където Той изявява Своята слава. (2) Този храм е **свят**. Той е отделен от света и посветен на Бога за свети цели. (3) Като **свят храм** църквата е мястото, от което към Бога се издигат хваление, поклонение и възхищение чрез Господ Исус Христос.

По-нататък Павел описва този **свят храм** като храм, който е **в Господа**. С други думи, Господ Исус е източникът на святост. Частите на този храм са **свети** по положение чрез съединението си с Него и трябва да бъдат **свети** и по поведение заради любовта си към Него.

2:22 Този прекрасен пасаж ни казва, че вярващите езичници са равни на вярващите юдеи. Тези думи би трябвало особено да ни развълнуват, така както те са развълнували ефесяните и другите

вярващи, когато са ги чули за пръв път. Огромното величие на положението на вярващите се състои в това, че те заедно образуват **Божие обиталище в Духа**. Това е и целта на храма — да бъде място, където Бог може да живее в общение със Своите хора. Такова място е църквата. Сравнете това положение с положението на езичниците в СЗ. Тогава те изобщо не са могли да се приближат до Божието обиталище. Сега те са част от него!

Забележете също и служението на всяка от Личностите на Божеството във връзка с църквата: (1) „**В Който...**“, т. е. в Христос... или чрез съединението ни с Христос ние се враждаме в храма... (2) „...**за Божие обиталище...**“ Този храм е домът на Бог Отец на земята. (3) „...**в Духа.**“ Именно в Личността на Светия Дух Бог обитава в църквата (1 Кор. 3:16).

И така, тази глава, която започна с описание на езичниците като хора, които са били мъртви, покварени, дяволски и непокорни, завършва с ново описание на същите тези езичници, които сега са очистени от всякаква вина и осквернение и които образуват **Божие обиталище в Духа!**

Е. Отваряне на скоба, в която Павел обяснява тайната (3:1—13)

3:1 В 1 ст. Павел започва едно твърдение, което прекъсва във 2 ст. и подновява едва в 14 стих. Пасажът от 2 до 13 ст. е една скоба, темата на която е обяснението на тайната за Христос и църквата.

Това, което прави този пасаж изключително интересен, е фактът, че настоящата епоха на църквата сама по себе си представлява отваряне на една скоба в отношенията на Бога с човечеството. Това може да се обясни така: през по-голямата част от историята, записана в СЗ, Бог е имал отношения главно с еврейския народ. Всъщност от Битие 12 до Малахия 4 повествуванието е съсредо-

точено изключително върху Авраам и неговите потомци. Когато Господ Исус дойде на земята, Той беше отхвърлен от Израел. В резултат на това Бог отпегли временно благоволението Си от Израел като Негов избран народ на земята. Сега ние живеем в епохата на църквата, в която юдеите и езичниците са на едно и също ниво пред Бога. След като църквата бъде завършена и гравната, за да бъде занесена у дома на небето, Бог ще възобнови осъществяването на плана Си за Израел като отделен народ. Стрелките на пророческия часовник отново ще започнат да отмерват времената по циферблата. Така че настоящата епоха е нещо като отваряне на скоба в отношенията на Бога с Израел в миналото и с Израел в бъдещето. Това е нов момент, нова диспенсация в божествената програма — уникална и различна от всички други преди и всички други след нея.

В пасажа от 2 до 13 ст. Павел дава относително подробно описание на този момент. Интересно е да се запитаме: „Използването на една литературна скоба за обяснение на една диспенсационна скоба случайно съвпадение ли е, или не?“

Апостолът започва този пасаж с думите: „**Затова аз, Павел, затворник за Исуса Христа заради вас, езичниците...**“ Думата „**затова**“ ни връща обратно към онова, което Павел току-що е казал за привилегированото място, в което са поставени езичниците в резултат на свързването им с Христос.

Широко разпространено е мнението, че това Писмо е било написано по време на първия престой на Павел в римския затвор. Но апостолът не говори за себе си като за затворник в Рим, защото това би предзвикало чувство на поражение, самосъжаление, или съчувствие. Павел нарича себе си „**затворник за Исус Христос**“, което означава, че той приема това положение с достойнство и чувство на победа. Рут Паксън обяснява това много добре:

„В Посланието към ефесяните не се усеща никакъв мирис на затвор. Павел не е вързан духовно. Той наистина се намира в тъмницата като затворник на Рим, но не признава това, а заявява, че е затворник за Исус Христос. Каква е тайната на тази победа над света? Тайната е, че макар тялото на Павел да лежи в затвора, неговият дух е в небесата с Христос.“¹⁶

Причината за затварянето на Павел са **езичниците**. През цялото свое служение Павел непрекъснато се сблъсква с жестока ненавист поради това, което проповядва, а именно — че сега вярващите езичници имат равни права с вярващите юдеи в християнската църква. Конкретната причина за неговото арестуване и разпитване пред императора е лъжливото обвинение, че той е забел един ефесянин на име Трофим в оная част на храма, където езичниците нямат право да влизат (Деян. 21:29). Но истинската причина, която се крие зад това обвинение, е жестоката враждебност на религиозните водачи.

3:2 Тук Павел прекъсва потока на своите мисли, за да се впусне в една беседа върху тайната на Христос, като отваря литературна скоба, с помощта на която обяснява диспенсационната скоба.

Думата „**понеже**“*, с която започва 2 ст. („...понеже сте чули...“), би могла да създаде впечатление, че читателите на апостола не са знаели за неговото специално служение сред езичниците. Всъщност този стих понякога се използва като доказателство, че Павел не е познавал хората, на които е писал това Послание, и че то не е било написано до ефесяните. Но тук „понеже“ означава „защото“ или „тъй като“. Така например Филип перифразира началото на този стих така: „Защото трябва да сте чули...“ Те със сигурност знаят, че това специално служение е поверено на Павел. Апостолът го описва с думите „**нареде-**

* Която в някои английски версии на Библията се превежда като „ако“. — Бел. на прев.

ното от Божията благодат“. Тук „на-
реденото“ означава „настойничеството“. Настойникът е човек, който е назначен да ръководи делата на друг човек. Павел е Божий настойник, натоварен да разяснява великата истина за новозаветната църква. Това е настойничеството на Божията благодат поне в три отношения:

1. Най-напред по отношение на настойника, когото Бог е избрал. За Павел е незаслужена благодат да бъде избран за едно такова привилегировано служение.
2. След това по отношение на съдържанието на неговото послание. Това е послание за свободната и незаслужена милост на Бога.
3. И най-накрая по отношение на неговите получатели. Езичниците са хора, които не са достойни за такава благодат.

И все пак това настойничество на благодатта е дадено на Павел, за да може той на свой ред да го предаде на езичниците.

3:3 Апостолът не е научил тази тайна от друг човек, нито я е открил със собствена си мъдрост, а тя му е била известна чрез пряко откровение от Бога. Той не ни казва нито къде, нито как се е случило това, но знаем, че по някакъв свръхестествен начин Бог е показал на Павел своя план за църквата, съставена от повярвали юдеи и повярвали езичници. Ние вече споменахме, че тайната е свещена истина, която не е била позната до един определен момент и не е било възможно да бъде позната по човешки, но в даден момент бива известна по божествен начин. Апостолът вече неколкостранно споменава тази тайна в 1:9—14, 22, 23 и във 2:11—22.

3:4 Това, което апостолът е написал до този момент по темата, е доста кратко, за да може да покаже на своите читатели, че има дадено му от Бога откровение за Христовата тайна. Блейки перифразира този пасаж така:

„...във връзка с което, т. е. във връзка с написаното досега, за да го разберете по-добре, ви пиша сега по-пълно, така че да можете да видите, че вашият настойник е подробно информиран по въпроса за тайната...“¹⁷

Преводът на Дарби „тайната на Христос и Неговото тяло“ предполага, че той има предвид тайната на Христос като Глава на църквата и Неговото тяло, съставено от вяряващите в Христос. (Друг текст, в който името на Христос включва както Господ Исус, така и Неговите хора, се намира в 1 Кор. 12:12.)

3:5 Стихове 5 и 6 съдържат най-пълното определение на тайната, което има. Най-напред Павел обяснява какво е тайна, а след това — какво е Христовата тайна.

Първо, тайната е истина, която в други поколения не е била известна на човешките синове. Това означава, че е безмислено да я търсим в СЗ. Там може да има образи и символи, които намеждат за тази истина, но самата тя не е била известна по онова време.

Второ, тайната е истина, която сега се открива на Божиите свети апостоли и пророци чрез Светия Дух. Бог е Онзи, Който я открива. Апостолите и пророците са онези, които са отделени, за да приемат това откровение. А Светият Дух е каналът, чрез който това откровение идва до тях.

Само когато разберем, че тук става въпрос за новозаветните, а не за старозаветните апостоли и пророци, само тогава този стих престава да съдържа противоречие. В първата половина на стиха се казва, че тази истина не е била известна в миналите векове и следователно не е била позната на старозаветните пророци. Как тогава би могла да бъде известна по времето на Павел от хора, които са били мъртви от векове? Очевидно значението на този стих е, че великата истина за Христос и църквата е била известна на хора като Павел от

епохата на църквата, които са били специално определени от възкръсналия Господ, за да служат като Негови говорители. (Павел не твърди, че той е *единственият*, на когото тази тайна е била известна. Макар и да е първият, той е един от многото, които предават тази истина на езичниците от неговото съвремие и които ще я предават и на следващите поколения чрез Посланията.)

Бихме искали да отбележим, че има много християни, които застават на различно мнение от това, което ние застъпваме. Според тях църквата е *съществувала* и в СЗ, но тогава тя е била Израел, така че тук истината за нея се разкрива още по-пълно. Въщност те казват така: „Тайната не е била позната в други поколения *така, както* сега се открива. Тя е била позната, *но не в същата степен като сега*. Ние имаме *по-пълно откровение*, но все още сме Божият Израел, т. е. ние сме продължение на Божия народ.“ В подкрепа на своя аргумент те използват текста в Деяния 7:38 според превода на Библията от Кинг Джеймс от 1611, където израелският народ е наречен „църквата“ (или „*събранието*“ в НВПБКДж и в НАСПБ) в пустинята“. Това, че избраният Божий народ е наречен събранието в пустинята, е истина, но то не означава, че той има някаква връзка с *християнската* църква. В края на краищата гръцката дума „*ekklesia*“ е широко понятие, което може да означава всякакъв вид събрание, събор или призовано общество. Тя е използвана не само във връзка с Израел (в Деян. 7:38). Същата дума, преведена като „*навалица*“, се използва и в Деяния 19:32, 41 за описание на една езическа тълпа. Ние трябва да определим във всеки конкретен случай на основание на контекста за *какъв* точно вид „църква“ или събрание“ става въпрос в него.

Но какво да кажем за техния аргумент, че според 5 ст. църквата е съществувала и в СЗ, макар и не изявена в такава степен като сега? Отговорът на

този въпрос се намира в Колосяни 1:26, където се казва съвсем ясно, че тази тайна „е била скрита за векове и поколения, а сега се откри на Неговите светици“. Тук не става въпрос за степен на откровение, а за самия факт на откровение.

3:6 Така ние дойдохме до главната истина, която се съдържа в тайната, а именно, че в църквата на Господ Исус Христос вярващите **езичници** са **съвместни наследници**, съвместни части и съвместни участници в Неговото обещание в **Христос Исус** чрез **благовестието**. С други думи, сега повярвалите **езичници** се наслаждват на еднакво положение и равни привилегии с повярвалите юдеи.

И така, първо, те са **сънаследници**. Що се отнася до наследството, те ще си го разделят наравно със спасените юдеи. Те са наследници на Бога, сънаследници с Исус Христос и **съвместни наследници** с всички изкупени.

Второ, те са съвместно части на **едно** и също **тяло**. Те не са нито отделени, нито оцетени в църквата, а са равни на спасените юдеи.

И трето, в **Христос** езичниците са съвместни участници в **обещанието** чрез **благовестието**. „Обещанието“ тук може да означава или Светия Дух (Деян. 15:8; Гал. 3:14), или всичко, което **благовестието** обещава на онези, които са в **Христос** Исус. Във всичко това **езичниците** участват съвместно с юдеите.

Нито една от тези истини не е била валидна за старозаветната диспенсация, нито ще бъде валидна за идващото царство на Христос.

В СЗ Израел определено се е радвал на едно привилегировано положение пред Бога. Всеки намек, че езичникът има еднакъв дял с юдеина в Божиите обещания, би предизвикал смях у юдеина. Това просто не е било вярно. Наистина израелските пророци са предрекли призоваването на езичниците (Ис. 49:6; 56:6, 7), но те

гори и не са наемкнали, че езичниците ще бъдат части на едно и също тяло с юдеите, без последните да имат каквото и да било предимство пред тях.

В бъдещото царство на Христос Израел ще стои начело на всички народи (Ис. 60:12). Езичниците също ще бъдат благословени, но чрез Израел (Ис. 60:3; 61:6; Зах. 8:23).

Призоваването на Израел е засягало главно, макар и не изключително, временни благословения в земни места (Второзак. 28; Амос 9:13—15). Призоваването на църквата засяга главно духовни благословения в небесни места (Еф. 1:3). Израел е бил призван, за да бъде избраният Божий народ на земята. Църквата е призвана, за да бъде небесната Невяста на Христос (Откр. 21:2, 9). Израел ще бъде благословен под управлението на Христос по време на Неговото хилядолетно царство (Ос. 3:5). Църквата ще владее с Него над цялата вселена, споделяйки Неговата слава (Еф. 1:22, 23).

И така, трябва да стане ясно, че църквата не е на едно и също ниво нито с Израел, нито с царството. Тя е едно ново общество, уникално по своя характер и начин на общение и е най-привилегированото тяло от вярващи, за което четем в Библията. Църквата се е появила след възнесението на Христос и даването на Светия Дух (Деян. 2). Тя е била образувана чрез кръщението в Светия Дух (1 Кор. 12:13) и ще бъде завършена при Грабването, когато всички, които принадлежат на Христос, ще бъдат занесени у дома на небето (1 Сол. 4:13—18; 1 Кор. 15:23, 51—58).

3:7 След като е показал равенството в партньорството на езичници и юдеи в църквата, Павел сега продължава да разглежда въпроса за своето лично служение във връзка с тази истина (7—9 ст.).

Най-напред той е станал служител на благовестието. Уест ни обръща внимание върху следния факт: „Думата „служител“ би могла да ни обърка, тъй като днес тя се използва със значението на

„свещенослужител“ в една църква. Тя обаче никога не е имала това значение в НЗ. Основното значение на тази дума е „слуга“. Павел просто иска да каже, че той е слуга на Господа и че неговото служение е свързано с тази тайна.“

Самò по себе си това служение е един незаслужен дар: „... според Божията благодат — дар, който ми е даден по действието на Неговата сила“. Освен това то не е само израз на **благодат**, но показва и Божията **сила**, която е успяла да достигне този горг и самонадежен фарисей, да спаси неговата душа, да го изпрати като апостол, да му даде власт за откровения и да го укрепи за делото. Затова тук Павел казва, че този **дар** му е бил даден **според действието на Неговата сила**.

3:8 Освен това апостолът говори за себе си като за „най-нищожния от всички светии“. На някои това може да се стори лицемерна скромност, но в действителност то представява една истинска самооценка на човек, който е изпълнен от Светия Дух. Всеки, който види Христос в Неговата слава, разбира много добре своята собствена греховност и безполезност. В случая с Павел обаче има и още нещо — споменът за това, че той е преследвал Господ Исус (Деян. 9:4), като е преследвал Божията църква (Гал. 1:13; Фил. 3:6). Независимо от този факт обаче Господ го е изпратил със специално служение, за да занесе благовестието на **езичниците** (Деян. 9:15; 13:47; 22:21; Гал. 2:2, 8). Павел е апостол сред езичниците, така както Петър е апостол сред юдеите. Неговото служение има две страни: от една страна то засяга благовестието, а от друга — църквата. Най-напред апостолът казва на хората как могат да се спасят, а след това ги води в истината за новозаветната църква. За него евангелизирането не е цел само по себе си, а стъпка към установяването и укрепването на местни новозаветни църкви.

Първата задача на неговото служение е да благовести между езичниците неизследимото богатство на Христос. Блейки изразява това много добре:

„Тук виждаме две думи — „**богатство**“ и „**неизследимо**“, които особено ни привличат и които говорят за неща, едновременно много ценни и безкрайно изобилни. Обикновено ценните неща са рядкост; всъщност самата им рядкост ги прави ценни. Но тук имаме нещо, което е изключително ценно и което едновременно с това е и безгранично голямо — богатствата на милостта, на любовта, на почитта, на освещението, на утехата и на преобразуващата сила... и то без никакви ограничения, способни да удовлетворят всяка нужда, всяко желание и всеки копнеж на сърцето сега и завинаги.“¹⁸

Когато човек се довери на Господ Исус, той веднага става духовен милиардер: в Христос той започва да притежава неизчерпаемо богатство.

3:9 Втората задача на служението на Павел е да **осветява всичките** „в **наредбата** **относно тайната**“*. С други думи, да осветлява хората относно начина, по който тази **тайна** трябва да се осъществи на практика. Божият план за настоящия век е призоваването на народ за Неговото име от езичниците (Деян. 15:14), Невяста за Неговия Син. Всичко, включено в този план, е наредбата (или *настойничеството*, според бележката под линия в НИПБКДж¹⁹ на **тайната**. „**Всичките**“ тук би трябвало да означава „**всичките** **вярващи**“. Неспасените хора не могат да очакват да разберат дълбоките истини на тази **тайна** (1 Кор. 2:14.). Когато казва „**всичките**“, Павел следователно има предвид **всичките** спасени хора от всякакъв *вид* — независимо дали са юдеи или езичници, роби или свободни.

Тайната е била **скрита у Бога** **от векове**. Планът за нея е бил в Божия ум още

от вечността, но Той го е пазел като тайна през всички векове на човешката история. И още веднъж виждаме с какво внимание Светият Дух се грижи да ни внуши факта, че събранието или световната църква е нещо ново, уникално и безпрецедентно. Тази тайна не е била позната преди това на никого освен на Бога. Тя е била **скрита у Бога, Който е Създателят на всичко**. Той е **създал** материалната вселена, Той е **създал вековете** и Той е **създал** и църквата. Но в Своята мъдрост Бог е решил да задръжи всяко знание за това ново творение до Първото пришествие на Христос.

3:10 Една от настоящите цели на Бога във връзка с тази тайна е да открие Своята **многообразна мъдрост** на небесното ангелско войнство. Тук Павел отново използва една метафора, свързана с училището. Бог е Учителят. Вселената е класната стая. Ангелските началства и власти са учениците. Темата е „**Многообразната премъдрост на Бога**“. А наказният урок е **църквата**. От небето ангелите са принудени да се възхищават на неизследимите Божии присъди и да се удивляват на Неговите пътища. Те виждат как Бог е победил греха за Своя прослава. Виждат как е изпратил Най-доброто от небето за най-лошото на земята. Как е изкупил Своите врагове на една огромна цена и ги е приготвил да станат Невяста на Неговия Син. Как ги е благословил с всички духовни благословения в небесна места. И как чрез делото на Господ Исус на кръста Бог е получил много повече слава и вярващите юдеи и езичници са получили много повече благословения, отколкото ако грехът никога не беше влязъл в този свят. Бог е оправдан. Христос е възвисен. Сатана е победен. И в Христос църквата е издигната на трона, за да раздели Неговата слава.

3:11 Всичко това — самата тайна, нейното скриване, последвалото го откриване и начинът, по който тя изявява Божията мъдрост, са „**според предвечното намерение, което Той изработи в**

* Или „относно настойничеството на тайната“ според ПРИНЗВ. — Бел. на прев.

Христа Исуса, нашия Господ“. Преди още светът да е бил създаден, Бог е знаел, че Сатана ще падне и че човекът ще го последва в греха. И още тогава Той е измислил един майсторски план, с който да се противопостави на всичко това. Този план е бил осъществен на практика във възплъщението, смъртта, възкресението, възнесението и прославянето на Христос. Всичко е било съсредоточено в Христос и се е осъществило чрез Него. Сега Бог може да спасява безбожните евреи и езичници, да ги прати частни на Христовото тяло, да ги формира по образа на Неговия Син и да ги възнаграждава с уникална слава като Невъзста на Агнето през цялата вечност.

3:12 В резултат на Христовото дело и съединението ни с Него сега ние имаме неопусемата привилегия да влизаме в Божието присъствие по всяко време с пълната увереност, че Той ни чува и без изобищо да се страхуваме, че Той ще ни се скробо (Як. 1:5). Нашето **гръзнобение** е почителното отношение и липса на страх, които ние имаме като деца, които се обръщат към своя Баща. Нашият **достъп** е свободата да можем да говорим на Бога в молитва. Нашата **увереност** е сигурността, че ще бъдем посрещнати като добре дошли, че ще бъдем изслушани и че ще получим мъдър и любезен отговор. И всичко това **„чрез вяра в Него“**, т. е. чрез нашата **вяра в Господ Исус Христос**.

3:13 Като има предвид величието на своето служение и чудните резултати, които произтичат от него, Павел напълно основателно насърчава светиите да не се обезкуражават, когато си мислят за неговите страдания. Той се радва, че понася **скърби** при изпълнението на мисията си сред езичниците. Вместо да се обезсърчават от неговите изпитания, те трябва да бъдат горди, че той е бил счетен за достатъчно достоен да понесе страдания заради Господ Исус. Те трябва да се радват, когато мислят за ползата, която тези негови **скърби** са

донесли на тях и на други езичници, и трябва да гледат на неговото настоящо затваряне като на нещо **славно**, а не като на нещо позорно.

Ж. Молитвата на Павел за светиите (3:14—19)

3:14 На това място апостолът затваря скобата и отново подема мисълта, която беше започнал в 1 ст. и беше прекъснал с отварянето на скобата за обяснението на тайната. Така че думата **„затова“**, с която започва 14 ст., е свързана с 2 гл. и двете описания на езичниците — такива, каквито са били по природа, и такива, каквито са станали чрез съединението си с Христос. Това удивително издигане от положение на бедност и смърт до положение на богатство и слава кара Павел да се обърне към Бога с една молитва. В нея апостолът Го моли да пази езичниците така, че те винаги да се наслаждават и практически на издигнатото си положение.

Неговата позиция в молитвата се вижда в думите **„...прекляням коленете си“**. Това не означава, че когато се моли, вярващият винаги трябва да бъде на колена като поза на тялото. Добре е душата му винаги да бъде на колена. Можем да се молим и когато вървим, седим или лежим, но духът ни винаги трябва да се прекланя пред Бога в смирение и страхопочитание.

Молитвата на Павел е отправена към **Оца**. В по-общ смисъл Бог е Отец на всички хора, което означава, че Той е техният Създател (Деян. 17:28, 29). В по-тесен смисъл Бог е Отец на всички вярващи, което означава, че Той ги е родил в Своето духовно семейство (Гал. 4:6). И в един изключителен смисъл Бог е **Отец на нашия Господ Исус Христос**, което означава, че Те са равни (Йоан 5:18).

3:15 Конкретната функция на Бог Отец, която Павел има предвид тук, е, че Бог е Този, **„от Козото носи името си**

всеки рог на небесата и на земята“. Това може да означава, че:

1. Всички изкупени в небесата и на земята гледат на Бога като на Глава на семейството.
2. Всички сътворени същества — както ангелски, така и човешки — дължат съществуването си на Бога не само като индивиди, но и като семейства. Семействата в небесата включват различни рангове ангелски същества. Семействата на земята са различните раси, които са произлезли от Ной и които сега са разделени на народи.
3. Всяко създание във вселената, което изпълнява функцията на баща, получава името си от Него. Бащинството на Бога е първоначалното и свършеното бащинство. То е прототип на всяко друго бащинство. Филип превежда този стих така: „...от когото цялото бащинство — както земно, така и небесно — получава името си.“

3:16 Не можем да не се удивим на широтата на молбата на Павел: „...**да ви даде, според богатството на славата Си...**“ Апостолът иска да помоли Бога да **утвърди** светиите духовно. Но до каква степен да ги утвърди? Джемиесън, Фосет и Браун отговарят на този въпрос така: „[Да ги утвърди] ...изобилно, съответно на богатствата на Своята слава, а не „според“ тесногърдието на нашите сърца.“²⁰ Проповедниците често казват, че има разлика между изразите „от богатствата“ и „според богатствата“. Един богат човек може да даде нищожно малко и това пак ще бъде *от* неговото богатство, но *няма* да бъде *съответно* на неговото богатство! Павел моли Бога да даде на светиите сила **според** богатството на Своето свършенство. Тъй като Господ е безкрайно богат на слава, светиите трябва да се подготвят да бъдат залети от нея като от поток! Защо да искаме дребни неща от такъв Велик Цар? Когато един човек поискал от Наполеон някаква голяма услуга, той незабавно се съгласил да удовлетвори

вори желанието му, защото — казал пълководецът: „Този човек ме почете с величието на своята молба.“

При Мощен Цар отиваш ти:

големи искания приготви.

Огромна сила и богатства има Той;

и няма искане, което

е по-високо от небето.

Джон Нютън

Сега ние идваме до конкретните молби на Павел. Вместо да мислим за тях като за списък от несвързани повторения, по-добре да ги разглеждаме като растяща прогресия, в която всяка поредна молба слага основата за следващата. Нека да си ги представим като пирамида: първата молба е най-долният ред камъни, на основата на който Павел строи нагоре следващите редове, за да сложи най-отгоре един славен връх.

Най-напред Павел се моли светиите да **бъдат утвърдени здраво във вътрешния човек чрез Неговия Дух**. Благословието, което той търси, е *духовна* сила. Не сила за извършване на зрелищни чудеса, а *духовна* мощ, която е необходима, за да бъдат християните зрели, стабилни и знаещи. Онзи, Който придава тази сила, е Светият Дух. Разбира се, Той може да ни даде сила само когато се храним с Божието слово, когато дишаме чистия въздух на молитвата и когато се упражняваме във всекидневно служение на Господа.

Тази сила може да се изпита **във вътрешния човек**, т. е. в духовната част на нашето естество. Вътрешният човек е онзи, който се наслаждава в Божия закон (Рим. 7:22). **Вътрешният човек** е онзи, който се обновява всеки ден, независимо че външният тлее (2 Кор. 4:16). Макар и да е от Бога, нашият **вътрешен човек** също има нужда от сила, растеж и развитие.

3:17 Втората молба на Павел е: „**чрез вяра да се всели Христос във вашите сърца**“. Това е резултатът от укрепва-

нето чрез Духа: ние биваме утвърдени, **за да може Христос да се всели в нашите сърца**. Всъщност Господ Исус идва да живее лично във вярващия по време на неговото обръщение (Йоан 14:23; Откр. 3:20). Но апостолът не се моли за това. Тук не става въпрос за Неговото идване да живее във вярващия, а по-скоро за това как Той може да се чувства във вярващия като у дома! Христос идва, за да живее постоянно във всеки спасен човек, но тук Павел се моли главно за това Христос да има достъп до всяка „стая“ и „килер“ в „къщата“ на душата на вярващия; да не бъде натъжаван от грешни мисли, думи, побуди и деяния; да се наслаждава на непрекъснато общение с вярващия. По този начин сърцето на християнина става дом на Христос, място, където Той обича да бъде — също като домът на Мария, Марта и Лазар във Витания. Сърцето, разбира се, е центърът на духовния живот. То контролира всяка страна на нашето поведение. Всъщност апостолът се моли господството на Христос да се разпростре върху книгите, които четем, върху работата, която вършим, върху храната, която ядем, върху парите, които харчим, върху думите, които изговаряме... изобщо върху най-малките подробности от нашия живот.

Колкото повече ние биваме утвърдени от Светия Дух, толкова повече започваме да приличаме на Самия Господ Исус. А колкото повече приличаме на Него, толкова повече Той „ще се вселява и ще се чувства у дома в нашите сърца“ (РПБ-КУ).

Ние започваме да изпитваме радостта от това, че Той се вселява в нас **чрез вяра**. Това означава постоянна зависимост, постоянно отдаване и постоянно признаване на правото на Христос да бъде в нашите сърца като у дома Си. Само **чрез вяра** ние можем „да изпитваме Неговото присъствие“, както брат Лорънс много добре изразява това.

До този момент молитвата на Павел включва всяко Лице на Троицеството. Апостолът моли Отец (14 ст.) да утвърди вярващите чрез Своя Дух (16 ст.), **за да може Христос да се вселява в техните сърца** (17 ст.). Една от големите привилегии на молитвата е, че ние можем да молим вечното Божество и за другите, и за самите себе си.

Резултатът от неограничения достъп на Христос в нашите сърца е, че християните стават **вкоренени и основани в любовта**. Тук Павел използва думи от областите на ботаниката и строителството. Коренът снабдява растението с храна и влага и представлява онова, което го крепи, за да стои. Подземната част на сградата е основата, върху която тя стои. Както казва Скроджи: „Любовта е почвата, в която нашият живот трябва да пусне корени, а така също и канарата, върху която вярата ни винаги трябва да стои.“²¹

Да бъдеш **вкоренен и основан в любовта**, означава да бъдеш укрепен в **любовта** като начин на живот. Животът в **любов** е живот на внимание, всеотдайност, нежност и смиреност. Това е животът на Христос, който се изявява във вярващия (вж. 1 Кор. 13:4-7).

3:18 Тези молби очертават една програма за духовен растеж и развитие, която подготвя Божието дете така, че да може напълно да разбере **заедно с всичките светии както в широчината и дълбочината**.

Преди да разгледаме тези величини, нека видим какво означава изразът „**заедно с всичките светии**“. Това, което трябва да разберем, е толкова голямо, че ние сами можем да разберем само една малка част от него. Затова е необходимо то да се изучава, обсъжда и споделя с другите. За да хвърли допълнителна светлина върху Писанието, често пъти Светият Дух използва съвместните разсъждения на група от опитни вярващи.

Величините, за които става дума в този стих, обикновено се смятат за размери, които характеризират Христовата любов, макар че текстът не казва това изрично. Всъщност изразът „Христовата любов“ е споменат в следващия стих. Но ако тези размери се отнасят все пак до Христовата любов, тогава биха могли да се направят следните връзки:

широчината — светът (Йоан 3:16)
 дължината — завинаги (1 Кор. 13:8)
 дълбочината — „даже смърт на кръст“ (Фил. 2:8)

височината — небето (1 Йоан. 3:1—2)
 Ф. Б. Мейър изразява това много добре:

*„Хоризонтът пред нас ще бъде винаги толкова безкраен, колкото е бил и хоризонтът зад нас. Дори когато ще сме гледали вече лицето на Исус няколко хиляди години, неговата красота ще бъде толкова свежа, пленителна и неизчерпаема, колкото когато сме го видели за пръв път от райските врати.“*²²

Но тези величини могат също така да се отнасят и до тайната, която заема такова важно място в Посланието към ефесяните. Всъщност никак не е трудно да ги намерим в самия текст:

1. **Широчината** е описана във 2:11—18.

Тя обхваща широтата на Божията благодат в спасението на юдеите и езичниците и във възраждането им в църквата. Тайната включва и двете групи от човечеството.

2. **Дължината** се простира от вечността до вечността. Що се отнася до миналата вечност, вярващите са били избрани в Христос преди създаването на света (1:4). Що се отнася до бъдещата вечност, вечността ще бъде едно вечно разкриване на изобилните богатства на Неговата благодат чрез добрината Му към нас в Христос Исус (2:7).

3. **Дълбочината** е описана много живо във 2:1—3. Ние сме били паднали в една дълбока яма, пълна с неопикуем грях и поквара. Христос е дошъл в

тази пропаст на мръсотия и разложение, за да умре заради нас.

4. **Височината** може да се види във 2:6, където ние сме не само съвзкресени с Христос, но и сложени да седим в Него в небесни места, за да споделим Неговата слава.

И така, това са величини, които говорят за внушителност и безкрайност. Когато си помислим за тях, „единственото нещо, което можем да направим — казва Скроджи, — е да отбележим поредността в този низ от свети думи“.

3:19 Следващата молба на апостола е светиите да **познаят** от опит **любовта на Христос**, която превъзхожда всяко знание. Те никога не биха могли да познаят Христовата любов напълно, тъй като тя е един огромен океан без брегове, но могат да я опознават все повече и повече с всеки изминал ден. Затова апостолът се моли за едно дълбоко познание на чудната **любов** на нашия прекрасен Господ чрез опит и наслаждение.

Кулминацията на тази удивителна глава идва, когато Павел се моли с думите: „за да се изпълните в цялата Божия пълнота“. **Цялата пълнота** на Божеството обитава в Господ Исус (Кол. 2:9). Колкото повече Той се вселява в нашите сърца чрез вяра, толкова повече ние ще се **изпълваме в цялата Божия пълнота**. Ние никога не бихме могли да се изпълним с цялата Божия пълнота. Но това е една цел, към която трябва да се движим непрекъснато.

И така, тук е мястото да кажем, че този пасаж крие такива дълбочини на значение, до които никога няма да стигнем. В процеса на изучаване на Писанията всички ние добре съзнаваме, че боравим с истини, които са много по-велики от нашите способности да разбираме и да обясняваме. Ние бихме могли да използваме различни илюстрации, за да изясним по-добре този стих, като например илюстрацията с напръстника, който се хвърля в океана и се напълва с вода, но представете си само каква малка

част от океана се намира в него! Но дори и след като сме казали всичко това, тайната си остава тайна и ние можем само да застанем пред Божието слово, изпълнени с възхищение и благоговение, и да се удивляваме на неговата безкрайност.

3. Славословието на Павел (3:20, 21)

3:20 Молитвата на Павел завършва с едно славословие, което вдъхновява душата. Молбите на апостола са големи, смели и сякаш невъзможни за изпълнение. Но Бог може да направи много повече, отколкото ние можем да помолим или да помислим. Диапазонът на Неговите възможности се вижда в начина, по който Павел наслажда гумите една върху друга, за да опише Неговите свръхчуждени благословения:

Може

Може да направи

Може да направи това, което искаме

Може да направи това, което мислим

Може да направи това, което искаме

или мислим

Може да направи всичко, което искаме или мислим

Може да направи повече, отколкото искаме или мислим

Може да направи несравнимо повече, отколкото искаме или мислим

Начинът, по който Бог отговаря на молитвата, е даден в израза „според действителността в нас сила“. Това се отнася до Светия Дух, който постоянно работи в нашия живот, стремейки се да произведе плодове на Христосоподобния характер, като ни порицава, когато съгрешим, води ни в молитва, вдъхновява ни в поклонението и ни насочва в служението. Колкото повече ние Му се отдаваме, толкова по-добри резултати ще има Той в преобразяването ни според образа на Христос.

3:21 „На Него да бъде слава в църквата и в Христа Исуса във всичките родове от века и до века. Амин.“ Бог е единственият достоен обект за вечно хваление. Неговата мъдрост и сила се

изявяват в ангелските войнства; в слънцето, луната и звездите; в животните, птиците и рибите; в огъня, градушката, снега и мъглата; във вятъра; в планините, хълмовете и гърветата; в царете и обикновените хора — както млади, така и стари; в Израел и в другите народи. Всички те са направени, за да хвалят името на Господа (Пс. 148).

Но има още едно нещо, което ще отдава безкрайна слава на Бога, и това е **църквата** — църквата, на която Христос е Главата, а вярващите — Тялото. Това изкупено общество ще бъде вечен свидетел на Неговата несравнима и прекрасна благодат. Уилямз казва така:

„Вечната слава на Бога като Бог и Отец ще бъде изявявана през всички векове в Църквата и в Христос Исус. Какво удивително твърдение! Средството на това вечно изявление ще бъдат Христос и Църквата като Едно цяло Тяло.“²³

И сега църквата трябва да отдава слава на Неговото име „чрез службата на хваление, чрез чистия живот на отделните вярващи, чрез разпространението на благовестието по целия свят и чрез участието в подпомагането на човеиците нещастия и нужди“ (Ердмън).

Продължителността на това хваление е „**във всичките родове от века и до века**“. Когато чуваме как Павел ни призовава към вечно хваление на Бога в църквата и в Христос Исус, отговорът на сърцето на всеки вярващ е едно искрено „Амин“!

II. Поведението на вярващия в Христос (4—6 гл.)

A. Призив за единство в християнското общение (4:1—6)

4:1 Тук Писмото до ефесяните променя рязко своята тема. Докато първите три глави бяха посветени на християнското призвание, последните три засягат въпроса за **достойното обхождане на християните според тяхното приз-**

ване. Досега преобладаващата тема беше положението, до което ни е издигнала благодатта. Отсега нататък темата ще бъде практическото извяване на това положение. Нашето възвишено положение в Христос изисква съответното на него благочестиво поведение. Можем да кажем, че от височината на небесните места (1—3 гл.) Посланието до ефесяните слиза до низината на местната църква, дома и обществото като цяло (4—6 гл.). Както посочва Стом, тези заключителни глави ни учат, че „ние трябва да развиваме единство в църквата, чистота в личния си живот, хармония в семейните отношения и твърдост в борбата със силите на злото“.

Тук за втори път Павел нарича себе си „затворник...“, но този път, „...за Господа“. Теодорет ни предлага следния коментар: „Това, което светът счита за нечестие, апостолът счита за най-голяма почт. Той се гордее с оковите си за Христос много повече, отколкото царят — с перлената си диадема.“

Като човек, който е затворен заради своята вяност и послушание на Господа, Павел убещава своите читатели да се обхождат достойно на тяхното звание. Той не им заповядва, нито им налага, а ги умолява с цялата нежност и обич, на които го е научил езикът на благодатта или на която е способен благодарение на нея.

Думата „обхождам се“ се среща седем пъти в това Послание (2:2, 10; 4:1, 17; 5:2, 8, 15) и описва цялостния начин на живот на един човек. **Достойното** обхождане е такъв начин на живот, който съответства на възвишеното положение на християнина като част от Тялото на Христос.

4:2 За християнина е важно да показва Христосоподобния дух във всяка област на живота. Това означава, че той трябва да показва:

Смирение. Смирението е истинска скромност, която идва от свързването

ни с Господ Исус. **Смирението** ни помага да осъзнаем собствената си нищожност и да оценяваме другите по-високо от себе си. То е точно обратното на високомерието и наглостта.

Кротост. Кротостта е такова отношение, което кара човека да се подчинява на Бога, без да се бунтува, и да приема човешкото оскърбление без желание за отмъщение. Тя е показана най-добре от Христос, Който казва: „...защото съм кротък и смирен на сърце.“ Райт ни предлага следния коментар:

„Каква удивителна и прекрасна истина! Този, Който е създал световите, Който е осеял простора със звезди и ги е назвал по име, Който поддържа неизброимите плеяди, за да не се отклонят от орбитите си, Който запазва равновесието на планините и хълмовете, за да не се покланят, Който вижда островите по-малки от пясъчни зрънца, Който държи водите на океана в Своята шепя, пред Когото жителите на земята са дребни като скалци... Този именно Бог слезе на земята във вид на човек и стана кротък и смирен по сърце. Той не само даде на хората един съвършен човешки идеал и приспособи Себе Си към него, но и стана такъв.“²⁴

Дълготърпение. Дълготърпението е отношение на издръжливост и търпение при обстоятелства на продължителни предизвикателства. Това може да се илюстрира със следния пример. Представете си едно голямо и едно малко куче, които застават едно срещу друго. Малкото кученце започва да лае и да напада голямото куче, което с един удар на лапата би могло да го повали, но не го прави, а търпеливо понася неговите предизвикателства.

„...като си претърпявате един на друг с любов.“ Ние си претърпяваме един на друг с любов, като си прощаваме взаимно грешките и провалите и се приемаме независимо от различията в характеристиките, способностите и предпочитанията. Това не е външна любезност, докато вътре в себе си ние кипим от негодува-

ние, а обич към ония, които ни гразнят, безпокоят или притесняват.

4:3 „...и се стараете във връзката на мира да опазите единството на Духа“. При образуването на църквата Бог е премахнал най-големия повод за разцепление, който някога е съществувал между хората — пропастта между евреи и езичници. В Христос всички тези различия престават да съществуват. Но как това може да се осъществи практически в съвместния им живот? Няма ли все пак да остане някакво чувство на антагонизъм? Няма ли опасност евреите да си образуват една „еврейска Христова църква“, а езичниците — „Христова църква на народите“? За да предпази църквата от всякакви разцепления и убийствени разединения, Павел изрично призовава християните към единство.

Те трябва да бъдат усърдни да **запазят единството на Духа**. Светият Дух е съединил всички истински вярващи така, че да бъдат едно в Христос. В Тялото живее един и същ Дух. Това **единство** е нещо толкова основно, че нищо не може да го унищожи.

Но когато се карат и враждуват, вярващите се гържат така, сякаш не са едно единно цяло. Да **запазим единството на Духа**, означава „да живеем в мир едни с други“. **Мирът** е връзката, която съединява частите на Тялото независимо от огромните естествени различия между тях. Обичайната реакция от едно разцепление е образуването на ново общество. Но духовната реакция трябва да бъде следната: „В главното — единство; в несъщественото — свобода; и във всичко — любов.“

Всеки от нас има в себе си достатъчно плътски неща, които могат да развалят всяко местно събрание или Божие дело. Затова ние трябва да потискаме собствените си гребнавости и лични капризи и да работим заедно в **мир** за Божията прослава и за общото благословение.

4:4 Вместо да преувеличаваме различията помежду си, ние трябва да мислим за седемте положителни истини, които образуват основата на християнското единство.

Едно тяло. Независимо от всички различия по отношение на произхода, националната принадлежност, цвета на кожата, културното ниво, езика и темперамента, има само **едно тяло**, съставено от всички истински вярващи в периода от Петдесетница до Грабването. Разделянето на деноминации, секти и общества само пречи на осъществяването на тази истина. Всички подобни човешки разцепления ще бъдат премахнати, когато Спасителят се върне. Затова нашият лозунг сега трябва да бъде: „Нека няма разцепления и секти; нека има само Исус Христос, Които да бъде всичко във всичко!“

Един Дух. Същият Свети Дух, Които обитава във всеки вярващ поотделно (1 Кор. 6:19), обитава и в Христовото тяло като цяло (1 Кор. 3:16).

Една надежда. Всеки член на църквата е призван за една и съща надежда — да бъде с Христос, да бъде като Него и да сподели с Него славата във вечността. **Едната надежда** включва всичко, което очаква светиите при Завърщането на Господ Исус и след това.

4:5 Един Господ. „Защото ако и да има така наречени бозове, било на небето или на земята (както има много бозове и господари много), за нас има само един Бог... и един Господ Исус Христос, чрез Когото е всичко, и ние чрез Него“ (1 Кор. 8:5, 6; вж. също 1 Кор. 1:2).

Една вяра. Това е християнската вяра — учението, което е било дадено веднъж завинаги на светиите (Юда 3) и което е било запазено за нас в НЗ.

Едно кръщение. Има два смисъла, в които това е истина. Най-напред има **едно кръщение** в Духа, чрез което онези, които вярват в Христос, стават части на едно тяло (1 Кор. 12:13). Също така има **едно кръщение**, чрез което новоповярва-

лите признават своето отъждествяване с Христос в смъртта, погребението и възкресението. Макар и днес да има различни начини на кръщение, НЗ признава само едно кръщение на вярващите — в името на Отца и Сина, и Светия Дух. Чрез него учениците изявяват принадлежността си към Христос, погребването на тяхното старо естество и решението си да вървят в нов живот.

4:6 Един Бог. Всяко Божие дете признава „**един Бог и Отец на всички**“ изкупени, Който е:

„...**над всички**“ — върховен Владетел на вселената.

„...**чрез всички**“ — действа чрез всички, като използва всичко за осъществяването на Своите цели.

„...**във всички**“ — живее във всички вярващи и присъства навсякъде по едно и също време.

Б. Божият план за правилно функциониране на частите на тялото (4:7—16)

4:7 Доктрината за единството на Христовото тяло е тясно свързана с една друга истина, а именно — доктрината за разнообразието на неговите части. Всяка част има своя определена служба. Няма две еднакви части, нито пък две части, които имат една и съща служба. Службата, която трябва да изпълнява всяка част, се определя **според мярката на Христовия дар**, т. е. определя се от Христос както Му е угодно. Ако „**това, което Христос ни е дал**“, означава тук Светия Дух (Йоан 14:16, 17; Деян. 2:38, 39), тогава смисълът на този израз е, че Светият Дух е Този, Който определя дарбата на всеки светия и Който дава също така и способността за упражняването на тази дарба. Когато всяка част на тялото изпълнява определената за нея служба, Христовото тяло расте както духовно, така и числено.

4:8 За да помогне на всяко Божие дете да открие и изпълни своята собствена служба, Господ е дал специални **дарове** на

служение на църквата. Тези дарове не трябва да се смесват с дарбите, за които се говори в предишния стих. Всеки вярващ има някаква дарба (7 ст.), но не всеки вярващ е един от **даровете**, за които се говори в 11 стих: това са специални **дарове**, предназначени да съдействат за растежа на Тялото.

Най-напред ние откриваме, че Онзи, Който дава тези специални **дарове**, е възкресеният, възнесен и прославен Господ Исус Христос. Тук Павел цитира Псалм 68:18 като пророчество, в което се казва, че Месията ще се възнесе до небето, ще победи враговете Си, ще ги заведе в **плен** и ще даде **дарове на човеците** в резултат на Своята победа.

4:9 Но тук се появява и един проблем! Как може Месията да възлезе на небето? Нима Той не е живял в небето с Бог Отец още от вечността? Ако Той трябва да се възнесе на небето, очевидно преди това трябва да слезе на земята. Пророчеството за Неговото възнесение в Псалм 68:18 предполага едно предварително слизане. Затова ние бихме могли да перифразираме 9 ст. по следния начин: „**И така**, когато се казва в Псалм 68: „**Той възлезе**“, **какво означава това, освен че така също първо е слязъл в по-долните части на земята?**“ Ние знаем, че се е случило точно това. Господ Исус е **слязъл** на земята, като се е родил в едни ясли във Витлеем, за да умре със смърт на кръст и да отиде в гроба. Понякога се приема, че изразът „**по-долните части на земята**“ означава „ада“. Но това тълкуване не подхожда на аргумента на Павел. Възнесенето на Господ Исус Христос предполага едно предварително слизане на земята, но не и в ада. Освен това Писанието посочва, че когато Христос е умрял, Неговият дух е отишъл на небето, а не в ада (Лука 23:43, 46).

Новата английска Библия превежда този стих така: „А това „възлезе“ какво друго означава, освен че Той също та-

ка слезе до най-ниското ниво, долу до самата земя.“

4:10 Пророчеството в Псалм 68:18 и слизането, което се погрязва от това пророчество, са изпълнени съвсем точно във възплащението, смъртта и погребението на Господ Исус. Онези, **Който е слязъл** от небето, **е и Този, Който е победил** греха, Сатана, демоните и смъртта; **Който е възлязъл високо над** атмосферата и над всички звездни небеса, **за да изпълни всичко.**

Господ Исус наистина **изпълва всичко** — в смисъл, че Той е Източникът на всяко благословение и на всички добродетели и че Той е върховният суверенен Владетел над всичко. „Няма място между дълбочината на кръста и височината на славата, което Той да не заема“ — казва Ф. У. Грант.²⁵

Централната идея на пасажа от 8 до 10 ст. е, че Този, Който дава даровете, е възнесеният Христос. Преди Той да възлезе на небето, не е имало такива дарове. Това още веднъж показва, че църквата не е съществувала в СЗ, защото ако е съществувала, тя е трябвало да бъде една църква без дарове.

4:11 Този стих ни казва какви са тези дарове. За наша изненада ние откриваме, че това са хора, а не дарования или таланти. „**Той даде едни да бъдат апостоли, други пророци, други пък благовестители, а други пастири и учители.**“

Апостолите са били хора, изпратени пряко от Господа, за да проповядват словото и да основават църкви. Те са били хора, които са видели Христос във възкресението (Деян. 1:22). Имали са власт да извършват чудеса (2 Кор. 12:12) като начин за потвърждаване на благовестието, което те са проповядвали (Евр. 2:4). Заедно с новозаветните пророци тяхното служение е свързано главно с основаването на църквата (Еф. 2:20). Апостолите, за които се говори в този пасаж, са хора, които са били апостоли непосредствено *с.лед* възнесението на Христос.

Пророците са били Божии говорители. Те са получавали откровения пряко от Господа и са ги предавали на църквата. Това, което са говорили чрез Светия Дух, е било Божието слово.

Ние вече нямаме пророци и апостоли в този първичен смисъл на тези понятия. Тяхното служение е завършило с поставянето на основата на църквата и със завършването на Новозаветния Канон. Ние вече подчертахме, че тук Павел говори за новозаветните **пророци**, които са били дадени на църквата след Неговото възнесение. Всяко предположение, че тук става въпрос за старозаветните пророци, внася в пасажа трудности и го прави абсурден.

Благовестителите са онези, които проповядват благата вест за спасение. Те са екипирани по божествен начин, за да печелят загубените за Христос. Те имат специални способности да поставят диагноза за състоянието на грешника, да изследват неговото съзнание, да отговарят на възраженията, да насърчават решенията за Христос и да помагат на новоповярвалите да намират увереност чрез словото. Благовестителите трябва да излизат от местното събрание, да проповядват в света и да водят новоповярвалите обратно в местното събрание, където те ще бъдат нахранени и насърчени.

Пастирите са хора, които служат като подовчари на овците на Христос. Те водят и хранят стадото. Те трябва да дават мъдри съвети, да поправят, да насърчават и да утешават стадото.

Работата на **пастирите** е тясно свързана с работата на старейшините в местното събрание, като основната разлика между тях е това, че пастирството е дар, докато старейшинството — служба. НЗ говори за няколко пастири на една църква (Деян. 20:17, 28; 1 Петр. 5:1, 2), а не за един пастир или главен старейшина.

Учителите са хора, които получават божествена способност да обясняват

това, което казва Библията, да тълкуват нейното значение и да го влагат в сърцето и съзнанието на светиите. Докато благовестителят обикновено използва някой пасаж, като го изважда вън от контекста, учителят се стреми да покаже как този пасаж съответства на контекста.

Тъй като в този стих **пастирите** са свързани с **учителите**, някои изследователи смятат, че става въпрос само за един дар, който трябва да се чете „пастиро-учители“. Но това не е така. Един човек може да бъде учител, без непременно да има сърце на пастир. А един пастир може да умее да използва словото, без непременно да притежава дарбата да поучава. Ако **пастирите и учителите**, за които се говори в 11 ст., са едни и същи хора, то същото би трябвало да може да се каже и за апостолите и пророците, за които става въпрос във 2:20 (според същото граматическо правило).²⁶

И едно последно разсъждение. Ние трябва да внимаваме и да правим разлика между небесни дарове и естествени таланти. Нищо един спасен човек, колкото и талантлив да е той, не може да бъде благовестител, пастир или учител в новозаветния смисъл на тези думи. Същото се отнася и до всеки християнин, който не е получил някой от тези дарове. Даровете на Духа са свръхестествени. Те дават сили на човека, за да направи това, което би било невъзможно за него да го направи по човешки.

4:12 Така ние стигнахме до функцията или целта на даровете. Даровете се дават, за да **усъвършенстват светиите за делото на служението с цел изграждането на Христовото тяло**. Процесът е следният:

1. Даровете усъвършенстват **светиите**.
2. Усъвършенстваните **светии** служат.
3. Така **тялото** се изгражда.

Служението не е професия, предназначена само за хора, които имат специал-

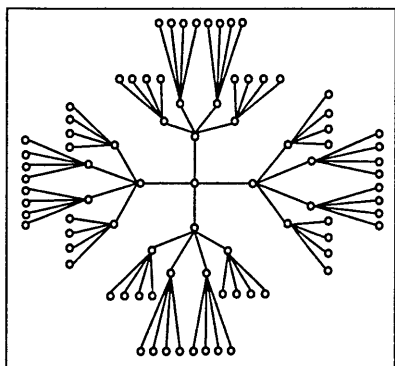
но образование. Думата означава просто „*работа*“. Тя включва всяка форма на духовна работа. Този стих ни казва, че всеки вярващ трябва да бъде „в служението“.

Даровете се дават, за да усъвършенстват или за да оборудват всички християни така, че да служат на Господа и по този начин да изграждат **Христовото тяло**. Ванс Хавнър обяснява това по неповторим начин:

„Всеки християнин има специално назначение, всеки християнин е мисионер. Някой е казал, че благовестието не е нещо, което човек идва да чуе в църквата, а нещо, което вярващият излиза да говори вън от църквата. Всички ние сме определени да излизаме вън от църквата, за да казваме благовестието на хората. Също така е било казано, че „християнството е започнало като една група от непрофесионалисти, след което е навлязло в периода на професионалните свещеници, които са говорили от амвони и са били поддържани финансово от обикновените миряни, които са били и техни зрители!“ Днес също има „църковни служители“, които работят в християнското служение на „пълнен работен ден“, а ние отиваме в църквата в неделя, за да ги гледаме как работят. Всъщност всеки християнин трябва да участва в християнското служение на „пълнен работен ден“... Ила, разбира се, и специални служения на пастори, учители и благовестители, но нека се запитаме за какво са ни дадени те? ...За усъвършенстването на светиите за тяхното служение.“²⁷

Тези дадени ни от Бога хора не трябва да служат по такъв начин, че да карат хората непрекъснато да зависят от тях. Точно обратното — те трябва да работят така, че след известно време светиите да могат да служат самостоятелно. Можем да покажем това с една илюстрация (вж. фигурата).

Да кажем, че малкото кръгче в центъра на диаграмата представлява дарът на учителя. Учителят служи на онези,

които са около него, така, че те да бъдат усъвършенствани във вярата. Те от своя страна отиват и служат на други според дарбите, които Бог им е дал. По този начин църквата расте и се разширява. Това е божественият начин за разрастване на **тялото на Христос** както по размер, така и духовно.

Ограничаването на християнското служение до избран кръг от вярващи пречи на развитието на Божиите хора, задушавя делото на световната евангелизация и спира растежа на църквата. Разделянето на християните на клир и миряни не е библейско и е може би най-голямата пречка за разпространението на евангелието.

4:13 Ст. 13 дава отговор на въпроса: „Колко дълго ще продължи този процес на растеж?“ Отговорът е: „**Докато ние всички достигнем до състояние на единство, зрялост и прилика.**“

И така, **единство**. Когато Господ занесе църквата Си у дома на небето, ние всички ще достигнем до **единство на вярата**. Сега ние виждаме много неща неясно, като в огледало. Имаме различия по много въпроси. Но тогава ще бъдем напълно единодушни и ще достигнем **единството на... познаването на Божия Син**. Тук ние виждаме Господа по индивидуален начин — както Самия Него, така и Неговите поучения. Но тогава ще Го

видим Такъв, Какъвто е, и ще Го познаем — също както и ние сме били познати.

„**Пълнолетно мъжество.**“ При Грабването ние също така ще достигнем пълен растеж или зрялост. Ще бъдем съвършени в духовното си развитие не само като отделни индивиди, но и като Христово тяло.

Прилика. Всички ние ще приличаме на Христос. Всеки ще бъде като **Христос** в морално отношение. Световната църква ще бъде едно напълно развито Тяло, съвършено приготвено така, че да подхожда на своята славна Глава. „Пълнотата на Христос е самата Църква — пълнотата на Този, Които изпълва всичко във всичко“ (НБФУГ). „**Мярката на ръста**“ на църквата означава нейното пълно развитие, изпълнението на Божия план за нейния растеж.

4:14 Когато даровете служат по начина, определен от Бога, и светиите работят активно в служението за Господа, се избягват три опасности — незрялост, неустойчивост и наивност.

Незрялост. Вярващите, които никога не се отдават активно на служението за Христос, никога не излизат от възрастта на духовните деца. Липсата на опит ги прави недоразвити. На такива именно християни говори и авторът на Посланието към евреите: „Понеже докато вие трябваше досега... и учители да станете, имате нужда да ви учи някой отново...“ (Евр. 5:12).

Неустойчивост. Друга опасност за вярващите е духовното непостоянство. Незрелите християни стават лесна плячка за нововъведенията и хитростите на професионалните лъжеучители. Те са така наречените религиозни „чергари“, които непрекъснато се лутат от една фантастична идея към друга.

Наивност. Най-сериозната от всички опасности е измамата. Бебетата християни не познават добре словото на правдата. Техните сетива не са обучени да различават доброто от злото (Евр. 5:13, 14). Те неизбежно срещат някой пос-

леговател на култ, който ги впечатлява със своето усърдие и показна искреност. И тъй като той говори на религиозен език, те го вземат за истински християнин. Ако бяха изучавали Библията сами, щяха да могат да видят лъжата в джунглата от измамни думи. Но тъй като не са я изучавали, те много лесно биват **завлечени от вятъра на неговото учение** и неговата **измамност** ги заплътява в една непрекъсната заблуда.

4:15 Последните два стиха от този параграф описват процеса на растеж на Христовото тяло. Първото, което е необходимо за правилния растеж на Тялото, е доктринална вярност: християните трябва **да действат истинно**; не трябва да правят никакви компромиси по отношение на основните истини на вярата. Второ, те трябва **да действат... в любов**. Ако истината не се говори с любов, резултатът е едно едностранчиво свидетелство. Блейки ни предупреждава за следното:

*„Истината е онова, в което ние трябва да живеем, да се движим и да съществуваме... Тя трябва да склочи един неразрушим съюз с любовта: добрите новини, казани по груб начин, престават да бъдат добри новини. Грубостта на вестносеца унищожавя красотата на посланието.“*²⁸

И когато даровете усъвършенстват светите и светите се отдават на активно служение, те **порастват във всичко в Христос**. Христос е целта и смисълът на техния растеж, а обхватът на растежа е „**по всичко**“. Те започват все повече и повече да приличат на Него във всяка област от своя живот. Когато Главата управлява все по-големи области от църквата, Неговото тяло ще Го изявява все по-истинно пред света!

4:16 Господ Исус е не само целта на този растеж, но и неговият източник. **От Него цялото тяло участва в растежа**. Чудната връзка между отделните части на Тялото е описана с израза „**сглобено и свързано**“. Това означава, че вся-

ка част е замислена така, че да има свое собствено място и своя собствена служба, и е свързана съвършено с всяка друга част така, че да образува един цял, жив организъм. Следващият израз ни показва колко жизненоважна е всяка част за тялото: „...**сглобено и свързано с гоставяното от всяка става**.“ Човешкото тяло се състои главно от кости, органи и плът. Костите се свързват заедно чрез стаби и сухожилия. Всяка става и сухожилие изпълнява определена функция в растежа и действието на тялото. Така е и с Христовото **тяло**. В него няма излишна част. Дори и най-скромният вярващ е необходим.

Когато всеки вярващ изпълнява определената си функция, **тялото** расте като едно хармонично и съгласувано цяло. В един съвсем действителен смисъл **тялото изработва растежа на тялото**, колкото и парадоксално да звучи това. Но то просто означава, че когато частите на тялото се хранят с Библията, когато се молят, когато се покланят на Бога и когато свидетелстват за Христос, **растежът** се стимулира от самото **тяло**. Както казва Чейфър: „Църквата, също като човешкото тяло, е саморазвиващ се организъм.“ Освен че тялото нараства на размер, той също така нараства или се изгражда и **в любовта**. Това означава, че отделните части се грижат взаимно една за друга. Когато християните стоят в Христос и изпълняват определената си служба в църквата, те все повече се сплотяват **в любов** и единство.

В. Призив за нов морал (4:17—5:21)

4:17 Оттук започва убедителният призив на апостола за нов морал — призив, който се простира до 5:21. Като говори и заявява това **в Господа** (което означава с авторитет, даден от Господа, и по божествено вдъхновение), Павел увещава християните да свалят от себе си всички останки от миналия си живот така, както биха свалили мръсното си

палто, и да се облекат с гостойнствата и превъзходствата на Господ Исус Христос. Те не трябва да живеят така, както живеят езичниците, защото вече не са езичници. Те са християни и като такава трябва да променят живота си така, че Той да съответства на новото им положение. Павел вижда, че езическият свят, който няма Христос, е потънал в невежество и упадък. Неговото ужасно състояние може да се опише със седем характеристики. Хората от езическите народи са:

Безцелни. Те живеят така, както ги учи техният суетен ум. Животът им е празен, безцелен и безплоден. Те вършат много неща, но нямат напредък. Гонят химери и сенки и пренебрегват реалния живот.

4:18 Слепи. „Живеят с превързани очи в един илюзорен свят“ (ПБДЖБФ). Техният разум е помрачен. От една страна, естеството им е такова, че те не могат да разбират духовните истини, а от друга, тъй като са отхвърлили познанието на истинския Бог, Господ впоследствие ги е наказал и с духовна слепота.

Безбожни. Те са „странни на живота от Бога“, което означава отдалечени, или отчуждени от Божия живот. Това е така поради тяхното дълбоко и своеволно невежество и поради закоравяването на сърцата им. Те са отхвърлили Божията светлина в творението и в съзнанието и са се отдали на идолопоклонство. От този момент нататък езичниците се отдалечават от Бога все повече и повече.

4:19 Безсрамни. Те са „изгубили чувството“. У. Райт ни предлага следното обяснение на този израз:

„Моул го превежда така: „...безчувствени към всякаква болка.“ Изключително изразително, нали! Когато човекът не отговори на първото предупреждение на съвестта, той започва да изпитва някакво угризение, нещо като протест на съвестта, който се изразява в болка, която все още може да се усети. Но ако той

потисне този протест, скоро гласът започва да става все по-неясен и по-неразличим; протестът се заглушава и болката намалява, докато стане толкова недоловима, че престава да се чувства.“²⁹

Развратни. Те се отдават напълно съзнателно на **сладострастие** или разпътство. Основният грях на езичниците е бил и все още е сексуалната нечистота. В това отношение те стигат до безпрецедентни дълбочини на поквара. Стените на Помпей са един от многото примери за такова срамно поведение и изгубено приличие. Днес езическият свят се характеризира със същите грехове.

Безнравствени. Отдадени на сексуален грях, езичниците вършат **всякаква нечистота**. Начинът, по който е описано това тяхно поведение, предполага такова отношение, каквото е отношението на занаятчията или търговеца към неговата работа. Те вършат **разврат** като един вид работа или търговия.

Ненаситни. И във всичко това те са **ненаситни**. Те никога не казват „стига“. Грехът поражда в тях огромно желание за още и още.

4:20 Каква огромна разлика между всичко това и **Христос**, Козото ефесяните са познали и възлюбени — Христос, Който е олицетворение на чистотата и благочестието; Който не знае що е грях, Който не е извършил никакъв грях и в Козото няма никакъв грях!

4:21 Изречението „**Понеже сте чули и сте научени от Него...**“ подчертава истината, че всички, които са чули Христос и са били научени от Него, са Го познали като самото възлюбение на светостта и благочестивостта. Да си чул Христос, означава да си Го чул с ушите на вярата, т. е. да си Го приел като Господ и Спасител. Изразът „научени от Него“ се отнася до наставлението, което ефесяните са приели, когато са влезли в общение с Него след тяхното обръщение. Блейки отбелязва следното: „*Всяка истина придобива друг цвят и друг*

характер в личната връзка с Христос. Отделена от Личността на Христос, истината има много малка сила.³⁰ „**Както е истината в Исуса.**“ Исус Христос не само ни учи на истината; Той е самата истина (Йоан 14:6). Името **Исус** ни връща обратно към Неговия живот на земята, тъй като това е името Му във въплъщението. В безгрешния живот, който Господ Исус Христос е живял като Човек от този свят, ние виждаме пъланата противоположност на начина, по който живеят езичниците и който Павел току-що е описал.

4:22 В училището на Христос научаваме, че по време на обръщението ние събличаме **стария човек, който тлее по измамните страсти.** „**Старият човек**“ е всичко онова, което човекът е бил преди обръщението или което е бил като дете на Адам. Този човек тлее в резултат на отдаването си на **измамни** и зли желания, кошо изглеждат много приятни и обещаващи като перспектива и изключително грозни и отчайващи като преживяване. Що се отнася до положението на вярващия в Христос, неговият „стар човек“ е разпнат и погребан в Него. Но що се отнася до поведението му, вярващият трябва на практика да покаже, че наистина счита стария човек в себе си за мъртъв. Тук Павел подчертава онази страна от истината, която се отнася до нашето положение — ние сме съблекли стария човек веднъж завинаги.

4:23 Вторият урок, който ефесяните получават, когато седят и слушат при краката на Исус, е фактът, че те **биват обновявани в духа на своя ум.** Този факт говори за пълен обрат в тяхното мислене — от нечистотата на ума към светостта. Божият Дух оказва влияние върху процесите на мисълта на вярващия така, че той разсъждава върху нещата от Божия гледна точка, а не от гледна точка на света.

4:24 Третият урок е, че ефесяните са **облекли новия човек** веднъж завинаги. „**Новият човек**“ е това, което вярващи-

ят е в Христос. Той е новото създание, в което всичко старо е преминало и всичко е станало ново (2 Кор. 5:17). Този **нов човек** е „**създаден по образа на Бога**“ и се изявява **в истинска правда и святост.** **Правдата** е правилното поведение към другите. **Светостта** е „**отношение на подчинение спрямо Бога, което Го поставя на полагаемото Му се място**“, според определеното на Ф. У. Грант.³¹

4:25 След като е говорил за положението на вярващите, Павел сега се обръща към въпроса за тяхното поведение. Тъй като те са съблекли стария човек и са облекли новия чрез съединението си с Христос, вярващите трябва да показват тази удивителна промяна и във всекидневния си живот.

Те могат да правят това, като най-напред **отхвърлят лъжата** и решат да говорят само истината. Под „**лъжата**“ тук трябва да се разбира всякаква форма на нечестие — било то скриване на истината, преувеличаване, измама, несдържане на обещанията, неоправдаване на доверието, ласкателство или подправяне на данъчните документи. Думата на християнина трябва да бъде абсолютно твърда. Неговото „Да“ трябва да бъде „Да“ и неговото „Не“ — „Не“. Когато един християнин започне да прави компромиси с истината, вместо да бъде истинско библиейско свидетелство, неговият живот става един фарс.

Истината е нещо, което ние дължим на всички хора. Но когато Павел говори тук за **ближния**, той има предвид главно своите вярващи братя и сестри. Това става ясно от следващите думи, които разкриват мотива за това: „...**защото сме части един на друг**“ (ср. Рим. 12:5; 1 Кор. 12:12—27). Немислимо е един християнин да излъже друг християнин, също както е немислимо даден нерв на тялото да изпрати лъжлив сигнал на окото или мозъка и да не предупреди тялото за надвисналата опасност.

4:26 Една друга област на практическо обновление в нашия живот е **грешно-**

по разневяване и праведният гняв. Има случаи, когато вярващият има право да се **разгневи** и това да бъде праведно, като например случаите, когато се оскърява Божият характер. В такива моменти е дори задължително да се разневяваме: „**Гневите се**“ — казва Павел. Гневът, когато е отправен срещу злото, може да бъде праведен. Но има и случаи, когато гневът е грешен, като например когато е израз на злоба, завист, яд, отмъстителност или ненавист поради лично оскъряване, и тогава той е забранен. Аристотел е казал: „Всеки може да се разгневи — това никак не е трудно. Но да се разгневиш на подходящия човек, в подходящата степен, в подходящото време, с подходящата цел и по подходящия начин... — това вече *не е* толкова лесно.“

Ако вярващият си позволи да избухне в неправеден гняв, той трябва веднага да го изповяда и остави. Трябва да го изповяда и пред Бога, и пред жертвата на своя гняв. Не трябва да се оставя да погълне никакъв яд, никаква раздразнителност, никакво чувство за мъст: „**Слънцето да не залезе в разневяването ви.**“ Всяко нещо, което помрачава общението с Бога или с нашите братя и сестри, трябва незабавно да се отстранява.

4:27 Неизповяданите грехове, свързани с яда, осигуряват на дявола онова място, на което да стъпи, за да извършва своите действия. Той може да намери в нас много такива места, без ние съзнателно да му помагаме за това. Следователно ние не трябва да намираме извинения за злобата, яда, завистта, омразата и страстите в нашия живот. Тези грехове компрометират християнското ни свидетелство, представляват пречка за спасените и спънка за вярващите и ни навреждат както духовно, така и физически.

4:28 Сега Павел насочва вниманието си към двете противоположности с поведението на човека — краденето и дава-

нето. Старият човек краде, а новият дава. Свадете стария човек и облечете новия: „**Който е крад, да не краде вече!**“ Фактът, че Павел се обръща към вярващите с такова наставление, опровергава всяка представа, че християните са съвършено безгрешни. Християните продължават да имат проблеми със своето старо, зло и егоистично естество, което трябва да смята за мъртво във всекидневния си живот. Кражбата може да става под много форми, като се започне от присвояването на големи суми и други предмети и се стигне до неизплатенето на дълговете, свидетелстването за Христос през работно време, плагиатството, използването на неверни теглилки и фалшифициране на документи. Забраната да не се краде не е нова. Още в Мойсеевия закон се казва „Не кради“ (Изм. 20:15). Но това, което свързва този стих с християнския живот, е втората му част. Ние не само не трябва да крадем, но трябва **да се трудим**, като се занимаваме с почтена работа, за да можем да даваме на онези, които нямат. Благодарително, а не законът, е силата на светостта. Само положителната сила на милостта може да обърне един човек от крадец във филантроп.

Това е нещо много основно и революционно. Естественото разположение на човека е да работи за задоволяване на собствените си нужди и желания. Когато доходите му се увеличат, неговият жизнен стандарт също се увеличава. Всичко в неговия живот се върти около него самия. Този стих ни предлага едно по-благородно и по-възвишено отношение към професионалните ни занимания. Нашата работа трябва да бъде не само средство за осигуряване на един среден стандарт на живот за едно семейство, но така също и начин за облекчаване на човешките **нужди** — както духовни, така и временни — и то не само на хората, които живеят в собствената ни страна, но и на тези, които живеят в

другите страни. Едва ли е необходимо да казваме колко големи са тези **нужди!**

4:29 В този стих апостолът засяга въпроса за нашата реч, като прави разлика между онова, което е безсмислено, и това, което е за назидание. **Гнилата дума** е израз, с който апостолът иска да опише разговор, пълен с непристойни думи и намеци. Те биха могли да бъдат неуместни шеги, мръсни вицове или ругатни. Но тук тя може би има по-широк смисъл и означава всякакво говорене, което е несериозно, празно, лекомислено и безсмислено. В пасажа в 5:4 Павел изрично се занимава с мръсния и непристоен език, но тук той ни казва, че християнинът трябва решително да се откаже от безполезното говорене и да говори само това, което е за назидание. Говоренето на християнина трябва да бъде:

Назидателно. То трябва да води до усъвършенстване на слушателите.

Уместно. Трябва да подхожда на случая.

Благодатно. Трябва да **принася богатство на тия, които го слушат.**

4:30 „...и не оскърбявайте Светия Божий Дух, в Когото сте запечатани за деня на изкуплението.“ Ако това е казано във връзка с предходния стих, то би означавало, че безполезното говорене натъжава Духа. Но то също така може да бъде свързано и с пасажа от 25 до 28 ст. и тогава би означавало, че лъжата, неправедният гняв и кражбата също наскърбяват Светия Дух. Или, в един по-широк смисъл, то би могло да означава, че ние трябва да се въздържаме от всяко нещо, което наскърбява Светия Дух.

Ние трябва да правим това поради три много важни причини:

1. Защото ние наскърбяваме не друг, а **Светия Дух**. Всяко нещо, което не е свято, е оскърбително за Него.
2. Защото Той е Светият **Божий Дух** — едно от Лицата на благословеното Троицино Божество.
3. И защото ние **сме запечатани от Него за деня на изкуплението**. Както

беше споменато и по-рано, печатът е символ, който говори за собственост и осигуреност. Светият Дух е печатът, който гарантира нашето запазване до Второто пришествие на Христос, когато нашето спасение ще бъде завършено. Интересното тук е, че Павел използва вечната осигуреност на вярващите като една от главните причини, за да *не* съгрешаваме.

Фактът, че Светият Божий Дух може да бъде наскърбен, показва, че Той е Личност, а не просто влияние. Той също така показва, че Той ни обича, защото само този, който обича, може да бъде наскърбен. Любимото служение на Светия Дух е да прославя Христос и да променя вярващия по Неговия образ (2 Кор. 3:18). Когато един християнин съгреша, Светият Дух трябва да остави това служение и да се заеме с възстановяването на съгрешилия. Той се натъжава, когато вижда, че напрегването на вярващия се прекъсва от греха. Тогава Той трябва да вземе християнина и да го заведе до мястото на покаяние и изповядване на греха.

4:31 Всички грехове, свързани с настроението и езика, трябва да се изоставят. Тук апостолът изброява само няколко от тях. Макар и да не е възможно да се определи съвсем точно значението на всеки конкретен, като цяло то е ясно:

Огорчението е задушавашо негодувание, нежелание да простиш и яд.

Яростта е изблик на гняв, силни емоции и невъздържаност.

Гневът е лошо настроение, враждебност и ожесточение.

Викът — силни изблици на гняв, крясъци, каране и затваряне устата на противника.

Хулата — зло говорене, обиджване, оскърбителна реч, ругаене.

Злобата — зложелателство, яд, злина.

4:32 Всички гореспоменати изблици на настояение трябва да се изоставят, но последвалият вакуум трябва да се запъл-

ни с развиването на Христосоподобни качества. Докато първите са естествени пороци, вторите са свръхестествени пробождения:

Благостта е неегоистична загриженост за добруването на другите и желанието да помогнем дори когато това означава саможертва.

Милосърдието е съчувствено, състрадателно и милостиво отношение към другите и желание да носиш и техният товар.

Простителността — готовност да простиш обидите, да пренебрегнеш личните оскърбления и да не таиш желание за отмъщение.

Най-добрият пример за простителност е Самият Бог. Основата на Неговата простителност е делото на Христос на Голготския кръст. А недостойните обекти на Неговата простителност сме ние. Бог не би могъл да прости греха, без да е получил подходящо удовлетворение. В голямата Си любов Той сам е осигурил удовлетворението, което изисква Неговата справедливост. **В Христос**, т. е. в Личността и делото на Христос, Бог получава праведното удовлетворение, което Му позволява да ни прости.

И тъй като Той ни е простил, когато ние сме Му дължали „милиарди долари“, ние трябва да простим на другите, когато те ни дължат само „няколко стоици“ (Мат. 18:23—28; ПБДжБПФ). Ленски ни дава следния съвет:

„Веднага след като един човек те обиди, аз трябва да му простя, и тогава душата ми ще бъде свободна. Ако тая яд срещу него, аз съгрешавам против Бога и против него и рискувам Бог да не прости и на мен. Това дали този човек ще се покаяе, ще поправи зло и ще ми се извини, или не, няма значение. Аз му прощавам така и така. Разбира се, той трябва да се изправи пред Бога и да отговаря за злото, което е направил. Това обаче засяга само него и Бога. Аз бих могъл само да му помогна да направи това според текста

в Мат. 18:15, но дали той действително ще го направи или не, няма значение. Аз трябва да му простя, преди изобщо да започне да го прави.“³²

5:1 Основата на увещанието на Павел в този стих е Божият пример за простителност, за който апостолът говори в 4:32. Връзката е следната: Бог ви е простил в Христос, а сега вие **бъдете подражатели на Бога**, като си прощавате един на друг. Сравнението „**като възлюбени чада**“ съдържа и един допълнителен мотив. В естествения живот децата носят семейната прилика и обикновено се стремят да се гържат достойно на името, което носят. В духовния живот ние трябва да изявяваме нашия Баща на света и да се стремим да живеем съответно на достойното си положение на Негови възлюбени деца.

5:2 Друг начин, по който ние трябва да приличаме на Господа, е като ходим **в любов**. По-нататък в стиха се обяснява, че **да ходим в любов**, означава да се отдаваме на другите. Това именно е направил Христос, нашият съвършен Пример. Тава е един изумителен факт! Доказателството за Неговата любов е, че Той е дал Себе Си за нас в смърт на Голгота.

Неговият дар е описан като „**принос и жертва на Бога**“. Принос е всяко нещо, което се дава на Бога, докато жертвата включва и един допълнителен елемент — смърт. Христос е бил истинският принос на всеизгаряне — Този, Който напълно се е отдал на Божията воля, даже до смърт на кръст. Неговата жертва на неопикуемо отдаване е възхваляна с израза „**благодарна миризма**“. Ф. Б. Мейър казва така: „Този жертва, която е била толкова неизмерима, толкова всеотдайна и толкова безценна, дадена за едни, които по самото си естество са толкова недостойни, е била израз на една любов, която е изпълнила небесата с благодарение, а Божието сърце — с радост.“³³

Господ Исус е зарадвал Своя Отец, като е дал Себе Си за другите. Поуката за нас е, че ние също трябва да носим ра-

дост на Бога, като даваме себе си за другите.

*Отдавай себе си на другите! —
такъв да бъде твоят живот.
Ходи в любов и всеотричане
и подражай на Христос.*

Чърлз Д. Мейгз

5:3 В 3 и 4 ст. апостолът отново се връща към въпроса за сексуалните грехове и решително призовава светите да се откажат от тях. Най-напред той изрежда различни форми на сексуална нечистота:

Блудство. Навсякъде, където блудството се споменава в един и същ стих заедно с прелюбодейството, то означава полов акт между *неженени* партньори. Но когато в даден текст се споменава само блудството, без да се разграничава от прелюбодейството, както е случаят в този стих, то най-вероятно означава всякакъв вид разврат и обикновено се превежда така в НВПБКДж. (Думата „порнография“, която означава буквално „развратно писане“, е сродна на думата, преведена тук като „блудство“.)

Нечистота. Нечистотата също може да означава неморално поведение, но може също така да включва и порнографски картини, книги и други подобни неща, които вървят ръка за ръка с неморалния живот и които подхранват огъня на страстите.

Сребролюбие. Макар и обикновено да мислим за сребролюбието като за страст към парите, тук то може да включва и чувствените желания, като например ненаситната страст за задоволяване на сексуалния нагон извън границите на брака (Вж. Изх. 20:17: „Не пожелавай... жената на ближния си...“).

Всичко това не трябва дори да се споменава сред християните. От само себе си се разбира, че за нито един вярващ не трябва да се говори, че *е извършил* някой от тези грехове. Те дори не трябва да се

обсъждат по начин, който би могъл да омаловажи или подцени техния грешен и срамен характер. Винаги съществува опасност да започнем да говорим за тях недостатъчно сериозно, да ги извиняваме или дори да ги обсъждаме нагълно и нашироко. Павел подчертава сериозността на своето увещание с израза „...**както прилича на светии**“. По своето положение вярващите вече са отделени от покварата, която е в света. Сега те трябва и практически да се отделят от тъмните страсти — както на дело, така и на думи.

5:4 Говоренето на вярващите също трябва да бъде освободено от:

Срамни приказки, което означава всякакъв вид мръсни вицове и непристойни истории със сексуален оттенък, а така също и всякъв вид сквернословия и ругатни.

Глуности или празно говорене, което е достойно само за един умствено недоразвит човек. Това включва и всякакви вулгарности.

Подигравки. Под „подигравки“ трябва да разбираме шеги или говорене с намеци и недомлъвки. Когато един човек много говори за нещо, шезува се с него и често го вмъква в разговора, той все повече и повече се приближава до момента, в който ще го извърши.

Винаги е опасно да се шезуваш с греха. Вместо да използва езика си за толкова недостойно и непристойно нещо, християнинът трябва съзнателно да се упражнява в **благодарение** към Бога за всички благословения и милости, който Той е излял в неговия живот. Това е приятно на Господа, добър пример за другите и полезно за собствената му душа.

5:5 Няма никакво съмнение за отношението на Бога към развратните хора: те **нямат наследство в царството на Христос и Бога**. Тази присъда е точно обратното на настоящото отношение на света, който гледа на сексуалната разпуснатост като на болест, която се нуждае от психиатрична намеса. Хора-

та казват, че развратът е болест, а Бог го нарича грях. Хората го извиняват, а Бог го осъжда. Хората търсят разрешение на проблема в психоанализата, а Божието разрешение е новородението.

Тук са назовани трима нарушители, които извършват същите три греха, споменати в 3 ст. — **блудникът, нечистият човек и сребролюбецът**, като освен това се казва, че **сребролюбецът** е и **идолопоклонник**. Една от причините, поради които можем да кажем, че сребролюбие е **идолопоклонство**, е погрешната представа на сребролюбца за Бога. Сребролюбецът смята, че Бог одобрява алчността, в противен случай не би се осмелил да бъде сребролюбец. Друга причина да считаме сребролюбие то за идолопоклонство е това, че то поставя волята на човека над Божиата воля. И третата причина е резултатът от него: сребролюбие то води до поклонение пред творението, а не пред Твореца (Рим. 1:25). Когато Павел казва, че такива хора нямат **наследство в царството**, той има предвид точно това, което казва. Хората, чийто живот се характеризира с такива грехове, са загубени. Те все още са в греховете си и вървят по пътя към ада. Те не се намират в **царството**, което сега е невидимо; няма да бъдат в **царството**, когато Христос се върне, за да царува; и ще бъдат отделени от вечното **царство** в небето завинаги. Апостолът не казва, че това са хора, които ще бъдат в **царството**, но ще претърпят загуба на Христовото съдилище. Тук става въпрос за спасението, а не за наградите на спасените. Макар и да твърдят, че са християни, тези хора доказват с живота си, че никога не са били спасени. Те, разбира се, *могат* да се спасят чрез покаяние и вяра в Господ Исус Христос. Но ако те наистина са спасени, никога няма да вършат тези грехове постоянно.

Забележете, че божествеността на Христос се подразбира в изрази „**царството на Христа и Бога**“. Христос е пос-

тавен на едно ниво с **Бог Отец** като **Владетел на царството**.

5:6 Много хора в света имат едно снисходително и толерантно отношение към сексуалната разпуснатост. Те казват, че задоволяването на телесните апетити е необходимо и благотворно и че тяхното потискане води до деформирани и депресирани на личността. Според тях моралът е изцяло въпрос на културата, в която ние живеем. Следователно, ако „предбрачните“, „извънбрачните“ и „хомосексуалните“ връзки (които Божието слово осъжда като блудство, прелюбодейство и перверзност) са приети в нашата култура, те трябва да се узаконят. Изненадващото е, че някои от главните защитници на узаконяването на тези сексуални грехове са хора, които заемат високи постове в официалните църкви. По този начин миряните, които винаги са смятали, че сексуалната разпуснатост е неморална, сега получават уверения от видни проповедници, че времето на това отношение е отминало.

Християните не трябва да се оставят да бъдат мамени от такива празни думи, „**понеже заради тия неща идва Божият гняв върху синовете на непокорството**“. Отношението на Господа към грехове като блудството и прелюбодейството се вижда в пасажа в Числа 25:1—9: заради греха, който извършват с моавките, са избити двадесет и четири хиляди израилтяни. Отношението на Господа към хомосексуализма се вижда и в начина, по който Той унищожава Содом и Гомор със сярра и огън от небето (Бит. 19:24, 28).

Но Божият гняв не се изразява само чрез такива свърхестествени наказания. Хората, които живеят в сексуален грях, могат да изпитат Божието наказание и по друг начин. Има физически наказания, като например венерически болести и СПИН. Има психични, нервни и емоционални разстройства, които се появяват вследствие на чувството за вина. Има

изкривявания на личността — женствените мъже могат да станат още по-женствени (Рим. 1:27). И, разбира се, има и един последен, вечен съд на Бога над прелободейците и блудниците (Евр. 13:4). Никаква милост няма да се покаже към „синовете на непокорството“, към онези, които са потомци на непокорния Адам и които съзнателно го следват в неподчинението към Бога (Откр. 21:8).

5:7 Този стих представлява едно сериозно предупреждение към вярващите да не стават съучастници на хора с толкова безбожно поведение. Всяко подобно съучастие означава опозоряване на името на Христос, разрушаване живота на други хора, опетняване на личното им свидетелство и навличане на Божия гняв.

5:8 За да подчертае сериозността на заповедта в 7 ст., апостолът изнася сега една съдържателна беседа върху **тъмнината** и **светлината** (8—14 ст.). Някога ефесяните са били **тъмнина**, но сега са **светлина в Господа**. Павел не казва, че те са били в тъмнината, а че те самите са били олицетворение на **тъмнината**. Сега, вследствие на съединението им с Господа, те са станали **светлина**. Той е светлина, а те се в Него. Затова сега те са **светлина в Господа**. Отсега нататък тяхното състояние трябва да отговаря на тяхното положение. Те трябва да **живеят като деца на светлината**.

5:9 Тази скоба обяснява какъв **плод** произвеждат тези, които ходят в светлината:

Плодът на Духа³⁴ се състои от всяка **доброта, правда и истина**. **Добротата** включва всяко морално превъзходство. **Правдата** означава върност в отношението с Бога и човеците. **Истината** е честност, справедливост и истинност. Съберете ги на едно място и вие ще получите светлината на живот, изпълнен с Христос, която свети в тъмнината.

5:10 Онези, които ходят в светлината, не само произвеждат плода, за който се говори в горния стих, но и опитват

това, което е угодно на Господа. Те полагат на проверка всяка мисъл, дума и действие, като си задават следните въпроси: „Какво би казал **Господ** за това?“ Как би изглеждало то в Неговото присъствие?“ Всяка област от техния живот се осветлява от Него като от прожектор — начинът, по който говорят, стандартът на живот, грехите, книгите, работата, удоволствията, развлеченията, мебелите, приятелствата, почивките, колите и спортът.

5:11 Вярващите не трябва да **участват в безплодните дела на тъмнината** нито като ги извършват, нито като показват някакво отношение, което би могло да се изтълкува като неутрално или толерантно. Що се отнася до Бога и хората, тези **дела са безплодни**. Именно това безплодие е накарало Павел да попита християните в Рим: „Какъв плод имахте тогава от ония неща — неща, за които сега се срамувате?“ Освен това тези дела са „...на **тъмнината**“: те принадлежат на света с приглушените светлини, спуснатите завеси, заключените врати и тайните стаи и отразяват естественото предпочитание на човека към **тъмнината** и неговия ужас от светлината, когато делата му са зли (Йоан 3:19). Вярващият е призван не само да се въздържа от **безплодните дела на тъмнината**, но и да върши нещо положително — да ги **изобличава**. Това той прави по два начина: първо, като живее свят живот, и второ, като говори изобличително под водителството на Светия Дух.

5:12 Сега апостолът обяснява защо християнинът не трябва да бъде съучастник в моралната поквара на света, а трябва да я изобличава. Греховете, които хората извършват тайно, са толкова ужасни, че **дори е срамно да се говори за тях**. Неестествените форми на греха, измислени от човека, са толкова гнусни, че дори описването им ще оскверни умовете на хората, които слушат. Затова

християнинът трябва да се въздържа дори да говори за тях.

5:13 Светлината изявява всичко, което е в тъмнината. Така например греховността на живота на нечестивите става съвсем явна, когато се сравни със светия живот на християните. Подходящото изобличение може също така да изяви истинския характер на греха. Блейки ни предлага следната илюстрация:

„Нека да видим какво стана, когато нашият Господ изобличи лицемерието на фарисеите — може би преди това те не са изглеждали на учениците толкова зли, но когато Христос ги освети с чистата светлина на истината, те ги видяха в истинския им вид — отворителни и двулични.“³⁵

Краят на 13 ст. би трябвало да се преведе така: „...**понеже всичко, което става явно, е светлина.**“³⁶ Това означава просто, че когато християните упражняват своето служение като светлина, другите хора се довеждат до светлината. Злите хора се преобразуват в деца на светлината чрез изобличителното служение на светлината.

Това правило обаче има изключения: не всеки, който се излага на светлината, става християнин. Но в духовното царство има един общ принцип, според който светлината може да се възпроизведе. Ние откриваме една илюстрация на този принцип в 1 Петр. 3:1, където вярващите съпруги се увещават да спечелят невярващите си съпруги за Христос чрез своето поведение: „Подобно и вие, жени, покорявайте се на мъжете си, така щото, даже и ако някои от тях не се покоряват на словото, да се придобият без словото, чрез обходата на жените си.“ По този начин светлината на съпругата християнка възтържествува над тъмнината на езическия ѝ съпруг и последният също става светлина.

5:14 Животът на вярващия винаги трябва да представлява една жива проповед, да излага на показ заобикалящата

го тъмнина, да приканва невярващите към Христос:

**Събудете се, вие, заспали;
Станете от мъртвите
и Христос ще ви осветли!**

Това е гласът на светлината, който говори на онези, които спят в тъмнината и лежат в духовна смърт. Светлината ги вика да станат за живот и осветление. Ако отговорят на поканата с „да“, **Христос ще** засвети и върху тях и ще ги осветли.

5:15 В следващите седем стиха Павел прави сравнение между глупавото тържание и разумното поведение, обръщайки се към читателите със серия от отрицателни и положителни увещания. Първото увещание е един общ призив, с който апостолът приканва читателите си да **се обхождат не като глупави, но като мъдри хора**. Както вече споменахме, „**обхождам се**“ е една от ключовите думи в това Послание. Тя се среща седем пъти и описва „цялата палитра от дейности в живота на отделния човек“. Да **се обхождаме внимателно**, означава да живеем в светлината на нашето положение като Божи деца. Да **се обхождаме като глупави** хора, означава да слезем от височината на небесното ниво на нивото на света.

5:16 Мъдрото обхождане ни призовава да изкупуваме **благоприятното време** или да използваме всяка възможност. Всеки нов ден носи нови отворени врати, нови възможности. Да **изкупуваме времето**, означава да живеем живот, който се характеризира със святост, милостиви дела и помощ. Това, което ни кара да предприемем спешни мерки в това отношение, е фактът, че **дните**, в които живеем, са **лоши**. Той ни напомня, че Бог няма винаги да показва търпение към хората, че благодатното време скоро ще свърши, че възможностите за поклонение, свидетелстване и служение на земята ще приключат завинаги.

5:17 Затова ние **не** трябва да **бъдем неразумни, а да разбираме каква е** Господ-

ната воля. Това е много важно. Изобилстващият грях и краткостта на времето могат да ни изкушат да прекараме дните си в буйна и трескава надпревара за вършене на нещо, което сами сме си избрали. Но това само ще ни изхаби. Важното е да откриваме всеки ден каква е Божията воля за нас и да я изпълняваме. Това е единственият начин, по който ние можем да бъдем разумни и полезни. Напълно е възможно да вършим някаква християнска работа според собствените си представи и сили и изцяло да вървим не по **Божията воля.** Пътят на мъдростта ни призовава да разпознаваме Божията воля в живота си като отделни индивиди и да ѝ се подчиняваме изцяло.

5:18 „...и не се опивайте с вино, следствието от което е разврат.“ За християните, които живеят в Северна Америка, тази заповед изглежда почти неуместна, тъй като голяма част от тях са поддръжници на пълното въздържание. Но не трябва да забравяме, че Библията е била написана за вярващите от всички народи и култури и че в много страни виното присъства на трапезата всеки ден. Писанията заклеят не употребата на вино, а злоупотребата с него. Така например пиенето на малко вино се препоръчва като лекарство (Пр. 31:6; 1 Тим. 5:23). Господ Исус превръща водата във вино, за да бъде изпито на сватбата в Кана галилейска (Йоан 2:1—11).

Но употребата на вино може да се превърне в злоупотреба при следните обстоятелства и тогава тя наистина е забранена:

1. Когато води до напиване (Пр. 23:29—35).
2. Когато стане навик (1 Кор. 6:12б).
3. Когато стане спънка за слабата съвест на друг вярващ (Рим. 14:13; 1 Кор. 8:9).
4. Когато накърни свидетелството на християнина пред обществото и не носи слава на Бога (1 Кор. 10:31).

5. Когато кара християнина да изпитва угризения на съвестта (Рим. 14:23).

Вместо да се опиваме с вино, Павел ни предлага да се изпълваме с Духа. Това предложение би могло първоначално да ни изненада, но когато сравним и противопоставим двете състояния, ще видим защо апостолът ни предлага тази алтернатива.

Първо, защото между двете състояния има известни прилики:

1. И при двете човек се намира под влияние на сила, която е вън от него. В единия случай това е силата на алкохола (spirits), в другия — силата на Духа (Spirit)*.
2. И при двете човек е възбуден. В Деня на петдесетница възбудата, причинена от Духа, е била изтъкувана погрешно като възбуда, причинена от напиване със сладко вино (Деян. 2:13).
3. И в двете състояния се променя гържанието на човека: в първия случай говорът и походката му, а във втория — моралът и начинът му на живот.

И, второ, защото има две неща, които поставят тези две състояния в остро противоречие:

1. В случая, когато човек се е напил с вино, той се гържи **развратно** или разпътно. Духът никога не води до такова поведение.
2. При напиването с вино има също така загуба на самоконтрол, докато „плодът на Духа е... себеобуздание“ (Гал. 5:23). Вярващият, който е изпълнен с Духа, никога не може да бъде повлиян до такава степен, че повече да не може да контролира своите действия. Духът на пророка винаги се покорява на пророка (1 Кор. 14:32).

Понякога в Библията изпълването с Духа е представено като суверенен дар

* На английски думите позволяват едно интересно противопоставяне: думата „spirits“ (мн. ч.) освен „алкохол“, „алкохолни напитки“, означава и „духове“, докато думата „Spirit“, когато е написана с главна буква, означава Дух (Светия Дух). — Бел. на прев.

от Бога. Така например Йоан Кръстител е бил **изпълнен със Светия Дух** още в утробата на майка си (Лука 1:15). В такава случаи човек получава Духа, без да е необходимо да отговаря на никакви предварителни условия. Това не е нещо, за което той работи или се моли. Господ му го дава така, както Му е угодно. Тук обаче, в Ефесяни 5:18, вярващият получава **заповед да се изпълва с Духа**. Изпълването с Духа изисква действия и от страна на вярващия. То не идва автоматично, а е резултат от подчинение.

Поради тази причина изпълването с Духа трябва да се различава от някои други Негови служби. То не е същото като:

1. **Кръщението** в Светия Дух. Това е такава служба на Духа, чрез която вярващият бива присъединен към Христовото тяло (1 Кор. 12:13).
2. **Обитаването** на Духа във вярващия. Чрез това служение Утешителят се настъпява в тялото на християнина и му дава сила за свят живот, поклонение и служение (Йоан 14:16).
3. **Помазанието** на Духа. Самият Дух е помазанието, което учи Божието дете на всичко, което е от Господа (1 Йоан. 2:27).
4. **Залогът и печатът** на Духа. Вече виждаме, че като залог Светият Дух запазва наследството за светията, а като печат запазва светията за наследството (Еф. 1:13, 14).

Това са някои от службите на Духа, които се осъществяват в един човек в момента, в който той се спаси. Всеки, който е в Христос, автоматично получава кръщението, обитаването, помазанието, залога и печата на Духа.

Но изпълването с Духа е нещо по-различно. То не е опитност, която Христовият ученик преживява веднъж завинаги, а постоянна опитност. Буквалният превод на тази заповед е: „Бивайте изпълвани с Духа.“ Това може да започне като една особена опитност, но от този момент нататък трябва да продължи

като всекидневна и повтаряема опитност. Днешното ни изпълване с Духа не може да бъде валидно и за утре. Освен това изпълването с Духа е нещо, което трябва да бъде желано. Това е идеално състояние на вярващия на земята и означава, че Светият Дух може да действва в живота на християнина, без да бъде много натъжаван, и че вярващият изпълнява службата си в момента според Божия план.

Но как може вярващият да се изпълва с Духа? В Писмото до ефесяните апостол Павел не ни дава отговор на този въпрос; той просто ни заповядва да се **изпълваме с Духа**. Но от други места в Словото знаем, че за да **бъдем изпълвани с Духа**, ние трябва:

1. Да изповядаме и да отхвърлим всеки грях в нашия живот, който ни е известен (1 Йоан. 1:5—9). За всеки е ясно, че такава свята Личност като Светият Дух не може да действва свободно в живота на човек, който одобрява греха.
2. Да се предаваме изцяло на Неговото управление (Рим. 12:1, 2). Това означава да отдаваме волята си, интелекта си, тялото си, талантите си и богатствата си. Изобщо всяка област от нашия живот трябва да бъде предадена на Неговото господство.
3. Да позволяваме на Христовото слово да се вселява в нас богато (Кол. 3:16). Това означава да четем Библията, да я изучаваме и да ѝ се подчиняваме. Следствията от богатото вселяване на Христовото слово в нас (Кол. 3:16) са същите като следствията от изпълването с Духа (Еф. 5:19).
4. И последно, да се освобождаваме от егизма (Гал. 2:20). За да бъде напълнена с нова напитка, пъаната чаша трябва да се изпразни от старата напитка. За да се **изпълваме с Духа**, ние първо трябва да се изпразним от старото си „аз“. Един неизвестен автор е написал следното:

„Също както сте оставили целия товар на вашия грях и сте се доверили на свършеното дело на Христос, така оставете и целия товар на вашия живот и служение и се доверете на настоящата служба на Светия Дух. Отдавайте се на Духа всяка сутрин така, че да бъдете водени от Него, и вървете и възхвалявайте, без да се безпокоите, като Го оставяте да управлява не само вас, но и вашия ден. Упражнявайте се в навика да Му се доверявате и да Му се подчинявате с радост през целия ден, като очаквате Той да ви води, просветлява, укорява, поучава, използва и да прави във вас и с вас това, което Той желае. Разчитайте на Неговото съдействие като на нещо, което е факт, независимо че нито Го виждате, нито Го чувствате. Нека само да вярваме и да се подчиняваме на Духа като на Господар на нашия живот и да престанем да се опитваме да правим всичко сами, и тогава плодът на Духа ще се появи в нас така, както Той желае, за Божия слава.“

Дали човек може да знае кога е изпълнен с Духа и кога не? Всъщност, колкото по-близо сме до Господа, толкова по-добре съзнаваме нашата собствена греховност и недостойност (Ис. 6:1—5). В Неговото присъствие ние не намираме в себе си нищо, с което да се гордеем (Лука 5:8); в нас няма никакво чувство на духовно превъзходство над другите, което да ни накара да мислим, че сме постигнали нещо повече от тях. Вярващите, който е изпълнен с Духа, мисли за Христос, а не за себе си.

И в същото време той може да разбира, че Бог работи в неговия живот и чрез неговия живот, да вижда как нещата стават по свръхестествен начин, как обстоятелствата се нареждат удивително. Бог докосва живота на отделния човек по изумителен начин. Дори и природните сили застават на негова страна: те изглеждат вързани за колелата на Господната колесница. Човек вижда всичко това и разбира, че Бог работи за и чрез него. Едновременно с това той се

чувства странно отделен от всичко, което става по този начин, защото знае чия е заслугата. В своето най-вътрешно същество той разбира, че всичко това е от Господа.

5:19 Сега апостолът изрежда четири следствия от използването с Духа. Първото е, че изпълнените с Духа християни разговарят **едни с друг с псалми и химни, и духовни песни**. Божественото изпълване им отваря устата, за да говорят за Господните неща, и им разширява сърцата, за да споделят тези неща с другите. И макар че някои изследователи виждат псалмите, химните и песните като части от старозаветната книга Псалми, ние смятаме, че само **псалмите** се отнасят до боговъдъхновените писания на Давид, Асаф и другите автори. **Химните** са небоговъдъхновени песни, които отправят поклонението и хвалението пряко към Бога. **Духовните песни** са всички останали лирически съчинения на духовни теми, дори и тези, които не са отправени пряко към Бога.

Едно второ свидетелство за изпълването с Духа е вътрешната радост и хвала на Бога: „...**като пеете и възпявате Господа в сърцето си**.“ Изпълненият с Духа живот е като фонтан, в който радостта блика като потоци вода (Деян. 13:52). Подходящ пример за това е Захария: когато е бил изпълнен със Светия Дух, той е пял на Господа с цялото си сърце (Лука 1:67—79).

5:20 Трето свидетелство за изпълването с Духа е благодарението: „...**като винаги благодарите за всичко на Бога и Отца в името на нашия Господ Исус Христос**.“ Там, където царува Духът, има благодарност към **Бога**, чувство на дълбока признателност и спонтанно благодарение. И това не е нещо случайно, а постоянно. И не е само за приятните неща, а за всичко. Всеки може да благодари за слънчевите дни в своя живот, но не всеки може да благодари за облаци и бурите. За това е необходимата сила на Духа.

Най-краткият и най-сигурният път към пълното щастие е този:

„Поставете си за задача да благодарите и да хвалите Бога за всичко, което ви се случва. Защото е сигурно, че каквато и беда да ви се случи, ако благодарите и възхвалявате Бога за нея, вие я превръщате в благословение. Дори и да можехте да вършите чудеса, не бихте могли да направите повече за себе си от това, което правите чрез този благодарствен дух: защото той не се нуждае от думи, а превръща в щастие всичко, до което се докосне.“ (Избрано)

5:21 Четвъртата проверка за изпълването на християните с Духа е дали те се **подчиняват един на друг в страх от Христос**. Ердмън изказва следното предупреждение:

„Този стих ни казва нещо, което християните пренебрегват много често... Той ни предлага една духовна проверка, която християните прилагат прекалено рядко... Много хора смятат, че като викат „Амелуя“ и пеят тържествуващи песни на повече или по-малко „непознати езици“, те показват на практика какво означава „изпълването с Духа“. Всичко това обаче може да бъде лъжливо, измалмяно и безсмислено. Подчинението на нашите братя и сестри християни, смиреното поведение, скромността, въздържането от спорове, търпимостта, вниманието — това са непогрешните доказателства за силата на Духа. ...Взаимното подчинение на християните един на друг трябва да се упражнява „в страх от Христос“, т. е. в страхопочитание към Този, Който е признат като Господар и Владетел на всичко.“³⁷

И така, това са четири от следствиата от изпълването с Духа — говоренето, пеенето, благодарението и подчинението. Но има поне още четири:

1. Дързост при смърянето на греха (Деян. 13:9—12) и при свидетелстването за Господа (Деян. 4:8—12, 31; 13:52—14:3).

2. Сила за служение (Деян. 1:8; 6:3, 8; 11:24).
3. Щедрост, а не егоизъм (Деян. 4:31, 32).
4. Превъзнасяне на Христос (Деян. 9:17, 20) и на Бога (Деян. 2:4, 11; 10:44, 46). Ние трябва ревностно да желаем да се изпълваме с Духа, но не за собствена слава, а само за Божията слава.

Г. Призив за лично благочестие в християнския дом (5:22—6:9)

5:22 Независимо че с този стих започва нов параграф, между него и предишния стих има тясна връзка. В 5:21 Павел споменава подчинението на християните един на друг като едно от следствиата от божественото изпълване. В пасажа от 5:22 до 6:9 той описва три отделни области от християнското домочадие, в които подчинението е Божията воля:

Съпругите трябва да се подчиняват на своите съпрузи.

Децата трябва да се подчиняват на своите родители.

И **служите** трябва да се подчиняват на своите господари.

Фактът, че всички вярващи са едно в Христос Исус, не означава, че земните взаимоотношения се премахват. Ние все още трябва да почитаме различните форми на власт и управление, които Бог е постановил. Всяко подредено общество се крепи на два основни стълба: авторитетът и подчинението. Трябва да има някой, който да упражнява власт, и друг, който да се подчинява на тази власт. Този принцип е толкова основен, че присъства дори и в Божеството: „Но желая да знаете, че глава... на Христос е Бог“ (1 Кор. 11:3). Бог е определил човешкото управление. Независимо колко зло може да бъде едно управление, от гледна точка на Бога то е по-добро, отколкото липса на управление, и ние трябва да му се подчиняваме, доколкото можем, стига то да не изисква от нас непочинение или отричане от Господа. Липсата на каквото и да било управление е анархия, а нито

едно общество не може да оцелее при анархия.

Същото се отнася и до семейството. В него трябва да има глава и подчинение на тази глава. Бог е наредил така, че мястото на главата да се заеме от мъжа. Той е посочил това, като е сътворил най-напред мъжа, а след това — жената за мъжа. По този начин и като рег, и като цел на творението Той е поставил мъжа на мястото на авторитета, а жената — на мястото на подчинението. Подчинението не означава по-нисше положение. Господ Исус е подчинен на Бог Отец, но Той по никакъв начин не е по-нисш от Него. Подобно и жената не е по-нисша от мъжа. В много отношения тя дори може да бъде по-висша — в отдаването, в съчувствието, в усърдието и в героичната издръжливост. Но **жените трябва да се подчиняват на своите съпрузи, както — на Господа**. Подчинявайки се на авторитета на своя съпруг, жената се подчинява на авторитета на Господа. Това само по себе си трябва да премахне всякаква неохота или бунт от страна на жената за подчинение.

Историята изобилства с примери на хаос, идващи вследствие на неподчинението на Божиите наредби. Присвоявайки си ръководното място и действайки вместо своя съпруг, Ева въвежда греха в човешката раса и с него — всички катастрофални последици. В по-ново време повечето култови движения и секти са били започнати от жени, които са си присвоили мястото на авторитета, което Бог никога не е възнамерявал да им даде. Жени, които напускат определеното им от Бога място, могат да провалят цяла една местна църква, да разтрогат един брак и да разрушат един дом.

От друга страна, няма нищо по-привлекателно от жена, която изпълнява определената ѝ от Бога роля. Пълен портрет на такава една жена ни предлага текстът в Притчи 31, който стои като

вечен паметник на угодната на Господа съпруга и майка.

5:23 Причината за подчинението на жената е, че **мъжът** ѝ е нейната **глава**. Той заема същото положение спрямо нея, както е положението на Христос спрямо църквата. **Христос е глава на църквата, като само Той е Спасител на тялото**. („Спасител“ тук би могло да означава „Пазител“ както в 1 Тим. 4:10 според НПБДЖНД.) Следователно **мъжът е глава на жената**, а така също и неин пазител. Като глава той обича, води и наставлява жена си; като пазител той снабдява нуждите ѝ, защитава я и се грижи за нея.

Всички много добре познаваме големия бунт на хората срещу това учение, който наблюдаваме в наши дни. Някои обвиняват Павел, че бил заклет ерген, мъжки шовинист или женомразец. Други казват, че неговото мнение отразява обичаите на обществото от неговото време и че то няма никакво отношение към нашето съвремие. Но всичко това представлява всъщност една фронтална атака срещу боговъдновеността на Писанието. Тези наставления не са само думи на Павел, те са думи на Бога. Всяко тяхно отричане е отричане на Бога и набличане на трудности и беда.

5:24 Нищо не може да извиси повече ролята на жената от сравнението между нея и ролята на **църквата** като Невястата на **Христос**. Подчинението на църквата на Христос е модел, който жената трябва да следва. Тя трябва **да се подчинява на мъжа във всичко, т. е. във всичко**, което съответства на Божията воля. Нито една жена не би трябвало да се подчини на мъжа си, ако той изисква от нея тя да направи компромис с верността си към Господ Исус. Но във всички нормални отношения на живота тя трябва да се подчинява на своя съпруг дори когато той е невярващ.

5:25 Ако гореспоменатите наставления към **жените** бяха единствени и ако нямаше съответни наставления към

мъжете, тогава тези наставления може би щяха да бъдат доста едностранчиви, а може би и несправедливи. Но в следващите стихове истината в Писанието се уравнивесява по един много красив начин, който показва и съответния стандарт, който се изисква от **мъжете**. **Мъжете** не трябва да се подчиняват на своите жени, а да ги **възлюбят така, както и Христос е възлюбил църквата**. Някой е казал много добре, че нито една жена няма да има нищо против да се подчинява на един съпруг, който я обича толкова много, колкото **Христос** обича **църквата**. Имало един мъж, който се страхувал, че разгневява Бога, като обича жена си прекалено много. Когато един християнски служител го попитал дали я обича повече, отколкото Христос обича църквата, мъжът отговорил: „Не.“ „Само когато преминеш тази граница — казал първият, — само тогава ще можеш да кажеш, че обичаш жена си прекалено много.“ Любовта на Христос към **църквата** е представена тук чрез три величествени примера, които по време се връщат назад към миналото, минават през сегашното и достигат в бъдещето. Христос е показал Своята любов към **църквата**, като е дал **Себе Си за нея**. Това се отнася до жертвената Мусмърт на кръста. Там Той е платил най-високата цена, за да купи една Невяста за Себе Си. Също както Ева е била направена от реброто на Адам, така и църквата в известен смисъл е била създадена от прободеното ребро на Спасителя.

5:26 Понастоящем любовта на Христос към църквата се вижда в Неговото дело на освещението: „...**за да я освети, като я е очистил с водно умиване чрез словото.**“ „**Освещавам**“ означава „отделя“.

По положение църквата винаги е осветена, но практически тя се освещава ежедневно. Тя преминава през един процес на морално и духовно отделяне, подобен на едногодишния „курс по разкрояване“, който е преминала Естир, преди

да бъде представена на Цар Асуир (Ест. 2:12—16). Процесът на освещаване се провежда посредством **водното умиване чрез словото**. Казано просто, това означава, че животът на вярващия се очисти, когато слуша думите на Христос и им се подчинява. Така например Исус каза на учениците Си: „Вие вече сте чисти чрез учението, което ви говорих“ (Йоан 15:3). Също така Той свърза освещаването със словото в Своята първосвещеническа молитва: „Освети ги чрез истината; Твоето Слово е истината“ (Йоан 17:17). Също както кръвта на Христос ни очисти веднъж завинаги от вината и наказанието на греха, така и Божието слово ни очисти постоянно от осквернението и замърсяването на греха. Този пасаж ни учи, че понатастоящем църквата се умива не с материална вода, а чрез осветяващото действие на Божието слово.

5:27 В миналото любовта на Христос се е изявила в нашето *изкупление*. Сега тя се изявява в нашето *освещение*. В бъдещето тя ще се изявява в нашето *прославяне*. Сам Той ще представи църквата на Себе Си като една славна църква, „**без петно или бръчка, или друго такова нещо, но... свята и непорочна**“. Тогава тя ще достигне върха на красотата и духовното съвършенство.

А. Т. Пиърсън се обръща към нас със следното възклицание:

„Помислете си само — когато най-накрая всемогъщото око на Бога ни погледне, то няма да открие нищо — нищо от рода на бръчката или бенката на лицето на човека, което да смути Неговата абсолютна святост. Това наистина е невероятно!“³⁸

Ф. У. Грант се присъединява към това мнение със следното изказване:

„Нито един белег на старостта, нито един недостатък, нищо няма да бъде по-достойно за Него от цвета и чистотата на вечната младост, от свежестта на чувствата, които никога не повяхват. Тогава църквата ще бъде свята и без ни-

както петно. След всичко, което знаем за нейната история, това ни се струва най-напред странно, но после престава да бъде странно, когато си спомним колко славно Бог запазва Своята победа над греха и злото. ³⁹

5:28 След високите тонове на тази величествена рапсодия, възпяваща любовта на Христос към църквата, Павел отново се връща на увещанията към съпрузите, на които те трябва да се подчиняват: **„Така са длъжни и мъжете да любят жените си, както своите тела.“** Като помрачават на любовта на Христос, мъжете са длъжни да **любят жените си** така, сякаш те са **техни собствени тела**.

На гръцки местоимението „своите“ (своето, своята) се среща шест пъти в пасажа от 22 до 33 стих. Емфатичната употреба на това местоимение идва да ни напомни, че моногамният брак е бракът, който е по Божията воля за Неговите хора. Макар и да е позволил многоженството в СЗ, Бог никога не го е одобрявал.

Интересно е да се отбележи и разнообразието, с което Павел описва близките взаимоотношения между мъжа и жената. Той казва, че когато обича своята жена, мъжът всъщност обича собственото си тяло (28а ст.), самия **себе си** (28б, 33 ст.) и своята **плът** (29 ст.). Тъй като бракът включва и едно истинско свързване на двамата съпрузи и двамата стават една **плът**, мъжът, **който люби жена си**, всъщност **люби себе си**.

5:29 Човек се ражда с инстинкта да се грижи за собственото си тяло. Той го храни, къпе го и го пази от неудобства, болки и нараняване. Неговото лично оценяване зависи от грижите, които полага за своето тяло. Тези огромни грижи обаче са бледа сянка на грижите, които **Господ** полага за **църквата**.

5:30 „...понеже сме **части на Неговото тяло**.“ Божията благодат е изумителна. Бог не само ни спасява от греха и ада, но и ни присъединява към Христос като

части на Неговото тайнствено Тяло. Каква необятна любов — Той ни обича като Свое Собствено Тяло! Каква огромна грижа — Той ни храни, освещава и обучава! И каква голяма сигурност — Той няма да бъде в небето без Своите **части**! Ние сме свързани с Него в един общ живот. Всяко нещо, което засяга частите, засяга също и Главата.

5:31 Сега апостолът цитира Битие 2:24, за да представи първоначалните намерения на Бога при постановаването на брачните взаимоотношения. Първо, връзката на мъжа с неговите родители отстъпва място на една по-висша и по-важна връзка — между мъжа и неговата жена. За да осъществи високия идеал на брачните взаимоотношения, мъжът трябва да остави своите родители и **да „се привърже към жена си“**. Второ, мъжът и жената **стават една плът**: това е едно действително свързване на двама души. Ако ние непрекъснато взимаме под внимание тези два основни факта, много роднински спорове ще престанат и много семейни проблеми ще изчезнат.

5:32 **Тази тайна е голяма, но аз казвам това за Христос и за църквата**. Тук Павел стига кулминационната точка на въпроса за брачните взаимоотношения, като съобщава тази чудесна истина, която досега не е била известна, а именно, че каквото е жената за съпруга, това е и **църквата за Христос**.

Когато Павел казва, че тайната е голяма, той няма предвид, че нейната тайнственост е голяма, а че значението ѝ е голямо. **Тайната** е чудното намерение на Бога, което е било скрито в Него през изминалите векове, но което сега се открива. Целта на това намерение е призоваването от народите на народ, който ще стане Тяло и Невяста на Неговия славен Син. По този начин брачната връзка е представена чрез един свършен прототип във връзката между **Христос и църквата**.

*Едно с Исус Христос прославения
е църквата на Господа.*

*За нея, Своята невеста,
умря Той, закован на кръста.*

Мери Боули Питърз

5:33 Този последен стих обобщава в едно изречение това, което апостолът говори досега на съпрузите и съпругите. Последното увещание към съпрузите е следното: **нека всеки един от вас**, без изключение, **да люби своята жена както себе си**, и то не просто както обича себе си, а както би я обичал, ако тя беше едно с него. Към съпрузите увещанието е следното: **жената** трябва непрекъснато да **уважава мъжа си** и да му се подчинява. Сега спрете и помислете за момент! Какво би станало, ако всички тези божествени наставления се изпълняваха в максимална степен от християните днес! Отговорът е ясен. Нямаше да има никакви караници, никакви раздели и никакви разводи. Нашите домове щяха да приличат на небето много повече, отколкото приличат сега.

6:1 В 5 гл. научихме, че едно от следствията на изпълването с Духа е подчинението на християните един на друг. Видяхме също, че изпълнената с Духа жена се подчинява на своя мъж. Сега научаваме, че изпълнените с Духа деца доброволно се подчиняват на авторитета на своите родители. Основното задължение на всички деца е **да се покоряват на родителите си в Господа**. Дали децата са християни или дали родителите са християни, няма значение. Взаимоотношенията родители — деца са определени от Бога за цялото човечество, а не само за вярващите. Заповедта децата **да се покоряват... в Господа** означава, първо, че когато **се покоряват**, децата трябва да чувстват, че всъщност се покоряват на **Господа**: те трябва да се покоряват като на Него. И, второ, че децата трябва да **се покоряват** във всички случаи, когато това съответства на Божията воля. Ако родителите им ги карат да

съгрешават, децата не трябва да се подчиняват. В такива случаи те трябва вежливо да откажат да направят това, което се иска от тях, и да понесат последиствията със смирение и без желание за отмъщение. Но във всички останали случаи трябва да се покоряват.

Дадени са четири причини, поради които децата трябва да се покоряват на родителите си. Първо, те трябва да се покоряват, защото това е **правилно**. Това е един основен принцип, въграден в стуктурата на семейния живот, според който онези, които все още не са зрели и опитни, трябва да се покоряват на авторитета на родителите, които са по-стари и по-мъдри от тях.

6:2 Втората причина е, че така казва Библията. Тук Павел цитира Изход 20:12, където се казва: „**Почитай баща си и майка си**“ (вж. също Второзак. 5:16). Заповедта да **почитаме** родителите си е **първата** от десетте Божии заповеди, която е подкрепена и с изрично **обещание** за благословение. Тя призовава децата да **уважават** своите родители, да ги **обичат** и да им се **подчиняват**.

6:3 Третата причина, поради която децата трябва да се подчиняват на родителите, е, че **това е добре за самите тях**. Представете си какво би се случило с едно дете, което не получава никакви наставления и съвети и което родителите му не поправят! То ще бъде едно нещастно и невъзпитано същество, което обществото няма да може да понася.

Четвъртата причина е, че подчинението води до плодотворен и дълъг живот: „...и **да живееш дълго на земята**.“ В СЗ еврейските деца, които са се подчинявали на родителите си, наистина са се радвали на дълъг живот. В периода на богатта това правило обаче има изключение. Подчинението на децата не винаги води до продължителен живот. Един послушен син може да умре и в много ранна възраст. Но като цяло е вярно, че човек, който живее дисциплинирано и по-

корно, има здраве и дълъг живот, докато човек, който живее бурно и бунтовно, често пъти свършва живота си преждевременно.

6:4 Наставленията към децата сега се уравниават с наставления към бащите. И така, бащите не трябва да **грознят децата** си и да ги ядосват с безсмислени изисквания, непогодбаваща грубост и постоянни предизвикателства. Децата трябва да се възпитават в **Господното учение и наставление**. „Господното учение“ означава дисциплина и поправление, които могат да бъдат както умствени, така и телесни. „Наставление“ означава предупреждение, порицание и мъжрене. Възпитаването на децата трябва да бъде „в Господа“, т. е. в съответствие с Неговата воля — така както е разкрита в Библията от хора, които са действали като Негови представители.

Сюзън Уесли, майка на седемнадесет деца, между които и две момчета на име Джон и Чарлз, е казала веднъж следното:

„Родителят, който се стреми да потисне упорството в своето дете, работи съвместно с Бога за обновяването и спасението на неговата душа. Родителят, който угажда на детето си, съдейства на дявола, като прави религията нещо непрактично, спасението - нещо недостижно, и върши всичко възможно за вечното погубление на неговия дух, душа и тяло.“⁴⁰

6:5 Третата и последна област на подчинение в християнското домочашие е областта на взаимоотношенията между слуги и **господари**. Думата, която Павел използва за слуги, е „роби“, но принципът, който той разкрива, се прилага за всякакъв вид служители или наемни работници.

Първото задължение на слугите е към **онези, които са техни господари по плът**. Изразът „господарите си по плът“ ни напомня, че наемодателят има някакви юридически права над работника по отношение на физическата или умствената работа, която му е възложил,

но той не може да упражнява никакво влияние върху него в духовната област, нито да започва да неговата съвест.

Второ, слугите трябва да се отнасят към господарите си с уважение. Изразът „**страх и трепет**“ не означава страховито раболепие и необясним ужас, а предано уважение и **боязън** да не наскърбим както Господа, така и своя господар.

Третото задължение на слугите е да работят съвестно, или „**в простотата на сърцето си**“. Ние трябва да се стремим да работим пълни шестдесет минути за всеки един час, който ни се плаща.

Четвърто, ние трябва да работим **като на Христос**. Този израз показва, че не трябва да правим разлика между работата си в обществото и служението си в църквата. Всяко нещо, което вършим, трябва да бъде за Него. Трябва да го вършим така, че на Него да Му хареса и Него да Го възвеличи, а така също и да привлече другите към Него. И най-обикновената и банална работа в живота може да стане благородна и възвишена, когато започнем да я вършим за слава на Бога. Дори и миенето на чинии! Затова някои домакини християнки са сложили следния надпис над кухненската мивка: „Тук се провеждат богослужения три пъти дневно.“

6:6 Ние трябва да бъдем трудолюбиви винаги, а не само когато ни гледа началникът, и да съзнаваме, че нашият най-голям „Началник“ винаги ни гледа. Всеки човек показва естествена склонност да се отпусне, когато началникът му отсъства, но това също е един вид нечестие. Качеството на работата на християнина не трябва да се променя в зависимост от географското местонахождение на неговия началник. В един магазин за плаотове влязъл един купувач, който поускал от продавача да му отпусне малко повече плат, отколкото бил платил, като му казал, че шефът му не ги гледал. Продавачът, който бил християнин, отговорил: „Моят Шеф винаги гледа.“ Като слуги на Христос ние трябва

ва да изпълняваме Божията воля от душа, т. е. с искреното желание да се харесаме именно на Него. Ердмън казва следното:

„Подобни съображения могат да направят от труда нещо изключително възвишено. Работата и на най-скромния слуга може да стане много благородна, когато се върши така, че да бъде угодна на Бога, с такова доброжелателство, с такава готовност и усърдие на сърцето, че да спечели одобрението на Господа.“⁴¹

6:8 Освен това ние трябва да работим с добра воля — не само да показваме външно добро, когато вътрешно изгаряме от негодувание, а да работим радостно и охотно. Дори и в случаите, когато господарят ни се държи грубо, оскърбително и неразумно, пак трябва да работим като на Господа, а не на човеците. Точно този вид свръхестествено поведение може да говори най-красноречиво на света, в който живеем.

6:8 Голямо поощрение да вършим всичко като за Христос е уверението, че Той ще възнагради всяко добро дело. Няма значение дали човек е роб или свободен. Господ забелязва всичко, което сме извършили за Него — било то приятно или неприятно, и ще възнагради всеки един от нас.

Преди да приключим с този пасаж, който разглежда поведението на слугите, нека да отбележим следното:

1. НЗ не заклеймява робството като такова. Той дори оприличава истинския вярващ на слуга или роб на Христос (6 ст.). Там, където е отивало благовестието, лошите страни на робството винаги са изчезвали — главно чрез нравствено преустройство.
2. НЗ има много повече неща да каже на слугите, отколкото на царете. Това може да бъде отражение и на факта, че голяма част от призваните не са нито мъдри, нито благородни (1 Кор. 1:26). Вероятно повечето християни се намират на по-ниските нива в ико-

номическо и социално отношение. Особеното внимание към слугите показва също така, че по-голяма част от работниците на физическия труд не са изключени от най-големите благословения на християнството.

3. Значението на тези наставления към слугите се вижда и във факта, че в ранните дни на християнството робите християни са се продавали на робските пазари на по-високи цени от робите езичници. Дори и днес работниците християни се ценят много повече от своите работодатели от онези, които никога не са били докоснати от Божията благодат.

6:9 Господарите трябва да се ръководят от същите общи принципи като слугите. Те трябва да бъдат справедливи, внимателни и честни. Трябва особено да внимават и да се въздържат от общи и заплашване. Ако те могат да се контролират в тази област, няма да има никога нужда да прибавят до физическо наказание над слугите си. Освен това господарите винаги трябва да помнят, че **и те имат Господар** — Същия **Господар на небесата**, Който имат и слугите. В присъствието на Господа изчезват всички земни различия. Както слугите, така и господарите ще застанат да отговорят пред Един и Същ Господар.

Д. Увещания относно християнската борба (6:10—20)

6:10 Павел вече приближава края на своето Послание. Тук той се обръща към цялото Божие семейство като към хора, които са войници на Христос, и отправя към него един въануващ призив. Всяко истинско Божие дете научава съвсем скоро, че животът на християнина е една война. Сатанинското войнство си е поставило за цел да спъва и пречи на делото на Христос и да изхвърля колкото се може повече войници от борбата. Колкото по-ефективно един вярващ работи за Господа, толкова по-жестоки ще бъдат атаките на врага срещу него:

дяволът не хаби патроните си срещу слабите християни. Ние никога няма да можем да се справим с дявола със собствени сили. Затова първата подготвителна заповед ни казва, че ние непрекъснато трябва да заякваме **в Господа и в безграничната сила на Неговото могъщество**. Най-добрите войници на Бога са онези, които съзнават собствената си слабост и несъвършенство и които разчитат единствено на Него: „...също избра Бог немошните неща на света, за да посраму силните“ (1 Кор. 1:27б). Нашата слабост се препоръчва **сама на силата на Неговото могъщество**.

6:11 Втората заповед засяга необходимостта от небесно **въоръжение**. Вярващият трябва да се облече в **пълното Божие въоръжение, за да може да устои на хитростите на дявола**. Той трябва да бъде напълно въоръжен: наличието на един или два елемента от това снаряжение не е достатъчно. Само пълното Божие въоръжение може да ни направи неуязвими. **Дяволът** използва различни стратегии: обезкуражаване, отчайване, объркване, морално пагане, доктринално заблуждаване... Той знае нашето най-слабо място и се насочва главно към него. Ако не може да ни обезоръжи по един начин, използва друг.

6:12 Тази борба не е война с безбожни философи, с хитри свещеници, с отричащи Христос последователи на различни култове и с невярващи владетели. Борбата е срещу дяволските сили, срещу батальоните от паднали ангели, срещу духовете на злото, които притежават огромна власт. Макар и да не ги виждаме, ние сме заобиколені непрекъснато от зли духовни същества. И макар че не могат да влязат и да заживеят в истинския вярващ, тези зли духовни същества могат да го потискат и да го тормозят. Християнинът не трябва нито да се отпада на мисли за демонизма, нито да се бои от демоните. Чрез „Божие всеоръжие“ той има всичко необходимо, за да запази територията си незасегната от

атаките на дявола. Апостолът говори за падналите ангели като за **началствата и властите, владетелите на мрака на тоя свят, духовете на злото в небесните места**. Ние нямаме достатъчно знания, за да направим разлика между отделните нива, но бихме могли да предположим, че това са различни степени на авторитет сред падналите ангели, подобно на различните степени на власт на президентите, управителите, кметовете, съветниците и пр. в човешкото общество.

6:13 Докато е писал тези редове, Павел може би е бил пазен от някой римски войник, облечен в пълно воинско снаряжение. Винаги готов да забележи духовните уроци, които му предлага физическият свят, апостолът прави следното предупреждение: ние сме заобиколені от страшни врагове и трябва да се облечем в пълното Божие въоръжение, за да можем да им се противопоставим, когато борбата стигне кулминационната си точка. Тогава, когато димът на битката се разсее, ние ще бъдем пак на своите места. **Злият ген** вероятно означава всеки момент, в който врагът връхлита върху нас като порой. Обикновено сатанинското противопоставяне идва върху нас на вълни, които ту прииждат, ту се оттеглят. Така например, след като беше изкушавал Господа в пустинята в продължение на четиридесет дни, дяволът Го остави за известно време (Лука 4:13).

6:14 Първият елемент на снаряжението, който Павел споменава тук, е коланът на **истината**. Необходимо е не само ние да държим здраво **истината** на Божието слово, но и **тя** да държи нас. Ние трябва да прилагаме истината непрекъснато във всекидневния си живот. Когато изпитваме всичко чрез **истината**, ние намираме сили и защита, за да продължим да се бием.

Вторият елемент на пълното Божие въоръжение е **броненият нагърдник на правдата**. Всеки вярващ е облечен в Бо-

жията правда (2 Кор. 5:21) по положение, но той трябва да показва вяроност и праведност и по поведение. Някой беше казал: „Когато един човек е облечен в практическа праведност, той е недосегаем. Думите не могат да бъдат защита срещу обвиненията, но добрият живот може.“ Ако съвестта ни е чиста от съблазни пред Бога и човеците, дяволът няма да има в какво да се прицелва. Давид си е сложил **бронения нагръдник на правдата** в Псалм 7:3—5. Господ Исус го е носил през цялото време (Ис. 59:17).

6:15 Християнският войник трябва да **обуе краката си с готовност** за проповядване на **благовестието на мира**. Това означава, че той трябва да бъде готов да излезе в света с **благовестието на мира** и следователно да навлезе във вражеската територия. Когато останем да поживяме в нашите палатки, ние се намираме в най-голяма опасност. Можем да бъдем в безопасност само когато следваме прекрасните стъпки на Спасителя върху планините, носейки добрата вест и проповядвайки мир (Ис. 52:7; Рим. 10:15).

*Взemi краката ми и върви
и Твойто благовестие носи.*

Франсис Ридли Хавергал

6:16 Освен това християнският войник трябва да вземе **щита на вярата**, така че когато **огнените стрели** на **нечестивия** връхлетят върху него, да бъдат отблъснати, без да му сторят никакво зло. Тук **вярата** е твърдата увереност в Господа и в Неговото слово. Когато вярващият застане пред различни изкушения, когато обстоятелствата на неговия живот станат особено враждебни, когато го нападат съмнения, когато го заплашва корабкрушение, той трябва да вдигне щита на **вярата** и да каже: „Аз вярвам в Бога.“

6:17 **Шлемът**, който Бог ни дава, е **спасението** (Ис. 59:17). Независимо колко гореща може да е битката, християни-

нът не може да се уплаши, защото знае, че окончателната победа е неговоа. Сигурността на окончателната победа го предпазва от отстъпление или предаване. „Ако Бог е откъм нас, кой ще бъде против нас“ (Рим. 8:31)?

И последно, християнският войник взема **„меч на Духа, който е Божието Слово“**. Класическият пример за такава борба е начинът, по който нашият Господ използва този **меч** при срещата Си със Сатана. Той цитира Божието слово три пъти, и то не някакви случайни стихове, а точно определени пасаж, когото Светият Дух Му даде специално за целта (Лука 4:1—13). **Божие слово**⁴² тук не е цялата Библия, а определен пасаж от Библията, който най-добре подхожда на случая.

Дејвид Уотсън казва следното:

„Бог ни дава цялата защита, от която се нуждаем в християнската борба. Ние обаче трябва да направим така, че да вървим с Господа на практика, опасани с пояса на истината; да живеем така, че нашият живот да бъде правилен („праведен“) пред Бога и пред хората около нас; да се стрелим да въдворяваме мир навсякъде, където отидем; да държим здраво шлема на вярата, за да угасяваме огнените стрели на лукавия; да пазим умовете си от страховете и опасенията, които толкова лесно връхлитат върху нас; и да използваме Божието слово за добро в силата на Духа. Спомнете си, че само благодарение на неколкото използване на Божието слово Исус успя да победи врага в пустинята.“⁴³

6:18 **Молитвата** не е спомената като част от въоръжението, но ние едва ли ще надценим нейното значение, ако кажем, че тя е атмосферата, в която войникът трябва да живее и да диша. Тя е духът, в който той трябва да слага снаряжението си и да се изправя лице в лице срещу врага. **Молитвата** трябва да бъде постоянна, а не само от време на време. Тя трябва да стане за вярващия навик, а не изолирано действие. Освен това хрис-

тиянският войник трябва да използва всички видове **молитви**: обща и лична, съзнателна и спонтанна, молба и застъпничество, изповед и смирено признание, хваление и благодарение.

Молитвата трябва да бъде в Духа, т. е. вдъхновена и водена от Духа. Формалните молитви, казани само по навик (без изобщо човек да вниква в тяхното значение), нямат никаква стойност в борбата срещу силите на ада. Ние трябва да бъдем будни в нашите **молитви**: „...**бидейки бодри в това...**“ Трябва да внимаваме да не заспиваме, да не се разсейваме и да не отдаваме ума си на други неща. **Молитвата** изисква духовна бодрост, острота и съсредоточеност. В молитвата трябва да има „**неуморно постоянство**“. Ние непрекъснато трябва да искаме, да търсим и да хлопаме (Лука 11:9). **Моленето** ни трябва да бъде за **всички светии**. Те също участват в борбата и имат нужда да бъдат подкрепени чрез **молитва** от своите братя и сестри християни.

6:19 Разлеждайки молбата на Павел към другите християни да се молят **и за него**, Блейки подчертава следното:

„Обърнете внимание на тази молба на апостола, която разбива всички наши представи за свещеника! Павел, който сам по себе си има един огромен запас от благодат за всички ефесяни, се нуждае от благодатта на техните молитви!“⁴⁴

Когато пише това Послание, апостол Павел се намира в затвора, но въпреки това не иска от ефесяните да се молят за неговото освобождение. Не, той иска да му се даде **израз или слово** да отвори **устата си**, за да говори с **гръзнение тайната на благовестието**. Това е последното споменаване на **тайната** в Посланието към ефесяните, като тук тя е представена като причината за оковите на Павел. Но апостолът не съжалева, че това е така. Точно обратното! Той желае да говори за нея все повече и повече.

6:20 Обикновено посланиците притежават дипломатически имунитет и не могат да бъдат арестувани или затваряни. Но хората са готови да проявят търпимост почти към всичко с изключение на евангелието. Нищо друго не е в състояние да причини такива вълнения, да породи такава враждебност и да предизвика такива подозрения и преследвания както евангелието. И така, Павел, като представител на Христос, е „**посланик в окови**“. Инди изразява мислите и чувствата си във връзка с това затворничество по следния начин:

„*И този Павел, който е представител на най-висшия Суверенитет, който е на товарен с едно посланичество с недвижано благородство и спешност, който носи със себе си акредитивни документи с непогрешима автентичност, е задържан в затвора!*“⁴⁵

Онова, което най-вече възбужда враждебността на ограничените религиозни учители, е вестта, че сега вярващите юдеи и вярващите езичници образуват едно ново общество, в което те имат равни права и признават Христос като Глава.

Е. Личните поздраву на Павел (6:21—24)

6:21, 22 За да могат светиите да узнаят какво е неговото състояние, апостолът изпраща при тях **Тухик**, който ще присигне в Ефес от Рим. **Тухик** им се препоръчва от Павел **като възлюбен брат и берен служител в Господа**. В НЗ името на този човек е споменато пет пъти. Той е един от спътниците на Павел в пътешествието му от Гърция до Азия (Деян. 20:4). Него апостолът изпраща при християните в Колос (Кол. 4:7), в Ефес (ср. 6:21 с 2 Тим. 4:12) и може би при Тит в Крит (Тит 3:12). Целта на неговата мисия е двойка: той трябва да осведоми светиите относно състоянието на Павел в затвора и да утеша техните **сърца**, като прогони от тях всички излишни страхове.

6:23 Заклочителните стихове ни предлагат характеристиките за апостол Павел поздравя: *мир* и *благодат*. Чрез съчетаването на тези два поздравя апостолът показва желанието си неговите читатели да получат всички възможни благословения. Освен това, когато свързва една характерна еврейска дума с друга характерна езическа дума, апостолът наемква по един скрит и косвен начин за тайната на благовестието — обединението на евреите и езичниците в едно в Христос. В 23 ст. апостолът казва, че желае на своите читатели **мир** и **любов** с **вяра**: **мирът** ще пази техните сърца при всички житейски обстоятелства; **любовта** ще ги направи способни да се покланят на Бога и да работят заедно; а **вярата** ще им даде сили, за да участват в християнската борба. Всички тези благословения идват **от Бог Отец и Господ Исус Христос** — нещо, което щеше да бъде невъзможно, ако Те не бяха равни.

6:24 Накрая възлюбеният апостол желае *благодат* на **всички**, които **любят нашия Господ Исус Христос** с искрена и непоковарена любов. Истинската християнска любов притежава качеството да бъде постоянна: нейният пламък може да потреперва и да се свива от време на време, но никога не угасва.

Римският затвор много отдавна е пуснал своя благороден затворник на свобода. Великият апостол вече е получил наградата си и е видял лицето на Възлюбения си. Но Посланието към ефесяните е останало цяло и непокътнато и стои пред нас толкова свежо и живо, колкото когато е излязло от сърцето и перото на апостола. И сега, в нашия двадесети век, то все още продължава да ни наставлява, вдъхновява, убеждава и увещава.

В края на нашия коментар върху Писмото към ефесяните ви предлагаме следната оценка на Х. У. Уеб—Пеплоу, с която ние сърдечно се съгласяваме:

„Едва ли в Божиата Книга има друго писание толкова величествено и толкова прекрасно като Посланието към ефесяните! Невъзможно е за който и да било човек, пък било то и за посланик на Самия Бог, да му отдаде достатъчно почит в ограниченото пространство на една книга. Но аз се надявам ние да можем да се приближим към него, като просто изследваме поученията върху светостта — поучения, които могат да ни подтикнат да живеем по-благородно и по-възвишено от начина, по който живеем сега, и които ще ни помогнат да прославяме Бога много повече.“⁴⁶

Крайни бележки

- 1) (Въведение) William G. Moorehead, *Outline Studies in Acts and the Epistle*, p. 214.
- 2) (1:3) Lewis Sperry Chafer, *The Ephesian Letter*, p. 74.
- 3) (Екскурс) W. G. Blaikie, „Ephesians“, *Pulpit Commentary*, XLVI:3.
- 4) (1:10) John G. Bellet, *Brief Notes on the Epistle to the Ephesians*, pp. 6, 7.
- 5) (1:17) R. W. Dale, *The Epistle to the Ephesians; Its Doctrines and Ethics*, p. 133.
- 6) (1:18) Както най-старите, така и голямото мнозинство от съществуващи ръкописи гласят „сърцето“ (букв. *kardias* — ег. ч.), а не „разбунането“ (*dianoias*)*.
- 7) (1:19) F. B. Meyer, *Key Words of the Inner Life*, p. 92.
- 8) (1:19) Chafer, *Ephesian Letter*, p. 57.
- 9) (1:20) Meyer, *Key Words*, p. 93.
- 10) (2:3) *Ibid.*, p. 140.
- 11) (2:4) John Eadie, *Commentary on the Epistle to the Ephesians*, p. 141.
- 12) (2:5) A. T. Pierson, „The Work of Christ for the Believer“, *The Ministry of Keswick, First Series*, pp. 118, 119.
- 13) (2:7) Понякога, за да се докаже, че в небето ние ще бъдем всезнаещи, се използват пасажите в 1 Кор. 13:12 и 1 Йоан. 3:2. Но нека не забравяме, че първият пасаж засяга взаимното ни разпознаване в небето, а вторият — моралната и физическата ни прилика с Христос.
- 14) (2:18) Eadie, *Ephesians*, p. 187.
- 15) (2:21) Blaikie, „Ephesians“, XLVI:68.
- 16) (3:1) Ruth Paxson, *The Wealth, Walk and Warfare of the Christian*, p. 57.
- 17) (3:4) Blaikie, „Ephesians“, XLVI:104.
- 18) (3:8) *Ibid.*, XLVI:105, 106.
- 19) (3:9) Гръцката дума за „настойничество“ или „диспенсация“, особено

- в най-ранните ръкописи, където текстът е бил изписван с големи (унциални) букви, може лесно да бъде сменена с подобната на нея дума „общение“ (ср. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ с ΚΟΙΝΟΝΟΜΙΑ). Смятаме, че предложението в бележката по линия на НВПБКДж е правилно и че традиционният прочит се базира на изключително слаби доказателства.
- 20) (3:16) Jamieson, Fausset, and Brown, *Commentary Practical and Explanatory on the Whole Bible*, VI: 408.
  - 21) (3:17) W. Graham Scroggie, „Paul’s Prison Prayers“, *Second Series*, p. 49.
  - 22) (3:18) Meyer, *Key Words*, pp. 53, 54.
  - 23) (3:21) George Williams, *The Student’s Commentary on the Holy Scripture*, p. 925.
  - 24) (4:2) Walter C. Wright, *Ephesians*, p. 85.
  - 25) (4:10) F. W. Grant, „Ephesians“, *The Numerical Bible, Acts to 2 Corinthians*, VI:341.
  - 26) (4:11) „Правилото на Гренил“ гласи, че (на гръцки език) всеки две съществителни, които означават служба, титла или качество и са свързани с „kai“ („и“) и от които само първото има определителен член, се отнасят до едно и също лице. Подходящ пример за такава конструкция е изразът „нашият Бог и Спасител Исус Христос“ от 2 Петрово 1:1, където преводачите на либералното ревизирано издание на стандартния превод на Библията са се почувствали ограничени от граматиката в полза на божествеността на Христос дори много повече, отколкото преводачите на ПБКДж. (Това граматическо правило е дефинирано през последните години на XVII век.) Когато обаче съществителните са в множествено число, какъвто е случаят тук, то не винаги може да се приложи, макар и връзката между двете съществителни да е доста тясна (срв. „книжници и фарисеи“ и др.).

* Според текста на НВПБКДж. — Бел. на прев.

- 27) (4:12) Vance Havner, *Why Not Just Be Christians*, p. 63.
- 28) (4:15) Blaikie, „Ephesians“, XLVI:150.
- 29) (4:19) Wright, *Ephesians*, p. 100.
- 30) (4:21) Blaikie, „Ephesians“, XLVI:151.
- 31) (4:24) Grant, „Ephesians“, p. 344.
- 32) (4:32) R. C. H. Lenski, *The Interpretation of St. Paul's Epistles to the Galatians, to the Ephesians, and to the Phillipians*, p. 588.
- 33) (5:2) Meyer, *The Heavenly*, p. 25.
- 34) (5:9) В критическия текст се казва вместо „Духа“ (*Pneumatos*) — „светлина“ (*photos*).
- 35) (5:13) Blaikie, „Ephesians“, XLVI:209.
- 36) (5:13) Епископ Еликът и старши свещеник Алфорд предпочитат този превод.
- 37) (5:21) Charles R. Erdman, *Ephesians*, p. 106.
- 38) (5:27) Pierson, „The Work of Christ“, p. 138.
- 39) (5:27) Grant, *Ephesians*, VI:350.
- 40) (6:4) Quoted by William W. Orr in *Bible Hints on Rearing Children*, p. 19.
- 41) (6:6) Erdman, *Ephesians*, p. 119.
- 42) (6:17) Тук Павел не използва всеизвестната дума „*logos*“, а думата „*rhema*“, от която произлиза думата „реторика“ и която означава „изразено слово“ или „изречение“, а в случая — определено слово от Бога за определена цел. Понякога обаче думите „*logos*“ и „*rhema*“ са пълни синоними.
- 43) (6:17) David Watson, *Discipleship*, p. 183.
- 44) (6:19) Blaikie, „Ephesians“, XLVI:260.
- 45) (6:20) Eedie, *Ephesians*, p. 480.
- 46) (6:24) H. W. Webb-Peploe, „Grace and Peace in Four Pauline Epistles“, *The Ministry of Keswick, First Series*, p. 69.

Библиография

- Bellet, John G.,
Brief Notes on the Epistle to the Ephesians,
London: G. Morrish, n. d.
- Blaikie, W. G.,
„Ephesians,“ *Pulpit Commentary*,
Vol. XLVI,
New York: Funk & Wagnalls, n. d.
- Chafer, Lewis Sperry,
The Ephesian Letter,
Findlay, Ohio: Dunham Publishing
Company, 1935.
- Dale, R. W.,
*The Epistle to the Ephesians: Its Doctrine
and Ethics*,
London: Hodder and Stoughton, 1893.
- Eadie, John,
Commentary on the Epistle to the Ephesians,
Grand Rapids: Zondervan Publishing
Company, 1957.
- Erdman, Charles R.,
The Epistle of Paul to the Ephesians,
Philadelphia: Westminster Press, 1931.
- Flint, V. Paul,
*Epistle to the Ephesians:
To the Praise of His Glory*,
Oak Park, IL: Emmaus Bible School, n. d.
- Meyer, Frederick Brotherton,
*Key Words of the Inner Life:
Studies in the Epistle to the Ephesians*,
Fleming H. Revell Company, 1893.
- Meyer, Frederick Brotherton,
The Heavenslies,
Westchester, IL: Good News Publishers,
n. d.
- Paxton, Ruth,
*The Wealth, Walk and Warfare of the
Christian*,
New York: Fleming H. Revell Co., 1939.
- Wright, Walter C.,
Ephesians,
Chicago: Moody Press.

Посланието на апостол Павел към филипяните

„Това е една малка книга на милостта, подвързана с корицата на благодатта.“

Дж. Х. Джайем

Въведение

I. Уникално място в канона

„Първата църква“ на която и да е деноминация в даден град има особено положение в очите на членовете си. Представите си тогава важността на първата известна църква, не просто в един град, а в цяла Европа — още преди да са се били появили каквито и да е деноминации! Такава църква е било събранието във Филипи, дребен македонски град (в Северна Гърция). Колко много би трябвало да се радват християните на Запад (а дори и онези, които не са християни и които сега се наслаждават на благословените „странични продукти“ от християнството), когато разберат, че Павел чува „македонския вик за помощ“ и се отправя на запад, а не на изток в евангелизацията на римската империя! Ако евангелието не беше се установило най-напред в Европа, може би днес християните от азиатския континент щяха да изпращат мисионери в Европа и Северна Америка, а не обратното.

Църквата във Филипи е била едно много щедро събрание, което често е изпращало помощ на Павел. От човешка гледна точка това е и причината за написването на това благодарствено Писмо.

Но Писмото към филипяните не е само благодарствено, то е много повече. Това е едно истинско послание на радостта, изразяващо всякакви форми на радост, и затова не е никак чудно, че в неговите четири глави думата „радвайте се“ се среща повече от дванадесет

пъти. Павел е знаел как да се радва и в добро, и в лошо време (4:11). Също така в това „радостно“ Писмо има много малко укори или отрицателни забележки.

Главната причина, поради която християните могат да се радват, е, че Божият Син е пожелал да дойде на земята като Човек, и при това като Слуга! Той не само е изцелявал и поучавал, но е изминал и целия труден път до смъртта — дори до смърт на кръст. Пасажът във Филипяни 2:5—11 изразява тази велика истина по такъв красив начин, че много християни смятат, че той представлява един ранен християнски химн, който би могъл да бъде или цитиран от Павел, или написан от него. Този пасаж ни учи, че единството идва чрез смиреността. В НЗ учението никога не е отделено от вяра, както е при много съвременни хора, които посещават църквата, и резултатите от което са много тъжни.

И така, пред нас е Посланието към филипяните, една от най-радостните и най-обаятелни книги в цялото Божие слово.

II. Авторство

Тъй като повечето изследователи не оспорват авторството на Павел по отношение на Писмото до филипяните, ние ще цитираме доказателствата единствено за да удовлетвори критериите за пълнота. Някои изследователи смятат, че в него могат да се намерят следи, които говорят или за свързване на *две* писма в едно, или за допълнително добавяне на пасажа за Слугата (2:5—11). Трябва да кажем обаче, че за нито една от тези

теории не съществуват доказателства под формата на ръкопис.

Авторството на Посланието към филипяните е подкрепено от силни *външни доказателства*. Сред авторите, които го цитират много рано (като много от тях изрично споменават, че е било написано от Павел), са имената на Игнатий, Климент от Рим, Поликарп, Иреней, Климент от Александрия и Тертулиан. Авторството на Павел е признато както от Маркионския „канон“, така и от Мураторианския канон.

Освен явното споменаване на името на апостола в 1:1 целият стил и речников състав на Посланието съответстват на начина, по който пише Павел. Аргументите против авторството на Павел са доста посредствени, като например твърдението, че споменаването на „епископите и дяконите“ в 1:1 изисква една по-късна дата на написване, която не може да се вмести в годините на живота на Павел. Това твърдение можеше да е вярно, ако под „епископи“ в Писмото се разбираше това, което се е разбирало доста по-късно — през I век. Но тук Павел използва думата „*епископи*“ (от гр. „*episkopoi*“, надзорници или настояители) в същия смисъл, в който я използва в Пасторалните Послания и в Деяния 20:28, а именно — като синоним на *старейшини*. Обърнете също така внимание на факта, че думата „епископи“ е употребена в множествено число, което означава, че в едно-единствено събрание е имало *няколко* епископи.

Вътрешните доказателства са обобщени много сполучливо от Х. А. А. Кенеди:

„Може би никое друго Послание на Павел не носи толкова категорично печата на автентичността. В него има такава простота, такава нежност на чувствата, толкова искрено изливане на сърцето, каквито в никакъв случай не могат да бъдат преторени.“¹

III. Датиране

Подобно на Посланията към ефесяните, колосяните и Филимон, Писмото до филипяните е било написано също от затвора, откъдето произлиза и названието „Затворнически Послания“. Но докато за другите три Писма е почти сигурно, че са били написани и изпратени приблизително по едно и също време (около 60 г. сл. Хр.), за Писмото до филипяните е ясно, че е било написано малко по-късно. Маркион изрично казва, че Павел е написал това Послание от Рим, което съответства на текста в 1:13 и в 4:22, откъдето може да се предположи, че мястото на написването на Посланието е била наистина град Рим. Павел е прекарал две години в римския затвор. Някои текстове в Писмото съдържат намека, че то е било написано към края на този престой. Така например пасажът в 1:12—18 предполага изтичането на известен период от време, през което Павел е проповядвал след пристигането си във „вечния“ град. Известието, че случаят на Павел ще бъде разрешен скоро (и то вероятно в положителен смисъл), сякаш се подразбира от пасажите в 1:12, 13, 19 и 23—26 стих.

Тези съображения, както и събитията, които се споменават в самото Послание — писане на писма, посещения и получаване на дарения — ни карат да предположим, че то е било написано в края на шестдесетте години на I век.

IV. Историческа обстановка и тема

Идването на апостол Павел в Трояда по време на второто му мисионерско пътуествие е изключително важен момент в историята на християнското мисионерство. Трояда се е намирала на северо-западния бряг на Мала Азия — от другата страна на Егейско море срещу Гърция. Една нощ апостол Павел вижда във видение македонец, който му казва: „Дойди в Македония и ни помози“ (Деян. 16:9). Павел веднага тръгва за Македо-

ния с Тимотей, а също така с Лука и със Сила. Най-напред те стъпват на *европейска* земя в Неапол, след което се отправят към вътрешността на страната и по-точно към Филипи. По това време Филипи е римска колония, управлявана от римски служители. Всички негови жители получават римско гражданство с всички съответни права и привилегии.

В съботния ден проповедниците на евангелието отиват при реката, където обикновено няколко жени се събират за молитва (Деян. 16:13). Една от тези жени е Лидия, продавачка на пурпурни платове от Тиатир. Приемайки посланието на евангелието, Лидия става първата спомената християнка на европейския континент.

Но престоят на Павел във Филипи не се оказва никак спокоен. Едно младо момиче, обхванато от предсказвателен дух (който я кара да предрича бъдещето), среща Божиите служители и в продължение на много дни върви след тях и вика: „Тия човеци са слуги на Всевишния Бог, които ви проповядват път за спасение“ (Деян. 16:17). Апостолът не желае да приеме свидетелството на една жена, обхваната от зъл дух, и заповядва на демона да излезе от нея. Господарите ѝ, които са изкарвали много пари от нейните предсказания, разбират за станалото и се разяряват срещу Павел. Те хващат Павел и Сила и ги завличат на пазара, за да ги изправят пред началниците на града, които от своя страна нареждат Павел и Сила да бъдат бити и хвърлени в местния затвор.

Какво се случва в затвора във Филипи сега ни е добре известно. По среднощ, когато Павел и Сила се молят и пеят химни на Бога, внезапно става голямо земетресение, в резултат на което всички врати на затвора се отварят и оковите на затворниците се развързват. Началникът на затвора, който мисли, че

затворниците са избягали, посяга да се самоубие, но Павел го спира и му казва, че всички са там. Тогава тъмничарят извиква: „Господа, що трябва да направя, за да се спася?“ Техният забележителен отговор е: „Повярвай в Господ Исус Христос, и ще се спасиш“ (Деян. 16:13). Така Божията благодат спечелва още един трофей във Филипи. На сутринта властите се обръщат към Павел и неговите другари с молба да напуснат града колкото е възможно по-скоро, но Павел отказва да я изпълни. Той им напомня, че те са го били и са го хвърлили в затвора без предварително законно разследване, въпреки че е римски гражданин. След гълзи и продължителни молби да напуснат града Павел и неговите другари отиват в дома на Лидия и едва след това заминават (Деян. 16:40).

Около десет години по-късно Павел пише на филипяните това Писмо. Той отново е затворник. Филипяните са чули, че той е в затвора, и са решили да му изпратят пари, за да му помогнат. Парите са донесени от Епафродит, който, след като ги предава на апостола, решава да остане за известно време при него, за да му помага в този тежък момент. Докато изпълнява дълга си, Епафродит се разболява, и то толкова тежко, че почти умира. Но Бог се смилява за него и отново му дава здраве. Сега вече Епафродит може да се върне във Филипи, за да се види с домашното си събрание, и апостолът изпраща това благодарствено Писмо по него.

Посланието към филипяните е едно от най-личните и най-нежните Писма на Павел. То ни показва съвсем ясно, че това събрание заема специално място в неговото сърце. Когато го четем, веднага усещаме изключително тясната връзка, съществувала между великия апостол и основаната от него църква.

Схема на изложението

- I. Поздравът, похвалата и молитвата на Павел (1:1—11)
- II. Затварянето на Павел, бъдещите му перспективи и молбата му да бъде запазен (1:12—30)
- III. Увещание за единство, основано на примера на Христос за смирение и жертвоготовност (2:1—16)
- IV. Христосоподобният пример на Павел, Тимотей и Епафродит (2:17—30)
- V. Предупреждение срещу лъжеучителите (3:1—3)

- VI. Отказването на Павел от личното му наследство и постижения заради Христос (3:4—14)
- VII. Увещание за небесно обхождане според примера на самия апостол (3:15—21)
- VIII. Призив за хармония в отношенията между вярващите, взаимна помощ, радост, търпение, молитвен дух и дисциплина на мисленето (4:1—9).
- IX. Благодарностите на Павел за паричната помощ, която е получил от светиите (4:10—20)
- X. Заключителни поздраву (4:21—23)

Коментар

I. Поздравът, похвалата и молитвата на Павел (1:1—11)

1:1 В началото на това Послание стоят имената на Павел и Тимотей, които са споменати едно след друго. Това обаче не означава, че Тимотей също участва в написването на Писмото. Той е бил заедно с Павел в момента, когато за пръв път е посетил Филипи, и затова светиите го познават. Сега **Тимотей** е отново заедно с **Павел**, който започва да пише това Писмо.

Павел е вече старец (Филим. 9), докато Тимотей е все още младеж. По този начин младостта и старостта застават под един ярем, за да служат на най-добрия Господар. Джайет изразява това много добре: „*Това сътрудничество е един съюз на пролетта с есента, на ентузиазма с опита, на импулсивността с мъдростта, на нежната надежда с тихата и богата увереност.*“²

И двамата служители са представени като **слуги на Исус Христос**. И двамата обичат своя Господар. Връзките на Голгота ги свързват със служението на техния Спасител завинаги.

Писмото е адресирано до **всичките светици в Христос Исус, които са във Филипи**, заедно с **епископите и дяконите**. Местоимението „*всички*“ се среща доста често в това Послание. Обичта на Павел обхваща **всички** хора, които принадлежат на Господа.

Изразът „**светиите в Христос Исус, които са във Филипи**“, описва двустранното положение на вярващите. Що се отнася до духовното им положение, вярващите са отделени от Бога в **Христос Исус**, а що се отнася до географското им положение, те са във **Филипи**, т. е. на две места по едно и също време!

След това апостолът споменава „**епископите и дяконите**“. **Епископите** са старейшините или надзорниците в събранието — онези, които се грижат за пасторска обич за Божието стадо и които го водят чрез примера на личния си благочестив живот. **Дяконите**, от друга страна, са служители на църквата, които вероятно се занимават главно с материалните и проблеми от рода на финансите и др.

В църквата има само три групи вярващи — **светици, епископи и дякони**. Ако в нея имаше и свещеник, Павел сигурно щеше да го спомене. Но той говори само за **епископи** (в мн. ч.) и **дякони** (също в мн. ч.).

Забележете само колко просто е била организирана ранната църква! Най-напред са били **светиите**, след това — техните *духовни водачи* и накрая — *временните служители*. Това е всичко!

1:2 Според характерния си поздрав апостол Павел желае на светиите **благодат... и мир**. Тази благодат не е толкова благодатта, която идва върху грешника по време на неговото обръщение, колкото **благодатта**, която той непрекъснато трябва да получава пред престола на благодатта и която му помага съевременно (Евр. 4:16). Погобно и **мирът**, който Павел желае на светиите във Филипи, не е толкова мирът с Бога, който те вече имат, колкото **мирът** от Бога, който те непрекъснато получават чрез молитва и благодарение (4:6, 7).

И двете благословения идват „**от Бога, нашия Отец, и от Господа Исуса Христа**“. Апостолът почита Сина така, както почита Отца (Йоан 5:23). Няма никакво съмнение, че за Павел Исус Христос е Бог.

1:3 Сега Павел дава израз на своите чувства в една благодарствена песен. Това не е нищо ново за апостола. Стените на затвора във Филипи сигурно още помнят еката от песните на Павел и Сила по време на затварянето им там. Вероятно апостолът пише тези думи като затворник в Рим, който все още продължава да пее „песни в нощта“. Несломимият Павел! **Всеки път**, когато апостолът си спомня за филипяните, споменът събужда благодарение в сърцето му. Те не само са негови деца във вярата, но и в много отношения са се показали като църква за пример.

1:4 **Всяка молитва** на Павел за филипяните е изпълена с **радост**. За него да се моли за тях не е досадно задължение, а истинско удоволствие. От този и много други пасажи в Писмата на апостола виждаме, че Павел е бил човек на молитвата. Това обяснява до голяма степен защо е бил използван по такъв чуден на-

чин от Бога. Когато си помислим за големите разстояния на неговите пътешествия и огромния брой християни, които е познавал, не можем да не се удивим на искреността и сърдечността на интереса, който той е проявявал към всички тях.

1:5 Конкретната причина за благодарението на Павел е участието на филипяните в **делото на благовестието от първия ден до сега**. Това тяхно участие би могло да включва както парична помощ, така и молитвена подкрепа и пълна отгаденост на разпространението на блабата вест. Споменаването на „**първия ден**“ ни кара да се запитаме дали началникът на тъмницата е бил все още жив, когато това Писмо е било прочетено пред събранията във Филипи. Ако е бил жив, то сигурно това напомняне на първото запознаване на Павел с вярващите филипяни сигурно е събудило в неговото сърце рой възнуващи спомени.

1:6 Мислейки си за доброто начало на вярващите в християнския живот, апостолът е **уверен**, че Бог ще завърши **доброто дело**, което е **започнал**.

*Делото, започнато от Неговата
благодат,
силната Му мишица ще довърши.
Словото, което Той изговори,
никой никога не ще прекърши.*

Огастъс Топлейду

Под „**доброто дело**“ може да се разбира или тяхното спасение, или активното им материално участие в разпространението на благовестието. **Денят на Исус Христос** се отнася до времето на Второто пришествие на Исус Христос, когато Той ще дойде, за да заведе Своите хора на небето, и който вероятно включва и Христовото съдилище, когато служението на отделните християни ще бъде оценено и възнаградено.

1:7 Павел смята, че има пълно право да благодари за филипяните. В **сърцето** си той трайно пази спомена за верността

им към него — било когато е бил в изпитание, било в затвора, било по време на недовите пътешествия, **за да защитава и утвърждава благовестието. Защитата на благовестието** включва отговорите, които Павел дава на своите критици, а утвърждаването на благовестието — работата за укрепването на посланието в сърцата на вече повярвалите в него християни. Както казва У. Е. Вайн, „Благовестието може както да събаря враговете си, така и да укрепява приятелите си.“³ „**Благодатта**“ тук означава незаслужена сила от Бога, която помага на вярващите да продължат да вършат делото на Господа дори когато са подложени на най-жестоки преследвания.

1:8 Споменът за верността на филипяните кара апостола **да желае** да бъде отново с тях и той призовава **Бога** да му бъде **свидетел** за това **колко много** той копнее за тях **със сърдечната любов на Исус Христос**. Любовта на апостол Павел към светиите от Филипи става още по-необикновена, когато си спомним какъв е неговият произход и на кого той пише това Писмо — юдеин на езичници! Божията благодат е сложила край на тази древна вражда и сега както юдеи, така и езичници са едно в Христос.

1:9 Тук благодарението отстъпва мястото на молитвата. За какво ще се помоли Павел — може би за богатство, уют и освобождение на филипяните от притесненията? Не. Той се моли **любовта** им да изобилства **все повече** и **повече с познание** и **всякакво разбиране**. Главната цел на християнския живот е християнинът да **възлюби** Бога и да **възлюби** ближния си. Но любовта не е нещо, което се основава на емоциите. Ако искаме да служим резултатно на Господа, ние трябва да използваме нашия ум и да **бъдем проницателни**. В противен случай усилията ни могат да се окажат напразни. Затова тук Павел се моли за филипяните не само да продължат да показват християнска любов, но и тази тяхна **лю-**

бов да бъде изобилно наситена с **пълно познание и всякакво проникновение**.

1:10 По този начин просветената любов ще помогне на светиите да различават **по-превъзходните** неща. Във всички области на живота има неща, които са добри, и неща, които са по-добри. Често доброто е враг на най-доброто. За да можем да служим най-резултатно, ние трябва да можем да разпознаваме тези разлики.

Просветената любов ще помогне на светиите да избягват също така това, което е съмнително или неправилно. Павел желае филипяните да бъдат **искрени**,⁴ т. е. напълно прозрачни и чисти за деня на Христос. **Безукорни*** не означава безгрешни. Ние всички съгрешаваме, но безукорният човек когато изповядаме и изоставим греха, в който сме изпаднали, и когато се извиним и възстановим по възможност загубите на онези, които сме оцетили, ставаме безгрешни.

Също както в 6 ст. **денят на Христос** означава времето на Грабването и последващия го съд над делата на вярващите.

1:11 Последната молба на апостола изразява желанието му християните да бъдат **изпълнени с плода на правдата** или с **плода**, който ражда **правдата**, т. е. с всички християнски добродетели, които съставляват праведния живот. Източникът на тези добродетели е **Исус Христос**, а целта им — **прославянето и възхваляването на Бога**. Тази молба на Павел съответства много точно на пасаж в Исая 61:3: „За да се наричат гърбета на правда („**изпълнени с плода на правдата**“), насадени от Господа („**които са чрез Исуса Христа**“), за да се прослави Той („**за слава и хвала на Бога**“).“

„Плодът — казва Лимън Щраус — е свързан тясно с идеята за връзката ни с Христос и очакванията Му за нас. Клонии-

* Както е предадена думата „незлобни“ в НИПБКДж: англ. „without offence“. — Бел. рег.

те на лозата са предназначени да раждат плод.“⁵

II. Затварянето на Павел, бъдещите му перспективи и молбата му да бъде запазен (1:12—20)

1:12 Молитвата е приключила в предишния стих. Сега Павел ни запознава със своите благословения, т. е. с ползата, която му е донесъл престоят в затвора. Джаует нарича този пасаж „Щастието, което идва от нещастие“.

Апостолът би желал **братята му да знаят, че онова, което се е случило с него, т. е. съдебният процес и неговото затваряне, е спомогнало много повече за успеха, отколкото за неуспеха на благовестието**, както би могло да се очаква. Това е още една прекрасна илюстрация за начина, по който Бог осуетява злите планове на демоните и хората, и за начина, по който Той използва трагедията, за да постигне победа, и пепелта — за да извае красота. „Човекът върши злите Си дела, но Бог гори и тогава изпълнява Своите намерения.“

1:13 В този стих апостолът ни казва, че на всички е станало **известно, че оковите на Павел са окови за Христос**. С това той иска да каже, че хората са разбрали, че той е бил затворен заради свидетелството си за Христос, а не като криминален престъпник или злодей.

Действителната причина за неговите **окови** е станала известна на „**цялата претория** и всички друзи“. Преторията може да бъде: или (1) **стражата** на преторията, т. е. римските войници, които пазят императорския палат; или (2) самата сграда. Преторията като сграда би могла да включва и всички, които живеят в нея. Във всеки случай Павел казва, че неговото затваряне е послужило за свидетелство на всички представители на римската империя около него.

Т. У. Дръри казва следното:

„*Същата тази верига, с която дисциплинираната римска стража е завързала ръката на затворника, е осигурила най-*

малкото един слушател, който да разпространи историята за търпеливото му страдание заради Христос сред онези, които през следващия ден са отишли да прислужват може би на самия Нерон.“⁶

1:14 Второто благоприятно следствие от затварянето на Павел е окуражаването на други християни да говорят по-смело, когато свидетелстват за Христос Исус. Често пъти гоненията могат да повлияят на християните така, че някои много тихи и срамежливи вярващи да се превърнат в безстрашни свидетели.

1:15 Някои от хората, които проповядват Христос, правят това от завист и желание за спор. Те говорят за Христос, защото **ревнуват** или защото обичат да се препират.

Други имат честни и чисти мотиви. Те проповядват Христос „**от добра воля**“, с искреното желание да помогнат на апостола.

1:16 Хората, които проповядват благовестието **от чиста и искрена любов, знаят, че Павел е решен твърдо да защитава благовестието**. В тяхното служение няма нищо егоистично или отцепническо. Те знаят много добре, че Павел е затворен в тъмницата заради смелостта си в отстояването на **благовестието**. Затова те са решени твърдо да продължават да работят, докато той е в затвора.

1:17 Завистливите проповедници си мислят, че като проповядват Христос, ще утежнят по този начин още повече престоя на Павел в затвора. Посланието, което те носят, само по себе си е добро. Лошо е тяхното отношение към него. Колко е тъжно наистина, когато си помислим, че човек може да участва в християнското служение от егоистични побуди — от алчност, дух на съперничество, гордост или завист. Това ни показва колко много трябва да внимаваме и за личните си мотиви, с които служим на Господа. Нашето служение никога не трябва да бъде мотивирано от желание

да покажем себе си, да спомогнем за развитието на някоя религиозна секта или за да провалим други християни.

Това е един добър пример за това, че любовта ни трябва да изобилства с познание и проникновение.

1:18 Погрешните мотиви на някои хора при проповядването на благовестието не отчайват Павел. И двата вида проповедници **проповядват** не друг, а **Христос**, което е голяма радост за него.

Наистина е учудващо, че и при такива трудни обстоятелства Павел нито се самосъжاليا, нито очаква от другите да го съжالياват, а е изпълнен с Господната радост и насърчава читателите си също да се радват.

1:19 Изходът от всичко това е насърчителен. Апостолът знае, че всички събития ще се развият така, че той да бъде спасен. Под „спасение“ тук не трябва да се разбира спасението на душата на Павел, а освобождението му от затвора. Средствата, които Бог ще използва, за да го освободи, ще бъдат **молитвите** на филипяните и **подкрепата на Духа на Исус Христос**. Обърнете внимание на значението, което Павел отдава на молитвите на слабите светии. Той ги смята за достатъчно силни, за да осуетят намеренията и могъществото на цял един Рим. И това наистина е така: чрез молитва християните могат да повлияят върху съдбата на цели народи и да променят хода на историята.

„**Даването... на Духа Исус Христов**“ означава силата на Светия Дух, използвана в подкрепа на Павел, или силата, която Светият Дух ще даде на Павел. Като цяло това се отнася до „безграничните запаси, които Духът предоставя на вярващите, за да им помогне да устоят независимо от обстоятелствата.“

1:20 Мисълта за молитвите на християните и помощта на Светия Дух кара Павел да изрази **усърдното си очакване и надежда**, че никога няма да се **посрамя**, а винаги ще може да свидетелства за Христос безстрашно и открито.

Независимо от изхода на съдебните процеси — дали ще бъде освободен или осъден на **смърт** — единственото желание на апостола е **Христос да бъде възвеличен в неговото тяло**. Да бъде възвеличен Христос, не означава Христос да бъде направен по-велик. Той винаги е велик и нищо от това, което ние правим, не може да Го направи по-велик, отколкото е. Да възвеличим Христос, означава да направим така, че Той да бъде оценен и възхваляван от другите. Гай Кинг показва как Христос може да **бъде възвеличен** чрез наша **живот**:

„... чрез устни, които носят спасителното свидетелство за Него; чрез ръце, които работят в Неговото прекрасно служение; чрез крака, готови веднага да тръгнат и да изпълняват Неговите поръчки; чрез колене, смирено свити в молитва за Неговото царство; и чрез рамене, щастливи да си носят тежестите един на друг.“⁷

Христос може да **бъде** също така **възвеличен** и чрез нашата **смърт**:

чрез тела, изнемощели от служене на Него; прободени от вражески саби; накъсани на части от камъни или изгорени на клада.

1:21 Тук, в този стих, съвсем накратко е синтезирана философията на живота на Павел. Той не живее за пари, нито за слава, нито за удоволствие. Целта на неговия живот е да обича Господ Исус, да Му се покланя и да Му служи. Той иска неговият живот да бъде като живота на **Христос**. Исква Спасителят да живее Своя живот чрез него.

За него **да умре, е придобивка**. За християнина смъртта означава да отиде там, където ще бъде с Христос и ще бъде като Него щавинаги. Тя означава да Му служи с несъгрешаващо сърце и крака, които никога няма да се заблудят. Обикновено ние не мислим за смъртта като за придобивка. За съжаление гнес хората смятат, че „да живееш е придобивка, а да умреш — край на всички придобивки“. Но — както казва Джаулет —

„за апостол Павел смъртта не е някаква тъмно място, където всички наши съкровища бързо изгниват, а място на удивителна промяна, на „един покрит път, който води към светлината“.⁸

1:22 Но ако Божията воля е Павел да поживее още малко в **плътта**, това означава плод от неговия **труг**. Той ще може още малко да помогне на Господните хора. Но за него е трудно да прецени дали е по-добре да отиде при Спасителя, Когато той обича, или да остане на земята, за да служи на Господа, което той също много желае. Той не знае кое от двете да **избере**.

1:23 Затова апостолът се чувства **притиснат натясно между двете**: трудно му е да каже коя от **двете възможности** е за предпочитане — да отиде у дома на небето или да остане на земята като апостол на Христос Исус.

Павел горещо желае **да отиде и да бъде с Христос, което е далеч по-добре**. Ако апостолът гледаше само на своите собствени интереси, несъмнено това би бил изборът, който би направил.

Забележете, че Павел не вярва в никаква теория за заспиването на душата. Той вярва, че по време на смъртта християнинът **опиства да бъде с Христос** и че той напълно съзнателно се наслаждава на Господното присъствие. Колко нелепо би прозвучала някоя от следните реплики от неговите уста: „Животът за мен е Христос; а да заспя — придобивка.“ Или: „Да умра и да заспя е далеч по-добре.“ В НЗ „заспиването“ като термин се използва за състоянието на **тялото** на вярващия по време на смъртта (1 Сол. 4:14), но то никога не се използва за състоянието на неговата душа. Заспиването на душата е мит.

Забележете също, че смъртта не трябва да се смесва с идването на Спасителя. По време на смъртта ние **опистваме, за да бъдем с Него**, а по време на Грабването Той **идва при нас**.

1:24 Но за Павел е **по-нужно** да живее на земята още известно време **заради**

филипяните. Едва ли има някой, който да не се впечатли от липсата на всякакъв егоизъм в широкото сърце на този човек. Павел изобщо не мисли за собствената си изгода или удобство, а единствено за **напредъка на Христовото дело** и **благополучието на Неговите хора**.

1:25 И **въз основа на тая увереност** — увереността, че все още е необходим на земята, за да **наставява, утешава и окуражава светшите**, Павел знае, че няма да умре сега. Как може да знае това? Ние вярваме, че той е **живял толкова близко до Господа, че Светият Дух е могъл да му предаде това знание**. „Интимното благоволение на Господа е с ония, които Му се боят“ (Пс. 25:14). Онези, които живеят, обитават в Божиите дълбочини и в тихо размисление, чуват тайни, които иначе не могат да бъдат чути заради шума, блъсканицата и забързания ритъм на днешния живот. За да чуеш нещо или някого, трябва да си близо до него. Павел е бил близо до Господа.

С **оставането си в плътта** Павел ще може да **спомогне за духовния напредък на филипяните и да увеличи радостта**, която те имат чрез вярата си в Господа.

1:26 С **продължаването на неговия живот и служение на земята** филипяните ще могат още повече **да се хвалят в Господа**, когато той **дойде отново при тях**. Можем да си представим с каква голяма **радост** филипяните биха посрещнали апостола, ако той би **отишъл във Филипи — как биха го прегръщали и целували**, как биха **хвалили Господа!** Може би те биха казали: „Павле, ние наистина се молихме за теб, но честно казано, никога не очаквахме да те видим отново. Но сега хвалим Господа, че те **изпрати още веднъж при нас!**“

1:27 В този стих Павел **отправя към филипяните едно предупреждение**: „**Само се обхождайте достойно на Христовото благовестие**.“ Християните трябва да **приличат на Христос**. Гражданите на небето трябва да се **държат достойно за своето гражданство**. Нашето по-

ведение трябва да отговаря на нашето положение.

Освен увещанието за последователност апостолът отправя към филипяните и един призив за постоянство. И поточно, той желае — независимо дали идва да ги види, или **отсъства** от тях — да чуе за тях, че стоят **твърдо** в един **дух** и че се борят заедно за **вярата на благовестието**, т. е. християнската вяра. Християните имат един общ враг. Те не трябва да се борят помежду си, а да обединят усилията си в борбата срещу врага.

1:28 Християните също така не трябва да се **плашат** от противниците на благовестието. Безстрашието в лицето на преследванията има двустранно значение. От една страна, то е доказателство за гибелта на онези, които се борят срещу Бога, а от друга — знак за **спасение** на тези, които излизат храбро срещу врага. Тук под „спасение“ вероятно трябва да се разбира спасението в бъдещия му аспект, когато светиите ще бъдат окончателно избавени от изпитанията и когато ще бъдат изкупени и телата им, а не само духовете и душите им.

1:29 Филипяните трябва да помнят, че имат привилегията не само да вярват в Христос, но и **да страдат** за Него.

Д-р Грифит Джон разказва един случай, когато тълпа от враждебно настроени хора се нахвърлили върху него с юмруци. Когато след малко вдигнал ръка и попилал лицето си, д-р Джон видял, че цялата му ръка била в кръв. И тогава „цялото му същество било разтърсено от едно изключително чувство на ликуване и радост от това, че бил счетен за достоен да пострада за Христовото име“. Не е ли прекрасно, че дори едно такова ужасно нещо като страданието е издигнато толкова от християнството? И наистина, „и най-дребното нещо, когато се свърже с Безкрайния Бог, започва да свети с огъня на безсмъртието“. Кръстът облагородява и възвишава.

1:30 Връзката между този и предишния стих може да се разбере по-добре, ако добавим израза „...тъй като...“:

„На вас ви е дадена и привилегията да страдате за Христос, **тъй като** вие участвате в **същата борба**, в която **сте видели**, че участвам **и аз**, когато бях във Филипи, **и за която сега чувате**, че участвам.“

III. Увещание за единство, основано на примера на Христос за смирение и жертвоготовност (2:1—16)

Въпреки че църквата във Филипи е църква за пример в много отношения и въпреки че Павел не веднъж я е препоръчвал горещо, в нея все пак има една опасна скрита тенденция към съперничество между светиите. Така например между две от жените — Еводия и Синтихия — има конфликт (4:2). Добре е да помним това, **тъй като** във 2 гл. апостолът пряко говори за причините за споровете сред Божиите хора и начините за тяхното изцеление.

2:1 Съюзът „ако“ тук не изразява съмнение, а е начало на аргумент. В този стих апостолът изрежда четири важни съображения, които трябва да приближат вярващите един към друг, за да живеят в разбиране и взаимна помощ. Апостолът всъщност казва следното: „**Тъй като** има толкова голяма утеха **в Христос**, **тъй като** Неговата **любов** е толкова убедителна, **тъй като** Светият Дух ни свързва в такова чудно **общение** и **тъй като** в християнството има толкова нежно **милосърдие** и **състрадание**, ние трябва да можем да живеем в хармония един с друг.“

Ф. Б. Мейър описва тези четири мотива, както следва:

1. Утешението на Христос.
2. Нежната загриженост, която идва от любовта.
3. Споделянето на един и същ Дух.
4. Човечността и състраданието.⁹

Ясно е, че апостолът се обръща към филипяните с призив за единство, осно-

ван на общото им посвещение на Христос и на общото притежание на Светия Дух. С всичко онова, което имат **в Христос**, частите на Неговото тяло трябва да живеят в единство на целта, взаимно обич, разбиране и съчувствие.

2:2 Ако всичко това има значение за филипяните, тогава Павел ги моли, на основание на тези аргументи, **да направят радостта му пълна**. До този момент филипяните наистина са гоставили на Павел много радост. Той изобщо не отрича този факт, но сега ги моли да направят чашата на неговата радост по-горна. Те могат да направят това, **като имат един и същ ум и една и съща любов и като бъдат еднородни и едномислени**.

Дали това означава, че всички християни трябва да мислят и да действат абсолютно еднакво? Божието слово никъде не казва това. От нас определено се очаква да сме едномислени по основните въпроси на християнската вяра, но е ясно, че по много второстепенни неща нашите мнения ще се различават. *Еднаквостта* и *единството* са две различни неща. Второто спокойно може да съществува без първото. И макар че можем да имаме различия в мненията по второстепенни въпроси, ние спокойно можем заради доброто на другите да пренебрегнем тези различия там, където не става въпрос за нещо важно.

Да имаме **един и същ ум**, означава да имаме Христовия ум, да виждаме нещата така, както Той би ги виждал, и да откликваме така, както Той би откликвал. Да имаме **една и съща любов**, означава да показваме към другите **същата любов**, която Господ е показал към нас, независимо от цената, която трябва да платим. Да **бъдем еднородни** означава да работим заедно в хармония и разбирателство за постигане на общата цел. И последно, да **бъдем едномислени** означава действията ни да бъдат толкова обединени, че всички да виждат, че те са ръководени от ума на Христос.

2:3 Ние не трябва да правим „нищо от партизанство или от тисеславие“, тъй като те са най-големите врагове на единството на Божия народ. **Партизанството** е желанието да бъдеш първ на всяка цена. **Тисеславие**то означава гордост или стремеж към самоизтъкване. Винаги, когато има хора, които са заинтересовани да изградят някаква партия около себе си или преследват постигането на лични интереси, има и стремеж към съперничество и борба за власт. Изходът от това положение е даден в последната част на стиха: „...но със смиреностъргие нека всеки счита другия за по-горен от себе си.“ Това не означава, че трябва да считаме престъпниците за хора с по-висок морал от нашия, а че трябва да живеем за другите, а не за себе си, като поставяме техните интереси над нашите. Да се прочете едно таква увещание в Божието слово не е трудно, но да се разбере какво точно означава то, и след това да се приложи на практика, никак не е лесно. Да **считаме другия за по-горен от себе си** е нещо толкова чуждо на човешкото мислене, че ние изобщо не можем да го извършим със собствени си сили. Само когато човек получи сила от Светия Дух, след като Той гоиде да живее в него, само тогава той може да счита другия за по-горен от себе си.

2:4 Лекът на проблемите, които възникват сред Божиите хора, е да се интересувате повече от живота на **другите**, отколкото от **собствения** си живот. Ключът към този пасаж се съдържа в думата „**другите**“. Само когато отдаваме живота си във всеотдайно служение на другите, само тогава ние ще можем да се издигаме над обикновените егоистични стремежи на човека.

*Отдавай себе си на другите! —
такъв да бъде твоят живот.
Ходи в любов и всеотричане
и подражайвай на Христос.*

Чарлз Д. Мейгз

2:5 „Имайте в себе си същия ум, който беше и в Христа Исуса.“ Сега Павел насочва вниманието на филипяните към примера на Господ Исус. Какво беше Неговото отношение към другите? Как се държеше Той към тях? Гай Кинг описва ума на Господ Исус като: (1) неегоистичен; (2) пожертвувателен; (3) ум на служител. Господ Исус непрекъснато мислеше за другите.¹⁰

*Той нямаше сълзи за Своите мъки,
но — кървава пот за моите скърби.*

Чарлз Х. Гейбриъл

2:6 Фактът, че Христос Исус е бил **в Божия образ**, показва, че Той е съществувал като Бог още от вечността. Това не означава, че Той само е приличал на Бога, а че действително е Бог в най-истинския смисъл на тази дума.

И въпреки това Господ Исус **не е счел, че трябва да държи твърдо на равенството с Бога**. Тук е особено важно да направим разлика между лично и позиционно равенство с Бога. Що се отнася до Неговата Личност, Христос винаги е бил, е и ще бъде равен на Бога. За Него ще бъде невъзможно да се откаже от това. Но позиционното равенство е нещо различно. По положение Той е бил равен на Своя Отец още през вечността и се е наслаждавал на небесните слави. Но Той **не е счел** това Свое положение за нещо, което трябва да държи на всяка цена. Когато цял един свят, цяло едно изгубено човечество се е нуждало от спасение, Той е пожелал да отстъпи от това Свое положение на равенство с Бога и да се откаже от всички небесни радости и удобства. Той **не ги е счел** за нещо, на което трябва да държи вечно и при всички обстоятелства.

И така, Господ Исус е решил да гоиде в този свят, за да понесе противоположността на грешниците против Себе Си. Бог Отец никога не е бил оплюван, бит или разпъван. В този смисъл Отец е по-велик от Сина — не толкова като Лич-

ност, колкото по отношение на Неговото положение и начин на живот. В Йоан 14:28 Исус изразява следната мисъл: „Ако Ме любехте, бихте се зарадвали загдето отивам при Отца; защото Отец е по-голям от Мене.“ С други думи, учениците би трябвало да се зарадват, като научат, че Той отива у дома на небето. Докато е на земята, хората се отнасят с Него с голяма жестокост и Го отхвърлят. Затова Той се намира в лошо положение от Своя Отец и в този смисъл Неговият Отец е по-велик от Него. Но когато се върне в небето, Той ще бъде равен на Отец както по *положение*, така и като *Личност*.

Гифърд ни предлага следното обяснение:

„И така, във втората част на стиха (...не счете, че трябва твърдо да държи на равенството с Бога...)“ не се описва природата или същността..., а самият начин на съществуване, както и това, че един начин на съществуване може да бъде сменен с друг, макар и дълбоката му същност да остава непроменена. Нека да вземем примера, даден от самия свети Павел във 2 Кор. 8:9: „...че богат като бе, за вас стана сиромах, за да се обогатите вие чрез Неговата сиромашия.“ Тук и в двата случая се говори за промяна в начина на съществуване, а не в природата на съществуване. Когато един беден човек стане богат, неговият начин на съществуване се променя, но неговата природа като човек си остава същата. Така е и с Божия Син: от богат и славен начин на съществуване, представляващ подходящо и достойно изявление на Неговата божествена природа, по време на Своя човешки живот Той е слязъл заради нас на земята и заедно с човешката природа е възприел и един много по-низ и по-беден начин на съществуване.“¹¹

2:7 „...но се отказа от всичко...“ Буквалният превод на този израз е: „...но изпразни Себе Си от всичко...“ Тук веднага възниква въпросът: „От какво е изпразнил Господ Исус Себе Си?“

Отговорът на този въпрос изисква максимално внимание от страна на този, който отговаря. Много човешки опити за обяснение на този израз са завършвали с лишаване на Господ Исус Христос от всички Негови божествени атрибути. Има хора, които казват, че когато Господ Исус е бил на земята, Той вече не е имал цялото познание и цялата сила; не е бил на всички места едновременно. Според тях, когато е слязъл в света като Човек, Той доброволно се е отказал от всички атрибути на божествеността. Някои дори казват, че Той е бил подвластен на ограниченията на всеки човек, че е могъл да греша и че е възприел разпространените мнения и митове на хората от Своето време!

Ние сме категорично против изказвания от този род. Когато е дошъл в този свят, Господ Исус не е оставил нито един от божествените Си атрибути.

Той е бил всезнаещ (всичко Му е било известно).

Бил вездесъщ (присъствал е навсякъде по едно и също време).

Бил е всемогъщ (могъл е всичко).

Това, от което Господ Исус се е отказал, е позиционното Му равенство с Бога. Той е предпочел да скрие славата на Божеството в плътското тяло на Човек. Но макар и скрита, цялата Му слава е била в Него и в отделни случаи дори се е изявявала, както на Планината на преображението. На земята не е имало нито един миг, в който Господ Исус Христос да не е притежавал всички атрибути на Бога.

Той сне от Себе Си

божественото облекло

и скри небесното

под зелено покривало.

Така превъплътен, показа

най-висше естество

и взе отново онова,

което никога не бе оставял.

Както вече казахме, трябва да бъдем много внимателни, когато обясняваме

значението на израза „...но се отказа от всичко...“. Най-добрият начин да сме сигурни, че не грешим, е като продължим да цитираме стиха по-нататък: „...но се отказа от всичко, като взе на Себе Си образ на слуга и стана подобен на хората.“ С други думи, Той се е отказал от всичко, като е приел върху Себе Си нещо, което никога не е имал преди това — образа на човек. Той не е отхвърлил Своята божественост, а само мястото Си в небето — и то временно.

Ако Исус Христос беше само един обикновен човек, това нямаше да бъде никакво отказване. Ние не се отказваме от всичко, като се раждаме в света. Но отказването от всичко се състои именно в това, че Бог е станал Човек. Всъщност единствен Бог може да направи това.

„...като взе на Себе Си образ на слуга...“ Въплъщението и животът на Спасителя могат да се обобщят с тези няколко прекрасни думи от Йоан 13:4: „...стана от вечерята, сложи мантията Си, взе престилка и се препаса.“ Кърпата или престилката е символ на слугата. Тя е била носена от робите. Сложена е била и от благословения Господ Исус, защото Той „не дойде да Му служат, но да служи и да даде живота Си откуп за мнозина“ (Мат. 20:28). Но нека се върнем отново на нашия пасаж и си припомним за какво се говори в него. Сред светиите във Филипи има препирни и Павел ги увещава да имат ума на Христос. Накратко аргументът е следният: ако християните желаят да заемат положение на смирение, да служат на другите и да отдадат живота си в жертва, няма да има препирни. *Хората, които са готови да умрат за другите, обикновено не се карат с тях.*

Христос е съществувал винаги, но е дошъл в света в образа на човек, което означава „като истински Човек“. Човешката страна на Господ Исус е толкова истинска, колкото и божествената Му страна. Той е истински Бог и истински

Човек. Но каква велика тайна е това! Нито един сътворен ум не ще може някога да я разбере.

2:8 Всеки отделен момент от този пасаж описва все по-големи дълбочини на унижението на Възлюбения Божий Син. Той не само е пожелал да остави небесната слава, но и се е отказал от всичко! Приел е образа на Слуга и е станал Човек! Този стих ни казва, че Той е **смирил Себе Си!** Няма дълбочина, до която Господ Исус не би пожелал да слезе, за да спаси нашите престъпни души. Да бъде благословено забинази славното Му име!

Господ Исус Христос е **смирил Себе Си**, като е станал **послушен до смърт**. Колко е чудно това в нашите очи! Той се е подчинил, макар това да е струвало Собствения Му живот. „**Послушен до смърт**“ означава „послушен докрай“. Той е истинският Търговец, Който е отишъл и е продал всичко, за да купи скъпоценния бисер (Мат. 13:46).

„...**даже смърт на кръст**.“ Кръстната **смърт** е била най-срамното смъртно наказание. Тя би могла да се сравни със смъртта на гилотината, на електрическия стол или в газовата камера от наше време — „запазена“ само за убийци. Тази именно **смърт** е била определена и за Най-доброто Нещо от небето, когато То е дошло в този свят. На Него не Му е било позволено да умре нито от естествена смърт в леглото, нито от катастрофа. Господ Исус Христос е трябвало да умре със срамната **смърт на кръста**.

2:9 Този стих показва рязка промяна. Предишният стих описва това, което Господ Исус е направил. Той е избрал и е поел пътя на самоотричането. Той не е търсел слава за Своето Име, а е смирил Себе Си.

В този стих ние виждаме какво *Бог* е направил. Тъй като Спасителят е смирил Себе Си, **Бог Го е възвисил превисоко**. Тъй като Той не е потърсил име за Себе Си, **Бог Му е дал името, което е над всяко друго име**. Тъй като е паднал на ко-

лене, за да послужи на другите, *Бог* е направил така, че **всяко коляно да Му се поклони**.

Каква е поуката от всичко това за филипяните... и за нас? Поуката е, че пътят за горе (за небето) е долу (на земята). Ние не трябва да се величаем сами, а да бъдем служители на другите, така че *Бог* да може да ни възвиси своевременно.

Бог е възвисил Христос най-високо, като Го е възкресил от мъртвите и е отворил небесата, за да Го приеме обратно и да Го сложи да седне отдясно на Себе Си. И не само това — но и **Му е дал името, което е над всяко друго име**.

Изследователите не са еднородни по въпроса какво е това **име**. Някои казват, че това е името Исус, което съдържа името на Йехова. В Исаия 45:22, 23 се казва, че всяко коляно ще се поклони пред името на *Йехова* (или *Бога*).

Други смятат, че „**името, което е над всяко друго име**“, е просто един преносен начин на изразяване на понятието за най-високото място във вселената, едно положение на най-висше превъзходство и господство. И двете обяснения са напълно приемливи.

2:10 *Бог* е бил толкова съвършено удовлетворен от изкупителното дело на Христос, че е наредил **всяко коляно да Му се поклони** — всяко коляно на съществува в небето, на земята и под земята. Това не означава, че всички тези съществува ще бъдат спасени. Онези, които не Му се поклонят *доброволно*, ще бъдат *принудени* да направят това. Онези, които не се примиряват с Него в деня на Неговата благодат, ще бъдат заставени да Му се подчинят в деня на Неговия съд.

2:11 В Своята несравнима благодат Господ измина пътя от славата до Витлеем, до Гетсимания и до Голгота. *Бог* от Своя страна ще Го възвиси, като Му даде вселенска почит и признание на Неговото господство. Онези, които са отхвърлили Неговите икове, един ден ще признат, че са били безумни, че са нап-

равили ужасна грешка и че Исус от Назарет наистина е Господ на славата.

Преди да завършим коментара върху този величествен пасаж, който разглежда Личността и делото на Господ Исус, нека повторим още веднъж, че той бе въведен във връзка с един второстепенен проблем в църквата във Филипи. Павел не започва пасажа с намерение да напише трактат за Господа. Той просто желае да поправи егоистичността и съперничеството, които измъчват светиите. Лекарството за това тяхно болестно състояние е умът на Христос. Павел търси изхода от всяка ситуация в Господа. *„Дори и когато разглежда въпроси, които са изключително деликатни, неприятни и объркващи — казва Ердмън, — апостолът е в състояние да изкаже истината толкова красиво, че тя започва да блести като скъпоценен камък, забит в буца пръст.“*¹²

2:12 След блестящото описание на примера на Христос апостолът вече е готов да отправи увещанието, чиято основа е именно този пример.

Когато е бил сред тях, филипяните винаги са му били послушни. Сега обаче, в неговото отсъствие, те трябва много повече да изработват своето спасение със страх и трепет.

Тук отново стигаме до един изключително спорен библиейски пасаж. Нека още от самото начало подчертаем, че в него Павел не учи, че спасението може да се изработи чрез дела. На много места в своите писания апостолът неколкостранно заявява, че спасението не е чрез дела, а чрез вяра в Господ Исус Христос. Какво тогава би трябвало да означава този стих?

1. Той може да означава, че ние трябва да **изработваме** спасението, което Бог е поставил вътре в нас. Бог ни е дал вечния живот като подарък и ние трябва да покажем това чрез живот на практическа святост.
2. Под „спасението“ тук апостолът може да има предвид разрешението на

проблема на филипяните. Църквата във Филипи е нападната от бацила на съперничеството и кромолничество. Апостолът вече им е предписал лекарството. Сега те трябва да приложат лечението на практика, като имат ума на Христос. Така те ще **изработят своето спасение** и ще постигнат разрешение на своя проблем.

Спасението, за което се говори тук, не е спасението на душата, а освобождението от примките и уловките, които пречат на християните да вършат Божията воля. По подобен начин то е описано и от Вайн като „настоящата опитност на освобождение от злото“.

В НЗ спасението има много и различни значения. Ние вече отбелязахме, че в 1:19 спасението означава освобождение от затвора. В 1:28 то се отнася до окончателното избавление на нашите тела от самото присъствие на греха. Във всеки отделен случай значението на спасението трябва да се определя поне отчасти от самия контекст. Ние смятаме, че в този пасаж **спасението** означава разрешението на проблема, който тревожи филипяните, а именно — караниците между тях.

2:13 Сега Павел им напомня, че за тях е възможно да изработват своето спасение, защото **Бог е, Който действа в тях, за да го желаят и за да го изработват според Неговото благоволение.** Това означава, че **Бог е Този, Който напред влага в нас желанието да вършим Неговата воля, след което действа в нас така, че да успеем да осъществим това желание и на практика.**

Тук отново ние ставаме свидетели на чудесното сливане на божественото с човешкото. От една страна, ние сме призвани да изработваме своето спасение, а от друга, единствено Бог може да ни даде сили да направим това. Всяка от двете страни трябва да извърши своята част от работата: ние — нашата, Бог — Неговата. (Това обаче не се отнася до прощението на греховете или до ново-

рождението. Изкуплението е изцяло дело на Бога. Ние трябва само да повярваме, и влизаме в него.)

2:14 Когато постъпваме според Неговото благоволение, ние трябва да правим това, без да роптаем и без да се съмняваме: „не как да е, а победоносно“. Обикновено **роптанието и съмненията** водят до по-тежки престъпления.

2:15 Когато се въздържаме от оплаквания и препирни, ние ставаме **незлобиви и непорочни** (искрени и чисти). Да бъдеш **непорочен** означава да не могат да те обвинят в нищо лошо (вж. Дан. 6:4). **Непорочният** човек може да съгреша, но след като направи това, ще се извини, ще изповяда греха си и ще възстанови загубите там, където е възможно. Тук „незлобиви“ означава „искрени“ или „чисти“.

Божиите деца трябва да бъдат **безукорни**, **„всрещ опак и извратено поколение“**. Когато животът им е безукорен, той ще блести като чист скъпоценен камък на фона на черната тъмнина на този свят.

Тук Павел ги нарича **„светила на света“**. Колкото е по-тъмна нощта, толкова по-ярко блести светлината. Християните са **светила** или носители на светлина. Те не могат да създават светлина, но могат да отразяват славата на Господа. По този начин другите ще могат да виждат в тях Исус.

2:16 „...като явявате словото на живота...“ Ние светим като светила, но това не означава, че не трябва да свидетелстваме с уста. Нашето свидетелство трябва да бъде двойно — както на нашия живот, така и на нашите уста.

Апостолът знае, че ако филипяните изпълнят своето предназначение, той ще има с какво да се похвали **в деня на Христос**. Той се чувства отговорен не само да води души към спасение, но и да представи всеки човек съвършен в Христос (Кол 1:28).

„Денят на Христос“ означава времето на Неговото Второ пришествие и на съда над служението на вярващия (1:6,

10). Ако филипяните са верни в служението си за Господа, в този ден ще стане ясно, че усилията на Павел **не са били напразни**.

IV. Христосоподобният пример на Павел, Тимотей и Епафродит (2:17—30)

В предишната част Павел използва живота на Господ Исус като най-висш пример за смиреност на ума. Но може би има хора, които биха се изкушили да кажат: „Да, но Той е Бог, а ние сме обикновени смъртни човеци!“ Затова сега Павел дава три примера с обикновени хора, които са показали „ум Христов“ — самият той, Тимотей и Епафродит. Ако Христос е слънцето, то тези трима мъже са луните, които отразяват славата на слънцето. Те са светилата, които светят в мрака на един тъмен свят.

2:17 За да опише служението на филипяните и своето собствено служение, апостолът използва един много подходящ пример. Той описва една картина на **принасяне на възлияние**, което се излива върху самата **жертва** и което се извършва както от юдеи, така и от езичници.

Тук филипяните са представени като онези, които принасят жертвата, а тяхната **вяра** — като самата **жертва**. **Возлиянието** е самият Павел. Той е щастлив, че ще бъде принесен като мъченик, възлияние **върху жертвата и служението на вярата** на филипяните.

Във връзка с това Уилямз ни предлага следния коментар:

„Апостолът сравнява самопожертвувателността и енергията на филипяните със своята собствена самопожертвувателност и енергия, като увеличава тяхната и свежда своята до минимум. И те, и Павел дават живота си за благовестието, но той гледа на тяхното отдаване като на голямата жертва, а на своето — само като на възлиянието, което се излива върху жертвата. Чрез това красиво сравнение апостолът описва ско-

роишното приближаване на своята мъченическа смърт. “13

Ако това се случи, той ще бъде **радостен и ще се радва** на това.

2:18 Подобно и филипяните трябва да **бъдат радостни и да се радват** заедно с Павел. Те не трябва да гледат на неговото възможно мъченичество като на трагедия, а да се радват заради този славен начин на отиване у дома.

2:19 До този момент Павел вече е дал два примера на самопожертвувателна любов — на Господ Исус и на самия себе си. И двамата са пожелали да принесат живота си в жертва. Сега апостолът ни дава още два примера — на **Тимотей** и **Епафродит**.

Павел се надява да **изпрати Тимотей** във Филипи съвсем скоро, за да може да **се утеша**, като узнае чрез него какво е тяхното състояние.

2:20 Сред съработниците на Павел Тимотей единствен проявява такава неегоистична загриженост за духовното състояние на филипяните. **Няма друг**, когото Павел може да изпрати при тях със същата увереност. Това наистина е много висока препоръка за един толкова млад служител като Тимотей!

2:21 Другите съработници на Павел са потънали в океана на **своите собствени** интереси. Те толкова са се отдали на грехите на този свят, че нямат време за „**онова, което е Исус Христово**“. Това не е ли едно послание и към нас с нашите малки светове от домовете, претърпкани с хладилници, телевизори и други подобни неща (Лука 8:14)?

2:22 Тимотей е дете на апостола във вярата и участва в това служение с истинска вярност. Филипяните познават **неговата изпитана вярност**, истинските му достойнства и това, **че служи на Павел** в делото на проповядването на **благовестието така, както едно дете служи на своя баща**.

2:23, 24 Тъй като Тимотей вече е доказал себе си по този начин, Павел се надява да **го изпрати** при филипяните ведна-

га след като разбере какъв ще бъде резултатът от неговото отнасяне до цезаря. Това е и значението на израза „**щом разбере какво ще стане с мен**“. Апостолът се надява, че отговорът на молбата му ще бъде положителен и че той ще бъде освободен, така че да може да отиде и да види филипяните още веднъж.

2:25 Сега ние виждаме ума на Христос у **Епафродит**. Не можем да кажем със сигурност дали Епафродит е същият човек като Епафрас в Колосяни 4:12, но знаем, че той е живял във Филипи и че е бил изпратен при Павел от местното събрание.

Павел говори за него като за: (1) моя „**брат**“; „**съработник**“ и (3) „**спогвижник**“. Първото определение говори за обич, второто — за тежък труд, а третото — за участие в борба. Епафродит е човек, който може да работи с другите, а това е нещо много основно за християнския живот и служение. Едно е вярващият да работи сам и да върши всичко така, както на него му харесва, и съвсем друго е да работи с други вярващи, да свири „втора цигулка“, да търпи различията в характеристиките на отделните християни и да потиска собствените си желания и мнения за сметка на общите. Второто е много по-трудно. Добре би било всички да бъдем **съработници и спогвижници!**

Освен всичко това виждаме, че Епафродит е изпратен от филипяните, **за да послужи в нуждите на Павел**. Това е още един ценен ключ към разбирането на тази личност. Явно Епафродит е човек, който е готов да върши всякаква обикновена и физическа работа. Днес много от нас желаят да вършат само това, което е обществено признато и приятно. Но знаете ли колко благодарни трябва да бъдем на тези, които вършат тихо и незабележимо редица обикновени неща, без които не можем! Тук ние виждаме как вършенето на тази работа е спомогнало за смиренето на Епафродит и как Бог го е възвисил, като е увековечил не-

говото вярно служение във втора глава на Посланието към филипяните, за да могат всички бъдещи поколения да четат за него.

2:26 И така, светиите са изпратили Епафродит при Павел, за да му помогне. За целта той е трябвало да измине едно разстояние от най-малко 1000 км, в резултат на което се е **разболял**. Всъщност той е бил толкова болен, че е бил на умирање. Това сигурно много го е безпокояло — не толкова самата болест, колкото страхът, че светиите могат да чуят за нея и след като чуят, да се укорят, че са го изпратили на такъв дълъг път, който е поставил живота му в опасност. Очевидно Епафродит е човек, чието „сърце е освободено от грижата да мисли за себе си“.

Много от християните имат неприятния навик да се занимават прекалено много със своите болести и болезнки. Често пъти това е израз на все по-растящи грехове в личния им живот: самосъжаление, самовглъбяване и самоизтъкване.

2:27 Епафродит се е **разболял** почти до **смърт**, но **Бог му е показала милост**. Този пасаж е особено важен за нас поради светлината, която хвърля върху въпроса за божественото изцеление:

1. Първо, болестта не винаги е резултат от грях. Тук виждаме един човек, който се е разболял в резултат от вярно изпълнение на своя дълг (вж. 30 ст.: „...понеже заради Христовото дело той гоиде близо до смърт“).
2. Второ, не винаги Божията воля е болният да бъде изцелен свръхестествено и незабавно. Изглежда, че болестта на Епафродит е била госта продължителна и че възстановяването му е било постепенно (вж. също така 2 Тим. 4:20; 2 Йоан. 2).
3. И трето, изцелението е милост от Бога, а не нещо, което можем да изискваме от Него като наше право.

След това Павел добавя, че **Бог е показал милост** не само към Епафродит,

но и към самия него, за да няма скръб върху скръб. Апостолът вече има достатъчно скръб поради своето затваряне. Ако Епафродит беше умрял, скръбта му щеше да стане още по-голяма.

2:28 Сега, след като вече Епафродит е напълно здрав, Павел **бързал** да го **изпрати** у дома. Така филипяните **ще се зарадват** да видят своя възлюбен брат отново, а и Павел ще бъде по-малко тъжен.

2:29 Филипяните не само трябва да **приемат** Епафродит с радост, но и да му **окажат почит** като на скъп Божий човек. Да работиш в служението за **Господа** е голяма чест и привилегия. Светиите трябва да **оценяват** това дори когато става въпрос за някого, когото те много добре познават.

2:30 Както споменахме по-горе, болестта на Епафродит е свързана пряко с неговата неуморна служба за Христос. Това има голяма стойност в очите на Господа. По-добре **да изгориш** за **Христос**, отколкото **да изгниеш**. По-добре да умреш, като Му служиш, отколкото да бъдеш един от милионите в статистическите данни за онези, които умират от болести или от катастрофи.

Дали изразът „**да допълни липсата на вашите услуги към мене**“ означава, че филипяните са пренебрегнали Павел и че Епафродит е направил това, което те е трябвало да направят? Изглежда малко вероятно да е така, тъй като инициативата за изпращането на Епафродит при Павел е била тяхна.

Ние предполагаем, че „липсата на... услуги“ се отнася до **невъзможността** на филипяните да отидат при Павел и лично да му помогнат поради огромното разстояние между Филипи и Рим. Вместо да ги порицае, апостолът просто им казва, че Епафродит като техен представител е направил това, което те не са могли да направят лично.

V. Предупреждение срещу лъжеучителите (3:1—3)

3:1 „Впрочем, братя мои...“ се превежда буквално като „Що се отнася до останалото, братя мои...“ Апостолът има да каже още много неща на своите братя в Христос. Думата, преведена като „Впрочем“, се среща и в 4:8.

В този стих апостолът увещава филипяните да се радват в Господа. Християните винаги могат да намират истинска радост в Господа — независимо от обстоятелствата. „Източникът на всяка песен на вярващия е високо горе в небесата.“ Само ако нещо успее да отнеме на християнина Спасителя, само това може да се повлияе на неговата радост — а това е невъзможно. Радостта на естествения човек се влияе от болката, мъката, болестта, бедността и трагичните събития. Но радостта на християнина се рее високо над вълните на естествения живот. Доказателство за това е фактът, че Павел пише това увещание от затвора. Ние можем да приемем съвета на човек като него без никакви колебания!

Апостолът не смята, че е досадно да им пише едно и също нещо, защото знае, че за тях това е по-сигурно. Но какво е онова, което Павел нарича повторение на едно и също нещо? Дали той има предвид предишното изречение, в което увещава филипяните да се радват в Господа, или следващите стихове, в които ги предупреждава да се пазят от юдейските учители? Ние смятаме, че Павел има предвид второто. Във 2 ст. Павел три пъти използва думата „пазете се“. За него да повтаря тази дума не е досадно, защото това ще послужи за тяхната безопасност, защото по този начин те ще бъдат предпазени.

3:2 Филипяните трябва да се пазят от псетама,*...от злите работници и

от лъжливото обрязване. И трите израза се отнасят най-вероятно до едни и същи хора — лъжеучителите, които се стремят да поставят християните под юдейския закон и които учат, че правдата може да се придобие чрез спазване на закона и извършване на ритуали.

И така, най-напред тези лъжеучители са псета. В Библията кучетата са нечисти животни. Думата обикновено се е използвала от юдеите като нарицателно за езичниците! В източните страни кучетата са били бездомни същества, които са живеели по улиците и са откъждали всичко, което са намирали за ядене. Тук Павел разменя ролите и използва този термин за онези лъжливи учители юдеисти, които искат да покварят църквата. Те всъщност са онези, които живеят отвън, опитвайки се да съществуват чрез ритуали и церемонии. Те предпочитат да „обират трохите, вместо да седят на масата и да участват в празненството“.

Второ, тези лъжеучители са зли работници. Макар и да се представят за истински вярващи, те влизат в християнските събрания само за да разпространяват своите лъжливи учения. Плодовете от тяхната работа могат да бъдат само зли.

И накрая, те са „поборници на обрязването***“. Това е един саркастичен начин на описване на неправилното отношение на тези хора към обрязването. Според тях всеки човек, който иска да се спаси, трябва да бъде обрязан. Но под „обрязване“ те имат предвид най-вече физическото действие, без изобщо да се интересуват от неговото духовно значение. Обрязването говори за смърт на плътта. То означава, че човек не трябва да позволява на желанията на плътската си природа да бъдат задоволени. И макар че тези лъжеучители държат много на физическия акт на обрязване-

* Този израз е пропуснат в превода на Библията от 1924 г. — Бел. на прев.

** Букв. „осакатяването“. — Бел. на прев.

то, на практика те дават пълна воля на плътта. В сърцето си те не признават, че плътта е била разпъната на кръста. Павел казва, че това са хора, които обрязват плътта, без да правят разлика между церемонията и нейното значение.

3:3 Не те, а ние (истинските вярващи) **сме обрязаните** — казва Павел, — т. е. не онези, които са родени от евреи (или които наистина са обрязани), са обрязаните, а тези, които съзнават, че плътта нищо не ползва и че със собствените си сили човек не може да направи нищо, за да спечели Божието одобрение. Сега апостолът изрежда три характеристики на истинските обрязани:

1. Истинските обрязани **се покланят на Бога във** (или чрез) **Духа**, т. е. тяхното поклонение е истинско духовно поклонение, а не просто изпълнение на някакъв ритуал. При истинското поклонение човек влиза в Божието присъствие чрез вяра и излива своята любов, хваление, възхищение и почит. Духовното поклонение, от друга страна, се извършва в красиви сгради и специална обстановка, чрез сложни церемонии, със специални свещенически облекла и редица други неща, които имат за цел да подхранят емоциите на човека.
2. Поклонниците на истинското обрязване **се хвалят със** (или във) **Христос Исус**. Той е единственото основание за тяхната хвалба. Те не се гордеят с личните си постижения, нито с ерудацията си, нито с верността си към различни тайнства.
3. Те **не упават на плътта**. Истинските обрязани не мислят, че могат да се спасят с човешки усилия, нито че след това могат да се опазят сами. Те не очакват никаква помощ от адамовото си естество и не се разочароват, когато наистина не я намерят!

VI. Отказването на Павел от лично му наследство и постижения заради Христос (3:4—14)

3:4 Мисълта за самохвалството на тези мъже с личните им преимущества и постижения предизвиква у апостол Павел усмивка. Щом те могат да се хвалят, колко **повече** той би могъл да се хвали! В следващите два стиха апостолът показва, че той също притежава, и то в превъзходна степен, онези предимства, с които хората обикновено се хвалят. „Изглежда, че Павел притежава всички аристократични качества, които карат мечтите на невярващите да летят и да разпалват техните амбиции.“

Във връзка с тези два стиха Арнът казва следното: „В този пасаж Павел прави инвентаризация на целият запас от предразсъдъци, необходими за подхранването на самочувствието на самоуверения фарисей. Апостолът изпитва удоволствие да извади наяве всичкото „мръсно бельо“ на фарисейската душа и да го покаже открито на всички.“

Ще забележите, че Павел говори за самоувереност на основание на: произход (5а ст.); традиция (5б ст.); дейност (6а ст.) и морал (6б ст.).

3:5 И така, ето списъка на естествените и плътските предимства на Павел:
— **обрязан на осмия ден**: юдеин по рождение, а не исмаилец или юдейци прозелит;

— **от израилевия род**: член на избрания Божий народ на земята;

— **от Вениаминовото племе**: племе, което се е смятало за аристократичен водач (Чис. 5:14) и което е дало на Израел първия му цар;

— **евреин от евреи**: принадлежащ към онази част от нацията, която се гържи здраво за първоначалния си език, обичаи и традиции;

— **според закона** — **фарисей**: фарисеите продължават да се гържат за традицията, докато садукееите се отказват от учението за възкресението;

3:6 — според ревността си желание — **гонител на църквата**: опитвайки се да унищожи християнската „секта“, Павел искрено е смятал, че служи на Бога, тъй като в нея той е виждал заплаха за собствената си религия;

— **според правдата на закона** — **непорочен**: това не означава, че Павел е успял да спазва закона съвършено. В Римляни 7:9, 10 той признава това. Той нарича себе си не безгрешен, а **непорочен**, което означава, че винаги, когато е нарушавал някоя точка от закона, той е внимавал да принесе необходимата жертва. С други думи, той толкова ревностно е съблюдавал юдейските ритуали, че ги е спазвал до последната буква.

Следователно можем да заключим, че по своя произход, традиции, дейност и лична праведност Савел от Тарс е един забележителен човек.

3:7 В този стих обаче всичко това е отречено от апостола. Тук той прави „рекапитулация на своите печалби и разходи“. На едната страна той слага изредените по-горе предимства, т. е. нещата, които са били за него „печалба“, а на другата — само едно име: **Христос**. И така, в сравнение с богатството, което той е намерил в Христос, те не струват пукната пара. Той дори ги **счита като загуба заради Христос**. Във връзка с това Гай Кинг казва следното: „Всички финансови печалби, всички материални придобивки, всички физически постижения, всички интелектуални победи, всички морални завоевания, всички религиозни успехи... Всичко това не е нищо в сравнение с Великата Придобивка.“¹⁴

Докато е уповавал на тези неща, Савел никога не е могъл да бъде спасен. След като е бил спасен, те вече не са означавали нищо за него, защото той е виждал славата на Господа, в сравнение с която всички други слави не представляват абсолютно нищо.

3:8 Идвайки при Христос за спасение, Павел се е отрекъл от всичко, като го е счел за нищо, сравнявайки го с **това пре-**

възходно нещо — **познаването на него-вия Господ Христос Исус**. „Това превъзходно нещо познаването“ е начин да се изрази на еврейски „превъзходното познаване“ или „превъзходната стойност на познаването“.

Апостолът се е отказал от всички човешки основания за хвалба — потекло, национална принадлежност, култура, престиж, образование, религия, лични постижения... Всъщност той **смята всичко това за загуба, за да придобие Христос**.

И макар че в този и следващия стих се използва сегашно време, Павел всъщност говори за времето на своето обръщение. За да придобие Христос, той е трябвало да се откаже от всичко онова, което се смята от хората за особено ценно. За да придобие Христос, той е трябвало да каже „сбогом“ на майчината си религия, бащиното си наследство и личните си постижения.

И той го е направил! Павел е скъсал напълно връзките си с юдеизма като надежда за спасение. Вследствие на това той е загубил семейното си наследство, бил е отречен от бившите си приятели и е бил преследван от своите сънародници. Ставайки християнин, той буквално **е изгубил всичко**.

Използването на сегашно време в 8 ст. създава впечатлението, че Павел все още се стреми **да придобие Христос**. Всъщност той вече е придобил Христос, когато най-напред Го е признал за свой Господ и Спасител. Но употребата на сегашно време показва, че неговото отношение си остава същото, че той все още смята всичко друго за **загуба**, когато го сравни с познаването на Господ Исус. Голямото желание на неговото сърце е: „Христос да бъде моята придобивка.“ Не злато, не сребро, не религиозна известност, а Христос.

3:9 „...и да се намеря в Него.“ Тук отново изречението звучи така, сякаш Павел все още се опитва да се намери в Христос. Истината е, че той гледа на-

зад към жизненоважното решение, което е трябвало да вземе, преди да бъде спасен. Тогава Савел е трябвало да избере или да се бори да заслужи спасението със собствени усилия, или просто да се довери на Христос. И той е направил своя избор. За да се намери в Христос, Савел се е отказал от всичко друго. В момента, в който е повярвал в Господ Исус, той е застанал пред Бога в едно ново положение. Бог вече не го е виждал като дете на грешния Адам, а го е виждал *в Христос* — да се радва на цялото благоволение, на което Господ Исус се радва пред Бог Отец.

По същия начин той е свалил мръсната греха на своята собствена правда, която се е стремил да постигне чрез спазването на закона, и е избрал **правдата от Бога**, която Той дава на всеки, който приеме Спасителя. Начинът, по който Павел говори тук за правдата, предполага идеята за греха или покривало. Човек има нужда от правда, за да може да застане пред Бога и да бъде приет от Него, но сам той не я притежава. Затова в Своята благодат Бог дава *Своята собствена правда* на онези, които приемат Неговия Син за Господ и Спасител. „Който (Бог) за нас *направи* грешен Онзи (Христос), Който не е знаел грех, за да станем ние чрез Него праведни пред Бога“ (2 Кор. 5:21).

И отново трябва да подчертаем, че в 8 и 9 ст. Павел не иска да каже, че все още не е получил правдата от Бога. Точно обратното — той я е получил в момента, в който се е новородил по пътя за Дамаск. Но използването на сегашно време показва, че резултатите от това важно събитие продължават и досега и че Павел все още смята Христос за хиляди пъти по-достоеен от всичко, от което се е отказал.

3:10 Този стих ни помага да усетим най-върховното желание в живота на апостола. Ф. Б. Мейър го определя като „Търсенето на Личния Христос от човешката душа“.

Най-често изследователите тълкуват този стих само в духовно отношение. Те смятат, че **възкресението, страданията и смъртта**, за чието познание говори Павел, не трябва да се разбират буквално, а по-скоро като описание на някакви духовни опитности, като например душевни страдания, умирането на себе-то, живеенето на възкресен живот и т. н. Ние обаче предпочитаме да тълкуваме този стих буквално. Павел казва, че иска да живее така, както е живял Христос. Ако Исус е страдал, то и Павел иска да страда. Ако Исус е умрял, то и Павел иска да умре, като се отдаде на служението за Христос дори до мъченичество. Ако Исус е възкръснал от мъртвите, то и Павел желае да направи същото. Апостолът много добре знае, че ученикът не е по-горен от своя Учител. Затова той желае да последва Христос в Неговите **страдания, смърт и възкресение**. Апостолът не смята, че всички трябва да направят това, но смята, че за него друг път няма.

„...за да позная Него...“ „Да позная Него“ означава „да Го опознавам всеки ден по такъв интимен начин, че самият аз да приличам все повече и повече на Христос“. Апостолът желае да се възпроизведе в него животът на Христос.

„...силата на Неговото възкресение...“ **Силата**, която възкреси Господ от мъртвите, е представена в Библията като най-превъзгодната изява на Неговата мощ, която вселената някога е виждала (Еф. 1:19, 20). Изглежда, че цялото дяволско войнство е било твърдо решено да задържи тялото на Христос в гроба. Но превъзгодната Божия сила е победила тази дяволска армия, като на третия ден е възкресила Господ Исус. Същата тази сила сега е предоставена на разположение на всички вярващи (1:19), които могат да я имат чрез вяра. Павел заявява своето желание да употреби тази сила в своя живот и свидетелство.

„...и общението в Неговите страдания...“ За да може да страда заради Хрис-

мос, вярващият се нуждае от божествена сила. Затова именно и „силата на Неговото възкресение“ е спомената преди „общението в Неговите страдания“.

В живота на Господа страданието предшества славата. Така трябва да бъде и в живота на Павел. Той най-напред трябва да участва в **страданията** на Господа. Апостолът знае, че неговите собствени страдания не притежават и в най-малка степен изкупителна сила, но знае също така, че не би било нормално да живее уютно и удобно в един свят, който е отхвърлил, бичувал и разпнал неговия Господ. Джаует ни предлага следния коментар: „Павел не се задоволява да сподели с Господа само победата на Елеонския хълм. Той желае да почувства нещо и от болката, студа и самотата на Гетсиманската градина.“¹⁵

„...ставайки съобразен със смъртта Му.“ Както вече казахме преди малко, това твърдение се обяснява обикновено като желание от страна на Павел да живее живота на разпнатия на кръст Христос, да умре на практика за греха, за себе си и за света. Но ние смятаме, че такова едно тълкуване отнема на текста неговата истинска сила. Значението на този текст е много по-широко. Павел е един страстен и верен последовател на Този, Който умря на Голготския кръст. И не само това, той е свидетел на смъртта на първия мъченик на християнската църква; бил е дори съучастник в неговото убиване! Ние смятаме, че тук Павел иска да каже, че желае да даде живота си като възлиятелна жертва също като Господ Исус и като Стефан. Може би той би се чувствал неудобно да се срещне със Стефан в небето, пристигайки там по един по-удобен път от пътя на мъченичеството. Същото мнение е изказано и от Джаует:

„Много християни се задоволяват с отдаване, при което няма „проливане на кръв“. Те дават това, от което лесно могат да се лишат. Техните дарения са неща, които не са ил необходими, и лишаването им от тях не изисква жизнено-

важна жертва. Те участват в жертването дотогава, докато то не застрашава техния живот. В момента, в който от тях се иска да дадат нещо жизненоважно, те изчезват. Те винаги са там, където има показна победа, и винаги са готови да дадат малко пари за външни украси като знамена и палмови клонки. Но в момента, в който виковете „Ура!“ и „Осанна!“ се заменят от застрашителен ропот и заплахи и пред тях се изправи гледката на Голгота, те бързо се измъкват и се оттеглят на топло.

Тук обаче ние виждаме един апостол, който радостно очаква настъпването на този върховен момент. Той дори е почти недоволен от малките капки кръв, които пролива в служението си за царството! Готов е, ако трябва, да пролее всичката си кръв!“¹⁶

По подобен начин звучат и думите на Хъдсън Тейлър:

„Ние наистина трябва да отдадем себе си за живота на света... Принасянето на плод включва и носенето на кръст. „Ако житното зърно не падне в земята и не умре, то си остава самотно.“ Ние знаем как Господ Исус е дал много плод — не само като е носил Своя кръст, но и като е умрял на него. Имаме ли и ние общение с Него именно в това? Няма двама Христоси — един лесен Христос за безгрижните християни и един труден и страдащ Христос за усърдните вярващи. Има само един Христос. Готови ли сме ние да пребъдваме в Него и по този начин да даваме плод?“¹⁷

И последно, ето какво казва Коутс:

„Познаването на Христос в слава е върховното желание на сърцето на Павел. Това желание никога не трябва да съществува, без да поражда силен копнеж да достигне Христос там, където е. Следователно сърцето, което копнее за Него, инстинктивно се обръща към пътя, по който Той стигна до това място на слава, и искрено желае да Го достигне там именно по този път. Сърцето пита: „Как

Той достигна тази слава? Само чрез възкресение ли? Не бяха ли страданията и смъртта преди възкресението?* И след това сърцето отговаря: „Нищо няма да ме удовлетвори толкова пълно, колкото достигането на Христос в славата на възкресението по пътя, по който Той е стигнал дотам.“ *Това е духът на мъченика. Павел желае да извърви пътя на страданието и смъртта като истински мъченик, за да достигне възкресението и славата по същия начин като Благословения, Който е спечелил неговото сърце.*¹⁸

3:11 Тук отново се изправяме пред един проблем, свързан с тълкуването. Трябва ли да разбираме този стих буквално или само в духовен смисъл? В отговор на този въпрос са били предлагани различни обяснения, главните от които са следните:

1. Павел не е бил сигурен, че ще бъде възкресен от мъртвите, и затова напярва всички си сили, за да участва в него. Но това едва ли е възможно! Павел винаги е проповядвал, че възкресението е по благодат, а не чрез човешки дела. Освен това той вече е изразил своята твърда увереност, че ще участва във възкресението (2 Кор. 5:1—8).
2. Павел изобщо не говори за физическо възкресение, а за желанието си да живее живот на възкресение, докато е още на земята. Може би повечето тълкуватели поддържат това мнение.
3. Павел наистина говори за физическо възкресение, но не изразява никакво съмнение за участието си в него. Той по-скоро казва, че не се плаши от страданията, които може да го очакват по пътя към възкресението. Той е готов да изтърпи всякакви жестоки изпитания и гонения, ако те се изправят пред него, докато дойде възкресението. Изразът „**дано всякак**“ не изразява непременно съмнение (Вж. Деян. 27:12; Рим. 1:10; 11:1), а силно же-

лане или очакване, което не гържи сметка за цената.

Ние поддържаме претопото тълкуване. Апостолът желае да стане съобразен на Христос. И тъй като Христос е пострада, умрял и е бил възкресен от мъртвите, Павел не желае нищо друго освен и той да премине през същото. Боя се, че често пъти нашето лично желание за удобства, разкош и спокойствие ни кара да притъпим остриите ръбове на някои стихове в Библията. Няма ли да бъде по-сигурно, ако си приемем такива, каквито са в буквалния им смисъл, стига той да не противоречи на всичко останало в Библията?

Преди да преминем по-нататък, нека да отбележим, че възкресението, за което Павел говори, е **възкресение от (сред)* мъртвите**. Това не е възкресение на всички мъртви, а **възкресение**, при което някои ще бъдат възкресени, а други ще останат в гробовете. От текстовете в 1 Солунци 4:13—18 и в 1 Коринтяни 15:51—57 знаем, че вярващите ще бъдат възкресени при идването на Христос (някои по време на Грабването, а други в края на Голямата скръб), но останалите мъртви няма да бъдат възкресени преди края на хилядолетното царство на Христос на земята (ср. Откр. 20:5).

3:12 Апостолът не смята, че **вече е станал свършен**. Ставането **свършен** не се отнася до възкресението, за което се говори в предишния стих, а за процеса на все по-нарастващо съответствие с образа на Христос. Апостолът изобщо не смята, че е възможно да стане безгрешен или да достигне такова ниво на живота, при което е невъзможно да се усъвършенства по-нататък. Той много добре разбира, че „задоволството е гробът на прогреса“.

Затова той полага всички усилия, за да може целта, за която Господ Исус го е спасил, да бъде осъществена в него.

* Според превода на текста в НВПБКДж. — Бел. на прев.

Апостолът е бил спрян от **Христос Исус** по пътя за Дамаск. Каква е била целта на тази историческа среща? Целта е била от този момент нататък Павел да бъде пример на светия за подражание, така че Бог да може да покаже чрез него това, което Христос може да направи в един човешки живот. Той все още не е станал напълно съобразен на образа на Христос. Съобразяването с образа на Христос е процес и Павел горещо желае това дело на Божията благодат да продължава и да се задълбочава.

3:13 Този човек, който се е научил да бъде доволен от всякакви материални обстоятелства (4:11), никога не е доволен от своите духовни постижения. Той **не счита**, че е „уловил“, или че е постигнал целта, както ние бихме казали днес. Но постигнал ли е нещо все пак?

„...но едно правя...“: Павел е човек, който има една-единствена цел, едно-единствено намерение, един-единствен стремеж. В това той прилича на Давид, който казва: „Едно нещо съм поискал от Господа.“

Изразът „...като забравям задното...“ би могъл да означава не само „...като забравям греховете си и провалите си...“, но и „...преимущества, постиженията и успехите си...“, за които той говори малко по-горе в същата тази глава, и дори „...духовните си победи“.

„...и се простирам към предното...“, а именно към преимуществата и отговорностите на християнския живот — било то поклонение, служение или лично развитие на християнски характер.

3:14 Представяйки се като участник в състезание, Павел описва себе си като един, който напъга всичките си сили **към постигането целта на наградата на горното призвание от Бога в Христос Исус**.

Прицелната точка или целта е линията на финиша, която се начертава в края на всяко надбягване. **Наградата** е венецът, който се дава на победителя. В този случай **целта** ще бъде краят на над-

бягването на живота и може би още по-конкретно — Христовото съдилище. **Наградата** ще бъде венецът на правдата, който е описан от Павел на други места като наградата на онези, които са се борили добре (2 Тим. 4:8).

„...на горното от Бога призвание в Христос Исус“ означава всички цели, които Бог е имал в Своя ум, когато ни е спасил. То включва спасение, съобразяване с образа на Христос, сънаследничество с Него, дом на небесата и безброй други духовни благословения.

VII. Увещание за небесно обхождане според примера и на самия апостол (3:15—21)

3:15 И така, нека онези, които са зрели, да споделят готовността на Павел да пострада и да умре за Христос и нека мобилизират всичките си усилия в постигането на прилика с Господ Исус. Това е отношението на зрелия християнин. Някои хора смятат, че то е крайно, радикално и дори фанатично. Но апостолът ясно заявява, че онези, които са зрели, ще видят, че това е единственият правилен, логичен и разумен отговор на спасителното дело на Онзи, Който е пролял кръвта на своя живот за тях на Голгота.

„...и ако мислите вие нещо другояче, Бог ще ви открие и него.“ Павел разбира, че не всички ще се съгласят с него и ще приемат такава една жертвоготовна философия. Но той изразява своята увереност, че ако човек искрено желае да узнае истината, **Бог ще му я открие**. Причината за днешното лекомислене и самодоволно християнство е в това, че ние не искаме да знаем истината и не желаем да се подчиним на изискванията на съвършеното християнство. Бог е готов да открие истината на всички, които желаят да я следват.

3:16 След това апостолът добавя, че междувременно ние трябва да живеем според светлината, която Господ ни е дал. Ние не трябва да чакаме да дойде

времето, когато ще имаме по-пълно знание за това, което се изисква от нас като християни. Докато чакаме Господ да ни открие пълното значение на кръста, ние трябва да се поучняваме на онази степен на познание на истината, която вече сме получили.

3:17 Сега Павел се обръща към филипяните с едно увещание, в което най-напред ги насърчава да бъдат негови последователи или подражатели. Това, че апостолът може да каже тези думи, е едно доказателство за примерния му живот. Често пъти хората се шегуват, като казват: „Прави това, което казвам, но не върши онова, което върша.“ Но така ли е с Павел? Не, разбира се. Апостолът може да покаже своя живот като пример на пълно посвещение на Христос и Неговата кауза.

Лимън Щраус ни предлага следния коментар:

„Павел смята себе си за получател на Божиата милост, за да може да бъде „пример“ за другите вярващи. По този начин целият му живот след обръщение-то е посветен на представянето пред другите на това, което християнинът трябва да бъде. Бог е спасил Павел, за да може да покаже чрез примера на неговото обръщение, че онова, което Исус Христос е направил с него, Той ще направи и с другите. Не е ли това и специалната цел, която нашият Господ е имал предвид, като е излял милостта Си върху теб и мен? Аз вярвам, че той ни е спасил, за да бъдем пример за всички бъдещи вярващи. Служил ли ние като пример на онези, които са спасени чрез Неговата благодат? Дано да е така!“¹⁹

„...и внимавайте на тия, които се обхождат така, както имате пример в нас.“ Тук Павел говори за всички вярващи, които живеят същия живот като него. Ние не трябва да се отнасяме към тях с неодобрение, както правят хората, описани в следващия стих, а да ги наблюдаваме с желание да следваме техни-те стъпки.

3:18 Ако 17 ст. описва християните, които вярващите *трябва* да следват, то този пасаж говори за хората, които *не трябва* да следват. Апостолът не казва кои точно са тези хора. Той не посочва изрично дали това са юдейските лъжеучители, за които се говори във 2 ст., или формалните християнски учители, които превръщат свободата в задължение и използват благодатта като предлог, за да съгрешават.

Павел вече е предупредил светиите относно тези хора и сега отново ги предупреждава с **плач**. Но защо апостолът плаче, когато произнася това решително изобличение? Той плаче заради вредата, която тези хора нанасят на Божиите църкви. Заради разбития живот на много хора. Заради укорите, които те нанасят на Христовото име. Заради изопачаването на значението на кръста. А така също и защото истинската любов плаче дори когато изобличава **враговете на Христовия кръст**, също както Господ Исус плака за Ерусалим — града, който Го уби.

3:19 Краят на тези хора е вечната погибел. Под „погибел“ тук не трябва да разбираме унищожение, а Божие осъждение, което ги изпраща завинаги в огненото езеро.

„Богът“ на тези хора е **техният ко-рем**. Всички техни действия, дори и религиозната им служба, имат за цел доставянето на храна (и може би пиене) за задоволяване на техните телесни апетити. Ф. Б. Мейър описва този тип хора особено сполучливо: *„В къщата на техния живот няма място за параклис: тя цялата е една огромна кухня.“*

Тяхната **слава** е в техния позор. Те се хвалят точно с това, от което би трябвало да се срамуват — със своята гората и с цялото си неморално поведение.

Техният ум е отгаден на **земни неща**. За тях най-важното в живота са храната, облеклото, почестите, удобствата и удоволствията. Никакви вечни истини и небесни откровения не могат да ги от-

влекат от ровенето в боклука на този свят. Те се държат така, сякаш ще живеят вечно на земята.

3:20 На всичко това апостолът провипоставя небесното мислене на истинските вярващи.

По времето на написването на това Послание Филипи е бил римска колония (Деян. 16:12). Филипяните са били римски граждани и са се наслаждавали на всички съответни привилегии и облаги. Освен това те са били подчинени и на местното управление. На фона на всичко това апостолът напомня на вярващите, че тяхното **гражданство е на небето**. Мофат превежда този текст така: „Защото ние сме небесна колония.“

Това не означава, че християните нямат и земно гражданство там, където живеят. Има текстове в Писанието, които съвсем ясно казват, че ние трябва да се подчиняваме на властите, тъй като те са назначени от Бога (Рим. 13:1—7). И наистина, вярващите трябва да се подчиняват на властта във всички неща, които не са забранени изрично от Господа. Филипяните са длъжни да бъдат верни на местните управители, а така също и на императора в Рим. И така, вярващите носят отговорност към земните правителства, но тяхната главна отговорност е пред Господа в небето.

Ние сме не само граждани на небето, но **и очакваме** с нетърпение небесния **Спасител!** Думата, преведена като „очакваме“, означава (на оригиналния език на НЗ) „искрено и настойчиво очакване на нещо, за което вярваме, че идва скоро“. Буквално тя означава да си подадеш главата навън в нетърпеливо очакване да чуеш или да видиш нещо.

3:21 Когато гоиде отново, Господ Исус ще измени нашите тела. В тялото ни само по себе си няма нищо зло или нечестиво. Злото е в погрешните начини, но които то се използва.

И все пак това е едно „**унижено тяло**“. То остарява, по него се появяват бръчки и белези, разболява се и умира. То ни тежи и ни ограничава.

Господ обаче ще **преобрази** това наше унижено тяло в едно славно тяло. Ние не знаем точно какво ще бъде то, но знаем, че няма да се влияе от смъртта и от развалата, от ограниченията на времето и от естествените бариери. То ще бъде едно истинско тяло, но съвършено пригодено за условията на небето. Ще бъде като възкресеното **тяло** на Господ Исус.

Това не означава, че всички ние ще изглеждаме еднакво на външен вид! След Своего възкресение Исус е бил разпознат съвсем ясно. Без съмнение всеки отделен индивид ще има своя собствена физическа индивидуалност във вечността.

Също така този пасаж не казва, че ние ще бъдем като Господ Исус, що се отнася до божествените Му характеристики. Ние никога няма да имаме цялото познание или цялата сила, нито пък ще бъдем навсякъде по едно и също време.

Но ние ще бъдем като Господ Исус в морално отношение. Ще бъдем завинаги освободени от греха. Този пасаж не ни дава достатъчно информация, за да задоволим напълно любопитството си, но ни казва достатъчно, за да ни вдъхне увереност и да настърчи нашата надежда.

„...по упражнението на силата Си да покори и всичко на Себе Си.“ Преобразяването на нашите тела ще бъде извършено със същата божествена сила, която Господ по-късно ще използва, за **да покори всичко на Себе Си**. Господ „може... да спасява“ (Евр. 7:25); „...да помага“ (Евр. 2:18); „...пази“ (Юда 24). А в този стих научаваме, че Той **може и да покрива**. „Защото Тоя Бог е наш Бог до вечни векове; Той ще ни ръководи дори до смърт“ (Пс. 48:14).

VIII. Призив за хармония в отношенията между вярващите, взаимна помощ, радост, търпение, молитвен дух и дисциплина на мисленето (4:1—9)

4:1 Като използва за основа чудната надежда, която е очертал пред очите на вярващите в предишния стих, сега апостолът се обръща към тях с едно увещание, в което ги моли да **стоят твърдо в Господа**. Този стих е пълен с мили обръщения към вярващите. Най-напред Павел ги нарича свои **братя**, и то не просто „братя“, а „**възлюбени... братя**“. Освен това той изразява мисълта, че копнее за тях, т. е. желае да бъде отново с тях. По-нататък апостолът говори за тях като за негов **радост и негов венец**. Нещъмнено той иске да каже, че те са неговата **радост** сега и че ще бъдат негов **венец** пред Христовото съдилище. И последно, той ги нарича „**възлюбени мои**“. Апостолът наистина обича хората и може би това е една от причините за големата резултатност на неговата работа за Господа.

4:2 **Еводия** и **Синтихия** са две жени от църквата във Филипи, които явно не могат да се разбират добре. Тук не са дадени повече подробности за причината на това тяхно неразбирателство (а може би това няма и значение!).

Апостолът използва два пъти думата „**моля**“, за да покаже, че увещанието се отнася в еднаква сила и до двете. Той ги моли да **бъдат „единомислени в Господа“**. За нас е невъзможно да бъдем единни по отношение на нещата от всекидневния ни живот, но е напълно възможно да потискаме дребните си лични различия, за да можем да прославим Господа и да съдействаме за напредъка на Неговото дело.

4:3 Има госта предположения по отношение на това кой е **искреният сътрудник** (или другар по ярем²⁰) на Павел, към когото той се обръща в този стих. Сред тях се срещат имената и на Тимо-

пей, и на Лука, но най-вероятно става въпрос за Епафродит. Павел го умолява да **помага на тези жени, които са се трудили** заедно с него в **благовестието**. Предполагаме, че тези две жени са именно Еводия и Синтихия и че апостол Павел се обръща към своя сътрудник с един съвет, който е бил доказан от практиката като много разумен. Често пъти, когато има несъгласие между двама души, то може да се разреши, когато проблемът се представи пред трети човек — някой, който може да погледне на него зряло и духовно. Тук не става въпрос за повърхностно и авоторитарно разглеждане на проблема, а за вземане на решение на основание на Божието слово, което да убеди спорещите в правотата на този изход.

Когато тълкуваме израза „...**се труди-ха в делото на благовестието заедно с мене**“, трябва да бъдем особено внимателни. Това в никакъв случай не може да означава, че тези две жени са проповядвали благовестието заедно с апостол Павел. Има много начини, по които жените могат да се **трудят** в делото на благовестието — чрез оказване гостоприемство на Христовите служители, чрез посещения по домовете, чрез поучаване на по-младите жени в църквата и децата — но не чрез обществено служение или проповядване.

Друг един съработник на Павел е **Климент**. За него не знаем със сигурност нищо повече. После апостолът споменава **другите си съработници, чиите имена са в книгата на живота**. Това е един прекрасен намек за вечното и неизразимо блаженство, което съпровожда вярата в Христос и служението за Него.

4:4 И отново Павел повтаря тук **любимото си увещание**, като се обръща към цялата църква. Тайната на това негово увещание се крие в думите „**в Господа**“. Независимо колко тежки могат да бъдат обстоятелствата на живота, за християнина винаги е възможно да се **радва в Господа**.

Джаует споделя своя опит в християнската радост със следните думи:

„Християнската радост е едно настроение, което не зависи от заобикалящите ни обстоятелства. Ако тя зависеше от тях, щеше да бъде толкова несигурна, колкото е несигурен пламъкът на незащитена свещ, запалена на открито през ветровита нощ. В един миг той гори буйно и ярко, в следващия се свива до основата на фитила и едва мъждука или изобщо не гори. Но християнската радост няма нищо общо с временните обстоятелства на този живот и следователно не е подвластна на влиянието на отминаващия ден. В един момент условията на моя живот биха могли да изглеждат като слънчев юнски ден, в друг — като мрачно ноемврийско утро. Днес мога да съм на сватба, утре — да отида на погребение. В един момент мога да спечеля десет новопопярвали за Господа чрез моето служение, след което в продължение на десетки дни да не спечеля нито един. Да, дните са променливи като времето, но християнската вяра остава постоянна. Къде се крие тайната на това славно постоянство?

Ето къде: „Ето, аз съм с вас през всичките дни.“ Той е с нас през всичките променливи дни. Той нито се променя, нито се уморява. Той не е с мен само докато времето е хубаво, за да ме напусне, когато времето стане мрачно и студено. Не е като онези, които са мои приятели само докато съм богат и преуспяващ и които бързат да ме изоставят, когато обеднея или се проваля. Не стои до мен само докато нося корона, за да скрие веднага щом ми сложат трънен венец. Той е с мен през всичките ми дни — както когато преуспявам, така и когато скърбя; както когато бие позребалната камбана, така и когато звънят сватбените звънци. „През всичките дни“: в деня на живот — в деня на смърт — в деня на съд.“²¹

4:5 В този стих Павел увещава филипяните да направят така, че тяхната кротост да бъде позната от всички чове-

ци. Думата „кротост“ може да се преведе също така и като „снизходителност“, „търпимост“, „отстъпчивост“. Трудността по отношение на този текст не се съдържа толкова в разбирането на неговото значение, колкото в неговото изпълнение, и особено на последната му част: „...от всички човеци“.

„Господ е близо“ може да означава или че Господ е тук сега, или че Неговото идване е наближило. И двете значения са верни, макар че ние предпочитаме второто.

4:6 Възможно ли е наистина християнинът да не се безпокои за нищо? Да, възможно е тогава, когато пребъдва в изпълнената с вяра молитва. Останалата част от стиха обяснява как нашият живот може да бъде освободен от грешно безпокойство. Ние трябва да представяме всяко нещо пред Господа в молитва. „Всяко нещо“ означава „всичко“. Нищо не е прекалено голямо или прекалено малко, за да не заслужава вниманието на Неговата загриженост и любов!

Молитвата е не само действие, но и атмосфера. Ние заставаме пред Господа в определено време и отпращаме към Него оределени молби. Но освен това е възможно да се живее и в една атмосфера на молитва. Възможно е цялото настроение на нашия живот да бъде едно молитвено настроение. Може би думата „молитва“ в този стих обхваща цялостното отношение на нашия живот, докато думата „молба“ се отнася до конкретните искания, които ние отправяме към Господа.

Също така нашите молби трябва да бъдат изказани пред Бога с благодарение. Някой беше общил значението на този стих, като беше казал, че ние трябва „да не се безпокоим за нищо, да се молим за всичко и да благодарим за всяко нещо“.

4:7 Ако това отношение е характерно за нашия живот, **Божият мир, който никой ум не може да разбере, ще пази сърцата ни и мислите ни в Христос**

Исус. Божият мир е едно усещане на вя-та увереност и задоволство, които изпълват живота на вярващия, когато той се облегне на Бога.

*Облегнати на Йехова,
сърцата ни са напълно благословени.
Намерили в обещанието на Бога
свършен мир,*

който ги прави блажени.

Франсис Ригли Хавергал

И така, **Божият мир превъзхожда всеки ум**. Хората от света изобщо не могат да го разберат и дори християните, които го притежават, откриват в него нещо прекрасно и тайнствено. Те се изненадват от собствената си липса на безпокойство в ежедневието, пред лицето на смъртта или във враждебни обстоятелства.

Този мир пази сърцата ни и мисловния ни живот. Колко ни е необходим той днес, когато целият свят боледува от неврози, нервни сривове и душевни разстройства!

4:8 Сега апостолът ни предлага един последен съвет, свързан с мисловния ни живот. Библията навсякъде учи, че ние можем да контролираме мислите си. Правилно ли е тогава да издигаме пред себе си една защитна преграда, като казваме, че сме безсилни да направим каквото и да било, когато умовете ни се изпълват с нежелани мисли? Не, не е правилно, защото *не сме безсилни*. Ние наистина можем да се отървем от нежеланите мисли. Просто трябва да започнем да мислим нещо положително. Тайната се крие в един добре познат принцип — силата на новата, положителна мисъл изгонва старата, отрицателна такава. Човек не може да мисли едновременно и лоши неща, и за Господ Исус. Така че, ако ви дойде на ум някоя лоша мисъл, вие веднага трябва да се отървете от нея, като започнете да размишлявате върху Личността и делото на Христос. Повечето съвременни психолози и психиатри са

стигнали до същото решение на този въпрос като апостол Павел. Те непрекъснато изтъкват колко голяма е опасността от негативното мислене.

Не са нужни много усилия, за да намерим Господ Исус Христос в 8 ст. Всичко онова, което е **истинно, честно, праведно, любезно** (или чисто), **благодатно, добродетелно и похвално** се намира в Него. Нека да разгледаме тези добродетели една по една. „**Истинно**“ означава почтено или морално чисто. „**Честно**“ е онова, което е справедливо както по отношение на Бога, така и по отношение на хората. **Праведното** се отнася до високоморалния начин на живот на един човек. **Любезното** съдържа представата за нещо, което предизвиква възхищение или е приятно за гледане или размишление. Думата, преведена като „**благодатно**“, би могла да се преведе и като „нещо с добро име“ или „благонадеждно“. **Добродетелното**, разбира се, е нещо, което се слави с морално превъзходство, а **похвалното** — нещо, което заслужава похвала.

В 7 ст. Павел уверява светияте, че Бог ще пази техните сърца и мисли в Христос Исус, като не пропуска да им напомни, че те също носят отговорност за това. Бог няма да пази чисти мислите на човек, който не *желае* те да бъдат пазени чисти.

4:9 И отново апостол Павел дава себе си за пример на светията. Той увещава вярващите да правят **това, което са научили** от него и което **са видели** в неговия живот.

Фактът, че това увещание следва увещанието в 8 ст., е особено многозначителен. Правилният начин на живот е резултат от правилното мислене. Ако мисленето на един човек е чисто, тогава и животът му ще бъде чист. От друга страна, ако умът на един човек е извор на поквара, тогава можете да бъдете сигурни, че и потокът, който тече от него, ще бъде пълен с безчестие. Освен това винаги трябва да помним, че

ако един човек мисли нещо зло гостатъчно дълго време, най-накрая той ще го и направи.

Онези, които вярно следват примера на апостола, имат обещанието, че **Бог на мира ще бъде с тях**. В 7 ст. се казва, че Божият мир е делът на онези, които се молят, а тук — че **Бог на мира** е Другарят на тези, които живеят свят живот. Мисълта е, че общението с Бога ще стане едно много интимно и истинно преживяване за всички, чийто живот е възплъщение на истината.

IX. Благодарностите на Павел за паричната помощ, която е получил от светиите (4:10—20)

4:10 В пасажа от 10 до 19 ст. Павел говори за взаимоотношенията между църквата във Филипи и самия него във връзка с финансовото му положение. Едва ли може да се преувеличи значението на тези стихове за всички Божии светици, призовани да преминат през времена на материални затруднения и недоимък.

Павел е радостен, че след един дълъг период от време филипяните **най-после** са му изпратили парична помощ за делото на Господа. Той не ги обвинява за времето, през което не е получавал никаква помощ, защото знае, че те са искали да му помогнат, но не са имали **благоприятна възможност** за това. Мофат превежда този текст така: „...защото това, което ви е липсвало, не е било желанието да помогнете, а възможност да го покажете.“

4:11 В начина, по който апостолът разглежда този финансов проблем, е забележително да се видят вниманието и тактичността, с които той подхожда към него. Павел не иска светиите да мислят, че той се оплаква от недостига на средства. Целта на апостола е да им покаже, че той не зависи от никакви земни обстоятелства. Павел се е **научил... да е доволен** независимо от финансовото състояние. Задоволството е нещо по-велико от богатството, защото „макар и

да не произвежда богатство, то постига същия резултат като него, като прогонва желанието за него“.

„Да държиш главата си високо изправена, когато стомахът ти е празен; да гледаш открито, когато в джоба ти няма пукната пара; да вървиш с цястливо сърце, когато не си получил заплата; и да се радваш в Бога, когато всички наоколо са безверници — това е наистина една благословена тайна.“ (Избрано)

4:12 Павел знае как да живее в **оскъдност** — без да има и най-необходимите неща — и знае също **как да живее в изобилие**, т. е. да има повече, отколкото му е необходимо в момента. Навсякъде и във всичко той е научил тайната и да е **сит**, и да е **гладен**, и да е в **изобилие**, и да е в **оскъдност**. Как апостолът е научил това? Просто като е уверен, че всичко е по Божията воля. Той знае, че където и да бъде или в каквито и обстоятелства да се намира, той е там, защото Бог е наредил така. Ако е **гладен**, то е защото Бог иска той да бъде гладен. Ако е **сит**, то е, защото неговият Господ е определил това. Като верен поданик, който предано служи на своя Цар, апостолът може да каже: „Да бъде както Ти искаш, Татко, защото така Ти се е видяло угодно.“

4:13 На това място апостолът добавя следните думи, които са се оказали загадка за много хора: „**За всичко имам сила чрез Онзи, Който ме подкрепя.**“ Буквално ли трябва да приемаме тези думи? Дали наистина апостолът смята, че няма абсолютно нищо, което той не може да направи? Отговорът е следният. Когато апостол Павел казва, че има сила за **всичко**, той има предвид **всичко**, което е по Божията воля. Той е научил, че когато Бог заповядва нещо, Той дава и силата, за да го извършим. Знае, че Бог никога няма да го призове да направи нещо, без да му даде и необходимата благодат за това. Под „**всичко**“ тук най-вероятно трябва да разбираме

не толкова велики подвизи, колкото големи лишения и понасяне на трудности.

4:14 Но въпреки всичко Павел желае филипяните да знаят, че са **направили добре**, като са **взели участие** в неговата **скръб**. Под „участие“ вероятно трябва да се разбират парите, които те са му изпратили, докато е бил в затвора.

4:15 В миналото **филипяните** са се отличили особено много в **благодатта на даването**. По време на ранното служение на Павел, **когато той е излязъл от Македония, нито една църква не е влязла във връзка с него** и не му е помогнала финансово освен тази на филипяните.

Наистина е забележително да се види начинът, по който тези незначителни на глед подробности са записани в безценното Божие слово, за да останат завинаги. С това Словото иска да ни научи, че когато даваме на Господния служител, всъщност даваме на Господа. Господ се интересува от всяка подробност. Той запомня всяко малко нещо, което е направено като за Него, и Го възнагражда с добра мярка, натъпкана, стърсена и прегълнена.

4:16 **Дори** и когато апостолът е бил в **Солун**, филипяните са му **изпращали** помощ за неговите нужди **един и два пъти**. Очевидно тези вярващи се стояли толкова близко до Господа, че Той е могъл да ги насочва дори и в тяхното даване. Светият Дух е вложил в техните сърца това на грижата за апостол Павел и те са отговорили на призива, като са му изпратили помощ **един и два пъти**, т. е. два пъти. Когато си спомним колко кратък е бил престоят на Павел в Солун, виждаме, че тяхната помощ е била наистина значителна.

4:17 Този стих ни помага да видим още по-ясно какъв неегоуистичен човек е апостол Павел. Той много повече се радва на техния плод, отколкото на техния **подарък**. Много повече копнее за **плода**, който се умножава **за сметка на филипяните**, отколкото да получи финансова помощ от тях. И наистина, когато се да-

ват пари за Господа, става точно така. Всички пари „се записват“ в „счетоводните книги“ на Господа и ще бъдат възвърнати стократно в един бъдещ ден.

Всичко, което ние имаме, принадлежи на Господа. Затова, когато даваме нещо за Него, ние всъщност Му даваме това, което така и така Му принадлежи. Християните, които спорят дали да дават или да не дават десятък, всъщност показват едно голямо неразбиране. Даването на десятък (една десета част) от доходите е било дадено като заповед на израилтяните, живеещи под закона, като **минималното количество**, което те са били дажжни да дават. Във века на благодатта ние не трябва да се питаме „Колко трябва да дам за Господа?“, а „Колко смея да задържа за себе си?“ Християнинът трябва да желае да живее нестеливо и жертвоготовно, за да може да дава все по-голяма част от своите приходи за делото на Господа, така че да няма хора, които погиват, защото не са чули Христовото благовестие.

4:18 Когато Павел казва „...получих **всичко** и **имам** изобилно“, той няма предвид „...всичко... без изключение“, а „**всичко... от което имах нужда**“. За нас, които живеем в консуматорското общество на двадесети век, е странно да чуем, че един Господен служител не проси пари, а точно обратното — казва, че има достатъчно и дори изобилно. Безкрайните християнски кампании за събиране на средства в наши дни представляват мерзост в очите на Бога и опозоряват Христовото име. Те са напълно излишни. Хърсън Тейлър каза веднъж: „Когато Божията работа се върши по Божията воля, никога няма да ѝ липсват Божиите средства.“ Бедата днес е там, че ние не правим разлика между работата за Бога и работата на Бога. Напълно е възможно човек да работи нещо, което се нарича християнско служение и което може изобщо да не бъде по Божията воля. Там, където има изобилие от пари, винаги съществува много голяма опасност от за-

почване на мероприятия, които не носят печата на божественото одобрение. Нека още веднъж цитираме Хъдсън Тейлър: „Това, от което трябва да се страхуваме, не са недостатъчните средства, а средствата, придобити по нечестен начин.“

Дарението, изпратено от филипяните с любов и донесено на Павел от Епафродит, е описано като „**благоуханна мизантропия, жертва приятна, благоугодна на Бога**“. Има само още едно място, където тези думи се използват, и то за да опишат Самия Христос (Еф. 5:2). Павел дава много висока оценка на жертвоготовната помощ от филипяните, като описва какво означава тя за Бога. Тя се издига като благоуханна жертва към Него, която е не само **приятна**, но и **благоугодна**.

Във връзка с това Джаулет ни предлага следния коментар:

„*Колко огромни могат да бъдат последиците от едно внимание, което изглежда дребно на вид! Ние сме си мислили, че помагаме на един бедняк, а всъщност сме разговаряли с един Цар! Представяли сме си, че благоуханието на нашата жертва е изпълнило въздуха само на съседския дом, а ето че е проникнало в цялата вселена. Предполагали сме, че сме показали загриженост само към един Павел, а откриваме, че сме служили на неговия Спасител и Господ.*“²²

4:19 Това е може би най-обичаният и най-известният стих в цялата глава. Обърнете внимание, че това обещание идва непосредствено след едно описание на вярно настояничество. С други думи, тъй като филипяните са дали от своите материални средства на Бога — готовкова, че дори прехраната им е била застрашена — то **Бог ще снабди всяка тяхна нужда**. Колко е лесно да се извади този стих от контекста и да се използва като удобна възглавничка от онези християни, които с готовност харчат огромни пари за себе си и рядко мислят за Божието дело: „Няма страшно. Какво-

то и да става, Бог ще снабди всяка ваша нужда.“

И макар да е вярно, че **Бог** наистина **снабдява** нуждите на Своите хора, това обещание се отнася с особена сила за онези, чието участие в даването за Христос е вярно и всеотдайно. Те наистина никога няма да изпитат нужда.

Не един път е било подчертавано, че Бог снабдява нуждите на Своите хора не от Своите богатства, а **според Своите богатства в слава в Христос Исус**. Ако един милионер гаде на някое дете един долар, той ще дава от Своите богатства. Но ако гаде сто хиляди долара за нещо, което наистина си заслужава, той ще дава *според* Своите богатства. Начинът, по който Бог снабдява нашите нужди, е **според Неговите богатства в слава в Христос Исус!** Има ли нещо по-голямо от тях!

Уилямз нарича 19 ст. „получаване на чек от банката на вярата“:

„...**моят Бог**...“ — името на Банкера

„...**ще снабди**...“ — обещанието за изплащане на чека

„...**всяка ваша нужда**...“ — стойността на чека

„...**според Своето богатство**...“ — капиталът на банката

„...**в слава**...“ — адресът на банката

„...**в Христос Исус**“ — подписът върху чека, без който той няма стойност.²³

4:20 Мисълта за изобилната Божия грижа поражда в апостола желание да възхвали Бога, което той не може да съдържи. Това е подходящ начин за изразяване на благодарността на всяко Божие дете, което всеки ден изпитва милостивата Божия загриженост — не само в снабдяването на материалните му нужди, но и в даването на ръководство, в помагането срещу изкушенията и в съживяването на западащия му молитвен живот.

Х. Заключение на поздравите (4:21—23)

4:21 Когато си представя как вярващите седят заедно и слушат написаното

от него Писмо, Павел не може да не поздравя **всеки светия в Христос Исус** и да не изпрати поздравя от **братята, които са с него**.

4:22 Споменаването на **императорския дом** ни принуждава да изпитваме към този стих особена обич, макар и първоначално да сме били готови да се разневим. Кои са тези хора от дома на Нерон, за които става въпрос тук? Може би това са само някои войници, които е трябвало да пазят апостол Павел и които са били спасени чрез негово служение? Може би са роби или свободни хора, които са работели в двореца? Или този израз включва някои магистрати от римското правителство? Сега не можем да кажем със сигурност кои са тези хора, но можем да кажем, че този стих е една прекрасна илюстрация на истината, че и християните като гущерите могат да се промъкват навсякъде — дори и в царските палати (Пр. 30:28)! Благовестието не познава граници. То може да проникне и през най-здравите стени. Може да хване корени точно сред

онези, които се стремят да го изкоренят. Да, истина е, че и портите на ада няма да надделееят на църквата на Исус Христос!

4:23 Павел завършва Посланието със своите характерни поздравя. **Благодатта** блестеше на първата страница на това Писмо и сега я намираме да блести и на последната. От изобилието на човешкото сърце говори устата. Сърцето на Павел изобилства с най-великото нещо през всички векове — **Божията благодат** чрез Христос, и затова никак не е чудно, че тази скъпоценна истина изтича през всяка „пора“ на неговия живот. Пол Рийс ни предлага следното заключение:

„Току-що най-великият от човеците е написал своето най-топло Писмо. Задачата на любовта е приключена. Денят е завършил. Веригата виси на ръката на апостола. Войникът стои и го пази. Но нищо! Духът на Павел е свободен! Умът му е чист! И сърцето му свети!

На следващата сутрин Епафродит тръгва за Филипи!“²⁴

Крайни бележки

- 1) (Въведение) Н. А. А. Kennedy, *Philippians, The Expositor's Greek Testament*, III:407.
- 2) (1:1) J. H. Jowett, *The High Calling*, p. 2.
- 3) (1:7) W. E. Vine, *The Epistles to the Philippians and Colossians*, p. 23.
- 4) (1:10) Когато проследим етимологията на думата, преведена като „искрени“ (eilikrines), ще видим, че тя е означавала „несмесен“ или „слънцеустойчив“. Второто значение е много близко до значението на английската дума „sincere“ (букв. „без восък“). Когато един добросъвестен скулптор извайва статуя от бял мрамор и намери някаква тъмна жилка в нея, той ще направи всичко възможно, за да издяла камъка така, че да не остане и следа от нея. Недобросъвестният скулптор може да покрие жилката, като измаже мястото с восък, но когато статуята се изнесе навън, слънцето ще стопи восъка и нечестие то ще стопи восъка и нечестие то на скулптора ще стане явно.
- 5) (1:11) Lehman Strauss, *Devotional studies in Philippians*, p. 63.
- 6) (1:13) T. W. Drury, *The Prison Ministry of St. Paul*, p. 22.
- 7) (1:20) Guy King, *Joy Way*, p. 33.
- 8) (1:21) Jowett, *Calling*, p. 34.
- 9) (2:1) F. B. Meyer, *Devotional Commentary on Philippians*, pp. 77—79.
- 10) (2:5) King, *Joy Way*, p. 51.
- 11) (2:6) E. H. Gifford, *The Incarnation*, pp. 44, 45.
- 12) (2:11) Charles R. Erdman, няма грузу данни.
- 13) (2:17) George Williams, *The Student's Commentary on the Holy Scriptures*, p. 931.
- 14) (3:7) King, *Joy Way*, p. 81.
- 15) (3:10) Jowett, *Calling*, p. 217.
- 16) (3:10) *Ibid.*, pp. 81, 82.
- 17) (3:10) Hudson Taylor, quoted by Mrs Howard Taylor in *Behind the Ranges*, p. 170.
- 18) (3:10) C. A. Coates, further documentation unavailable.
- 19) (3:17) Strauss, *Philippians*, p. 202.
- 20) (4:3) „Другар по ярем“ (на гръцки една дума — su(n)zugos) може да бъде и собствено име (Sunzugus). Макар и да не се среща никъде другаде, тази дума спокойно може да означава име, и то име на роб.
- 21) (4:4) Jowett, *Day by Day*, pp. 169—171.
- 22) (4:18) *Ibid.*, p. 225.
- 23) (4:19) Williams, *Student's Commentary*, p. 934.
- 24) (4:23) Paul Rees, *The Adequate Man*, p. 127.

Библиография

- Erdman, C. R.,
The Epistle of Paul to the Philippians,
Philadelphia: Westminster Press, 1928.
- Gifford, E. H.,
The Incarnation: A Study of the Philippians,
London: Hodder & Stoughton, 1897.
- Jowett, J. H.,
The High Calling,
London: Andrew Melrose, 1909.
- Kelly, William,
Lectures on Philippians and Colossians,
London: G. Morrish, n. d.
- Kennedy, H. A. A.,
„Philippians,“ *The Expositor's Greek
Testament, Vol. III*,
Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans
Publishing Co., 1961.
- King, Guy H.,
Joy Way,
London: Marshall, Morgan & Scott, 1954.
- Meyer, F. B.,
Devotional Commentary on Philippians,
Grand Rapids: Kregel Publications, 1979.
- Rees, Paul,
The Adequate Man,
Westwood, N. J.: Fleming H. Revell Co.
1959.
- Strauss, Lehman,
Devotional studies in Philippians. Neptune,
N. J.: Loizeaux Bros. Publishers, 1959.
- Vine, W. E.,
*The Epistles to the Philippians and
Colossians*,
London: Oliphants, 1955.

Посланието на апостол Павел към колосяните

„Да навлезеш в това Послание, да размишляваш върху неговите боговдъховени мисли, облечени в боговдъховен език, да позволиш на светлината и силата на тези мисли да изпълнят душата ти и да моделират живота ти, означава да се обогатиш както за времето, така и за вечността.“

Р. Ленску

Въведение

I. Уникално място в канона

Повечето от Писмата на Павел са били адресирани до събрания в големи или важни градове: Рим, Коринт, Ефес, Филипи. Колос е град, който бил виждал и по-добри дни. Събранието в Колос не е било особено известно дори и по времето на ранната църковна история. Възможно е, ако не беше това боговдъховено Послание до колосяните, днес Колос щеше да бъде само едно име, познато на студентите по древна история.

Но макар че градът, където е било изпратено това Писмо, не е бил особено важен, самото Писмо е много важно.

Заедно с Йоан 1 и Евреи 1, Колосяни 1 представлява най-прекрасното описание на абсолютната божественост на нашия Господ Исус Христос. Спокойно можем да кажем, че високата оценка на неговата стойност наистина не е преувеличена, тъй като в доктринално отношение то има фундаментално значение за цялото християнско учение.

Писмото също така съдържа богати наставления върху християнските взаимоотношения, култовата религия и християнския живот.

II. Авторство

Положителните свидетелства за авторството на Павел за това Послание са толкова убедителни, че до деветнадесети век няма доказателства за никакви

съмнения в това отношение. Особено силни са *външните свидетелства*. Сред онези, които цитират това Писмо, споменавайки често и името на Павел като негов автор, са Игнатий, Юстин Мартир, Теофил от Антиохия, Тертулиан и Ориген. Както Маркионският канон, така и Мураторианският канон приема, че Посланието до колосяните е автентично Павлово Писмо.

Вътрешните свидетелства включват простия факт, че авторът на Посланието три пъти *споменава* името си (1:1, 23; 4:18). Самото съдържание на Писмото е в унисон с тези споменавания. Начинът на изложение на учението, последвано от едно увещание за дълг, е също типичен за апостола. Но може би най-убедителното доказателство за автентичността на това Писмо е силната му връзка с Посланието до Филимон, за което няма съмнения, че е написано от Павел. Петима от мъжете, чиито имена се споменават в Посланието до Филимон, се срещат и в Посланието до колосяните. Дори и такъв критик като Ренан е бил убеден от сходствата на това Послание с Писмото до Филимон, а той *е имал съмнения относно неговото авторство*.

Аргументите *против* авторството на Павел се позовават на речниковия състав, учението за Христос и явните асоциации с гностицизма. Във връзка с речниковия състав на Колосяни трябва да кажем, че в него наистина се използват нови думи на мястото на любими Павлови думи. Самън, един консервативен бри-

тански изследовател от миналия век, се противопоставя много умело на този аргумент, като казва: „*Не мога да се съглася с предположение, което казва, че човек, който пише ново съчинение, не трябва да използва думи, които не е използвал в предишните си съчинения, от страх да не загуби своята идентичност.*“¹ Що се отнася до христологията на Колосяни, определено трябва да кажем, че тя съвпада с тази на Филипаяни и Йоан, и само онези, които желаят да изкарат божествеността на Христос развитие от езичеството, появило се през Втори век, могат да имат проблеми в това отношение.

Колкото до гностицизма, ще използваме мнението на либералния шотландски изследовател Мофат, който смята, че ранният етап на гностицизма, представен в Колосяни, е могъл спокойно да съществува и през първи век.²

Следователно можем да кажем, че авторството на Павел върху Посланието към колосяните почива на твърда основа.

III. Датиране

Като едно от „Затворническите Послания“ Колосяни е могло да бъде написано по време на двегодишния престой на апостола в затвора в Кесария (Деян. 23:23; 24:27). Но тъй като там Павел (един толкова признателен християнин) е живял в дома на благовестителя Филип, изглежда невероятно, че е пропуснал да спомене неговото име в това Писмо. Има предположения, че апостолът е бил известно време и в затвора в Ефес, но това изглежда още по-невероятно. Предпочитанията на изследователите за времето на написването на това Послание клонят към средата на първото затваряне на Павел в Рим — около 60 г. сл. Хр. (Деян. 28:30, 31).

За щастие както винаги, така и сега, разбирането на тази книга не зависи от цялостното познаване на обстоятелствата, при които тя е била написана.

IV. Историческа обстановка и тема

Колос е бил град в провинция Фригия — област, позната под името Мала Азия. Той се е намирал на десет мили източно от Лаодикия и на тринадесет мили югоизточно от Иерапол (Вж. 4:13). Отстоял е също така на около сто мили източно от Ефес, в началото на един проход в планинската верига Кадмиан (тясна долчинка с дължина дванадесет мили) — една от спирките на военния маршрут от Ефрат към западния свят. Колос се е намирал на река Ликос, която тече на запад и скоро след като излезе от Лаодикия, се влива в река Меандр. На това място потокът, който идва от топлиите извори на Иерапол, се съединява със студената река от Колос и затова водата при Лаодикия е хладка. Иерапол е бил както балнеоложки, така и религиозен център, докато Лаодикия е била столицата на долината. Колос е бил по-голям град преди новозаветното време. Предполага се, че името му произхожда от думата „colossus“, свързана с фантастичните форми на варовиковите образувания.

Ние не знаем кога за пръв път благовестието е стигнало до Колос, но знаем, че когато Павел е писал това Писмо, той все още не се е бил срещал с вярващите от този град (2:1). Обиковено се смята, че този, който е занесъл най-напред богатата вест за спасението в Колос, е Епафрас (1:7). Много хора вярват, че той е повярвал чрез Павел по време на двегодишния престой на апостола в Ефес. Фригия е била област в проконсулска Азия, а ние знаем, че Павел е бил във Фригия (Деян. 16:6; 18:23), без обаче да е бил в Колос (2:1).

Знаем също така от самото Писмо, че едно лъжеучение, което по-късно става известно в зрялата си форма като гностицизъм, е започнало да заплашва църквата в Колос. Гностиците са се гордеели със своите знания (гр. *gnosis*). Те са твърдели, че притежават по-превъзход-

ни знания от апостолите, и са се опитвали да създадат впечатлението, че човек не може да бъде истински щастлив, ако не е въведен в по-дълбоките тайни на техния култ.

Някои от гностиците са отричали истината за човешката природа на Христос. Според тях „Христос“ бил някакво божествено влияние, което било дошло от Бога и било слязло върху Човека Исус по време на Неговото кръщение. Освен това те са проповядвали, че Христос бил напуснал Исус точно преди Неговото разпъване. В резултат на това — казвали те — Исус бил умрял, докато Христос не бил умрял.

Някои разклонения на гностицизма са учели, че между Бога и материята имало духовни същества, намиращи се на различни нива. Те са възприели това мнение като опит да обяснят произхода на злото. А. Т. Робъртсън дава следното пояснение:

„Размишленията на гностиците засягат в самата си същност произхода на вселената и съществуването на злото. Те приемат, че Бог е добър, но че въпреки това злото съществува. Според тяхната теория злото е присъщо на материята. И тъй като един добър Бог не би могъл да сътвори зла материя, те измислят съществуването на йерархия от еманации, еони, духове и ангели, които заемат различни нива между Бога и материята. Според тази идея първият еон е произлязъл от Бога, вторият — от първия и т. н., докато се е появил един еон, който е достатъчно отдалечен от Бога, така че Бог да не бъде замърсен от създаването на зла материя и едновременно с това достатъчно близък, за да може да свърши тази работа.“³

Някои от гностиците, които са вярвали, че греховността е присъща на тялото, са се отдавали на аскетизъм — система от действия, характеризираща се с лишения, отказ от удобства и дори самонаказване, като опит за достигане на по-висше състояние. Други са отива-

ли в противоположната крайност, като са се отдавали на плътски удоволствия, казвайки, че тялото няма значение и че то не оказва никакво влияние върху духовния живот на човека!

Изглежда, че в събранието в Колос е имало следи и от две други заблуди: антиномизъм и юдеизъм. Антиномизмът е бил учение, според което човек, който живее под благодат, не трябва да се самоконтролира, но е свободен да даде пълна воля на телесните си желания и страсти. Старозаветният юдеизъм пък се е изродил в система от формални церемонии, с които човек се е надявал да достигне праведност пред Бога.

Заблудите, съществували в Колос, се срещат и в наши дни. Гностицизмът съществува под различни форми в християнската наука, мормонизма, свидетелите на Йехова, обединителната църква и други култови системи. Антиномизмът е характерен за всички, които казват, че тъй като сме под благодат, можем да живеем както ни се иска. Първоначално юдеизмът е бил гадено от Бога откровение, чиито форми и ритуали са имали за цел да внушават духовни истини по един образен начин, както това се вижда от Посланието към евреите и от други места в НЗ. Постепенно обаче той се е превърнал в една система, която отдава по-голямо значение на самите форми, отколкото на тяхното съдържание, пренебрегвайки по този начин духовното им значение. Той има своето съответствие в многото религиозни системи, които проповядват, че човек може да заслужи Божието благоволение чрез своите собствени дела, пренебрегвайки или отричайки грешното си състояние и необходимост от спасение единствено чрез Бога.

В Посланието към колосяните апостол Павел се противопоставя много умело на всички тези заблуди, като показва славата на личността и делото на нашия Господ Исус Христос.

Това Послание показва удивителна прилика с Писмото на Павел до ефесяните, без обаче да се повтаря. Посланието към ефесяните вижда вярващите като едни, които са сложени да седят заедно с Христос в небесни места, а Посланието към колосяните описва вярващите на земята, докато Христос, тяхната прославена Глава, е в небесата. Ударението в *Ефесяни* пада на факта, че *вярващият е в Христос*, докато *Колосяни* наблягат върху истината, че *Христос е във вярващия*, че Той е неговата славна надежда.

Схема на изложението

- I. Докрината за превъзходството на Христос (1 и 2 гл.)
  - A. Поздрав (1:1, 2)
  - Б. Благодарението и молитвата на Павел за вярващите (1:3—14)
  - В. Славата на Христос като Глава на църквата (1:15—23)
  - Г. Служението, което е поверено на Павел (1:24—29)
  - Д. Пълнотата на Христос, сравнена с опасността от философия, законничество, мистицизъм и аскетизъм (2:1—23)

Коментар

- I. Докрината за превъзходството на Христос (1 и 2 гл.)

- A. Поздрав (1:1, 2)

1:1 В дните, когато е бил писан НЗ, е било нещо обичайно да се започне едно писмо с името на автора. Затова и Павел започва това Писмо с думите: „с Божията воля апостол Исус Христов“. Апостолът е бил човек, специално изпратен от Господ Исус като вестител. За да бъде потвърдено посланието, което са проповядвали, апостолите са получа-

В Ефесяни вниманието е насочено към църквата като „Тялото“ на Христос, пълнотата на Този, Който изпълва всичко във всички (Еф. 1:23) — оттук и ударението върху единството на Христовото тяло. В Колосяни 1 се набляга особено силно върху истината за Христос като Глава на църквата и необходимостта да се държим здраво за нея (2:18, 19), като Му се подчиняваме. Четирдесет и четири от 155-те стиха в Ефесяни са подобни на стихове, които се намират и в Колосяни.

- II. Дългът на вярващия към превъзходния Христос (3 и 4 гл.)
  - A. Новият живот на вярващия: събличането на стария и обличането на новия човек (3:1—17)
  - Б. Подходящото поведение за членовете на християнското гомочадие (3:18—4:1)
  - В. Молитвеният живот на вярващия за членовете на християнското гомочадие (4:2—6)
  - Г. Поглед към някои от съработниците на Павел (4:7—14)
  - Д. Поздрави и наставления (4:15—18)

вали власт да извършват чудеса (2 Кор. 12:12). В НЗ четем също така, че в определени случаи, когато апостолите са полагали ръцете си върху вярващите, е бил даден Светият Дух (Деян. 8:15—20; 19:6). Днес в света няма апостоли в този смисъл на думата и е безмислено хората да казват, че са наследници на първите дванадесет апостоли. Текстът в Ефесяни 2:20 се разбира от много хора като указание, че делото на онези, които са притежавали дарбите на апостоли и пророци, е засягало главно основаването на църквата, за разлика от дарбите на благовестители, пастори и учители (Еф. 4:11), които продължават да действат и в тази диспенсация.

Проследявайки произхода на своето апостолство, Павел заявява, че то му е било дадено с **Божията воля** (вж. също Деян. 9:15; Гал. 1:1). То не е занятие, което той е избрал сам за себе си или за което е бил обучен от човеци. Нито е пост, на който е бил назначен по човешка заповед. Неговото апостолство не е „от човеци“ (като източник), нито „чрез човеци“ (като начин на получаване). Точно обратното, той изпълнява цялото свое служение със сериозното съзнание, че Самият Бог го е избрал за апостол.

По времето, когато Павел пише това Писмо, заедно с него е и **брат Тимотей**. Обърнете внимание на отношението на Павел към Тимотей — че в него няма никакви официалности. Както Павел, така и Тимотей са братя в Христос; в техните отношения няма и намек за някаква йерархия, за различни рангове на църковни служители с помпозни титли и отличително облекло.

1:2 Писмото е агресивно „до светите и верни братя в Христа, които са в Колос“. Това са две от любимите обръщения, с които в НЗ се назовават всички християни. Те са **свети**, защото са отделени от света за Бога, в резултат на което водят свят живот. Обръщението „**верни братя**“ показва, че те са деца на един общ Баща чрез вяра в Господ Исус Христос, т. е. че те са вярващи братя и сестри. На други места в НЗ християните са наречени също така „ученици“ и „вярващи“.

Изразът „**в Христа**“ говори за тяхното *духовно* положение. В момента на спасението Бог поставя християните в Христос, като ги приема във Възлюбения Си. От този момент нататък те вече имат Неговия живот и Неговото естество. Бог вече не ги вижда като деца на Адам или като паднали човеци, а ги вижда в цялата приемливост на Своя Собствен Син. Изразът „**в Христа**“ съдържа идеята за интимност, приемане и сигурност в много по-голяма степен, от-

колкото който и да било човешки ум може да я разбере. *Географското* местоположение на тези вярващи е указано в израза „**които са в Колос**“. Наистина е съмнително дали някога щяхме да чуем за този град, ако в него не беше проповядвано благовестието и ако нямаше спасени души.

Сега Павел се обръща към светите с любимия си поздрав: „**Благодат и мир на вас от Бога, нашия Отец, и Господа Исуса Христа**.“ Едва ли има други две думи, които да могат да изразят по-добре благословенията на християнството, от думите „**благодат и мир**“. „**Благодат**“ е често срещан гръцки поздрав, а „**мир**“ — обичаен еврейски поздрав. И гърците, и евреите са се поздравявали с тези думи при среща или при раздяла. Павел обединява двете думи в един поздрав, в резултат на което извисява тяхното значение и начина им на употреба. **Благодатта** представя Бога като Един, Който се смилява над грешното и загубено човечество в любов и нежно снизхождение. **Мирът** обобщава всичко онова, което идва в живота на един човек, който приеме Божията благодат като подарък. Р. Дж. Литъл ни предлага следното описание на този поздрав: „*Благодатта може да означава много неща. Тя прилича на един празен чек. Мирът е част от наследството на християнина и ние не трябва да позволим на дявола да ни го отнеме.*“ Редът на думите също е многозначителен: най-напред **благодатта**, а след това — **мирът**. Ако Бог не се беше отнесъл към нас най-напред с любов и милост, ние все още щяхме да бъдем в греховете си. Но тъй като Той е поел инициативата и е изпратил Сина Си да умре за нас, сега ние можем да имаме мир с Бога, мир с човеците и Божия мир в душите си. Но дори и след всичко казано дотук ние чувстваме колко е невъзможно да определим достатъчно добре значението на тези две велики думи.

Б. Благодарението и молитвата на Павел за вярващите (1:3—14)

1:3 След като е поздравил светиите в Колос с думи, които стават нещо като пароли в християнството, апостолът сега прави нещо, което също така е много характерно за него — пада на колене, за да **благодари** на Бога и да Му се помоли. Изглежда, че апостолът винаги започва своята молитва с възхвала на Господа, което е добър пример за погръщане и от нас. Неговата молитва е отправена към **Бога и Отца на нашия Господ Исус Христос**. Молитвата е неизразимата привилегия да бъдем приети от Суверенния Господар на вселената. Тук естествено се налага следният въпрос: „Как смее един обикновен човек да застане в ужасяващото присъствие на безкрайно великия Бог?“ Отговорът се намира в същия този текст. Славният и величествен Бог на вселената е и **Отец на нашия Господ Исус Христос**. По този начин Този, Който е безкрайно високо, е станал безкрайно близко. И тъй като ние, вярващите в Христос, споделяме Неговия живот, то Бог е и наш Отец (Йоан 20:17). Ние можем да се приближим до Него чрез Христос. Сам по себе си изразът „**като се молим винаги за вас**“ не изглежда особено забележителен, но когато си спомним, че той описва интереса на Павел към хора, които апостолът никога не е срещал, ще видим, че той не е толкова незабележителен. Много често ние се затрудняваме да спомнем имената на нашите собствени роднини и приятели пред трона на благодатта, а помислете си само какъв трябва да е бил молитвеният списък на Павел! Той се е молил не само за онези, които е познавал, но и за християни в отдалечени места, които е знаел само по имена, казани му от други хора. Неуморният молитвен живот на Павел наистина ни помага да го опознаем по-добре.

1:4 Павел вече е чул за **вярата** на колосяните в **Христос Исус** и за **любовта** им

към **всички свети**. Най-напред апостолът споменава **вярата** им в **Христос Исус**. Това е мястото, където и ние трябва винаги да започваме. В съвременния свят има много религиозни хора, които непрекъснато говорят за своята любов към другите. Но ако поговорите малко с тях, ще видите, че те нямат никаква **вяра** в Господ **Исус**. Такава една любов е празна и безсмислена. От друга страна пък, има хора, които на думи имат **вяра** в **Христос**, но вие напразно ще търсите доказателства за **любов** в техния живот. Павел би се усъмнил в истинността и на тяхната вяра. Трябва да има истинска вяра в Спасителя и тази вяра трябва да бъде доказана чрез живот на **любов** към Бога и нашите ближни.

Павел говори за **вярата**, която е в **Христос Исус**. Това е много важно. Господ Исус Христос винаги се представя в Писанието като единствения Обект на вярата. Например човек може да има неограничена вяра в една банка, но тази вяра ще му свърши работа само готозава, докато банката не фалира. Вярата сама по себе си не ни осигурява запазването на парите, ако банката не се ръководи правилно. Така е и в духовния живот. Вярата сама по себе си не е достатъчна. Тя трябва да има за свой обект Господ Исус Христос. И тъй като Той никога няма да фалира, никой, който уповава на Него, няма никога да бъде разочарован.

Фактът, че Павел е чул за тяхната **вяра** и за тяхната **любов**, показва, че колосяните не са били тайни вярващи. НЗ не предлага ообено наръчение за онези, които желаят да живеят като тайни ученици. Според учението на Божие Слово, ако един човек наистина е приел Спасителя, той неизбежно изповядва Христос пред хората.

Любовта на колосяните е към **всичките свети**. Тя не е нито ограничена, нито сектантска. Тези християни не обичат само хората от своето местно събрание, а се отнасят с топлина и изо-

билна любов към всички, които са истински вярващи. Това трябва да ни поучи и нас, така че нашата любов да не бъде тесногръда или ограничена само към вярващите от нашето местно събрание или към мисионерите от нашата собствена страна. Ние трябва да разпознаваме оцветите на Христос навсякъде, където ги срещаме, и да показваме обичта си към тях винаги, когато е възможно.

1:5 Връзката между този стих и предходния пасаж не е съвсем ясна. Трудно е да се каже дали той е свързан с 3 ст.: „Благодарим... **по причина на онова, за което се надяваме, което се пази за вас в небесата**“, или с втората половина на 4 ст.: „...любовта ви към всички светии, **по причина на онова, за което се надяваме, което се пази за вас в небесата**“. И двете тълкувания са верни. Апостолът би могъл да благодари не само за тяхната вяра и за тяхната любов, но и за бъдещото наследство, което един ден ще бъде тяхно. От друга страна, също така е вярно, че вярата в Христос Исус и любовта към всички светии се упражняват предвид това, което ни очаква в бъдеще. И в двата случая виждаме, че тук Павел изброява трите основни добродетели на християнския живот: вяра, любов и **надежда**. Тези три добродетели са споменати също и в 1 Коринтяни 13:13 и в 1 Солунци 1:3; 5:8. Лайтфут казва така: „*Вярата почива върху миналото, любовта действа в настоящето, а надеждата гледа към бъдещето.*“⁴

В този стих **надеждата** не означава състояние на чакане или нетърпеливо очакване на нещо, а се отнася по-скоро до Божието обещание за нас. То е изпълнението на нашето спасение, т. е. моментът, в който ние ще бъдем занесени в небето и ще влезем във вечното си наследство. Колосяните са слушали вече за тази **надежда** по-рано — може би когато Епафрас им е проповядвал благовестието. Словото, което те са чули, е описано като „**истинското слово на благовестието**“ или „**словото на истината**

на благовестието“. Тук благовестието е представено като послание на *истинската* блага вест. Може би, когато е писал тези думи, Павел си е мислил за *лъжливите* учения на гностиците. Някой беше определил истината като онова, което Бог казва за нещо (Йоан 17:17). **Благовестието** е истинно, защото е Божие слово.

1:6 Истината на благовестието е дошла до колосяните така, **както и в целия** мозавашен **свят**. Това не трябва да се разбира в абсолютен смисъл. То не може да означава, че *всеки човек* в света вече е чул благовестието, но би могло да означава, че хора от *всеки народ* са чули благата вест за спасението (Деян. 2). Би могло също така да означава, че благовестието е предназначено за всички хора и че то се разпространява във всички страни без ограничения. Освен това тук Павел описва и неизбежните резултати, до които то води. В Колос, както и **във всички** други части на **света**, където се проповядва благовестието, „то **принася плод и расте**“⁵. Това е казано, за да се подчертае свръхестествената природа на благовестието. В природата обикновено растението не може едновременно да дава плод и да расте. Често пъти то трябва да се подкастри, за да може да даде плод, защото ако се остави да расте неограничено, ще нарасне само на клони и на листа, а не на плод. Но благовестието прави и двете неща едновременно. То не само **принася плод** чрез спасението на души и изграждането на светилите, но се и разпространява от град на град и от страна на страна.

Точно такъв е и резултатът от благовестието в живота на колосяните **от деня, когато са чули и познали Божиата благодат в истина**. Освен че то е довело до количествено нарастване на църквата в Колос, то е дало плод и в живота на вярващите като духовен растеж.

Изглежда, че през първи век евангелието е вървяло с много големи стъпки, достигайки Европа, Азия и Африка, като

е показало много по-голям напредък, отколкото повечето хора са могли да предположат. И въпреки това нямаме основание да мислим, че то е достигнало до всички краища на земята. Тук **Божията благодат** се използва като едно прекрасно описание на посланието на благовестието. Нима има по-добър начин за изразяване на благата вест от чудната истина за Божията благодат, излята изобилно върху виновните човеци, заслужаващи Божия гняв!

1:7 Апостолът изрично казва, че вярващите са чули посланието на благовестието и са го познали лично в своя живот от Епафрас. Павел препоръчва Епафрас като свой **възлюбен съработник и верен Христов служител** за тях. В тези думи няма и следа от язвителност или завист. Апостолът не завижда ни най-малко, когато друг проповедник получава похвала. Всъщност той пръв бърза да изкаже положителна оценка за работата на другите Господни служители.

1:8 Именно от Епафрас и самият Павел е чул за **любовта** на колосяните в Духа. Това не е една обикновена човешка обич, а истинна **любов** към Господа и към Неговия народ, създадена от обитаващия в нас Дух на Бога. Това е и единственото споменаване на Светия Дух в Посланието към колосяните.

1:9 След като е изказал своето благодарение, Павел сега отправя към Бога една застъпническа молитва за светшите. Ние вече споменахме колко широк е диапазонът на молитвените интереси на апостола, но нека още веднъж подчертаем, че неговите молби винаги съответстват на нуждите на Божиите хора от дадено място. Той не се моли изобщо, а конкретно. Тук той отправя към Бога четири отделни молби относно колосяните: (1) за духовно проникновение; (2) за достойна обхода; (3) за изобилна сила (4) и за благодарствен дух.

В неговите молби няма нищо посредствено или скъперническо. Това се вижда особено ясно в 9, 10 и 11 ст. от употре-

бата на такива думи като „пълна“, „всяко“ и „всичко“: (1) „пълна духовна мъдрост и проумяване“ (9 ст.); (2) „да Му угаждате във всичко“ (10 ст.); (3) „всяко добро дело“ (10 ст.); (4) „пълна сила“ (11ст.); (5) „за да издържите и дълготърпите във всичко“ (11 ст.).

„**Затова**“ е дума, която свързва този стих с предходния пасаж. Тя означава „заради новините, донесени от Епафрас“ (4, 7 и 8 ст.). От мига, в който е чул новините за тези скъпи светии от Колос и за тяхната вяра, любов и надежда, апостолът е започнал редовно да се моли за тях. Най-напред той се е молил **те да бъдат изпълнени с познанието на Божията воля чрез пълна мъдрост и духовно разбиране**. Молил се е те да не бъдат задоволени с прехвалено „знание“ на гностиците, а да влязат в **пълното познание на Божията воля** за техния живот, така както тя е изявена в Неговото слово. Това познание не е нито светско, нито плътско; то се характеризира с **духовна мъдрост и духовно разбиране** — **мъдрост** да прилагат това познание по възможно най-добрия начин и **разбиране** да виждат това, което съвпада с Божията воля, и онова, което ѝ противоречи.

1:10 Между 10 и 9 ст. има една много важна връзка. Защо апостол Павел иска колосяните да се изпълнят с познанието на Божията воля? Дали за да станат големи проповедници или известни учители? Или за да привличат големи тълпи от лични последователи, както правят гностиците? Не, не затова. Истинското предназначение на духовната мъдрост и проумяване е да помагат на християните **да се обхождат достойно за Господа и да Му бъдат във всичко угодни**. Тук имаме един много важен урок за водителството. Бог не ни открива волята Си, за да задоволява нашето любопитство. Нито пък има за цел да подхранва личните ни амбиции или гордост. Той ни показва волята Си за нашия жи-

вот, за да можем да Му угаждаме във всичко, което вършим.

„...като принасяте плод във всяко добро дело.“ Това е едно добро напомняне, че макар и човек да не се спасява *чрез* добри дела, той съвсем определено се спасява *за* добри дела. Понякога, когато подчертаваме пълната нищожност на добрите дела за спасението на душите, има опасност да създадем погрешната представа, че християните не вярват в добрите дела. Едва ли има нещо, което може да бъде по-далеч от истината! От текста в Ефесяни 2:10 научаваме, че ние „*сме* Негово творение, създадени в Христа Исуса за добри дела“. Нека също така да припомним и онова, което Павел пише на Тим: „Вярно е това слово. И желая да настояваш върху това, с цел ония, които са повярвали в Бога, да се упражняват старателно в добри дела“ (Тим 3:8).

Павел иска колосяните не само да принасят плод **във всяко добро дело**, но и да растат **в познаването на Бога**. Как става това? Най-напред то става чрез упорито изучаване на Божието слово. Освен това то става и чрез послушание в Божиите поучения и вярно служение. (Последното е може би основната идея в този пасаж.) Когато вършим всичко това, ние навлизаме все по-дълбоко в **познаването** на Господа. „Тогава ще познаем, когато следваме да познаваме Господа“ (Ос. 6:3, ПБКДж).

Ако обърнете внимание на думите в 1 гл., засягащи познанието, ще видите, че при всяка нова употреба има определено развитие на мисълта. В 6 ст. се казва, че те са *познали* Божията благодат. В 9 ст. — че те трябва да се изпълнят с *познаването* на Неговата воля. А в 10-и — че трябва да *растат* в *познаването* на Бога. Бихме могли да кажем, че първото познание се отнася до спасението, второто — до изучаването на Писанието, а третото — до служението и християнския живот. Здравото учение трябва да води до здраво победение, което намира израз в послушно служение.

1:11 Третата молба на апостола е свързана с желанието му светиите да бъдат укрепени с пълна сила, според **Неговото славно могъщество**. (Обърнете внимание на нарастващата прогресивност на молбата: *изпълнени* (9 ст.), *плодовити* (10 ст.), *укрепени* (11 ст.)) Християнският живот не може да бъде живян с обикновена човешка енергия. Той се нуждае от свръхестествена сила. Затова Павел желае вярващите да познаят силата на възкръсналия Божий Син, и то **според Неговата славна мощ**. Той не се моли те да познаят тази сила *от* Неговата славна мощ, а се моли те да я познаят **според** Неговата славна мощ. А **Неговата славна мощ** е безгранична. Такъв е и обхватът на молитвата на Павел. Пийк казва така: „*Освен че снабдяването със сила е правопрпорционално на нуждата на получателя, то е и според Божествените запаси.*“⁶

Защо Павел иска християните да имат тази сила? Дали за да излизат и да извършват впечатляващи чудеса, или за да възкресяват от мъртвите, да изцеляват болни и да изгонват демони? И още веднъж отговорът е: „Не, не затова.“ Тази сила е необходима на Божието дете, за да може да **издържи** и да **дълготърпи всичко с радост**. Тук е нужно особено внимание! В някои части от християнския свят днес се поставя особено ударение върху така наречените чудеса като говорене на езици, изцеляване на болни и друзи подобни сензации. Но във века, в който ние живеем, има едно чудо, което е по-велико от всички тези чудеса: Божието дете, което страда търпеливо и благодарно на Бога за изпитанието, което Той му е изпратил!

В 1 Коринтияни 13:4 Търпението в страданията се свързва с милостта, а тук — с **радостта**. Ние страдаме, защото не можем да не участваме в стенанията на цялото творение. За да се чувстваш радостен вътре в себе си и милостив към другите, ти имаш нужда от Божията сила. Когато постигнеш това,

знай, че си постигнал християнска победа. Разликата между **издържливостта** и **гълготърпението** е определена като разлика между издържане на нещо без оплакване и на издържане на нещо без отмъщение. Божията благодат е постигнала една от най-великите Си цели в живота на вярващия, когато той стане способен да страда търпеливо и да хвали Бога и по време на най-жестоки изпитания!

1:12 Изразът „**като благодарите**“ се отнася до колосяните, а не до Павел. Павел се моли за това колосяните не само да бъдат укрепени с пълна сила, но и да имат дух на признателност, така че никога да не пропуснат да изразят своята благодарност към **Отец**, Който ги е **направил способни да участват в наследството на светиите в светлината**. Като синове на Адам ние не сме били способни да се наслаждаваме на небесните слави. Всъщност, ако по някакъв начин на небето можеха да бъдат заведени непасени хора, те нямаше да могат да му се наслаждават, а щяха да се чувстват изключително нещастни. Възприемането на небето изисква способност за това. Дори и като вярващи в Господ Исус ние не сме годни за небето сами по себе си. Единственото основание за слава, което имаме, се намира в Личността на Господ Исус Христос:

*Аз нямам никакви заслуги и не познавам моя правда,
Признавам Неговото дело и уповавам в милостта Му.
Така ще бъде и когато отида горе на небето —
в земята на Емануил, където прекрасна славата Му свети.*

Ан Рос Казън

Когато Бог спаси някого, Той веднага го прави годен за небето. Тази годност е Христос. Нищо друго не може да бъде добавено към нея — дори и най-гългият живот на послушание и служение тук, на зе-

мята, не може да направи човека по-годен за небето, отколкото е бил направен годен в деня, когато е бил спасен. Нашето основание за слава се намира в кръвта на Христос. Нашето наследство наистина е **в светлината** и е „запазено на небесата“, но докато сме още на земята, ние, вярващите, имаме Светия Дух като „залог на нашето наследство“. Затова можем да се хвалим с това, което ни очаква, докато се наслаждаваме още сега на първите плодове на Духа.

1:13 Като ни е направил способни „...да участваме в наследството на светиите в светлината“, Бог ни е **избавил от властта на тъмнината и ни е преселил в царството на Своя възлюбен Син** (ср. 1 Йоан. 2:11). Това може да се илюстрира с преживяването на израилтяните при излизането им от Египет, описано в Изход. Преди това израилтяните са живеели в египетската земя и са стенели под гнета на надзирателите. Чрез една чудна божествена намеса Бог ги е освободил от това ужасно робство и ги е превел през пустинята до обетованата земя. Подобно на тях и ние като грешници сме били под робството на Сатана, но чрез Христос сме били **избавени от неговите връзки** и сега сме поданици на Христовото **царство**. **Царството** на Сатана е царство на **тъмнината**. В него няма светлина, топлина и радост. **А царството** на Христос е царство на **любовта**, в което има и светлина, и топлина, и радост.

Царството на Христос е представено в Библията от няколко различни страни. Когато беше на земята за първи път, Христос предложи на народа на Израел едно буквално царство. Евреите поискаха да бъдат освободени от римските поробители, но не поискаха да се покаят от греховете си. Христос можеше да царува само над хора, които бяха в правилни духовни отношения с Него. Когато разбраха това, те отхвърлиха своя Цар и Го разпънаха. След това Господ Исус се върна отново в небето и сега

царството съществува на земята в скрит вид (Матей 13). Това означава, че то не е видимо. Царят отсъства. Но всички онези, които приемат Господ Исус Христос през настоящата епоха, Го признават за свой законен Владетел и по този начин стават поданици на Неговото царство. В един бъдещ ден Господ Исус ще се върне на земята, ще установи царството Си със столица Ерусалим и ще управлява в продължение на хиляда години. В края на този период Христос ще сложи всички врагове под краката Си и ще предаде царството на Бог Отец. Така ще бъде въведено вечното царство, което ще продължи през цялата вечност.

1:14 След като е обрисувал пред очите ни картината на царството на Божия възлюбен Син, Павел сега се впуска в един от най-величествените пасажи в цялото Божие Слово за личността и делото на Господ Исус. Трудно е да се каже дали апостолът е свършил своята молитва, или тя продължава и в стиховете, които сега започваме да изучаваме. Но това не е от голямо значение, защото дори и тези стихове да не са чиста молитва, те със сигурност са чисто поклонение.

Щурц ни обръща внимание на факта, че „в този удивителен текст, който възвисява Исус Христос повече от всеки друг пасаж, Неговото име не се появява нито веднъж под никаква форма“. И макар че в известен смисъл това наистина е забележително, то не трябва да ни учудва. Защото кой друг, ако не нашият благословен Спасител, може да отговаря на описанието, което ни се дава тук? Пасажът ни напомня за въпроса на Мария към градинаря: „Господине, ако ти си Го изнесъл, кажи ми къде си Го положил, и аз ще Го видя“ (Йоан 20:15). Тя не назовава никакво име, защото в този момент в нейния ум *има* само едно Име.

И така, най-напред Христос ни е представен като Един, **в Когото ние имаме „изкуплението“⁷..., прощението на греховете**. Изкуплението е онзи акт, чрез

който ние сме били изкупени от робския пазар на греха. Господ Исус, така да се каже, е сложил върху нас един „етикет с цена“. И каква е тази цена? Въщността Той е казал така: „Аз ги оценявам толкова високо, че съм готов да пролея кръвта Си, за да ги купя.“ И така, след като за нас е платена такава висока цена, на нас, вярващите, трябва да е ясно, че вече не принадлежим на себе си, защото сме купени. И че не трябва да живеем живота си така, както на нас ни харесва. Боргън от Йешу казва, че ако ние вземем своя живот и направим с него това, което на нас ни харесва, ние всъщност вземаме нещо, което не ни принадлежи, и следователно сме крадци!

Господ Исус не само ни е изкупил, но ни е дал и **прощение на греховете**. Това означава, че Бог е заличил гълга, който греховете ни са натрупали. Господ Исус Христос е платил наказанието на кръста и то няма нужда да бъде плащано отново. Сметката е уредена и приключена и Бог не само ни е простил, но и е отдалечил греховете ни толкова далече, колкото далече отстои изтокът от запада (Пс. 103:12).

В. Славата на Христос като Глава на църквата (1:15—23)

1:15 Следващите четиринадесет стиха ни предлагат едно величествено описание на Господ Исус и по-точно на: (1) връзката Му с Бога (15 ст.); (2) връзката Му с творението (16 и 17 ст.) и (3) връзката Му с църквата (18 ст.).

И така, най-напред Господ Исус е представен като **„образ на невидимия Бог“**. Терминът „образ“ има най-малко две значения. Най-напред той съдържа идеята, че Господ Исус ни е направил способни да виждаме какъв е Бог. Бог е Дух и следователно е невидим. Но в лицето на Христос Бог е направил Себе Си видим за очите на смъртните човечеци. В този смисъл Господ Исус е **„образ на невидимия Бог“**. Всеки, който е видял Него, е видял и Отца (вж. Йоан 14:9). Но терму-

нът „образ“ съдържа също така и идеята за „представител“. Първоначално Бог е поставил на земята Адам, за да представлява Неговите интереси, но Адам не е успял да направи това. Затова Бог е изпратил в света като Свой представител Единородния Си Син, Който е трябвало да представлява Неговите интереси и да изяви любовта, която Бог има в сърцето Си към човеците. В този смисъл Господ Исус е образ на Бога. Същата дума — „образ“ — се използва и в 3:10, където се казва, че вярващите са образ на Христос.

Христос е също така „**първороден преди всяко създание**“ или „първородният на всяко създание“. Какво означава това? Някои лъжеучители предполагат, че това означава, че Самият Господ Исус е сътворено същество, че Той е първата личност, която Господ някога е създал. Част от тях отиват толкова далеко, че твърдят, че Той е най-великото създание, което някога е излязло от Божията ръка. Но едва ли има нещо, което да се противопоставя повече на учението на Божието слово от това твърдение.

В Библията терминът „първороден“ може да има най-малко три значения. В Лука 2:7, където се описва как Мария е родила първия си Син, този термин е използван в *буквалния си смисъл*. Там думата „първороден“ означава, че Господ Исус е бил първото Дете, което Мария е родила. В Изход 4:22 същата тази дума се използва в *преносен смисъл*: „Израил Ми е Син, първородният Ми.“ В този стих никъде не се говори за физическо раждане. Господ използва тази дума, за да покаже особено място, което израелският народ заема в Неговите планове и намерения. И последно, в Псалм 89:27 думата „първороден“ се използва, за да изрази идеята за *превъзходство*, върховенство или изключителност. Там Бог казва, че ще постави Давид „в положение на първороден, по-горе от земните царе“. Давид е бил последният син на Есей

по плът, но Бог е решил да го постави в едно положение на превъзходство, върховенство и господство.

Не е ли това и идеята, която се съдържа в израза в Колосяни 1:15 „**първороден преди всяко създание**“? Господ Исус Христос е изключителният Божий Син. В определен смисъл всички вярващи са Божи синове, но Господ Исус Христос е Божий Син по един уникален начин. Той е съществувал още преди да е било създадено цялото творение и заема едно положение на върховенство, превъзходство и господство. Изразът „**първороден преди цялото създание**“ няма нищо общо с раждането. Той просто означава, че Господ Исус Христос е Божий Син чрез една вечна връзка с Бога. Това е титла, която изразява превъзходство по *положение*, а не взаимозависимост във времето.

1:16 Лъжеучителите използват 15 ст. (и особено превода на ПБКДж), за да проповядват, че Господ Исус е сътворено същество. Обикновено лъжата може да се опровергае чрез същия библейски текст, който използват и култовите учители. Такъв е и случаят тук. 16 ст. казва съвсем ясно, че Господ Исус не е творение, а Самият Творец. От този стих ние научаваме, че **всичко** — т. е. нещата в цялата вселена — **е било** не само създадено **в Него** (или *от Него*)*, но и **чрез Него и за Него**. Всеки един от тези предлози има различно значение. Най-напред виждаме, че **всичко е било създадено в Него**. Това означава, че властта за сътворението е била в Неговото Същество. После научаваме, че **всичко е било създадено чрез Него**. Този израз описва Господ Исус като Деятеля на творението. Той е бил Личността и Божеството, чрез което е бил извършен този творчески акт. И накрая разбираме, че **всичко е било създадено за Него**** Той е Този, за

* Тук преводът на предлога в текста на Библията от 1924 г. не е съвсем точен. — Бел. на прев.

** Този текст е пропуснат в превода на Библията от 1924 г. — Бел. на прев.

Когато е било сътворено всичко, Той е целта на творението.

Тук Павел подробно изброява всичко, което е било сътворено чрез Христос — както това, което е **на небесата**, така и онова, което е **на земята**. Това твърдение не оставя място за никакви предположения, че макар и Христос да е създавал някои неща, Самият Той първоначално е бил създател.

Освен това апостолът казва, че творението на Господа включва както **видимото**, така и **невидимото**. Думата „**видимото**“ няма нужда от обяснение, но Павел много добре съзнава, че когато казва „**невидимото**“, той несъмнено ще раздразни нашето любопитство. Затова апостолът решава да спре за малко и да изброи онези неща, които той има предвид под „**невидимото**“. И така, под „**невидимото**“ апостол Павел има предвид **престоли, господства, участва и власти**. Ние смятаме, че тези термини описват ангелските същества, макар и да не сме в състояние да различим отделните нива в йерархията на тези интелигентни същества.

Според учението на гностиците между Боза и материята съществуват различни класи и нива от духовни същества, като Христос принадлежи към една от тях. В наши дни различни спиритисти твърдят, че Исус Христос е усъвършенстван дух от шестата сфера. Свидетелите на Йехова проповядват, че преди да дойде в света, нашият Господ е бил един сътворен ангел и по-точно архангел Михаил! Тук Павел решително опровергава тази абсурдни твърдения, като казва по възможно най-ясен начин, че Господ Исус Христос е Създателят на ангелите, че Той всъщност е създателят на всички същества — както **видими**, така и **невидими**.

1:17 „Той е преди всичко и всичко чрез Него се сплотява.“ Павел не казва „Той е бил преди всичко“, а казва „Той е преди всичко.“ В Библията сегашното време често пъти се използва, за да изрази иде-

ята за едно състояние, в което няма време, където се намира Божеството. Така например Господ Исус казва: „Преди да се е родил Авраам, Аз съм“ (Йоан 8:58).

Господ Исус не само е съществувал, преди да е имало каквото и да било творение, но „**и всичко чрез Него се сплотява**“. Това означава, че Той е Крепителят на вселената и Източникът на безкрайното ѝ движение. Той управлява звездите, слънцето и луната. Дори и когато е бил тук, на земята, Той е бил Този, Който е управлявал законите, по които е функционирала вселената.

1:18 Господството на Господ Исус включва не само естествената вселена, но се разпростира и върху духовното царство. Той е „**глава на тялото, тоест на църквата**“. По време на настоящата диспансация всички вярващи в Господ Исус Христос образуват „Христовото тяло“ или „**църквата**“. Също както човешкото тяло е средството, чрез което човекът изразява себе си, така и Тялото на Христос е средството, което Го представлява на земята и чрез което Той е избрал да изяви Себе Си на света. И Той е **главата на това тяло**. Терминът „главата“ изразява идеята за водителство, управление и контрол. Господ Исус Христос заема „**първенството във всичко**“ в църквата.

Той е **началото**. Под това ние разбираме, че Той е Началото на новото творение (вж. Откр. 3:14). Източникът на духовния живот. Това се вижда още по-ясно в израза „**първороден от мъртвите**“. Тук отново трябва много да внимаваме, когато тълкуваме значението на този израз. Той не означава, че Господ Исус е бил първият, който е възкръснал от мъртвите. Както в Стария, така и в Новия Завет има записани случаи на възкресени хора, но Господ Исус е Първият, Който е възкръснал от мъртвите, за да не умира повече — Първият, Който е възкръснал с прославно тяло и като Глава на едно ново творение. Неговото възкресение е уникално и гарантира, че

всички, които вярват в Него, също ще възкръснат. То Го утвърждава като Един, Който има първенство в духовното царство.

Алфред Мей обяснява това много добре:

„Христос не може да бъде втори никъде. Той е „първородният на всяко творение“, защото Той е създал всичко (Кол. 1:15, 16). Той също така е първородният и от мъртвите като Глава на едно изкупено небесно семейство. По този начин и сътворението, и изкупението Му отдават първенството — както заради това Кой е Той, така и заради онова, което е направил, „за да има първенство във всичко“. Той е пръв навсякъде.“⁸

Следователно Господ Исус има двойно превъзходство — най-напред в творението, а след това и в църквата. Бог е наредил така, че **ТОЙ да има превъзходство във всичко**. Това е един добър отговор за всички онези съвременници на Павел (и наши съвременници), които ограбват Христос от Неговата божественост и Го превръщат в едно сътворено същество, пък било то и много извисено!

Добре е всеки от нас, когато прочете изрече „за да има първенство във всичко“, да се запита: „Има ли Той първенство и в моя живот?“

1:19 Дарби превежда 19 ст. така: „Защото в Него благоволу да обитава цялата пълнота на Божеството.“ Според традицията на ПБКДЖ този текст звучи така, сякаш в някакъв определен момент Отец (думата е написана в курсив, което означава, че в гръцкия текст я няма) е благоволул да направи така, че цялата пълнота да обитава в Сина. Истинското значение обаче е, че **пълнотата** на Божеството винаги е обитавала в Христос.

Еретиците гностици са проповядвали, че Христос бил някакво „средно положение“ между хората и Бога, нещо като необходима връзка във веригата и че между Него и Бога било имаало и по-добри връзки. „Продължете да вървите след Него — казвали те — и ще стигнете до

пълнотата.“ „Да, но това не е вярно“ — казва Павел. „Христос Сам по Себе Си е съвършената пълнота!“

В Христос *обитава* цялата пълнота. Тук думата „*обитава*“ означава „живее постоянно“⁹, а не просто „присъства временно“.

1:20 19 ст. е свързан с 20 ст., както следва: защото *Отец* благоволу **чрез Него** (Христос) **да примири всичко със Себе Си... като възвори мир чрез кръвта, пролята на Неговия кръст**. С други думи, според благоволението на Божеството в Христос обитава не само съвършената пълнота (19 ст.), но и Той трябва да **примири всичко със Себе Си**.

В тази глава се говори за две примирения: (1) примирението на **нещата** (20 ст.) и (2) примирението на хората (21 ст.). Първото все още предстои, докато второто вече е станало за онези, които са повярвали в Христос.

Примирението

„*Примирявам*“ означава „възстановявам правилното взаимоотношение или ниво“ или „възворявам мир там, където преди това е имало вражда“. Библията никъде не говори за Бога като за Един, Който има нужда да се примирява с човека, а винаги за човека, който има нужда да се примири с Бога. Пълтският ум враждува против Бога (Рим. 8:7) и поради това човекът има нужда от примирение.

След влизането на греха в този свят човекът се отчуждава от Бога и възприема едно отношение на враждебност към Него. Затова той има нужда да бъде примирен.

Но грехът е засегнал не само човешкия род, а и цялото творение.

1. Част от ангелите вече са били съгрешили (в някакъв момент в миналото). (В Божието слово обаче никъде не се казва, че тези ангели ще бъдат някога примирени. Те са гържани „под мрак във вечни връзки за съда на великия

ден“ (Юда 6 ст.). В Йов 4:18 Елифаз заявява, че Бог намира недостатък и в ангелите Си.

2. Влизането на греха е засегнало и животинския свят: „Защото със силен копнеж творението очаква разкриването на Божиите синове. Понеже творението беше подчинено на преходността... Понеже знаем, че цялото творение заедно стъне и страда в родилни мъки и досега“ (Рим. 8:19—22)*. Фактът, че и животните страдат от болести, болаки и смърт, е доказателство за това, че те не са освободени от проклятието на греха.
3. След съгрешаването на Адам земята също е била прокълнатата от Бога (Бит. 3:17). Това се вижда от наличието на плевели, тръни и бодили, които растат на нея.
4. В Книгата Йов Валдаг казва, че гори и звездите не са чисти пред очите на Бога (Йов 25:5), толкова явно грехът е засегнал и звездния свят.
5. Текстът в Евреи 9:23 ни показва, че е било необходимо и самите небесни неща да бъдат очиствани. Ние не знаем цялостния смисъл на тези думи, но можем да предположим, че те означават, че и небесните неща са били осквернени от присъствието на Сатана, който има достъп до Бога като клеветник на братята (Йов 1:6, 7; Откр. 12:10). Някои смятат, че този текст говори за мястото, където обитава Бог; други — че се отнася за звездните небеса. Според второто предположение звездните небеса са мястото, където Сатана има достъп до Бога. Във всеки случай всички са единодушни, че Божият престол със сигурност не е осквернен от греха.

Една от целите на смъртта на Христос е да направи възможно примирението на човеците и нещата с Бога. За да може да направи това, Христос е трябвало да премахне причината за вражда-

та и отчуждението. И Той я е премахнал, като е разрешил окончателно въпроса с греха така, че Бог да бъде напълно удовлетворен.

Обхватът на примирението е указан в Колосяни 1: (1) Всички, които вярват в Господ Исус Христос, са вече примирени с Бога (21 ст.). Макар че примирителното дело на Христос е достатъчно за цялото човечество, то е валидно само за онези, които го приемат лично за себе си. (2) Най-накрая всичко ще бъде примирено — всичко, което е на земята, и всичко, което е на небето (20 ст.). Това се отнася както до животинското творение, така и до неживите неща, които са били осквернени от греха. То обаче не се отнася до Сатана, до другите паднали ангели и до невярващите хора. Тяхната вечна съдба е описана съвсем ясно в Библията.

За примирението не се казва, че се разпростира върху „всичко, което е под земята“. Между примиряването и покоряването има разлика. Второто е описано във Филипяни 2:10: „...така щото в Исусовото име да се поклони всяко коляно от небесните и земните, и подземните същества.“ Най-накрая всички сътворени същества — гори и падналите ангели — ще бъдат принудени да се поклонят на Господ Исус. Това обаче не означава, че те ще бъдат примирени. Ние дебело подчертаваме този факт, защото текстът в Колосяни 1:20 е бил използван за проповядване на лъжливата доктрина за универсалното спасение, а именно че най-накрая и самият Сатана, и падналите ангели, и невярващите хора ще бъдат примирени с Бога. Пасажът, който ние изучаваме, ограничава обхвата на примирението посредством израза „земните и небесните“. В него не са включени „подземните“ неща.

1:21 Павел напомня на колосяните, че примирението в техния случай е вече един свършен факт. Преди обръщението си колосяните са били езичници — греш-

* Цитатът е взет от ПРИНЗВ — Бел. прев.

ници, **отчуждени** от Бога и Негови врагове в ума си заради своите **зли дела** (Еф. 4:17, 18). Те са имали отчаяна нужда от примирение и Господ Исус Христос, в несравнимата Си **благодат**, е поел унищателната в Свои ръце.

1:22 Той ги е примирил в **тялото на Неговата плът чрез смъртта**. Не чрез Своя живот, а чрез Своята **смърт**. Изразът „**плътското Му тяло**“ означава просто че Господ Исус е извършил примирението, като е умрял на кръста в истинско човешко **тяло** (а не като духовно същество, както са твърдели гностиците). Сравнете Евреи 2:14—16, където за възплъщението на Христос се казва, че е било необходимо, за да стане възможно изкуплението. Твърденията на гностиците отричат тази истина.

Удивителният резултат от това примирение е описан в думите: „**да ви представи пред Себе Си свети, непорочни и безупречни**“. Каква чудна **благодат**! **Благодат**, която освобождава безбожните грешници от злия им живот в миналото и ги пренася в едно такова **благодатно царство**!

Ердмън е изразил това много добре: „Христос е Богът, Който е близо, Който обича, Който чува, Който съжалява и Който спасява.“¹⁰

Цялостният резултат от делото на Христовото примирение по отношение на Неговите хора ще бъде видян в един бъдещ ген, когато ние ще бъдем представени на Бог Отец без грях, без петно и без никакво обвинение срещу нас, и когато, като едни, които се покланят, с радост ще признаем Христос като единствения, Който е достоен за поклонение (Откр. 5).

1:23 Сега апостол Павел започва един от онези пасажи, които започват с „**ако**“¹¹ и които са се оказали изключително трудни за разбиране за много Божии деца. На пръв поглед стихът като че ли казва, че запазването на нашето спасение зависи от устояването ни **във вярата**. Но ако това е така, как може

то да съответства на други пасажи в Божието слово, като например Йоан 10:28, 29, където се казва, че нито една Христова овца няма да погине?

Отговаряйки на този въпрос, бихме искали да заявим още в самото начало, че вечната сигурност на вярващия е една **благодатна истина**, която е заявена съвсем ясно на страниците на НЗ. Но подобно на този стих, Писанието също така казва, че истинската вяра винаги притежава качеството да бъде постоянна и че онзи, който наистина е бил рожен от Бога, ще остане верен докрай. Устояването е доказателството за истинността на вярата. Разбира се, винаги съществува опасността от пагане, но християнинът пада само за да стане отново (Пр. 24:16). Той не изоставя вярата.

За много от тези пасажи, които започват с „ако“, може да се каже, че Божият Дух е сметнал за необходимо да ги включи в Божието слово, за да накара всички изповядащи името на Христос да проверят истинността на своята вяра. Не искаме да кажем нищо повече, което може да притъпи остротата на тези пасажи. Както някой беше казал: „Тези „ако“-та в Библията са сериозни предупреждения за онези, които само на думи изповядват вяра в Христос и служат като здравословни проверки на вярата на всяка душа.“

Пригъм предлага следния коментар върху тези предизвикателни стихове:

*„След внимателно изучаване на Словото читателят ще открие, че Духът има навик да придружава най-пълните и най-абсолютните твърдения за **благодатта с предупреждения**, които подсказват наличието на унищожителна липса на вяра у някои, които се наричат вярващи... Предупреждения, които звучат грубо в ушите на неискрената изповед, се приемат с желание като лекарство от благочестивата душа. ...Целта на всички тези поучения (като това, което имаме тук) е да насърчат вярата и да осъдят предварително онези безразсъдни и самоуверени*

„християни“, които вярват само на дули.“¹²

Имайки, без съмнение, предвид главно гностиците, апостолът увещава колосяните да не се помръдват от надеждата, която придружава благовестието или която се възхвалява от благовестието, и да останат основани и твърди във вярата, която са научили от Епафрас.

И отново Павел говори за благовестието като за нещо, „което е било проповядвано на всяка твар (или „в цялото творение“) под небесата“. Благовестието отива до цялото творение, но то все още не е достигнало буквално до всяко създание. Павел използва довода със световното проповядване на благовестието като доказателство за неговата истинност. Той вижда в това доказателство, че то е пригодено за нуждите на човечеството от който и да било край на земята. Този стих не означава, че още по времето на Павел всеки човек в света вече е чул благовестието. Проповядването на благовестието не е свършен факт, а процес, който все още продължава. Този стих също така може да означава, че благовестието е стигнало до целия библейски свят, т. е. до средиземноморската област.

Павел нарича себе си „служител“ на благовестието, използвайки една латинска дума, която просто означава „слуга“. В нея няма нищо, което да говори за официален пост. Тя съдържа не толкова идеята за пост, колкото идеята за скромно служение.

Г. Служението, което е поверено на Павел (1:24—29)

1:24 В последните шест стиха на 1 гл. се описва служението на Павел. Първото нещо, което научаваме за него, е, че то е едно служение, което е съпроводено от страдания. Пишейки от затвора, Павел казва, че сега се радва в страданията си за светите или заради светите. Като служител на Господ Исус Христос Павел

е призван да изтърпи неописуеми трудности, гонения и скърби. За него всичко това е привилегия — привилегията да допълва недостига на скърбите на Христос. Какво иска да каже апостолът с това? Преди всичко той не иска да каже, че допълва нещо, което не достига на изкупителните страдания на Господ Исус Христос на кръста. Тези страдания са понесени от Него веднъж завинаги и нито един човек не може никога да участва в тях. Но има едно отношение, в което Господ Исус все още страда. Когато Савел от Тарс е бил повален на земята по пътя за Дамаск, той е чул глас от небето, който му е казал: „Савле, Савле, защо Ме гониш?“ Савел не е гонил съзнателно Господа — гонил е само християните. Но той е научил, че когато гони християните, той всъщност гони техния Спасител. Главата в небето чувства страданията на Своето Тяло на земята.

Следователно апостол Павел гледа на всички страдания, които християните трябва да изтърпят заради Христос, като на част от страданията на Самия Христос, които Той все още търпи. Това са всички страдания, които те изтърпават заради правдата, заради Него (носейки Неговото укоряване) и заради благовестието.

Но „скърбите на Христос“ се отнасят не само до страданията заради Христос. Те включват и същия вид страдания, които Спасителят е изтърпял, когато е бил тук на земята, макар и в много по-слаба степен.

Скърбите, изтърпени от апостола в неговата плът, са заради Христовото тяло, тоест заради църквата. Страданията на спасените са в известен смисъл безсмислени. В тях няма никакво достойнство. Те са само един привкус на мъките в ада, които те ще понесат вечно. Но при християнските страдания не е така. Когато християните страдат заради Христос, Христос в един съвсем

действителен смисъл страда заедно с тях.

1:25 „...на която аз станях служител...“ Павел вече използва този израз веднъж в края на 2 стих. Сега той го използва втори път. Значението на двете употреби обаче не е еднакво. Служението на апостола има две страни: първата е, че той е получил поръчението да проповядва благовестието (2 ст.), а втората — че е изпратен да разгласява чудната истина за църквата (25 ст.). Този факт съдържа добър урок за всеки истински служител на Христос. От нас не се очаква просто да доведем хората при Христос чрез благовестието, след което да ги оставим да се справят както могат. Не, от нас се очаква да насочваме евангелизаторските си усилия към обновяването на местни новозаветни църкви, в които новоповярвалите ще могат да бъдат изградени в тяхната най-свята вяра, включително и в истината за църквата. Господ иска Неговите бебета да бъдат насочени към „детски кухни“, където да бъдат нахранени и да могат да растат духовно.

И така, в Колосяни ние имаме: (1) гвустранното превъзходство на Христос; (2) двете функции на примирително дело на Христос и (3) двете страни на служението на Павел. Тук, в 25 ст., когато казва „на която аз станях служител“, Павел има предвид своето служение на църквата, а не на благовестието. Това става ясно от следващия израз: „**по Божиата наредба** (или „според Божието настояническо“), **която ми бе възложена заради вас**“. Настояникът е човек, който се грижи за интересите или имуществото на груп човек. Павел е настояник в смисъл, че той трябва да се грижи за великата истина за църквата, поверена му по такъв специален начин. И макар че тайната за Христовото Тяло не е открита единствено на него, все пак той е избран като един, който трябва да занесе тази скъпоценна истина на езичниците. Тя съдържа както истината за уни-

калното положение на църквата по отношение на Христос и диспенсациите, така и истините за нейната конституция, отличителна надежда и съдба, и много други, свързани с нейния живот и ред, които Бог е дал на Павел и на другите апостоли.

Когато апостолът казва „**която ми бе възложена заради вас**“, той мисли за колосяните като за вярващи, които са били бивши езичници. Апостол Петър е бил изпратен да проповядва на еврейския народ, докато на Павел е било поверено подобно служение сред езичниците.

Един от най-трудните пасажи в тази глава е изразът „**да проповядвам напълно** (или „да изпълня“)* **словото на Бога**“. Какво точно иска да каже Павел с това? Преди всичко той не иска да каже, че изпълва словото на Бога, като пише последната книга към него. Доколкото ни е известно, последната книга на НЗ по време на написване е Откровението на Исус Христос, написано от Йоан. Тогава в какъв смисъл Павел казва, че **изпълнява** или **допълва Божието слово**?

Първо „**да изпълня**“ може да означава „да проглася напълно“, „да известя“. Това означава, че Павел е изявил напълно Божиите слова. На второ място бихме могли да предположим, че този израз означава, че Павел изпълнява напълно Божието слово в доктринално отношение. Великата истина за тайната на църквата образува най-горния камък от постройката на новозаветното откровение. На практика с нея завършва цикълът от теми, разработени в НЗ. Книгите, които са написани след Посланията на Павел, не съдържат никакви особени тайни на вярата, които не могат да се намерят и в писанията на апостол Павел. В един съвсем действителен смисъл откровенията, засягащи тайната на църквата, изпълват Божието слово. Нищо, прибавено по-късно, не е нова истина в този смисъл.

* Според текста на НПБКДж и други преводи на Библията. — Бел. на прев.

1:26 Тук става ясно, че допълването на Божието слово от Павел е свързано с тайната, а именно с „тайната, която е била скрита за векове и поколения, а сега се откри на Неговите светии“. В новозаветния смисъл на тази дума тайната е истина, която не е била изявена преди това, но която сега се изявява на човешките синове чрез апостолите и пророците на НЗ. Това е една истина, до която човек никога не би могъл да достигне с помощта на своя собствен ум или интелект, а която Бог милостиво е благоволил да му извести.

Този стих е един от многото стихове в НЗ, който ни показва, че истината за църквата не е била известна по време на СЗ. Тя е била скрита от векове и от поколения (Еф. 3:2—13; Рим. 16:25—27). Следователно не е правилно да се казва, че църквата е започнала с Адам или с Авраам. Началото на църквата е положено в деня на Петдесетница, а истината за църквата е била изявена от апостолите. Църквата в НЗ не е същото общество като Израел в СЗ. Тя е нещо, което не е съществувало никога преди това.

Израел е започнал да съществува, когато Бог е призовал Аврам от Ур Халдейски, оставяйки останалите народи в техните грехове и идолопоклонство. Бог е направил народ от Авраамовото семе, който се различава от всички други народи и е отделен от тях. Църквата е точно обратното на това: тя е едно обединение на вярващи от всички раси и националности в едно Тяло, отделено морално и духовно от всички останали. Това, че църквата не е продължение на Израел, се вижда от няколко символа, един от които е символът със „смокинята“, който Павел използва в Римляни 11, за да покаже, че като цяло израелският народ запазва своята самоличност, макар че отделният евреин, който повярва в Христос, може да стане част от църквата (Кол. 3:10, 11).

1:27 Истината за тази тайна може да се обобщи както следва: (1) Църквата е

Христовото Тяло. Всички истински вярващи са части на Тялото и са определени да участват в славата на Христос във вечността. (2) Господ Исус е Главата на Тялото, Която му дава живот, храна и наставления. (3) За да станат части на Тялото (или на църквата), евреите нямат никакви предимства, нито пък езичниците са в неблагоприятно положение. Както евреите, така и езичниците стават части на Тялото чрез вяра и образуват един нов човек (Еф. 2:15; 3:6). Това, че езичниците могат да бъдат спасени, не е било скрита истина в СЗ. Скрита истина е било това, че повярвалите езичници ще бъдат съвместно части на Христовото Тяло, че ще участват заедно с Него в славата и че ще царуват заедно с Него.

Конкретната страна на тайната, която Павел подчертава в 27 ст., е това, че Господ Исус иска да живее в сърцето на езичника: **Христос във* вас, надеждата на славата.** Тези думи са казани на колосяните, които също са езичници. Ф. Б. Мейър изразява чувствата си със следното възклицателно изречение: „*Фактът, че Христос обитава в сърцето на едно Авраамово дете, е проява на едно чудно снизхождение, но фактът, че Той се вселява в сърцето на един езичник, е нещо наистина невероятно!*“ И все пак точно за това става въпрос в тази тайна — „че езичниците са сънаследници, като съставляват едно тяло, и са съпричастници на Неговото обещание в Христа Исуса“ (Еф. 3:6). За да подчертае важността на тази истина, апостолът не казва просто „тази тайна“ или „славата на тази тайна“, а казва „богатствата на славата на тази тайна“. Той наслажда думи върху думи, за да впечатли своите слушатели чрез факта, че това е една славна тайна, която заслужава тяхното най-голямо внимание и която е „Христос във вас, надеждата на славата“. Оби-

* Това е правилният превод на предлога. — Бел. на прев.

таващият в него Христос е надеждата на славата на вярващия. Ние нямаме никакво друго основание за небето освен Самия Спасител. Фактът, че Той обитава в нас, ни помага да имаме такава увереност за небето, както като че ли сме вече там.

1:28 Изразът „Него ние възгласяваме“ е особено важен. Местоимението „Него“ замества, разбира се, името на Господ Исус Христос (27 ст.). Всъщност тук Павел казва, че възгласява или проповядва една Личност. Той не губи времето си с политика или философия, а насочва всички свои усилия към Самия Господ Исус, тъй като добре разбира, че християнството е Христос. „...като съветваме всеки човек и поучаваме всеки човек с пълна мъдрост, за да представим всеки човек свършен в Христа“. Тук Писанието ни дава възможност да погледнем още по-дълбоко в служението на възлюбения ни апостол. Павел предупреждава неспасените за ужасния гняв, който иде, и поучава светиите на великите истини на християнската вяра.

Освен това тук особено ясно личи ударението, което апостолът поставя върху работата след повярването. Павел чувства истинска отговорност към онези, които той е насочил към Спасителя. Той не е удовлетворен само да вижда спасени души, които след това да оставя сами. Той иска да **представи всеки човек свършен в Христос**. Апостолът ни се представя като свещеник, който принася жертви на Бога. Жертвите тук са хората. В какво състояние ги принася той на Бога? Като слаби и безпомощни бебета в Христос ли? Не, той ги принася като зрели, пораснали и възрастни християни. Той иска те да бъдат добре основани в истината. Ние носим ли подобна отговорност за хората, които сме довели до Христос?

1:29 Това е целта, за която се труди не само апостол Павел, но и грузите апостоли. Но той добре съзнава, че не прави това със собствени сили, а **според Него-**

вата сила, която мощно действа в него. С други думи, Павел разбира, че може да служи на Господа само благодарение на силата, която получава от Него. Той много добре съзнава факта, че Господ **мощно действа в него**, когато той отива от място на място, за да основава църкви и да храни Божиите овце.

Преводът на Филипс на 28 и 29 ст. би могъл да ни помогне да разберем този текст по-добре:

„Именно затова ние възвестяваме Христос. Ние предупреждаваме всеки, когато срещнем, и поучаваме всеки, когато можем, на всичко, което знаем за Него, така че, ако е възможно, да доведем всеки човек до пълна зрялост в Христос. Затова и аз се трудя през цялото време с всичката сила, която ми дава Бог.“

Д. Пълнотата на Христос, сравнена с опасността от философия, законничество, мистицизъм и аскетизъм (2:1—23)

2:1 Този стих е тясно свързан с последните два стиха от 1 глава. Там апостол Павел описва своите усилия — чрез поучаване и проповядване — да представи всеки вярващ в пълна зрялост в Христос. Тук неговите трудове са от по-друго естество. Сега той говори за тях като за **голяма борба в молитвата**. И тук тази **голяма борба** е за онези, които той никога не е срещал лично. Още от първия път, когато е чул за колосяните, апостолът се е молил както за тях, така и за онези, които са в Лаодикия, така и за други християни, които не са го виждали лично (вж. Откр. 3:14—19, където се описва тъжното състояние на църквата там по-късно).

Ст. 1 е утешение за всички, които не са привилегирани да работят в обществено служение. Той ни казва, че не трябва да бъдем ограничени и да правим само това, което можем да правим в присъствието на хора. Ние можем да служим на Господа и когато стоим на колене в уеди-

нение в стаята си. А ако служението ни е обществено, трябва да знаем, че неговата резултатност зависи до голяма степен от личното ни време с Бога.

2:2 Този стих ни показва какво е конкретното съдържание на молитвата на Павел. Първата молба на Павел относно колосяните е „**да се утешат сърцата им**“. Колосяните са заплашени от учението на гностиците. Затова „**да се утешат**“ тук означава „да се утвърдят“ или „да се укрепят“.

Втората молба на апостола е колосяните „**да бъдат свързани заедно в любов**“. Ако светиите живеят в щастливо и изпълнено с любов общение един с друг, те ще представляват една здрава отбрана срещу нападенията на врага. И освен това, ако сърцата им горят от любов към Христос, Той ще им покаже и по-дълбоките истини на християнската вяра. Добре известен принцип от Библията е, че Господ открива тайните Си на онези, които са близо до Него. Така например Йоан е апостолът, който се е облягал на гърдите на Исус, и съвсем не е случайно това, че той е и този, на когото е било дадено великото откровение на Исус Христос.

По-нататък Павел се моли колосяните да получат „**всяко обогатяване със съвършено проумяване**“. Колкото повече те навлизат в **разбирането** на християнската вяра, толкова по-убедени ще бъдат в нейната истинност. Колкото християните са по-твърдо основани във вярата, толкова по-малка ще бъде опасността да бъдат повлияни от лъжливите учения на деня.

В НЗ изразът „**съвършено проумяване**“ се използва три пъти в смисъл на: (1) пълна увереност на **вярата** или пълно упование в Божието слово, което е Неговото свидетелство за нас (Евр. 10:22); (2) пълна увереност на **разбирането**: ние знаем и затова сме уверени (Кол. 2:2) и (3) пълна увереност на **надеждата**: ние се борим с увереност, защото знаем изхода (Евр. 6:11).

Кулминационната точка в молитвата на Павел се съдържа в думите „**да познаят тайната Божия, сиреч Христа**“.

Какво има предвид Павел, когато казва, че те могат да познаят **тайната на Бога, тоест Христос**? Тук апостолът все още говори за истината за църквата — Христос като Главата на Тялото и всички вярващи като Негови части. Но конкретната страна на тайната, която апостолът има предвид, е първенството на Христос. Павел горещо иска светиите да признават тази истина. Той знае, че ако светиите съзнават величието на своята Глава, те няма да се повлияят нито от гностицизма, нито от каквито и да било други култове, които ги заплашват.

Павел иска светиите да използват Христос, да употребят Неговите запаси, да прибъгват до Него при всяка спешна необходимост. Той желае да види, че Христос — както казва Алфред Мейс:

„...е във всеки един от Своите хора, че на тях не им липсва нито един елемент от Неговата божественост и от Неговите безкрайни, неизразими и неизмерими запаси, така че да нямаат нужда да излизат от Него, за да търсят каквото и да било. „За тях Бог е пожелал да изяви какви са БОГАТСТВОТА на славата на ТАЗИ ТАЙНА сред езичниците: ХРИСТОС ВЪВ ВАС, надеждата на славата“ (Кол. 1:27). Истината за това, позната в сила, е най-сигурното и най-силно противосредство срещу лаодикийската гордост, рационалистическата религия, обзетите от демони медиуми-спиритисти и всички други видове на противопоставяне или фалшификация.“¹³

2:3 В Христос са **скрити всичките съкровища на мъдростта и на знание**. Гностиците са се хвалели, че притежавали знания, които надминавали всичко, което се намира на страниците на божественото откровение. Тяхната мъдрост е била нещо като допълнение на Христос или на християнството. Но

тук Павел казва, че „**всичките съкровища на премъдростта и на знанието**“ са скрити в Христос, Който е Главата. Следователно няма нужда вярващите да търсят нещо извън това, което е написано в Библията. **Съкровищата** в Христос са скрити от невярващите и дори и вярващите трябва да познават Христос много интимно, за да навлязат в тях.

„Христос е във вярващия като Глава, център и запас. С огромните запаси на Своите неизследими богатства, с изключителното богатство на Своето безкрайно величие, с това, че Той е Бог, с всичко, което е извършил в творението и изкуплението, със Своите лични, морални и официални слави Христос измества цялата армия от професори, писатели, медуци, критици и всички други, които са се наредили срещу Него.“ (Избрано)

Този стих съдържа много повече, отколкото ни изглежда на пръв поглед. Цялото знание се намира в Христос. Той е възплъщението на истината. Тай е казал: „Аз съм пътят и истината, и животът.“ Нищо, което е истинно, не може да влезе в конфликт с Неговите думи или Неговите дела. Често пъти разликата между знание и мъдрост е била обяснявана по следния начин: **знанието** е разбирането на истината, докато **мъдростта** е способността да прилагаш онази истина, която си научил.

2:4 След като цялата истина и знание са в Христос, християните не трябва да се поддават на измамата на **убедителните думи** на култовите лъжеучители. Когато един човек не притежава истината, той се стреми да привлече последователи чрез красиво представяне на своето послание. Точно това правят винаги и еретиците. Те спорят, като използват аргументи, които се основават на вероятността, и изграждат система от учения на базата на предположения. От друга страна, когато човек проповядва Божията истина, той няма нужда от такива „подпорки“ като красноречие или красиви аргументи. Истината сама

по себе си е най-добрият аргумент и, подобно на лъв, се защитава сама.

2:5 Този стих ни показва колко дълбоко апостол Павел съзнава проблемите и опасностите, които стоят пред колосяните. Той представя себе си като военен офицер, който стои пред строения батальон, преди да започне да го проверява. Думите „уредба“ (или „ред“) и „постоянство“ (или „твърдост“) са военни термини. Първата описва начина на подреждане на една военна единица, а втората съдържа идеята за здрава връзка, която съществува между отделните елементи на тази единица. Павел се радва да види (макар и не त्याлом, а **духом**) как колосяните стоят твърдо основани в Божие то слово.

2:6 Сега той ги насърчава да продължат да вървят по същия начин, по който първоначално са започнали да вървят, т. е. във вярата. „**И тъй, както сте приели Христа Исуса, Господа, така и се обхождайте в Него.**“ Ударението тук изглежда че пада върху думата „Господа“. С други думи, те са признали, че в Господа има всичко в достатъчна степен. Той е напълно достатъчен не само за спасението, но и за целия техен християнски живот. Сега Павел увещава светите да продължат да признават господството на Христос. Те не трябва да блуждаят настрана от Него, като приемат човешки поучения, независимо колко убедително звучат те. Думата „**обхождайте се**“ се използва много често за християнския живот. Тя изразява идеята за действие и развитие. Човек не може да ходи и едновременно с това да стои на същото място. Така е и в християнския живот: ние или вървим напред, или се връщаме назад.

2:7 Най-напред Павел използва един израз от селското стопанство, а след това — от строителството. Думата „**вкоренени**“ се отнася до това, което е станало по време на нашето обръщение — Господ Исус Христос е почвата, а ние сме растенията, които с корените си из-

вличат всички хранителни вещества от Него. Тази картина ни показва също така колко е важна дълбочината, до която корените са пораснали в почвата, така че когато задухат насрещните ветрове, да не бъдем помръднати от мястото си (Мат. 13:5, 20, 21).

След това Павел прибавя към едно сравнение от областта на строителството: „**назидавани** (или „изграждани“) **в Него**“. Според това сравнение Господ Исус е основата, а ние биваме **изграждани** върху **Него** — Скалата на всички векове (Лука 6:47—49). Ние сме **вкоренени** веднъж завинаги, но се **изграждаме** непрекъснато.

Освен това ние биваме „...**утвърждавани във вярата си**...“ Думата „**утвърждавани**“ би могла да се преведе и като „основавани“. Идеята е, че това е един процес, който продължава непрекъснато през целия християнски живот. Колосяните са били научени на основите на християнството от Епафрас. Когато те продължат да вървят по християнския път, тези скъпоценни истини ще бъдат непрекъснато потвърждавани в техните сърца и живот. Като противоявие на това тексът във 2 Петрово 2:9 показва, че ако те не успеят да напредват в духовния си живот, ще преживеят съмнения и загуба на радостта си и благословението на евангелието.

Павел завършва това описание с думите: „...**изобилстващи в нея с благодарение**.“ Апостолът не желае християните да бъдат студени хора, отгадени само на доктрините, а иска сърцата им да бъдат завладени от чудните истини на благовестие, за да могат да изобилстват в хваление и благодарение към Господа. **Благодарението** за благословенията на християнството е едно чудесно противосредство срещу отровата на лъжливите учения.

Артър Уей ни предлага следния превод на 7 ст.: „**Бъдете вкоренени като дървета, изграждайте се непрекъснато като сгради с Неговото присъствие около**

себе си и оставайте непоклатими във вярата Вяра (защото до това води вашето обучение), като изобилствате с благодарение.“

2:8 Сега вече Павел е готов да разгледа по-конкретно заблудите, които заплашват вярващите в ликийската долина, в която е разположен и град Колос. **„Внимавайте да ви не запленят някой с философията си и с празна измама.“** Лъжеучителите се стремят да ограбят хората това, което е истинско и ценно, като не им предават нищо съществено в замяна. **„Философия“** означава буквално „любов към мъдростта“. Философията сама по себе си не е зло, но тя става зло, когато хората започнат да търсят мъдрост във от Господ Исус Христос. Тук това понятие се използва, за да изрази опитите на човека да открие чрез собствения си интелект и изследване онези неща, които могат да бъдат познати само чрез божествено откровение (1 Кор. 2:14). Философията също така е зло, когато възвишава човешкия разум над Бога и се покланя повече на творението, отколкото на Твореца. Тя е характерна за либералните мислители в наши дни с техния прехвален интелектуализъм и рационализъм. **Празната измама** се отнася до лъжливите и суетни учения на онези, които твърдят, че могат да предложат тайни истини само на избран кръг от хора. Всъщност това е една голяма лъжа. Но те събират последователи, като подхранват човешкото любопитство и ласкаят тяхната суетност, правейки ги членове на едно „избрано общество“.

Философията и празната измама, които Павел разобличава, са „**по човешко предание, по първоначалните учения на света, а не по Христос**“. Тук под „**човешко предание**“ трябва да се разбират религиозните учения, които са били измислени от хора и които нямат основание в Библията. (Преданието е установен обичай, който е започнал като нещо, което е било удобно на хората или е под-

хождало на някакво обстоятелство.) **Първоначалните учения** (или принципи) **на света** се отнасят до еврейските ритуали, церемонии и наредби, чрез които хората са се надявали да спечелят Божието благоволение.

„*Мойсеевият закон е изпълнил своята служба като образ на идващите неща. Той е бил „началното училище“, което е трябвало да подготви сърцето на човека за идването на Христос. Връщането към него сега означава „танцуване според свирката на лъжеучителите“, които са скроили заговор да използват една отминала система, за да отхвърлят Божия Син.*“ (Всекидневни бележки на Библейското дружество)

Павел би желал колосяните да изпитват всяко учение, като проверяват дали то отговаря, или не отговаря на поученията на **Христос**. Тук отново преводът на Филипс на този стих би могъл да ни бъде от помощ: „Внимавайте никога да не развали вашата вяра чрез интелектуализъм или празноглави глупости. Такива неща се основават на човешки представи за природата на света и пренебрегват Христос!“

2:9 Прекрасно е да се види как апостол Павел непрекъснато насочва читателите си към Личността на Христос. Тук той ни предлага един от най-възвишените и недъвусмислени стихове в Библията, който говори за божествеността на Господ Исус Христос. „**Защото в Него обитава телесно всичката пълнота на Божеството.**“ Обърнете внимание на съзнателното натрупване на доказателства за истината, че Христос е Бог. Най-напред този текст съдържа едно твърдение за Неговата божественост: „Защото в Него обитава... **телесно... Божеството.**“ След това той ни обръща внимание върху това, което някой беше нарекъл „обхваща на божествеността“: „Защото в Него обитава **телесно... пълнотата** на Божеството.“ И най-накрая, той подчертава „абсолютната цялост на божествеността“: „Защото в Него

обитава **телесно всичката пълнота на Божеството.**“ (Това твърдение е и един добър отговор на всички форми на гностицизма, които отричат божествеността на Господ Исус, като Християнска наука, Свидетели на Йехова, Обединителната църква, теософското общество, христороделфианизма и др.)

Според Винсент: „*Този стих съдържа две ясно различни твърдения: (1) това, че пълнотата на Божеството вечно обитава в Христос...; (2) и това, че пълнотата на Божеството обитава в Него... като Един, Който има човешко тяло.*“¹⁴ Много от култовете, споменати по-горе, казват, че в Исус била обитавала някаква степен на божествеността. Но този стих заявява, че в Исус, в Неговото човешко естество обитава **всичката пълнота на Божеството**. Аргументът е ясен — ако в личността на Господ Исус Христос има такава пълнота, защо да се задоволяваме с учения, които Го обиждат или пренебрегват?

2:10 И тук апостолът продължава да се опитва да впечатли читателите си с пълната достатъчност на Господ Исус Христос и със съвършеното положение, което ние имаме **в Него**. Това, че истината, изявена в 10 ст., непосредствено следва истината, изявена в 9 ст., е чуден израз на Божията благодат. В Христос обитава телесно всичката пълнота на Божеството и вярващият също **има пълнота в Него**. Това, разбира се, не означава, че и във вярващия обитава всичката пълнота на Божеството. Господ Исус е Единственият, за Когото това е било вярно или ще бъде вярно някога. Този стих всъщност ни казва, че в Христос вярващият има всичко необходимо за живота и благочестието. Спъргън дава едно много добро определение за нашата пълнота. Той казва, че ние сме съвършени (1) без помощта на еврейските церемонии, (2) без помощта на философията, (3) без измислиците на суеверие-то и (4) без никакви човешки заслуги.

Този, в Когото ние имаме пълнота, е „**глава на всяко началство и власт**“. Гностиците са обръщали голямо внимание на темата за ангелите. За това също става въпрос малко по-нататък в тази глава. Но Христос е глава на всички ангелски същества и би било много глупаво да се занимаваме с ангелите, когато можем да имаме за обект на нашата обич Самия Създател на ангелите и да се наслаждаваме на общението с Него.

2:11 Обрязването е типичен еврейски ритуал. То представлява малка хирургическа операция, която води до срязване на част от плътта — краекожиято на мъжа. В духовно отношение то символизира смъртта на плътта, или отхвърлянето на злото, покварено и непоправимо естество на човека. За нещастие еврейският народ е пренебрегвал духовното значение на тази церемония. Опитвайки се да спечели Божието благоволение с церемонии и добри дела, той всъщност казва, че в човешката плът има нещо, което може да угоди на Бога. Нищо не може да бъде по-далеч от истината.

В стиха, който разглеждаме, не се говори за физическото, а за духовното **обрязване**, което се отнася за всеки, който вярва и уповава в Господ Исус. Това става ясно от израза „**обрязване не от ръка извършено**“. Текстът всъщност иска да ни покаже, че всеки вярващ е обрязан с **обрязване, което е от Христос**. **Обрязването от Христос** е свързано с Неговата смърт на кръста на Голгота. Тук идеята е, че когато Господ Исус е умрял, вярващият също е умрял. Той е умрял за греха (Рим. 6:11), за закона, за себе-то (Гал. 2:20) и за света (Гал. 6:14). (Това обрязване е било направено без ръце в смисъл, че човешките ръце нямат дял в него като заслуга: то не може нито да се заслужи, нито да се спечели. То е Божие дело.) По този начин човекът е съблякъл **плътското тяло** на греха. С други думи, когато един човек бъде спасен, той се свързва с Христос в Неговата смърт и отхвърля всяка надежда да спечели или

да заслужи спасението си с плътски усилия. Семюъл Ридаут казва така: „*Смъртта на нашия Господ не само е отнела плода на греха, но е осъдила и отстранила и самите корени, които са го родили.*“

2:12 След като приключва темата за обрязването, Павел се обръща към темата за **кръщението**. Също както обрязването символизира смъртта на плътта, така и **кръщението** олицетворява погребването на стария човек. И така, тук четем, че вярващите са били: „...**погребани с Него в кръщението, в което бидохте и възкресени с Него чрез вяра в действието на Бога, Който Го възкреси от мъртвите.**“ Поучението, което съдържа този текст, е, че ние не само сме умрели с Христос, но сме били и **погребани с Него**. Това е изобразено в нашето кръщение. Всъщност то е станало по време на нашето обръщение, но ние го изповядаме открито пред всички, когато влизаме във водите на кръщението. Кръщението е един вид погребване — погребване на всичко онова, което сме били като деца на Адам. В кръщението ние признаваме, че нищо в нас самите не може никога да угоди на Бога и че затова ние винаги отмахваме плътта от Божиите очи. Но кръщението не е само погребване. Ние сме били не само разпънати с Христос и погребани с Него, но сме и възкръснали с Него, за да вървим в нов живот. Всичко това става по време на обръщението. Става **чрез вяра в действието на Бога, Който е възкресил Христос от мъртвите**.

2:13 Сега апостол Павел показва какво е приложението на всичко това за колосяните. Преди обръщението си те са били **мъртви в своите прегрешения**, т. е. поради своите грехове колосяните са били духовно мъртви спрямо Бога. Това не означава, че техните духове са били мъртви, а че в техните духове не е имало никакъв стремеж към Бога и нищо, което да може да спечели Божието благоволение. Те са били **мъртви** не

само в греховете си, но и в **необрязването на плътта** си. В НЗ често пъти **необрязването** се използва като описание на езичниците. Колосяните са били езичници. Те не са били членове на Божия земен народ — евреите. Следователно те са били в едно положение на отчужденост от Бога и са давали пълна воля на плътта с нейните грешни страсти. Но когато са чули евангелието и са повярвали в Господ Исус Христос, те са **били съживени с Христос** и **всички техни престъпления са били простени**. На практика това означава промяна на цялостния им начин на живот. Тяхната история като грешници е завършила и те са станали нови създания в Христос Исус. Колосяните вече живеят на онази страна на пропастта, на която е възкресението. Затова те трябва да кажат „сбогом“ на всичко, което е било характерно за тях, когато са ходели по плът.

2:14 Павел продължава да описва резултатите от делото на Христос. Чрез това дело **Той е изличил написаното в постановленията на закона, което е било против нас, и го е отстранил отред нас, като го е приковал на кръста. Написаното в постановленията, което е било против нас, е законът**. В известен смисъл десетте Божии заповеди са против нас: те ни осъждат за това, че не ги спазваме съвършено. Но тук апостол Павел има предвид не само десетте Божии заповеди, а също така и церемониалния закон, който е бил даден на Израел. В този закон е имало всякакви заповеди, свързани с пазенето на свети дни, храненето и други религиозни ритуали. Всички те са били част от предписанията на еврейската религия, които са сочели към идването на Господ Исус. Били са сенки на Неговата личност и на Неговото дело. В Своята смърт на кръста Господ Исус е **отстранил** всичко това, като го е приковал **на кръста** и го е обявил за недействително, така както се обявява за недействителен документът за дадения заем, след като се изплати дългът. Как-

то казва Мейър: „*Чрез смъртта на Христос на кръста законът, който е осъждал човека, е загубил своята наказателна сила, тъй като Христос чрез Своята смърт е изтърпял проклятието на закона вместо човека и е поставил край на закона.*“¹⁵ Уилям Кели обобщава всичко това много сбито: „*Законът не е мъртъв, но ние сме умрели за него.*“

Много е вероятно тук Павел да има предвид един грехен обичай, според който изплащането на някакъв дълг се е удостоверявало с писмен документ, който се е заковавал на публично място, така че всички да видят, че заемодателят вече няма никакви претенции към дължника.

2:15 Чрез Своята смърт на кръста и последвалото я възкресение и възнесение Господ Исус също така е завоювал победа срещу злите сили, като ги е **изожил открито на показ** и е **възтържествувал над тях**. Ние смятаме, че тук става въпрос за победата, описана в Ефесяни 4, където за Господ Исус се казва, че е пленил плен. Неговата смърт, погребение, възкресение и възнесение са една славна победа над цялото войнство на ада и на Самана. Минавайки през атмосферата по обратния Си път към небето, Господ Исус е минал през самото царство на княза на въздушните сили.

Може би този стих носи специална утеха на онези, които са били обърнати от демонизма и които все още се страхуват от злите духове. Те трябва да знаят, че няма защо да се страхуват, щом са в Христос, защото Той е **разоръжил началствата и властите**.

2:16 И още веднъж апостол Павел желае да ни даде приложението на това, което току-що е казал. Нека да го обобщим. Колосяните са умрели за всички усилия да угодят на Бога чрез плътта. Те не само са умрели, но и са били погребани заедно с Христос и са били възкресени с Него за нов живот. Това означава, че колосяните трябва да са приключили завинаги с учители от рода на юдеистите и

гностиците, които се опитват да ги върнат обратно към онова, за което те вече са умрели. „**И така, никой да не ви осъжда за това, което ядете или което пиете, или за нещо относно някой празник или новомесечие, или събота.**“ Всички човешки религии налагат на хората ярема на съблюдаването на обреди, правила, наредби и религиозни календари. Тези религиозни календари обикновено включват ежегодно пазене на някакви периоди от време (свети дни), празници в месеца (новолуния) или отделни дни в седмицата (съботния ден). Изразът „**и така, никой да не ви осъжда**“ означава, че нито един християнин не може да бъде справедливо осъден от другите, ако яде например свинско месо или не спазва някакви религиозни празници или свети дни. Някои култове, като например спиритизма, задължават привържениците си да се въздържат от ядене на месо. Векове наред римокатолическата църква е изисквала от своите членове да не ядат месо в петък. Много църкви проповядват въздържание от определни видове храни по време на пости. Други, като например мормоните, казват, че човек не може да има добро положение, ако пие кафе или чай. Трети пък, като адвентистите от седмия ден, смятат, че човек трябва да спазва съботния ден, за да угоди на Бога. Християнинът обаче не е длъжен да спазва никакви подобни правила или постановления. (За повече подробности по темите за закона, съботния ден и законничеството вижте екскурсите върху Матей 5:18, 12:8 и Галатяни 6:18.)

2:17 Еврейските религиозни наредби са „**сянка на онова, което ще дойде, а тялото е Христово**“. Те са били постановени в СЗ като един предварителен образ на бъдещето. Така например съботата е била дадена като преобраз на почивката, която ще бъде дял на всички, които повярват в Господ Исус Христос. Сега, след идването на Господ Исус, трябва ли хората да продължават да се

занимават със сенки? Това е същото като да отделиш цялото си внимание на картината, вместо на художника, който я е нарисувал.

2:18 Трудно е да се каже какво е точното значение на този стих, тъй като ние не сме напълно запознати с онова, което са учели гностиците. Може би той означава, че тези хора са се представяли за толкова смирени, че не са смеели да отидат при Бога направо. Може би те са учели, че приближаването към Бога става посредством ангели, и вместо да се покланят на Господа, са се покланяли на ангели като израз на едно мнимо **смирение**. Подобно нещо се случва и в днешния свят. Има членове на римокатолическата църква, които казват, че не могат да мислят или да се молят директно на Бога или на Господ Исус и затова издигат лозунга: „Чрез Мария към Исус!“ Може би точно това е едно лъжливо **смирение** от тяхна страна и поклонение пред едно творение. Християните не трябва да позволяват на никой да им отнеме наградата чрез такива небиблейски практики. Словото казва съвсем ясно, че има само един Посредник между Бога и човека — Човекът Христос Исус (1 Тим. 2:5).

На това място апостол Павел употребява не съвсем ясни изрази: „**като нагнична в неща, които не е¹⁶ видял**.“ Гностиците са твърдели, че познават някакви дълбоки, скрити тайни, в които човек трябва да бъде специално въведен, за да може да ги научи. Може би тези тайни са включвали и така наречените видения. Предполагаме, че видения са важен елемент и от съвременните ереси като мормонизма, спиритизма, католицизма и други. Онези, които са членове на вътрешния кръг, се чувстват особено горди със своето тайно знание. Заради тях Павел добавя и следното описание: „**...и напразно се надува с плътския си ум**.“ Тези хора се отнасят към другите с чувство на превъзходство и създават впечатление, че човек може да бъде щастлив

само ако навлезе в техните дълбоки тайни. Нека да спрем за малко тук и да кажем, че голяма част от всичко това е характерно и за съвременните тайни братства. Християнинът, който ходи в общение с Господа, не може да има нито време, нито симпатии към такива организации.

Важното, което трябва да отбележим в този стих, е, че различните религиозни практики на тези хора са основани на тяхната собствена воля. Те не вършат всичко това на основание на Библията и не действат в подчинение на Христос. **Те се надуват напрасно с плътския си ум, защото вършат това, което на самите тях им харесва — независимо от Господа, демонстрирайки смирено и религиозно поведение.**

2:19 „...а не държи Главата...“ Тук за Господ Исус се говори като за **Главата** на Тялото. „Да държиш Главата“, означава да живееш със съзнанието, че Христос е **Главата**, като заговояваш всички свои нужди от Неговите неизтощими запаси и правиш всичко за Негова слава. То също така означава да гледаш към Господа в Неговата слава за подкрепа и водителство и да бъдеш в общение с Него. Това се вижда по-нататък от изречението, което следва: **„...от Козото цялото тяло, снабдявано и сплотено чрез ставите и жилите си, расте с нарастване, дадено от Бога.“** Различните части на човешкото тяло са свързани със **стави и жили**, а самото тяло е свързано с главата. Тялото се ръководи и насочва от главата. Това е и идеята на апостол Павел тук. Частите на Христовото Тяло на земята трябва да намират цялостното си удовлетворение и пълнота в Него, а не да се заблуждават в убедителните аргументи на тези лъжеучители.

Здравото държане за Главата подчертава необходимостта от ежеминутната зависимост от Господа. Помощта, която сме получили вчера, няма да ни бъде дадена автоматично и днес. Не мо-

жем да мелим жито с вода, която вече е минала през язовирната стена. Освен това там, където християните се държат за Главата, се получава в резултат спонтанно действие, което съответства на поведението на другите части на Тялото.

2:20 В контекста на този пасаж изразът **„първоначалните учения на света“** има значението на различни ритуали и обреди. Така например ритуалите в СЗ са първоначални учения на света в смисъл, че те са проповядвали елементарните **принципи** или азбуката на религията (Гал. 4:9—11). Може би тук Павел мисли също така и за ритуалите и обредите на гностицизма и другите религии и по-конкретно за ритуалите и обредите на аскетизма, който произлиза от юдеизма, след като юдеизмът *загубва* положението си пред Бога, или от гностицизма, или от някой друг култ, който *никога* не е имал никакво положение пред Бога. Сега Павел пита колосяните защо в тях все още има желание **да се подчиняват** на такива **постановления**, след като вече **са умрели с Христос**, защото да правят това, означава да забравят, че са скъсали връзките си със света. Може би някой биха си задали следния въпрос: „Ако християнинът е мъртъв за всякакви постановления, защо той все още участва в кръщенето и Господната вечеря?“ Най-очевидният отговор е, че той участва в тези два ритуала, защото те са били постановени за християнската църква в НЗ. Но той не гледа на тях като на „средства, чрез които може да получи благодат“ и които го правят по-годен за небето, нито като на начин за спечелване на някакви заслуги пред Бога. Те представляват просто действия на подчинение на Господа, които символизират съответно отъждествяването на вярващия с Христос и възпоменаването на Христос в Неговата смърт. Те са не толкова закони, които трябва да се спазват, колкото привилегии, на които християните се радват.

2:21 Този стих може да се разбере по-добре, ако преди това добавим „като“. С други думи, в 20 ст. Павел казва: „Това ва защо, като че ли живеете в света, се подчинявате на постановленията като: „**Не докосвай**“, „**не хващай**“, „**не вкусвай**“? Странно наистина, но някои хора проповядват, че тук Павел *заповядва* на колосяните да не докосват, да не вкусват и да не пипат разни неща, което е точно обратното на смисъла на пасажа.

Трябва да споменем, че някои автори-тетни изследователи като Уилям Кели смятат, че заповедните изречения в този стих трябва да бъдат погредени, както следва: „Не пипай; нито вкусвай; нито дори докосвай.“ Този начин на погреджана показва една растяща строгост в практикуването на аскетизма.

2:22 Значението на този пасаж става още по-ясно в 22 стих. Тук ние научаваме, че това са забрани, измислени от човеците, защото са „**по човешки заповеди и учения**“. Това ли е същността на истинската религия — да се отдаваш на спазването на правила за ядене и пиене вместо на живия Христос?

Уеймаут предлага следния превод на пасажа от 20 до 22 стих:

„Ако сте умрели с Христос и сте избягали от първичните представи за света, защо тогава, като че ли животът ви все още принадлежи на света, се подчинявате на такива наредби като „Не пипай това!“; „Не вкусвай онова!“; „Не докосвай третото!“; отнасящи се до неща, всички от които са предназначени да бъдат използвани и да позинат, според обикновени човешки заповеди и учения?“

2:23 Всички тези практики на човешката религия имат **вид на мъдрост в произволно** (или своеволно) **богослужение и смирение** и в нещадене на **тялото**. **Своеволното богослужение** означава, че тези хора възприемат някаква форма на поклонение според техните собствени представи за добро, а не според Божието

слово. Те имат вид на религиозни хора, но не са истински християни. Ние вече обяснихме какво означава лъжливото **смирение** — когато хората се преструват на прекалено скромни, за да отидат направо при Бога, и използват ангели като посредници. **Нещаденето на тялото** включва различни аскетични практики. Това е едно вярване, според което човек може да достигне по-висше състояние на святост чрез самоотричане и самоизмъчване. То е характерно за хиндуизма и за други мистични източни религии.

Каква е стойността на всички тези практики? Може би тя е изразена най-добре в заключителната част на стиха: „...**не струват нищо в борбата против угаждането на плътта**.“ Всички тези практики са много привлекателни на външен вид, но не успяват да направят нищо против угаждането на плътта. (Дори и добронамерената въздържаност се оказва безсилна да постигне тази цел.) Всяка лъжлива система е напълно неспособна да направи човека по-добър. Макар и да създава впечатлението, че в плътта има нещо, което може да заслужи Божието благоволение, тя е безпомощна да обуздае страстите и желанията на плътта. Християнското отношение е, че ние сме умрели за плътта с всички нейни желания и страсти и отсега напълно живеем за слава на Бога. Ние правим това не от страх от наказание, а от любов към Този, Който е дал Себе Си за нас. А. Т. Робъртсън изразява това много добре: „*Любовта е онова, което ни прави истински свободни, за да вършим добро. Любовта улеснява този избор. Любовта разхубавява лицето на дълга. Любовта улажда следването на Христа. Любовта действа така, че служението на доброто да бъде свобода.*“

II. Дъгът на вярващия към превъзходния Христос (3 и 4 гл.)

A. Новият живот на вярващия: събличането на стария и обличането на новия човек (3:1—17)

3:1 И така, ако сте възкресени заедно с Христос, търсете това, което е горе, където Христос сега отгясно на Бога. Съюзът „ако“ в началото на този стих не изразява съмнение от страна на апостол Павел. Това е така нареченото „ако“ на аргумента, което би могло да се преведе и като „тъй като“: „И така, тъй като сте били възкресени заедно с Христос...“

Както споменахме във 2 гл., на вярващия се гледа като на един, който е умрял с Христос, бил е погребан с Него и е възкръснал заедно с Него отред мъртвите. Духовното значение на всичко това е, че ние сме казали „сбогом“ на предишния си начин на живот и сме започнали един съвършено нов начин на живот — живота на възкресения Господ Исус Христос. И тъй като сме възкресени заедно с Христос, ние трябва да търсим това, което е горе. Ние сме все още на земята, но трябва да възпитаваме у себе си небесни навици.

3:2 Мирогледът на християнина не трябва да е свързан със земята. Той трябва да вижда нещата не така както изглеждат, а според това дали имат значение за Бога и за вечността. Според Винсент глаголет „търсете“ в 1 ст. обозначава практическия стремеж, докато „мислете“ от 2 ст. описва вътрешния импулс и предразположение. Същата дума е използвана и във Филипяни 3:19*: „които дават ума си на земните неща.“ А. Т. Робъртсън казва следното: „Кръстеният живот означава, че християнинът търси небето и мисли небесно. Неговите крака са на земята, но главата

му е сред звездите. Той живее като гражданин на небето тук на земята.“¹⁷

По време на Втората световна война млад християнин ентузиастично съобща на един зрял служител на Христос: „Разбрах, че нашите бомбардировачи са атакували градовете на врага тази нощ.“ По-възрастният вярващ отговори: „Не знаех, че Божията църква има бомбардировачи.“ Очевидно той възприемал нещата от небесна гледна точка и не изпитвал никакво удоволствие от унищожението на жени и деца.

Ф. Б. Хоул ни предлага следното ясно обяснение на нашето положение: „Противоположното на отъждествяването ни с Христос в Неговата смърт е отъждествяването ни с Него в Неговото възкресение. Резултатът от първото е отделянето ни от човешкия свят, човешката религия и човешката мъдрост. Резултатът от второто е свързването ни с Божия свят и с всичко, което е там. Първите четири стиха на 3 гл. ни разкриват блаженството, в което сме въведени.“¹⁸

3:3 Когато Павел казва, че вярващите са умрели, той има предвид тяхното положение, а не тяхното поведение. Заради нашето отъждествяване с Христос в Неговата смърт Бог иска от нас да се смятаме за умрели заедно с Него. Нашите собствени сърца са винаги готови да се усъмнят в този факт, защото ние се чувстваме толкова живи за греха и изкушението. Но чудното нещо е, че когато чрез вяра ние смятаме себе си за умрели с Христос, това става една нравствена реалност в нашия живот. Ако ние живеем като умрели за греха, тогава животът ни става все повече и повече съобразен на живота на Господ Исус Христос. Разбира се, ние никога няма да достигнем съвършенство в този живот, но това е един процес, който трябва да характеризира всеки вярващ.

Ние сме не само умрели, но и нашият живот е скрит с Христос в Бога. Нещата, които засягат и интересуват свет-

* Но е преведена на български като „дават“. — Бел. на прев.

ския човек, се намират на планетата, на която и ние живеем. Но нещата, които най-много интересуват вярващия, се съдържат в личността на Господ Исус Христос. Неговата съдба и нашата съдба са неделими. Мисълта на апостол Павел е, че тъй като нашият **живот е скрит с Христос в Бога**, ние не трябва да се занимаваме с маловажните неща от този свят и особено с религиозния свят около нас.

Но изразът „**животът ви е скрит с Христа в Бога**“ е свързан с още една мисъл. Светът не вижда нашия духовен живот. Той не ни разбира. За него е странно това, че ние не живеем като останалите хора. Той не разбира нашите мисли, побуди и постъпки. Също както се казва за Светия Дух, че светът нито Го вижда, нито Го познава, така е и с нашия духовен живот: той „**е скрит с Христа в Бога**“. Текстът в 1 Йоан. 3:1 ни казва: „Затова светът не познава нас, защото Него не позна.“ Истинското отделяне от света се крие в това, че светът не разбира и дори погрешно разбира вярващия.

3:4 Сега, като една кулминация в описанието на положението на вярващия в Христос, апостолът насочва нашето внимание към Второто идване на Христос. „**Когато Христос, нашият живот, се яви, тогава и вие ще се явите с Него в слава.**“ Понастоящем ние сме въкресени заедно с Христос и се наслаждаваме на един живот, който хората нито виждат, нито разбират. Но иде ден, когато Господ Исус ще се върне за Своите светии. И тогава ние **ще се явим с Него в слава**. Тогава хората ще ни разберат и ще осъзнаят защо победението ни е било такова.

3:5 В 3 ст. се казва, че ние сме умрели. Сега, в 5 ст., се казва, че ние трябва да **умъртвяваме земните си части**. Тези два стиха представляват една съвсем ясна илюстрация на разликата между положението и състоянието на вярващия. По положение вярващият е умрял за све-

та, но по състояние той трябва да се смята за мъртъв за греха, като **умъртвява частите си, които са на земята**. Нашето положение е онова, което сме в Христос, а състоянието ни е това, което сме сами по себе си. Нашето положение е подаръкът от Бога чрез вяра в Господ Исус Христос, а състоянието ни е отговорът на тази Божия благодат.

Нека да отбележим също така и разликата между закона и благодатта. Бог не казва: „Ако живеете лишен от грях живот, аз ще ви дам положение на смърт с Христос.“ Това би било закон. Нашето положение би зависело от собствениците ни усилия, а едва ли е необходимо да казваме, че тогава никои никога няма да спечели такова едно положение. Вместо това Бог казва: „На всички, които вярват в Господ Исус, аз подарявам положение на благоразположение в Моите очи. Отсега нататък вървете и живеете живот, който съответства на това възвишено призвание!“ **Ето това е благодат!**

Когато апостолът казва, че трябва да **умъртвяваме земните си части**, той не иска да каже, че ние буквално трябва да унищожаваме някои от частите на нашето физическо тяло! Този израз има преносен смисъл и се обяснява по-нататък. Под „части“ трябва да разбираме различни форми на страст и омраза, които апостолът изброява.

Обикновено думата „**блудство**“ се използва със значението на незаконни сексуални отношения или разврат, особено между неженени хора (Мат. 15:19; Марко 7:21). Понякога значението ѝ е по-широко и се превежда като сексуална неморалност. **Нечистотата** е свързана с оскверняване на мисълта, речта или действията. Тя говори по-скоро за морална мръсотия, отколкото за физическо изцапване. **Страстта** е силно и необуздавано пожелаване. **Злата пощявка** (или злото желание) говори за силно и често пъти непреодолимо влечение. **Сребролюбието** като цяло означава ненаситност

или желание да имаш все повече и повече, но тук то може да е свързано по-конкретно и с едно несвятно желание за задоволяване на сексуалния апетит, което е **уголопоклонство**.

Страстта се изразява в действията, но започва в мотивите. Първо се описват различните форми на сексуалния грях, след което се проследява и техният източник, а именно — ненаситното сърце на човека. Божието слово казва съвсем ясно, че в секса сам по себе си няма нищо лошо. Бог е направил човека така, че да може да се възпроизвежда. Но грехът идва, когато онова, което Бог толкова милостиво е подарил на Своите творения, започне да се използва за зли и извратени цели. Сексуалният грях е бил най-големият грях на езическия свят по времето на Павел и, без съмнение, продължава да държи това първенство и до днес. Там, където вярващите не са отдадени на Светия Дух, много често в техния живот навлизат различни сексуални грехове, които ги събарят.

3:6 Хората смятат, че могат да вършат тези ужасни грехове и да избегнат наказанието. И тъй като небето мълчи, човекът става все по-смел. Но с Бога шега не бива. Заради всичко това **Божият гняв** иде **върху синовете на непокорството**. Тези грехове имат последиствия и в този живот: хората жънат в собствените си тела плодовите от сексуалното разпътство. Освен това те ще пожънат ужасна жътва в съда, който предстои в един бъдещ ден.

3:7 Павел напомня на колосяните, че и те някога, преди своето обръщение, са се отдавали на тези грехове. Но Божията благодат е дошла върху тях и ги е освободила от нечистотата. Това е един период от техния живот, който сега е покрит от кръвта на Христос. Сега те имат нов живот, който им дава сили да живеят за Бога. Вижте Галатяни 5:25: „Ако по Духа живеем, по Духа и да ходим.“

3:8 Тъй като са били изкупени на такава висока цена, сега колосяните трябва да **отхвърлят** „всичко това“ както хвърлят мръсна дреха. Под „всичко това“ апостолът има предвид не само различните видове несвети страсти, изброени в 5 ст., но и различните видове зла омраза, които той се готви да изброи.

Гневът е силен дух на неприязън или враждебност, на отмъстителност и твърда омраза. **Яростта** е много по-силна форма на гняв, включващ евентуално и буйни външни изблици. **Злобата** е зложелателно отношение към друг човек, имащо за цел да нанесе вреда на неговата личност или репутация. Тя е неразумна антипатия, която кара човека да се радва, когато другият страда. **Хулата** тук означава оскърбително говорене или груб и невъздържан език. Тя означава да се караш на някого злонамерено и нахално.

Срамното говорене включва изразяване с неприличен език, или използване на мръсни и непристойни думи и изрази. Това е позорно и мръсно говорене. В този списък от грехове апостолът засяга най-напред мотивите и постепено преминава на действията. Язвителността започва като подбуда в човешкото сърце и след това се изявява под различните форми, които апостол Павел описва.

3:9 В 9 ст. апостолът всъщност казва: „Нека състоянието ви да съответства на вашето положение. **Вие сте съблекави вече стария човек**: сега го съблечете и на практика, като не се лъжете един друг.“ Лъжата е едно от нещата, които принадлежат към **стария човек**, и затова няма никакво място в живота на Божието дете. В живота си ние всеки ден се изкушаваме да изопачаваме истината. Това би могло да стане, като укриваме в данъчните документи част от информацията за доходите си, като преписваме на изпит и дори като преувеличаваме подробностите в някой разказ. Лъжата става двойно по-сериозна, кога-

то нараним другия човек с лъжливо твърдение или когато създадем в него лъжливо впечатление.

3:10 Ние не само сме съблекли стария човек, но сме и „облекли новия, който се подновява в познание по образа на Този, Който го е създал“. Също както старият човек е всичко онова, което ние сме били като синове на Адам с покварената ни природа, така **новият човек** е описание на нашето ново положение като Божи деца. Има ново творение и ние сме нови създания. Целта на Бога е този нов човек да расте и да прилича все повече и повече на Господ Исус Христос. Ние никога не трябва да се задоволяваме с настоящите си постижения, а винаги трябва да се стремим към целта да ставаме все по-съобразни на Спасителя. Той е нашият пример и правило на живот. В един бъдещ ген, когато ще застанем пред Христовото съдилище, ние ще бъдем съдени не толкова според това до каква степен нашият живот е бил по-добър от живота на другите, а според това доколко той е приличал на живота на Самия Господ Исус.

„Божият образ не се вижда във формата на нашето тяло, а в красотата на новородения ни ум и сърце. Светостта, любовта, смиренieto, кротостта, вниманието и прощението — всичко това съставлява небесния характер.“ (Всекидневни бележки на Библейското дружество)

3:11 В новото творение, за което говори апостолът, **няма грък или юдеин, обрязан или необрязан, варварин, скит, роб или свободен, а Христос е всичко и във всичко.** Националните, религиозните, културните и социалните различия нямат никакво значение. Що се отнася до положението им пред Бога, всички вярващи са на едно и също ниво. Същото това отношение трябва да се възприеме и от всяко местно събрание.

Това не означава, че в църквата няма никакви различия. Някои имат гарбата на евангелизатори, други на пастири, а

трети на учители. Някои мъже са старейшини в църквата, а други — дякони. Така че този стих не заличава служебните различия.

Също така не трябва да се смята, че гореизброените различия са заличени и в света. Светът все още прави разлика между **грък и юдеин**. Тук под „грък“ трябва да разбираме езическите народи изобщо. Светът прави разлика и между **обрязан и необрязан**. В НЗ тези две понятия се използват обикновено за евреите и езичниците съответно. Но тук те биха могли да се отнасят до самия ритуал, който се практикува от еврейския народ и се пренебрезва от езичниците.

В света все още има „варвари“ (некултурни хора) и „скити“. Тук тези две понятия не се противопоставят едно на друго. **Скитите** също са били варвари, но те са били най-дивите и най-жестоките варвари. И последното противопоставяне е между **роби и свободни**. **Свободни** са онези хора, които никога не са били в робство, а са били родени на свобода. За християнина тези светски различия вече нямат никакво значение. Това, което наистина има значение, е **Христос**. Той е **всичко** за вярващия и е **във всичко**. Той е и центърът, и периферията на християнския живот.

Епископ Райл заявява тази истина много смело:

„Тези три думи — „Христос е всичко“ — представляват същността и сърцето на християнството. Ако нашите сърца наистина могат да ги приемат, ще бъде добре и за нашите души... Много хора отделят на Христос някакво място в своята религия, но не и мястото, което Бог е предназначил да бъде запълнено от Него. За техните души Христос не е „всичко във всичко“. Не! За тях освен Христос трябва да има и нещо друго — като например Христос и църквата, или Христос и тайнствата, или Христос и Неговите специално ръкоположени служители, или Христос и тяхното собствено покаяние, или Христос и тяхната собствена добро-

та, или Христос и техните собствени молитви, или Христос и тяхната собствена искреност и милосърдие, на които те на практика поверяват душите си.“¹⁹

3:12 В 10 ст. Павел каза, че ние сме облекли новия човек. Сега той ни дава и няколко практически указания как можем да правим това във всекидневния си живот. Най-напред той се обръща към колосяните с думите „**Божии избрани**“. Това показва факта, че те са били избрани от Бога в Христос още преди основаването на света. Божията избираща благодат е една от тайните на божественото откровение. Писанието ясно заявява, че в Своя суверенитет Бог е избрал човека да принадлежи на Христос. Ние не вярваме, че Бог някога е избрал някого да бъде осъден. Подобно учение е чуждо на Писанието. Но както вярваме в истината за избиращата Божия благодат, така вярваме и в истината за човешката отговорност. Бог не спасява хората против тяхната воля. Същата Библия, която казва „избрани по Божието предуздание“, казва също и „всеки, който призове Господното име, ще се спаси“.

След това Павел нарича колосяните „**свети и възлюбени**“. „**Свети**“ означава осветени или отделени (същата дума като „светици“) за Бога от света. Ние сме свети по положение и трябва да бъдем свети и на практика в нашия живот. Тъй като сме обекти на Божията любов, тя ни дава желание да бъдем угодни на Бога по всякакъв начин.

Сега Павел описва християнските добродетели, които ние трябва да облечем като греха. **Милосърдието** говори за сърдечно съчувствие. **Благостта** говори за неэгоистичен дух на оказване помощ на другите. Това е едно отношение на обич и доброжелателство. **Смирението** говори за скромност, за готовност да заемаш по-ниски места и да оценяваш другите по-високо от себе си. **Кротостта** не означава слабост, а сила да се отпре-

чеш от себе си и да се отнасяш с благост към всички хора. Вайн казва така:

„Общоприето е мнението, че един човек може да бъде кротък само когато е безсилен. Но Господ е бил кротък, въпреки че е имал на разположение безкрайната Божия сила. Противоположното на кротостта са самоувереността и себелюбие. Кротостта означава спокойствие на духа, който не е нито приповдигнат, нито потиснат, просто защото изобщо не е отдаден на егоистичното „аз“ на човека.“²⁰

Ако можем да определим **смирението** като „отсъствие на всякаква гордост“, то **кротостта** би могла да се определи като „отсъствие на всякаква страст“. **Дъготърпението** пък означава издържане и търпеливост, когато към теб се отправят различни предизвикателства и обиди. То съчетава вниманието към другите с твърдостта в страданията.

3:13 Претърпяването един на друг описва поносимостта, която ние трябва да показваме към грешките и особеностите в характерите на нашите братя и сестри. Когато един човек живее с други хора, той неизбежно ще открие в тях недостатъци. Ние много често имаме нужда от Божията благодат, за да свикнем с индивидуалните особености на другите хора, както и те — с нашите. Но този стих ни казва, че ние трябва да си претърпяваме и да си прощаваме един на друг, ако някой има оплакване против някого. Има много малко разнообразия, които не биха могли да се разрешат изключително бързо, ако се спазват тези заповеди. Ние трябва да прощаваме на другите, когато ни засегнат. Често пъти в такива случаи чуваме следното оплакване: „Но как, та нали той ме е обидил...“ Да, но именно това е ситуацията, при която ние сме призвани да простим. Ако другият човек не ни е обидил, няма да има нужда да прощаваме. В случая, когато ние обидим някого, трябва да отидем при него и да го помолим да ни прости. Претърпяването предполага,

че не трябва да се обиждаме, а прощава-нето — че не трябва да таим обидата в себе си. Егва ли има по-голям стимул за прощение от думите, които намираме в този стих: „...**както Господ е простил вам, така прощавайте и вие.**“ Как ни е простил Господ? Той ни е простил, без да има никакво основание да ни прости. Така трябва да простим и ние. Той ни е простил, без да исква нищо от нас. Така трябва да простим и ние. Когато правим това, ние трябва да следваме нашия благодисловен Господ както по отношение на начина, така и по отношение на обхвата.

3:14 Тук Павел говори за **любовта** като за върхна греха или колан, който свързва всички останали добродетели в едно, за да образува **съвършенството**. Под нейно въздействие всички черти на християнския характер стават симетрични. Възможно е човек да изяви някои от гореспоменатите добродетели, без да има любов в сърцето си. Затова тук Павел изрично подчертава, че това, което вършим, трябва да бъде вършено с истински дух на **любов** към братята и сестрите. Нашите действия не трябва да бъдат вършени с нежелание или недоволство, а родени от сърдечна обич. Гностиците мислят, че знанието е това, което „**свързва всичко в съвършенство**“, но Павел казва, че не знанието, а любовта „**свързва всичко в съвършенство**“.

3:15 В нашите **сърца** трябва да господства **Христовият мир***. Ако ние не сме сигурни относно правотата на дадено нещо, трябва да си зададем следните въпроси: „Ще има ли полза от него за мира?“ и „Ще имам ли мир в сърцето си, ако го извърша?“

Този стих е особено полезен в случаите, когато търсим водителство от Господа. Ако Господ наистина желае да извършиш дадено дело, то Той съвсем си-

гурно ще ти даде **мир** за това. Ако ти нямаш този мир, не трябва да го вършиш. Някой е казал: „Неяснотата относно извършването на дадено нещо е указание, че не трябва да го вършим.“

Христос ни е призвал да се наслаждаваме на Неговия мир както като индивиди, така и в църквата. Не пренебрегвайте значението на втората част на стиха: „...**за който бяхте и призвани в едно тяло.**“ Ние бихме могли да се наслаждаваме на мира и като живеем изолирано от всички други християни. Но това не е целта на Бога. Той е дал на хората семейството, за да не бъдат сами. Според Божието намерение ние трябва да се събираме в местни църкви. И макар че живеенето с други християни може да постави на изпитание нашето търпение, Бог по този начин развива в християни добродетели, които не може да развие по никакъв друг начин. Затова ние не трябва нито да бягаме от отговорност в местното събрание, нито да се отказваме от нея, когато сме засегнати, а трябва да живеем в съвместно съжителство с другите вярващи и им помагаме с всичко, което правим или казваме.

„**И бъдете благодарни.**“ Това увещание се повтаря много често в Писанията на Павел и за това сигурно има основателна причина: Божият Дух сигурно смята, че **благодарността** е много важно нещо. Ние вярваме, че това наистина е така! Благодарността е важна не само за духовния живот на човека, но и за физическото му благосъстояние. Неотдавна лекарите откриха това, което Писанията ни казват от много отдавна — че **веселото, благодарно** разположение на ума оказва благотворно въздействие върху тялото и че загрижеността, потиснатостта и оплакването увреждат здравето на човека. Обикновено ние мислим за благодарността като за нещо, което се определя от непосредствени обстоятелства, но в този стих Павел показва, че тя е добродетел, която трябва да се култивира. Ние сме отговорни

* В някои ръкописи „Божият мир“. — Бел. на преф.

да бъдем благодарни. От всички хора на света ние имаме най-много за какво да благодарим (ср. с Второзак. 33:29). Проблемът не е в липсата на основания за благодарност, а в егостичните ни сърца.

3:16 Във връзка с пунктуацията на 16 ст. има различни мнения. В оригиналния език, на който е бил написан НЗ, не е съществувала пунктуация, така че значението на стих като този се определя до голяма степен от мястото на препинателните знаци. Ние предлагаме следната пунктуация: „Нека Христовото слово да се всеява във вас богато; с пълна мъдрост се учете и се увещавайте един друг с псалми, химни и духовни песни, като пеете на Господа с благодат в сърцата си“ (Преработка „Верен“).

И така, в този случай стихът би могъл да се раздели на три обособени части. Първата ни казва, че ние трябва да даваме на **Христовото слово да се всеява в нас богато**. Тук под „Христовото слово“ трябва да разбираме поученията на Христос в Библията. Когато ние наричаме сърцата и умове си с Неговото свято слово и се стремим да му се подчиняваме във всекидневния си живот, тогава **Христовото слово** се чувства действително „у дома“ в нашите сърца.

Втората идея е, че ние трябва да се учим и да се увещаваме един друг с пълна мъдрост. Всеки християнин има отговорност към своите братя и сестри в това отношение. **Ученето** е свързано с учението, докато **увещаването** — с гълга. Ние сме длъжни да споделяме с нашите братя и сестри знанието си върху Библията и да се стремим да им помагаме с практически и благочестиви съвети. Когато **ученето** и **увещаването** са съчетани с **мъдрост**, има по-голяма вероятност да бъдат приети, отколкото когато говорим със сила, но без мъдрост и без любов.

И третото нещо е, че с **псалми, химни и духовни песни** ние трябва да пеем на Господа с **благодат в сърцата си**. Псалмите са боговдъхновени мисли, съб-

рани в Библията под формата на книга, позната под същото заглавие („Псалми“), които са част от поклонението на Израел. **Химните**, от друга страна, са обикновено песни на поклонение и хвала, които са отправени към Бог Отец или към Господ Исус Христос, като например:

*Исусе, мисълта за Теб
изпълва сърцето ми със сладост.
Но колко по-сладко е да видя
Твоето лице
и да се наслаждавам
на Твоята благодат.*

(Предполагам автор :
Bernard of Clairvaux.)

Химните не са боговдъхновени в същия смисъл като **псалмите**. **Духовните песни** са свързани с религиозната поезия, описваща християнския опит. Ето пример за една такава песен:

*Какъв огромен мир изгубваме!
Колко излишни болки търпим!
И всичко това — защото не казваме
на Бога онова, което ни боли.*

Джоузеф Скривън

Като използваме тези различни видове песни, ние трябва да пеем на Господа с **благодат** или с благодарение в нашите **сърца**. Може би тук е добре да се каже, че християнинът трябва да проявява бдителност към музиката, която пее или слуша. Голяма част от така наречената „християнска музика“ днес е лека и повърхностна. Преобладаващата част от нея е абсолютно противоположна на Библията, като едновременно с това е толкова близка на светската поп- и рок-музика, че е истински позор за името на Христос.

16 ст. е много подобен на пасажа в Ефесяни 5:18, 19, където се казва: „И не се опивайте с вино, следствието от което е разврат, но изпълвайте се с Духа и разговаряйте се с псалми и химни, и духовни

песни, като пеете и възпявате Господа в сърцето си. “Разликата между този пасаж и Колосяни 3:16 е, че вместо да каже „Изпълвайте се с Духа“, Павел казва: „Христовото слово да се вселява във вас богато.“ С други думи, както изпълването с Духа, така и изпълването с Божието слово е необходима предпоставка за един радостен, полезен и плодотворен живот. Ние няма да се изпълваме с Духа, ако не сме наситени с Божието слово, а изучаването на Божието слово няма да бъде резултатно, ако не предоставим и най-вътрешното си същество на управлението на Светия Дух. Не бихме ли могли тогава да заключим, че да бъдеш изпълнен с Духа, означава да бъдеш изпълнен с Божието слово? Това не е някакво тайнствено, емоционално преживяване, а всекидневно хранене с Писанията, размишляване върху тях, подчиняване на тях и живеене според тях.

3:17 17 ст. ни дава едно всеобхватно правило, което ни помага да преценяваме поведението си като християни. Младите хора днес срещат особени трудности, когато трябва да решат дали да извършат гадено нещо, или не. Този стих, когато непрекъснато го носим в паметта си, може да се окаже ключ към разрешаването на много от тези проблеми. Големият въпрос, чрез който трябва да подлагаме на проверка всяко наше решение, трябва да бъде: „Мога ли да направя това в името на Господ Исус Христос?“ Това ще Му донесе ли слава? Мога ли да очаквам, че ще бъде благословено от Него? Бих ли могъл да го върша в момента на Неговото второ идване? Забележете, че на тази проверка трябва да отговарят както думите, които говорим, така и делата, които вършим. Подчинението на тази заповед облагородява целия ни живот. Когато християнинът се научи да върши всичко като за Господа и за Неговата слава, той ще стане носител на една скъпоценна тайна. И още веднъж апостолът добавя думите: „...благодарящи чрез Него на Бога

Отца.“ Благодарим Ти, *благодарим* Ти, Боже, от все сърце Ти **благодарим!** Това е едно вечно задължение на онези, които са спасени по благодат и са определени за небесните дворове.

Б. Подходящото поведение за членовете на християнското семейство (3:18—4:1)

Сега Павел ни предлага серия от наставления за членовете на християнското семейство. Тези наставления се съдържат в пасажа, който продължава до 4:1. Сред тях има съвети за съпругите и съпрузите, за децата и родителите и за слугите и господарите. Отначало това преминаване на Павел от проблемите, с които досега се е занимавал, към такива обикновени теми на ежедневния живот може да изглежда малко странно, но въщност е много важно.

Християнското домочадие

Бог гледа на семейството като на един много важен фактор в християнския живот. Известната поговорка „Ръката, която люлее люлката, управлява и света“ съдържа много повече истина, отколкото изглежда на пръв поглед. Семейната единица е създадена от Бога, за да може да бъде запазена голяма част от това, което наистина струва нещо в този живот. Колкото по-малко внимание се отдава на семейството, толкова по-бързо се разпада нашата цивилизация. Първото Писмо на Павел към Тимотей ни показва по един особен начин, че Бог е определил семейния живот като средство за развитие на духовни качества и че дори годността на един християнин за водачество в църквата се определя от одобрения му характер в дома.

Следващите точки ни предлагат някои от основните водещи принципи за живота на християнското семейство. Когато изследваме този пасаж, ние

трябва добре да съзнаваме следните няколко „трябба“:

1. Християните трябва да имат семеен „олтар“, т. е. всеки ден време, в което семейството да се събира за четене на Светото Писание и за обща молитва.
2. Бащата трябва да има най-голям авторитет в семейството и трябва да го упражнява с мъдрост и любов.
3. Съпругата и майката трябва да разбере, че нейната главна отговорност пред Бога и пред семейството е участието ѝ в семейния живот. Като цяло, не е разумно съпругата да работи вън от дома си, но това правило, разбира се, има и изключения.
4. Съпругът и съпругата трябва бъдат пример за благочестие на своите деца. Те трябва да бъдат единодушни по всички въпроси, включително и когато наказват децата, ако това е необходимо.
5. Семейството трябва да се поддържа. Много е възможно родителят да бъде толкова погълнат от работата си, от социалните си задължения и дори от християнското си служение, че децата да започнат да страдат от липсата на обич, другарство, наставление и наказание. Много родители са признавали с мъка непокорното поведение на своя син или дъщеря: „И като се занимаваше слугата ти, той се изгуби“ (3 Царе 20:40).
6. Има три основни правила по отношение на възпитанието на децата. Никога не ги наказвайте, когато сте разгневени. Никога не ги наказвайте несправедливо. Никога не ги наказвайте, без да обясните причината за това.
7. Добре е децата да се научат да носят ярема си още от малки (Плач. 3:27), да бъдат дисциплинирани в труда и да приемат отговорност, а така също и каква е истинската стойност на парите.
8. Но най-много от всичко родителите християни трябва да избягват да хра-

нят амбиции по отношение на своите деца по светския, плътския начин, а непрекъснато да издигат пред тях примера със служението на нашия Господ като най-изгодния начин на живот. За едни това може да означава целодневна работа на мисионерското поле, за други — служене на Господа в едно светско занятие. Но и в двата случая работата за Господа трябва да има главно значение. Независимо дали сме възрастни или на работа, или където и да било другаде, ние трябва да съзнаваме факта, че представляваме нашия Спасител, така че всяка наша дума и действие да бъдат достойни за Него и да бъдат наистина направлявани от Него.

3:18 Първото наставление на апостола е насочено към жените. В него те биват увещавани да се подчиняват на мъжете си както прилича в Господа. Според божествения план мъжът е главата на дома. Дългът на жената е да се подчинява на своя мъж. Тя не трябва нито да господства над него, нито да го води, а да следва водителството му винаги, когато това не ѝ налага да прави компромис със своята вяроност към Христос. Има, разбира се, случаи, когато жената не може едновременно да се подчини на мъжа си и да остане вярна на Христос. В такива случаи предимство има верността ѝ към Господ Исус. Този стих по-казва, че в семействата, в които съпругата християнка има муген и колеблив съпруг, тя трябва да му помогне да заеме полагаемото му се място в дома, вместо тя да го заема като по-умна от двамата.

3:19 Красотата, която крие равновесието на Божието слово, е наистина впечатляваща. Апостолът не спира своите увещания със съветите към жените, а продължава по-нататък, за да ни покаже, че мъжете също имат отговорност. Те трябва да обичат своите жени и да не се огорчават против тях. Ако ние

следвахме тези прости правила, много от проблемите в семейния живот щяха да изчезнат и семействата щяха да бъдат много по-щастливи в Господа. Всъщност нито една жена не би била против да се подчинява на съпруг, който истински я обича. Забележете, че тук никъде не се казва за съпруга, че трябва да накара жена си да му се подчинява. Ако тя не прави това, той трябва да представи този проблем пред Господа. Подчинението трябва да дойде доброволно от нейна страна, както е подobaващо в Господа.

3:20 Децата получават увещание да се покоряват на родителите си във всичко, защото това е угодно на Господа. През всички векове семействата са били споявани от два прости принципа — авторитета и подчинението. Тук виждаме втория принцип. Забележете, че това подчинение трябва да бъде „**във всичко**“. Това означава не само в приятните неща, но и в онези, които сами по себе си не са толкова приятни.

Децата християни, чиито родители не са спасени, често пъти биват поставяни в трудно положение. Те искат да бъдат верни на Господа и едновременно с това родителите им отправят към тях изисквания, които поставят на изпитание тази вяроност. Като цяло ние смятаме, че ако децата почитат родителите си, то и Бог на Свой ред ще почете тях. Докато живеят в дома на своите родители, децата имат да изпълняват едно съвсем определено задължение. Разбира се, те не трябва да правят нищо, което може да се противопостави на поученията на Христос, но обикновено и никой не изисква от тях такова нещо. Често пъти от тях се иска да извършат нещо, което може да им изглежда неприятно, но ако то не е явно неправилно или грешно, могат да се съгласят да го извършат като за Господа. По този начин децата могат да бъдат добро свидетелство пред родителите си и да се опитат да ги спечелят за Господа.

3:21 Бащите не трябва да гразнят децата си, за да не се обезсърчават. Интересно, че този съвет е отправен към бащите, а не към майките. Дали това не означава, че бащата се намира в по-голяма опасност да изпадне в тази грешка, отколкото майката? Кели предполага, че майките са по-склонни да разглезват децата си от бащите.

3:22 В пасажа от 22 ст. до края на главата Божият Дух се обръща към служителите или робите. Фактът, че НЗ отделя толкова много място на служителите, е наистина забележителен. Това не е без значение. То показва, че независимо колко е ниско социалното положение на един човек, той може да достигне най-високото ниво в християнския живот, като бъде верен на Божието слово. Може би то също така отразява Божието предуганение, че повечето християни ще заемат места на служение вместо авторитетни постове. Така например в НЗ има много малко наставления към управителите на народите, но значително количество съвети към онези, които посвещават живота си в служба на другите. Служителите по времето на Павел обикновено са получавали много малко внимание, така че вниманието, което им се обръща в неговите Писма, е било наистина необикновено за ранните християни. Това показва как Божията благодат слиза до хората независимо колко ниско е тяхното положение. Макинтош отбелязва следното: „Слугата не е лишен от служба на Бога. Той може да придобие красота на учението и да донесе слава на Бога, като просто върши обикновените си задължения.“

Служителите трябва да се покоряват във всичко на онези, които са техни господари по плът. Тези думи съдържат един деликатен намек, че тези хора са техни господари само по плът. Те имат друг Господар, който е над всичко и който вижда всичко, което се прави на най-малките от Неговите деца. Служителите трябва да служат не за пред очи, като че

угаждат на човеци, но със сърдечна простота, боейки се от Бога. (Добър пример за такова служение можете да намерите в СЗ, Битие 24:33.) Човек особено се изкушава да се отпусне в работата си, когато е потиснат и когато неговият господар не го гледа. Но християнският служител знае, че неговият Господар винаги го гледа, и работи като за Господа дори когато земните обстоятелства са много тежки. Изразът „свс сърдечна простота“ означава, че неговият труд се мотивира от чисти побуди — той работи така, за да бъде угоден на Господа.

Интересно е да се отбележи, че в НЗ няма изрична забрана на робството. Благовестието не сваля социалните институции с революции. Но навсякъде, където то отива, робството се изкоренява и унищожава. Тези наставления имат значение за нас днес. Всичко казано готук спокойно може да бъде приложено за работодателите и техните работници и служители.

3:23 Каквото и да върши християнинът, трябва да го върши **от сърце** (буквално „от душа“) — **като за Господа, а не като за човеците**. Във всеки вид християнско служение, както и във всяка сфера на живота има много неща, които хората намират за неприятни. Едва ли е необходимо да казваме, че обикновено ние гледаме да избягаме от такава работа. Но този стих ни показва, че и най-скромната работа може да бъде прославена и възвишена, когато се върши като за Господа. В този смисъл може да се каже, че между светската и християнската работа няма разлика. Всяка работа е свещена. Наградите в небето няма да бъдат дадени за известност или видими успехи, нито за таланти или възможности, а за вяност. По този начин и най-невзрачните хора ще получат големи награди в този ден, ако са изпълнявали вяно задълженията си като за Господа. Много често наг кухненските мивки в християнските семейства могат да се

видят следните два лозунга: „Не как да е, а изрядно“ или „На това място три пъти дневно се извършват богослужения“.

3:24 Господ записва всяко едно от тези неща и всяко нещо, което е направено като за Него, спира Неговото внимание. „Божиеото внимание ще възнагради човешкото внимание.“ Онези, които имат малко наследство на земята, ще получат голямо наследство на небето. Нека да не забравяме това следващия път, когато бъдем призовани да извършим нещо, което ни е неприятно да вършим — независимо дали в църквата, или у дома, или в работата. Би било добро свидетелство, ако го извършим, без да се оплакваме, и то по възможно най-добрия начин.

3:25 Павел не уточнява кого точно има предвид в 25 стих. Обикновено ние смятаме, че това е някой несправедлив господар, който потиска своите слуги, и че може би някой негов служител християнин се е уморил да се подчинява на несправедливите му заповеди. „Не се безпокой за това — казва Павел, — Господ знае тази неправда и ще се погрижи да я възмезди.“

Но макар и да може да се отнесе към господарите, това предупреждение е отправено главно към слугите. Немарливостта, измамата, лентяйството и всякакви други форми на нечестие в работата няма да останат незабелязани. У Бога няма пристрастие. Той е Господар на всички и различията, които хората са си измислили, не означават нищо за Него. Ако слугите мамят господарите си (както явно е правел Онисим), те ще трябва да дадат отчет пред Господа.

4:1 Този стих е свързан логически с последния стих от 3 глава. Господарите трябва да **дават на слугите си това, което е справедливо** и което им се полага. Те не трябва да ги ощетяват, а да им плащат добре за извършената работа. Това наставление е насочено пряко към работодателите християни. Бог мрази

потускането на бедните и подаръците на човек, който е забогатял по нечестен начин, не са Му угодни. Всъщност Бог казва така: „Задръжете си парите. Аз не харесвам начина, по който сте ги спечелили“ (Вж. Як. 5:1—4). Господарите не трябва да мислят надменно, а да се боят. **И те също имат Господар на небото**, Който е справедлив и праведен във всичките Си пътища.

Преди да завършим разглеждането на тази част, бихме искали да привлечем вниманието ви към факта, че апостол Павел непрекъснато поставя проблемите на всекидневния живот във светлината на господството на Христос, както следва: (1) жените — както е подобаващо в Господа (18 ст.); (2) децата — както е угодно на Господа (20 ст.); (3) служителите — „боейки се от Господа“ (22 ст.); (4) слугите — „като на Господа“ (24 ст.).

В. Молитвеният живот на вярващия за членовете на християнското домочадие (4:2—6)

4:2 Павел никога не се уморява да увещава Божиите хора да бъдат усърдни в молитвения си живот. Без съмнение едно от нещата, за които всички ние ще съжаляваме, когато отидем на небото, ще бъде това, че не сме прекарали повече време в молитва — особено след като сме осъзнали степенята, до която сме получавали отговор на нея. Във връзка с молитвата има големи тайни и много въпроси, на които не можем да получим отговор. Но най-правилното отношение на християнина е не да се стреми да анализира, да изследва и да разбира по-дълбоките тайни, а да прогълтва да се моли с най-проста вяра, оставяйки настрана интелектуалните съмнения.

Ние трябва не само да **постоянстваме в молитва**, но и да **бдим в нея**. Това веднага ни напомня за думите на Господ Исус към Неговите ученици в Гетсиманската градина: „Бдете и се молете, да не би да паднете в изкушение.“

Те не са бдели и са заспали. Но ние не само трябва да се пазим да не заспим, но и да се пазим от блуждаещите мисли, безпокойството и нереалността. Да живеем така, че винаги да имаме време за молитва (Еф. 6:18). И освен това винаги да **благодарим**. Ние трябва да благодарим на Господа не само за вече дадените отговори на нашите молитви, но да Му благодарим с вяра и за молитвите, на които Той не ни е отговорил. Предлагаме ви следното обобщение на Гай Кинг: „*Любовта на Господа желае най-доброто за нас. Мъдростта на Господа знае кое е най-доброто за нас. И силата на Господа дава най-доброто за нас.*“²¹

4:3 Павел казва на колосяните да се молят както за него, така и за Господните служители, които са с него в Рим. Забележете колко красива е неговата молба! Той не иска да бъде освободен от затвора, а иска **Бог да му отвори врата** да проповядва **словото!** Каква важна поука за нас съдържат тези думи! Да, ние спокойно можем да вървим и да си отваряме сами врати в християнското служение, но много по-добре ще бъде да не го правим. Ако Господ ни отваря врати, можем уверено да влезем през тях, защото знаем, че Той ни води. От друга страна, ако сами си отваряме врати, не можем да бъдем сигурни, че сме в центъра на Господната воля, и скоро бихме се възползвали от плътски средства, за да вършим така нареченото „Господно дело“.

Павел има специална молба Бог да му отвори **врата за словото, за да говори тайната на Христос, за която е в окови**. В този стих „**тайната на Христос**“ е истината за църквата и по-специално онази нейна страна, която би могла да се опише с израза „Христос за езичниците“. Това е онази страна на посланието на благовестието, която е била поверена да се проповядва от Павел. Именно защото той е посял да заяви, че езичниците могат да бъдат спасени по същия начин, както и юдеите, еврейските водачи са

успели най-накрая да го изпратят като затворник в Рим.

Има хора, които учат, че великата тайна на църквата е била открита на Павел, докато е бил в затвора. Затова те обръщат особено голямо внимание на „Затворническите послания“, подценявайки значението на Евангелията и другите новозаветни книги. Но от този стих става ясно, че именно проповядването на тайната е станало *причина* за неговото затваряне, което означава, че тя му е била открита известно време преди да бъде арестуван.

4:4 Апостолът гори от нетърпение да **я изяви**, т. е. да я проповядва по такъв ясен начин, че да бъде лесно разбрана от хората. Това трябва да бъде желанието на всеки християнин, който се стреми да запознае хората с Христос. Няма особен смисъл да бъдем „дълбоки“. Ние трябва да имаме за цел да достигнем човешките маси, а за да направим това, трябва да проповядваме посланието ясно и просто.

4:5 Християните трябва да се **отнасят мъдро с външните хора**. Те трябва да разберат, че невярващите наблюдават много внимателно поведението им всеки ден. Хората се интересуват много повече от нашето поведение, отколкото от нашите приказки. Или — както казва Едгар Куест: „По-скоро съм готов да видя една проповед, отколкото да я чуя.“ Това не означава, че християнинът не трябва да изповядва Христос и с устата си, но преди всичко неговото поведение трябва да съответства на неговото говорене. Никой не трябва да казва за него: „Много говори, малко върши.“

Изкупването на времето означава „изкупване на възможностите“. Всеки ден от нашия живот ние се изправяме пред възможности да свидетелстваме за спасителната власт на Господ Исус Христос. Когато тези възможности се появят, ние трябва да сме готови да ги сграбчим. Думата „изкупвам“ означава, че често пъти става въпрос за някаква

цена. Но независимо от цената ние трябва да сме готови да споделим нашия скъпоценен Спасител с онези, които не Го познават.

4:6 Нашето говорене трябва **„да бъде винаги с благодат, подправено със сол“**, за да знаем как трябва да отговаряме на всекиго. Да говорим винаги с **благодат**, означава да говорим учтиво, смиренно и христосоподобно; да не изричаме клюки, лекомислени и мръсни думи и да не говорим със злоба. Изразът **„подправено със сол“** може да има няколко значения. Някои тълкуватели смятат, че освен благодатно нашето говорене трябва да бъде честно и нелицемерно. Други тълкуват **солта** като нещо, което подсилва вкуса, и смятат, че в този случай изразът **„подправено със сол“** означава, че нашето говорене никога не трябва да бъде еднообразно, безинтересно и отегчително, а винаги смислено, съвършателно и полезно. Според Лайтфут някои езически автори са използвали думата „сол“ вместо „ум“. Павел казва „мъдрост“ вместо „ум“. Може би най-добрият начин да се обясни този израз е да се изучи езикът на Господ Исус, Който казва на жената, уловена в прелюбодейство: „Нито аз те осъждам; иди си, не съгрешавай вече.“ Тук в Неговите думи има и благодат, и сол. Най-напред е благодатта: „Нито аз те осъждам...“, а след това и солта: „...иди си, не съгрешавай вече.“ И отново Господ Исус казва на жената при Якововия кладенец: „Дай Ми да пия... Иди, повикай мъжа си...“ Първата заповед говори за благодат, докато втората напомня много повече за сол.

„...за да знаете как трябва да отговаряте на всекиго.“ Може би под „всекиго“ апостол Павел има предвид главно гностичите, които идват при колосяните със своите правдоподобни доктрини. Те трябва да бъдат готови да **отговарят** на тези лъжеучители с думи на мъдрост и вяроност.

Г. Поглед към някои от съработниците на Павел (4:7—4)

4:7 Очевидно **Тухик** е избраният от Павел работник, който трябва да занесе това Писмо от Рим до Колос. Маклерът ни помага да си представим колко голямо щеше да бъде учудването на Тухик, ако някой му беше казал, че „тези малки листчета пергаментова хартия ще надживеят цялото помпозно великолепие на този град и че „неговото име ще стане известно по целия свят до края на времевата“, защото е написано в тях.

Тук Павел уверява светиите, че когато пристигне, Тухик ще им **каже всичко** за работите на апостола. И отново е приятно да се види съчетанието от определения, с които Павел описва своя брат. Той го нарича **любезният** (или възлюбеният) **брат, верният служител и съработник в Господа**. Колко по-желани са тези определения от гордо звучащите църковни титли, с които се наричат свещенослужителите в наши дни!

4:8 Пътуването на Тухик до Колос трябва да послужи на две цели. Най-напред той трябва да разкаже на светиите за състоянието на Павел и неговите другари в Рим и освен това да **утеши** техните **сърца**. И тук отново „**утешавам**“ означава по-скоро „укрепвам“ или „насърчавам“ (вж. 2:2), отколкото „успокоявам“. Служението на Тухик сред колосяните ще им помогне като цяло да устоят на атаките на преобладаващото по онова време лъжеучение.

4:9 Споменаването на името **Онисим** извиква пред нас спомена за прекрасната история, разказана от Павел в Писмото до Филимон. Онисим е избягал роб, който се е опитал да се изплъзне от някакво наказание, като е заминал в Рим. По някакъв начин той се е запознал с Павел, който на свой ред го е довел до Христос. Сега Онисим се готви да се върне обратно при своя предишен господар — Филимон, който живее в Колос. Той трябва да занесе Писмото на Павел до Филимон,

докато Тухик трябва да занесе Писмото на Павел до църквата в Колос. Представете си възлението на вярващите в Колос, когато тези двама братя са пристигнали с Писмата на Павел! Те сигурно са стояли до късно през нощта, като са разпитвали за положението в Рим и са слушали новините за смелостта на Павел в неговото служение на Спасителя.

4:10 За **Аристарх** не са ни известни много неща освен това, че е бил арестуван по-рано във връзка със служението си на Господа, както е записано в Деяния 19:29. Сега той е **затворен** в Рим **заедно** с Павел.

Марко е представен тук като **племенник на Варнава**. Този младеж е започнал да работи на мисионерското поле заедно с Павел и Варнава, но се е провалил и Павел е решил да го остави у дома. Варнава обаче е настоял да го вземе със себе си, което е станало причина за скъсване на отношенията между двамата работници. Хубавото е, че провалът на Марко не е окончателен и че сега той отново е спечелил доверието на възлюбения апостол Павел.

Ако Марко гоиде в Колос, светиите трябва да го **приемат**. Изразът „за **кого**то **получихте поръчката**“ не означава непременно, че колосяните вече са получили някакви заръки във връзка с Марко. Вероятно той е свързан с наставленията, които Павел отправя към тях сега: „**Ако гоиде при вас, приемете го**.“ Времето на глагола „**приемете**“ може просто да означава, че колосяните получават тези наставления в момента на четене на писмото. Споменаването на Марко, автора на Второто Евангелие, ни напомня, че всички ние пишем по една евангелие всеки ден:

Ние всички пишем евангелие — всеки ден по една глава:

с дела, решения, усмивки и това, което говорим с уста.

Каквото и да правим, ни издава — било то истина или лъжа.

Какво тогава е евангелието според теб и твоите дела?

4:11 Друг съработник на Павел е **Исус, наречен Юст**. По онова време Исус е било често срещано име, както е и сега в някои страни. То е гръцкият вариант на еврейското име Йешуа. Без съмнение този човек е бил наречен **Юст**, тъй като неговите приятели християни са разбирали добре колко е нелепо някой човек да се нарича с името на Божия Син.

И тримата гореспоменати мъже са обръщеници от юдеите. Всъщност те са единствените бивши юдеи, които са **съработници** на Павел за **Божие царство** и които са му **били утеха**.

4:12 Преди Павел да завърши Писмото си, **Епафрас** му напомня да не забрави да изпрати личните му поздравии на обичайните от него светии от Колос. Епафрас, който също е колосянин, непрекъснато си спомня за вярващите в своите **молитви** и моли Господа да ги пази да **стоят свършени и напълно уверени в цялата Божия воля**.

4:13 Павел **свидетелства**, че Епафрас се труди много в молитва не само за християните в Колос, но и за християните в **Лаодикия** и в **Йерапол**. Този човек показва една дълбока лична загриженост към Божиите хора, които е познавал. Сигурно неговият молитвен списък е бил много дълъг и ние едва ли бихме се изненадали, ако разберем, че той си е спомнял за всеки един от тях в молитвата си всеки ден. „Той се моли усърдно за вас през цялото време, за да стоите твърдо, напълно убедени и изцяло отгадени да извършвате Божията воля“ (НАБ).

4:14 Сега Павел изпраща на колосяните поздравии от **възлюбения лекар Лука** и от **Димас**. Тук апостолът ни представя две противоположности. **Лука** е бил дълго време спътник на Павел в неговите пътешествия и вероятно му е служел както в телесните, така и в духовните нужди по време на болести, преследвания и затваряне.

От друга страна, **Димас** е прекарал с апостола само известно време, но накрая Павел казва: „...Димас ме остави, като обикна сегашния свят; ...отиде в Солун“ (Тим. 4:10).

Д. Поздравии и наставления (4:15—18)

4:15 Сега апостолът изпраща поздравии на **братята, които са в Лаодикия, на Нимфан и на църквата, която е в неговия дом**. За църквата в Лаодикия ще прочетем отново в Откровение 3:14—22. Там се казва, че тя е станала хладка по отношение на Божиите неща. Станала е изцяло материалистична и самодоволна. Мислелики си, че всичко им е наред, хората там не са имали съзнание за своята собствена голота. Ръкописите не са еднородни по отношение на името Нимфан — дали е мъжко (Нимфан) или женско (Нимфана). Но фактът, че в този дом в Колос е имало църква, е напълно гостатъчен. По онова време християните не са се събирали в специално построени за целта сгради, в каквито се събират днес. Но повечето от нас с готовност ще се съгласяят, че присъствието на Божията сила в едно местно събрание е много важно от наличието на внушителна сграда или красиво обзавеждане. Силата не зависи от сградата. Луксозните църковни сгради често пъти са пречка за силата.

4:16 След като се прочете в Колос, **това Послание** трябва да се изпрати в **Лаодикийската църква**, за да се прочете и там. Писмото сигурно е било изпратено, но от това, което четем в Откровение 3, изглежда, че лаодикийците не са обърнали внимание на неговото послание или поне не са му обърнали сериозно внимание.

Павел също така заръчва и **посланието от Лаодикия** да се прочете в Колос. Няма как да разберем какво е това Послание. Някои вярват, че тук става въпрос за Посланието на апостол Павел към ефесяните. В някои древни ръкописи изразът „в Ефес“ в Ефесяни 1:1 е изпуснат.

Това е причина някои тълкуватели да смятат, че Писмото до ефесяните е могло да бъде нещо като циркулярно Писмо, което е трябвало да се прочете от няколко различни църкви, като например църквите в Ефес, Лаодикия и Колос. Това мнение се подкрепя също и от факта, че в сравнение с Писмото до колосяните *Посланието към ефесяните* съдържа по-малко на брой лични подробности.²²

4:17 Архип трябва да внимава в службата, която е приел от Господа, и да я изпълни. Тук отново не се казва изрично за каква точно служба става въпрос. Много хора вярват, че Архип е бил син на Филимон и че е работел дейно в църквата в Колос. Този стих може да придобие много голямо значение за всеки от нас, ако си представим, че ние сме Архип и че Божият Дух казва именно на нас: „Внимавай в службата, която си приел от Господа — да я изпълниш.“ Всеки един

от нас е получил някаква служба от Господа и един ден ще трябва да даде отчет за изпълнението ѝ.

4:18 Сега апостолът взема перото в собствената си ръка, за да напише заключителния поздрав, който започва с езическото му име Павел. Сигурно когато е правел това, веригите на ръцете му са пречели много на писането му, което го е накарало да каже на колосяните: „Помнете оковите ми.“

„Звукът от скърцането на перото и дрънченето на веригите, с които завършва това Паслание, показва, че оковите на проповедника не могат да възпрат Божието слово.“²³

Накрая апостолът завършва Посланието с думите: „Благодат да бъде с вас. Амин.“ А. Т. Робъртсън казва следното: „Няма по-богата дума от думата „благодат“, защото тя съдържа в себе си цялата Божия любов, изявена чрез дара на Божия Син за нас.“²⁴ Амин.

Крайни бележки

- 1) (Въведение) George Salmon, *A Historical Introduction to the Study of the Books of the New Testament*, p. 384.
- 2) (Въведение) *New Bible Commentary*, p. 1043.
- 3) (Въведение) A. T. Robertson, *Paul and the Intellectuals*, p. 16.
- 4) J. B. Lightfoot, *Saint Paul's Epistles to the Colossians and to Philemon*, p. 134.
- 5) (1:6) Има ръкописи, в които изразът „и расте“ липсва, но трябва да отбележим, че той присъства както в критическия текст, така и в този на мнозинството ръкописи.
- 6) (1:11) A. S. Peake, „Colossians,“ *The Expositor's Greek Testament*, III:499.
- 7) (1:14) В някои версии се казва „изкупление чрез Неговата кръв“, също както в паралелния пасаж в Ефесяни 1:7. Но трябва да кажем, че изразът „чрез Неговата кръв“ не се среща нито в най-старите, нито в мнозинството ръкописи.
- 8) (1:18) Alfred Mace, further documentation unavailable.
- 9) (1:19) Подсилената форма на глагола „oikeo“, която се използва тук (*katoikeo*), предполага настаняване за постоянно, както човек се настанява да живее в собствения си дом.
- 10) (1:22) Charles R. Erdman, *Epistle of Paul to the Colossians and Philemon*, p. 46.
- 11) (1:23) В гръцкия език има две думи за „ако“ („ei“ и „ean“) и няколко граматични структури, с които да се изрази условието, което авторът или говорителят имат предвид. Тук съюзът „ei“ в съчетание с глагола в изявително наклонение „epimenete“ е условие от първи клас (Павел приема за дадено, че те *ще* останат).
- 12) (1:23) Pridham, further documentation unavailable.
- 13) (2:2) Alfred Mace, further documentation unavailable.
- 14) (2:9) Marvin Vincent, *Word Studies in the New Testament*, II:906.
- 15) (2:14) F. B. Meyer, *Critical and Exegetical Handbook To the Epistles to the Philippians and Colossians*, New York: Funk and Wagnalls, 1884, p. 308.
- 16) (2:18) В критическия текст отрицателната частица „не“ е изпусната, но произтичащото значение е почти същото. Няма значение дали те действително са видели нещо или не, защото и двете идват от пълтма.
- 17) (3:2) Robertson, *Intellectuals*, p. 149.
- 18) (3:2) F. B. Hole, *Paul's Epistles, Volume Two*, p. 105.
- 19) (3:11) J. C. Ryle, *Holiness*, pp. 436. 455.
- 20) (3:12) W. E. Vine, *Expository Dictionary of New Testament Words*, p. 56.
- 21) (4:2) Guy King, *Crossing the Border*, p. 111.
- 22) (4:16) От груга страна, тъй като Павел е прекарал в Ефес три години, той е познавал *толкова много* хора там, че би било рисковано да избере няколко от тях, без да засегне гругите.
- 23) (4:18) *New Bible Commentary*, p. 1051.
- 24) (4:18) Robertson, *Intellectuals*, p. 211.

Библиография

(Върху Посланията към колосяните и
Филимон)

Carson, Herbert M.,
*The Epistles of Paul to the Colossians and
Philemon*,
Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans
Publishing Co., 1960.

English, E. Schuyler,
Studies in the Epistle to the Colossians,
New York: Our Hope Press, 1944.

Erdman, Charles R.,
*Epistle of Paul to the Colossians and
Philemon*,
Philadelphia: Westminster Press, 1933.

King, Guy,
Crossing the Border,
London: Marshall, Morgan & Scott, 1957.

Lightfoot, J. B.,
*Saint Paul's Epistles to the Colossians and to
Philemon*,
Grand Rapids: Zondervan Publishing
House, reprint of 1879 edition by
MacMillan.

Maclaren, Alexander,
„Colossians and Philemon“,

The Expositor's Bible,
London: Hodder and Stoughton, 1888.

Nicholson, W. R.,
*Popular Studies in Colossians:
Oneness with Christ*,
Grand Rapids: Kregel Publications, 1903.

Peake, Arthur S.,
„Colossians,“
The Expositor's Greek Testament, Vol. 3,
Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans
Publishing Co., 1961.

Robertson, A. T.,
Paul and the Intellectuals,
Nashville: Sunday School Board of the
Southern Baptist Convention, 1928.

Rutherford, John,
*St. Paul's Epistles to the Colossae and
Laodicea*,
Edinburgh: T. & T. Clark, 1908.

Sturz, Richard,
Studies in Colossians,
Chicago: Moody Press, 1955.

Thomas, W. H. Griffith,
Studies in Colossians and Philemon,
Grand Rapids: Baker Book House, 1973.

Vine, W. E.,
*The Epistle to the Philippians and
Colossians*,
London: Oliphants, 1955.

Първото послание на апостол Павел към солунците

„В сравнение с всички останали Писма на Павел това Послание се характеризира с най-много простота, нежност, обич... и отсъствие на всякаква полемика.“

У. Греъм Скроджу

Въведение

I. Уникално място в канона

Обикновено първата книга на всеки автор се оценява изключително високо заради особената ѝ изразителност и нагледност. Спокойно можем да кажем, че Първото послание към солунците е и първото боговдъхновено Писмо на Павел. Фактът, че по време на краткия си престой в Солун апостолът е успял да предаде огромен обем християнско учение на вярващите от този град, се вижда по големия брой доктрини, които той обсъжда в това Писмо и които вече са известни на солунците.

Днес евангелските християни твърдо вярват и очакват както Грабването, така и Второто пришествие на Христос, но това не винаги е било така. Възобновяването на интереса към тази доктрина, особено чрез писанията на ранните братя от Великобритания (1825—1850), се основава до голяма степен на Първото послание на апостол Павел към солунците. Без това кратко Писмо ние бихме били ужасно оцетени по отношение на разбирането на различните страни на истината за връщането на Христос.

II. Авторство

На практика автентичността на Първото послание към солунците като Писмо на Павел не се отрича от нито един изследовател на Библията. Доказателствата в подкрепа на тази теза са на-

пълно достатъчни, „освен ако — както казва Дж. Е. Фрейм — човек не реши да постави под съмнение или самото съществуване на Павел, или оцеляването на неговите Писма.“¹

Външните доказателства за авторството на Павел могат да се намерят в писанията на Поликрап, Игнатий и Юстин, а така също и в Маркионския и в Мураториянския канон (ранни сборници от християнски писания, единият от които е еретически, а другият — ортодоксален).

Вътрешните доказателства включват факта, че Посланието е написано на характерния за Павел език, както и отношението на автора като един любящ духовен баща. Позоваването на историческите събития съответства на описанието в Деянията на апостолите. Авторът на два пъти споменава името си, като се нарича Павел (1:1 и 2:18).

III. Датиране

Първото послание към солунците е било написано в Коринт по време на осемнадесетмесечния престой на Павел в този град, скоро след идването на Тимотей (1 Сол. 3:6; 2:17). Тъй като се смята, че Галион (Деян. 18) е започнал да изпълнява длъжността си на проконсул в началото на лятото на 51 г. сл. Хр., може да се предположи, че Павел е пристигнал в Коринт в началото на 50 г. сл. Хр. и скоро след това е написал Първото писмо до солунците. Почти всички изследователи определят периода на написване на тази книга като началото на 50-те години, който за по-сигурно би могъл да се конкретизира като 50 или 51 г. сл. Хр. — само

двadesет години след възнесението на нашия Господ.

IV. Историческа обстановка и теми

Светлината на благовестието си пробива път в тъмнината на Солун по време на първото мисионерско пътешествие на апостол Павел (Деян. 17:1—10).

След освобождаването си от затвора във Филипи Павел и Сила тръгват за Солун през Амфиполис и Аполония. По онова време Солун е стратегически град както в търговско, така и в политическо отношение. Верен на своите принципи, Павел отива най-напред в еврейската синагога, където посочва, че Месия трябва да пострада и да възкръсне от мъртвите, като се позовава на Старозаветните Писания, и заявява, че Исус от Назарет е обещаният Месия. Той прави това в продължение на три съботи. Някои от евреите се убеждават и застават на страната на Павел и Сила като вярващи християни. Освен тях се обръщат много от гръцките прозелити и голям брой от по-видните жени в града. В този момент избухва бурна враждебна реакция. *Неповярвалите* юдеи събират някои мързеливци от пазара, за да побудят народа към бунт, и обграждат къщата на Ясон, където са отседнали Павел и Сила. След като не успяват да намерят двамата проповедници в къщата, извличат Ясон и няколко други вярващи и ги завеждат пред градоначалниците (политарсите) с обвинението, че са обърнали света с главата надолу. По този начин те, без да искат, отправят към тях една похвала. Освен това те обвиняват християните в организирането на разговор за свалянето на императора чрез издигането на друг Цар — Исус. Това става причина за голяма тревога сред политарсите, които решават да поискат гаранция от Ясон и другарите му, като най-вероятно им заповядват да накарат гостите си да напуснат града. Така Ясон и другите християни са освободени.

Братята християни от Солун решават, че е най-разумно проповедниците наистина да напуснат града, и затова ги изпращат през нощта за Берия.

Забележителното е, че след като минават, Павел и Сила оставят след себе си едно общество от вярващи, които са толкова здраво наставени в учението на вярата, че не се огъват под тежестта на преследванията, дошли върху тях. От текста в Деян. 17:2 лесно бихме могли да заключим, че Павел и неговите другари престояват в Солун само три съботи. Но това би могло да бъде само времето на тяхното проповядване *в синагогата*. Те са могли да прекарат дори три месеца *в града*. Писмата на апостола до солунците показват, че тези вярващи са познавали много добре християнското учение, което не би могло да стане само за три или четири седмици.

От Берия Павел отива в Атина (Деян. 17:15), където научава за преследването на солунските християни. Апостолът се опитва да отиде отново при тях, но Сатана му попречва (1 Сол. 17:18), затова решава да им изпрати Тимотей (3:1, 2). Тимотей донася на Павел окуражителни новини (3:6—8), което става повод за написването на това Писмо. В него апостолът защитава своето служение от хули и нападки, призовава вярващите да се отделят от преобладаващата липса на морал в обществото, поправя неправилната представа за състоянието на умрелите в Христос, смърря онези, които са престанали да живеят в очакване на Христовото идване, и подтиква светиите да уважават духовните си водачи.

Една от най-важните теми в 1 Солунци е завръщането на Господ Исус. То се споменава най-малко по веднъж във всяка една от петте му глави. Сравнявайки отделните споменавания, Г. Р. Хардинг прави следното заключение:

„В християнина, който очаква завръщането на Господ Исус, няма място за: (1) идоли в сърцето (1:9, 10); (2) лентяйс-

тво в служението (2:9, 19); (3) разцеплението в събранието (3:12, 13); (4) потиснатост на ума (4:13—18) и (5) грях в живота (5:23).“²

тост на ума (4:13—18) и (5) грях в живота (5:23).“²

Схема на изложението

- I. Поздрав (1:1)
- II. Личните отношения между Павел и солунците (1:2—3:13)
  - A. Препоръчителното отношение на Павел към солунците (1:2—10)
  - B. Преглед на служението, посланието и поведението на Павел в Солун (2:1—12)
  - V. Преглед на начина, по който солунците откликват на благовестието (2:13—16)
  - G. Обяснението на Павел за неуспешните му опити да отиде отново в Солун (2:17—20)

- D. Мисията на Тимотей в Солун (3:1—10)
- E. Конкретната молитва на Павел (3:11—13)
- III. Практически увещания (4:1—5:22)
  - A. Освещението, което изпълнява Божията воля (4:1—8)
  - B. Любовта, която мисли за другите (4:9, 10)
  - V. Животът, който служи като свидетелство за външните хора (4:11, 12)
  - G. Надеждата, която утешава вярващите (4:13—18)
  - D. Господният ден (5:1—11)
  - E. Различни увещания към светиите (5:12—22)
- IV. Заклучителни поздравии към солунците (5:23—28)

Коментар

I. Поздрав (1:1)

Писмото започва с имената на трима мъже, които са били обвинени, че са размирили света. Обвинението е имало за цел да ги очерни, но на практика се е оказало похвала.

Павел е авторът на това Послание. **Сила** и **Тимотей** пътуват едновременно с него и затова той споменава и техните имена в това Писмо. Вероятно **Сила** е същият онзи Сила, който е пял песни заедно с Павел в затвора във Филипи (Деян. 16:25). **Тимотей** е младият брат от Листра, който се е присъединил към Павел точно преди отпътуването му за Солун (Деян. 16:1).

Писмото е написано **до солунската църква в Бог Отец и Господ Исус Христос**. Думата, която превеждаме като „църква“, е била използвана по онова вре-

ме във връзка с какъвто и да било вид събрание, затова Павел уточнява, че тук става въпрос не за някакво езическо събрание, а за общество, което е свързано с **Бог като Отец и Исус Христос** като **Господ**.

Поздравът „**Благодат и мир...**“ съдържа най-добрите благословения, на които може да се наслаждава човек, който живее от тази страна на небето. **Благодатта** е незаслужената Божия милост във всяка страна на нашия живот. **Мирът** е ненарушимото спокойствие, което служи като предизвикателство срещу тежките и смазващи обстоятелства на живота. **Благодатта** е причината, а **мирът** — резултатът. Павел повтаря* двойните божествени имена като съвместен източник на благословения-

* В някои версии, включително и в НВПБК-Дж, поздравът продължава така: „Благодат и мир да бъде на вас от Бога, нашия Отец, и Господа Исуса Христа.“ — Бел. на прев.

та, като този път поставя притежателното местоимение „нашия“ пред името „Отец“³.

II. Личните отношения между Павел и солунците (1:2—3:13)

A. Препоръчителното отношение на Павел към солунците (1:2—10)

1:2, 3 В своите молитви Павел винаги споменава и солунците. (Дали и ние показваме такава вярност в нашите молитви, като си спомняме всички наши братя и сестри в Христа?) Освен това, когато се моли, той никога не забравя да **благодари, спомняйки си за тяхната работа на вяра, труд на любов и твърдост на надеждата**.

Работата на вяра вероятно се отнася най-вече до обръщението на солунците към Бога. Това описание на **вярата** като **работа** ни напомня за мястото, където някои хора питат Исус: „Какво да сторим, за да вършим Божиите дела?“ А Исус им отговаря: „Това е Божието дело — да повярвате в Този, Когото Той е изпратил“ (6:28, 29). В този смисъл вярата е действие или дело. Тя обаче не е дело, чрез което човек спечелва някаква заслуга или похвала. Всъщност тя е единственото дело, което човек може да извърши, без да ограби от Христос Неговата слава като Спасител и без да отрече своето положение на безпомощен грешник. Вярата е дело, в което човек няма никаква лична заслуга; дело, с което творението признава своя Творец и грешникът — своя Спасител. Изразът „**работа на вяра**“ също така включва и **живота** на вяра, който повярвалият започва да живее след обръщението.

Освен тяхната **работа на вяра** Павел си спомня и техния **труд на любов**. Трудът на любов говори за служението на солунците на Бога, мотивирано от **любов** към Господ Исус. Християнството не е живот, който трябва да се живее от любов към гълга, а Личност, на която

трябва да се служи с любов. Да бъдеш роб на Господ Исус е съвършената свобода, а „любовта към Него прави робската работа божествена“. В сравнение с любовта изгодата е един евтин и безвкусен мотив. Любавта към Христос дава сили за такова служение, каквото парите никога не могат да вдъхновят. Солунците са едно живо свидетелство за този факт.

И последно, Павел благодари за тяхната **твърдост на надеждата**. Тази твърдост говори за търпение и непоколебимост в очакването на Исус. Солунците са били подложени на преследване заради твърдото си стоене в Христос и са отвърнали на натиска с „железен отпор“, както казва Филип.

Апостол Павел си спомня всичко това „**пред Нашия Бог и Отец**“. Когато апостолът влиза в Божието присъствие чрез молитва, той си спомня за духовното раждане и растеж на светиите и изказва пред Бога своята благодарност за тяхната вяра, любов и надежда.

1:4 Апостолът знае, че тези светици са били избрани **от Бога** още преди основаването на света. Как той е узнал това? Може би чрез някакво свръхестествено видение? Не, той е узнал това от начина, по който те са приели благовестието.

Доктрината за **избирането**⁴ означава, че Бог е избрал някои хора в Христос още преди основаването на света (Еф. 1:4). Тя *не* означава, че Той е избрал другите да бъдат осъдени. Ако най-накрая хората погиват, това става поради собствения им грях и неверие.

Същата Библия, която проповядва доктрината за божественото избиране, проповядва и доктрината за човешката отговорност или за свободния избор на човека. Бог прави едно всеобщо предложение за спасение на всички хора от всички краища на света. Всеки, който дойде при Христос, ще бъде приет веднага.

Тези две доктрини — за избирането и за свободата на избора — са причина за

непримирум конфликт в човешкия ум. Но тъй като в Библията се съдържат и двете доктрини, ние трябва да вярваме в тях дори когато не можем да ги съвместим.

Ние не знаем кои са избраните, затова трябва да отнесем евангелието на целия свят. Грешниците не трябва да използват учението за избирането като извинение за своето неверие. Ако те се покаят и повярват в Господ Исус Христос, Бог ще ги спаси.

1:5 Под „нашето благовестие“ Павел няма предвид евангелие, което се различава от евангелието на другите апостоли. Съдържанието на неговото евангелие е същото като тяхното: различни са само неговите носители. Солунците не са се отнесли към това послание като към една обикновена религиозна лекция. Те, разбира се, са го чули изречено с думи, но не само с думи.

То е дошло до тях „свс сила, свс Светия Дух и с голяма увереност“. Най-напред то е дошло (1) „свс сила.“ Евангелието е подействало в техния живот със свръхестествена сила, произвеждайки изобличение за грях, покаяние и обръщение. Дошло е също (2) „свс Светия Дух.“ Тази сила е била произведена от Светия Дух. И е дошло (3) „...с голяма увереност.“ Павел е проповядвал това послание с твърда увереност и солунците са го приели като Божие слово с голяма увереност. Резултатът от всичко това в техния живот е пълната увереност на вярата.

Сега Павел им напомня за своето собствено поведение, докато е бил при тях. Той не само е проповядвал евангелието, но е и живеел живот, съответен на него. Светият живот е най-добрата проповед.

1:6 Затова Павел може да каже: „И вие станяхте подражатели на нас и на Господа.“ По човешки ние сме склонни да смятаме, че би било по-естествено Павел да спомене на първо място Господа, а след това „нас“: „подражатели... на

Господа и на нас“. Но тук Павел ни показва реда на тяхната жизнена опитност. Най-напред солунците са се запознали с Господ Исус чрез живота на апостола.

Добре е да знаем, че хората очакват да видят Христос в нас. Затова и ние трябва да можем да кажем като Павел: „Бивайте подражатели на мене, както съм и аз на Христа“ (1 Кор. 11:1).

Забележете, че солунците са приели словото сред много **скръби**, но с **радост**. Това е начинът, по който те са подражавали на Господа и на апостолите. Външно те са били в **скръб**, но вътрешно са имали **радост**. Не е ли това едно необикновено съчетание! За хората от света е невъзможно да преживеят **радост** и **скръб** едновременно; за тях **скръбта** е противоположното на **радостта**. Християнинът има **радостта на Светия Дух**, която не зависи от обстоятелствата. За него противоположното на **радостта** е **грехът**.

Скръбта, която солунците понасят, е преследването, на което те са подложени след своето обръщение.

1:7 Солунците са станали пример за другите християни. Най-напред те са пример за вярващите в **Македония и Ахия**, което означава „за всички християни в Гърция“, заради **радостта**, която изпитват независимо от преследванията.

1:8 Но тяхното свидетелство не спира дотук. Те са станали „възпроизвеждащи се“ християни. Подобно на концентричните вълни, които се получават в резултат на пагането на тежък предмет в средата на езеро, **Господното слово** е започнало да се разпространява във все по-разширяващи се кръгове: най-напред в **Македония и Ахия**, а след това и **навсякъде**. В скоро време вестта за тяхната **вяра в Бога** е стигнала толкова надалеч, че не е било необходимо Павел да говори за нея: хората вече са знаели.

Ние не трябва да бъдем крайни точки на благословения, които получаваме, а канали, през които те могат да поте-

кат към другите хора. Бог огрява в нашите сърца, за да може светлината да огрее и други хора (2 Кор. 4:6, НПБДЖ-НД). Ако ние наистина сме пили от водата на спасението, то тогава води от жива вода ще потекат към хората около нас (Йоан 7:37, 38).

1:9 За начина, по който апостолът и неговите съработници са били посрещнати в Солун, се е говорело много. Говорело се е също за необикновената промяна, настъпила в живота на много хора. Те са се **обърнали към Бога** от своите езически **идоли** и са подчинили волята си на Неговата воля, като са станали Негови доброволни слуги.

Солунците са се **обърнали към Бога от идолите** не защото са се наситили с тях и са решили да видят как е при Бога, а са се **обърнали първо към Бога** и когато са открили, че Той ги задоволява напълно, са се отказали от своите идоли.

Неговият поглед размекна сърцето на Петър.

Неговото лице видя мъченикът Стефан.

Неговите сълзи се сляха със сълзите на Мария —

Той единствен дойде и от идолите освободи я.

Ора Роуън

Нека никога не изгубваме чувството на възмущение и страхопочитание, което този разказ поражда. Двама мъже отиват в един езически град с Божието слово. Те проповядват евангелието със силата на Духа и чудото на обновлението става: хората дотолкова са възхищени от Спасителя, че изоставят своите идоли. Скоро след това в този град се появява едно събрание от вярващи, които хвалят Бога, като живеят свято, устояват смело на гонения и печелят нови души за Христос. Наистина служението на Господа е да бъде Принцът, който призовава!

1:10 Солунците не само служат на живия и единствен Бог (за разлика от идо-

лите, които са мъртви и лъжливи), но и очакват Господ Исус. Забележете подробностите, които характеризират тяхното очакване:

1. Личността, Която те очакват — **Неговия син**
2. Мястото, откъдето Го очакват да дойде — **от небесата**
3. Залогът за Неговото идване — **Когато Той възкреси от мъртвите**
4. Неговото скъпоценно Име — **същия Исус**
5. Перспективата — **Който ни избавя от идещия гняв**

И така, 9 и 10 ст. ни показват трите страни от опита на солунците:

Обръщението (ср. с работата на вяра, 3 ст.)

Служението (ср. с труда на любов, 3 ст.)

Очакването (ср. с твърдостта на надеждата, 3 ст.)

Г. Р. Хардинг Ууг⁵ включва тези три страни в следния анализ:

Следването — гледането към Бога

Служенето — гледането на нивите

Чакането — очакването на Исус

Солунците очакват Божия **Син от небесата**. Това означава, че има възможност Той да дойде още по време на техния живот, тоест *по всяко време* на техния живот. Непосредствено предстоящото идване на Господ Исус е надеждата на всеки християнин. За него се говори на много места в НЗ, някои от които са следните:

Яков 5:7—9: „И тъй, братя, останете твърди до Господното пришествие... защото Господното пришествие приближи... Съдията стои пред вратата.“

1 Петр. 4:7: „А краят на всичко е приближил...“

1 Йоан. 3:3: „И всеки, който има тая надежда на Него, очисти себе си, както Той е чист.“

Юда 21: „...ожидайки милостта на нашия Господ Исус Христос за вечен живот.“

Лука 12:36: „...и сами вие да приличате на човеци, които чакат господаря си...“

Римляни 8:23: „...и сами ние въздишаме в себе си и очигаваме осиновението си...“

1 Коринтяни 11:26: „Защото всеки път, когато ядете моя хляб и пиете моя чаша, възвестявате смъртта на Господа, докле дойде Той.“

2 Коринтяни 5:2: „Понеже в моя дом и стенем, като очигаваме да се облечем в нашето небесно жилище.“

Галатяни 5:5: „Защото ние чрез Духа очигаваме оправданието чрез вяра, за което се надяваме.“

Филипяни 3:20: „...отздето и очакваме Спаителя, Господа Исуса Христа.“

Филипяни 4:5: „...Господ е близо.“

Тит 2:13: „...очигајки блажената надежда, славното явление на нашия велик Бог и Спасител Исус Христос...“

Евреи 9:28: „...ще се яви втори път, без да има работа с грях, за спасението на ония, които Го очакват.“

Откровение 3:11: „Ето, уга скоро!“; 22:7: „И ето, уга скоро!“; 22:12: „Ето, уга скоро!“; 22:20: „Да... скоро. Амин! Дойди, Господу Исусе!“

Християнинът знае, че от него може да се поиска да премине през смъртта, но той също така знае, че Господ може да дойде всеки момент и че в този случай той ще влезе в небето, без да трябва да умира.

Няма таква пророчество в Библията, което трябва да бъде изпълнено преди идването на Господа за Неговите хора. Това Негово идване е *следващото велико събитие* в Божията програма.

Ние не можем да очакваме идването на Господа всеки момент, ако преди него трябва да се изпълни някое определено събитие или да изтече някакъв период от време. Положението на гравването на вярващите преди периода на скръбта е единственото, което позволява на християнина да очаква връщането на Христос всеки момент. Всички други теории налагат да се откажем от очак-

ването, че Той може да дойде всеки момент.

Онзи, Когато ние очакваме, е Исус, нашият Избавител **от идещия гняв**. Това описание на идващия Спасител може да се разбира по два начина:

1. Той ни избавя от вечното наказание, което ние заслужаваме за нашите грехове. Господ Исус понесе на кръста гнева на Бога срещу всички наши грехове. Чрез вяра в Него Бог вмениява стойността на Неговото дело на наша сметка. Следователно за нас вече няма никакво осъждение, тъй като сме в Христос Исус (Рим. 8:1).
2. Но освен това Той ни избавя и от идещия период на съд, когато Божият гняв ще се излее върху света, който отхвърли Неговия Син. Този период е познат като времето на скръбта и утеснението на Яков (Дан. 9:27; Мат. 24:4—28; 1 Сол. 5:1—11; 2 Сол. 2:1—12; Откр. 6:1—19:10).

Б. Преглед на служението, посланието и поведението на Павел в Солун (2:1—12)

2:1 В края на 5 ст. Павел говори накратко за своя характер и поведение по време на престоя си в Солун. Сега той се впуска в един по-обширен преглед на своето служение, послание и начин на живот.

Главното е, че основното служение на християнина е служението на неговия *характер*. Това, което сме, е много по-важно от всяко нещо, което някога сме казали. Нашето несъзнателно влияние говори много по-силно от съзнателното ни влияние. Джеймс Дени казва така:

„Християнският характер е целият капитал, който вярващият притежава, за да върши своята работа. В повечето призвания човек може да работи независимо от своя характер, стига банковата му сметка да е в добро състояние; но християнинът, който е загубил свидетелството на своя характер, е загубил всичко.“⁶

Мисионерът мъченик Джим Елиът пише в своя дневник:

„Само в духовната работа и никъде другаде характерът на работника има решаващо значение за качеството на неговата работа. Шели и Байрон са водели доста разпуснат живот в морално отношение, но въпреки това са написали вълнуваща поезия. Вагнер също не се е славел особено висок морал, но това не му е попречило да напише хубава музика. Това обаче не е така при работата за Бога. За да подкрепи словото, което е говорил на солунците, Павел се е позовал на своя собствен характер и начин на живот. В първото си Писмо до солунците той казва повече от девет пъти „вие знаете...“, и майки предвид личните наблюдения на солунците не само върху неговия личен, но и върху неговия обществен живот. Павел е заминал в Солун и е живял живот, който повече от всичко друго е илюстрирал на практика онова, което е проповядвал: живот, който е излизал извън сферата на приказките и е влизал в сферата на убедителните доказателства. Трябвало ли да се учудваме тогава, че царквата голяма част от работата в Царството днес е некачествена: погледнете моралния облик на онзи, който я върши, и ще си дадете отговор защо това е така.“⁷

Може би в тези стихове апостолът защитава себе си срещу лъжливите обвинения на своите критици. Във всеки случай той най-напред напомня на солунците, че неговото служение е едно успешно служение. Те самите са живото свидетелство за ефективността на неговата работа. Те знаят, че неговото първо посещение при тях не е било напразно, защото са повярвали и е била основана църква.

2:2 Освен това неговото служение е било смело. Жестокото противопоставяне на хората във **Филипи**, включително и затварянето му със Сила не са го уплашили, нито са го обезкуражили, нито са го спрели. Той е продължил да пътува и след това, като е отишъл в Со-

лун, където е проповядвал **благовестието** сред **голяма борба** и с **дързост**, която само Бог може да даде. Някой по-мекушав човек би измислил хиляди причини, с които да обоснове отиването си в някое по-спокойно място, където слушателите му ще бъдат по-добронамерени. Но не и Павел! Той проповядва благовестието безстрашно — независимо от жестоко то противопоставяне, което е пряк резултат от изпълването с Духа.

2:3 **Увещанието**, с което апостолът е казал на солунците да повярват на благовестието, е било истинно по отношение на неговия източник, чисто по отношение на мотивите и независимо по отношение на начина на предаване. Колкото до източника, то не е произлязло от някаква лъжлива доктрина, а от Божията истина. Колкото до мотивите, те са били неегоистични и чисти, тъй като апостолът е търсел тяхното добро, а не постигането на някакви свои лични, долни цели. И колкото до начина, Павел не е използвал никаква измама, независимо че неговите завистливи врагове го обвиняват в ерес, греховни страсти и хитрост.

2:4 За Павел служението е свещено настояничество. Той е **одобрен от Бога** настоятник, а **благовестието** е скъпоценно съкровище, което му е било **поверено** от Бога. Той носи отговорността да угажда на Бога чрез плодотворно разпространение на посланието независимо от реакцията на хората. За него е ясно, че не може да угоди едновременно и на Бога, и на човека, и затова е избрал да угажда на **Бога, Който изпитва сърцата ни** и Който ни възнаграждава съответно.

Настойникът е дължен да угажда на този, който му плаща. Понякога проповедниците се изкушават да не прогласяват цялата истина от страх да не обидят тези, които допринасят за тяхната издръжка. Но Бог е Господарят и Той знае кога истината на благовестието е приглушена или скрита.

2:5 В пасажа от 5 до 12 ст. Павел прави пълен доклад за своето поведение в

Солун. С това той оставя един чудесен пример за всички служители на Христос.

И така, първо, той никога не се е призиявал да използва ласкателства или неискреност, за да постигне някакви резултати. Думите му са били честни и открити, а мотивите — лишени от каквото и да било двуличиe.

Второ, той никога не е използвал работата за Господа, за да **прикрие** някои свои егоистични желания за забогатяване. Неговото служение никога не е било параван за скриване на **сребролюбие**.

За да докаже неверността на всякакво обвинение в ласкателство, апостолът призовава свидетелството на светиците. Но за да опровергае всякаква мисъл за **сребролюбие**, той призовава **Бога**, Който единствен знае какво има в сърцата.

2:6 Шестия стих ни предлага още един проникновен поглед в характера на този велик Божий човек. **Като Христови апостоли** той и неговите съработници имат право на финансова подкрепа (наредена тук „слава“) от солунците. Но те решават, че няма да им дотегнат по този начин, и работят денем и нощем, за да подсиgurят собствените си нужди. В Коринт нещата са били съвсем различни. Там Павел е работил, за да не даде на своите критици повод да го обвиняват, че проповядва за пари. В Солун апостолът работи, защото светиците са бедни и преследвани, и той не иска да ги натоварва допълнително.

2:7 Вместо да бъде като властен господар над Божието стаго, той е бил **нежен сред тях като майка кърмачка**, която се грижи за **собствените си деца**. Павел знае, че новоповярвалите имат нужда от **грижи**, и извършва това служение с цялата обич на всеотдайната **майка**.

2:8 Неговата любяща грижа към тях е толкова голяма, че той предпочита да им дава, отколкото да взима. За него **предаването на благовестието** не е студено, формално изпълнение на задължение, а изливане на самата му душа. Той

е обичал солунците, а любовта не държи сметка за цената. Също като своя Учител той не е дошъл да му служат, а да служи и да даде живота си за тях (Марко 10:45).

2:9 Този стих ни предлага още едно доказателство за неегоистичността на Павел: ние го виждаме как работи като майстор на палатки, за да изкарва храната си, така че да може да служи на хората, без **им намежава**. И макар че е вярно, че проповедникът на благовестието има право на финансова издръжка от другите християни, добре е от време на време да пренебрегва това свое право, когато това се налага. Истинският служител на Христос ще продължи да проповядва благовестието независимо дали получава пари за това, или трябва да работи, за да се издържа. Обърнете внимание на изразите „**труд и усилие**“ и „**денем и нощем**“. Благовестието не струва на солунците нищо, но на Павел струва много.

2:10 Вярващите могат да потвърдят, че Павел наистина се е държал примерно сред тях. **И Бог** е Свидетел колко свято, праведно и безукорно е било неговото поведение. Павел се е държал свято, тоест бил е отделен от греха за Бога. Той е бил праведен както по характер, така и по поведение. Бил е безукорен и спрямо Бога, и спрямо хората. Ако най-добрата проповед е светиият живот, можем да кажем, че Павел е един велик проповедник. Не като някой друг, чието красноречие говори по-силно от неговото поведение, за когото, когато се качи на амвона, хората искат никога да не слеза от там, а когато слезе от там, искат никога да не се качва на него отново!

2:11 В 7 ст. апостолът сравнява себе си с майка кърмачка, а сега се сравнява с любящ **баща**. Ако първото сравнение говори за обич и нежност, второто предполага мъдрост и съветничество. **Като баща** той **убещава** солунците да живеят свят живот, насърчава ги да продължат да следват Господа независимо от прес-

ледванията и свидетелства за благословенията, до които води подчинението на човека на Божията воля и Божието слово.

2:12 Целта на служението на Павел е светиите да могат да **живеят достойно за Бога, който ги призовава в Своето царство и слава.**

Сами по себе си ние не сме достойни нито за Бога, нито за място в небето. Единственото достойнство, което имаме, се намира в Господ Исус Христос. Но тъй като сме Божи синове, от нас се очаква да **се обхождаме достойно** за високото призвание. Ние можем да правим това, като се предаваме на управлението на Светия Дух и като непрекъснато изповядваме и изоставяме греха в живота си.

Всички спасени са поганици на Божието царство. Понастоящем това царство не е видимо и неговият Цар не присъства на земята. Но моралните и етическите принципи на царството са валидни за нас още сега. Когато Господ Исус се върне, за да царува, **царството** ще бъде установено във видимата си форма. В този ден ние ще споделим **славата** на Царя.

В. Преглед на начина, по който солунците откликват на благовестието (2:13—6)

2:13 Сега апостолът започва да разглежда друга тема, която е била само засегната в 1:5а — начина, по който солунците са откликнали на благовестието. Когато солунците са приели благовестието, тоест когато са го чули, те не са го приели като човешко слово, а като Божие слово. НВПБКДж изразява това много ясно:

„И затова и ние непрестанно благодарим на Бога, защото когато приехте Божието слово, което чухте от нас, вие го приехте не като човешко слово, но като Божие слово, каквото е наистина, което и действа във вас, които вярвате.“

Павел е дълбоко благодарен за това, че солунците са чули и са приели посланието. Тази негова благодарност е още един пример за неегоистичност. Повечето от нас искат другите да повярват в това, което казваме, просто защото ние го казваме. Но човешките думи са една много несигурна основа за вярата. Единствен Бог е Онзи, на Когото може да се уповава напълно, и само когато хората се доверяват на Неговото слово, наистина има резултати в техните сърца и живот. Точно това се е случило и със солунците — словото е станало **действено** в техния живот именно защото са повярвали. Уолтър Скот казва следното:

„Неговото Слово — Библията — е боговдъхновено или вдъхнато от Бога във всички негови книги и части в оригиналния му вид. То е нашият авторитет по всички въпроси, при всички обстоятелства и за всички времена. Сега има нужда от поколение, което да трепери пред Божието Слово. То е нашата карта на живота, нашият водител, нашата светлина, нашият морален пазач. Нека да благодарим на Бога за Свещеното Писание.“⁸

2:14 Какви са резултатите от Библията в живота на тези вярващи? Те не само са били спасени, но са били направени способни да издържат твърдо и тези жестоки преследвания. Това е едно добро доказателство за истинността на тяхното обръщение. Чрез твърдо устояване солунците **са станали подражатели на християнските църкви в Юдея.** Единствената разлика е в това, че солунците страдат от ръцете на своите сънародници езичници, докато вярващите в Юдея са преследвани от юдеите.

2:15 След това споменаване на юдеите Павел се впуска в едно обвинение, което ги изобличава като главни противници на благовестието. И с пълно основание, тъй като едва ли има някой, който да познава юдеите по-добре от Павел — някога бивш предводител на онези юдеи,

които са се опитвали да унищожат християнската вяра, а след обръщението си сам неведнъж усещал острието на меча на тяхното преследване.

Главният грях на юдеите е убиването на **Господ Исус**. Въпреки че на практика Неговото разпъване е било извършено от римляните, техните истински подстрекатели са били юдеите. Разпъването на Господ Исус е върхът на преследванията на Божиите **пророци**, изпращани до израелския народ през вековете (Мат. 21:33—39).

Във века на християнството юдеите са прогълзили да **преследват** Павел и групите апостоли, мислейки си погрешно, че уважат на **Бога**. Всъщност те не само не са Му уважали, а са се **противопоставяли** и на **всички човечеи**.

2:16 На тях не им стига това, че те самите отхвърлят благовестието, но се стараят с всички сили да попречат на Павел и на неговите другари да проповядват това послание сред **езичниците**. Нищо не ги вбесява повече от вестта, че и езичниците могат да **бъдат спасени** по същия начин като юдеите.

Противопоставяйки се по този начин на Божията воля, тези юдеи прогължават делото, започнато от техните бащи: „**така те винаги допълват греховете си**“. Те като че ли твърдо желаят да поддържат чашата на своята виновност непрекъснато пълна.

Но тяхната съдба е решена, защото гневът ги е постигнал докрай. Павел не казва изрично какъв е този **гняв**. Може би той има предвид тук някакво наказание, което се налага върху онези, които изпълват мярката за вина. Знаем обаче, че след тридесет години (през 70 г. сл. Хр.) Ерусалим е бил разрушен и оцелелите евреи са били разпръснати по целия свят.

На основание на подобни пасажи някои хора обвиняват Павел в антисемитизъм и казват, че НЗ е една антисемитска книга. Истината е, че Павел е изпитвал изключително дълбока любов към свои-

те сънародници евреите и че дори е бил готов да бъде отделен от Христос, ако това би могло да доведе до тяхното спасение (Рим. 9:1—3). И макар че неговото служение е било насочено главно към езичниците, той никога не се е отказвал от желанието си да евангелизира евреите: понякога дори изглежда, че това желание започва да взема връх над основната му задача.

Това, което апостолът казва тук за юдейските водачи, е исторически факт, а не лично отношение. И нека не забравяме, че за да напише това, Павел е бил **вдъхновен именно от Бога**. Антисемитизмът е един нехристиянски мироглед и не може да бъде оправдан при никакви обстоятелства. Но твърдението, че еврейският народ е обвинен от Бога за смъртта на Неговия Син, не е антисемитизъм (Деян. 2:23), като езичниците също носят своя дял от вината за Неговата смърт (1 Кор. 2:8).

Г. Обяснението на Павел за неуспешните му опити да отиде отново в Солун (2:17—20)

2:17 В следващите четири стиха апостолът обяснява защо не е успял да отиде отново в Солун. Може би критиците, които непрекъснато са се заяждали с него, са казвали, че той не се е върнал в този град, защото се е страхувал от враждебното отношение, с което се е сблъскал там.

Първо Павел обяснява, че тази раздяла е само физическа. Изразът „**като осиротяхме от вас за малко време**“ означава, че солунците са станали сираци след замиването на духовния си баща. Но горещата обич на апостола към тях никога не е затихвала. Обърнете внимание на думите, които изразяват силата на неговата любов: „**пострахме се още повече... с голямо желание**“.

2:18 Той се е опитал да отиде в Солун на два пъти, но и при двата опита **Сатана** му е **попречил** да направи това. Ис-

тинската природа на противопоставянето на Сатана не винаги ни е известна.

Също така не ни е известно как Павел е могъл да знае, че именно дяволът му е **попречил**, а не Господ. В Деяния 16:6 виждаме, че Светият Дух не е позволил на Павел и неговите другари да проповядват словото в Азия. В следващия стих се казва, че те са се опитали да отидат във Витиния, но Духът не им е разрешил да направят и това. Как можем да разберем кой точно ни пречи да направим нещо — дали Духът, или дяволът? Може би един от начините да разберем това е следният: когато знаем, че даденото нещо е по Божията воля, всяка пречка, която се появи, не е от Духа, а от дявола. Освен това можем да очакваме, че Сатана е готов да попречи всякога, когато Бог благославя. Но Бог винаги побеждава противопоставянето на Сатана. В този случай невъзможността на Павел да отиде отново в Солун води до написването на това Писмо, което на свой ред води до прославяне на Бога и до благословение за нас.

2:19 Защо апостолът толкова е искал да отиде при солунските вярващи? Защото те са неговите деца в Господа. Той ги е насочил към Христос и затова се чувства отговорен за техния духовен растеж. Павел знае, че ще трябва да дава отчет за тях в един бъдещ ден. Те са неговата **надежда** за награда на Христовото съдилище. Той желае да може да се хвали с тях. Те ще бъдат неговият **венец**, с **който той ще се хвали** пред **Господ Исус при Неговото пришествие**.

От казаното в този стих можем да направим заключение, че Павел очаква, че ще може да разпознае солунците в небето. От това следва, че и ние ще можем да разпознаем любимите си хора в небето.

В 19 ст. Павел говори за своите деца във вратата като за свой **венец**. На други места в НЗ се споменават и групи венеци: венецът на правдата (2 Тим. 4:8); венецът на живота (Як. 1:12; Откр. 2:10);

и венецът на славата (1 Петр. 5:4), всички от които са нетленни (1 Кор. 9:25).

2:20 Светиите са **славата и радостта** на Павел. Апостолът е вложил всички свои сили в човешки личности и затова неговата награда ще бъдат духовни синове и дъщери, които ще се покланят на Божия Агнец през цялата вечност.

Господното пришествие

В 19 ст. за първи път в 1 Солунци се среща думата „**пришествие**“, употребена във връзка със завръщането на Господа. Тъй като това е главната тема на това Послание, тук ще спрем за малко, за да обясним какво според нас казва Библията по този въпрос.

В НЗ има три основни гръцки думи, които се използват във връзка с връщането на Христос:

parousia: идване и оставане

apokalupsis: разкриване или откриване

epiphaneia: явяване

Думата, която най-често се използва във връзка с връщането на Господа, е *parousia*. Тя означава *присъствие* или *успоредно идване*. Според Вайн тя изразява както пристигане, така и последващо го присъствие. Когато мислим за идването на Господа, не трябва да си го представяме като моментно събитие, а като период от време.

Дори и на английски език думата „*идване*“ се използва по същия начин. Ето един подобен пример: „Идването на Христос в Галилея донесе изцеление на множество хора.“ Тук не се има предвид денят, в който Христос е пристигнал, а целият период от време, който Той е прекарал в тази област. Затова, когато мислим за идването на Христос, ние трябва да мислим за него като за период от време, а не като за изолирано събитие.

Ако разгледаме всички употреби на думата „*parousia*“ в НЗ, ще открием, че те описват един период от време, който

има (1) начало, (2) ход, (3) изявяване и (4) кулминация.

1. Началото на „*parousia*“ е Грабването. То е описано в следните няколко пасажа*. (Думата, с която е преведена „*parousia*“, е написана в курсив във всеки отделен случай.)

„Защото както в Адам всички умира, така и в Христос всички ще оживеят. Но всеки на своя ред: Христос — първият плод; а после тези, които са Христови — при Неговото *пришествие*“ (1 Кор. 15:22).

„А не желаем, братя, да останете в незнание за ония, които са починали, за да не скърбите като другите, които нямат надежда. Защото ако вярваме, че Исус умря и възкръсна, така и Бог ще приведе починалите чрез Исуса с Него. Защото това ви казваме чрез словото от Господа: че ние, живите, останалите до Господното *пришествие*, няма да изпреварим починалите. Понеже сам Господ ще слезе от небето с команда, с глас на архангел и с Божия тръба; и мъртвите в Христос първо ще възкръснат; после ние, живите, останалите, ще бъдем грабнати заедно с тях в облаци да посрещнем Господа във въздуха; и така ще бъдем винаги с Господа. И така, насърчавайте се един друг с тия думи“ (1 Сол. 4:13-18).

„А колкото за *пришествието* на нашия Господ Исус Христос и нашето събиране при Него...“ (2 Сол. 2:1).

„И така, братя, останете търпеливи до Господното *пришествие*. Ето, земеделецът очаква скъпоценния плод от земята и дълго търпи за него, докато получи и ранния, и късния гъжд. Бъдете и вие търпеливи и укрепете сърцата си, защото Господното *пришествие* наближи“ (Як. 5:7, 8).

„И така, дечица, стойте в Него, та когато се яви, да имаме гръзновение и

да не се посраим пред Него при Неговото *пришествие*“ (1 Йоан. 2:28).

2. *Ходът (развоят)* на „*parousia*“ включва Христовото съдилище, когато вярващите ще получат награди за вярното си служение на земята:

„Понеже, коя е нашата надежда или радост, или венец, с който се хвалим пред нашия Господ Исус при Неговото *пришествие*? Не сте ли вие?“ (1 Сол. 2:19)

„И Сам Бог на мира да ви освети напълно; и дано се запазят непокътнати вашият дух, душа и тяло без порок при *пришествието* на Господ Исус Христос“ (1 Сол. 5:23).

Друго събитие, което би могло да бъде включено в *хода* на „*parousia*“, е сватбената вечеря на Агнето. От мястото ѝ на описване в Откровение знаем, че тя ще се състои преди славното завръщане на Господа. Ние я включваме тук, макар че думата „*пришествие*“ не се използва във връзка с нея.

„И чух нещо като глас от огромно множество, като глас от много води и като глас от силни гръмове, които казваха: Алуя! Защото Господ, нашият Бог, Всемогъщият, се възцари. Нека се радваме и се веселим и нека Му отдадем слава, защото дойде сватбата на Агнето и Неговата жена се е приготвила. И на нея се даде да се облече в блестящ и чист висон; защото висонът са праведните дела на светите. И ми каза: Блажени са тези, които са поканени на сватбената вечеря на Агнето“ (Откр. 19:6-9).

3. *Разкриването* на Христовото *пришествие* е Неговото връщане на земята в сила и голяма слава, за да царува като Цар на царете и Господ на господарите. Грабването няма да бъде видно от света: то ще стане за по-малко от секунда. Но всеки ще види Христос, когато Той дойде, за да царува. Затова този момент се нарича *разкриване* на Неговото *пришествие*

* Цитатите са взети от ПРИНЗВ, 1992 г. — Бел на прев.

(„*parousia*“). Това е третият етап от Неговото идване.

„И когато седеше на Елеонския хълм, учениците дойдоха при Него насаме и Му казаха: Кажу ни кога ще бъде това? И какъв ще бъде белегът на Твоеото *пришествие* и за свършека на света?“ (Мат. 24:3)

„Защото както светкавицата излиза от изток и се вижда чак до запад, така ще бъде *пришествието* на Човешкия Син“ (Мат. 24:27).

„...и не разбраха, докато дойде потопа и завлече всички — така ще бъде и *пришествието* на Човешкия Син“ (Мат. 24:39).

„...за да утвърди сърцата ви непорочни в святост пред нашия Бог и Отец при *пришествието* на нашия Господ Исус с всичките Негови светици“ (1 Сол. 3:13).

„...и тогава ще се открие беззаконният, когото Господ Исус ще премахне с дъха на устата Си и ще унищожи с явлението на *пришествието* Си“ (2 Сол. 2:8).

„Защото когато ви обявихме силата и *пришествието* на нашия Господ Исус Христос, ние не следвахме хитро измислени басни, а бяхме очевидци на Неговото величие“ (2 Петр. 1:16). (Тук Петър говори за изявлението на Христовото *пришествие* („*parousia*“) като предварителна картина, което той е видял на Планината на преображението.)

4. И последното нещо е *кулминацията* на „*parousia*“. За нея се говори в следния стих:

„Къде е обещаното Му *пришествие*? Защото откак са се поминали бащите ни, всичко си стои така, както е било от началото на създаването“ (2 Петр. 3:4).

В същата тази глава се говори за присмиватели, които ще се появят в последните дни и които ще отричат възможността за Христовото завръ-

щане. Коя точно страна на „*parousia*“ имат предвид те?

Може би Грабването? Не. Най-вероятно те не знаят нищо за Грабването. Може би тогава те имат предвид идването на Христос, за да царува? Също не. Очевидно те нямат предвид и това. Целият контекст показва, че те се подиграват с онази страна от идването на Господа, когато Той окончателно ще накаже всички злодеи. Те имат предвид последния, върховен съд на Бога на земята, който те наричат „края на света“. Техният аргумент е, че те няма от какво да се страхуват. Бог не се е намесил в историята досега и няма да се намеси и в бъдеще. Затова те се чувстват свободни да продължат да говорят и да вършат злите си думи и дела.

Петър отговаря на техните подигравки, като насочва вниманието им към един момент в бъдещето — времето *след хилядолетното царуване на Христос*, когато небето и земята, които ние познаваме сега, ще бъдат изцяло разрушени. Този връх на Христовото *пришествие* или „*parousia*“ ще бъде след хилядолетното, при въвеждането на вечното царство.

Освен „*parousia*“ другите две думи, които се използват за идването на Господа на оригиналния език, на който е написан НЗ, са *apokalupsis* и *epiphaneia*.

Apokalupsis означава *разкриване* или *откровение*. Изследователите на Библията не са единодушни дали под *apokalupsis* винаги трябва да разбираме третия етап от идването на Христос — Неговото идване на земята в сила и слава, или той също така може да се отнася и до Грабването, когато Христос ще се открие на църквата.

В следващите няколко стиха той би могъл да се отнася както до Грабването, така и до идването на Господ Исус Христос обратно на земята, за да господства над нея:

„...така че да не изоставате в нито една дарба, като чакате явяването на нашия Господ Исус Христос“ (1 Кор. 1:7).

„...така че изпитването на вашата вяра — по-скъпоценна от златото, което е преходно, но пак се изпитва чрез огън — да излезе за хвала и почест, и слава, когато *се яви* Исус Христос...“ (1 Петр. 1:7).

„Затова препашете се през слабините на вашите мисли, бъдете трезви и имайте пълна надежда за благодатта, която ще ви се даде при *явяването* на Исус Христос“ (1 Петр. 1:13).

„...а радвайте се, доколкото сте участници в страданията на Христос, за да се радвате и ликувате и когато *се яви* Неговата слава“ (1 Петр. 4:13).

В един друг пасаж тази дума се отнася съвсем ясно до момента, в който Христос ще дойде, за да царува:

„...а на вас, наскърбените, да даде утеха заедно с нас, когато Господ Исус *се яви* от небето с ангелите на Неговата мощ“ (2 Сол. 1:7).

Epiphaneia означава явление или явяване. И отново някои мислят, че тя се отнася както до явяването на Христос за Неговите светии, така и до явяването на Христос с Неговите светии, докато други смятат, че се отнася само до второто. Тази дума се среща в следните пасажи:

„...и тогава ще се яви беззаконният, когато Господ Исус ще премахне с гъха на устата Си и ще унищожи с *явлението* на *пришествието* Си“ (2 Сол. 2:8).

„...да пазиш заповедта чисто и безукорно до *явяването* на нашия Господ Исус Христос (1 Тим. 6:14).

„Заръчвам ти пред Бога и пред Христос Исус, Който ще съди живи и мъртви при Своето *явяване* и царството Си“ (2 Тим. 4:1).

„...отсега нататък за мен се пази венечът на правдата, с който Господ, праведният Съдия, ще ме възнагради в оня Ден; и не само мен, но и всички, които са

възлюбили Неговото *явяване*“ (2 Тим. 4:8).

„...като очакваме блажената надежда и *явяването* на слабата на нашия велик Бог и Спасител Исус Христос“ (Тим 2:13).

Вторият и третият стих ясно описват явяването на Христос на света. Другите биха могли да се отнасят и до Грабването. Едно е ясно, че както Грабването, така и идването на Христос за установяване на Неговото царство са описани пред вярващия като събития, които той очаква с нетърпение. По време на Грабването той ще види Спасителя и ще получи прославленото си тяло. А когато Христос се върне на земята, вярващият ще се появи заедно с Него в слава (Кол. 3:4). Също тогава ще бъдат изявени и наградите на вярващия. Тези награди ще му бъдат дадени преди това — още на Христовото съдилище, но те ще могат да се видят от всички едва когато Христос дойде, за да царува. Какви са тези награди? Текстът в Лука 19:17-19 ни подсказва, че те имат нещо общо с местното управление по време на хилядолетието. Един ще владее над десет града, друг — над пет.

Изследвайки различните пасажи, в които се говори за Господното пришествие, ние виждаме, че то представлява период от време, а не еднократно събитие, и че този период от време има различни фази или етапи като начало, развой, изявление и кулминация. То започва с Грабването, включва Христовото съдилище, ще бъде изявено видимо, когато Христос се върне на земята, и ще завърши, когато небето и земята, които ние познаваме сега, бъдат унищожени чрез огън.

Д. Мисията на Тимотей в Солун (3:1—10)

Изразът „*вашата вяра*“ се среща пет пъти в 3 гл. (2, 5, 6, 7 и 10 ст.) и представлява ключ към разбирането на този па-

саж. Солунците са подложени на жестоки преследвания и Павел е нетърпелив да узнае как тяхната вяра устоява на това изпитание. И така, тази глава има за цел да ни покаже колко е важна работата след повярването. Не е достатъчно само да доведем грешниците до Христос. Необходимо е също така и да им помогнем да пораснат в благодат и в понаването на Господа.

3:1 И в 3 гл. ние продължаваме да слушаме как бие сърцето на Павел, докато той говори за незастихващата си загриженост към солунските светии. Докато е бил в **Атина**, апостолът е бил обхванат от неугържим копнеж да узнае какво става с вярващите, които той е довел до Христос, но Сатана е попречил на повторното му заминаване в Солун. Накрая Павел не е могъл да търпи побече тази неизвестност и е решил да изпрати там Тимотей, докато той е останал в **Атина сам**. (1 л. мн. ч. на глаголите в този стих е само начин на изразяване на автора.) В това, че апостолът е останал **сам** в Атина, има нещо тъжно. Явно забележителностите на големия град никак не са го привличали: товарът на грижата за църквите е поглъщал цялото му внимание.

3:2 Обърнете внимание на градацията на определенията, които следват името на Тимотей: **нашия брат и служител на Бога, и съработник в благовестието на Христос**. Думата „**служител**“⁹ и тук, и на други места в НЗ означава просто *служител*. Идеята за отделна класа, позната като духовенство, е измислена покъсно от хората.

За Тимотей служението като „чирак“ под ръководството на възлюбения брат Павел е една много голяма привилегия. Сега вече, след като е доказал себе си, той бива изпратен сам в Солун с определена задача.

Целта на неговото пътуване е **да утвърди светите и да ги утеша в тяхната вяра**. Те са преследвани заради изповядването си на Христос. Това е едно

критично време за младите вярващи. Вероятно Сатана хитро се опитва да им внушава, че може би те в края на краищата са сгрешили, като са станали християни!

Интересно би било да можехме да чуем какво казва Тимотей на тези вярващи, докато ги поучава как да се подготвят за гоненията, как да ги понасят смело и как да се радват в тях. Те имат нужда от насърчение как да не се поддават на натиска на преследването.

3:3 Жестокостта на гоненията лесно би могла да стане причина солунците да се запитат защо те трябва да страдат толкова жестоко и дали Бог не е недоволен нещо от тях. Тимотей им казва, че в това няма нищо странно: гоненията са нещо нормално за християните, така че те не трябва нито да **се разколебават**, нито да губят надежда.

3:4 Павел им напомня, че още докато е бил в Солун, той им е казал, че християните са определени за скърби. Тези неговии думи са се събднали в собствения им живот. Сега вече те знаят много добре какво означава това!

Изпитанията са една необходима част от нашето възпитание в живота:

1. Те доказват истинността на нашата вяра и отстраняват онези, които изповядват вярата само на думи (1 Петр. 1:7).
2. Правят ни способни да утешаваме и да насърчаваме други, които също преминават през изпитания (2 Кор. 1:4).
3. Развиват различни добродетели в нашия характер, като издръжливост, опитност и др. (Рим. 5:3).
4. Въодушевяват ни да можем още по-усърдно да разпространяваме благовестието (Деян. 4:29; 5:27-29; 8:3, 4).
5. Помагат ни да се освободим от отпаѓците в нашия живот (Иов 23:10).

3:5 Тук Павел повтаря главно, което е казал в 1 и 2 ст.: че **когато** вече не е могъл да търпи неизвестността, той е **изпратил** Тимотей, за да види как солун-

ските християни устояват на бурята. Апостолът се тревожи да не би дяволът да ги подлъже да се откажат от настъпателното си свидетелство за Христос, за да се отърват от преследванията, и да го заменят със спокойствие и уют; дали няма да решат да посенат към короната, без да минат през кръста. Кой от нас не трябва да се моли така: „Прости ми, Господи, че толкова често намирам начин да избягам от болката и жертвата на ученичеството. Моля Те, укрепи ме сега, за да мога да вървя с Теб независимо какво ще ми струва това!“

Ако Сатана е принудил светииите да отстъпят от вярата, то тогава тругът на Павел би бил напразен.

3:6 Тимотей обаче се е върнал от Солун в Коринт с добри новини. Най-напред той е уверил Павел, че солунските вярващи стоят здраво във вярата и любовта. Те не само отстояват вярно поученията на християнската вяра, но показват ясно и добродетелта на любовта. Това е истинското доказателство за истинността на обръщението — не само традиционното възприемане на християнското верую, а вярата, която действа чрез любов (Гал. 5:6); не само „вярата в Господ Исус“, но и „любовта... към всичките светии“ (Еф. 1:15).

Дали това, че Тимотей споменава вярата и любовта на солунските светии, а пропуска да спомене тяхната надежда, има някакво значение? Дали то не означава, че дяволът е успял да разклати тяхната увереност във връщането на Христос? Може би да. Както казва Уилям Линкълн: „Дяволът мрази тази доктрина, защото знае колко голяма е силата ѝ в нашия живот.“ Ако на солунците липсва тази надежда, апостолът ще се опита да поправи този техен недостатък в своето Послание на надеждата.

Тимотей също така казва на Павел, че солунците пазят много добри спомени за апостола и неговите приятели и че очак-

ват с нетърпение да се видят отново с тях.

3:7 Тези новини са като студена вода за жадната душа на Павел (Пр. 25:25). **Вярата** на солунските светии е голямо насърчение за апостола, който живее в такова утеснение и скръб.

3:8 Затова той възкликва: „**Понеже ние сега живеем, ако вие стоите твърдо в Господа.**“ За Павел неизвестността е била като жива смърт. Сега, след като е чул, че всички при тях е наред, животът се е върнал обратно в него. Какъв прекрасен пример за всеотдайността на този велик Божий човек!

3:9 Думите са безсилни да изразят достатъчно добре **пред Бога благодарността**, която изпълва душата на Павел. Неговото сърце прелива от радост всеки път, когато си спомни за тях **пред своя Бог**.

3:10 Молитвите на Павел са неотменна част от неговия живот. Той не се моли от време на време, а **нощ и ден**. Неговите молитви са изключително горещи: той се моли **най-усърдно**. Също така те са конкретни: „**да видим лицето ви**“. И освен това са насочени към доброто на другите: „**да допълним това, което не достига на вярата ви**“.

Е. Конкретната молитва на Павел (3:11—13)

3:11 Главата завършва с молитвата на Павел за още едно пътуване до солунците и за порастването на любовта в тях. Молбата е отправена към „**Сам нашия Бог и Отец и нашия Господ Исус Христос**“. Този разширен подглед в множествено число е съчетан със сказуемо в единствено число. Това съчетание подчертава божествеността на Христос и единството на Божеството.

3:12 Солунците има защо да бъдат похвалени, защото са показали истинска християнска любов, но това не означава, че в тях няма място за развитие. Затова Павел се моли за порастване на мярката на тяхната любов: „**И Господ да ви**

направи да растете и да преизобилствате в любов.“ Любовта им трябва да обхваща както техните вярващи братя и сестри, така и всички хора, включително и техните врагове. Любовта на апостолите трябва да и им бъде за пример в това отношение: „**както и ние... към вас**“.

3:13 Резултатът от любовта в този живот е непорочността в другия. Ако ние се обичаме един друг и обичаме и цялото човечество, ще застанем **непорочни в святост пред нашия Бог и Отец** при пришествието на нашия Господ **Исус с всичките Негови светии**, защото любовта изпълнява закона (Рим. 13:8; Як. 2:8).

Някой е перифразирал тази молитва така: „Нека Господ да ви прави все способни да живеете живота си за другите, за да бъдете основани в християнския характер сега и защитени от всяко обвинение, което би могло да се повдигне срещу вас в бъдеще...“

Във 2 гл. видяхме, че пришествието на Христос има няколко етапа или фази: начало, развой, изявление и кулминация. В 13 ст. става въпрос за третия етап: „**пришествието на нашия Господ Исус с всичките Негови светии**“. Преди това Христовото съдилище вече ще се е състояло в небето. Наградите вече ще са дадени. Но тези награди ще станат видими за всички едва когато Спасителят се върне на земята като Цар на царете и Господ на господарите.

Под „**светиите**“ тук може би се имат предвид онези вярващи, които ще бъдат грабнати в небето при Грабването (1 Сол. 4:14). Някои смятат, че тук се говори за ангели, но според Винсент тук става въпрос за *светите и прославените Божи хора*. Той посочва, че това, което се говори в Посланието, няма нищо общо с ангелите, но че връзката между прославените вярващи и въпроса, който тревожи солунците, е много тясна. „Това, разбира се — казва той, — не изключва помощта на ангелите по време на Гос-

подното пришествие, но нека не забравяме, че когато говори за тази помощ, Павел казва „*със Своите силни ангели*“* (2 Сол. 1:7).¹⁰

III. Практически увещания (4:1—5:22)

A. Освещението, което изпълнява Божията воля (4:1—8)

4:1 Думата „**впрочем**“ идва, за да подскаже, че следва промяна на темата. В този стих Павел започва своите практически увещания към солунските светии.

Трите думи, които се открояват най-ярко в края на 3 гл., са „*святост*“, „*любов*“ и „*пришествие*“. Това са и трите основни теми на 4 гл.: (1) светостта (1-8 ст.), (2) любовта (9 и 10 ст.) и пришествието (13-18 ст.). Другата главна тема е усърдието (11 и 12 ст.).

4 гл. започва с призив към вярващите да угаждат на Бога, като живеят в святост, и завършва с грабването на светиите. Когато е писал тези стихове, Павел може би си е мислил за Енох. Обърнете внимание на приликите: (1) Енох е ходел по Бога (Бит. 5:24a); бил е угоден на Бога (Евр. 11:5б) и е бил взет (или преселен) от Бога (Бит. 5:11б; Евр. 11:5а). Апостолът похвалва вярващите заради тяхната практическа святост и едновременно с това ги насърчава да напредват към все по-голямо усъвършенстване. Светостта е процес, а не единично постижение.

Докато е бил с тях, Павел неколкостранно ги е наставлявал на основание на авторитета на **Господ Исус** да угаждат на Бога с живот на практическа святост.

4:3 Божията воля за Неговите хора е тяхното **освещение**. „Освещавам“ означава „отделям за божествени цели“. В известен смисъл всички вярващи са отделени от света за служба на Господа. Това е известно като позиционно осве-

* Или по-точно „с ангелите на Своята мощ“. — Бел. на прев.

щение и е съвършено и пълно (1 Кор. 1:2; Евр. 10:10). В един друг смисъл обаче вярващите трябва да се осветяват всеки ден, тоест те трябва да се отделят от всички форми на греха. Това е известно като практическо или нарастващо осветение. То е процес, който ще продължи до смъртта на вярващите или до връщането на Господа. В 3 ст. се среща точно тази употреба на думата. (Вж. екскурса върху осветението в бележките след 5:23.)

Конкретният грях, срещу който ни предупреждава Павел, са незаконните сексуални връзки, които в този пасаж се припокриват с блудството. Блудството е един от основните грехове на езическия свят. Увещанието „**да се въздържате от блудство**“ е толкова необходимо за нас днес, колкото е било необходимо и за вярващите през първия век на църквата.

4:4 Всеки един от християните трябва да знае „**как да държи своя съсъд в святост и почит**“. В този стих думата „**съсъд**“ може да означава или „жена“, или „собственото си тяло“. Същата дума е използвана със значението на „съпруга“ в 1 Петр. 3:7 и със значението на „тяло“ във 2 Кор. 4:7.

РИСПБ превежда думата „съсъд“ като „съпруга“: „всеки от вас да знае как да си вземе съпруга в святост и почит.“

Според НАБ „съсъд“ означава собственото тяло на човека: „всеки един от вас трябва да се научи да владее своето тяло, да го осветява и да го почита.“

Ако решим, че значението на думата трябва да се определя от контекста, тогава „съсъд“ означава жената на мъжа. Апостолът наставлява вярващите, че всеки мъж трябва да се отнася към жена си с почит и внимание и никога да не си позволява каквито и да било форми на брачна изневяра. Това още веднъж подкрепя тезата, че Божията воля за човечеството е моногамията (вж. също 1 Кор. 7:2).

4:5 Християнската представа за брака е в остро противоречие с тази на безбожния свят. Както е казал един тълкувател: „Когато Исус полага ръцете Си върху жената в Лука 13:13, тя се изправя. Когато един мъж езичник докосне една жена, тя се изкривява.“

Езичниците се отнасят към секса като към начин, чрез който могат да удовлетворяват **страстната си похот**. За тях чистотата на брачните взаимоотношения е слабост, а бракът — средство за узаконяване на греха. Със своите непристойни разговори и мръсни драсканици по стените и вратите те се хвалят със своя срам.

4:6 Сексуалната разпуснатост е грях срещу Светия Дух (1 Кор. 6:19), грях срещу собственото ни тяло (1 Кор. 6:18) и грях срещу други хора. Затова Павел казва, че **никой не трябва да престъпва и да ощетява брат си в това нещо**. С други думи, християнинът не трябва да престъпва границите на брака и да **ощетява** някой свой **брат**, като му открадва любовта на неговата съпруга. И макар че подобни нарушения вече не се наказват в съда, **за всичко това ще отмъсти Господ**. Сексуалните грехове посяват ужасна жътва от физически и умствени разстройства в този живот, но това не е нищо в сравнение със страшните им последствия във вечността, ако останат неизповядани и непростени. Павел вече е **предупредил** солунците за това.

Един от най-нагарените британски писатели от XIX век е изпаднал в такъв ужасен сексуален грях, който го е довел до затвор и опозоряване. Той е написал следното:

„Боговете ми бяха дали почти всичко, но аз си позволих да се поддам на съблазънта на безсмислието и чувствеността... Уморен да бъда на върха, аз съзнателно избрах да сляза на дъното в търсене на нови усещания... Започнах да не се интересувам от живота на другите. Отдавах се на удоволствието, когато това

ми харесваше, и отминавах, когато престанеше да ми харесва. Забравих, че всяка малка постъпка на човека във всекидневния му живот изгражда или руши неговия характер и че това, което той извършва скрито, ще трябва един ден да се прогласи от покрива. Престанах да владея себе си. Вече не бях господар на собствената си душа, но не го знаех. Оставих се да бъда управляван от удоволствието и завърших в ужасен позор и безчестие.“¹¹

Този човек е станал безчувствен към проблемите на другите, или — както Павел би казал — престъпил е и е **повредил брат си в това нещо**.

4:7 Бог не ни е призовал на морална нечистота, а за да живеем свято и чисто. Той ни е извадил от клоаката на покварата и е започнал в нас един доживотен процес, който има за цел да ни направи да приличаме все повече и повече на Него.

4:8 Всеки, който **отхвърля това** наставление, не отхвърля нещо, което е казано от **човек** като например Павел, а предизвиква или пренебрегва, или оскърбява Самия Бог, **Който ни е дал**¹² и **Светия Си Дух**. Тук думата „Светия“ е под ударение. **Кажете** може някой, в когото живее **Светият Дух**, да се отдава на сексуални грехове?

Забележете, че в този параграф са споменати и трите Лица на Божеството: Отец (3 ст.), Син (2 ст.) и **Светият Дух** (8 ст.). Каква прекрасна мисъл! Всичките три Лица на Божеството се интересуват от освещението на вярващия и участват в него.

Сега темата за похотта (1—8 ст.) се сменя от темата за любовта (9—12 ст.), а увещанието за въздържане — от увещанието за изобилстване.

Б. Любовта, която мисли за другите (4:9, 10)

4:9 Вярващият не само трябва да владее тялото си, но и да има сърце, изпълнено с любов към братята си в Господа. **Любовта** е ключовата дума на християнс-

твото, така както грехът е ключовата дума на езичничеството.

Апостолът **няма нужда** да пише на солунците за тази добродетел, защото те **сами са научени на братолюбие от Бога** както чрез влагането в тях на божествен инстинкт (1 Йоан. 2:20, 27), така и чрез наставленията на християнски учители. Вярващите в Солун се различават по това, че обичат всички християни в цяла Македония. С тази похвала Павел запазва завинаги спомена за тях.

4:10 Както вече споменахме, братолюбието не е еднократно постижение. То е нещо, което трябва да се упражнява постоянно. Затова апостолът увещава вярващите **да преуспяват** в тази добродетел **все повече и повече**.

Защо **братолюбието** е толкова важно? Защото там, където има любов, има и единство, а там, където има единство, има и благословение от Господа (Пс. 133:1, 2).

В. Животът, който служи като свидетелство за външните хора (4:11, 12)

4:11 Павел насърчава светите **да се стараят** да вършат три неща. На съвременен език тези три заповеди могат да се перифразират така:

1. Не се стремете да бъдете център на вниманието. Задоволявайте се с това да бъдете „мънички и неизвестни, обичани и хвалени само от Бога“.
2. **Вършете своите си работи** и не се бъркайте в чуждите дела.
3. **Изкарвайте си сами прехраната**. Не бъдете лентяи и паразити и не живеете на гърба на другите.

4:12 Фактът, че ние сме християни и очакваме Христовото пришествие, не ни освобождава от практическите ни отговорности в този живот. Ние никога не трябва да забравяме, че светът непрекъснато ни наблюдава. Хората съдят за нашия Спасител по нас. Ние трябва **да живеем благоприятно пред невяр-**

ващите и да бъдем независими от тях във финансово отношение.

Г. Надеждата, която утешава вярващите (4:13—18)

4:13 Знанието на старозаветните вярващи за това какво става с човека по време на смъртта, е било несъвършено и непълно. За тях думата „Шеол“ е била едно общо понятие, с което се е описвало безплътното състояние както на вярващите, така и на невярващите.

Те са вярвали, че всеки човек умира и че в края на света очевидно ще има едно общо възкресение, след което ще последва окончателният съд. Тази непълна представа се вижда много добре в думите на Марта, която казва: „Зная, че [Лазар] ще възкръсне във възкресението на последния ден“ (Йоан 11:24).

Господ Исус донесе „живот и безсмъртие чрез благовестието“ (1 Тим. 1:10). Днес ние знаем, че при смъртта вярващият се отделя от тялото, за да бъде с Христос (2 Кор. 5:8; Фил. 1:21, 23). За невярващия се казва, че ще бъде в ада (Лука 16:22, 23). Ние знаем, че не всички вярващи ще умрат, но че всички ще се изменят (1 Кор. 15:51). Знаем, че ще има повече от едно възкресение. При Грабването ще бъдат възкресени само вярващите (1 Кор. 15:23; 1 Сол. 4:16); а нечестивите мъртви ще бъдат възкресени в края на хилядолетното царство на Христос (Откр. 20:5).

При първото си посещение в Солун Павел е проповядвал на християните за Христовото пришествие и събитията след него. Но междувременно сред вярващите са се появили въпроси във връзка с онези светии, които са починали. Техните тела ще останат ли в гробовете до последния ден? Те ще участват ли в Христовото пришествие и в славното Му царство? За да отговори на тези техни въпроси и да успокои страховете им, Павел сега описва поредността на събитията по време на Христовото идване за Неговите хора.

Изразът „не желяем, братя, да останете в неизвестност“ се използва като литературно средство, което да подсказва на читателите, че следва важно съобщение. Тук съобщението засяга съдбата на „ония, които умират“, тоест на починалите вярващи. Думата „заспиват“ се използва в НЗ винаги във връзка със състоянието на *телата* на починалите християни и никога във връзка с техните духове или души. Заспиването е подходящо сравнение за смъртта, тъй като в смъртта човекът изглежда като че ли спи. Дори гръцката дума за гробище — „*koimeterion*“ — означава „място за спане“. Сънят е подходящо сравнение за смъртта, тъй като всяка нощ, когато заспиваме, ние като че ли умираме, и всяка сутрин, когато се събуждаме, като че ли биваме възкресени.

Библията никъде не казва, че по време на смъртта душата заспива. Богаташът и Лазар са в пълно съзнание по време на смъртта (Лука 16:19-31). Когато вярващият умре, той е „у дома при Господа“ (2 Кор. 5:8). За него да умре означава „да бъде с Христос“ — положение, което Павел описва като „придобивка“ и като нещо далеч по-добро (Фил. 1:21, 23). Това едва ли би било вярно, ако душата заспиваше при смъртта!

Библията също така не проповядва и окончателното изчезване. Съществуването на човека не престава след смъртта. Вярващият се наслаждава на вечен живот (Марко 10:30), а невярващият търпи вечно осъждение (Марко 9:48; Откр. 14:11).

Колкото до съдбата на онези светии, които са починали, апостолът казва, че не трябва да скърбим излишно. Той не казва, че изобщо няма нужда да скърбим. Исус е плакал при гроба на Лазар, макар да е знаел, че ще го възкреси само след няколко минути (Йоан 11:35-44). Апостолът всъщност казва, че няма нужда да скърбим с такова отчаяние, с каквото скърбят хората, които нямат никаква надежда да отидат на небето, да се ви-

дят отново с мъртвия, тоест никаква друга надежда освен съда.

Изразът „**другите, които нямат надежда**“, винаги ми напомня за едно погребение, на което скърбящите близки се бяха събрали около ковчеза на една тяхна спасена роднина и отчаяно викаха: „О-о, сбогом, Мария, Боже мой, Боже мой, сбогом, Мария!“ Това беше една незабравима сцена на безутешна безнадеждност.

4:14 Основанието за надеждата на вярващия е възкресението на Христос. Колкото уверено **вярваме**, „**че Исус умря и възкръсна**“, също толкова уверено трябва да вярваме, че онези, които са починали в Христос, ще бъдат възкресени и ще участват в Неговото пришествие. „Защото както в Адам всички умират, така и в Христа всички ще оживеят“ (1 Кор. 15:22). Възкресението на Христос е залогът и доказателството и за нашето възкресение.

Обърнете внимание на израза „**починалите в Исуса**“ или „онези, които спят в (или чрез) Исуса“*. Знанието, че Онзи, Който люби душите на Своите възлюбени, просто дава сън на техните тела, отнема на смъртта целия ужас, който тя всява.

И така, относно съдбата на починалите в Христос ние сме твърдо уверени, че **Бог ще ги приведе заедно с Него**. Това може да се разбира по два начина:

1. То може да означава, че по време на Грабването Бог ще възкреси телата на вярващите и ще ги вземе обратно в небето с Господ Исус.
2. Или то може да означава, че когато Христос се върне на земята, за да царува, Бог ще върне заедно с Него всички онези, които са умрели като вярващи. С други думи, апостолът все едно казва: „Не се тревожете, като мислите, че починалите ще пропуснат славата на идващото царство, защото

Бог ще ги доведе обратно заедно с Исус, когато Той се върне в сила и голяма слава.“ (Като цяло това е и значението, което се предпочита.)

Но как може да бъде това? Нали телата на починалите сега лежат в гробовете? Как могат те да се върнат заедно с Исус? Отговорът на този въпрос се дава в пасажа от 15 до 17 стих. Преди да се върне, за да установи царството Си, Христос ще дойде, за да вземе Своите хора и да ги заведе със Себе Си у дома на небето. И след известно време Той ще се върне обратно заедно с тях.

4:15 Откъде Павел знае това? Отговор на този въпрос ни дава самият Павел: „**Защото това ви казваме чрез Господното слово**.“ Той е получил тази истина като *пряко откровение* от Господа. Ние не знаем как точно той я е получил — дали чрез видение, или чрез ясно доловим глас, или посредством някакво вътрешно внушение от Светия Дух, но знаем, че това определено е една истина, която не е била известна на хората до този момент.

По-нататък апостолът обяснява, че когато Христос се върне, живите светии няма да имат каквото и да било предимство или преднина пред починалите светии.

В този смисъл тук Павел говори за себе си като за един, който ще бъде **жив** при Христовото **пришествие** (вж. също 1 Кор. 15:51, 52). Но във 2 Кор. 4:14 и 5:1 той говори за възможността да бъде сред онези, които ще бъдат възкресени. Очевидното заключение е, че ние трябва да очакваме Господ да дойде всеки момент и едновременно с това да съзнаваме, че можем да бъдем призовани да отидем в небето чрез смъртта.

4:16 Сега ни се дава точната последователност на събитията при идването на Христос за Неговите светии. „**Сам Господ ще слезе от небето**.“ Господ няма да изпрати ангел, а **Сам Той ще слезе от небето!**

* Според превода на текста в НВПБКДж. — Бел. на прев.

Това ще стане с **вик**, с **гласа на архангел** и с **Божията тръба**. Във връзка със значението на тези повелителни звуци са били предлагани няколко различни обяснения, но честността налага да кажем, че е почти невъзможно да се говори с окончателност за което и да било от тях:

1. И така, някои смятат, че **викът** е гласът на Самия Господ Исус, който възкресява мъртвите (Йоан 5:25; 11:43, 44) и изменя живите. Други, като Хог и Вайн, казват, че **викът** е гласът на архангела.
2. **Гласът на архангел** Михаил обикновено се разбира като заповедта, с която се събират старозаветните светици, тъй като той е свързан тясно с народа на Израел (Дан. 12:1; Юда 9; Откр. 12:4—7). Други мислят, че неговата цел е да съживи самия Израел като нация. Трети предполагат, че този **глас на архангел** призовава всички ангели, за да се съберат като военен ескорт, който придружава Господа и Неговите светици, докато те преминават през територията на врага на път към небето (ср. Лука 16:22).
3. **Божията тръба** е същата като последната тръба, за която става въпрос в 1 Коринтяни 15:52 и която е свързана с възкресението на вярващите по време на Грабването. Тя призовава светите към вечно благословение. Тя не съвпада със седмата тръба от Откровение 11:15—18, която сигнализира окончателното изливане на съда върху света през периода на Голямата скръб. Тук под „последната тръба“ трябва да се разбира „последната тръба за църквата“. Седмата тръба от Откровение е последната тръба за невярващия свят (макар и никъде да не е назована по този начин).

Телата на **мъртвите в Христос** ще **възкръснат първо**. Дали тези мъртви включват и старозаветните светици, е спорен въпрос. Тези, които вярват, че

това е така, посочват, че по това време се чува и гласът на архангел, който е тясно свързан с присъдите на Израел (Дан. 12:1). Онези, които мислят, че старозаветните светици няма да бъдат възкресени при Грабването, ни напомнят, че изразът „**в Христос**“ („**мъртвите в Христос**“) никога не се прилага за вярващите, които са живели преди епохата на Църквата и които сигурно ще бъдат възкресени в края на Голямата скръб (Дан. 12:2). Във всеки случай става ясно, че това *не* е всеобщото възкресение. Не всички мъртви ще бъдат възкресени по това време, а само **мъртвите в Христос**.

4:17 След това живите ще бъдат **грабнати заедно с тях в облаците, за да срещнат Господа във въздуха**. Думата „*Грабване*“, която се използва като описание на първия етап от завръщането на Христос, произлиза от глагол, който в Библията на латински език означава „*грабвам*“¹³. „Грабване“ означава „улавяне“ или „отнасяне“. Тя е използвана във връзка с Филип в Деян. 8:39, във връзка с Павел във 2 Кор. 12:2 и във връзка с мъжко Дете в Откр. 12:5.

Въздухът е сферата на действието на Сатана (Еф. 2:2). Следователно Грабването ще представлява едно победно събиране в открито предизвикателство към правата на дявола в собствената му крепост.

Помислете добре за всичко, което означават тези стихове! За това как напред земята и морето ще предадат праха на всички мъртви в Христос. Как след това ще се извърши чудото на преобразуването, чрез което този прах ще бъде превърнат в прославени тела, освободени завинаги от болести, болки и смърт. И как най-накрая всички те ще полетят през пространството и ще стигнат небето. И всичко това ще стане „в мигване на око“ (1 Кор. 15:52).

Хората от света трудно могат да повярват в разказа за сътворението на човека в Битие 1 и 2 глава. Но ако те тол-

кова трудно могат да повярват в сътворението, колко ли по-трудно ще им бъде да повярват в Грабването, когато Бог ще пресъздаде милиони хора от праха, който е бил погребан, разпръснат, разпилян и отнесен по всички краища на света?

Хората от света проявяват огромен интерес към космическите полети. Но няма те могат да се сравняват с чудото на пътуването до небето, което ще се състои за по-малко от секунда, без изобило да трябва да взимаме дори и най-малка част от нашата земна атмосфера, както правят космонавтите, когато излитат на къси разстояния в извънземни орбити?

Идването на Христос е свързано със звук, който се чува, гледка, която се вижда, чудо, което се чувства, среща, която се изпитва с радост, и успокоение, което се преживява.

Забележете също така неколкостепенната употреба на думата „Господ“ в тези стихове: „Господното слово“ (15 ст.), „Господното пришествие“ (15 ст.), „Сам Господ“ (16 ст.), „да посрещнем Господа“ (17 ст.), „ще бъдем всякога с Господа“ (17 ст.).

Всякога с Господа! Има ли някой, който може да каже колко радост и блаженство има в тези думи!

4:18 „И така, насърчавайте се един друг с тия думи.“ Мислите за Господното пришествие не предизвикват във вярващата ужас, а една надежда, която го въодушевява, развеселява и утешава.

Белезите на последното време

Има много белези, които показват, че Грабването може да се състои много скоро. Бихме искали да изброим следните няколко от тях, които биха могли да се смятат за първи предвестници:

1. Образването на израелската държава през 1948 г. (Лука 21:29). Смокинята (Израел) покарва (т. е. развива)

листа (Лука 21:29-31). За първи път от векове насам евреите съществуват като държава в собствената си земя. Това означава, че Божието царство е близо.

2. Издигането на много други народи (Лука 21:29). Исус предрича, че ще покара не само смокинята, но и всички други дървета. Напоследък ние сме свидетели на разпадането на колониалните държави и на появяването на нови народи. Нашата епоха е епоха на нов национализъм.
3. Връщането на Израел в собствената му земя в неверие (Езек. 36:24, 25). Езекиил предсказва, че евреите ще бъдат очистени от греховете си едва след като се върнат в земята си. Днес Израел е един до голяма степен агностичен народ: само една много малка (и много обособена) част от него са ортодоксални юдеи.
4. Развитието на икуменическото движение (Откр. 17, 18). Според нас великият Вавилон е една огромна религиозна, политическа и търговска система, съставена от отстъпнически религиозни общества, които наричат себе си християнски, която може би ще се образува вследствие сливането на отстъпническият католицизъм и отстъпническият протестантизъм. Християнството се предава все повече и повече на отстъплението (1 Тим. 4:1; 2 Сол. 2:3) и все повече се приближава към образуването на една световна свръхцърква.
5. Световното разрастване на спиритизма (1 Тим. 4:1-3). В този момент той обхваща огромни части от земята.
6. Резкият упадък на нравствените ценности (2 Тим. 3:1-5). Вестниците всеки ден ни предлагат изобилни доказателства за това.
7. Насилието и гражданското неподчинение (2 Сол. 2:7, 8). Навсякъде царят дух на беззаконие — в дома, в политическия живот и дори в църквата.

8. Появата на много хора, които имат вид на благочестие, но са отречени от силата му (2 Тим. 3:5).
9. Издигането на антихристиянски дух (1 Йоан. 2:18), изявен в размножаването на лъжливи култови движения, които наричат себе си християнски, но отричат всяка фундаментална доктрина на вярата. Те лъжат, като извращават вярата (2 Тим. 3:8).
10. Тенденцията народите да се съюзяват на основание на признаци, които наподобяват конфигурацията на последното време. Европейският общ пазар, основан на т. нар. Римски договор, може да доведе до съживлението на римската империя — „десетте пръста от желязо и кал“ (Дан. 2:32-35).
11. Отричането на неизбежната намеса на Бога в делата на света чрез съг (2 Петр. 3:3, 4).

Към всичко това можем да прибавим белези от рода на земетресенията, които се случват на много места, заплахата от световен глад и все по-нарастващата враждебност между народите (Мат. 24:6, 7). Неспособността на правителствата да поддържат законността и реда и да потискат тероризма създава подходящ климат за издигането на световен диктатор. Създаването на ядрени арсенали придава допълнително значение на въпроси като: „Кой може да воюва с този звяр?“, тоест със звяра от Откр. 13:4. Световното разпространение на телевизионните мрежи би могло да бъде средството, чрез което да се изпълнят Писанията, описващи събития, които ще бъдат видени едновременно от хората по цялата планета (Откр. 1:7).

Повечето от тези събития са предсказани като случващи се преди Христос да се върне отново на земята, за да царува. Библията не казва, че те ще се случат преди Грабването, но казва, че ще се случат преди Неговото появяване в слава. Ако това е така и ако ние вече виждаме развиването на тези тенденции, тогава

очевидното заключение е, че Грабването трябва да е близо.

Д. Господният ден (5:1—19)

5:1 Библейските учители често се извиняват за паузите между отделните глави, обяснявайки, че според тях темата не би трябвало да се прекъсва точно на това място. Но тук разделянето е съвсем подходящо, тъй като Павел започва да разглежда една съвсем нова тема. Той остава темата за Грабването и се обръща към темата за Господния ден. Думите, с които започва този стих — „а за...“ (на гр. *peri de*), говорят за обрат в мисълта, което толкова често се случва в 1 Коринтяни.

За истинския вярвац Грабването е утешителна надежда, но какво е то за онези, които не са в Христос? За тях то означава започването на един период, наречен тук „**годините и времената**“. Този период е главно еврейски по характер. През това време Бог ще възстанови отношенията Си с народа на Израел. Тогава ще се случат и събитията от последното време, за които говорят и СЗ пророци. Когато апостолите питат Исус кога ще установи Своето царство, Той им отговаря, че не е за тях да знаят годините и времената (Деян. 1:7). Изглежда, че **годините и времената** включват както един период преди установяването на царството, така и периода на самото царство.

Павел не чувства **никаква нужда да пише на солунците за годините и времената**. От една страна, светиите няма да бъдат засегнати от тези събития, тъй като ще бъдат взети на небето преди започването на тези времена.

От друга — **годините и времената**, и Господният ден са събития, за които се говори и в СЗ, докато Грабването е тайна (1 Кор. 15:51), която не е била открита на хората преди времето на апостолите.

5:2 Светиите вече знаят за **Господния** ден. Те знаят, че точното време не е известно и че той ще дойде, когато най-малко го очакват. Какво има Павел предвид под „**Господния ден**“? Очевидно за него това не е ден от двайсет и четири часа, а период от време с известни характеристики.

В СЗ този термин се използва за описване на каквото и да е време на наказание, запустяване или тъмнина (Ис. 2:12; 13:9—16; Йоил 2:1, 2). Това е време, когато Бог е тръгвал твърдо срещу враговете на Израел и ги е наказвал решително (Соф. 3:8—12; Йоил 3:14—16; Ов. 15—17; Зах. 12:8, 9). Но то също така означава и всеки случай, когато Бог наказва и Собствения Си народ заради неговото идолопоклонство и отдръпване (Йоил 1:14—20; Ам. 5:18; Соф. 1:7—18). Основно Господният ден говори за наказание на греха, победа на Господната кауза (Йоил 2:31, 32) и неизказано благословение на Неговите верни хора.

В бъдеще **Господният ден** ще покрие приблизително същия период като **годините и времената**. Той ще започне след Грабването и ще включва:

1. Времето на скръбта, тоест времето на утесненето на Яков (Дан. 9:27; Ер. 30:7; Мат. 24:4—28; 2 Сол. 2:2; Откр. 6:1—19:16).
2. Идването на Христос с Неговите светици (Мал. 4:1—3; 2 Сол. 1:7—9).
3. Хилядогодишното царство на Христос на земята (Йоил 3:18 [ср. 14 ст.]; Зах. 14:8, 9 [ср. 1 ст.]).
4. Окончателното унищожение на небето и земята с огън (2 Петр. 3:7, 10).

Господният ден е времето, когато Йехова открито ще се намеси в човешките дела. То ще е характеризира със съд над враговете на Израел и над отстъпилата част от израелския народ, с освобождаване на Неговите хора и с установяване на Христовото царство на мир и благоденствие, и слава за Самия Него.

Апостолът напомня на своите читатели, че „**Господният ден ще дойде като крадец по нощ**“. Той ще бъде напълно неочакван и ще изненада хората. Светът ще бъде напълно неподготвен за него.

5:3 Този ден ще дойде също така тихо, внезапно, унищожително, неизбежно и невъзвратимо.

Светът ще се чувства уверен и сигурен в себе си. И точно тогава с огромна разрушителна сила ще започне изливането на Божия съд. „**Погубление**“ не означава спиране на съществуването или унищожаване на човека. То ще дойде толкова неизбежно и невъзвратимо, колкото **болките — върху бремна жена**. Невярващите няма да могат да избягат по никакъв начин от този съд.

5:4 Обърнете внимание на промяната на формите на глаголите и местоименията — от „те“ и „тях“ в предишния стих на „вие“ и „ние“ в следващите няколко стиха.

Господният ден ще бъде време на гняв за неспасения свят. Но какво ще означава той за нас? За нас той ще означава безопасност, защото ние **не сме в тъмнина**.

Този ден ще дойде като крадец през нощта (2 ст.). Единственият начин, по който той може да изненада някои и да ги постигне, е като дойде върху тях **като крадец**; а единствените хора, които той може да постигне като крадец, са онези, които са в нощта, тоест които не са повярвали. Той изобщо не може да постигне като крадец вярващите, тъй като те **не са в тъмнина**.

При първото четене на този стих може да ни се стори, че в него се казва, че Господният ден ще постигне вярващите, но *не като крадец*. Това обаче не е вярно. Господният ден *изобщо няма да постигне* вярващите, защото когато той дойде като крадец в нощта на този свят, светиите вече ще обитават във вечна светлина.

5:5 Всички християни са **синове на светлината и синове на деня**. Те не са от нощта, нито от тъмнината. Точно този факт избавя вярващите от гнева, който Бог ще излее върху света, отхвърлил Неговия Син. Присъдите на Господния ден са насочени срещу онези, които се намират в морална тъмнина и духовна нощ, които са отчуждени от Бога.

Когато тук се казва, че християните са **синове на деня**, това не означава, че те са синове на Деня на Господа. Терминът „**синове на деня**“ означава хора, които принадлежат към царството на моралната правда. Господният ден е времето на съд над онези, които принадлежат към царството на моралната тъмнина.

5:6 Следващите три стиха призовават вярващите към живот, който съответства на извисеното им положение. Това означава живот на бдителност и трезвост. Ние трябва да **бъдем будни** срещу изкушенията, мързела, летаргията и нехайството. Като едно положително действие ние трябва да **бъдем будни** и така да очакваме завръщането на Спасителя.

Трезвостта тук означава не само да бъдеш **трезв**, когато говориш, но и да бъдеш умерен в храната и пиенето.

5:7 В естествения свят **сънят** се свързва с **нощта**. Така е и в духовния свят, в който безгрижното равнодушие е присъщо на онези, които са синове на тъмнината, тоест невярващите.

Хората предпочитат да се отдават на пиянски оргии през **нощта**; те обичат тъмнината повече от светлината, тъй като делата им са зли (Йоан 3:19). Самата дума „нощен бар“ говори за съчетаване на пиенето и гуляенето с тъмнината на нощта.

5:8 Тези, **които са от деня**, трябва да ходят в светлина, така както и Той е в светлина (1 Йоан. 1:7). Това означава, че ние трябва да осъждаме и изоставяме греха в себе си и да избягваме всякакви излишества. То също така означава, че ние

трябва да се облечем в християнското въоръжение и да не го сваляме от себе си. Християнското въоръжение се състои от **бронения нагръдник на вярата и любовта и шлема на надеждата на спасението**. С други думи, християнското въоръжение е **вяра, любов и надежда** — трите основни съставни части на християнския характер. Ние не смятаме, че е необходимо да разглеждаме подробно **бронения нагръдник и шлема**. Апостолът просто казва, че синовете на светлината трябва да носят защитното облекло на последователния и благочестив живот. Какво ни запазва от покварата, която влиза в света чрез страстта? Запазва ни **вярата** или зависимостта от Бога, **любовта** към Господа и един към друг и **надеждата** за Христовото завръщане.

Важни разлики в 5 глава

<i>Невярващите („те“)</i>	<i>Вярващите („ние“)</i>
спят	не спим
пият	не пием
в тъмнината на нощта и мрака	не сме в тъмнина
изненадани са от Господния ден, който ще дойде като крадец нощем	синове сме на светлината и на деня
постигнати внезапно и неизбежно от погубление както болките на бременна жена	не сме изненадани от Господния ден, който ще дойде като крадец нощем
	не сме определени за гняв, а за получим спасение

5:9 Грабването има две страни — **спасение и гняв**. За вярващия Грабването означава консумирането на неговото спасение в небето, а за невярващия — угването на едно време на **гняв** на земята.

Тъй като ние сме от деня, **Бог не ни е определил за гнева**, който Той ще излее на земята по време на Скръбните години, а за **спасение** в неговия най-пълнен сми-

съл — вечно освобождаване от самото присъствие на греха.

Под тук „**гняв**“ някои разбират наказанието, което невярващите ще трябва да търпят в ада. Това, че Бог не ни е определил на този гняв, е вярно, разбира се, но според нас налагането на тази мисъл тук е неоснователно. Тук Павел не говори за ада, а за бъдещите събития на земята. Контекстът е свързан с Господния ден — най-великият период на **гняв** в човешката история на земята (Мат. 24:21). Ние няма да се срещнем с един палач, а със Спасителя.

Някои казват, че периодът на Скръбта не е времето на Божия гняв, а времето на гнева на Сатана (Откр. 12:12). Според тях църквата ще преживее гнева на Сатана, но ще бъде избавена от гнева на Бога при Второто пришествие на Христос. Следващите стихове обаче говорят за гнева на Бога и на Азнето, а времето на тяхното действие е периодът на Скръбните години: Откровение 6:16, 17; 14:9, 10, 19; 15:1, 7; 16:1, 19.

5:10 Този стих подчертава огромната цена, която нашият Господ Исус Христос е платил, за да ни освободи от гнева и да осигури нашето спасение. Той е умрял за нас, **така че — будни ли сме, или спим*** — да живеем заедно с Него.

Има два начина на разбиране на израза „**било че сме живи, или че сме починали**“. Някои изследователи смятат, че той означава „било че сме живи, или че сме починали по време на Грабването“. Те посочват, че по това време ще има две категории вярващи — едните, които са починали в Христос, и другите, които все още са живи. Следователно тук Павел иска да каже, че независимо дали ще бъдем сред живите или сред мъртвите по време на Христовото идване, **ние ще живеем заедно с Него**. Християните, които умират, не губят нищо. Господ обяснява това на Марта: „Аз съм възкресението и животът; който вярва в Мен,

ако и да умре (т. е. християнинът, който умре преди Грабването), ще живее (ще бъде възкресен отсрещ мъртвите); и никой, който е жив и вярва в Мен (т. е. вярващият, който е жив по време на Грабването), няма да умре до века...“ (Йоан 11:25, 26).

Според други „**живи, или... починали**“ означава „бдителни, или... светски“. С други думи, Павел казва, че независимо дали сме духовно бдителни или по плътски безразлични към духовните неща, всички ние ще бъдем грабнати, за да срещнем Господа. Нашето външно спасение не зависи от духовната ни бдителност през последните моменти на нашето време на земята. Ако действително сме повярвали, **ние ще живеем заедно с Него**, когато Той гоиде отново — независимо дали бодърстваме прави и Го чакаме, или сме в легнало положение и спим. Нашето духовно положение ще определи нашите награди, но спасението ни зависи единствено от вярата ни в Христос.

Подгръжниците на второто мнение посочват, че думата, преведена като „**живи**“ в 10 ст., е същата като думата, преведена като „**будни**“ в 6 ст. А думата, преведена като „**починали**“, е използвана и в 6 и 7 ст. със значението „безчувственост към небесните неща, включващо пригаждане към света“ (Вайн). Но тя не е същата дума, използвана в 4:13, 14, 15 със значението на „смърт“¹⁴.

5:11 Като гледаме на едно толкова велико спасение и като обичаме един толкова велик Спасител, и като живеем в светлината на Неговото скорошно идване, ние трябва да се насърчаваме един друг, като се поучаваме, увещаваме и си даваме пример, и да се изграждаме взаимно с Божието слово и с любяща грижа. Заради истината, че ще живеем заедно с Него тогава, ние трябва да можем да живеем заедно в дух на разбирателство и взаимна помощ сега.

* Според НВПБКДж. — Бел. на преф.

Е. Различни увещания към светишите (5:12—22)

5:12 Може би старейшините на солунската църква вече са порицали онези, които са спрели да работят и са подтиквали и други да правят същото. Вероятно обаче мързеливците не са се опнели достатъчно сериозно към тяхното мъмрене, което го голяма степен обяснява това увещание към водачите и водачите от тях християни.

Когато Павел моли светишите да **признават онези, които се трудят между тях**, той иска им да каже, че те трябва да уважават и да се подчиняват на своите духовни водачи. Това става ясно от думите „**ваши настояници в Господа и ваши увещатели**“. Старейшините са по-довчари на Божието стаго. Те носят отговорността да го поучават, управляват и предупреждават.

Този стих е един от многото стихове в НЗ, който показва, че апостолските църкви никога не са били ръководени от един-единствен човек. Във всяко събрание е имало група от старейшини, които са пасели местното стаго. Както обяснява Дени:

„Солунската църква не е била ръководена от един-единствен президент или църковен служител в съвременния смисъл на тази дума, който да притежава изключителните права върху управлението. Ръководството на църквата е било поверено на много хора.“¹⁵

Отсъствието на **еднолично** управление обаче не оправдава присъствието на **всеобщо** управление. Християнското събрание не трябва да бъде **демокрация**, а **аристокрация** — управление на **най-способните**.

5:13 Старейшините служат като представители на Господа. Тяхната работа е Божията работа. Поради тази причина към тях трябва да се отнасяме с голямо уважение и **любов**¹⁶.

Увещанието „**Живейте мирно помежду си**“ не е вмъкнато тук случайно.

Във всички църкви проблем номер едно сред християните е проблемът с взаимното разбирателство. Всеки вярващ притежава достатъчно неща от пътята в себе си, за да успее да провали която и да е местна църква. Единствено когато получаваме сили от Духа, ние можем да развием **любов**, **смирение**, **търпимост**, **нежност**, **сърдечност** и **простителност**, които са абсолютно необходими за **мира**. Може би една по-конкретна заплаха за **мира**, срещу която Павел ни предупреждава тук, е обособяването на отделни групи около човеки водачи.

5:14 Изглежда, че този стих е отправен към духовните водачи на събранието. Той им казва как да се отнасят към братята, които създават проблеми. Те трябва:

1. Да **предупреждават безредните**, т. е. онези, които нарушават реда и мира в събранието чрез безотговорното си поведение. Тук „**безчинни**“ са онези, които отказват да работят. Те са същите като онези, за които се говори във 2 Солунци 3:6—12, които се мотаят насам-натам, без да правят нищо друго, освен да се бъркат в чуждите работи.
2. Да **насърчават малодушните**, т. е. онези, които имат нужда от непрекъснато насърчение, за да се издигнат над трудностите и да продължат твърдо да следват Господа. Що се отнася до текста на този стих според ПБКДж: „**Насърчавайте слабоумните**“, Окенга отбелязва следното: „**Дори и думата да означаваше „слабоумните“**, ние пак трябва да ги утешаваме. Често пъти тези хора разбират, когато се проповядва **благовестието**.“ Още повече че това е една похвала за благовестието и за християнската църква — има поне едно място, където тези хора намират съчувствие, **любов** и **внимание**.
3. Да **поддържат слабите**, т. е. да помагат на онези, които са слаби духовно, морално или физически. Най-вероятно

основното значение на това увещание е духовното и морално подпомагане на онези, които са слаби във вярата, което, разбира се, не означава, че ние не трябва да им помагаме и финансово.

4. Да **бъдат търпеливи към всички**: да показват добродетелта на дълготърпението, когато другите ги гразнят или нервират.

5:15 Като се обръща сега към християните изобщо, Павел забранява всяка мисъл за отмъщение. Естествена реакция на всеки човек е да отвърне на удара с удар и на злото със зло. Но християнинът трябва да бъде в такава общение с Господ Исус, че да отвърне на злото по свръхестествен начин. С други думи, той инстинктивно трябва да показва внимание и любов не само към другите вярващи, но и към неспасените.

5:16 Радостта може да бъде постоянното състояние на християнина дори и при най-враждебни обстоятелства, тъй като източникът и обектът на неговата радост е Христос, както и Онзи, Който управлява всички обстоятелства. Между другото, „**винаги се радвайте**“ е най-краткият стих в Библията на гръцки език, докато „Исус се просъзу“ е най-краткият стих в Библията на английски език.

5:17 Молитвата трябва да бъде постоянното състояние на християнина, което не означава, че той трябва да изостави всички свои обичайни задължения и да се отгаде изцяло на молитва. Той може да се моли на определено време, но може да се моли и извън това време, когато това е необходимо, и може също така да се наслаждава на непрекъснато общение с Господа чрез молитва.

5:18 Да **благодаря** на Бога трябва да бъде за християнина най-естественото нещо. Ако ние вярваме на текста в Римляни 8:28, то тогава трябва да можем да хвалим Господа по всяко време, при всички обстоятелства и за **всичко**, стига, когато правим това, да не извиняваме греха.

Тези три добри заповеди са наречени „постоянният устав на църквата“. Те представляват **Божията воля за нас в Христос Исус**. Изразът „в Христос Исус“ ни напомня, че Исус Христос е проповядвал тези неща по време на Своето земно служение, бидейки живото въплъщение на това, което е проповядвал. Чрез поучение и личен пример Господ Исус Христос ни е открил Божията воля за радостта, молитвата и благодарението.

5:19 Следващите четири стиха са посветени главно на победението на вярващите в събранието.

Да **угасяваме Духа**, означава да загущаваме работата Му сред нас, да Го ограничаваме и да Му пречим. Грехът угасява Духа. Традициите Го угасяват. Измислените от човека правила и наредби за обществено поклонение Го угасяват. Разединението също Го угасява. Някой е казал: „*Студенината, презрението, мълчанието, предпазването, незначителните са едни от нещата, които могат да угасяват Духа доста успешно. Същото прави и студена критика.*“ Райри казва, че Духът се угасява винаги когато Неговото служение се загущава както в отделния човек, така и в църквата като цяло.

5:20 Ако свържем този стих с предишния, тогава можем да кажем, че ние угасяваме Духа, когато **презираме** пророкуванията. Така например един млад брат би могъл да направи някое не особено красиво изказване на обществено място. Когато го критикуваме така, че да се засрами в свидетелстването си за Христос, ние угасяваме Духа.

В първичния си, новозаветен смисъл „пророкувам“ означава „говоря Божието слово“. Бозовдъхновените слова на пророците са запазени за нас в Библията. В един вторичен смисъл „пророкувам“ означава „изявявам Божиите слова така, както са заявени в Библията“.

5:21 Ние трябва да проверяваме това, което чуваме, и да **държим здраво само онова, което е добро**, праведно и истин-

но. Критерият, чрез който **изпитваме** всяка проповед и поучение, е Божието слово. Там, където Духът има свобода да говори чрез различни братя, има опасност от злоупотреба. Но угасяването на Духа не е начинът за избягване на този проблем.

Както е казал 9-р Дени:

„Една от най-крейяциите нужди на съвременната Църква е отвореното събрание, в което се дава свобода на пророкуването и в което всеки може да говори така, както му се дава от Духа.“¹⁷

5:22 „Въздржайте се от всякакво зло“ може да означава: „Въздржайте се от всякакви лъжливи езици, пророчества и учения“, или „...от злото изобило“.

Според А. Т. Пиърсън в пасажа от 16 до 22 ст. са описани седем разположения на ума на християнина:

1. Разположение на хваление (16 ст.): когато ние откриваме, че всички Божии пътища са велики.
2. Разположение на молитва (17 ст.): молитвата никога не може да бъде неподходяща или неприлична.
3. Разположение на благодарност (18 ст.): ние трябва да благодарим на Бога дори и при обстоятелства, които не са особено приятни на пътта.
4. Духовно разположение (19 ст.), при което Духът трябва да има пълна свобода във и чрез нас.
5. Разположение на човек, готов да бъде поучаван (20 ст.) по *всеки* начин, който Бог желае да използва.
6. Разположение на преценка (21 ст.) (Ср. с 1 Йоан. 4:1): ние трябва да изпитваме всичко чрез Божието слово.
7. Разположение на осъщение (22 ст.): ако злото започне да навлиза в нашите мисли, трябва да го изгоним¹⁸.

IV. Закljučителни поздравии към солунците (5:23—28)

5:23 Сега Павел се моли за осъщението на християните. Източникът на това осъщение е **Бог на мира**, а неговият об-

хват се съдържа в думата „напълно“, която означава „всяка част на вашето съществуване“.

Някои проповедници използват този стих в християнското служение, за да докажат доктрината за светостта или цялостното осъщение, според която вярващият може да стане *съвършено безгрешен* още в този живот. Но ние смятаме, че Павел няма предвид това, когато се моли: „**А Сам Бог на мира да ви освети напълно.**“ Той не се моли за пълно изчезване на грешната природа, а за осъщение, което да се разпростре върху всяка част на тяхното съществуване — **дух, гуша и тяло.**

Осъщението

В НЗ има четири етапи на осъщение — преди обръщението, позиционно, практическо (или нарастващо) и съвършено.

1. Дори преди да бъде спасен, човекът бива отделен в положение на външна привилегированост. Така например в 1 Коринтяни 7:14 виждаме, че невярващият мъж се осъщава от вярващата си жена. Това е така нареченото *осъщение преди обръщението*.
2. Винаги, когато един човек се роди отново, той бива *позиционно осветен* благодарение на връзката си с Христос. Това означава, че той се отделя от света за Бога. За това се говори в такива пасажи като Деяния 26:18; 1 Коринтяни 1:2; 6:11; 2 Солунци 2:13; Евреи 10:10, 14.
3. Има също така и *нарастващо осъщение*. Това е настоящото отделяне на вярващия за Бога от света, греха и себе-то. Това е един процес, чрез който вярващият става все повече и повече подобен на Христос. Това е и осъщението, за което Павел се моли по отношение на солунците. За него се говори и в 1 Солунци 4:3, 4; 2 Тимотей 2:21. То се извършва от Светия Дух, когато ние се подчиняваме на Божие-

то слово (Йоан 17:17; 2 Кор. 3:18). Това практическо осветение е процес, който трябва да продължи, докато вярващият живее на тази земя. Вярващият никога няма да достигне съвършенство или безгрешност на земята, но винаги трябва да се стреми към тази цел.

4. *Съвършеното осветение* се отнася до окончателното състояние на вярващия в небето. Когато отиде в небето, за да бъде с Господа, вярващият ще бъде в морално отношение като Господа — напълно и съвършено отделен от греха (1 Йоан. 3:1—3).

Апостолът също така се моли за запазването на солунците. Това запазване трябва да включва целия човек, тоест неговия **дух, душа и тяло**. Обърнете внимание на реда на изреждането на отделните елементи, от които се състои човекът. Човекът винаги поставя тялото на първо място, като казва „**тялото, душата и духа**“. Бог винаги поставя духа на първо място, като казва „**духа, душата и тялото**“. В първоначалното творение първото място е било на духа, а последното — на тялото. Грехът е обърнал този ред и сега човекът живее за тялото и пренебрегва духа. Когато се молим един за друг, ние трябва да следваме библейския ред и да поставяме духовното благосъстояние над физическите нужди.

От този и други стихове става ясно, че ние сме трисстранни същества. **Духът** е онази част, която ни прави способни да общуваме с Бога. **Душата** е свързана с нашите емоции, желания, усещания и предразположения (Йоан 12:27). **А тялото** е сградата, в която обитава нашата личност (2 Кор. 5:1).

Всички наши части имат нужда да бъдат запазени непокътнати, тоест цялостни и здрави. Един изследовател беше описал цялостните нужди на човека от запазване, както следва:

1. Духът трябва да бъде запазен от: (а) всичко, което би могло да го оскверни

(2 Кор. 7:1); (б) всичко, което би могло да попречи на свидетелството на Светия Дух относно връзката на светиите с Бога (Рим. 8:16; и (в) всичко, което би могло да попречи на поклонението, което Бог търси от нас (Йоан 4:23; Фил. 3:3).

2. Душата трябва да бъде запазена от: (а) зли мисли (Мат. 15:18, 19; Еф. 2:3); (б) плътски желания, които враждуват против нас (1 Петр. 2:11); и (в) разпри и разцепления (Евр. 12:15).
3. Тялото трябва да бъде запазено от: (а) осквернение (1 Сол. 4:3—8) и (б) зли употреби (Рим. 6:19).

Някои казват, че спасените хора нямат дух, позовавайки се вероятно на факта, че те са духовно мъртви (Еф. 2:1). Това обаче не означава, че те нямат *никакъв* дух, а че те са мъртви по отношение на връзката си с Бога. Техните духове биха могли да бъдат съвсем живи, щом се отнася до връзката с *окултния* свят например, но да са абсолютно мъртви *спрямо* Бога.

Ленски отправя към нас следното предупреждение:

„Много хора се задоволяват с частично християнство, докато някои области от техния живот остават свързани със света. Апостолските предупреждения непрекъснато проникват в най-отдалечените кътчета на нашето отество, така че нито едно от тях да не остане неочистено.“¹⁹

По-нататък молитвата продължава с искането Божието осветение и запазване да се разпростре върху всяка съставна част от личностите на солунците, така че вярващите да бъдат без **попък** при **присъствието на нашия Господ Исус Христос**. Това, изглежда, сочи към Христовото съдилище, което коства Грабването. Тогава ще бъде направен преглед на живота, служението и свидетелството на християнина, вследствие на което той или ще бъде награден, или ще претърпи загуба.

5:24 Както научихме в 4:3, Божията воля е нашето осветление. Бог ни е призвал най-накрая да застанем без недостатък пред Него. И тъй като е започнал това дело в нас, Той ще го и завърши (Фил. 1:6). **Онзи, който ни призовава, е верен** на Своего обещание.

5:25 Завършвайки своето Писмо, Павел казва на светиите да се молят за него. Той никога не престава да има нужда от молитвата на своите братя и сестри. Така трябва да бъде и с нас. Когато преставаме да се молим за другите вярващи, ние изпадаме в грях.

5:26 След това апостолът заръчва да поздравят **всички братя със свята целувка**. По онова време святата целувка е била общоприет поздрав. В някои страни и досега се смята, че мъжете могат да целуват само мъже, а жените — само жени. Има и страни, където е прието мъжете и жените да се целуват помежду си. Но тъй като в много случаи това е довело до злоупотреби, наложило се е да се изостави тази практика.

Целувката не е дадена от Господа като единствена форма на поздравяване, нито е проповядвана от апостолите като задължителен поздрав. Библията е дала мъдро разрешение на въпроса, като е позволила и други форми на поздравяване в общества, където целувката може да доведе до сексуално разпускане. Божият Дух се стреми да ни предпази от такива нередности, като изрично подчертава, че **целувката** трябва да бъде **свята**.

5:27 Сега апостолът се обръща с една сериозна заръка към солунците, като ги заклева да **прочетат това Послание** на

всичките свети²⁰ **братя**. Тук трябва да бъдат отбелязани две неща:

1. С тези думи Павел придава на своето Писмо авторитета на Божието слово. Старият Завет се е чел през събранията в синагогите. Сега **това Послание** трябва да **бъде прочетено** пред християнските събрания.
2. Библията е за всички християни, а не само за някакъв вътрешен кръг или привилегирована класа. Всички нейни истини са за **всичките свети**.

Дени ни предлага следното мъдро заключение:

„Няма постижение в мъдростта или в добротата, което благовестието да скрие за някой човек. И няма по-сигурен знак за безверието и измалата в дадена църква от това да се образуват привилегировани кръгове или малцинства, да се възпрепятства свободното четене на Светото Писание и да се избират места от Словото, така че не всичко, което то съдържа, да бъде достъпно на всички братя.“²¹

Обърнете внимание, че в пасажа от 25 до 27 ст. са ни дадени три ключа към успешния християнски характер: (1) молитвата (25 ст.); (2) любовта към братята и сестрите, която е свързана с общението (26 ст.); и (3) четенето и изучаването на словото (27 ст.).

5:28 И най-накрая Писмото завършва с характерния поздрав на Павел, който започна своето Първо послание към солунците с благодат и сега го завършва със същото пожелание. За апостола християнството е **благодат** отначало докрай. **Амин**.

Крайни бележки

- 1) (Въведение) James Everett Frame, *A Critical and Exegetical Commentary on the Epistles of St. Paul to the Thessalonians*, (ICC), p. 37.
- 2) (Въведение) George Robert Harding Wood, *St. Paul's First Letter*, pp. 13, 14.
- 3) (1:1) В критическия текст изразът „от Бога, нашия Отец, и Господа Исуса Христа“ липсва, но се намира в голяма част от останалите ръкописи. Той лесно би могъл да се пропусне при преписване, тъй като е почти еднакъв с изрза, който е използван непосредствено преди това.
- 4) (1:4) Вж. екскурса за божественото ни избиране в Ефесяни 1.
- 5) (1:10) Wood, *First Letter*, p. 17.
- 6) (2:1) James Denney, *The Second Epistle to the Corinthians*, p. 100.
- 7) (2:1) Elliot, Elisabeth, ed., *The Journals of Jim Elliot*, p. 218.
- 8) (2:13) Walter Scott, further documentation unavailable.
- 9) (3:2) На английски „minister“ произлиза от латинската дума за „служител“, която означава просто „човек, който служи“.
- 10) (3:13) Marvin Vincent, *Word Studies in the New Testament*, IV:34.
- 11) (4:6) Оскар Уайлд, който изоставя прекрасната си съпруга, за да се отдаде на хомосексуализъм.
- 12) (4:8) Критическият текст гласи „Който ни дава“.
- 13) (4:17) Това е думата „raptus“, която е миналото причастие на латинския глагол „rapere“. Точното погрешане на думите от Джером във Вулгата е „garietum cum illis“ („ще бъдем грабнати с тях“).
- 14) (5:10) Думите в оригиналния текст са, както следва: думата, преведена като „живи“ в 5:10 и „будни“ в 5:6, е *gregoreo* (от която произлиза името Григорий или „буден“). Думата, преведена като „спим“ и „спят“ в 5:6, 7, е *katheudo*, която може да означава както буквален „сън“, така и „духовна леност и безразличие“ (Arndt and Gingrich). В 4:13—15 думата, преведена като „почивам“, е *koimaio*.
- 15) (5:12) James Denney, *The Epistles to Thessalonians*, p. 205.
- 16) (5:13) За повече подробности по въпроса за старейшините вж. коментар върху 1 Тим. 3:1—7 и Тим 1:5—9.
- 17) (5:21) Denney, *Thessalonians*, p. 244.
- 18) (5:22) Arthur T. Pierson, further documentation unavailable.
- 19) (5:23) R. C. Lenski, *The Interpretation of St. Paul's Epistles to the Colossians, to the Thessalonians, to Timothy, to Titus, and Philemon*, p. 364.
- 20) (5:27) В критическия текст думата „свети“ е изпусната.
- 21) (5:27) Denney, *Thessalonians*, pp. 263, 264.

Библиография

(1 и 2 Солунци)

Buckland, A. R.,
St. Paul's First Epistle to the Thessalonians,
Philadelphia: The Union Press, 1908.

Buckland, A. R.,
*St. Paul's Second Epistle
to the Thessalonians*,
Philadelphia: The Union Press, 1909.

Denney, James,
The Epistles to the Thessalonians,
New York: George H. Doran Company,
n. d.

Eadie, John,
*A Commentary on the Greek Text of the
Epistles of Paul to the Thessalonians*,
London: MacMillan, 1877.

Frame, James E. A.,
Critical and Exegetical Commentary the

Epistles of Paul to the Thessalonians, ICC,
New York: Chas. Scribner's Sons, 1912.

Hogg, C. F. and W. E. Vine,
*The Epistles of Paul the Apostle
to the Thessalonians*,
London: C. A. Hammond, 1953.

Kelly, William,
Elements of Prophecy,
London: G. Morrish, 1976.

Morrish, Leon,
*The Epistles of Paul
to the Thessalonians, TBC*,
Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans
Publishing Company, 1957.

Morrish, Leon,
*The First and Second Epistles
to the Thessalonians, NIC*,
Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans
Publishing Company, 1957.

Wood, George Robert Harding,
St. Paul's First Letter,
London: Henrt E. Walter Ltd., 1952.

Второто послание на апостол Павел към солунците

„Както и в Първото си послание, апостолът не започва веднага да разглежда проблема с грешката, а подготвя сърцата на светиите постепенно и всеотстранно, така че да изяви истината и да заклеими грешката веднага след като я избличи. Това е пътят на божествената благодат и мъдрост: изправяне на сърцето, а не просто отстраняване на грешката или злото.“

Уилям Кели

Въведение

I. Уникално място в канона

Това малко Писмо съдържа истини, които са важни както в доктринално, така и в практическо отношение. В него Павел още по-подробно обяснява и коригира разбирането на солунците за Второто пришествие на Христос и откровението за Човека на греха. Също така той дава сериозни наставления на онези, които биха могли да използват Второто пришествие като извинение да не работят — на тях той казва, че е по-добре и да не ягат!

II. Авторство

Външните доказателства на Второто послание към солунците са дори по-убедителни от тези на Първото послание. За него свидетелстват не само Поликарп, Игнатий и Юстин, но и Иреней, който го цитира по име, а така също и фактът, че то е включено както в Маркионския пролог, така и в Мураторианския канон.

Тъй като е доста кратко, Посланието не съдържа толкова много *вътрешни доказателства* като 1 Солунци, но то го допълва и му съответства до такава степен, че много малко изследователи се колебаят да приемат авторството на Павел.

III. Датиране

Второто послание към солунците е било написано в отговор на повдигането на по-нататъшни въпроси, а така също и в резултат на погрешното разбиране на някои части от Първото послание. Вероятно периодът от време между написването на двете писма е бил не по-голям от няколко месеца или дори седмици. Павел, Сила и Тимотей са били все още заедно (1:1), а Коринт е единственият град, за който знаем, че са били заедно (Деян. 18:1, 5). Оттук можем да заключим, че датата на написване на това Послание трябва да е била някъде в началото на 50-те години — вероятно 50 или 51 г. сл. Хр.

IV. Историческа обстановка и теми

За да напише апостол Павел още едно Писмо толкова скоро след Първото, има три основни причини. Светиите са били преследвани и са се нуждаели от насърчение (1 гл.). Те не са разбирали правилно Господния ден и е трябвало да бъдат осветлени по този въпрос (2 гл.) Очаквайки скорошното завръщане на Господа, някои са живеели, без да работят, и е трябвало да бъдат поправени (3 гл.).

Що се отнася до Господния ден, вярващите са се страхували, че той вече е настъпил и те се намират в него. Техните страхове са били подсилвани от лъжливи слухове, според които самият Павел бил учел, че този Ден вече е дошъл. Това е на-

ложило опровергаването на тези лъжливи слухове.

Трябва да е ясно, че Господният ген не означава идването на Господа, тоест Грабването. Светиите не са се страхували, че Господ е дошъл вече, а се страхували, че вече живеят в периода на Скръбта — първия етап от Господния ген.

Павел никога не е проповядвал, че има събития, които *трябва да се случат преди Грабването*. Но сега той казва, че *преди да започне Денят на Господа*, ще има

голямо отстъпление и онзи, който пречи, ще бъде отстранен и Човекът на греха ще бъде изявен.

За правилното разбиране на това Писмо няма нищо по-важно от умението да се направи разлика между Грабването, Деня на Господа и Идването на Христос за установяване на царството. Денят на Господа е описан в бележките върху 1 Солунци 5:2. Разликата между Грабването и Идването на Господ Исус е разледана в екскурс след 2 Солунци 1:7.

Схема на изложението

- I. Поздрав (1:1, 2)
- II. Павел и солунците (1:3—12)
  - A. Дългът на Павел да благодари (1:3—5)
  - B. Праведният Божий съд (1:6—10)
  - B. Молитвата на Павел за светиите (1:11, 12)
- III. Още за Деня на Господа (2:1—12)
  - A. Призив за устойчивост (2:1, 2)

- B. Човекът на греха (2:3—12)
- IV. Благодарение и молитва (2:13—17)
  - A. Павел благодари, че светиите ще избезнат съда (2:13, 14)
  - B. Молитвата на Павел светиите да бъдат утешени и утвърдени (2:15—17)
- V. Практически увещания (3:1—15)
  - A. За взаимни молитви (3:1—5)
  - B. За разрешаване на проблема с недисциплинираните (3:6—15)
- VI. Благословение и поздрав (3:16—18)

Коментар

I. Поздрав (1:1, 2)

1:1 Когато Павел пише това Писмо от Коринт, заедно с него са **Сила и Тимотей**. Писмото е адресирано до **солунската църква**. Това наименование набляга на нейния човешки състав и географско местоположение. Изразът „**В Бога, нашия Отец**“ разграничава събирането от езическите общества. А изразът „**и в Господа Исуса Христа**“ го отделя като християнско събрание.¹

1:2 Апостолът не желае на светиите слава, успех или веселие, а **благодат и мир**. **Благодатта** ни прави способни за всичко, което е Божията воля, а **мирът** ни дава спокойствие при всякакви обстоятелства. Какво повече може да желае човек за себе си или за другите?

Благодатта и мирът са „от Бога Отца и Господа Исуса Христа“. **Благодатта** предхожда **мира**. Най-напред ние трябва да познаем Божията **благодат**, преди да можем да изпитаме Неговия **мир**. Споменаването от Павел на **Бог, нашия Отец, и на Господ Исус Христос** като съвместни източници на тези благословения показва равенството между **Отец и Син**.

II. Павел и солунците (1:3—12)

A. Дългът на Павел да благодари (1:3—5)

1:3 Писмото започва с благодарения за светиите. Когато четем това, ние все едно слушаме ударите на сърцето на един истински Христов служител, докато той се радва за своите възлюбени духовни деца. За него благодарението е един непрестанен дълг към **Бога**, и то

дълг, който е съвсем подходящ, като се имат предвид непрекъснато растящите **вяра** и **любов** на християните. Тяхната **вяра** нараства с удивителни темпове и всеки един от тях, без изключение, показва все по-голяма и по-голяма **любов** към другите. Това е отговор на молитвата на апостола (1 Сол. 3:10, 12).

Забележете реда на споменаването на тези думи: първо **вярата**, а после **любовта**. „Вярата ни свързва с вечния поток на любов в Самия Бог — казва Макинтош — и естествено следствие на това е, че нашите сърца се привличат в любов към всички, които Му принадлежат.“

1:4 Духовният напредък на солунците е дал повод на Павел и неговите другари да **се хвалят** с тях сред другите **Божии църкви**. Независимо от всички **преследвания**, които понасят, солунците остават твърди и изпълнени с вяра. **Твърдостта** означава непоклатимост и устояване.

1:5 Фактът, че те устояват на преследванията толкова твърдо, е доказателство за **справедливия съд на Бога**. Бог подкрепя солунците. Той ги прави твърди и ги насърчава. Ако те не бяха получили Неговата божествена сила, никога не биха били способни да покажат такава твърдост и вяра в страданията си за Христос.

Тяхната героична издръжливост доказва, че те са **достойни за Божието царство**. Това не предполага, че солунците са притежатели на някакво лично достойнство, което ги прави способни да влязат в царството, тъй като човек може да влезе в Божието царство единствено благодарение на Христовите заслуги. Но онези, които страдат заради царството тук, показват, че са сред тези, които ще царуват заедно с Него в един бъдещ ден (Рим. 8:17; 2 Тим. 2:12).

Коментирайки изреча „**за да се удостоите* за Божието царство**“, Е. У. Ро-

* Или — както е по-правилно да се преведе — „за да се сметете достойни...“ — Бел. на прев.

джърс казва следното:

„Този израз е свързан с човешката отговорност. От гледна точка на божествения суверенитет ние сме били направени достойни да участваме в наследството на светиите на светлината, като това наше достойнство се дължи единствено на връзката ни с Христос в Неговата смърт и възкресение. Като цяло ние сме получили благодат във Възлюбения независимо от каквото и да било в нас както преди, така и след като сме били спасени. Но Бог позволява на Своите хора да преминат през преследвания и скърби, за да развие в тях нравствени добродетели, които да ги направят „достойни граждани“ на това царство.“

Някои от апостолиите са се радвали, че са били сметени за достойни да страдат заради Исусовото име. Молитвата на Павел за солунците, в която той иска Бог да ги счете достойни за тяхното призвание, със сигурност няма нищо общо с добавянето на каквото и да било към делото на Христос. Единствено кръстът прави вярващия достоен за неговото положение в царството, но твърдостта и вярата по време на преследване го изявяват като един, който е морално достоен за него. Между членовете на всяко човешко общество на земята има достойни и недостойни хора. Тук Павел се моли това да не бъде така при светиите.“²

Б. Праведният Божий съд (1:6—10)

1:6 **Праведността** на Божиите действия се вижда в две неща — в наказанието на преследващите и в успокоението на преследваните.

Уилямс казва следното:

„Божите действия, при които Той позволява Неговите хора да бъдат преследвани и допуска съществуването на такива, които да ги преследват, има двояка цел: от една страна, да изпита годността на Своите хора за управление (5 ст.) и от друга — да изяви годността на техните гонители за съд.“³

1:7 Така както Бог ще накаже със съд враговете на Своите хора, така Той ще награди с **утеха** онези, които страдат заради Него.

Ние не трябва да заключаваме от 7 ст., че страдащите светици няма да получат **утеха** от изпитанията, докато Христос не се върне от небето в пламтящ огън. Когато вярващият умре, той получава **утеха**. Живите вярващи ще получат успокоение от всички свои неволи по време на Грабването. Това, което казва този стих, е, че когато Господ излее съда върху Своите противници, светите ще бъдат видени от света като едни, които се радват на **утеха**.

Времето на праведното Божие възмездие ще дойде, **когато Господ Исус се яви от небето със Своите силни ангели**. Неговото идване включва съд над спасените и **утеха** (или почивка) за вярващите. За кой етап от Христовото идване става въпрос тук? Ясно е, че става въпрос за третия етап — **изявяването** на Неговото пришествие, когато Той ще се върне на земята заедно със Своите светици.

Грабването и Пришествието

Някой би могъл да попита: „Откъде знаете, че Грабването и Пришествието са две отделни събития?“ Отговорът на този въпрос е, че те са представени в Библията като отделни по следния начин:

Грабването

1. Христос идва във *въздуха* (1 Сол. 4:17).
2. Той идва за Своите светици (1 Сол. 4:16, 17).
3. Грабването е тайна, т. е. истина, непозната в старозаветните времена (1 Кор. 15:51).
4. За идването на Христос за Неговите светици никъде не се казва, че е предшествано от небесни знамения.

5. Грабването се отъждествява с Деня на Христос (1 Кор. 1:8; 2 Кор. 1:14; Фил. 1:6, 10).
6. Грабването се представя като време на благословение (1 Сол. 4:18).
7. Грабването става в един миг, „в мигване на око“ (1 Кор. 15:52), което до голяма степен показва, че то няма да бъде видяно от света.
8. Изглежда, че Грабването включва главно църквата (Йоан 14:1—4; 1 Кор. 15:51—58; 1 Сол. 13—18).
9. Христос идва като Светлата Утринна Звезда (Откр. 22:16).
10. Грабването не е споменато в Синопичните Евангелия, но за него се намеква няколко пъти в Евангелието от Йоан.
11. Тези, които се грабват, се грабват за благословение (1 Сол. 4:13—18); онези, които се оставят, се оставят за съд (1 Сол. 5:1—3).
12. Няма дадена никаква система от дати за събития, които предшестват Грабването.
13. Името „Човешкият Син“ не се използва в нито един пасаж, свързан с Грабването.

Пришествието

1. Христос идва на *земята* (Зах. 14:4).
2. Той идва със Своите светици (1 Сол. 3:13; Юда 14).
3. Пришествието на е тайна. То е тема на много старозаветни пророчества (Пс. 72; Ис. 11; Зах. 14).
4. Идването на Христос с Неговите светици ще бъде предшествано от знамения в небесата (Мат. 24:29, 30).
5. Пришествието се отъждествява с Деня на Господа (2 Сол. 2:1—12; в критическия текст).
6. Главното ударение на Пришествието пада върху съда (2 Сол. 2:8—12).
7. Пришествието ще бъде видяно от целия свят (Мат. 24:27; Откр. 1:7).
8. Пришествието засяга на първо място и главно Израел, а след това и езическите народи (Мат. 24:1—25:46).

9. Христос идва като „Слънцето на Правдата с изцеление в крилата Си“ (Мал. 4:2).
10. Пришествието е характерно за Синоптичните Евангелия, но за него почти не се споменава в Евангелието от Йоан.
11. Онези, които се вземат, се вземат за съд; тези, които се оставят, се оставят за благословение (Мат. 24:37—41).
12. За Пришествието е дадена сложна система от дати и периоди като 1260 дни, 42 месеца, 3 и половина години (вж. Даниил 7:25; 12:7, 11, 12; Откр. 11:2; 12:14; 13:5).
13. За Пришествието се говори като за идването на Човешкия Син (Мат. 16:28; 24:27, 30, 39; 26:64; Марко 13:26; Лука 21:27).

След като приемем, че Грабването и Пришествието са две отделни събития, как все пак можем да кажем, че те няма да се случат приблизително по едно и също време? Откъде знаем, че са разделени от някакъв интервал? Тук можем да се позовем на три групи от доказателства:

1. Първата се основава на пророчеството на Даниил за седемдесетте седмици (Дан. 9:25—27). Сега ние живеем във Века на църквата — между шестдесет и деветата и седемдесетата седмица. Седемдесетата седмица е периодът на Скръбта. Църквата ще бъде грабната и занесена у дома на небето преди периода на Скръбта (Рим. 5:9; 1 Сол. 1:10; 1 Сол. 5:9; Откр. 3:10). Христос ще дойде, за да царува, след седемдесетата седмица (Дан. 9:24; Мат. 24).
2. Втората група от доказателства за наличието на интервал от време между Грабването и Изявлението се основава на структурата на книгата Откровение. В първите три глави църквата е все още на земята. Разделът от 4 гл. до 19:10 описва периода на Скръбта, в който Божият

гняв ще бъде излят върху света, отхвърлил Неговия Син. Църквата никъде не е спомената като присъстваща на земята през този период. Очевидно църквата ще бъде взета и занесена на небето в края на 3 глава. В Откровение 19:11 се казва, че Христос се връща на земята, за да покори Своите врагове и да установи царството Си в края на периода на Скръбта.

3. И третото съображение, което налага съществуването на интервал от време между идването на Христос за светиите и идването на Христос със светиите, е следното. По време на Грабването всички вярващи ще бъдат взети от света и ще получат прославени тела. Но когато Христос се върне, за да царува, на земята ще има вярващи, които все още няма да имат прославени тела и които ще се женят и ще раждат деца през хилядолетието (Ис. 11:6, 7). Откъде идват тези вярващи? Ясно е, че трябва да има интервал от време между Грабването и Пришествието, през който те да повярват.

И така, нека сега се върнем отново към 7 стих. В него се казва, че **Господ Исус** ще пристигне в сила и голяма слава. Той ще бъде придружен от **ангели**, чрез които ще упражнява Своята мощ.

1:8 Пламенният огън е може би едно напомняне за скинията и облака на слабата, който символизира Божието присъствие (Исх. 16:10). Той би могла също така да е образ на огнения съд, който ще бъде излят върху света (Пс. 50:3; Ис. 66:15). Вероятно е второто.

Когато Бог **дава възмездие**, това не е отмъщение, а праведна отплата. В него няма желание за „оправяне на сметките“, а за раздаване на правосъдие, което Неговият свят и праведен характер изисква. Бог не благоволява в смъртта на нечестивия (Ез. 18:32).

Павел описва две категории хора, белязани за възмездие:

1. „**Ония, които не познават Бога**“, т. е. ония, които са отхвърлили знанието за истинския Бог какъвто ни се е открил чрез творението и чрез собствена ни съвест (Рим. 1, 2).
2. И „**ония, които не се покоряват на благовестието на нашия Господ Исус**“, т. е. ония, които са чули благовестието и са го отхвърлили. Благовестието не е само едно изреждане на факти, които трябва да се повярват, а Личност, на която трябва да се покоряваме. Вярата в НЗ включва подчинение.

1:9 Всички тези хора ще бъдат наказани. Един бог, който не наказва греха, не е никакъв бог. Представата, че Богът на любовта не трябва да наказва греха, пренебрегва факта, че Бог е свят и трябва да върши това, което е справедливо от морална гледна точка.

Природата на това наказание е описана тук като „**вечна погибел**“. Думата, преведена като „вечна“ (*aionios*), е използвана в НЗ седемдесет пъти: три пъти тя е със значението „векове с неопределена продължителност“ (Рим. 16:25; 2 Тим. 1:9; Тит 1:2) и останалите пъти със значението „безкраен“ или „вечен“. Така например тя е използвана в Римляни 16:26 със значението „безкрайно съществуване на Бога“.

„**Погибел**“ никога не означава „край на съществуването“, а означава „загуба на благосъстоянието или гибел, що се отнася до целта на съществуването“. Старите мехове, за които Господ Исус говори в Лука 5:37, се изхаявят (думата има същия корен като „погибел“): те не престават да съществуват, а само се развалят и не могат повече да се употребяват.

Този пасаж често се използва от поддръжниците на теорията за Грабването след периода на Скръбта. Те смятат, че според него вярващите няма да получат почивка и че техните гонители няма да бъдат наказани, докато Христос не дойде обратно, за да царува, и че това ще

стане най-вероятно в края на Скръбните години. Следователно — заключават те — надеждата на вярващите е Грабването да бъде след периода на Скръбта.

Това, което те не успяват да видят, е, че солунците, до които е написано това Писмо, са починали до един и вече се наслаждават на почивка с Господа в небето. Подобно на тях са починали и техните гонители и вече понасят своите наказания в ада.

Защо тогава Павел като че ли казва, че и тези условия няма да бъдат осъществени, докато Христос не се върне на земята в сила и голяма слава? Отговорът на този въпрос е, че това ще бъде времето, когато тези условия ще бъдат *изявени открито на света*. Тогава светът ще види, че солунците са били прави, а техните гонители — грешни. Светът ще види, че светиите се наслаждават на почивката, когато се върнат заедно с Христос в слава. **Погибелта** на враговете на Господа в края на Скръбните години ще бъде открито изявена чрез съдбата на онези, които са измъчвали Божиите хора през всички векове.

Би ни било от голяма помощ, ако си спомним, че идването на Христос, за да царува, е време на *изявление*. Това, което е било истина през цялото време, ще бъде изявено на целия свят така, че да се види. Това обаче не се отнася до Грабването.

Наказанието на злите включва и изгонване **от присъствието на Господа и от славата на Неговата сила**. Да погине означава да бъдеш без Него завинаги.

1:10 Господното пришествие ще бъде време за слава на Господа и време за учувване на онези, които Го наблюдават.

Господ ще бъде **прославен в Своите светии**, т. е. Той ще бъде почитен заради това, което е направил във и чрез тях. Тяхното спасение, освещение и прославяне ще бъдат прибавени като заслуги към Неговата несравнима благодат и слава.

Той ще „**се покаже чуден между всички повярвали**“⁴. Удивителните очевидци

ще се възхият, когато видят какво Господ е успял да направи с такива нещастни човешки същества!

Между тези повярвали ще бъдат и солунците, тъй като те са приели и повярвали **свидетелството** на апостолите. Те ще участват в славата и победата на **онзи Ден**, а именно — Деня на Откровението на Исус Христос.

Нека да обобщим пасажа от 5 до 10 ст. като го перифразираме така: „Вашата твърдост в тази скръб е много важна. Във всичко това Бог осъществява Своите праведни цели. Твърдото ви устояване на гоненията показва, че вие сте сред онези, които ще участват в славата на идещото царство на Христос. От една страна, Бог ще разпредели наказания на онези, които сега ви гонят, но от друга, Той ще даде почивка на вас, които сега сте гонени, а също и на нас — Павел, Сила и Тимотей. Той ще съди вашите врагове, когато дойде от небето с ангелските изпълнители на Неговата власт в пламенен огън, наказвайки онези, които съзнателно искат да останат в невежество спрямо Бога, както и тези, които съзнателно не се подчиняват на благовестие. Те ще бъдат наказани с вечна погибел, като бъдат изгонени от лицето на Господа и от изявлението на Неговата сила, когато Той се върне, за да се прослави във всички вярващи — включително и във вас, защото повярвахте на благата вест, която ви проповядахме.“

В. Молитвата на Павел за светиите (1:11, 12)

1:11 В предходните стихове апостолът описва славното призвание на светиите. Те са призвани да изтърпят преследване, което на свой ред ги прави годни за управление в царството. Сега той се моли през това време техният живот да бъде счетен за **достоеен** за това високо **призвание** и великата Божия **моц** да ги направи способни да се подчиняват на всеки стимул за вършене на добро и да довеж-

дат докрай всяка задача, която са започнали да вършат с **вяра**.

1:12 Резултатът от това ще бъде двустранен. От една страна, в тях **ще бъде прославено името на нашия Господ Исус Христос**. Това означава, че те ще Го представят пред света много точно и по този начин ще Му носят слава. И от друга, самите те ще бъдат прославени **в Него**. Връзката на вярващите с Христос, Който е тяхната Глава, ще им донесе слава като части на Неговото тяло.

Първа глава завършва с напомнянето, че тази молитва може да получи отговор само **според благодатта на нашия Бог и Господ Исус Христос**. По този начин апостол Павел завършва едно прекрасно обяснение на значението и изхода от страданията в живота на вярващия. Представете си колко насърчени са били солунците, когато са прочели това окуражително послание!

III. Още за Деня на Господа (2:1—12)

A. Призив за устойчивост (2:1, 2)

2:1 Сега Павел се заема с поправяне на едно погрешно разбиране у светиите **във връзка с пришествието на нашия Господ Исус Христос** и Деня на Господа. Солунците са подложени на толкова ужасно преследване, че не им е трудно да помислят, че вече са навлезли в първата половина на Деня на Господа — периода на Скръбта. Освен това се носят слухове, че и **самият апостол** казва, че Денят на Господа вече е настъпил! Затова апостолът сега се заема да опровергае тези слухове.

Тук се налага един важен въпрос, свързан с мъничката дума „за“, която Павел използва (гр. „*hyper*“ — „относно“). Въпросът се състои в това дали апостолът умолява светиите „за“ **пришествието на нашия Господ** или „чрез“ **пришествието на нашия Господ**. В първия случай пасажът би означавал, че Грабването и Денят на Господа са едно и също съби-

ние, тъй като следващите стихове ясно говорят за Деня на Господа. Във втория случай Павел би призовавал светиите на основание на предхождащото Грабване да не мислят, че вече живеят в Деня на Господа. Въпросът е спорен. Ние сме съгласни с Уилям Кели, който поддържа второто мнение:

„Утехата на Господното пришествие се използва като мотив и средство за противопоставяне на безпокойството, създадено от лъжливите слухове, че Денят (на Господа) вече е настъпил.“⁵

Ние смятаме, че Павел казва следното: „Аз ви призовавам на основание на Грабването да не се страхувате, че Денят на Господа вече е дошъл. Най-напред трябва да дойде Грабването, когато вие ще бъдете занесени у дома на небето и по този начин ще избегнете ужаса на Деня на Господа.“

Изразът „**пришествието на нашия Господ Исус Христос и нашето събиране при Него**“ се отнася съвсем сигурно до Грабването. Това ще бъде времето, когато ние ще бъдем събрани, за да Го срещнем във въздуха.

2:2 Трябва да бъде ясно, че Грабването не е едно и също като Деня на Господа. Солунците не се тревожат, че Господ е дошъл: те знаят, че Той не е дошъл. Но те се тревожат, че Денят на Господа вече е започнал. Жестоките гонения, които те понасят, ги карат да мислят, че вече живеят в преиода на Скръбта или първия етап от Деня на Господа.

Освен това те чуват и слухове, че самият Павел говори, че Денят на Господа е настъпил. Камо повечето слухове и тези са лъжливи. Според някои от тях Павел бил получил тази информация **от духа**, тоест чрез специално откровение. Според други вестта била получена **от слово**, тоест апостолът открито бил проповядвал, че периодът на Скръбта вече е започнал. Изразът „**...от послание, уж от нас изпратено**“, обикновено се разбира, че се отнася до някое фалшифицирано Писмо, приписвано на Павел, спо-

ред което той бил казал, че Денят на Господа вече е дошъл. Изразът „**уж от нас**“ вероятно е свързан с една от трите думи — **дух, слово и писмо**. Значението му е, че нито един от тези три източника не е достоверен.

Според ПБКДЖ и НВПБКДЖ (които следват текста на мнозинството ръкописи) светиите се боят, че **Денят на Христос вече е настъпил**. Денят на Христос и други подобни изрази обикновено сочат към Грабването и Христовото съдйлище (1 Сол. 1:8; 5:5; 2 Кор. 1:14; Фил. 1:6, 10; 2:15, 16).

Но солунците не се страхуват, че Денят на Христос е наближил, защото това би означавало освобождение от техните страдания. Повечето поддръжници на теорията за Грабването преди периода на Скръбта предпочитат прочита на РИ: „...денят на Господа сега е дошъл.“⁶ Читателите на Павел се страхуват, че Денят на Божия *гняв* е настъпил.

Б. Човекът на греха (2:3—12)

2:3 Сега апостолът обяснява защо те не могат да бъдат в този Ден. Защото най-напред трябва да се случат някои събития, които ще започнат след Грабването.

И така, най-напред ще дойде отпадането или **отстъплението**⁷. Какво означава това? Можем само да предположим, че то означава едно широкомащабно отказване от християнството, едно пълно отдръпване от християнската вяра.

И точно тогава ще се издигне един голям световен водач. От гледна точка на неговия характер този водач ще бъде „**Човекът на греха**“⁸. От гледна точка на неговата съдба обаче той ще бъде „**синът на погибелта**“, т. е. ще бъде осъден на вечно наказание.

Библията съдържа много описания на важни личности, които ще се появят по време на Скръбта, затова е трудно да се каже кога няколко различни наименова-

ния се прилагат за едно и също лице. Някои тълкуватели вярват, че човекът на греха ще бъде един еврейски Антихрист. Други смятат, че той ще бъде езичник, който ще оглавява възродената римска империя. Ето наименованията на някои от великите водачи от края на времето:

...човекът на греха и синът на погибелта (2 Сол. 2:3)

...Антихристът (1 Йоан. 2:18)

...малкият рог (Дан. 7:8; 246—26)

...царят с жестокото лице (Дан.

8:23—25)

...князът, който ще дойде (Дан. 9:26)

...царят, който ще действа според волята си (Дан. 11:36)

...безполезният пастур (Зах. 11:17)

...звярът, който излиза от морето (Откр. 11:1—10)

...звярът, който излиза от земята (Откр. 13:11—17)

...червеният звяр със седемте глави (Откр. 17:3, 8—14)

...северният цар (Дан. 11:6)

...южният цар (Дан. 11:40)

...лъжепророкът (Откр. 19:20; 20:10)

...Гог в земята на Магог (Езек. 38:2—39:11) (различен от Гог, описан в Откр. 20:8, който идва след хилядолетието)

...другият, който идва в своето име (Йоан 5:43)

В миналото хората са предлагали различни и заинтригуващи предложения за „човека на греха“, като например римокатолическата църква, папата, римската империя, последната форма на отстъпването християнство, преродения Юда, преродения Нерон, еврейската гържава, Мохамед, Лутер, Наполеон, Мусолини и вълпътения Сатана.

2:4 Човекът на греха яростно ще се противопоставя на поклонението на Бога и ще се възцари в **Божия храм** в Ерусалим. Това описание ясно говори, че Антихристът ще бъде онзи, който ще се противопоставя на Христос и ще се поставя на Неговото място.⁹

Текстовете в Даниил 9:27 и Матей 24:15 показват, че това богохулно действие на Антихриста ще бъде извършено по средата на периода на Скръбта. Онези, които откажат да му се подчинят, ще бъдат преследвани и много от тях ще станат мъченици.

2:5 Павел е казал на солунците всичко **това още докато е бил при тях**. Но след навлизането на лъжливи учения в тяхната църква, които уж правилно обяснявали гоненията, на които те са били подложени, солунците забравят думите на апостола. Ние забравяме много лесно и имаме нужда непрекъснато да си припомним големите истини на вярата.

2:6 Те знаят **какво възпира** пълното и открито изявяване на Човека на греха и какво ще продължи да го възпира, докато дойде определеното време.

Този текст ни довежда до третия въпрос, на който не е даден отговор в тази глава. Първият е: „Какво е отстъплението?“ Вторият е: „Кой е Човекът на греха?“ И третият е: „Кой или какво е онова, което го възпира?“

В първата половина на 6 ст. личността или нещото, което го възпира, е описано безлично като „**какво... възпира**“. Но в 7 ст. за него се говори вече като за личност — „оня, който сега я възпира“¹⁰. Роджърс ни предлага едно много интересно обяснение на този въпрос:

„Възпиращият“ е както Някой, така и Нещо, което съзнателно, преднамерено и нарочно го възпира с *цел* Човекът на беззаконието да бъде изявен на подходящото време.“¹¹

Седем от най-често срещаните предположения за това „какво... възпира“ са следните: (1) римската империя, (2) еврейската гържава, (3) Сатана, (4) принципът на закона и реда, заложен в човешкото управление, (5) Бог, (6) Светият Дух и (7) истинската църква, в която обитава Светият Дух.

Изглежда, че, в сравнение с всички останали предположения, Светият Дух, Който обитава в църквата и в отделния

Вярващ, подхожда най-пълно и най-точно на описанието на това, което възпира Човека на греха. Така както в тази глава за това, което възпира, се говори като за Нецо и Някой, така и за Духа се говори в Йоан 14:26, 15:26, 16:8, 13, 14 — както в среден (Светия Дух), така и в мъжки род (Той).¹² Още в Битие 6:3 Светият Дух е свързан с възпирането на злото. По-късно Той е представен в същата тази роля в Ис. 59:19б, Йоан 16:7-11 и 1 Йоан. 4:4.

Вярващите са солта на земята (Мат. 5:13) и виделината на света (Мат. 5:14) именно благодарения на обитаващия в тях Свети Дух. Солта действа както като консервант, така и като средство, което пречи на развалянето. Светлината разпръсква тъмнината — обстановката, в която хората обичат да извършват своите зли дела (Йоан 3:19). Когато Светият Дух напусне света като Един, Който постоянно живее в църквата (1 Кор. 3:16) и в отделните вярващи (1 Кор. 6:19), това, което възпира беззаконието, ще си отиде.

2:7 Дори и във времето, когато Павел пише това Писмо, **тайната на беззаконието вече действа**. Под това ние разбираме, че един мощен дух на неподчинение към Бога вече се движи под повърхността. Той действа под формата на **тайна**, което не означава, че действа тайно, а че все още не е напълно изявен; все още е в зачатъчен вид.

Какво възпира пълното изявяване на този дух? Ние смятаме, че пълното изявяване на този дух се възпира от присъствието на Светия Дух, Който обитава в църквата и във всеки вярващ поотделно. Той ще продължи да изпълнява тази Своя функция, **докато се махне**, т. е. при Грабването.

Тук обаче се появява едно възражение. Как може Светият Дух да се махне от света? Като едно от Лицата на Божеството Той не е ли въздесъщ, т. е. не присъства ли навсякъде едновременно? Как тогава Той може да се махне от света?

Разбира се, че Светият Дух е вездесъщ. Той винаги се намира по едно и също време навсякъде. И все пак има един смисъл, в който Той *е дошъл* на земята в Деня на Петдесетница. Исус неколккратно обещава, че Той и Отец ще изпратят Духа (Йоан 14:16, 26; 15:26; 16:7). Как тогава е дошъл Духът? Той е дошъл като постоянен Обитател в църквата и във всеки вярващ. До Петдесетница Духът е бил с вярващите, но след Петдесетница Той вече е *във* вярващите (Йоан 14:17). Знаем, че до Петдесетница Духът е можел да си отиде от вярващите, затова и Давид се моли така: „Нито да отнемеш от мене Светия Си Дух“ (Пс. 51:11б). След Петдесетница Духът вече остава завинаги във вярващите от епохата на църквата (Йоан 14:16).

Затова ние смятаме, че Светият Дух ще се махне от света в същия смисъл, в който Той е дошъл на Петдесетница, т. е. като постоянен Обитател на църквата и на всеки вярващ. Той все още ще бъде в света и ще изобличава хората за грех, водейки ги към спасителната Вярa в Христос. Неговото оттегляне при Грабването не означава, че никой няма да бъде спасен през периода на Скръбта. Разбира се, че ще има спасени хора и през този период. Но тези хора няма да бъдат членове на църквата, а по-скоро поданици на славното царство на Христос.

2:8 След като църквата бъде грабната, **беззаконният ще се яви** на света. В този стих апостолът прескача периода на действието на Антихриста и описва окончателната му съдба. Затова на нас ни изглежда сякаш той ще бъде унищожен веднага след като се яви. Но това не е така. Преди да бъде унищожен при идването на Христос за установяване на царството, Антихрист ще получи правото да оглавява царството на ужаса, описано в пасажа от 9 до 12 стих.

Ако ние правилно смятаме, че Човекът на греха ще се яви след Грабването и че ще може да действа до Пришестви-

ето на Христос, то тогава неговата ужасна дейност продължава приблизително седем години, което е периодът на Скръбта.

Но след това **Господ Исус ще го умърви с дъха на устата Си** (Ис. 11:4; Откр. 19:15) и ще го унищожи с **явлението на пришествието Си**. Една-единствена дума на Христос и яркият блясък (на гр. „*eriphaneia*“) на Неговото пришествие (на гр. „*parousia*“) ще бъдат напълно достатъчни, за да се постави край на властта на този див самозванец.

Както вече обяснихме, Пришествието е моментът, в който Христос ще се върне, за да се качи на престола и да царува в продължение на хиляда години.

2:9 Идването на беззаконния е в съответствие с действието на Сатана. Неговата дейност ще наподобява тази на Сатана, тъй като той получава силата си от него. Той ще показва всякакъв вид **знамения и лъжливи чудеса**.

Тук е важно да се отбележи, че не всички чудеса са от Бога. Дяволът и неговите служители също могат да извършват чудеса. Беззаконният също ще извършва чудеса (Откр. 13:13—15).

Чудото говори за **свръхестествена** сила, която не е непременно **божествена** сила. Чудесата на нашия Господ доказват, че Той е обещаният Месия не просто защото са свръхестествени, а защото те изпълняват пророчествата за Него и са от такова морално естество, че Сатана не би могъл да ги извърши, без да навреди на собствената си кауза.

2:10 Антихрист ще използва безскрупулно всякакъв вид нечестие, за да измами погиващите хора — онези, които са чули благовестието през благодатното време, но не са **обикнали истината**. Ако бяха повярвали, биха били **спасени**, но сега те ще бъдат измамени от чудесата на Антихриста.

2:11 Бог всъщност ще **изпрати** между тях да действа заблуда, така че да **по-**

вярват на лъжата. **Лъжата**, разбира се, е твърдението на Антихрист, че той е Бог. Тези хора са отказали да приемат Господ Исус като Бог, изявен в плът. Когато е бил на земята, Той е предупредил хората: „Аз дойдох в името на Отца Си, и не Ме приехте; ако дойде друг в мое име, него ще приемете“ (Йоан 5:43). Затова те сега ще приемат Човека на греха, който угва в своето име и изисква да му се покланят като на Бог. „Отхвърлената светлина е изгубена светлина.“ Ако човек издигне игол в сърцето си, Бог ще му отговори според неговия игол (Езек. 14:4).

Антихрист може би ще бъде евреин (Езек. 28:9, 10; Дан. 11:37, 38). Евреите не биха могли да бъдат измамени, че гаден човек е Месия, освен ако той не твърди, че произхожда от юдовото племе и от Давидовото коляно.

2:12 От този пасаж изглежда, че онези, които чуят благовестието в епохата на благодатта, но не се доверят на Христос, няма да имат друга възможност да се спасят след Грабването. Ако хората не повярват в Господ Исус сега, ще повярват в Антихриста след това. Тук се казва, че те **всички** ще бъдат осъдени заради неверието си и любовта си към злото. Това ни напомня за текста в Лука 14:24: „...защото ви казвам, че никои от поканените няма да вкуси от вечерята Ми.“

Ние знаем, че през периода на Скръбта ще се спасят много хора. Така например сто четиридесет и четири хиляди евреи ще бъдат спасени и ще станат Божи пратеници, които ще проповядват благовестието за царството по целия свят. Чрез тяхното служение ще бъдат спасени и много други хора. Изглежда обаче, че тези, които ще бъдат спасени, ще бъдат хора, които никога не са чули благовестието ясно през този век и които никога не са отхвърлили Спасителя съзнателно.

IV. Благодарение и молитва (2:13—17)

А. Павел благодари, че светиите ще избегнат съда (2:13, 14)

2:13 В първите дванадесет стиха Павел описва участва на Антихрист и неговите последователи. Сега той се обръща към солунските християни и говори за тяхното призоваване и тяхната съвсем различна съдба. Правейки това, той изразява благодарност към Бога за тези свои **възлюбени от Господа братя** и продължава по-нататък, като дава едно обобщение на тяхното спасение — минало, настояще и бъдеще.

„...Бог... ви е избрал...“ Библията ясно казва, че Бог избира някои хора за спасение, но тя никъде не казва, че Той избира други за осъждане. Хората биват изгубени по свой собствен съзнателен избор. Без Божията намеса всички биха били изгубени. Има ли право Бог да избира някои за спасение? Като цяло Бог желае всички да бъдат спасени (1 Тим. 2:4; 2 Петр. 3:9), но Библията не проповядва „универсализъм“ — теорията, според която най-накрая всички хора ще бъдат спасени.

„...отначало...“ Това „отначало“ би могло да се разбира по два начина. От една страна, то би могло да означава, че Божият избор е бил направен още преди основаването на света (Еф. 1:4); а от друга — да има значението на „първи плодове“: солунците, спасени толкова рано в християнската диспенсация, са били избрани от Бога като първата от големите реколти от изкупени души.

„...за спасение...“ Това е точно обратното на казаното в предходните стихове. Невярващите се осъждат поради своето неверие на вечна погибел, докато вярващите са избрани за спасение.

„...чрез освещение на Духа...“ Тук става въпрос за работата на Духа в живота на вярващия преди обръщението. Чрез нея Той отделя хора за Бога от света, изобличава ги за грех и ги насочва към Христос. Някой е казал много добре:

„Ако не беше Христос, нямаше да има никаква *сватба*, а ако не беше Светият Дух, нямаше да има никакви *поканени!*“

„...и вярването в истината.“ Най-напред ние имаме Божието участие в спасението, а след това и човеишкото. И двете са необходими. Някои виждат само избора на Бога и казват, че човекът няма никакво участие в спасението. Други прекалено силно подчертават човеишкото участие и пренебрегват суверения избор на Бога. Истината се намира и в двете крайности. *И* Божият избор, *и* човеишката отговорност са доктрини на Библията. Затова за нас е най-добре да вярваме в тях и да ги проповядваме, дори и да не можем да разберем как могат да бъдат едновременно верни и двете.

2:14 „...за което... ви призова чрез нашето благовестие...“ Бог ни е *избрал* за спасение във вечността, но *Той* ни *призовава* за него във времето. Призоваването се отнася до момента, в който човек повярва в истината. Изразът **„нашето благовестие“** не означава, че има и други истински благовестия. Има само едно благовестие, но то се проповядва от различни проповедници и на различни слушатели. Тук Павел има предвид Божието **благовестие**, което той проповядва.

„...за да получите славата на нашия Господ Исус Христос.“ Тук апостолът надниква в бъдещето и вижда окончателния резултат от спасението — това, че ние ще бъдем заедно с Христос и като Него загинаги. Дж. Н. Дарби е уловил тази мисъл много добре в своя химн:

Нима това е истина —

че аз ще бъда кат' Сина?

Това ли е благодатта,

заради която Той умря —

да бъдем заедно с Христа

и в слава като Неговата,

загинаги във вечността

в присъствието на Отца!

И така, 13 и 14 ст. съдържат една „теологична система в миниатюрен вид“, едно прекрасно обобщение на обхвата на

Божиите цели за Неговите вярващи хора. Бог ни е показал, че спасението „води своя произход от божественния избор, че е изработено от божествената сила, че се осъществява на практика чрез божественото послание и че ще бъде завършено окончателно в божествената слава.“

Б. Павел се моли светиите да бъдат утешени и утвърдени (2:15—17)

2:15 Предвид тяхното превъзходно призвание сега Павел увецава светиите **да стоят твърдо и да държат преданията, които са научили** било чрез словото на апостолите, било чрез техните Писма. Важното, което трябва да отбележим тук, е, че единствените правдиви и авторитетни **предания** са боговдъхновените слова на апостолите. Исус заклемява книжниците и фарисеите за това, че са осутили Божиите заповеди чрез *своите* предания (Мат. 15:6). Павел също предупреждава колосяните за опасността от *човешките предания* (Кол. 2:8). **Преданията**, които ние трябва да държим, са великите истини, които са ни дадени в Свещеното Писание.

Този стих понякога се използва за оправдание на преданията на църквите и на религиозните водачи. Но всички предания, които се противопоставят на Божието слово, не струват пукната пара и крият голяма опасност. Ако човешките предания се приемат наравно с Библията, кой може да реши кои предания са правилни и кои — погрешни?

2:16 След като е казал посланието си на светиите, апостолът сега се моли за него. Обикновено след всяко негово поучение следва молитва (1 Сол. 5:23, 24; 2 Сол. 3:16). Молитвата на Павел е отправена към **Самия наш Господ Исус Христос и нашия Бог и Отец**. Ние вече свикнахме да виждаме как Павел споменава и двете Лица на Божеството Едно след Друго, като обикновено на първо място стои името на Отец. По този начин апостолът, разбира се, подчертава тяхното основно единство и пълно равенс-

тво. На гръцки език след подлога в множествено число (**Христос и Бог**) е използвано четири пъти сказуемо в единствено число („възлюби“, „даде“, „утеши“ и „утвърди“). Това е още едно доказателство за единството на природата на Сина и Отца като две Лица в едно-единствено Божество.

Това, което Бог е извършил в миналото, трябва да ни послужи като насърчение, за да уповаваме на Него за смелост и сила в бъдещето. Той ни е **възлюбил** и ни е дал **вечна утеха и добра надежда по благодат**. Без съмнение тези думи ни връщат назад към най-великия израз на Божията любов — гара на Неговия Син за нас. Като знаем, че Той е разрешил проблема с греха на Голгота, сега ние имаме вечна утеха и **надежда** за славно бъдеще — и всичко това чрез Неговата чудна **благодат**.

2:17 Молитвата отразява желанието на апостола Бог **да утеши сърцата** на солунските вярващи **и да ги утвърди във всяко добро дело и слово**. Това не е молба за едно обикновено насърчение, което да им помогне да издържат настоящите скърби, а за сила, която да ги подтиква да напредват в борбата. Думата „отстъпвам“ липсва в речника на апостола и трябва да липсва и в нашия.

Обърнете внимание на израза „**всяко добро дело и слово**“. Само истината, която изговаряме с уста, не е достатъчна. Тя трябва да бъде показана и на практика. Затова в нашия живот правенето трябва да следва наставлението, дългът — учението, и практиката — проповядването.

V. Практически увещания (3:1—15)

A. За взаимни молитви (3:1—5)

3:1 Павел има нужда от молитвите на светиите. Първата молба на апостола засяга три области: (1) разпространението на евангелието, (2) победата на посланието и (3) запазването на посланиците.

Апостолът желае **Господното слово да напредва бързо**. Това ни кара да си представим една образна картина на благовестието, което пренуска от място на място независимо от преградите (Пс. 147:15).

Той също така желае словото да довежда хората и на други места до същите прекрасни духовни и морални революции така, както е станало в Солун.

3:2 Третата молба на Павел е желанието му той и неговите съработници да бъдат избавени от „неразбрани и нечестиви човеци“. Вероятно апостолът тук има предвид някакъв конкретен случай, може би противопоставянето, което те са изпитали от страна на юдеите в Коринт (Деян. 18:1—18). Изборът на думата „неразбрани“* е много правилен: едва ли има нещо по-неразумно от съпротивата, която хората оказват на благовестието и неговите носители. Това е нещо, което не подлежи на обяснение. Хората могат да говорят съвсем разумно за политика, наука и редица други неща, но когато стане въпрос за благовестието, те загубват всякакъв разсъдък.

3:3 Обърнете внимание каква красота съдържа контрастът между „не във всички има вяра“ (2 ст.) и „**Но верен е Господ**“ (3 ст.). Този контраст ни учи да отвърщаме погледа си от безверните хора и да гледаме само нашия винаги верен Бог, защото Той е **верен** да ни утвърди докрай (1 Кор. 1:9); Той е **верен** да ни избави от изпитание (1 Кор. 10:13); Той е **верен** и праведен да ни прости греховете и да ни очисти от всяка неправда (1 Йоан. 1:9) и Той е **верен** да ни утвърди и да ни запази от лукавия, т. е. от Сатана.

3:4 И така, не всички имат вяра..., но Господ е верен... „**и ние сме уверени (имаме вяра) в Господа за вас**“. Както отбелязва Дени, „в Господа ти можеш спо-

койно да се довериш на онези, които сами по себе си са слаби, колебливи, своеволни и глупави“. Павел напомня на светиите за тяхната отговорност да **вършат това**, което им заповядва. Тук отново ние имаме чудното и любопитно сливане на божественото с човешкото: Бог ще ви пази; а вие от своя страна пазете заповедите. Същата мисъл е изразена и в 1 Петр. 1:5: „...с Божията сила сте вардени (Божие участие) чрез вяра (нашето участие)...“ Същото виждаме и във Филипяни 2:12, 13: „...изработвайте спасението си (нашето участие), ...защото Бог е, Който ...действа във вас (Божие участие)...“

3:5 Във време на гонения човек лесно може да се озлоби срещу другите и да се откаже от Христос заради продължителността и тежестта на страданията. Именно поради тази причина апостолът се моли солунците да любят така, както **Бог** люби и да бъдат твърди така, както **Христос** е твърд.

Текстът, който в ПБКДж гласи „търпеливото очакване на Христос“, в НВПБКДж е предаден като „**Христовото търпение**“. В превода на Библията от 1611 г. този текст има значението на „твърдост, докато *чакате* пришествието на Христос“. В НВПБКДж той означава същото **търпение** или твърдост, която Христос е показал като Човек на земята и която Той все още показва като Човек в небесата.¹³

В този стих под „**Господ**“ може да се разбира Светият Дух, което означава, че и тук, както във 2:13, 14, са споменати всичките Лица на Троицността.

Б. За разрешаване на проблема с недисциплинираните (3:6—15)

3:6 Става ясно, че някои светии от солунската църква изцяло са погълнати от мисълта за Господното пришествие и са престанали да работят за прехраната си. Преди да изрази неодобрението си към такива братя в духовно отношение,

* На английски език: „неразумни“ (unreasonable). — Бел. на преф.

Павел дава ясни наставления как да се отнасяме с тях.

Под формата на заповед апостол Павел наставлява солунските вярващи да **странят „от всеки брат, който се обхожда безчинно“**, тоест който не върви заедно с другите, отказва да работи, а живее на техен гръб (вж. 10 и 11 ст.). Вярващите трябва да показват неодобрението си към такъв брат, като отказват да общуват с него. Неговото провинение обаче не е толкова сериозно, за да бъде наказано с отлъчване от църквата.

Преданието, което солунците са приели от Павел, е заръка за неуморен труд, упорита работа и финансова независимост.

3:7 Самият Павел също не е престанал да прави палатки само защото е знаел, че Господ Исус ще дойде отново. Той наистина очаква Христос да дойде всеки момент, но служи и работи със съзнанието, че Господ може и да не дойде, докато той е жив.

3:8 Никой не може да го обвини, че се е настанил в нечия чужда къща и яде нечий хляб. Той сам си печели хляба, докато проповядва благовестието. Това означава гълга работа през деня и недоспиване през нощта, но Павел твърдо е решен да **не бъде в тежест на никого от тях**.

3:9 Като проповедник на благовестието апостолът има право да бъде издържан от онези, които са повярвали чрез неговото служение (1 Кор. 9:6—14; 1 Тим. 5:18). Но той предпочита да пренебрегне това свое право, за да може да бъде **пример за благородна независимост и неуморно трудолюбие**.

3:10 Солунците вече са получавали заповед да не издържат мързеливците. Ако един здрав и прав хиртиянин откаже да работи, той по-добре **и да не яде**. Това не се ли противопоставя на истината, че вярващите винаги трябва да бъдат грижовни? Не, разбира се! Насърчаването на мързела не е грижовност. Спърджън казва така: „*Най-истинската любов към онези, които съгрешават, не е да*

се сприятеляваш с тях, като одобряваш техния грях, а да бъдеш верен на Исус във всичко.“

3:11 Тук апостолът използва една красива игра на думи,¹⁴ за да подчертае още повече колко лъжлива е духовността на тези безредни братя. Тези негови думи са били перифразирани различно, както следва:

1. „...която не си гледат работата, а се бъркат в чужди работи.“
2. „...която не се занимават с труд, а с интриги.“
3. „...която не си гледат своята работа, а си пъхат носа там, където не трябва.“
4. „...която се месят в работата на всички останали, но не и в своята.“

3:12 На всички **такува** апостолът заръчва и ги увещава **в името на Господ Исус Христос да работят без много шум и да печелят сами прехраната си**. Това е не само едно добро свидетелство, но и прослава на Бога.

3:13 А тези, които работят верно, получават насърчението да продължат да го правят. Важен е краят на състезанието, а не началото, затова вярващите **не трябва да се уморяват да вършат доброто**.

3:14 Какво трябва да бъде отношението на другите към човек, който не се **покорява** на наставленията на апостола? Те трябва да го накажат, като откажат да общуват с него. Целта на тази наказателна мярка е човекът да се засрами от своето поведение и да се принуди да го промени.

3:15 Тази мярка не е толкова силна като отлъчването. Тук провиненият се все още се счита за **брат**. При отлъчването на него се гледа като на „езичник и бирник“ (Мат. 18:17).

Наказването на вярващия винаги трябва да има за цел неговото връщане при Господа и при Божиите хора. То не трябва да се прави в дух на озлобеност или враждебност, а „християнска загри-

женост и твърдост. Той не трябва да се счита за **неприятел**, а за **брат**.

Това, че християните от Солун са очаквали толкова ревностно връщането на Господа, че дори са изоставили всекидневните си задължения, днес за нас изглежда много странно. Струва ни се, че то изобщо не може да заплаши църквата! Днес ние сме отишли в другата крайност — дотолкова сме се отдали на работата си и на трупането на пари, че сме изгубили способността и вълнението да Го очакваме да дойде всеки момент.

I. Благословение и поздрав (3:16—18)

3:16 Този стих е наречен „тихият завършек на едно бурно Послание“. В него Павел се моли страдащите светии в Солун да имат **мира на Господа на мира** по всяко време и по **всякакъв начин**.

Мирът на християнина не зависи от нищо в този свят. Той се основава единствено на Личността и делото на Господ Исус. Светът не може нито да му го даде, нито да му го отнеме. Но ние трябва да съзнаваме и усвояваме тази истина при всички обстоятелства на живота. „Мирът не означава край на гоненията, а спокойствие на сърцето, което идва от вяра в Бога и не зависи от никакви обстоятелства.“

3:17, 18 На това място Павел явно взема перото от ръката на своя „секретар“ и написва заключителния **поздрав**, който той нарича „**белег на всяко послание**“, което пише. Някои изследователи разбират това като признак, че думите в края на всяко Послание, които той пише със собствената си ръка, доказват, че това Писмо е негово. Други смятат, че **белегът** е характерното за Павел благопожелание: „**Благогатта на нашия Господ Исус Христос да бъде с всички вас**“ (Рим. 16:24; 1 Кор. 16:23; 2 Кор. 13:14; Гал. 6:18; Еф. 6:24; Фил. 4:23; Кол. 4:18; 1 Сол. 5:28; 1 Тим. 6:21; 2 Тим. 4:22; Тим 3:15; Филим. 25; и в случай че Павел е написал и Посланието към Евреите, Евр.

13:25). От тези стихове виждаме, че всички негови Послания завършват с пожеланието за **благогат**.

Грабването на църквата

Истината за идването на Господа се появява във всяка глава на Първото послание към солунците и в първите две глави на Второто послание. Това е една обединяваща тема, която минава като златна нишка през целия текст.

Но ние винаги трябва да помним, че пророчествата нямат за цел нито да провокират нашия интелект, нито да подхранват нашето любопитство. Тяхната цел е да упражняват обновително влияние върху нашия живот.

За върващите надеждата за близкото идване на Христос има голямо практическо значение. Тя трябва:

1. Да има пречистващо влияние върху нашия живот (1 Сол. 5:23; 1 Йоан. 3:3).
2. Да ни подтиква да се молим и да работим за спасението на забугените (Бит. 19:14; Езек. 33:6; Юда 21—23).
3. Да ни насърчава да устояваме независимо от гоненията и изпитанията (Рим. 8:18; 2 Кор. 4:17; 1 Сол. 4:13—18).
4. Да ни кара да се държим все по-малко за материалните богатства, защото колкото повече Неговото пришествие се приближава, толкова повече тяхната стойност се понижава (вж. Лев. 25:8—10, 14—16).
5. Да ни принуждава да се извиняваме на всеки, когато сме обидили, и да възстановяваме онова, което сме взели, когато е необходимо (Мат. 5:24; Як. 5:16).
6. Да ни вдъхновява за усърдно служение, като знаем, че иде нощ, когато никой не може да работи (Йоан. 9:4; 1 Сол. 1:9, 10а).
7. Да ни държи в състояние на очакване (Лука 12:36) и пребъдване в Христос, така че да не се засраим пред Него

- при Неговото пришествие (1 Йоан. 2:28).
8. Да ни прави смели да изповядваме Христос (Марко 8:38; Лука 9:26).
  9. Да ни бъде като утешителна надежда (Йоан 14:1—3, 28; 1 Сол. 4:18; 2 Сол. 1:7; 2 Тим. 2:12).
  10. Да ни подтиква към умереност, кротост и разумност (Фил. 4:5).
  11. Да ни мотивира към единство и любов (1 Сол. 3:12, 13).
  12. Да ни насърчава да мислим за „това, което е горе“ (Кол. 3:1—4).
  13. Да ни напомня за идващата оценка и награда (Рим. 14:10—12; 1 Кор. 3:11—15; 2 Кор. 5:10).
  14. Да я използваме като мощен призив в проповядването на благовестието (Деян. 3:19—21; Откр. 3:3).

За онези, които не са вярващи, истината за връщането на Господа трябва да ги води към покаяние от греховете им и готовност да Му предадат изцяло живота си като на Господ и Спасител. Само тези, които са в Христос, ще отидат на небето при Грабването, за да бъдат с Него. Останалите ще бъдат оставени за съд.

Не забравяйте, че Грабването би могло да стане и днес!

Поради особеното значение на темата за идването на Христос в Посланието към солунците и в живота на всеки християнин тук добавяме и следните разсъждения:

Аргументи в подкрепа на Грабването преди периода на Скръбта

1. Първият аргумент се основава на истината, че идването на Христос може да стане всеки момент. Има много стихове, които показват, че християните трябва да очакват Господа всеки момент. Ние трябва да бъдем бдителни и да Го чакаме, без да знаем времето на Неговото пришествие. Ако църквата трябва да мине през Скръбта, тогава ние не можем да очакваме Господ да дойде всеки мо-

мент. Всъщност Той не би могъл да дойде поне още седем години, тъй като ние все още не се намираме в периода на Скръбта, за който знаем, че когато дойде, ще прогължи седем години. Теорията за Грабването преди Скръбта е единствената теория, в която човек може да вярва и да очаква, че Христос може да дойде всеки момент.

Ето няколко пасажа, които показват, че ние непрекъснато трябва да очакваме Господ да дойде, тъй като не знаем времето на това събитие.

„И не само то, но и ние, които имаме първите плодове на Духа, самите ние стеном в себе си и жадно *очакваме* осиновението, тоест изкупването на нашето тяло“ (Рим. 8:23*).

„Защото всеки път, когато ядете тоя хляб и пиете (тази) чаша, *възвестявате смъртта на Господа, докато Той дойде*“ (1 Кор. 11:26 — е било написано за коринтяните, което означава, че Господ е могъл да дойде и докато те са били живи).

„Понеже в тоя дом ние стеном, като *копнеем* да се облечем с нашето небесно жилище“ (2 Кор. 5:2 — вярващите ще бъдат облечени с техните прославени тела при Грабването).

„Защото ние чрез Духа *очакваме* надеждата за правдата чрез вяра“ (Гал. 5:5 — надеждата за правдата е идването на Господа и прославените тела, които ние ще получим тогава).

„Защото нашето гражданство е на небето, откъдето и *очакваме* Спасител — Господ Исус Христос, Който ще преобрази нашето унижено тяло, за да стане съобразно с Неговото славно тяло, според действието на Неговата сила, с която Той може да покори всичко на Себе Си“ (Фил. 3:20, 21).

* Цитатите са взети от ПРИНЗВ, 1992 г. — Бел на прев.

„Нека вашата кротост да бъде позната на всички човеци. *Господ е близо*“ (Фил. 4:5).

„Защото самите те разказват за нас — какъв достъп сме имали при вас и как сте се обърнали от идолите към Бога, за да служите на живия и истинен Бог, и да *очаквате* Неговия Син от небесата, Когато Той възкреси от мъртвите — Исус, Който ни избавя от идеция гняв“ (1 Сол. 1:9, 10).

„...*като очакваме* блажената надежда и явяването на славата на нашия велик Бог и Спасител Исус Христос“ (Тит 2:13).

„...така и Христос беше принесен веднъж, за да понесе греховете на мнозина, и ще се яви втори път, без да има работа с грях, за спасението на онези, които *Го очакват*“ (Евр. 9:28).

„Защото още *твърде малко време* и ще дойде Този, Който има да дойде, и няма да се забави“ (Евр. 10:37).

„*И така, братя, останете търпеливи до Господното пришествие*. Ето, земелецът очаква скъпоценния плод от земята и дълго търпи за него, докато получи и ранния, и късния съжд. *Бъдете и вие търпеливи и укрепете сърцата си, защото Господното пришествие е близо*. Не роптайте един против друг, братя, за да не бъдете осъдени; *ето, Съдията стои пред вратите*“ (Як. 5:7—9).

„*А краят на всичко е близо*; затова бъдете благоразумни и бодърствайте в молитвите си (1 Петр. 4:7).

„*И всеки, който има тази надежда в Него*, очиства себе си, както Той е чист“ (1 Йоан. 3:3).

„...пазете себе си в Божията любов, *като очаквате милостта на нашия Господ Исус Христос за вечен живот*“ (Юда 21 — тук „милостта на нашия Господ Исус Христос“ е, когато Той ще дойде, за да заведе в небето онези, които са били изкупени с Неговата кръв).

„[Ето], *ида скоро*; гръж здраво това, което имаш, за да не ти отнеме никой венеца“ (Откр. 3:11).

„*И ето, ида скоро*. Блажен оня, който пази думите на пророчеството на тази книга“ (Откр. 22:7).

„*Ето, ида скоро*; и Моята награда е с Мен; и ще отплатя на всеки според делото му“ (Откр. 22:12).

„*Онзи, Който свидетелства за това, казва: Да, идвам скоро*. Амин! Ела, Господи Исусе“ (Откр. 22:20)!

Има и други текстове, които — макар и да не се отнасят пряко за Граждането — допринасят за общото впечатление, че Христовото пришествие е предстоящо. През цялата своя история църквата е вярвала, че времето на Христовото пришествие е неизвестно и че затова то може да се случи всеки момент.

„*Затова бъдете, защото не знаете в кой ден ще дойде вашият Господ*. Но това да знаете, че ако домакинът знаеше по кое време щеше да дойде крадецът, щеше да бди и не би оставил да му подкопаят къщата. *Затова бъдете и вие готови, защото в час, който не мислите, Човешкият Син иде*“ (Мат. 24:42—44).

„*А за оня ден и час никой не знае*, нито ангелите на небесата, нито Синът, а само Отец. Внимавайте, бъдете и се молете, защото не знаете кога ще настане времето. Понеже това ще бъде както един човек, който отиде в чужбина, като остави къщата си и даде власт на слугите си — на всеки отделна работа, като на вратаря заповяда да бди. *Затова бъдете, защото не знаете кога ще дойде господарят на къщата — дали вечерта, или посред нощ, или когато пехт петлите, или заранта*, да не би като дойде неочаквано, да ви намери заспали. *А каквото казвам на вас, на всички го казвам. Бъдете!*“ (Марко 13:32—37)

„...и самите вие да приличате на човеци, които *чакат* господаря си, когато

се върне от сватбата, за да му отворят незабавно, щом дойде и похлопа“ (Лука 12:36).

„...така че да не изоставате в нито една дарба, като чакате явяването на нашия Господ Исус Христос“ (1 Кор. 1:7).

„...Христос Исус, Който *ще съди живи и мъртви...*“ (2 Тим. 4:1).

„Дечица, *последно време е;* и както сте чули, че идва Антихрист, така и сега са се явили много антихристи; от това знаем, *че е последно време*“ (1 Йоан. 2:18).

„*И така, ако не бодърстваш, ще дойда като крадец и няма да знаеш в кой час ще дойда върху теб*“ (Откр. 3:36).

„Ето, идва като крадец. *Блажен онзи, който бди* и пази грехите си, за да не ходи гол и да не гледат неговия срам“ (Откр. 16:15).

2. Вторият аргумент се основава на обещанието, че църквата ще бъде избавена от идещия гняв. В Римляни 5:9 Павел казва, че „...ще се спасим от гняв чрез Него“. 1 Солунци 1:10 описва Господ Исус като нашия Един, Който ни избавя от идещия гняв. А в 1 Солунци 5:9 се казва, че Бог не ни е определил за гняв, но за да получим спасение чрез нашия Господ Исус Христос. Под „гняв“ можем да разбираме както гнева, който Бог ще излее върху света в периода на Скръбта, така и вечния Божий съд над невярващите. В Посланието до солунците контекстът говори в полза на гнева, който Бог ще излее върху света в периода на Скръбта (Вж. 1 Сол. 5:2, 3; 2 Сол. 1:6—10; 2:10—21).
3. В Откровение 3:10 Христос обещава да запази хората Си от (на гр. „ек“, което означава „вън от“) часа на изпитанието, който ще дойде върху целия свят, за да изпита онези, които живеят на земята.
4. Структурата на книгата Откровение също подкрепя доктрината за Грабването преди периода на Скръб-

та. Във 2 и 3 гл. църквата все още е на земята, но след 3 гл. за нея никъде не се говори като за нещо, което е на земята. В 4 и 5 гл. светите вече са на небето и носят победните венци. След това, в пасажа от 6 до 9 гл., е описан периодът на Скръбта. Светите от църквата вече са в небето.

5. Периодът на Скръбта няма да започне, докато не се открие Човекът на греха (2 Сол. 2:3). Но Човекът на греха няма да се открие, докато не се махне онова, което го възпира (2 Сол. 2:7, 8). Светият Дух определено отговаря на описанието на онова, което възпира: Той възпира или ограничава пълното развитие на злото, докато църквата още се намира в света. Той ще се махне като Един, Който обитава в църквата при Грабването. В известен смисъл Светият Дух винаги е бил и винаги ще бъде в света. Но в друг, по-различен смисъл, Той е дошъл на Петдесетница, т. е. дошъл е да обитава постоянно във вярващите и в църквата. Именно в този смисъл Той ще се махне по време на Грабването. Това не означава, че Божият Дух няма да има никакво служение през периода на Скръбта. Той и тогава ще изобличава за грях и ще обръща грешници. Но Той няма да обитава в тях постоянно и няма да ги прибавя към църквата. Неговото служение тогава би могло да се сравни до известна степен със служението Му в старозаветния период.
6. В 1 Солунци 4:18 за Грабването се говори като за нещо, което трябва да ни насърчава и да ни утешава. Господният ден не идва като утешение, а като крадец през нощта (1 Сол. 5:2). Той е време на внезапна погибел (3 ст.) и гняв (9 ст.), която никога няма да може да избегне (3 ст.). За разлика от него Грабването е една вечна утешителна надежда, а не един вечен заплашителен страх.

7. Между идването на Христос за Неговите светии и идването на Христос със Неговите светии трябва да има някакъв период от време. Когато Христос дойде за Своите светии, всички вярващи ще бъдат взети от света и ще получат своите *прославени тела* (1 Кор. 15:51). А когато Христос дойде, за да царува, ще има спасени хора, които все още ще бъдат в своите *естествени тела*, което се вижда от факта, че те ще раждат деца (Ис. 65:2—25; Зах. 8:5). Ако Грабването и Пришествието бъдат едновременно (според теорията за Грабването след Скръбта), то тогава откъде ще дойдат тези хора?

Има и една втора причина, поради която между Грабването и царството трябва да има някакъв интервал. Христовото съдилище трябва да се състои в небето след Грабването. На него Господ ще съди верността на Своите светии и ще ги възнагради съответно на нея (2 Кор. 5:10). Наградите, които ще бъдат раздадени по това време, ще бъдат свързани с обхвата на управление по време на хилядолетието (Лука 19:17, 19). Ако Грабването и идването на Христос за установяването на царството са събития, които се случват едновременно, няма да има никакво време за Христовото съдилище.

8. Единственият начин, по който Господният ден може да изненада някого в дома му, е, като той дойде като крадец през нощта (1 Сол. 5:2). Но Павел съвсем ясно казва, че Господният ден няма да изненада вярващите като крадец през нощта (1 Сол. 5:4). Следователно той няма да изненада вярващите изобщо. Защо? За това са посочени две причини: (1) вярващите не са деца на нощта, а на деня (1 Сол. 5:4, 5). (2) Бог не е определил вярващите за гняв (1 Сол. 5:9).

9. При Грабването вярващите отиват в дома на Отца (Йоан 14:3), а не вед-

нага на земята, както твърдят погледниците на теорията за Грабването след Скръбта.

10. Скръбта е ясно определен период, който е еврейски по своя характер. Тя е наречена „утеснението на Яков“ (Ер. 30:7). Обърнете внимание на думите, които Господ Исус изрича в пророчеството си в Матей 24 и които са свързани главно с еврейския народ: „Юдея“ (16 ст.), „съботен ден“ (20 ст.), „святото място“ (15 ст.). Тези думи нямат нищо общо с църквата.

11. Няколко старозаветни прототипа сочат също, че Грабването ще стане преди периода на Скръбта. Ние не *строим* докрити върху прототипи, но тези прототипи наистина съответстват на теорията за Грабването преди периода на Скръбта.

Енох, който е един прототип на църквата, е бил взет, преди да дойдат водите на Божия гняв. Ной и неговото семейство, които са прототипи на вярващия еврейски остатък, са били запазени от потопа.

Лот е бил изведен от Содом, преди пламъците на съда да го унищожат. Принасянето на Исаак в жертва от Авраам е предварителна картина на принасянето на Божия Син от Бога на Голгота. Следващото споменаване на Исаак е, когато той отива, за да посрещне своята невеста и да я заведе в дома си. Така ще бъде и когато Христос се появи за първи път след Своето възнесение: тогава Той ще дойде, за да заведе Своята невеста у дома на небето.

Илия също е бил занесен на небето, преди съдът да падне върху злата Езавел.

12. Първите шестдесет и девет седмици от пророчеството на Даниил (9:24—27) обхващат периода от издаването на указа на Артаксеркс през 445 г. пр. Хр. до разпъването на Христос. Те нямат нищо общо с църквата. Защо тогава църквата трябва да бъде на земя-

та в седемдесетата седмица, която е периодът на Скръбта? (Всъщност епохата на църквата представлява един период между шестдесет и деветата и седемдесетата седмица, който не е споменат в пророчеството на Даниил.)

Аргументи против Грабването на църквата преди Скръбта или аргументи за Грабването на църквата след Скръбта

1. Обещанието в Откровение 3:10 не гласи, че светиите ще бъдат избавени от Скръбта, а че те ще бъдат запазени от нея, докато са в нея (ср. Йоан 17:15).

Отговор: Думите, преведени като „ще опазя тебе от“, в този стих означават буквално „запазя във“ от“. Гръцкият предлог „*ek*“ означава „вън от“. Следователно мисълта тук не е, че църквата ще бъде запазена във или през Скръбта, а във от нея изобщо.

Същите думи са използвани и в Йоан 17:15, където Исус се моли така: „Не се моля да ги вземеш от света, а да ги пазиш от лукавия.“ Пламър ни предлага следния коментар на тази молитва: „Също както Христос е това, в което неговите ученици живеят и се движат, така и лукавият е онова, от („*ek*“) което Той се моли да бъдат пазени.“ Тази молитва е получила отговор. Вярващите са запазени от господството на Сатана и са въведени в царството на възлюбения Божий Син.

2. Текстът в Римляни 5:3 гласи следното: „...скръбта произвежда твърдост.“

Отговор: Павел не казва, че единственият път, когато скръбта произвежда твърдост, е по време на периода на Скръбта. Очевидно неговият аргумент е, че скръбта, която вярващите изтърпяват в този живот, развива твърдостта им. Освен това както в гръцкия, така и във френския, испанския и други езици абстрактните съ-

ществителни обикновено често се членуват, затова преводът „скръбта“ е съвсем правилен.

3. Скръбта е едно от нещата, които са обещани на християните (Йоан 16:33). Няма никаква причина ние да не трябва да минаваме през нея.

Отговор: Никой не отрича, че ние трябва да влезем в Божието царство през много скърби (Деян. 14:22). Но има голяма разлика между скръбта, която е част от живота на всеки вярващ, и периода на Скръбта, очакващ света, който е отхвърлил Христос.

4. Текстът във 2 Солунци 1:7 ни казва, че светиите няма да получат почивка, докато Господ Исус не се върне на земята в края на Скръбта.

Отговор: Солунците, до които е адресирано това Писмо, вече са получили своята почивка в небето. Но съдбата на техните зонители и възмездиането на светиите ще бъдат изяви на света, когато Господ Исус се върне в сила и голяма слава.

5. Според Деян. 3:21 небесата ще държат Господ Исус до времето на възстановяването на всичко, т. е. до хилядолетието.

Отговор: Тези думи са казани на израильтяните (4 ст.) и що се отнася до народа на Израел, твърдението наистина е вярно. То съответства на думите, с които Спасителят се обръща към Ерусалим в Матей 23:39: „Защото казвам ви, отсега няма вече да Ме видите, докогато речете: Благословен, Който иде в Господното име!“ Това ще стане в края на периода на Скръбта. Но църквата ще бъде грабната и занесена в небето седем години по-рано.

6. Текстът в Псалм 110:1 ни казва, че Христос ще седи отдясно на Бога, докато всички Негови врагове бъдат унищожени. Това ще стане едва в края на Скръбта.

Отговор: В Откровение 20:8, 9 четем за някои, които ще бъдат врагове на

Христос в края на хилядолетието, т. е. 1000 години след края на Скръбта. Мястото „отдясно на Бога“ може да описва не само географско местоположение, но и едно положение на почит и власт.

7. В Тим 2:13 „блажената надежда“ е едно и също нещо със „славното явление“. Следователно Грабването ще стане по същото време като Пришествието. Затова ние не очакваме Грабването на църквата преди Скръбта, а заедно с идването на Христос за установяване на царството.

Отговор: Този аргумент се базира на едно правило от гръцкия синтаксис, наречено „правилото на Гренвил Шарп“, което гласи: когато две съществителни, свързани със съюза „и“ (на гр. *kai*), са в един и същ падеж и пред първото съществително има определителен член, а пред второ няма, второто съществително се отнася до същото лице или предмет като първото и е негово разширено описание. Пример за такава конструкция е текстът в Тим 2:13, където се казва „славното явление на нашия велик Бог и Спасител Исус Христос“. Думите „Бог“ и „Спасител“ са свързани със съюза „и“; те са в един и същ падеж (притежание след „на“); определителният член е използван само пред първото съществително (в прилагателното „нашия“) — „Бог“, не и пред второто — „Спасител“. Следователно според правилото на Гренвил Шарп думата „Спасител“ се отнася до същото Лице като думата „Бог“ и е Негово разширено описание. Това, разбира се, доказва, че нашият Спасител, Исус Христос, е Бог.

Освен това в същия този стих се казва: „...ожидайки блажената надежда и славното явление...“ Оттук поддържащите на теорията за Грабването след Скръбта правят заключение, че „блажената надежда“ е същото като „славното явление“. Но тъй като

„славното явление“ обикновено се разбира като идването на Христос за установяване на царството, то надеждата на вярващия не е в Грабването преди Скръбта, а в идването на Христос в слава на земята.

На това може да се отговори с два аргумента. Първият е, че като всички добри правила и правилото на Гренвил Шарп има изключения. Едно от тях се намира в Лука 14:23, където текстът гласи: „Излез по пътищата и оградите.“ Ако това правило беше в сила и тук, тогава пътищата щяха да бъдат същото нещо като оградите! Второто изключение е изразът в Ефесяни 2:20: „основата на апостолиите и пророците.“ Нито един внимателен изследовател на Библията не би казал, че апостолиите и пророците са едно и също нещо.

Но дори и да предположим, че „блажената надежда“ е същото като „славното явление“, какво ни пречи да гледаме на Грабването като на славното явление на Христос за църквата, а на Пришествието — като на славното явление на Христос за света? Думите „*apocalupsis*“ (откровение) и „*epiphaneia*“ (осияване или явление) могат да се отнасят както до Грабването, така и до идването на Христос за установяване на царството.

8. Други Писания, които показват, че надеждата на вярващия е идването на Христос за установяване на царството, са 1 Коринтяни 1:7; 1 Тимотей 6:14; 2 Тимотей 4:8; 1 Петр. 1:7, 13; 4:13.

Отговор: Думите „откровение“ и „явление“, които се използват в тези пасажи, се прилагат както за идването на Христос за Неговите светии, така и за идването на Христос с Неговите светии. Най-напред Той ще се открие и ще се яви на църквата, а покъсно и на света.

Но дори и всички цитирани пасажи да се отнасяха до идването на Христос

за установяване на царството, трябва да е ясно, че надеждата на вярващия включва всички благословения на пророческото бъдеще. Ние очакваме както Грабването, така и идването на Христос за установяване на царството, и хилядолетието, и вечното царство.

9. Традиционната надежда на църквата не е била в Грабването преди Скръбта. Тази теория е започнала да се налага приблизително през последните 160 години благодарение на учението на Дж. Н. Дарби.

Отговор: Новозаветната църква също е очаквала Божия Син от небето. Светиите не са знаели кога ще дойде Той и затова са Го чакали да дойде всеки момент.

Аргументите, които са насочени против това, което някой човек е проповядвал или не е проповядвал, се наричат аргументи *ad hominem* (срещу човека) и се считат за невалидни във връзка с разглежданата тема. Въпросът е: „Какво казва Писанието?“, а не „Какво казва този или онзи човек?“

10. Последната тръба, която се споменава в 1 Коринтяни 15:52, и Божията тръба от 1 Сол. 4:16 са свързани с Грабването и са същите като седмата тръба от Откровение 11:15. И тъй като седмата тръба започва да тръби в края на Скръбта, когато световното царство става царство на нашия Господ и на Неговия Христос, връщането трябва да бъде след Скръбта.

Отговор: Не всички тръби са едно и също нещо. Последната тръба е същата като Божията тръба. Тя възвестява Грабването и дава знак за възкресението на вярващите и отнасянето им в дома на Отца. Тя е последната тръба за църквата. Седмата тръба от Откровение 11:15 е последната от серия от наказания по време на Скръбта. Тя е последната тръба за невярващия Израел и невярващите

езичници. Последната тръба от 1 Коринтяни 15:52, наречена също „Божия тръба“ тръби преди периода на Скръбта. Седмата тръба пък тръби в края на същия период.

11. Първото възкресение от Откровение 20:4, 5 става в края на Скръбта, а не седем години по-рано, както твърдят поддръжниците на Грабването преди Скръбта.

Отговор: Първото възкресение не е изолирано събитие, а серия от събития. То е започнало с възкресението на Христос (1 Кор. 15:23). Следващият етап ще бъде възкресението на вярващите при Грабването. Третият етап ще бъде възкресението на светиите от периода на Скръбта, когато Христос се върне на земята (Откр. 20:4, 5). С други думи, първото възкресение включва възкресението на Христос и на всички истински вярващи, независимо кога са били възкресени. Всички невярващи ще бъдат възкресени в края на хилядолетието, за да застанат пред Големия бял престол (Откр. 11—15).

12. В Матей 13:24—30 пшеницата и плевелите са оставени да растат заедно до края на времената, т. е. до края на Скръбта.

Отговор: Това е така, но тази притча говори за небесното царство, а не за църквата. В царството ще има истински и фалшиви вярващи до края на Скръбта.

13. Грабването не може да бъде тайно, тъй като ще има вик, глас на архангел и Божия тръба (1 Сол. 4:16).

Отговор: Учението, че Грабването ще бъде тайно, се основава на факта, че то ще стане „в мигване на око“ (1 Кор. 15:52). То ще бъде свършено, преди светът да има възможност да го види или да разбере какво е станало.

14. Джордж Мюлер, Самюъл Трегелс, Осуъл Смит и други известни хора са поддръжници на теорията за Грабването след Скръбта.

Отговор: Този аргумент нищо не доказва. Имало е велики хора, които са били поддръжници и на двете теории.

15. Повечето текстове в НЗ се отнасят до идването на Христос, за да царува.

Отговор: Това не отрича истината за Грабването. Фактът, че в НЗ има много повече текстове, които говорят за рая, отколкото за ада, не отрича неговото съществуване.

16. Църквата няма да понесе гнева на Бога по време на Скръбта, но ще понесе гнева на Антихрист или гнева на Сатана.

Отговор: В Откровението гневът по време на Скръбта е определен шест пъти като *Божия гняв*:

„И друг, трети ангел, ги следваше и казваше със силен глас: Ако някой се поклони на звяра и на неговия образ и приеме белег на челото си или на ръката си, той ще и да пие от виното на *Божия гняв*, което е приготвено чисто в чашата на гнева Му, и ще бъде мъчен с огън и сярва пред светите ангели и пред Агнето“ (14:9, 10).

„И ангелът хвърли сърпа си на земята, обра земното грозде и хвърли обраното в големия лун на *Божия гняв*“ (14:19).

„И видях на небето друго знамение и чудно: седем ангела, които държаша седем изви, които са последните, защото с тях се изчерпва *Божият гняв*“ (15:1).

„И едно от четирите живи съществва даде на седемте ангела седем златни чаши, пълни с *гнева на Бога*, Който живее до вечни векове“ (15:7).

„И чух из храма силен глас, който казваше на седемте ангела: Идете, та излейте на земята седемте чаши на *Божия гняв*“ (16:1).

„И великият град се раздели на три части, и градовете на народите паднаха; и Бог си спомни за великия Вавилон, да му даде чашата с виното от яростния *Си гняв*“ (16:19).

17. Когато Исус казва: „Ида скоро“ (Откр. 22:7, 12, 20), това не означава „ида всеки момент“. По-скоро то означава, че Неговото идване ще бъде внезапно.

Отговор: Това е дискуссионен въпрос. Дори и да означава „внезапно“, все пак остават такива стихове като Евреи 10:37, в които се казва: „Защото още твърде малко време и ще дойде Този, Който има да дойде, и не ще се забави.“

18. Това, което възпира, във 2 Солунци 2:6—8 не е Светият Дух, а римското управление или Божията сила.

Отговор: Това вече е обсъдено в бележките върху този пасаж.

19. По времето на апостолите Христовото пришествие не е могло да бъде очаквано всеки момент, защото както Петър, така и Павел са знаели, че ще умрат (Йоан 21:18, 19; 2 Петр. 1:14, 15; 2 Тим. 4:6).

Отговор: На някои места Павел говори за себе си като за един, който ще бъде жив, когато Господ се върне (1 Сол. 4:15), а на други — като за един, който ще бъде сред онези вярващи, които ще умрат и ще възкръснат (Фил. 3:10, 11). Това отношение е правилно не само за Павел, но и за всеки един от нас. Ние чакаме Господ да дойде в нашия живот, но знаем, че можем да умрем и преди Грабването.

Петър вярва, че краят на всичко е наближил (1 Петр. 4:7), и осъжда онези подизграватели, които отричат Господното пришествие, като казват, че „всичко си стои така, както от началото на създанието“ (2 Петр. 3:4).

20. Господното пришествие не може да стане всеки момент, защото преди това благовестието трябва да стигне до целия свят (Мат. 24:14).

Отговор: Това се отнася до *благовестието на царството* (14 ст.), което ще се проповядва на целия свят през периода на Скръбта. Условиата на

това благовестие са следните: „Повярвай в Господ Исус Христос, и ще се спасиш; и когато Христос дойде, ще влезеш в хилядолетието заедно с Него.“ Това е същият начин на спасение, който и ние проповядваме, но нашият гледа към Грабването. С други думи, ние казваме: „Повярвай в Господ Исус Христос, и ще се спасиш; и когато Исус дойде, ще отидеш в дома на Отца заедно с Него.“

21. Пасажи като тези в Матей 28:19, 20 и Деяния 1:8 ни казват, че благовестието трябва да стигне до „всичките народи“ и до „края на земята“. След като е така, то идването на Господ по времето на апостолите е било невъзможно.

Отговор: В Колосяни 1:6, 23 Павел казва, че „целият свят“ и „всяка твар под небесата“ е чула благовестието. В Римляни 10:18 се казва, че благовестието е стигнало до краищата на света. Ние, разбира се, смятаме, че тук под „краищата на света“ се разбират границите на известния по онова време свят — страните, разположени около Средиземно море.

22. Дългосрочните мисионерски планове на Павел, за които четем в Деяния 18:21; 23:11 и Римляни 15:22—25, 30, 31, показват, че той не е очаквал Господ да дойде в близко бъдеще.

Отговор: Плановете на Павел са били направени според Божията воля (Деян. 18:21; Рим. 1:10; 1 Кор. 4:19). Той е работил така, като че ли Господ няма да дойде, докато той е жив, и ед-

новременно с това е чакал и е бдял, като че ли Той ще дойде всеки момент.

23. Павел говори за „усилни времена“ през последното време (1 Тим. 4:1—3; 2 Тим. 3:1—5). Това предполага наличие на някакъв период от време, през който Господ не може да дойде.

Отговор: Павел също така казва, че тайната на беззаконието вече действа (2 Сол. 2:7), а Йоан казва, че е „последно време“ още по негово време (1 Йоан. 2:18). Тези двама апостоли не виждат тук никакъв проблем, който да направи невъзможна надеждата за непосредственото връщане на Христос.

24. Притчи като тези в Матей 25:14—30 и Лука 19:11—27 предполагат, че преди Господ да се върне, ще мине дълъг период от време. Следователно ранните вярващи не са могли да очакват, че Господ може да се върне всеки момент.

Отговор: Очевидно ранните вярващи не са основавали своето учение на притчи, тъй като са очаквали Грабването (1 Сол. 1:10)! Но независимо от това дългото време, за което се говори в Матей 25:19, е прекалено неопределен израз, за да изключва възможността за непосредственото идване на Христос. Притчата в Лука ни казва, че *царството* няма да се яви веднага (Лука 19:11), но това не изключва възможността *църквата* да бъде грабната всеки момент.

Крайни бележки

- 1) (1:1) И днес все още (или отново) има новозаветно събрание на християни в Солун.
- 2) (1:5) E. W. Rogers, *Concerning the Future*, p. 80.
- 3) (1:6) George Williams, *The Student's Commentary on the Holy Scriptures*, p. 948.
- 4) (1:10) И най-старите, и повечето ръкописи гласят „между всичките повярвали“, което очевидно е и правилният прочит.
- 5) (2:1) William Kelly, *Elements of Prophecy*, p. 253.
- 6) (2:2) В критическия текст е употребена думата „Госпог“ (Kurios). Традиционният прочит „Христос“ (Christos) според ПБКДж и НВПБКДж не е (както в някои други случаи) слабо подкрепен. Тук той е същият, както и в повечето ръкописи. Някои изследователи смятат, че „Денят на Христос“ е термин, който се отнася до последната част на гоненията, които ще започнат едва когато човекът на греха бъде открит. Част от солунските християни погрешно са смятали, че този период вече е започнал. Свързвайки този период с едно събитие след Грабването, Павел мъдро опровергава тази представа.
- 7) (2:3) Някои теолози като Дж. Дуайт Пентекост превеждат думата „*apostasia*“ като „оттегляне“ и я отнасят за самото Грабване. Ако това е така, този стих би бил един необорим довод в подкрепа на теорията за Грабването преди периода на Скръбта.
- 8) (2:3) „Греха“ е прочитът на тази дума в традиционния и повечето други ръкописи, докато критическият текст гласи „беззаконието“, т. е. този човек ще бъде самото въплъщение на греха и на бунта.
- 9) (2:4) Гръцкият предлог (в случая представка) „*anti*“ има както значението на „срещу“, така и значението на „вместо“. И двете значения подхождат на описанието на Антихрист.
- 10) (2:6) В гръцкия текст в 6 ст. е използван определителен член в *среден род*, а в 7 ст. — определителен член и причастие в *мъжки род*.
- 11) (2:6) Rogers, *Future*, p. 65.
- 12) (2:6) Средният род на местоимението, което замества Светия Дух (на гр. ез.), се използва по чисто граматически причини („*пнеума*“ е съществително от *среден род*). Мъжкият род се използва, за да се подчертае Неговата личност.
- 13) (3:5) И двата варианта са правилни преводи на *Christou* (букв. „на Христос“). ПБКДж го превежда като обективен генетив (който приема действието от съществителното, което определя), докато субективният генетив в НВПБКДж подчертава, че именно Христос е Този, Който показва търпение.
- 14) (3:11) Думите в гръцкия текст тук са, както следва: „...като не *ergazomenous* (работели) нищо, а *periergazomenous* (се мотаели или се месели в чужди работи)“.

Библиография

Вж. библиографията в края на Първото послание към солунците.

Пастирските Послания

„Пастирските Послания са играли важна роля в историята на християнската църква и са оправдали напълно включването си в Новозаветния канон. Тяхното най-главно достойнство се състои в съчетаването на здрави практически наставления с теологически истини, което е оказало неоценима помощ на християните както като отделни личности, така и като колектив.“

Доналд Гътри

Въведение

I. Значение на термина „пастирски Послания“

Първото и Второто послание към Тимотей и Посланието към Тит са започнали да се наричат „пастирски Послания“ от началото на XVII век. Това определение може да се окаже колкото полезно, толкова и вредно, в зависимост от това как се разбира.

Ако човек го разбира в смисъл, че Писмата съдържат практически указания за начина, по който да се грижим за Господните овце, тогава то е послужило на целта си.

Но ако човек смята, че това са Послания към Тимотей и Тит, които са назначени за свещеници в църквите в Ефес и Крит (в смисъла на съвременните свещеници), тогава той го разбира съвсем погрешно.

Други версии на ПБКДж съдържат в края на тези Послания небоговдъхновени бележки, които са допринесли за увеличаване на доверието към тази историческа заблуда. Така например в края на Второто послание към Тимотей е добавена следната небоговдъхновена забележка:

„Второто послание към Тимотей, ръкоположен за първи епископ на църквата в Ефес, е било написано в Рим, когато Павел е бил изправен за втори път на разпит пред Нерон.“

В края на Посланието към Тит пък стои следното обяснение:

„То е било написано до Тит, ръкоположен за първи епископ на църквата в Крит, от Никопол, Македония.“

Албърт Барнс, който сам е свещеник и едва ли може да бъде обвинен в пристрастие, изказва следното мнение:

„Няма никакви доказателства, че Тит е бил първият епископ на тази църква, нито че е бил първият, към когото бихме могли с право да приложим титлата „епископ“ в библейския смисъл на тази дума. Дори има положителни доказателства, че той не е бил първият, тъй като с него в тази църква е бил и Павел, а Тит е бил „оставен“, за да довърши започнатото.

Няма и доказателства, че Тит изобищо е бил „епископ“ в тази църква в прелатския смисъл на тази дума или дори че се е установил като пастор.

Тези допълнения са толкова лишени от всякаква достоверност и толкова пълни с грешки, че е крайно време да бъдат премахнати от следващите издания на Библията. Те не са част от боговдъхновените Писания, а са част от „бележки и коментари“ и непрекъснато допринасят в някаква малка, а може би и голяма степен за увековечаване на заблудата. Мнението, че Тимотей и Тит са били „епископи прелати“ — единият в Ефес, а другият в Крит — се основава много повече на тези излишни забележки, отколкото на каквото и да било друго, казано в самите послания. Да, наистина в Посланията

няма никакви доказателства за това и ако тези добавки бъдат премахнати, нито един човек няма изобицо да предположи, че те са имали такава служба на основание само на Новия Завет.⁴¹

За щастие тези забележки са махнати вече от съвременните Версии на НЗ, но заблудата, за чието разпространение те са спомогнали, умира трудно.

Тимотей и Тит са били изпратени от апостол Павел в църквите с временни мисии, за да наставят вярващите и да ги предупредят за опасността от лъжеучители.

И тъй като, общо взето, всички библейски изследователи са еднородни, че тези три Писма са написани през *един и същ* период и от *една и съща* ръка, ние ще разгледаме тяхното авторство и автентичност заедно.

II. Авторство на пастирските Послания

До 1804 г., когато Шмид за пръв път отхвърля авторството на Павел върху тези Послания, цялата църква и дори невярващите са ги приемали като автентични Писма на великия апостол.

Оттогава досега все по-често тези книги се класифицират като „фалшиви“, макар и „благочестиви“ (сякаш измамата може да върви заедно с истинското благочестие!). Повечето либерални и някои консервативни изследователи трудно приемат, че тези книги наистина са написани от Павел или *изцяло* от него. И тъй като те съдържат много важни наставления върху ръководството на една църква и групи важни докрини — *включително и предупреждения срещу еретиците и неверието в последните дни* — ние смятаме, че е необходимо да дадем повече подробности за автентичността на тези Послания в сравнение с всички останали Послания с изключение на 2 Петрово.

III. Външни доказателства

Външните доказателства за пастирските Послания са много силни. Всъщност, ако те бяха единственият критерий за тяхното приемане или отхвърляне, нямаше да има никакво съмнение в авторството им.

Първият известен автор, който е цитирал тези Послания пряко, е Иреней. Тертулиан и Климент от Александрия също са признали авторството на Павел, както и Мураторианският канон. Сред по-ранните отци, които изглежда са познавали Писмата, се срещат имената на Поликарп и Климент от Рим.

Според Тертулиан Маркион не е включил тези три Книги в своя „канон“. Това може би не е толкова израз на съмнение в тяхната автентичност, колкото неодобрение на тяхното *съдържание*. Маркион е точно такъв култов водач, който би се разгразнил от острите нападки на Павел срещу зараждащия се гностицизъм (вж. въвеждането към Колосяните), които се срещат и в пастирските Послания. Пасажите, които този антисемитски еретик е могъл да не хареса, включват 1 Тимотей 1:8; 4:3; 6:20 и 2 Тимотей 3:16, 17.

IV. Вътрешни доказателства

Почти всички нападки срещу авторството на Павел по отношение на пастирските Послания се основават на измислени свидетелства за обратното, съдържани се в самите Писма.

Привеждат се три групи от „доказателства“: исторически, църковни и езикови. Ние ще ги разгледаме накратко и ще обясним всеки един от тези проблеми.

Исторически проблем. Има няколко събития и лица, които не могат да си намерят място в Деянията или в информацията, която имаме за служението на Павел от другите Послания. Оставянето на болния Трофим в Милит и наметало-

то и книгите в Троица не се вместват в известните му пътувания.

Този аргумент лесно може да бъде обогатен. Да, истина е, че тези подробности не съвпадат с Деянията, но това не е и *необходимо*. Текстът във Филипяни предполага, че Павел е очаквал да бъде освободен, а християнското предание разказва, че той наистина е бил освободен и е служил в продължение на няколко години, преди да бъде затворен отново и обезглавен. Следователно назованите събития, приятели и врагове в пастирските Послания са от този период на мисионерска работа *между* двете затваряния.

Църковен проблем. Казва се, че темата за организацията на църквата е прекалено късен проблем, за да може Павел да се занимава с него — всъщност той се е появил едва през втори век. Да, така е. Въпросът за епископите, старейшините и дяконите наистина се обсъжда в тези Послания, но няма никакви доказателства, които да говорят, че това са „монархичният“ тип епископи от втори и следващите векове. Всъщност текстът във Филипяни 1:1, което е едно по-ранно Послание, говори за няколко епископи (или надзиратели) в една църква, а не за един епископ, който да надзирава цялата църква, а още по-малко за един епископ, който да надзирава няколко църкви, което е едно още по-късно явление. Освен това в Посланията към Тимотей и Тим думите „старейшини“ (или „дякони“*) и „епископи“ (или „надзорници“**) са взаимозаменяеми, докато в по-късната християнска църква — като се започне от втори век благодарение на твърдата упоритост на Игнатий — един „епископ“ е бил избран като „презвитер“ над всички останали.

По този начин става ясно, че основното учение за църковните водачи трябва

да се базира на *апостолския* век, а не на втори век.

Езиков проблем. Най-силните напънки се опират на разликата в стила и речниковия състав между тези три Писма и другите десет, които ние приемаме като Павлови. Освен че тук не се срещат някои от любимите думи и изрази на Павел, има и много думи, които изобщо не са използвани в другите му Писма (36% нови думи). Създадена е цяла статистическа методология, която има за цел да „докаже“, че Павел „не би могъл“ да е автор на тези Писма. (Същият метод е бил използван във връзка със стихотворения на Шекспир, довеждайки до сходни резултати.)

Добре е да се признае, че в тази област *наистина има проблеми*. Поне веднъж теориите не се базират почти напълно на предубеждения срещу неприятна библейска доктрина. (Но трябва да кажем, че отстъпниците от по-късно време, които се изобличават в пастирските Послания, звучат изненадващо подобно на някои от самите изследователи, които настояват, че Павел не е техният автор.)

Нека най-напред обаче да припомним, че това са Писма на един стар човек, който е изправен пред лицето на смъртта — човек, който е преживявал все по-дълги пътешествия и се е сдобивал с все повече нови приятели, откакто е излязъл от затвора за първи път (Второто послание към Тимотей е написано по време на втория престой на Павел в затвора). Всеки човек обогатява своя речник с напредването на възрастта, четенето на книги, пътуванията и срещите с нови хора.

Второ, трябва да разберем, че темите на тези Писма — служителите, етиката и отстъплението в църквата — автоматично налагат използването на нови думи.

Освен това тези Послания са прекалено къси за вярно прилагане на статистическия метод. Може би най-многозначи-

* Бел. на прев.

** Бел. на прев.

мелният факт е това, че 80% от ново-заветните гуми, които се срещат само в пастирските Послания, се срещат и в СЗ на гръцки език (LXX), както казва Гътри в своето *Въведение*. Тъй като Павел е извършвал своето служение на гръцки език, очевидно той е познавал Старозаветните Писания на този език много добре, също както и еврейския оригинал. Накратко, тези гуми, за които се вярва, че са използвани от Павел, са били най-малкото част от неговия „опознавателен речник“. Църковните отци, които са използвали гръцкия език като свой всекидневен език, не са забелязали никакъв проблем във връзка с авторството на Павел върху пастирските Послания. (Фактът, че някои от тях са *имали* такъв проблем във връзка с авторството на Посланието към евреите, показва, че те не са били безразлични към стила на автора.)

Когато съберем заедно всички отговори на противните аргументи и особено когато вземем предвид древното и универсално приемане на тези Писма от ортодоксалните вярващи като Писма, написани от ръката на Павел, ние също можем да ги приемем като такива с чиста съвест. Всъщност високо *етичното* съдържание на тези Послания изключва всякаква възможност за фалшификация — било то „благочестива“ или каквато и да било друга. Това е Божието боговдъхновено слово (2 Тим. 3:16, 17), предадено ни чрез апостол Павел.

V. Историческа обстановка и теми на пастирските Послания

Откровено казано, нямаме много данни за обстановката от периода на живота на Павел, който включват тези Послания. Най-доброто, което можем да направим, е да разгледаме биографичните данни, които се намират в самите Писма, а те не са много пълни.

Има няколко гуми и теми, които се срещат често в тези Писма. Те ни дават възможност да надникнем в темите, ко-

ито все повече са вълнували ума на Павел с приближаването на края на неговото служение.

Една от тези характерни гуми е думата „*вяра*“. С увеличаването на опасността от отстъпление Павел се опитва да подчертае големия обем на християнското учение, предадено на светиите. Той описва различни отношения, които хората са взимали или ще взимат спрямо вярата.

1. Някои са претърпели корабкрушение спрямо вярата (1 Тим. 1:19).
2. Някои ще отпаднат от вярата (1 Тим. 4:1).
3. Някои ще се отрекат от вярата (1 Тим. 5:8).
4. Някои ще се отметнат от първата си вяра (1 Тим. 5:12).
5. Някои ще се отстранят от вярата (1 Тим 6:10).
6. Някои са се отклонили от вярата (1 Тим. 6:21).

Ясно свързан с това е и изразът „*здраво учение*“. Тук „здраво“ означава нещо повече от правилно или ортодоксално. То означава „здравословно“ или „даващо здраве“. Това е дума, от която произлиза думата „хигиена“. Тук, разбира се, става въпрос за духовна хигиена или чистота. Обърнете внимание на следните изрази:

„здравото учение“ (1 Тим. 1:10; 2 Тим. 4:3; Тим 1:9; 2:1)

„здравите гуми“ (1 Тим. 6:3)

„здррави във вярата“ (Тим 1:13; 2:2)

„здраво... говорене“ (Тим 2:8)

Думата „*свест*“ се споменава шест пъти, както следва:

1 Тимотей 1:5, 19; 3:9; 4:2

2 Тимотей 1:3

Тим 1:15

*Благочестие*то се подчертава като практическо доказателство за здравината на учението на отделния вярващ — 1 Тимотей 2:2, 10; 3:16; 4:7, 8; 5:4; 6:3, 5, 11; 2 Тимотей 3:5 (само външното благочестие); 3:12; Тим 1:1; 2:12.

Целомъдрието и благоразумието са качества, за които Павел смята, че трябва да се култивират от неговите млади съработници — 1 Тим. 2:9, 15; 5:6, 8; 2 Тим. 3:2, 11; Тим 1:8; 2:2, 4, 6, 12.

Трябва да отбележим също и многото „добри“ неща, които апостолът споменава:

- „добра съвест“ (1 Тим. 1:5, 19)
- „законът е добър“ (1 Тим. 1:8)
- „доброто войнстване“ (1 Тим. 1:18)
- „молби, молитви, прошения.... Това е добро“ (1 Тим. 2:1, 3)
- „добри дела“ (1 Тим. 2:10; 3:1; 5:10, 25; 6:18; 2 Тим. 2:21; 3:17; Тим 1:16; 2:7, 14; 3:1, 8, 14)
- „добро поведение“ (1 Тим. 3:2)
- „добро свидетелство“ (1 Тим. 3:7)
- „добро положение“ (1 Тим. 3:13)
- „всяко нещо, създадено от Бога, е добро“ (1 Тим. 4:4)
- „добър служител“ (1 Тим. 4:6)
- „доброто учение“ (1 Тим. 4:6)
- благочестието е добро (1 Тим. 5:4)
- „доброто войнстване на вярата“ (1 Тим. 6:12; 2 Тим. 4:7)
- „добрата изповед“ (1 Тим. 6:13)
- „добра основа“ (6:19)
- „добро нещо“ (2 Тим. 1:14; Тим 2:3; 3:8)
- „добър войник“ (2 Тим. 2:3)
- добри човеци (Тим 1:8; 2:5)

„добра вяност“ (Тим 2:10)

Едно последно интересно изследване засяга медицинските термини, които се срещат в тези Послания. Според някои това отразява факта, че по това време д-р Лука е бил близък приятел на Павел.

Ние вече споменахме, че думата „здрав“ означава „даващ здраве“ и се използва като определение на учението, думите, говоренето и вярата.

В 1 Тимотей 4:2 Павел говори за съвест, която е прегоряла. „Прегоряла“ означава „обгорена с нажежен инструмент“.

Изразът „болничава охота за разисквания и препирни“ говори за болест и по-конкретно за умствено разстройство (1 Тим. 6:4).

Думата „рак“ във 2 Тимотей 2:17 е преведена като „гангрена“ в РИ (която произхожда от гръцката дума).

Изразът „ги сърбят ушите“ (2 Тим. 4:3) е последният израз, използван от Павел в диагностицирането на тези болести от последните дни.

Като имаме това знание за историческата обстановка, нека сега се обърнем към Първото писмо до Тимотей и нека проследим неговото съдържание стих по стих.

Първото послание на апостол Павел към Тимотей

„Това Послание трябва да послужи на Тимотей като документ, който доказва правото му да работи като представител на апостола. Затова и голяма част от Посланието е посветена пряко на личния живот и дейност на самия Тимотей.“

Д. Едмънд Хибърт

Въведение

I. Уникално място в канона

Онези, които са готови да отнемат на църквата пастирските Послания, като отричат тяхната автентичност като Писма на великия апостол Павел, нанасят голяма вреда на вярата. Ние подозираме, че за тях главният проблем се състои не толкова в така наречения „не-Павлов речников състав“, колкото в *напълно* Павловия начин, по който думите често пъти се съчетават! Точно тези думи осъждат предварително нещата, които тези хора вършат или проповядват.

Истината, красотата и духовната сила на Първото послание към Тимотей достигат до всеки, който размишлява без никакви предварителни предубеждения. Всъщност много от хората, които отхвърлят авторството на Павел, чувстват това толкова силно, че са принудени да предположат, че части от *истински* Павлови Писма са били вмъкнати в уж фалшивото прекрасно произведение на Павел! Така например скептично настроеният френски критик от миналия век Ернст Ренан казва следното: „Някои пасажи от тези писма са толкова красиви, че ние не можем да не се запитаме дали фалшификаторът не е имал в ръцете си автентични Павлови бележки, които да е вмъкнал в своето апокрифно произведение.“¹

Колко по-просто би било обаче да се приеме това почти универсално учение на църквата от най-ранните времена и че това са *изцяло* „автентични Павлови Писма“!

Първото послание към Тимотей съдържа едно много важно откровение върху реда в църквата, служението на жените и църковните служители. Съвсем ясно се посочва как трябва да живее Божият човек на основание на един модел *par excellence* — самият Павел.

II. Авторство

За информация по този въпрос погледнете въведението към пастирските Послания.

III. Датиране

Почти всички консервативни изследователи са единодушни, че Първото послание към Тимотей е първото написано пастирско Послание. Скоро след него е било написано Посланието към Тит и най-накрая — точно преди смъртта на Павел — е било написано и Второто послание към Тимотей. Ако Павел е бил освободен от домашен арест през 61 г. пр. Хр., което е направило възможно неговите пътувания, то тогава можем да предположим, че Писмото е било написано някъде в периода между 64 и 66 година вероятно от Гърция.

IV. Историческа обстановка и теми

Темата на Първото писмо до Тимотей е заявена съвсем ясно в 3:14, 15:

„Надявам се скоро да дойда при теб; но това ти пиша, в случай че закъснея, за да знаеш как трябва да се обхождат хората в Божия дом, който е църква на живия Бог, стълб и подпорка на истината.“

Павел тук заявява съвсем просто, че има норми на поведение за Божията църква и че той пише на Тимотей, за да го запознае с тази норма.

Не е достатъчно да кажеш на едно дете, което не се държи добре: „Дръж се прилично!“, ако детето не знае какво означава да се държи прилично. То най-напред трябва да бъде научено кое поведение е добро. Първото писмо на апостол

Павел до Тимотей обяснява точно това на Божието дете, което е в Божията църква.

Един общ поглед върху отделните глави ще подкрепи темата, която току-що очертахме. Втора глава ни показва какво е това поведение по отношение на общите молитви и поведението на жените на обществени места. Трета глава изброява изискванията спрямо онези, които ще заемат отговорни и водещи места в събранието. Пета глава посочва отговорността на събранието към вдовиците.

Схема на изложението

- I. Поздрав (1:1, 2)
- II. Поръчението на Павел към Тимотей (1:3—20)
  - A. Заръката на Павел към Тимотей да спре говоренето на лъжеучителите (1:3—11)
  - B. Благодарение за истинската Божия благодат (1:12—17)
  - V. Повторение на поръчението към Тимотей (1:18—20)
- III. Наставления във връзка с живота на църквата (2:1—3:16)
  - A. Относно молитвата (2:1—7)
  - B. Относно мъжете и жените (2:8—15)
  - V. Относно старейшините и дяконите (3:1—13)
  - Г. Относно поведението в църквата (3:14—16)

IV. Отстъплението в църквата (4:1—16)

- A. Предупреждение срещу неизбежното отстъпление (4:1—5)
- B. Положителни наставления предвид неизбежното отстъпление (4:6—16)
- V. Конкретни наставления за различните групи вярващи (5:1—6:2)
  - A. Наставления към различните възрастови групи (5:1, 2)
  - B. Наставления към вдовиците (5:3—16)
  - V. Наставления към старейшините (5:17—25)
  - Г. Наставления към слугите и господарите (6:1, 2)
- VI. Лъжеучителите и любовта към парите (6:3—10)
- VII. Заключителни заръки към Тимотей (6:11—21)

Коментар

I. Поздрав (1:1, 2)

1:1 Най-напред Павел представя себе си като апостол на Исус Христос. Апостол означава „изпратен“, следователно тук Павел просто казва, че е бил определен от Бога за мисионерска работа. Ав-

торството на Павел е „по заповед на Бога, нашия Спасител, и на Христа Исуса, нашата надежда“. Това подчертава факта, че Павел не си е избрал това служение като начин да си изкарва прехраната, нито пък е бил назначен на него от човеци. Той е получил определен призив от Бога да проповядва, да поучава и да страда. В този стих Бог Отец е наречен „нашия Спасител“. Обикновено в НЗ

Господ Исус се нарича Спасител. Но тук няма противоречие. Бог е **Спасител** на хората в смисъл, че Той желае тяхното спасение, че е изпратил Своя Син, за да извърши делото на изкуплението, и че дава вечен живот на всички, които приемат Господ Исус чрез вяра. Христос е Спасителят в смисъл, че именно Той е отишъл на кръста и е извършил делото, което е било необходимо, за да може Бог праведно да спасява безбожните грешници.

Господ Исус тук е наречен „**нашата надежда**“. Това ни напомня за текста в Колосяни 1:27: „...Христос във вас, надеждата на славата.“ Нашата единствена надежда да стигнем до небето се намира в Личността и делото на Господ Исус. Всъщност всички светли перспективи, които ни се представят в Библията, са наши само във връзка с Христос Исус.

Обърнете също така внимание на текстовете в Ефесяни 2:14, където Христос е нашият мир, и в Колосяни 3:4, където Той е нашият живот. Христос е нашият мир, защото е разрешил проблема с греховете ни в миналото. Христос е нашият живот, защото разрешава проблема със снабдяването ни със сила сега. И Христос е нашата надежда, защото ще разреши проблема с окончателното ни избавление в бъдеще.

1:2 Писмото е адресирано до **Тимотей**, който е описан като **истинско дете във вярата** (т. е. в царството на вярата). Това би могло да показва, че Тимотей е бил спасен чрез апостола може би по време на първото посещение на Павел в Листра (Деян. 14:6—20). Но общото впечатление от Деянията е, че Тимотей вече е бил ученик, когато Павел го е видял за пръв път (Деян. 16:1, 2). В този случай изразът „**истинското ми чадо във вярата**“ означава, че Тимотей показва същите духовни и морални качества като Павел. В този смисъл той е **истински** потомък на апостола, защото има същия характер.

Сток казва така: „*Щастлив е онзи млад християнски работник, който има такъв водач, и щастлив е онзи християнски водач, чийто „колчан“ е пълен с такива „истински“ деца!*“

Обикновеният поздрав в Новозаветните Писма е „**благодат и мир**“. В Първото и Второто послание до Тимотей, в Посланието до Тит и в Първото послание на Йоан този поздрав е разширен и съдържа още една дума: „**благодат, милост, мир**“. Всички по-късни Писма са написани до отделили хора, а не до цели църкви, което обяснява добавянето на думата „**милост**“.

Благодатта означава всички божествени запаси, необходими за християнския живот и служение. **Милостта** говори за съчувствената Божия грижа и защита на онзи, който се намира в нужда и е в опасност от падане. **Мирът** означава вътрешно спокойствие, което идва от това, че човек се опира на Господа. И трите благословения идват от **Бога, нашия Отец, и Господ Исус Христос**. В този стих божествеността на Христос се подрабзира от това, че Павел говори за Него като за равен с Отец. Изразът „**Христа Исуса, нашия Господ**“ подчертава факта, че Христос е Господ. И докато думата „**Спасител**“ се среща двадесет и четири пъти в НЗ, думата „**Господ**“ се среща петстотин двадесет и два пъти. Всеки един от нас може да си направи лични заключения от тези важни статистически данни.

II. Поръчението на Павел към Тимотей (1:3—20)

1:3 Вероятно след първото затваряне на Павел в Рим той е посетил Ефес с Тимотей. Преди да отиде в Македония, апостолът очевидно е наставил Тимотей да остане за известно време в Ефес, за да проповядва Божието слово и да предупреди вярващите за опасността от лъжливите учители. От Македония Павел явно е тръгнал на юг към Коринт, откъдето може би е написал и това първо

Писмо до Тимотей. В 3 ст. апостолът всъщност казва: „**Също както** преди това те помолух да останеш в Ефес, **когато отивах в Македония**, така и сега ти повтарям тази заръка.“ Тези думи не означаваат, че Тимотей е бил назначен за пастор на църквата в Ефес. За такова нещо няма и намек в пасажа. Това по-скоро означава, че Тимотей е бил изпратен там с една временна мисия, за да предупреди някои мъже в събранието да не **предават** учения, които или се противопоставят на християнската вяра, или прибавят нещо към нея. Главните лъжливи учения в случая са законничеството и гностицизмът. Освен това Павел казва на Тимотей, че дори и да бъде изкушен да избяга от тази работа, той трябва да продължи да я върши.

1:4 Апостолът също така увещава Тимотей да заръча на тези мъже да не се занимават с **басни и безкрайни родословия**. Не ни е възможно да знаем за какви точно **басни** и **родословия** става въпрос тук. Някои ги свързват с легенди, които са произлезли сред юдейските водачи. Други смятат, че те се отнасят до митове и родословия на гностиците. Интересно е да се отбележи, че днешните лъжливи култове носят същите отличителни белези. Във връзка с основателите на лъжливите религии са се появили десетки странни и измислени истории, в които родословията заемат важно място, като например в мормонизма.

Тези безсмислени приказки служат само да предизвикват спорове и съмнения в умовете на хората. Те не способстват с нищо за **Божията наредба, която е чрез вяра**. Целият план на изкуплението е създаден от Бога не за да предизвиква **спорове**, а за да вдъхне **вяра** в сърцата на хората. Мъже в ефеското събрание не трябва да се посвещават на такива глупави неща като **басни и родословия**, а да се отдават на великите истини на християнската вяра, които ще подействат като благословение на хората и ще вдъхнат **вяра** вместо съмнения.

1:5 Може би най-важното нещо, което трябва да разберем от този стих, е фактът, че това **поръчение** не се отнася до Мойсеевия закон или десетте Божии заповеди, а до **заръчаното** в 3 и 4 стих. Това се вижда съвсем ясно в НВПБКДж: „**А целта на тази заповед е любов...**“ Павел казва, че целта на поръчението, което току-що е дал на Тимотей, е не да предизвика обикновена религиозност, а **любов от чисто сърце, добра съвест и нелицемерна вяра**. Това е резултатът винаги, когато се проповядва Божията благодат.

Любовта несъмнено включва любовта към Бога, любовта към другите вярващи и любовта към света като цяло. Тя трябва да извира от **чисто сърце**. Ако животът на един човек не е чист, тогава от него едва ли може да произлезе истинската християнска любов. Тази любов трябва също така да бъде страничният продукт на **добра съвест, тоест съвест**, която е лишена от съблазън спрямо Бога и спрямо човеците. И последно, тази любов трябва да бъде резултат от **нелицемерна вяра**, тоест вяра, която не е маска.

Лъжеученията никога не могат да предизвикат това, което Павел изброява и което, без никакво съмнение, никога не може да гоиде в резултат на басни и безкрайни родословия! Само учението на Божията благодат може да произведе **чисто сърце, добра съвест, нелицемерна вяра** и да доведе до **любов**.

5 ст. ни казва как да изпитваме всяко истинско учение, а именно — като проверим дали то води до тези резултати.

1:6 Има обаче някои, които **са се отклонили** от тези неща: **отклонили** са се от чистото сърце, добрата съвест и нелицемерната вяра. Изразът „**не улучиха целта**“ може да означава или че тези хора не са се целили правилно, или че не са уцелили където трябва. Без съмнение тук е правилно първото значение. Въпросните мъже дори не са се опитвали да достигнат тези неща; те изобщо не са

се целили в тях; тяхната цел е била съвсем различна. В резултат на това те са се **отклонили в празнословие**. Тяхното проповядване е било безцелно; то не е водело доникъде; изобщо не е успяло да направи хората светни.

В това Послание Павел често използва местоимението „**някои**“. По времето, когато той пише Първото писмо до Тимотеи, лъжеучителите са представлявали малцинство в църквата. Когато стигнем до Второто послание към Тимотеи, ще видим, че гумата „някои“ вече не се среща толкова често. Равновесието на силата се е променило. Отстъплението е станало много по-често явление. Малцинството е станало мнозинство.

1:7 Лъжеучителите, за които се говори в предходните стихове, са юдеисти, които се стремят да смесят юдеизма с християнството, или закона с благодатта. Те твърдят, че вярата в Христос не е достатъчна за спасението. Според тях човек или трябва да бъде обрязан, или да спазва Мойсеевия закон по някакъв друг начин. Тяхното учение е, че нормата на живот за вярващия е законът.

Това лъжеучение присъства в християнството през цялата история на църквата. То представлява оная язва, която почти е успяла да разяре и днешното християнство. Сега то казва, че макар вярата в Христос да е необходима за спасението, човек също така трябва да се кръсти, или да членува в определена църква, или да пази закона, или да изкупи греха си, или да дава десятък, или да прави някакво друго „добро дело“. Проповедниците на този съвременен тип законничество не разбират, че спасението е изцело чрез вяра в Христос без никакви дела по закона. Те не съзнават, че добрите дела са *следствие* от спасението, а не причината, за да бъде спасен човек. Човек не става християнин, като върши тези добри дела, а върши тези добри дела, защото е християнин. Те не виждат, че Христос, а не законът, е норма-

та на живота за вярващия. Те не проумяват, че човек не може да бъде под закон, без едновременно с това да бъде и под проклятие. Законът осъжда на смърт всеки, който не успее да спази неговите светни заповеди. И тъй като нито един човек не може да се подчини на закона съвършено, всички хора са осъдени на смърт. Христос обаче е освободил вярващите от проклятието на закона, като е станал проклет вместо тях.

За това апостолът казва за тези самозвани **закоуучители**, че те не разбират **нищо какво** говорят, **нищо какво** твърдят толкова уверено. Те не могат да говорят разумно за закона, тъй като не разбират нито целта, поради която е бил даден, нито връзката му с вярващия.

1:8 Павел съвсем ясно казва, че законът е добър: „Тъй щото законът е свят и заповедта свята, праведна и добра“ (Рим. 7:12). Но той трябва да се употребява **законно**. Той никога не е бил даден като средство за спасение (Деян. 13:39; Рим. 3:20; Гал. 2:16, 21; 3:11). Законната употреба на **закона** е да бъде използван така в проповядването и обучението, че да произведе изобличение за грях. Той не трябва да се представя нито като средство за спасение, нито като норма на живот.

Гай Кинг посочва, че трите урока, на които законът ни учи, са следните: „Ние трябва. Ние нямаме. Ние не можем.“ Когато законът е изпълнил целта си в живота на един грешник, тогава този човек наистина е готов да извика към Бога: „Господи, спаси ме по Своята благодат!“² Онези, които проповядват, че законът има съществено значение за спасението или за освещението, не са последователни. Те казват, че ако един християнин наруши закона, той не трябва да бъде осъден на смърт. По този начин се подкопава авторитетът на закона. Законът без наказание не е нищо друго освен един добър съвет.

1:9 **Законът не се налага за праведния човек**. Ако един човек е праведен, той

няма нужда от закон. Това важи и за християнина. Когато християнинът е спасен по Божията благодат, той няма нужда да бъде поставян под десетте Божии заповеди, за да може да живее свят живот. Не страхът от наказание кара един християнин да живее благочестиво, а любовта към Спасителя, Който е умрял за него на Голгота.

По-нататък апостолът описва хората, за които е бил даден законът. Много изследователи на Библията посочват, че между това описание и десетте Божии заповеди съществува тясна връзка. Десетте заповеди се разделят на две части: първите четири са свързани с гръла на човека към Бога (благочестие-то), докато останалите шест са посветени на гръла на човека към неговия ближък (праведността). Следните думи съответстват на първата част на десетте заповеди: „...за беззаконните и непокорните, за нечестивите и грешните...“ Изразът „за човекоубийците“ е свързан с шестата заповед: „Не убивай.“ Тук под „човекоубийци“ се разбира хора, които извършват не случайно, а преднамерено убийство.

1:10 Думите „...за блудниците, мъже-ложниците...“ описват безнравствените хетеро- и хомосексуалисти. Тук те са свързани със седмата заповед: „Не прелюбодействай.“ Изразът „...за търгувачите с роби...“ се отнася до осмата заповед: „Не кради.“ „...Лъжците, клънещите се в лъжа...“ (шли клетвопрестъпниците) ни напомнят за деветата заповед: „Не свидетелствай против ближния си лъжливо свидетелство.“

Последните думи „...и за всичко друго, което е противно на здравето учение...“ не са свързани пряко с десетата заповед, а като че ли включват и обобщават всичките десет заповеди.

1:11 Връзката между този и предходните стихове е трудно да се определи. Той би могъл да означава, че здравето учение, за което се говори в 10 ст., е спо-

рег **благовестието**. Също така той би могъл да означава, че всичко, което Павел казва в пасажа от 8 до 10 ст. за закона, е в съвършено съответствие с **благовестието**, което той проповядва. Или той би могъл също така да означава, че всичко, което Павел казва в пасажа от 3 до 10 ст. във връзка с лъжеучителите, е в съгласие с **евангелското** послание. И макар че благовестието наистина е **славно**, ударението тук може би пада върху факта, че то говори по един чуден начин за **славата** (буквален превод на „славното“) на **Бога**. То ни казва как Същият Този Бог, Който е свят, праведен и справедлив, е и Бог на благодатта, милостта и любовта. Неговата любов е осигурила това, което Неговата святост изисква. Така онези, които приемат Господ Исус, получават сега вечен живот.

Това именно е **благовестието...**, което е било **поверено** на апостола. Неговата сърцевина е прославеният Господ Исус Христос. То казва на хората, че Той е не само Спасител, но и Господ.

Б. Благодарение за истинската Божия благодат (1:12—17)

1:12 В предишния пасаж Павел описва лъжеучителите, които се стремят да наложат закона на вярващите в Ефес. Сега той си спомня за своето лично обръщение, което е станало не чрез спазване на закона, а по Божията благодат. Апостолът не е бил праведен човек, а главният грешник. Пасажът от 12 до 17 ст. илюстрира законната употреба на закона от гледна точка на личния опит на Павел. Законът не е бил за него начин за спасение, а средство за изобличение.

Най-напред Павел изразява своето благодарение към **Христос Исус** за Неговата благодат, която му е дала сила. Апостолът поставя ударението не върху онова, което Савел от Тарс е направил за Господа, а върху това, което Господ е направил за него. Той никога не е престанал да се удивлява на чудото, че Господ

Исус не само го е спасил, но го е **счел** и за **верен**, като го е поставил на това служение. Законът никога не би могъл да покаже такава благодат. По-скоро неговите безпощадни условия щяха да осъдят грешния Павел на смърт.

1:13 Фактът, че Павел е нарушил десетте Божии заповеди преди своето обръщение, става явен от този стих. Тук апостолът говори за себе си като за един, който **преди това** е бил „**хулител, гонител и пакостник**“. Като **хулител** Павел е говорил зло по адрес на християните и техния Водач — Исус. Като **гонител** той се е опитвал да изпрати християните на смърт, тъй като е смятал, че тази нова секта представлява голяма заплаха за юдеизма. Когато е осъществявал своя зъл план, той се е отдавал с радост на **пакостни**, насилнически и яростни действия срещу вярващите. И макар че на английски език това не е толкова явно, тези три думи изразяват възходяща градация на злината: **хулител, гонител и безсрамник***. Първият грях е грях, който засяга само говоренето. Вторият описва страданията, причинени на другите заради техните религиозни вярвания. А третият съдържа идея за жестокост и злоупотреба.

Но въпреки това Павел е **придобил милост**. Той не е получил наказанието, което е заслужавал, **защото е извършил това като невеж в неверие**. Когато е преследвал християните, Павел е мислел, че служи на Бога. И тъй като религията на неговите бащи е проповядвала поклонението на истинския Бог, единственото заключение, което той е могъл да направи, е, че християнската вяра се протипоставя на Йехова от СЗ. И тогава с цялата си ревност и енергия, които е притежавал, той се е опитал да защити честта на Бога, като е убивал християните.

* На английски *blasphemer, persecutor and insolent*. — Бел. на прев.

Много хора казват, че ревността и искреността са много важни неща пред Бога. Но примерът на Павел показва, че само ревността не е достатъчна. Дори можем да кажем, че ако човек греши, неговата ревност само задълбочава грешката му. Колкото по-ревностен е той, толкова по-голяма вреда нанася!

1:14 Павел не само е избегнал наказанието, което е заслужавал (което е милост), но е и получил **изобилна милост**, която не е заслужвал (което е **благодат**). Там, където се е умножил грехът, много повече се е умножила благодатта (Рим. 5:20).

Фактът, че **благодатта** на Господа не е била гадена на Павел напразно, се вижда от израза „**с вяра и любов в Христа Исуса**“. Излятата върху Павел благодат е била съчетана с **вяра и любов в Христос Исус**. Това, разбира се, би могло да означава, че Господ е Източникът както на благодатта, така и на вярата и любовта. Но като че ли стихът става по-ясен, когато погледнем на него от друг ъгъл, а именно — че Павел не е отхвърлил Божията благодат, а че е откликнал на нея, като се е доверил на Господ Исус и като е възлюбил Благословения, Когото преди това е мразил.

1:15 Това е първото от петте споменавания на израза „вярно е това слово“ в пастирските Послания. **Това слово** наистина е **вярно**, защото е словото на Един Бог, Който не може нито да лъже, нито да греши. Хората могат да си позволят да приемат това твърдение с пълно доверие. Би било неразумно и глупаво да не го приемат. Това слово „**заслужава пълно приемане**“, защото се отнася до всички, тъй като казва това, което Бог е направил за всички и изпраща дара на спасението на всички.

Наименованието **Христос Исус** подчертава божествеността на нашия Господ. Този, Който е слязъл от небето на земята, е най-напред **Бог (Христос)** и след това **Човек (Исус)**. Предварителното съществуване на Спасителя се загат-

ва в думите „**дойде на света**“. Витлеем не е мястото, където Христос Исус е започнал Своето съществуване. Христос Исус е обитавал заедно с Бог Отец през цялата вечност, но е дошъл в света като Човек с една специална мисия. Дори и календарът подкрепя факта за Неговото идване: ние говорим за нашето време като за 19__ сл. Хр., т. е. за годината на нашия Господ 19___. Защо е дошъл Христос Исус? **За да спаси грешниците**. Той не е дошъл, за да спаси добрите хора (защото такива не е имало). Нищо пък е дошъл, за да спаси онези, които са спазвали закона съвършено (защото и такива не е имало).

Тук ние идваме до главното в различие между истинското християнство и всички останали учения. Лъжливите религии учат човека, че той може да бъде нещо или да направи нещо, което да спечели Божието благоволение. Евангелието казва на човека, че той е грешник, че е загубен, че сам не може да се спаси и че единственият начин, по който той може да стигне до небето, е чрез заместителната жертва на Господ Исус на кръста. Религиите казват на човека точно това, което той желае да чуе, а именно — че може по някакъв начин да допринесе за своето спасение. Но благовестията твърди, че цялата слава за делото на спасението принадлежи само на Христос, че човекът не прави нищо друго, освен да греша, и че Господ Исус е единственият Извършител на цялото спасение.

Така Божият Дух довежда Павел до момента, в който той осъзнава, че е **главният грешник**, или — според някои други версии на Библията — „**първият измежду грешниците**“. Дори и да не е главният грешник, Павел сигурно е един от тези, които се намират в първата редица. Забележете, че титлата „**главният грешник**“ не е дадена на човек, всецяло отпаден на идолопоклонство или разпътство, а на един дълбоко религиозен човек — човек, който е израсъл в ор-

тодоксално юдейско семейство! Грехът на Савел е бил доктринален. Той не е приемал Божието слово относно Личността и делото на Господ Исус Христос. Отхвърлянето на Божия Син е най-големият от всички грехове.

Забележете също, че апостолът казва „**от когото главният съм аз**“: той не казва „**бях**“, а „**съм**“. Често пъти най-благочестивите светии съзнават най-силно своята греховност.

В 1 Коринтяни 15:9 (написано около 57 г. сл. Хр.) Павел нарича себе си „най-нищожният от апостолите“. По-нататък в Ефесяни 3:8 (написано около 60 г. сл. Хр.) той представя себе си като „по-малък от най-нищожния от всички светии“*. Сега, в 1 Тимотей 1:15, написано няколко години по-късно, апостолът се вижда като **главния грешник**. Всичко това ни показва растежа на Павел в християнското смирение.

Преводът на Дарби на израза „**от когото главният съм аз**“ е „от когото първи(ят) съм аз“. Според този превод Павел не толкова е най-лошият грешник, колкото „**първият**“ по отношение на израелския народ. С други думи, неговото обръщение по уникален начин предсказва бъдещото обръщение на израелския народ. В 1 Коринтяни 15:8 Павел нарича себе си „**преждевременно родено дете**“; което може да се разбере в смисъл, че неговото новородение е станало преди новородението на неговия народ Израел. Също както той е бил спасен чрез пряко откровение от небето, без участието на какъвто и да било човешки инструмент, така може би ще бъде спасен и остатъкът от евреите по време на бъдещия период на Скръбта. Това тълкуване се подкрепя може би от думите „**главния**“ и „**пример**“ в 16 стих.

1:16 Този стих ни обяснява защо Павел е придобил милост. Той е придобил милост, за да се изяви **дълготърпението на Исус Христос**. Също както той е бил

* Според НВПБКДж. — Бел. на прев.

главният грешник, така сега ще бъде и главният пример за неуморимата Господна благодат. Както казва Уилям Кели, Павел ще бъде живият пример за „божествената любов, която се издига и над най-яростната враждебност, и за божественото дълготърпение, което може да омаломощи и най-разноликата и упорита съпротива“³.

Това, което се е случило с Павел, ще бъде за **пример** на ония, които ще повярват в Исус Христос за вечен живот. В печатарството подобна функция изпълнява пробният отпечатък. Той играе ролята на модел или образец. Обръщението на Павел ще бъде **пример** за това, което Бог ще направи с народа на Израел, когато Изкупителят дойде от Сион (Рим. 11:26).

В един по-общ смисъл този стих означава, че никои не трябва да се отчайва, независимо от това колко е зъл. Всички могат да имат утехата, че след като Господ е спасил главния измежду грешниците, те също ще намерят милост и благодат, ако дойдат при Него в покаяние. Като повярват в Него, те също ще намерят **вечен живот**.

1:17 Когато си мисли за чудните дела, които Бог е извършил за него в благодат, Павел не може да не изрази своите мисли и чувства в едно прекрасно славословие. Трудно е да се каже към кого точно е отправено то — към Бог Отец или към Господ Исус. Изразът „вечния Цар“ сякаш се отнася за Господ Исус, тъй като Той се нарича „Цар на царете и Господ на господарите“ (Откр. 19:16). Но определеното „невидимия“ повече се отнася за Бог Отец, тъй като Господ Исус явно е бил видим за човешките очи. Фактът, че ние не можем ясно да разграничим за кое точно Лице на Триединството става въпрос тук, може да ни послужи като знак за Тяхното абсолютно равенство.

Най-напред „вечният Цар“ е наречен **безсмъртен**. Това означава „нешленен“ или „непогибащ“. В Своята същност Бог също така е и **невидим**. Хората са виж-

дали Божии проявления в СЗ и освен това Господ Исус ни е разкрил напълно Бога във видим образ, но въпреки това остава фактът, че Самият Бог е невидим за човешките очи. По-нататък Бог е наречен „**единствения Бог**“. Бог е единствен и цялата мъдрост идва от Него (Як. 1:5).

В. Повторение на поръчението към Тимотей (1:18—20)

1:18 **Заръчването**, за което се говори тук, е без съмнение поръчението на Павел към Тимотей от 3 и 5 ст., в което той му казва да смъри съжливите учители. За да насърчи своя **син Тимотей** да изпълни тази важна задача, апостолът му припомня обстоятелствата, които са довели до неговото призоваване в християнското служение.

Изразът „...според пророчествата, които първо те посочиха...“ може би означава, че преди Павел да срещне Тимотей, в църквата се е появил пророк, който е съобщил, че Тимотей ще бъде използван от Господа в Неговото служение. Пророкът е Божий говорител, който е получавал откровения за Божията воля във връзка с дадено действие и е предавал тези откровения на църквата. Младият Тимотей е бил посочен за служител на Исус Христос чрез пророчески думи и по този начин е била известена неговата бъдеща роля. Така че, ако някога бъде изкушен да се обезкуражи или да се отчае в Господното дело, той трябва да си спомни тези **пророчества**, което ще го вдъхнови и насърчи да **воюва в добрата битка**.

1:19 В тази битка той трябва да воюва с **вяра и чиста съвест**. Не е достатъчно да бъдем верни на християнската вяра само в доктринално отношение. Човек би могъл да бъде съвсем верен и въпреки това да няма **чиста съвест**.

Във връзка с този въпрос Хамилтън Смит казва следното:

„*Онези, които са надарени и излизат често пред обществото, трябва много да внимават да не би заради постоянна-*

та си заетост, непрекъснатото си проповядване и обществена работа пред хората да пренебрегнат тайния живот на благочестие пред Бога. Нима Писанието не ни казва, че е възможно да проповядваме с цялото човешко и ангелско красноречие и въпреки това да бъдем нищо? Това, което носи плод за Бога и което ще ни донесе най-светла награда в идеция ден, е животът на благочестие, от който трябва да произтича всяко истинско служение.“⁴

Някои от онези, които са живели по времето на Павел, са отхвърлили **чистата съвест**, като по този начин са претърпели **корабокрушение във вярата**. Те могат да се сравнят с глупав моряк, който изхвърля компаса си зад борда.

Тези **корабокрушеници** във вярата са истински вярващи, които просто не са успели да запазят чувствителността на съвестта си. Техният християнски живот е излязъл в морето като представителен кораб, който обаче, вместо да се върне на пристанището с развети знамена и с пълен товар, се е разбил в скалите и е докарал срам както на самите тях, така и на тяхното свидетелство.

1:20 Ние не знаем дали **Именеи и Александър** са същите хора, за които се говори и във 2 Тимотей 2:17 и в 4:14, нито познаваме естеството на тяхното богохулство, но знаем, че те са отхвърлили чистата съвест и са богохулствали. В НЗ думата „**богохулствам**“⁵ не винаги означава „злословя по адрес на Бога“. Тя може да се използва и във връзка с обидно или зло говорене по адрес на други хора. Претърпявайки корабкрушение във вярата, тези мъже несъмнено са накарали другите да говорят лошо за пътя на истината, като по този начин животът им е станал живо богохулство.

Тяхната трагедия е трагедията на християните, които започват служението като блестящи работници, но после се отклоняват от истината и изпадат в заблуда, като заглушават гласа на своята съвест.

Апостолът казва, че той е **предал** тези мъже **на Сатана**. Някои изследователи виждат в тези думи едно твърдение за акта на отлъчването. Според тях те означават, че Павел е отделил тези хора от местната църква, като целта на това действие е довеждането им до покаяние и до възстановяване на общението им с Господа и Неговите хора. Проблемът с това мнение е, че отлъчването е било функция на местната църква, а не на апостола. В 1 Коринтяни 5 Павел не отлъчва блудника, а съветва коринтяните да направят това. Другото главно тълкуване на този пасаж е, че предаването на **Сатана** е власт, дадена на апостолите, която днес вече не е на лице, тъй като няма апостоли. Според това мнение апостолите са имали власт да предават **на Сатана** един човек, който съгрешава, за да пострада физически или дори в краен случай да умре, както е станало с Анания и Сапфира (Деян. 5:1—11). Очевидно целта на това наказание тук е възпитателна, което личи от думите „**за да се научат да не богохулстват**“. Тук не става въпрос за остъждане, а за възпитание.

III. Наставления във връзка с живота на църквата (2:1—3:16)

A. Относно молитвата (2:1—7)

Павел вече е отправил към Тимотей своето първо поръчение във връзка с лъжливите учители и сега се обръща към темата за молитвата. Общоприето е мнението, че този пасаж е посветен на темата за обществената молитва, което обаче не означава, че той не може със същата сила да се приложи и към личната молитва на вярващия.

2:1 Молитвите за **всичките човеци** са както привилегия, така и задължение на вярващите. Това, че Бог изслушва молбите ни за нашите ближни, е наистина огромна привилегия, но то е и наше задължение, тъй като ние сме длъжници на

всички по отношение на благата вест за спасението.

Апостолът изброява четири характерни страни на молитвата — „**молби, молитви, прошения, благодарения**“. Да се направи разлика между първите три е доста трудно. Според съвременната употреба думата „**молба**“* съдържа идеята за силно и пламенно умоляване, но тук значението ѝ е по-скоро на „конкретно искане за конкретна нужда“. Думата, преведена като „**молитви**“, е общ термин, който включва всякакъв вид почтителни обръщения към Бога. „**Прошенията**“ са такива искания, в които ние се обръщаме към Бога заради другите като към Един, Който е Най-висш от всички. И **благодаренията** са онези молитви, в които ние си спомняме благогатта и милостта на нашия Господ и изливаме сърцата си в признателност към Него.

Бихме могли да обобщим този стих, като кажем, че когато се молим за **всички човеци**, ние трябва да правим това в дух на смирение, поклонение, доверие и благодарение.

2:2 Тук изрично се споменават **царете и всички, които са на власт**. Това означава, че те трябва да заемат специално място в нашите молитви. И на други места Павел ни напомня, че съществуващата власт ни е дадена от Бога (Рим. 13:1) и че управляващите са Божи служители, които ни служат за добро (Рим. 13:4).

Този стих придобива особено значение, когато си спомним, че е бил написан в дните на управлението на Нерон. Ужасните гонения на християните от този зъл владетел не са повлияли на факта, че вярващите трябва да се молят за онези, които управляват обществото. НЗ ни учи, че християнинът трябва да бъде верен на управлението на обществото, в което живее, с изключение на случаите, когато това управление изисква от него

да не се подчинява на Бога. Тогава той най-напред е длъжен да се подчини на Бога. Християните не трябва да се забъркват в революции и насилствено сваляне на властта. Те могат просто да откажат да се подчинят на всяка заповед, която се противопоставя на Божието слово, и тихо и смирено да приемат съответното наказание.

Причината, поради която апостолът казва, че трябва да се молим за управляващите, е „**за да поминем тих и спокоен живот в пълно благочестие и сериозност**“. За наше добро е властта да бъде стабилна и страната да бъде предпазена от революции, граждански войни, безредици и анархия.

2:3 Молитвите за всички хора, включително и за управляващите, са нещо, което е **добро и благоприятно пред Бога**. То е **добро** само по себе си и **угодно на Бога, нашия Спасител**. Определението спасител, което Павел дава на Бога тук, е особено важно. Бог желае всички хора да бъдат спасени. Следователно, когато се молим за всички хора, ние съдействаме за осъществяването на Божията воля в това отношение.

2:4 Този стих обяснява по-подробно това, което посочихме в 3 стих. Бог „**иска да се спасят всичките човеци**“ (Езек. 33:11; Йоан 3:16; 2 Петр. 3:9). Следователно ние трябва да се молим за **всички човеци** от всички краища на земята.

Тук са представени съвсем ясно божествената и човешката страна на спасението. Първата половина на стиха ни казва, че човекът трябва **да бъде спасен**. Глаголът е в страдателен залог. Това означава, че той не може да се спаси сам, а трябва да бъде **спасен** от Бога. Това е божествената страна на спасението.

За да бъде спасен, човекът трябва да **дойде до познанието на истината**. Бог не спасява хората против тяхната воля. Той не иска да насели небето с бунтовни поданици. Човекът сам трябва да **дойде** при Този, Който казва „Аз съм Пътят и

* На английски „supplication“. — Бел. на прев.

Истината, и Животът.“ Това е човешката страна на спасението.

Нека да подчертаем обаче, че този стих не проповядва универсално спасение. Въпреки че **Бог иска да се спасят всички човеци**, не всички човеци ще бъдат спасени. Първоначално Божията воля не е била децата на Израел да се скитат из пустинята в продължение на тридесет и осем години, но въпреки това те са се скитали. Бог е позволил да стане така, но това не е бил пътят на благословието, което е било Неговото първоначално намерение.

2:5 Връзката между този и предходните стихове не е съвсем ясна, но идеята може би е следната: **Бог е един**; следователно Той е Бог на всички човеци. Затова и молитвата за всички човеци трябва да бъде отправена към Него. Като един Бог Той иска спасението на всички човеци. Ако Той беше един от много богове, щеше да се интересува само от своите собствени поклонници.

И второ, „**има ...един Ходатай между Бога и човеците...**“. След като това е така, нито един човек не може да гоиде при Бога по някакъв друг начин. **Ходатаят** е посредник или арбитър, който може да застане между двете страни и да се съобщава и с двете. Чрез Христос, Който е и Човек, Бог може да се приближи до човека и да му предложи прощение на греховете. Вследствие на това всеки жалък грешник може също да се приближи до Бога и да не бъде отхвърлен от Него по някакъв начин.

Павел нарича Този Посредник „**Човека Христос Исус**“. Това наименование не отрича божествеността на Господ Исус. За да бъде **Посредник между Бога и човеците**, Христос Исус трябва да бъде както Бог, така и Човек. Господ Исус е Бог още от вечността, но Той е станал Човек в яслиите във Витлеем. Той представлява цялото човечество. Фактът, че Той е както Бог, така и Човек, се вижда в името **Христос Исус**. **Христос** представя Господ като Божия По-

мазаник, Месия, а **Исус** е името, което Му е било дадено по време на въплъщението.

Този стих съдържа едно решително опровержение на учението, което е толкова често срещано днес и което казва, че посредници между Бога и човека могат да бъдат благословената Мария или ангелите, или светиите. Има само **един Посредник** и Неговото име е **Христос Исус**.

5 ст. обобщава посланията на СЗ и на НЗ. Посланието на СЗ, поверено на Израел, е: има само **Един Бог**. Посланието на НЗ, поверено на църквата, е: има само **един Посредник**. Също както Израел се провали в своята отговорност, като се поклони на идоли, така и формалната църква се провали в своята отговорност, като въведе други посредници — Мария, светиите, свещениците и пр.

2:6 И така, ударението в този пасаж пада върху истината, че Бог желае спасението на всички човеци. Това се вижда по-нататък от факта, че Христос Исус е дал Себе Си **откуп за всички**. **Откупът** е цена, която се плаща, за да се освободи или да се пусне на свобода някой човек. Забележете, че този **откуп** е даден **за всички**. Следователно делото на Господ Исус на кръста на Голгота е достатъчно за спасението на **всички** грешници. Това обаче не означава, че всички хора ще бъдат спасени, тъй като за спасението на един човек е необходимо и съгласието на собствената му воля.

Този стих е един от многото, които казват, че смъртта на Христос има заместителна стойност. Той е умрял заради **всички**. Но дали всички ще я приемат, е друг въпрос. Факт е, че изкупителното дело на Христос е достатъчно голямо по стойност за всички.

Изразът „**като своевременно свидетелство**“ означава, че заместителната смърт на Христос е трябвало да бъде дадена на определеното за това време. Същият Този Бог, Който желае спасението на всички човеци и е осигурил пътя

за спасението на всички, е наредил така, че посланието на евангелието да излезе във века, в който живеем. Всичко това има за цел да покаже озорния копнеж от страна на Бога да благослови цялото човечество.

2:7 Като последна изява на желанието на Бога за спасението на всички човещи е **поставянето на Павел за проповедник и апостол на езичниците**. И тогава, както и сега, езичниците са съставлявали по-голямата част от населението на света. Следователно апостолът не е бил изпратен до една малка част от човечеството като например юдейския народ, а до езическите народи.

Тук Павел говори за себе си като за **проповедник, апостол и учител**. „**Проповедник**“ означава буквално вестносец или глашатая на евангелието. Загължеността на **апостола** са малко по-широки: той не само проповядва евангелието, но и основава църкви, наставлява местните събрания по въпросите за реда и дисциплината и говори с власт като един, който е изпратен от Господ Исус Христос. **Учителят** разяснява Божието слово по такъв начин, че да бъде разбрано от хората.

За да подчертае още повече значението на това, което казва, Павел потвърждава правото си да бъде **учител на езичниците** с думите „**говоря истината в Христос, не лъжа**“*. Думите „**във вярата и истината**“ може би описват верния и честен начин, по който апостолът извършва своето учителско служение, но по-вероятно е да описват съдържанието на неговите поучения. Това ще рече, че той поучава езичниците за неща, засягащи вярата и истината.

Б. Относно мъжете и жените (2:8—15)

2:8 Темата за обществената молитва отново е възобновена, като този път

* В текста на Библията от 1924 г. изразът „в Христос“ е изпуснат неправилно. — Бел. на прев.

вниманието ни се насочва към онези, които трябва да водят Божиите хора в молитва. Началната дума „**искам**“ изразява активното и боговдъхновено желание на Павел във връзка с този въпрос.

На оригиналния език на НЗ има две думи, които могат да се преведат като „**мъже**“. Едната дума означава човечеството като цяло, докато другата означава „**мъже**“ като единия от двата пола. Тук е използвана втората дума. Наставлението на апостола е обществената молитва да бъде водена от **мъжете**, а не от жените, и то от всички мъже, а не само от старейшините.

Изразът „**на всяко място**“ може да означава, че всеки отделен християнин може да се моли по всяко време независимо къде се намира. Но тъй като тук се засяга главно въпросът за общата молитва, този стих би било по-добре да се разбира като указание за събранията, в които присъстват и мъже, и жени — тогава онези, които водят молитвата, трябва да бъдат **мъжете**, а не жените.

Мъжете, които се молят на обществени места, трябва да отговарят на три изисквания. Първо те трябва да издигат **свети ръце**. Ударението тук пада не толкова върху физическото положение на ръцете на този, който се моли, колкото на вътрешния му живот. Неговите ръце трябва да бъдат **свети**. **Ръцете** тук говорят в преносен смисъл за целия начин на живот на вярващия. Второ, те не трябва да бъдат „**гневни**“. Това показва колко непосредствено би било да стане да се моли за другите човек, който лесно става жертва на гневни изблици. И трето, те трябва да правят това **без съмнение***. Това може да означава, че те трябва да имат вяра в способностите и готовността на Бога да чува и отговаря на молитви. Бихме могли да обобщим тези изисквания, като кажем, че човек трябва да показва свя-

* Този превод е по-правилен от „препирни“. — Бел. на прев.

мост и чистота по отношение на себе си, любов и мир по отношение на другите и безрезервна вяра по отношение на Бога.

2:9 След като е обсъдил личните изисквания към мъжете, които водят общата молитва, апостолът сега се обръща към онова, което трябва да характеризира жените, които се намират в събрането в такива случаи. Най-напред той казва, че те трябва да се обличат скромно, със срамежливост и целомъдрие. Джон Кривостъм дава следното изчерпателно определение на понятието „скромна премяна“:

„И така, какво облекло може да се нарече „скромна премяна“? Скромната премяна е такова облекло, което покрива тялото напълно и прилично, без никакви излишни украшения, защото едното е благопристойно, а другото не е. Тогава какво? Вие отивате ли да се молите на Бога със сложна прическа и златни украшения? Да не би да отивате на бал? Или на сватба? Или на карнавал? На такива места скъпите украшения могат да изглеждат напълно в реда на нещата; тук обаче няма място за нито едно от тях. Вие сте дошли да се молите, да поискате прощане за вашите грехове, да се покаете за вашите престъпления, да умолявате Господа... Махнете този фалш!“⁶

Скромността означава, че жените трябва да избягват всичко, което носи срам. Тя съдържа идеята за умереност и приличие. **Целомъдрието** пък означава, че жената трябва да бъде въздържана в облеклото. От една страна, тя не трябва да привлича вниманието към себе си, като носи модерна и ярки грехи, които биха могли да предизвикат възхищение или дори завист от страна на Божиите поклонници, а от друга — тя трябва да избягва да носи грехи, които са изпокъсани или старомодни. Писанието ни насърчава да водим една умерена, средна политика по отношение на облеклото.

Някои крайности, които трябва да се избягват, са **плетената коса, златото, бисерите и скъпите грехи. Плетената**

коса не изключва непременно сплитането на косата на обикновени плутки, които могат да бъдат съвсем скромно нещо, а по-скоро украсяването на главата със сложни и показни прически. Носенето на бижута и скъпи грехи като начин за самоизтъкване е определено неподходящо по време на молитва.

2:10 Този стих ни казва коя женска украса е положителна. Украсата, която прилича на жените, изповядващи **благоденствието, са добрите дела.** Такава „премяна“ не отвлеча вниманието на другите от общенето с Бога, а го насърчава. Освен това тя не предизвиква завист или ревност в лошия смисъл на тези думи, а само подтиква другите да следват същия пример. **Добрите дела** са важна тема в пастирските Послания и образуват едно много необходимо равновесие с темата за здравето учение.

2:11 Що се отнася до поведението на жената по време на обществените събрания на църквата, тя трябва да се учи **мълчаливо с пълно подчинение.** Това съответства и на събържанието на останалото Писание по този въпрос (1 Кор. 11:3—15; 14:34, 35).

2:12 Когато Павел казва „**А на жената не позволявам да поучава**“, той говори като един, който е вдъхновен от Бога. Тези думи не изразяват личните прегубеждения на Павел, както смятат някои, а са нареждане на Бога, Който казва, че жените не могат да имат обществено служение на учители в църквата. Има едно-единствено изключение и то е, че жените могат да поучават деца (2 Тим. 3:15) и млади жени (Тим 2:4). Също така жената не трябва да **владее над мъжа.** Това означава, че тя не трябва да упражнява господство над мъжа, а трябва да **бъде мълчалива.** Може би е добре да добавим, че казаното в последната част на този стих не се отнася само до местното събрание. Фактът, че водещата роля принадлежи на мъжа, а жената заема мястото на подчиненост, е основен принцип в Божиите взаи-

моотношения с човека. Това в никакъв случай не означава, че жената е по-низша от мъжа. То обаче означава, че властта или господството на жената над мъжа е нещо, което се противопоставя на Божията воля.

2:13 За доказателство на това твърдение Павел най-напред използва примера със сътворението на **Адам и Ева**: „...**първо Адам бе създаден, а после Ева.**“ Редът на сътворението е особено важен. Създавайки първо **мъжа**, Бог показва намерението Си, че мъжът трябва да бъде главата — този, който трябва да води, този, който трябва да има властта над жената. Фактът, че жената е била създадена след мъжа, показва, че тя трябва да бъде подчинена. Основавайки своя аргумент на реда на сътворението, Павел изключва всякаква мисъл, че проблемът за ролята на жената е проблем само на местната църква.

2:14 Второто доказателство е свързано с влизането на греха в човешката раса. Вместо да се обърне направо към **Адам**, змията е отишла със своите изкушения и лъжи най-напред при Ева. Според Божието намерение Ева не е трябвало да действа самостоятелно. Вместо това тя си е позволила да бъде **измамена** от Сатана и е **паднала в престъпление**.

В тази връзка е добре да се отбележи, че някои лъжеучители днес обичат да посещават домовете, когато има най-голяма вероятност съпругата да е сама, т. е. когато съпругът е на работа.

„**И Адам не се излъга.**“ Изглежда, че Адам е сърешил, така да се каже, с отворени очи. Има хора, които мислят, че когато е видял, че жена му вече е паднала в грях, Адам е сърешил от солидарност с нея. Но Писанието не казва така. То просто казва, че **жената** е била **измамена**, а **Адам** не е бил измамен.

2:15 Това е един от най-трудните стихове в пастирските Послания, за който са били предложени много обяснения. Някои смятат, че това е едно просто обе-

щание от Бога, че християнката майка **ще се спаси** от смъртта чрез физическия акт на **раждането**. Но това не може да бъде така, тъй като много благочестиви и верни християнки са умрели по време на раждане на нов живот. Други смятат, че под „**чадородието**“ трябва да разбираме раждането на Месия и че жените се спасяват чрез Един, Който е бил роден от жена. Това обяснение също трудно може да отговори на смисъла на стиха, тъй като и мъжете се спасяват по същия начин. Едва ли някой може разумно да предположи, че жената получава вечно спасение заради това, че става майка. Това би било спасение чрез дела, и то дела от най-необикновено естество!

Ние бихме предложили следното обяснение като най-разумно тълкуване на пасажа. Първо, в този контекст спасението не се отнася до спасението на *душата* на жената, а до спасението на *положението* ѝ в църквата. От това, което Павел току-що е казал в тази глава, у някои хора би могло да се създаде впечатлението, че за жената няма място в Божиите цели и намерения, че нейната роля е сведена до нула. Затова Павел опровергава тази представа. Вярно е, че за жената не е определено обществено служение в църквата, но това не означава, че тя няма никакво важно служение. Бог е наредил така, че мястото на жената да бъде въщици, като ѝ е дал служението да отглежда деца за почит и слава на Господ Исус Христос. Помислете само за майките на водачите в християнската църква днес! Тези жени никога не са се изкачвали на обществена платформа, за да проповядват благовестието, но възпитавайки децата си за Бога, те наистина са били спасени по отношение на тяхното положение и принасянето на плод за Бога.

Лули казва следното:

„*Тя ще бъде спасена от резултатите на греха и ще може да има положение на влиятелие в Църквата, като приеме естествено си предназначение на съпруга и май-*

ка, при условие че това отдаване е подкрепено и от плода на осветения християнски характер.⁷

На това място някои биха могли да попитат: „А какво ще стане с онези жени, които никога не се омъжват?“ Отговорът е, че в този пасаж Бог разглежда въпроса за жените като цяло. Повечето жени християнки се омъжват и раждат деца. Що се отнася до изключенията, за тях има много други полезни служения, които обаче също не включват обществено поучение или упражняване власт над мъжете.

Обърнете внимание на подчинителното изречение в края на 15 ст.: „...**тя ще се спаси чрез чадородието, ако пребъдат във вяра, в любов и в святост с целомъдрие.**“ Това обещание не е безусловно. Идеята тук е, че ако мъжът и жената бъдат последователни в християнското свидетелство, ако те почитат Христос вкъщи и възпитават децата си в страх от Господа и вслушване в Неговите наставления, тогава положението на жената **ще бъде спасено**. Но ако родителите живеят безгрижен и светски живот и пренебрегват възпитанието на децата си, тогава тези деца могат да бъдат загубени за Христос и за църквата. В такъв случай жената не получава онзи престиж, който Бог е определил за нея.

Нека никога да не мисли, че понеже служението на жената е скрито у дома, то е по-маловажно от общественото служение. На английски език има една много вярна поговорка: „Ръката, която люлее люлката, управлява света.“ В един бъдещ ден на Христовото съдилище ще се разглежда верността, а това е нещо, което може да се показва както на амвон, така и у дома.

В. Относно старейшините и дяконите (3:1—13)

3:1 Второто споменаване на израза „**вярно е това слово**“ в Първото послание към Тимотей е свързано с работата на

епископите в местната църква. **Епископът** е християнин със зрял опит и разбиране, който полага благочестиви грижи за духовния живот на местното събрание. Той не властва над Божието наследство като господар, а го води чрез своя духовен пример.

Днес „епископът“ е църковен служител, който упражнява власт над много местни събрания. Навсякъде в НЗ обаче се говори за няколко епископи, които работят в една църква (Деян. 14:23; 20:17; Фил. 1:1; Як. 5:14).

Епископ е същото като надзорник. Думата, преведена тук като „епископ“, в Деяния 20:28 е преведена като „надзорник“*. Епископът или надзорникът е същото като старейшината. Същите мъже, които са наречени „старейшини“* в Деяния 20:17, са наречени „надзорници“* в Деяния 20:28 (както и в Тим 1:5 и 1:7). Старейшините са същото като презвитерите, тъй като думата „старейшина“ е превод на гръцката дума „*presbuteros*“. Следователно всички тези думи — „епископ“, „надзорник“, „старейшина“ и „презвитер“ — се отнасят до една и съща служба.

Всъщност думата „старейшина“ (*presbuteros*) се използва като название на някой по-възрастен човек, който не е непременно водач в църквата (1 Тим. 5:1, на гр. ез.), но в повечето други случаи „старейшина“ означава човек, признат в местната църква като един, който полага пастирска грижа за Божиите хора.

НЗ говори за епископи или старейшини във всяка местна църква (Фил. 1:1). Би било неточно обаче, ако кажем, че една църква не може да съществува без епископи. От Тим 1:5 става ясно, че в Крит е имало млади църкви, в които все още не е имало признати старейшини.

Само Светият Божий Дух може да направи от един човек старейшина. Това ни показва текстът в Деяния 20:28. Светият Дух влага в сърцето на един човек

* Според НВПБКДж. — Бел. на прев.

желанието да носи този товар и го снабдява с всичко необходимо за тази важна работа. Не е възможно човек да стане епископ вследствие на гласуване или ръкополагане. Местното събрание носи отговорността да разпознае онези мъже в него, които вече са направени старейшини от Бог Свети Дух (1 Сол. 5:12, 13). Вярно е, че в Тим се говори за определяне на старейшини, но тук заръката „да поставиш презвитери“ означава просто, че Тим трябва да отдели онези мъже, които вече са показали качества на старейшини. По онова време християните не са имали НЗ в напечатан вид, така както ние го имаме днес. Затова те не са знаели какви точно са изискванията за старейшините. Затова Павел изпраща при тях Тим със заръката да отдели онези мъже, които вече са издигнати от Божия Дух за това дело.

Признаването на старейшините от местното събрание може да има съвсем неформален характер. Често пъти християните инстинктивно знаят своите старейшини, тъй като вече са запознати с качества на старейшините от 1 Тимотей 3 и Тим 1. От друга страна, признаването на старейшините може да представлява и една по-формална процедура. За тази цел може да се свика специално събрание на местната църква. В такива случаи обикновено най-напред се прочитат и обясняват съответните текстове от Писанието, след което християните от местното събрание посочват кои мъже са старейшините в това събрание. Накрая имената на старейшините се съобщават пред цялото събрание. Ако църквата няма способни старейшини, тогава единственото разрешение е молитвата пред Господа за издигане на такива мъже през следващите месеци.

Писанието не посочва изрично някакъв определен брой на старейшините в местната църква, макар че за тях *навсякъде* се говори в *множествено число*. Очевидно този брой зависи от това колко

мъже ще откликнат на водителството на Светия Дух за старейшинство.

„Ако се ревие някому епископство, добро дело желае.“ Днес съществува една тенденция, според която на епископството се гледа като на висок църковен пост, изискващ малка или никаква отговорност, докато тук виждаме, че всъщност надзорничеството е смирено служение сред Божиите хора; то дори е наречено „дело“.

3:2 В пасажа от 2 до 7 ст. се изреждат качествата, на които трябва да отговаря епископът. В него се изтъкват четири главни предпоставки: личен характер, свидетелството на семейството, учителски наклонности и жизнен опит. Това са Божиите норми за всички, които искат да упражняват духовно водичество в местната църква. Днес има някои хора, които казват, че никой не може да отговори на тези изисквания, но това не е вярно. Такъв един аргумент лишава Свящото Писание от авторитет и позволява епископските места да се заемат от хора, които никога не са били подготвени за това от Светия Дух.

„Прочее епископът трябва да бъде непорочен.“ Това означава, че епископът не трябва да дава повод за никакво сериозно обвинение. Тук не се казва, че той трябва да бъде безгрешен, а „непорочен“. Ако той извърши някаква грешка, трябва да се покае за нея както пред Бога, така и пред човеците. Той трябва да бъде безукорен, като не само има неопетнено име, но го и заслужава.

Второ, епископът трябва да бъде **„мъж на една жена“**. Това изискване се разбира по няколко начина. Според някои то означава, че епископът трябва да бъде семеен човек. Техният аргумент е, че нежененият мъж няма необходимия опит за решаването на семейни проблеми, когато такива се появят. Ако това изискване наистина означава, че епископът непременно трябва да бъде женен, то по същата логика значението на 4 ст.

би трябвало да е, че епископът задължително трябва да има и деца.

Други смятат, че „**мъж на една жена**“ означава, че ако първата жена на един епископ умре, той няма право да склочи втори брак. Това е твърде ограничено тълкуване, което би могло да хвърли сянка върху светостта на семейната връзка⁸.

Според трети изразът означава, че епископът не трябва да бъде разведен. Това тълкуване заслужава внимание, макар че едва ли може да се приеме за изчерпателно.

Четвърти смятат, че епископът не трябва да бъде обвинен в каквато и да било невярност или нередност по отношение на брака. Неговият морал трябва да бъде извън всякакво съмнение. Това е вярно независимо от всичко останало, което може да означава този текст.

И според едно последно обяснение този израз означава, че епископът не трябва да има повече от една жена. Това обяснение може да ни се струва много странно, но то има значителни достойнства. Днес на мисионерското поле се случва много често да се спаси някой, който има полигамен брак. Така например може да се окаже, че по време на своето обръщение той има четири жени. Впоследствие този човек пожелава да се кръсти и да бъде приет в местната църква. Какво трябва да направи мисионерът в такъв случай? Според мнението на някои мъжът трябва да се откаже от три свои жени. Тогава ние бихме попитали от кои точно жени трябва да се откаже той? Той може да обича и четирите си жени и да е осигурил дом и на четирите. Но да речем, че се откаже от три от тях и те останат без никакви средства за преживяване, тогава какво ще правят? Явно някои от тях ще бъдат принудени да проституират, за да преживеят по някакъв начин. Божието разрешение на един проблем никога не може да бъде свързано с даване път на още по-тежки грехове. Християнските мисионери в такива

страни решават проблема, като позволяват на мъжа да бъде кръстен и приет в местната църква, без обаче да може да бъде старейшина, докато има повече от една жена.

„**Самообладан**“ означава „въздържан“. Епископът трябва да може да се владее не само в яденето и пиенето, но и да избягва крайности в духовните неща.

„**Разбран**“* означава сериозен, искрен, проникателен и благоразумен, а не вятърничав или лекомислен. Той разбира, че както „умрели мухи правят мирото на мировареца да воня и кипи, така и малко безумие покварява онзи, който е уважаван за мъдрост и чест“ (Екл. 10:1).

Епископът трябва да бъде „**порядъчен**“, т. е. да бъде подреден в своите навици.

„**Гостолюбив**“ означава човек, който обича да приема непознати. Неговият дом трябва да бъде отворен както за спасени, така и за неспасени и той трябва да се стреми да бъде благословение за всички, които остават под неговия покрив.

Старейшината трябва да бъде „**способен да поучава**“. Когато посещава хора с духовни проблеми, той трябва да може да се обърне към Писанието и да обясни каква е Божията воля по тези въпроси. Трябва да може да храни Божието стадо (1 Петр. 5:2) и да използва Писанието, за да обори онези, които внасят лъжливи учения (Деян. 20:29—31). Това не означава, че епископът задължително трябва да има гарбата на учител. Но той трябва да е в състояние да излага доктрините на вярата и правилно да анализира Словото на Истината, като прави това с готовност и жар както в отделните домове, така и в събрането.

3:3 Изразът „**не навикнал на пияни разпратии**“ означава „не пристрастен към алкохолни напитки“. Епископът не трябва да бъде човек, който има сла-

* На английски „sober-minded“ — сериозен, здравомислещ, трезвомислещ. — Бел. на преф.

бост към виното, и поради това често предизвиква скандали или разприши.

„Не побойник“ означава, че този човек не обича да използва физическо насилие спрямо други хора. Така например, ако той е господар, никога не би ударил своя слуга.

Думите „не алчен за пари“ липсват в някои древни ръкописи*, но присъстват в текста на повечето ръкописи⁹. Любовта към парите носи зли плодове както в църквата, така и в света.

Старейшината трябва да бъде „кротък“. За да работи в църквата, той се нуждае от търпение, самообладание и дух на отстъпчивост.

Той не трябва да бъде „крамоленник“ — побойник и заядлив човек, който вдига скандал за най-малкото нещо. Той не трябва да държи на своите собствени права, а да е уравновесен и сговорчив.

Епископът не трябва да бъде „сребролюбец“, не трябва да обича парите. Тук ударението пада върху „не... обича“. Той трябва да е загрижен най-вече за духовното благо на Божиите хора и да не се вляже от нездравия стремеж към материално забогатяване.

3:4 За да бъде признат за надзорник, един мъж трябва да може да управлява добре **собствения си дом, като държи децата си в послушание**. Това изискване, разбира се, е валидно само дотогава, докато децата на този човек живеят при него. След като напуснат неговия дом и създадат свои семейства, възможността за показване на такова почитание автоматично отпада. Ако един мъж **управлява добре своя си дом**, той трудно може да изпадне в крайност и да покаже както неподходяща грубост, така и прекалена снисходителност.

3:5 Този аргумент е ясен. Ако човек не показва умение да **управлява собствения си дом, как** би могло да се очаква от него, че **ще може да се грижи за Божията**

църква? В неговия дом броят на хората е сравнително малък. При това те са му роднини и повечето от тях са по-млади от него. Но в църквата броят на хората е значително по-голям и освен това непрекъснато расте, при това всеки от тях има различен характер. Очевидно, ако един човек не е годен да управлява в един по-тесен кръг, той няма да бъде способен да прави това и в по-широк.

Петти стих е особено важен, защото ни дава определение на работата на старейшините. И така, задачата на старейшината е да **се грижи за Божията църква**. Забележете, че тук не се казва да „господства“ над Божията църква. Старейшината не е нито деспот, нито гори великодушен владетел, а един, който води Божия народ както овчар води овцете си.

В НЗ има само още едно място, където се използва думата „грижа се“, и то е в историята за добрия самарянин (Лука 10:34). Следователно старейшината, който се грижи за Божията църква, трябва да показва същата нежна и съчувствена загриженост, която показва добрият самарянин към пострадалия от разбойниците.

3:6 „...да не е нов във вратата.“ Човек, който наскоро се е обърнал към християнството или който е нов във вратата, не е годен да бъде епископ. Работата на епископа изисква опит и познание във вратата. Опасността за такъв човек е, че може да се възгордее и да падне под същото осъждане като дявола. „Същото осъждане като дявола“ е осъждането, паднало върху самия Сатана заради неговата гордост. Той е пожелал да застане на едно много високо положение, за което не е бил годен, и затова е паднал изключително ниско.

3:7 Епископът е човек, който трябва да има добро име в обществото. Под „външните“ трябва да разбираме спасените хора. Без това **добро име** той ще стане обект на обвиненията на хората и лесно може да **падне в примката на дя-**

* Както и в Библията на бълг. ез. от 1924 г. — Бел. на прев.

вола. Обвиненията могат да дойдат както от страна на вярващите, така и от страна на невярващите. **Примката на дявола** е капанът, който Сатана поставя за онези, чийто живот не съответства на тяхната изповед. Веднъж след като улови хората в този капан, той ги изважда на показ за подигравки, презрение и неуважение.

3:8 След като изрежда изискванията за епископите, апостолът се обръща към изискванията за **дяконите**. Според НЗ дяконът е просто един вярващ, който служи. Обикновено дяконът е онзи, който се грижи за материалните нужди и дела на местната църква, докато епископът се грижи за духовния ѝ живот. Това разбиране за служението на дяконите се основава до голяма степен на пасажа в Деяния 6:1—5, където се говори за определянето на мъже, които да се грижат за всекидневното разпределяне на средства за вдовиците в църквата. В този пасаж съществителното „дякон“ не се използва, но във 2 ст. се използва неговата глаголна форма: „Не е добре ние да оставим Божието слово и да прислужваме (буквално „дяконстваме“) на трапези.“

Изискванията към **дяконите** са много близки с изискванията към епископите, макар и не толкова строги. Една забележителна разлика е това, че за тях не се изисква да бъдат способни да поучават.

Дяконите трябва да бъдат сериозни, изпълнени с достойнство и заслужаващи уважение. Те не трябва да бъдат **гъвеични**, т. е. не трябва да говорят противоположни неща на различни хора или по различно време. Те трябва да бъдат последователни.

Дяконите **не трябва да обичат много вино**. НЗ не забранява употребата на вино за медицински цели или като питие в страните, където водата е замърсена. Но макар и умерената употреба на вино да не е забранена, християнинът трябва да има също така предвид как това може да повлияе на неговото свидетелство.

Докакто в някои страни употребата на вино може изобщо да не навреди на неговото свидетелство, в други тя може да се окаже спънка за невярващите. И така, въпреки че употребата на вино е позволена, тя може да се окаже нецелесъобразна.

Дяконите **не трябва да бъдат „лакоми за гнусна печалба“**. Както вече споменахме, едно от задълженията на дякона може да бъде грижата за финансовите средства на местната църква. Това би могло да се окаже много голяма спънка, ако този човек е алчен за пари, защото може да се изкуши да вземе от тях. Юда не е единственият касиер, който е предал своя Господ за пари!

3:9 Дяконите трябва **„да гържат с чиста съвест тайната на вратата“**. Това означава, че те трябва да показват устойчивост в учението и вратата. Те не само трябва да знаят истината, но и да я живеят на практика. **„Тайната на вратата“** е израз, който описва християнската вяра. Много от докритите на християнството са били пазени в тайна в периода на СЗ и са били открити по-късно от апостолите и пророците на НЗ. Това е причината, поради която тук се използва думата **„тайна“**.

3:10 Дяконите трябва **най-напред да бъдат изпитани**, също както и епископите. Това означава, че те трябва да бъдат наблюдавани за известен период от време и да им бъдат поверени някои дребни задачи в местната църква. Когато те докажат, че заслужават доверие и че служат вярно, тогава могат да им бъдат поверени и по-отговорни задачи. **„...и после да стават дякони...“** или — казано по-просто — **„...и после да служат...“**. Както и при епископите, ударението тук пада не толкова върху църковния пост, колкото върху служението на Господа и на Неговия народ.

Винаги, когато един мъж покаже, че е **непорочен** както в личния, така и в обществения си живот, той може да служи като дякон. Определението **„непороч-**

ни“ е свързано с току-що изброените изисквания.

Може би тук е добре да споменем някои от служителите, които биха могли да бъдат наречени дякони в местното събрание. Това са човекът, който отговаря за финансите на събранието, също така секретарят или онзи, който отговаря за кореспонденцията, и отговорниците за реда.

3:11 Този стих явно се отнася за **жените** на дяконите или за жените на епископите и дяконите. **Жените** на мъжете, които са приели да носят по-голяма отговорност в църквата, трябва да бъдат верни жени, които имат добро християнско свидетелство и които помагат на своите съпрузи във важната им работа.

Трябва да кажем обаче, че същата тази дума може да се преведе както като „съпруги“, така и като „жени“. Второто значение ни кара да предположим, че тук става въпрос за „жените дякони“. В ранната църква е имало такива жени, което се вижда от текста в Римляни 16:1 (където е използвана същата дума като „дякон“) в църквата в Кенхрей¹⁰.

Едно обяснение за вида служение, което тези жени са изпълнявали в църквата, е дадено в Римляни 16:2, където Павел казва за Фива, че „... е помагала на мнозина, както и на самия мен“.

И при двете тълкувания е вярно, че тези жени **трябва да бъдат сериозни** и изпълнени с достойнство и разум. Те не трябва да бъдат **клеветници** и да прекарват времето си в клюкарстване по адрес на другите, нито да разпространяват лъжливи и злобни слухове, които имат за цел да опетнят имената на другите. Трябва да бъдат **самообладани** — да могат да се владеят и да се въздържат.

И последно, те трябва да бъдат **„верни във всичко“**. „Верни във всичко“ може би означава, че те трябва да бъдат не само жени, които са верни на християнската вяра, но и жени, на които може да

се разчита, добросъвестни и отговорни. Трябва да могат да оправдават лично доверие на хората и да пазят семейни тайни.

3:12 Апостолът отново се връща на въпроса за **дяконите**. Най-напред той уточнява, че всеки от тях трябва да бъде **мъж на една жена**. Във връзка с това изискване, както и във връзка с подобното изискване към епископите от 2 ст., същата глава, са били предлагани различни тълкувания. Тук е достатъчно да се каже, че също като епископите дяконите трябва да имат безукорен брачен живот.

Те също трябва да управляват **добре децата си и домовете си**. НЗ гледа на грешките в това отношение като на недостатък в християнския характер. Това не означава, че мъжете трябва да се държат като тирани и господари, но означава, че **техните деца** трябва да показват послушание и да бъдат добро свидетелство за истината.

3:13 Твърдението **„тези, които са служили добре като дякони, придобиват за себе си добро положение“**, е потвърдено на практика от живота на Филип и Стефан. В Деяния 6:5 имената на тези мъже са сред имената на седемте дякони, определени да отговарят за разпределението на парите сред вдовиците в църквата. Тъй като те показват вяръност в това служение, Божият Дух ги издига на едно по-високо положение, защото по-нататък в Деянията на апостолите виждаме, че Филип служи като благовестител, а Стефан — като учител. По такъв начин добрата им работа **като дякони** става основа те да бъдат издигнати на по-високо служение и да получат **добро положение** в очите на местната църква. Един човек, който показва вяръност при извършването на една дори и много малка задача, скоро ще заслужи уважението на останалите и ще бъде ценен като човек, на когото може да се разчита.

Освен това Филип и Стефан получават **голямо гръзнновение във вярата в Христос Исус**, т. е. те получават голяма свобода в свидетелството си за Христос, в поучението и в молитвата. Това е осъществено на практика от Стефан в неговото паметно обръщение преди мъченическата му смърт.

Г. Относно поведението в църквата (3:14—16)

3:14 Апостолът пише всичко това с надеждата, че ще види скоро Тимотей. „Това“ може да включва не само казаното дотук, но и онова, което следва.

3:15 Павел признава възможността да **закъсне** или дори изобщо да не стигне до Ефес. Всъщност никой от нас не знае дали той изобщо е успял да се види отново с Тимотей в Ефес. И така, в случай че се забави прекалено дълго, апостолът пише това, за да **знае** Тимотей **как** вярващите **трябва да се държат в Божия дом**.

Божият дом тук е наречен „**църквата на живия Бог, стълбът и основата*** на истината“. По времето на СЗ Бог е обитавал в скинията и в храма. Сега, във времето на НЗ, Той обитава в църквата или събранието на вярващите.

Църквата е също „**...стълбът и основата на истината**“. Стълбът е нещо, което се използва не само като укрепващо средство, но и като място за поставяне на обявления на обществени места. По този начин той може да изпълнява и една съобщителна функция. Църквата е онази единица на земята, която Бог е избрал да оповестява и показва Неговата истина. Тя е и **основата на истината**. Тук „**основата**“ има значението на основополагаща или поддържаща структура. И така, този израз описва църквата като нещо, на което е поверена защитата и поддръжката на Божията истина.

3:16 Това е един труден за разбиране стих. Една от трудностите се състои

във връзката между него и предишния пасаж. Според едно от предположенията в него е представена в умален вид истината, на която църквата е стълб и основа (15 ст.). Според друго той ни дава пример и сила за благочестието, за което Павел казва, че е неразделна част от поведението на вярващите в Божия дом. Дж. Н. Дарби ни предлага следния коментар:

„Този пасаж се цитира или тълкува често като пасаж, който говори за тайната на Божеството или за тайната на Личността на Христос. Но той всъщност говори за тайната на благочестието или за тайната, чрез която се получава всяко истинско благочестие — божествения извор на всичко, което може да бъде наречено „благочестиво“ в човека... Благочестието произлиза от знанието за възплъщението, смъртта, възкресението и възнесението на Господ Исус Христос... Така познаваме Бога и от пребъдването в това знание идва благочестието.“¹¹

Когато Павел казва, че **тайната на благочестието е велика**, той не подчертава нейната тайнственост, а факта, че непознатата преди това истина за Личността и делото на Господ Исус е изумително чудна и прекрасна.

„**Бог¹² биде изявен в плът**“ се отнася до Господ Исус и по-точно до Неговото възплъщение. Истинското **благочестие** се е явило в плът за първи път при раждането на Спасителя във Витлеемските ясли.

Има спор какво означава изразът „**доказан*** чрез Духа“ — дали „доказан чрез Своя Собствен човешки дух“, или „доказан чрез Светия Дух“? Ние смятаме, че правилното значение е второто. Господ Исус е бил доказан чрез Светия Божий Дух при Неговото кръщение (Мат. 3:15—17), преображение (Мат. 17:5), възкресение (Рим. 1:3, 4) и възнесение (Йоан 16:10).

* Това е правилният превод. — Бел. на прев.

* Или „оправдан“. — Бел. на прев.

Той е бил „**видян от ангели**“ при Неговото рождение, изкушение, агония в Гетсиманската градина, възкресение и възнесение.

От деня на Петдесетница досега Господ Исус е „**проповядван между народите**“. Това послание е стигнало не само до еврейския народ, но и до най-далечните краища на земята.

Изразът „**повярван в света**“ описва факта, че почти от всяко племе и народ има хора, които са повярвали в Господ Исус. Тук не се казва „повярван от света“, а „повярван в света“. Макар че Господ Исус е проповядван по целия свят, Той не е приет от целия свят.

Обикновено се приема, че „**възнесен в слава**“ се отнася както до възнесението на Господ Исус в небето след извършването на делото на изкуплението, така и до Неговото настоящо положение там. Винсент посочва, че този израз по-скоро гласи „**приет в слава**“. Това означава „с придружаващите Го церемонии на слава или величие, които ние свързваме с приемането на някой триумфален завоевател“.

Някои поставят този списък от събития в хронологичен ред. Така например те казват, че „**явен в плът**“ се отнася до възплъщението на Христос; „**доказан (или оправдан) чрез Духа**“ — до Неговата смърт, погребение и възкресение; „**видян от ангели**“ описва Неговото възнесение в небето; „**проповядван между народите**“ и „**повярван в света**“ са събития, които следват Неговото възнесение; и последно, „**възнесен (или приет) в слава**“ говори за един бъдещ ден, когато всички изкупени от Христос ще бъдат събрани, възкресени от мъртвите и приети с Него в слава. Според това мнение едва тогава **тайната на благочестието** ще бъде изпълнена.

Ние обаче не виждаме никаква причина, която да *налага* този хронологически ред. Някои смятат, че този пасаж представлява част от ранен християнски химн. Ако е така, той много прилича на

нашата евангелска песен, известна под заглавието „Един ден“:

*В живота Си Той ме обичаше,
чрез смъртта Си Той ме спаси,
във гроба Си взе греховете ми
и завинаги ги прости.
Когато възкръсна, ми даде
оправдание чрез благодат
и един ден ще дойде, за да се яви
в слава на целия свят.*

Чарлз Х. Марш

IV. Отстъплението в църквата (4:1—16)

A. Предупреждение срещу неизбежното отстъпление (4:1—5)

4:1 Има два начина, по които може да се разбира **изричното** говорене на Духа. Първият е, че това, което Павел се готви да каже, му е било дадено чрез божествено откровение. И вторият — че в цялото Писание, и особено в НЗ, се казва **изрично**, че **по-късните времена** ще се характеризират с отстъпление от вярата.

„**Последните времена**“ са „по-късните“ или „следващите“ времена. Това са онези времена, които ще дойдат след времето, по което пише апостолът.

„...**някои ще отстъпят от вярата**...“ Местомението „**някои**“ е характерна дума за Първото послание към Тимотей. Фактът, че тези хора **отстъпват** или **отпадат от вярата**, не означава, че те някога са били спасени, а че са били християни само на думи. Те са знаели за Господ Исус Христос и са чули, че Той е единственият Спасител. Известно време дори са изразявали желание да Го следват, но след това са **отстъпили от вярата**.

Човек едва ли може да чете този пасаж, без да си помисли за лъжливите култови движения от наши дни. Тук е описан много точно начинът на разпространение на тези лъжливи системи. Една голяма част от техните членове е съставена именно от хора, които преди

това са посещавали някои така наречени „християнски църкви“. Може би за известен период от време тези църкви са стояли твърдо във вярата, но след това са се отклонили от здравето учение и са започнали да проповядват едно социално евангелие. Тогава са се появили и култовите учители, които са им предложили едно „по-положително“ евангелие и по този начин са уловили в мрежите си онези, които са изповядвали Христос само на думи.

Тези именно хора с готовност слушат и се съгласяват с **измамни духове и демонични учения**. Изразът „измамнителни духове“ е изпълван в преносен смисъл и описва говоренето на лъжеучителите, в които обитават зли духове и които мамят лековерните.

Бесовските учения не са учения за бесове или демони, а учения, които са вдъхновени от демони или чийто източник е в света на демоните.

4:2 Лицетомерие предполага носенето на маска. Това е също една много характерна черта на последователите на култовите движения! Тези хора правят всякакви опити да скрият своята истинска самоличност. Те не искат хората да познават истинската същност на системата, която представяват. Много често те използват за маскировка библейски термини и християнски химни. Тези хора са не само лицемери, но и лъжци. Тяхното учение не е според истината на Божието слово. Те много добре знаят това и съвсем съзнателно мамят хората.

Тяхната съвест е прегоряла*. Може би, когато са били млади, тези хора са имали чувствителна съвест, но толкова често са заглъшавали гласа ѝ, като са съгрешавали против светлината, че тя е станала съвсем глуха и безчувствена. Те вече не изпитват никакви угризения, макар и да знаят, че се противопоста-

вят на Божието слово и проповядват неща, които не са истина.

4:3 Този стих ни посочва две от ученията на демоните. Първото е това, което забранява **женитбата**. То се противопоставя пряко на Божието слово. Бракът е бил постановен от Самия Бог, и то преди влизането на греха в света. В брака като такъв няма нищо несвято, затова, когато лъжеучителите забраняват жененето, те нападат Божията наредба.

Пример за такова учение е законът, който **забранява** на някои свещеници и монахини **да се женят**. Още по-явно обаче този стих засяга учението на спиритистите, което проповядва така наречения брак на основата на „духовен афинитет“. Те „презират нормалния брак и подмамват мъжете и жените да напуснат законните си партньори и да влизат в несвети и незаконни връзки с хора, към които изпитват „духовно влечение“. Тук бихме могли да споменем и отношението към брака на движението „християнска наука“. Неговата основателка Мисиз Еди, която е имала три брака, пише следното:

„Докато хората не осъзнаят, че Бог е Баща на всички, бракът ще продължи да съществува... Майчинството, което някога беше твърдо установен факт, трябва да загуби своята привлекателност.“¹³

Второто бесовско учение проповядва **въздържането от някои ястия**. Това учение също се среща сред спиритистите, които смятат, че яденето на животинска мляк пречи на човека да се свързва с духовете. Освен това теософите и хиндуистите изпитват ужас при жертването на какъвто и да било живот, тъй като вярват, че душата на човека се преражда и продължава да живее в тялото на животно или на някое друго същество.

Местоимението „**които**“ може да се отнася както до „жененето“, така и до „**ястия**“. И двете са **създадени от Бога**, за да ги употребяваме с **благодарение**.

* Или „притъпена с помощта на нагорещено желязо“ според НВПБКДж. — Бел. на прев.

Освен това те не са създадени само за „обикновените“ хора, а за „ония, които върват и разбират истината“.

4:4 „Всяко нещо (или всяко създание), създадено от Бога, е добро“. Както ястията, така и бракът са неща, създадени от Бога, и не трябва да се отхвърлят ... стига да се приемат с благодарение. Бог е постановил брака за размножаването на човешкия живот (вж. Бит. 1:28) и е дал храната за поддържане на живота (Бит. 9:3).

4:5 Божият дар освещава (или отделя) както храната, така и брака, за да бъдат използвани от човека. За такова освещаване на храната се говори в Битие 9:3; Марко 7:19; Деяния 10:14, 15 и 1 Коринтяни 10:25, 26. За освещаването на брака се говори в 1 Коринтяни 7 и Евреи 13:4.

Като храната, така и бракът се освещават също и чрез молитва. Преди да започнем да се храним, ние трябва да наведем глава и да благодарим за яденето, което Господ ни е дал (вж. Марко 14:19; Деян. 27:35). С това действие ние молим Господ да освети храната, която ще укрепи нашите тела, за да можем да Му служим по-угодно. Преди сключването на брак трябва да се помолим Бог да благослови този съюз за Негова прослава, за благословение на другите и за доброто на булката и младоженеца.

Особено добро свидетелство е, когато християните благодарят за храната в присъствието на спасени хора. Молитвата не трябва да бъде нито показна, нито гълга, а просто да открива факта, че ние благодарим на Бога за храната.

Б. Положителни наставления предвид неизбежното отстъпление (4:6—16)

4:6 Като съветва братята за това, за което говори пасажът от 1 до 5 ст., Тимотей ще бъде добър служител на Исус Христос. Както вече казахме, „служител“ означава „слуга“. Тимотей ще бъде

слуга, хранен с думите на вярата и доброто учение, което внимателно е следвал до този момент.

4:7 В този пасаж Павел сравнява християнското учение с атлетическо състезание. В 6 ст. той посочва коя е подходящата храна за онзи, който служи на Христос — думите на вярата и доброто учение. В 7 ст. той говори за обучение, което има за цел благочестието.

Сега апостолът отправя към Тимотей един съвет, с който го наставлява да отхвърля нечистите и бабешките басни. Тимотей не трябва нито да се бори, нито да си губи времето с тях, а да ги презира и изобщо да не се занимава с тях. Изразът „бабешките басни“ ни напомня за култовото движение „християнска наука“, което е основано от жена и което особено се харесва на по-възрастните жени. То проповядва именно басни, а не истината.

Вместо да се занимава с митове и басни, Тимотей трябва да се обучава в благочестие. Такова обучение включва четене и изучаване на Библията, молитва, размисление и свидетелстване пред другите. Сток казва така: „Няма такова течение, което може постепенно да те отнесе в благочестието; посоката на течението винаги е насрещна.“ Това е обучение, което изисква полагане на усилия.

4:8 Тук се противопоставят два вида упражнения. Едното е телесното упражнение, което носи полза за тялото, но тази полза е ограничена и краткотрайна. Другото упражнение е благочестието, което е добро и за духа, и за душата, и за тялото, и носи полза не само във времето, а и за вечността. Що се отнася до сегашния живот, благочестието ни носи най-голямата радост, а що се отнася до бъдещия живот, то носи обещание за светла награда и способност да се наслаждаваме на славата на идещия ден.

4:9 Обикновено никой не оспорва мнението, че този стих също е свързан с бла-

гочестието. **Словото**, че благочестието има голяма и вечна стойност, е **вярно и достойно за приемане**. Тук за трети път в това Послание се споменава изразът „**вярно е това слово**“.

4:10 „...понеже за това се трудим и се подвизаваме...“¹⁴ „За това“ означава „за живота на благочестие“. Павел заявява, че именно благочестието е голямата цел, към която той се стреми и за която полага най-големи усилия. За невярващите това може да изглежда не особено достойна цел, но християнинът вижда отвъд преходните неща на този свят и полага своята надежда в **живия Бог**. Тази наша надежда никога няма да види разочарование, защото Бог е **живият Бог, Който е Спасител на всички човеци и най-вече на вярващите**. Бог е **Спасител на всички човеци** в смисъл, че поддържа задоволяването на всекидневните им нужди за живот. Но Той също така е **Спасител на всички човеци** и в смисъла, който вече посочихме по-горе, а именно — че е осигурил основание за спасението на **всички човеци**. Той е Спасителят на **вярващите** по един особен начин, тъй като те вече са се възползвали от това основание. Можем да кажем, че Бог е потенциален Спасител на всички човеци и действителен Спасител на вярващите.

4:11 „Това“ вероятно се отнася до казаното от Павел в пасажа от 6 до 10 стих. Тимотей трябва да **зартъчва и поучава** тези неща, като непрекъснато ги предоставя на вниманието на Божиите хора.

4:12 По време на написването на това Писмо Тимотей може би е на възраст между тридесет и тридесет и пет години. В сравнение с някои други старейшини в ефеското събрание той изглежда сравнително млад. Затова Павел казва: **„Никой да не презира твоята младост.“** Това не означава, че Тимотей трябва да издигне себе си на piedestal и да се смята за недосегаем за критически забележки, а означава, че той не трябва да дава повод на никого да го обвиня-

ва. Като бъде **пример за вярващите**, той ще избегне опасността да стане обект на оправдана критика.

Тимотей трябва да бъде пример на вярващите най-напред **„в слово“**, т. е. в говорене. Неговото говорене винаги трябва да бъде такова, каквото е характерно за Божието дете. Той трябва да избягва да говори не само това, което е строго забранено, но и това, което не е наизгледно за другите.

Изразът **„в поведението“** засяга цялото държане на човека. Тимотей трябва да се държи така, че да не дава никакъв повод за укоряване на името на Христос.

Изразът **„в любов“** предполага, че **любовта** трябва да бъде както мотивът за поведение, така и духът, и целта на самото поведение.

Изразът **„в дух“** липсва в повечето съвременни версии и коментари, които следват критическия текст, но се среща в текстовете на традиционния и повечето ръкописи. Гай Кинг говори осъдително за факта, че *ентузиазъмът* (което според неговото проникновено разбиране означава този израз) е

„...качество, което за съжаление липсва в характера на много съвременни християни. Ние преливаме от въодушевление при всеки футболен мач или изборна кампания, а изпитваме толкова слаб ентузиазъм в служението си на БОГА. Погледнете с какъв жар служат на своите идеи последователите на Християнска наука, или Свидетелите на Йехова, или комунистите, и се засрамете! О, как жадувам за възторжения ентузиазъм, с който църквата някога е служела! Този пламенен дух ще помогне много на Тимотей, докато той се стреми да заздравя местното събрание и да го придвижи напред.“¹⁵

„Във вяра“ вероятно означава „във вярност“ и съдържа идеята за доверие и постоянство.

Чистотата е качество, което трябва да характеризира не само действията на Тимотей, но и неговите мотиви.

4:13 Този стих вероятно засяга главно живота на местната църква, а не личния живот на Тимотей, който трябва да **внимава** за **прочитането** на Писанието, за **увещаването** и за **поучаването**. Това наставление следва един съвсем определен ред. Най-напред Павел подчертава колко е важно Божието слово да бъде **четено** пред цялата църква. Това е било особено необходимо по онова време, тъй като разпространението на Писанието е било много ограничено. Много малко хора са имали Словото в писмен вид. След прочитането на Писанието Тимотей трябва да **увещава** вярващите на основание на прочетеното и най-накрая да ги учи на големите истини на Божието слово. Този стих ни напомня за текста в Неемия 8 гл. и особено 8 ст.: „Четоха ясно от книгата на Божия закон и гадоха значението, като им тълкуваха прочетеното.“

Ние обаче не трябва да изключваме от този стих и мисълта за личния живот с Бога. Преди да може да **увещава** и да учи другите на Божието слово, Тимотей трябва най-напред да **направи това на практика** в собствения си живот.

4:14 Тук не се казва каква точно **гарба** е била **гадена** на Тимотей — дали на **благовестител**, или на **пастир**, или на **учител**. Общото впечатление от тези Послания е, че той е бил **пастир** и **учител**. Тук обаче се казва, че **тази гарба... му е била гадена чрез пророчество с полагаането на ръце от старейшините**. И така, най-напред виждаме, че **тази гарба е била гадена на Тимотей чрез** (или съгласно с) **пророчество**. Това просто означава, че един пророк в местна църква е станал в даден момент и е съобщил, че Божият Дух е дал на Тимотей някаква **гарба**. Пророкът не е дал на Тимотей тази гарба, той само е съобщил за нейното даване. Това е било придружено с **полагането на ръце от старейшините**. Тук отново искаме да подчертаем, че **презвитерите** или **старейшините** не са имали власт да **предават** на Тимотей

гарбата. Полагайки ръцете си на него обаче, те са **потвърдили** пред всички това, което Светият Дух вече е **извършил**.

Този процес е описан в Деяния 13. Втори стих ни казва, че Светият Дух най-напред **отделя Варнава** и **Савел** за определено служение. Може би това също е **предадено** на църквата чрез пророк. След това **братята** от местното събрание **поспят**, **молят се** и **полагат ръцете си върху Варнава** и **Савел**. И най-накрая ги **изпращат** (3 ст.).

Същият този ред се следва от много местни християнски общества и днес. Когато на старейшините стане ясно, че на даден човек е **гадена** някаква **гарба** от Светия Дух, те **препоръчват** този човек на делото на Господа, като **показват доверието си в него** и **признават** пред всички делото на Духа в неговия живот. Това **препоръчване** не е **средството**, което **дава гарбата**, а само **признание** на това, което Божият Дух вече му е дал.

Има разлика между **полагането на ръце** на Тимотей от старейшините и **полагането на ръце** на Тимотей от Павел, описано във 2 Тимотей 1:6. В първия случай това действие не е нито официално, нито пък е отговорно за **гарбата** на Тимотей. То само **изразява** тяхното **отъждествяване** с него в неговата работа. Във втория случай Павел служи като апостолския канал, по който **гарбата** се **предава** на Тимотей.

4:15 Заръката „**Върху това** размишлявай“* може да се преведе и като „**В това прилежай**“, или „**В това се усъвършенствай**“. Може би второто значение е по-точно, тъй като веднага след това се казва „**на това се предавай**“. Павел насърчава Тимотей да се **предава** изцяло и без остатък на Господното дело, да бъде **всецяло отдаден** на делото. По този начин **неговият напредък** ще **стане явен на всички**“. Павел не желае Тимотей да **расте** в християнското служе-

* Според НВПБКДж. — Бел. на прев.

ние до определено ниво, след което да продължи да работи без особени усилия и без никакъв напредък. Не, той желае Тимотей да върви все по-нагоре в работата си за Господа като един, който изкачва висока планина.

4:16 Обърнете внимание на реда на изброяване на целите в този стих. Тимотей най-напред трябва да **внимава на себе си**, а след това — **на учението**. Това подчертава колко е важен личният живот на всеки Христов служител. Той може да има съвсем правилно учение, но ако неговият живот е неправилен, каква полза от това! А. У. Пинк е изразил това много добре: „Служението може да стане и зло, ако ние му позволим да изнести поклонението и растежа и да застане на първо място в нашия личен духовен живот.“

Когато постоянства в това, за което Павел му пише, т. е. в прочитането, увещаването и поучаването, Тимотей ще спаси и себе си, и онези, които го слушат. Думата „спасиш“ тук няма нищо общо със спасението на душата. Тази глава започва с описанието на лъжеучителите, които носят хаос и опустошение сред Божия народ. Павел казва на Тимотей, че като се придържа вярно към благочестивия живот и към словото, ще спаси себе си от тези лъжливи учения, а така също и своите слушатели.

V. Конкретни наставления за различните групи вярващи (5:1—6:2)

A. Наставления към различните възрастови групи (5:1, 2)

5:1 С този стих започва един пасаж, който съдържа наставления относно поведението на Тимотей към членовете на християнското семейство, между които той ще работи. Като по-млад, а може би и по-наладателен човек, Тимотей би могъл да се изкуши и да прояви раздражение и нетърпение към някои **постари мъже**, затова апостолът го уве-

щава да **не порицава строго стар човек, а да го увещава като баща**. Неговата младост не му позволява да се обръща към стария човек с остри думи.

Също така има опасност този млад служител на Христос да се държи заповеднически към **по-младите мъже**. Затова Павел му казва, че към тях той трябва да се отнася **като към братя**, т. е. да бъде като един от тях и да не изпитва никакво чувство на превъзходство.

5:2 Отношението на Тимотей към **старите жени** трябва да бъде **като към майки** с дължимото внимание, любов и уважение.

Чистотата трябва да характеризира всички негови взаимоотношения с **по-младите жени**. Тимотей трябва не само да избягва това, което определено е грешно, но и да се пази от всякакви съмнителни действия или поведение, които пораждаат съмнения за зло.

B. Наставления към вдовиците (5:3—16)

5:3 В пасажа от 3 до 16 ст. Павел разглежда въпроса за **вдовиците** в местната църква и отношението на другите към тях.

Най-напред той казва, че църквата трябва да **почита онези, които наистина са вдовици**. Тук „почита“ съдържа не само идеята за уважение, но и мисълта за финансова подкрепа. Истинските вдовици са онези вдовици, които нямат никакви други средства за прехрана, а разчитат изцяло на Господа. Те нямат живи роднини, които да се грижат за тях.

5:4, 5 В този стих апостолът ни представя една втора категория **вдовици** — които имат **деца или внуци**. За тях той казва, че **децата** им трябва да се учат на практическо благочестие, като се грижат за своята майка (или баба) и по този начин ѝ се отплащат за всичко, което тя е направила за тях. Този стих ни казва съвсем ясно, че пътят на **благочестие** започва **у дома**. Ако ние говорим го-

леми неща за нашата вяра, а пренебрежавате онези, с които ни свързват естествени връзки, нашето християнско свидетелство ще бъде много лошо!

Грижата на християните към техните близки, които нямат никакви средства, е **угодна**¹⁶ пред Бога. В Ефесяни 6:2 апостол Павел заявява съвсем ясно: „Почитай баща си и майка си (което е първата заповед с обещание).“ Както споменахме по-горе, истинска **вдовица** е онази, която няма никакви средства за препитание и която непрекъснато трябва да уповава на **Бога** за задоволяването на всекидневните си нужди.

5:6, 7 За разлика от благочестивата вдовица, описана в 5 ст., 6 и 7 ст. ни предлагат описание на една вдовица, която живее **сладострастно** или разпуснато. По въпроса дали тук става въпрос за истинска вярваща, или за вярваща само на думи, мненията се различават. Ние смятаме, че тази жена е истинска вярваща, която е изпаднала в грях. Тя е **„жива умрела“**, що се отнася до общението ѝ с Бога или до нейната полезност за Бога. Тимотей е длъжен да поучава такива вдовици да не живеят **сладострастно**, а така също и да учи християните да се грижат за нуждаещите се свои близки.

5:8 Нежеланието да се **грижиш за своите близки, и най-вече за домашните**, е много сериозен грях. Той е равен на отричането от **вярата**. Едно постоянно изискване на християнската вяра е грижата на вярващите един за друг. Когато даден християнин престане да прави това, той отрича чрез своите действия основните истини, на които християнството учи. Такъв човек е **по-лош от невярващ** поради простата причина, че много невярващи показват любов към своите роднини и се грижат за тях. Освен това по този начин християнинът може да даде повод да се укорява Господното име, което невярващият не може да направи.

5:9 Този стих ни дава известно основание да предполагаме, че всяка местна

църква е имала списък с имената на вдовиците, за които се е грижела. Тук Павел уточнява, че в този списък не трябва да влиза нито една **вдовица**, която е **пог шестдесетгодишна възраст**.

Изразът **„на един мъж жена“** повдига същия проблем като подобния израз, употребен във връзка с епископите и дяконите. И за него са били предлагани сходни тълкувания. Едно нещо обаче е сигурно, а именно — че брачният живот на такава жена трябва да е бил безукорен и извън всякакво подозрение по отношение на моралната му чистота.

5:10 За да бъде включена в този списък, вдовицата трябва да е известна с такива **добри дела**, които характеризират духовния вярващ.

Изразът **„ако е отхранила чада“** без съмнение означава, че тя трябва да ги е отгледала по такъв начин, че възпитанието им да прави чест както на самата нея, така и на християнския ѝ дом. Не е голяма заслуга просто да отгледаш деца, заслуга е, когато ги отгледаш добре.

Друга една черта на благочестивата вдовица е показването на гостоприемство към **странници**. В НЗ непрекъснато се споменава и насърчава добродетелта на гостолобието.

Измиването на краката на гостите е било едно от задълженията на слугите. Тук връзката между това действие и вдовицата е, че тя трябва да е извършвала слугинска работа за своите братя и сестри християни. То също така може да означава **измиване на краката на светиите** в духовен смисъл — чрез водата на словото. Тук не става въпрос за обществено служение, а за обикновено посещение на вярващите по домовете и използване на Божието слово по такъв начин, който способства за очистването им от осквернение във всекидневния им живот.

Под **„помагала на страдащи“** трябва да разбираме „извършвала милосърдни

дела в помощ на болни, скърбящи или хора в беда“.

Накратко казано, за да бъде включена в списъка на онези християни, за които се грижи местното събрание, една вдовица трябва да се е „предавала на всякакво добро дело“.

5:11 Това е един труден стих, но значението му може би е следното. Като цяло местната църква не трябва да се натоварва с грижата за **по-младите вдовици**. Тъй като са млади, те може би ще **поискат** отново да се **омъжат**. Това желание само по себе си не е лошо, но понякога може да стане толкова силно, че някоя от тях да се омъжи дори за невярващ. Тогава — казва апостолът — **страстите им могат да ги отвърнат от Христос** или да ги накарат да пренебрегнат Христос. Когато една млада вдовица застане пред избора да сключи брак с невярващ мъж или да остане необвързана заради любовта си към Христос и тя избере да **се омъжи**, това ще злепостави местната църква, която я поддържа.

5:12 „Осъждение“ (или „проклятие“ според ПБКДж) тук не означава вечно погубление, а присъда или наказание за това, че се е **отметнала от първото си убеждение**. Преди това тя е изповядвала най-голяма вярност и всеотдайност към Господ Исус Христос, а сега, след като се е появила възможността да се омъжи за някой, който не обича Христос, тя забравя първоначалната си клетва или обещание към Христос и отива при един човек, който не е верен на Небесния Младоженец.

Павел не осъжда младите вдовици за това, че искат да се омъжат. Всъщност той дори ги насърчава да се омъжат (14 ст.). Това, което той осъжда като грешно, е техният духовен упадък, изоставянето на божествените принципи заради един мъж.

5:13 Ако местното събрание поеме напълно финансовата издръжка на по-младите вдовици, то може да ги подтикне

към **безделие** и всички произтичащи от него злини. Вместо да се грижат за своите собствени задължения, те могат да станат **бъбриви** и да се **месят в чужди работи**, като се занимават с това, което не ги засяга.

Местната църква не трябва да прави нищо, което да насърчава такова поведение, защото — както вече споменахме по-горе — това може да се отрази неблагоприятно върху християнското и свидетелство.

5:14 Поради тази причина Павел желае **по-младите вдовици да се омъжат, да раждат деца** и да пазят чисто името на своя християнски дом. Павел, разбира се, съзнава, че не винаги е възможно всяка млада вдовица да се омъжи повторно. Инициативата за това трябва да се поеме от мъжа. Апостолът просто постановява един общ принцип, който трябва да се спазва винаги, когато е възможно.

Противникът, или Сатана, непрекъснато се стреми да злепостави християнското свидетелство, затова тук Павел изрично ни предупреждава, че ние не трябва да даваме никакъв повод на Сатана да хули.

5:15 Всичко казано дотук за младите вдовици не е някаква приумица или предположение на апостола. То **вече** се е случило. Някои от тях вече са се **отклонили** и са отишли **след Сатана** в смисъл, че са се вслушали в гласа на **Сатана** и са избрали невярващ партньор за съпруг, като по този начин са показали неподчинение на Господното слово.

5:16 Темата на този стих е задължението на вярящите да се грижат за своите роднини. **Ако някой вярващ¹⁷ или вяряща има** вдовица в семейството, която се нуждае от поддръжка, то той (или тя) трябва да поеме тази отговорност, за да не се обременява **църквата**, а да може да се грижи за онези, които наистина са в нужда и са без никакви роднини.

Целият пасаж от 3 до 16 ст. ни показва какво църквата **трябва** да прави при дадени обстоятелства, а не какво църк-

вата *може* да прави, ако има смекчаващи вината обстоятелства или ако е способна да го прави. Дължината на параграфа показва, че за Светия Дух това е един важен въпрос, но за съжаление въпрос, който до голяма степен се пренебрегва в повечето църковни кръгове днес.

В. Наставления към старейшините (5:17—25)

5:17 Останалите стихове до края на тази глава разглеждат въпроса за старейшините. Тук Павел най-напред излага правилото, че **старейшините, които управляват добре, трябва да се удостоият с двойна почит**. Думата „управляват“ би могла да се преведе по-добре като „водят“ (Дарби). Тук не става въпрос за надзор, а за пример. Такива старейшини заслужават „двойна почит“. „Почит“ може да означава както уважение, така и финансова поддръжка (Мат. 15:6). Изразът „двойна почит“ включва и двете. От една страна, старейшините са **достойни** за уважение от страна на Божиите хора заради работата, която извършват, а от друга — ако времето им е отпадено изцяло на тази работа, те са **достойни** и за финансова подкрепа. „**Онези, които се трудят в словото и поучението**“, са може би онези, които прекарват толкова много време в проповядване и поучаване, че не могат да работят нищо друго.

5:18 За да докаже, че старейшините заслужават да бъдат издържани, апостолът цитира два текста от Писанието. Първият е от Второзаконие 25:4, а вторият — от Лука 10:7. Този стих е особено интересен във връзка с боговдъхновеността на Писанието. Павел взема един стих от Стария Завет и един стих от Новия Завет, поставя ги един до друг на едно и също ниво и назовава и двата като „**Писанието**“. От това става ясно, че за Павел Новозаветните Писания имат същия авторитет като Старозаветните.

Според тези стихове Волът, който участва във **вършитбата**, не трябва да се спира да не яде от овършаното. Също така всеки **работник** има право да получи част от произведението на своя труд. Така е и при старейшините. Независимо че тяхната работа не е физическа, те също заслужават да бъдат издържани от Божия народ.

5:19 Тъй като носят по-голяма отговорност в църквата, старейшините стават обект на специални нападения от страна на Сатана. Поради тази причина Божият Дух предприема мерки, за да ги предпази от клевети, като поставя един принцип, според който **против старейшина** не трябва да бъдат приемани никакви обвинения, освен ако не бъдат подкрепени от **двама или трима свидетели**. Между другото същият този принцип важи и при наказването на който и да е друг член от църквата, но на него е отделено специално внимание тук, защото по отношение на старейшините съществува по-голяма опасност от несправедливи обвинения.

5:20 В случай че някой старейшина **съзреши** по такъв начин, че навреди на свидетелството на църквата, той трябва да бъде порицан пред всички. Това наказание има за цел да покаже на останалите вярващи сериозността на греха в християнското служение и да послужи като мощна спиратка в живота на другите.

Някои тълкуватели смятат, че казаното в 20 ст. не се отнася само до старейшините, а до всички християни. Несъмнено този принцип засяга всички християни, но контекстът на стиха като цяло говори, че той се отнася главно до старейшините.

5:21 При вземането на наказателни мерки в една местна църква има две опасности, които трябва да се избягват. Първата е **предрассъдъкът**, а втората — **пристрастието**. Човек лесно може да си създаде предварително мнение срещу някого и по този начин да не съди обек-

тивно. Също така хората са склонни да показват **пристрастие** към някой човек заради неговото богатство, положение в обществото или собствената му личност. Затова Павел тържествено заявява на Тимотей пред **Бога**, пред **Христос Исус** и пред **избраните ангели** да се подчинява на тези заповеди, като не съди за даден проблем, преди да узнае всички факти и без да показва пристрастие към даден човек просто защото му е приятел или известна личност. Всеки отделен случай трябва да бъде разглеждан пред **Бога** и пред **Господ Исус**, а така също и пред **ангелите**. Ангелите наблюдават света, в който живеем, и трябва да виждат съвършена правда по въпросите на дисциплината в църквата. **Избраните ангели** са онези ангели, които не са били въввлечени в грях или бунт против Бога, а са запазили своето първо жилище.

5:22 Когато известни хора в света отъждествят себе си с едно местно събрание, понякога има опасност да бъдат издигнати много бързо на отговорни места в църквата. Тук Павел предупреждава Тимотей да не бърза с признаването на новодошлите. Тимотей също така не трябва да се сближава много бързо с хора, които не познава добре, защото може да стане **участник** в техните **грехове**. Той не само трябва да **пази чист** своя морал, но и да пази името си неопетнено, като не се свързва с греховете на другите.

5:23 Връзката между този и предишните стихове не е съвсем ясна. Може би апостолът мъдро предполага, че въввлечането на Тимотей в проблемите и трудностите на събранието може да се отрази на здравословното състояние на незобвия стомах. Ако е така, очевидно Тимотей не е нито първият, нито последният вярващ, който е страдал от някакво заболяване! По-вероятно е обаче причината за този съвет на апостола да е замърсената вода, която Тимотей е трябвало да пие. Кое то и досега представлява проблем на много места в све-

та. Съветът „**Не пий вече само* вода**“ означава, че Тимотей не трябва да пие вода, а само **малко вино**. Павел съветва Тимотей да пие по **малко вино заради стомаха** и заради **честите си боледувания**. Този стих говори за употреба на виното само с медицинска цел и не трябва никога да се използва като извинение за злоупотребата с него.

Няма никакво съмнение, че тук става въпрос за истинско **вино**, а не за гроздов сок. Много е съмнително, че гроздовият сок изобщо е съществувал тогава, тъй като той се запазва чрез пастъризация — процес, който все още не е бил познат по онова време. Фактът, че Павел говори за истинско вино, се подразбира от израза „**малко вино**“. Ако не ставаше въпрос за истинско вино, нямаше да има никакъв смисъл да се казва, че количеството на употребяваното питие трябва да бъде **малко**.

Този стих също така хвърля светлина върху въпроса за божественото изцеление. Макар че като апостол Павел без съмнение има власт да изцелява всякакви болести, той не винаги я използва. Тук той оправдава употребата на лекарствени средства в случай на стомашно заболяване.

5:24 В този стих апостолът се връща отново към въпроса, който разглежда в 22 ст., където предупреждава Тимотей да не прибързва да полага ръце на други хора. Това е обяснено още по-добре в 24 и 25 стих.

„**Греховете на някои човечи са явни**“, и то толкова явни, че могат да се сравняват с тръбач, който върви пред един човек по целия път до **съда** и му съобщава вестта, че е грешник. Но това не е така с всички хора. Има **човечи**, чиито грехове биват изобличени **по-после**.

Първият случай ни напомня за един пианица, който е известен като такъв на всички свои съседи. За втория можем да дадем пример с един съпруг, който има * Думата „само“ е прибавена към текста. — Бел. на преф.

тайна любовна връзка с друга жена. Хората биха могли да не знаят за това по времето на самото събитие, но често пъти връзката бива разкрита след известно време.

5:25 Подобно е положението и с добрите хора. При някои от тях си личи от пръв поглед, че са добри. Други са по-сдържани и стеснителни и тяхната действителна доброта се вижда едва след като мине време. Дори и когато не виждаме доброто у някои хора, то може да съществува и да стане явно по-късно. Поуката, която трябва да си извлечем от всичко това, е, че не трябва да съдим за хората от пръв поглед, а да изчакаме известно време, докато се изяви истинският им характер.

Г. Наставления към слугите и господарите (6:1, 2)

6:1 Сега апостолът поставя на дневен ред въпроса за поведението на слугите. Слугите тук са наречени „**слуги под иго**“, т. е. хора, които са под робско иго. Най-напред той разглежда положението на робите, които имат спасението **господари**. Могат ли такива роби да се отнасят грубо към своите господари? Могат ли да се бунтуват или да бягат от тях? Могат ли да работят по-малко? Отговорът на апостола е: „Не, не могат.“ Дори точно обратното — такива роби трябва да „**считат господарите си достойни за всяка почит**“. Това означава, че те трябва да им отдават дължимото уважение, да работят послушно и вярно и като цяло да се стремят да им помагат, а не да им пречат. Основният мотив за такова устрдно служение е, че то засяга свидетелството им за Христос. Ако един слуга християнин се държи грубо и непокорно, той ще даде основание на неговия господар да похули **Боже** **ето име** и християнската вяра и да направи заключение, че вярващите са хора, които не струват нищо.

Историята на ранната църква показва, че обикновено робите християни са стрували много по-скъпо от невярващите роби. Ако един господар е знаел, че робът, когото купува, е християнин, обикновено е бил готов да заплати повече, тъй като е очаквал от него вярна и устрдна служба. Това е една много висока оценка на християнската вяра.

Този стих ни напомня истината, че независимо от социалното положение на един човек той винаги има възможност да свидетелства за Христос и да донесе слава на Неговото име.

Много често е било посочвано, че робската институция никъде не е заклеимена открито в НЗ. Нека да подчертаем обаче, че с разпространението на християнството злоупотребите с робството са престанали от само себе си.

Всеки истински вярващ трябва да разбере, че е роб на Исус Христос. Той е бил закупен с цена и вече не принадлежи на себе си. Той принадлежи на Исус Христос — с душа, дух и тяло — и затова Исус Христос заслужава най-доброто, което вярващият притежава.

6:2 Този стих разглежда положението с робите, **чието господари са вярващи**. Такива роби биха могли силно да се изкушат и да **презрат** своите господари. Когато местната църква се е събирала в Господния ден за разчупването на хляба (Деян. 20:7), вероятно около масата са седяли християни, които са били както господари, така и роби — и всички те са били **братя** в Христос Исус. Но това не е означавало, че поради тази причина социалните различия автоматично са преставали да съществуват и в живота. Фактът, че един господар е християнин, не е означавал, че неговият роб е трябвало да престане да му служи и да го почита. Точно обратното — това, че господарят му е бил вярващ и негов **възлюбен** брат, е трябвало да накара роба да му служи още по-устрдно.

В този стих християните са наречени не само „**вярващи и възлюбени**“, но и „**ония, които се ползват**“*. Обикновено се приема, че това означава, че те също са участници в благословението на спасението. Но то също така може да означава, че понеже и робите, и господарите са заинтересовани да вършат добро, те трябва да служат заедно, като се опитват да си помагат един на друг.

Думите „**Това поучавай и увещавай**“ са свързани явно с наставленията към робите християни. Те биха могли да се приложат в наши дни към взаимоотношението работник — работодател.

VI. Лъжеучителите и любовта към парите (6:3—10)

6:3 Сега Павел насочва своето внимание към онези, които се опитват да прокарат в църквата нови и странни учения. За тях той казва, че **не се съобразяват със здравите думи**. „Здравите думи“ тук означава „думи, които дават здраве“. Такива са били **думите на нашия Господ Исус Христос**, които Той е изговорил, когато е бил на земята, и които са запазени за нас в Евангелията. Здраво е и цялото Новозаветно учение. Това **учение е „съгласно с благочестието“** в смисъл, че насърчава и съдейства за благочестивото поведение на християните.

6:4 Апостолът също така казва за тези хора, че са се **възгордели**. Те твърдят, че тяхното знание е по-висше от знанието на другите, но в действителност **нищо** не знаят. Както Павел вече каза, те не разбират какво говорят.

Тези хора са обладани от едно нездраво желание за **разисквания и празни спорове** за думи. Изразът „**болничаво охота**“ буквално означава „болен“. Очевидно това са хора, чието духовно здраве не е добро. Вместо да говорят здравословни думи, както се казва в предишния

стих, те се занимават с приказки, които създават духовно болни светии. Темите, които те разискват, не водят до назидание, а само до спорове за **празни неща**.

И тъй като повдиганите от тях въпроси не засягат библейското учение, няма как да бъдат разрешени окончателно. В резултат на това тяхното учение възбужда **завист, разпри, хули и зли погозрения**. Ленски казва следното:

„Когато задават въпроси и водят словесни битки, те взаимно си завидват на красноречието. Техните спорове винаги се характеризират със съперничество и борба, в резултат на което се получават богохулства, а именно — отрицания, маскирани в свещени думи.“¹⁸

6:5 Тези **караници** прилизат от хора с **покварен** или **болен ум**. Предлагаме ви следния пронизателен коментар на Ленски:

„Боленият ум се характеризира с поквара и разложение, което означава, че той не функционира нормално в моралната и духовната област. Хората с болен ум не реагират нормално на истината. Всяка истина и нейното представяне на практика трябва да предизвикат реакция на приемане, което особено важи за истините на спасителното Божие благовестие. Всички лъжи, заблуди и извращения трябва да предизвикат отхвърляне, като това особено се отнася до тези в моралната и духовната сфера... Когато се срещне с истината, поквареният ум „вижда“ и търси в нея само „недостатъци“, с които да обоснове своите възражения. Когато се срещне с нещо, което се различава от истината, той вижда и търси в него само онава, която може да му помогне да приеме лъжата.“¹⁹

Също така тези хора са „**лишени от истината**“. Някога в техния живот е имало време, когато те са били запознати с истината, но са я отхвърлили. Отхвърлянето на дадената им светлина е довело до лишаването им и от онази **истина**, която някога са познавали.

* Изразът „от усърдието и.л.“ е в курсив, което означава, че е добавен от преводачите. — Бел. на преф.

Освен това тези хора предполагат, че „**благочестието е средство за печалба**“. Очевидно те избират служението на учителя като занятие, чрез което ще получат много пари за малко работа. „Те превръщат най-святото призвание в машина за печелене на пари.“

Това ни напомня, от една страна, за овчарите наемници, които се правят на християнски служители, без да имат никаква любов към истината, и от друга страна, за комерсиализма, който е станал едно често срещано явление в християнския свят днес: продаването на индугенции, организирането на лотарийни игри, базари, разпродажби и др. „**И от такива се пази.**“²⁰ Това е заповед, с която Павел ни предупреждава изобщо да не се занимаваме с такива лъжливи учители, които само имат вид на благочестие.

6:6 Също както предишният стих ни запознава с лъжливата печалба, така този стих ни показва каква е истинската печалба. Съчетанието от **благочестие и задоволство е голяма печалба**. Благочестието без задоволство е едно едностранчиво свидетелство. Задоволството без благочестие пък изобщо не е християнско. Но когато истинското **благочестие** се съчетае със скромното приемане с благодарност на личните обстоятелства, това вече е една печалба, която никакви пари не могат да донесат.

6:7 Съдържанието на тази глава много прилича на поученията на Господ Исус в Проповедта на планината. Седми стих ни напомня за Неговото наставление. В което Той ни насърчава да разчитаме на своя небесен Баща за снабдяването на нуждите си.

Има три момента в нашия живот. В който ние сме с празни ръце — в момента на нашето раждане, в момента, в който идваме при Исус, и в момента на нашата смърт. Този стих ни кара да си спомним за първия и последния момент. **Ние не сме внесли нищо в света и е съв-**

сем сигурно, че **няма да можем да изнесем нищо от него.**

Преди да умре, Александър Велики е казал следното: „Когато умра, сложете ме в ковчега с ръцете върху дрехите — без да ги покривате, така че всички да могат да видят, че в тях **няма нищо.**“ Бейтс ни предлага следния коментар върху този стих:

„*Да, дори и онези ръце, които някога са държали най-мощния скиптер в света, или които са носели най-победоносната сабя, или които са били пълни със сребро и злато, или които някога са имали власт да освобождават или осъждат на смърт, сега са ПРАЗНИ.*“²¹

6:8 Човек се чувства удовлетворен от задоволяването на основните си нужди на живот. Нашият небесен Баща знае, че ние се нуждаем от **храна** и покрив, и е обещал да ни ги даде. По-голямата част от живота на невярващите се върти около **храната и облеклото**. Християнинът трябва да търси най-напред Божието царство и Неговата правда, а Бог ще се погрижи да му осигури това, което му е необходимо за живот.

Думата, преведена тук като „**облекло**“, означава нещо като „покривало“ и включва както мястото за живеене, така и дрехите за обличане. Ние трябва да сме **доволни**, когато имаме **храна, облекло** и покрив над главата си.

6:9 Пасажът от 9 до 16 ст. разглежда въпроса с онези, които **изгарят от желанието да бъдат богати**. Техният грях се състои не в това, че са богати, а в това, че страстно желаят да бъдат такива. Онези, **които ламтят за богатство**, са хора, които не се задоволяват да имат храна, облекло и подслон, а желаят много повече.

Жаждата за **забогатяване** вкарва човека в **изкушение**. За да постигне тази цел, той се принуждава да използва нечестни и често пъти насилствени средства. Тези средства могат да включват хазарт, спекулации, измама, фалшификация, кражба и дори убийство. Също така

такъв човек лесно пада в **примка** или капан. Желанието му става толкова силно, че той не може да се освободи от него. Той дори може да си обещае, че когато банковата му сметка стигне до определена сума, ще спре. Но не може да спре, защото когато стигне до тази сума, започва да иска да има още повече. Жаждата за забогатяване е съпроводена също така с грижи и страхове, които заробват душата. Хората, които жаелят да забогатеят, падат „**в много злопави... страсти**“. Една от тях е стремението да бъдеш на същото ниво като останалите. За да поддържат високия стандарт на обществото, тези хора често пъти са принудени да жертват някои от истинските стойности в живота.

Освен това тези страсти са и **вредни**. Ламтежът за богатство кара хората да излагат на опасност здравето си и да рискуват душите си. Всъщност точно това е и крайт, към който те вървят. Те доколко се отдават на материалното, че се попалят в **разорение и гибел**. В тази безкрайна гонитба на богатство те пренебрегват своите никога неумиращи души. Барнс ни предлага следното предупредително описание:

„Това разорение е наистина пълно — пълно разрушаване на цястието, добродетелта, илюзията и душата. Господстващото желание за забогатяване води след себе си цяла върволица от злини, които унищожават всичко както сега, така и след това. Колко много семейства са били съсипани по този начин!“²²

6:10 „Сребролюбие е корен на всякакви злини.“ Не всички злини във вселената произлизат от **сребролюбие**, но то определено е един от най-големите източници на огромно разнообразие от **зло**. Така например то води до завист, съперничество, кражби, нечестие, невъздържаност, забравяне на Бога, егоизъм, злоупотреби и др.

Всъщност в този стих ударението пада не толкова върху самите пари, кол-

кото върху **любовта към парите**. Парите могат да се използват в служението за Господа по много начини, които да доведат само до добро. Но тук това, което води до грях и срам, е ненормалната страст към **парите**.

Сега апостолът споменава едно конкретно зло, което произлиза от сребролюбие, а именно — отклонението от християнската **вяра**. В своя луд стремеж към забогатяване хората пренебрегват духовните неща и става много трудно да се каже дали те изобщо някога са били спасени.

Освен това хората не само загубват усета си към духовните ценности, но и **пронизват себе си с много скърби**. Помислете само за скърбите, свързани с жаждата за богатство и трагедията на пропиления живот! Помислете за възможността да загубите децата си, като ги оставите да отидат в света! Помислете за вероятността да загубите богатството си в един миг! Помислете за опасността да се срещнете с Бога или като спасен човек, или като човек с празни ръце!

Епископ Дж. Райл обобщава всичко това така:

*„Парите са едно от най-незадоволителните притежания. Вярно е, че те те освобождават от някои грижи, но не вярно също така, че те ти носят почти толкова нови грижи, колкото са ти и отнели. Така например се появява грижата как да ги снабдиш с тях, или грижата как да ги запазиш, или грижата как да ги използваш, или грижата да не злоупотребиш с тях, или грижата на кого да ги оставиш... Две трети от всички разправии, караници и съдебни дела в света имат една-единствена проста причина — **парите!**“²³*

„Най-богатият човек в света някога притежавал едновременно петролни кладенци, рафинерии, танкери, и тръбопроводи; няколко хотела, една застрахователна компания, една финансова компания и няколко самотни компании. Притежа-

вал също така и недвижимо имущество — около 2800 декара земя, която трябвало да пази с бодигардове, специално дресирани кучета, железни огради, прожектори, алармени инсталации и сирени. Освен че се страхувал от самолети, кораби и нападатели, той се боял и от болести, старост, безсилие и смърт. Бил самотен и потиснат и твърдял, че щастието не се купува с пари.²⁴

VII. Заклучителни заръки към Тимотей (6:11—21)

6:11 Тук апостолът се обръща към Тимотей с израза „човек Божий“. Това обръщение е едно от често срещаните наименования на пророците в СЗ. То описва човек, който има небесно поведение. То също така може да посочва, че Тимотей има дарбата да пророкува. Обратното на **Божия човек** е „човекът на греха“, за когото четем във 2 Солунци 2. Човекът на греха е самото въплъщение на греха. Всичко в него кара хората да мислят за греха. Тимотей обаче трябва да бъде **Божий човек** — човек, който ще кара хората да мислят за Бога и да Го прославят.

В своето служение за Христос Тимотей трябва да **бяга** от възгордяване (4 ст.), поквара (5 ст.), недоволство (9 ст.) и сребролюбие (10 ст.). Той трябва да развива християнски характер — единственото нещо, което ще може да вземе със себе си на небето. Тук качества на християнския характер са описани като: **правда, благочестие, вяра, любов, търпение, кротост.**

Правдата говори за справедливост и честност в отношенията ни с другите хора. **Благочестието** е приликата с Бога. **Вярата** също така може да означава вяроност или надеждност. **Любовта** включва както обичта към Бога, така и привързаността към нашите ближни. **Търпението** може да се определи като твърдост или издръжливост по време на изпитание, а **кротостта** — като отношение на внимание и смирение.

6:12 Тимотей не само трябва да **бяга** от лошите и да **следва** добрите неща, но и да **се подвизава в добрата борба на вярата**. Тук „**подвизавам се**“ означава не толкова „боря се“, колкото „състезавам се“. Тази дума е взета като термин не от бойното поле, а от атлетическите игри. „**Доброто войнстване**“ е християнската **вяра** и свързаното с нея състезание. Тимотей трябва да **се хване за вечния живот**. Това не означава, че той трябва да се бори за спасение. Той вече притежава спасението. Тук този израз означава, че той всеки ден трябва да живее на практика **вечния живот**, който вече е негов.

Тимотей е бил призван на този **вечен живот** в момента на своето обръщение. Освен това той **е направил добрата изповед в присъствието на мнозина свидетели**. Може би тези думи говорят най-вече за неговото кръщение, макар че биха могли да включват и цялото му последващо свидетелство за Господ Исус Христос.

6:13 Сега апостолът се обръща към Тимотей с една сериозна заръка, и то заръка, която той прави в присъствието на двамата велики Свидетели. Най-напред той прави тази заръка **в присъствието на Бога, който оживотворява всичко**. Може би, когато пише това Писмо, Павел съзнава, че е възможно един ден този млад борец да трябва да даде живота си заради свидетелството си за Господ Исус Христос. Ако това стане, добре е той да помни, че Бог е Този, **който дава живот на всичко**. Дори и хората да успеят да го убият, Тимотей трябва да помни, че вярва в Един, Който съживява мъртвите.

Освен това тази заръка е дадена пред **Христос Исус**. Господ Исус е великият пример на **добрата изповед, която Той е засвидетелствал пред Понтий Пилат**. И макар че този израз може би описва като цяло думите и действията на Спасителя пред римския управител, той вероятно се отнася най-вече до казано-

мо от Него в Йоан 18:37: „Аз затова се родих и затова дойдох на света, да свидетелствам за истината. Всеки, който е от истината, слуша Моя глас.“ Тази уверена изповед трябва да бъде за Тимотей пример, който той трябва да следва в свидетелството си за истината.

б:14 Тук Павел заглава Тимотей **да пази тази заповед**. Някои смятат, че „тази заповед“ е заповедта на апостола към Тимотей за подвизаването в добрата битка. Друзи предполагат, че тя може да включва цялото поръчение, с което Павел се обръща към Тимотей в това Послание. Трети предполагат, че **заповедта** е посланието на благовестието или Божието откровение, което ни е дадено в Божието слово. Според нас тук „тази заповед“ означава заръката на Павел към Тимотей да пази истината на християнската вяра.

Пояснението „**чисто и безукорно**“ се отнася по-скоро до Тимотей, отколкото до заповедта. Пазейки **заповедта**, Тимотей трябва да поддържа едно **чисто** свидетелство — без петно или повод за упрек.

В **НЗ явяването на нашия Господ Исус Христос** е един непрекъснат повод за насърчение на вяращите. Верността към Христос в този свят ще бъде възнаградена на Христовото съдилище. От своя страна тези награди ще бъдат изявени, когато Господ Исус се върне отново на земята, за да установи Своето царство. Тогава именно резултатите от верността или неверността ще бъдат ясно изявени.

б:15 Изследователите на Библията не са единодушни кое точно име замества местонамиенията в този и следващия стих — дали на Бог Отец или на Господ Исус Христос. Взет сам по себе си, 15 ст. сякаш се отнася до Господ Исус, тъй като именно Той е наречен Цар на царете и Господ на господарите в Откровение 17:14. От друга страна, изглежда, че 16 ст. говори по-скоро за Бог Отец.

Във всеки случай значението на 15 ст. може да се определи така: когато Господ Исус Христос дойде обратно на земята, за да царува, хората ще осъзнаят **кой** именно е **блаженият и единствен Владетел**. Неговото явяване ще покаже кой е истинският **Цар**. По времето, когато Павел пише това Писмо до Тимотей, Господ Исус е Отхвърленият Цар и прогължава да бъде такъв и до днес. Но ще ден, когато ще се види ясно, че Той е **Царят**, Който е над всички царуващи царе, и **Господарят**, Който е над всички господстващи господари.

„**Блажен**“ означава не само достоен за хваление, но и Този, Който съдържа в Себе Си всяко благословение в пълнота.

б:16 При явяването на Господ Исус хората ще разберат също така, че **единствен Бог притежава безсмъртие** и че Той е Единственият, на Когото това безсмъртие е *присъщо*. Ангелите също са безсмъртни, но това безсмъртие им е било дадено. И вяращите ще получат при възкресението тела, които са безсмъртни (1 Кор. 15:53, 54), но Бог притежава **безсмъртието** в Себе Си.

След това Бог е описан като Един, Който **обитава в непристъпна светлина**. Това описание говори за ярката и бляскава слава, която заобикаля Божия престол. В своето естествено състояние човекът би бил изпарен от този блясък. Само онези, които са приети във Възлюбения и са станали съвършени в Христос, могат да се приближат при Бога, без да бъдат унищожени.

В своето естествено състояние **нищо един човек не е видял Бога, нищо може да Го види**. В СЗ хората са виждали проявленията на Бога, известни под наименованието „теофании“. В НЗ Бог се е изявил на хората съвършено в Лицето на Своя възлюбен Син Господ Исус Христос.

Но фактът, че Бог е невидим за очите на смъртните човеци, си остава верен.

На Този Единствен Бог да бъде **чест и вечна сила**. С това отдаване на почит

на Бога Павел завършва своето поръчение към Тимотей.

6:17 По-горе Павел говори за онези хора, които ламтят за богатство. Тук той се обръща към тези, **които вече имат богатството на този свят**. На тях Тимотей трябва да заръчва „**да не високоумстват**“, или **да не са високомерни**. Това е едно голямо изкушение за богатите хора. Те са склонни да гледат отвисоко на онези, които нямат много пари, като ги считат за невзрачни, дивни и не особено интелигентни. Това, разбира се, не винаги е така. Голямото богатство не е признак на Божието благословение в НЗ, така както е било в Стария. Докато тогава богатството е показвало одобрението на Бога за живота на хората, живеещи под закона, сега, във времето на новата диспенсация, голямото благословение са скърбите.

Богатите не трябва да се надяват на несигурното богатство (букв. „на несигурността на богатството“). Парите имат свойството да им покарват крила и да отлитат. И макар че големите притежания създават впечатление за сигурност, истината е, че единственото сигурно нещо на този свят е Божието слово.

Затова апостолът се обръща към богатите с увещанието да се надяват единствено на живия Бог, **Който ни дава всичко изобилно, за да се наслаждаваме**. Една от най-големите уловки на богатството е, че е трудно да го притежаваш, без да уповаваш на него. Всъщност това е чисто идолопоклонство. То отрича истината, че Бог е Онзи, **Който ни дава всичко изобилно, за да се наслаждаваме**. Последното не е нещо, което можем да използваме като извинение, за да живеем разкошно, а е просто твърдение, което казва, че Бог е Източникът на истинското наслаждение, което не може да се създаде от материалните неща.

6:18 Този стих напомня на христианина, че парите, които той притежава, не

са неговии. Те му се дават като на насройник, който носи отговорността да ги използва за Божията слава и за доброто на своите ближни. Той трябва да ги употребява за извършването на **добри дела** и да е **готов да ги споделя** с нуждаещите се.

Мотото на живота на Джон Уесли било следното: „Прави всяко добро, което можеш, с всички средства, с които можеш, по всякакъв начин, по който можеш, на всички места, на които можеш, по всяко време, по което можеш, на всички хора, на които можеш, и домогава, докогато можеш.“

Изразът „...**да бъдат щедри, съчувствителни**...“ съдържа идеята, че христианинът трябва да бъде готов да даде винаги когато Господ му покаже, че трябва да даде.

6:19 Този стих подчертава истината, че за христианин е възможно да използват материалните си притежания в този живот по такъв начин, че да пожънат **вечни плодове за истинския живот**. Когато използваме имота си за делото на Господа сега, ние **събираме... добра основа за бъдеще**. Така ние **се хващаме за истинския живот**.

6:20 Стигнахме вече до последното увещание на Павел към Тимотей. В него той го насърчава да **пази това, което му е било поверено**. Под „**това, което ти е поверено**“ може би трябва да разбираме истинските доктрини на християнската вяра. Тук не става въпрос за душата на Тимотей, нито за неговото спасение, а за истината на благовестието на Божията благодат. Подобно на пари, депозирани в банка, истината, поверена на Тимотей, трябва да бъде пазена „цяла и невредима“.

Тимотей също така трябва да избягва „**скверните празнословия и противоречия на криво нареченото знание**“. „Скверните празнословия“ или нечистите приказки са безсмислени разговори за празни неща, от които няма никаква полза.

Павел съзнава, че Тимотей ще се срещне с много учения, които ще се представят за истинско знание, но на практика ще се противопоставят на християнското откровение. Епископ Моул пише следното:

„Гностиците от времето на Павел са твърдели, че извеждат своите ученици „от стадото на обикновените *вярващи*“ и ги завеждат в един „по-висш кръг от надарени хора“, които *познават* тайните на съществуването и които благодарение на това *познание* живеят свободни от робството на материята, като се реят на свобода в света на духа.“²⁵.

Тимотей трябва да се отклонява от всякакви нечисти учения.

В наши дни такава „знание“ носят различни лъжливи култови движения, като например движението Християнска наука. Тя твърди, че е християнска по характер и че притежава истинско „*знание*“, но не е нито *християнска*, нито *наука*! Всъщност тя е едно **лъжливо знание!**

Този стих може да се приложи и към много видове естествени науки,²⁶ които се преподават в съвременните училища.

В действителност нито едно истинско откритие на науката не може да се противопоставя на Библията, тъй като научните закони са били установени във вселената от Самия Бог — Същият Този Бог, Който е написал и Библията. Но много от така наречените „научни факти“ всъщност не са нищо друго освен недоказани теории. Всички подобни хипотези, които се противопоставят на Библията, трябва да бъдат отхвърлени.

6:21 Павел съзнава, че някои християни, които изповядват Христос само на думи, са били подмамани от тези лъжливи учения и **са се отклонили от вярата**. Тези последни стихове представят пред нас голямата опасност от така наречения интелектуализъм, рационализъм, модернизъм, либерализъм и всякакъв друг „-изъм“, който пренебрегва или омалява Христос.

„Благодат да бъде с вас.“ Това благословение е личният „печат“ на Павел, който обича да завършва Писмата си с него, тъй като само Божията **благодат** може да опази Божиите хора по „правия и тесен“ път. **Амин.**

Крайни бележки

Въведение към пастирските Послания

- 1) *Albert Barnes, Notes on the New Testament: Thessalonians, Timothy, Titus, Philemon, p. 289.*

Първо послание към Тимотей

- 1) (Въведение към 1 Тимотей) Quoted from *L'Eglise chretienne*, p. 95, by George Salmon in *A Historical Introduction to the Study of the Books of the New Testament*, p. 413.
- 2) (1:8) Guy King, *A Leader Led*, p. 25.
- 3) (1:16) William Kelly, *An Exposition of the Two Epistles to Timothy*, p. 22.
- 4) (1:19) Hamilton Smith, further documentation unavailable.
- 5) (1:20) Гръцката дума „blasphemeo“ (бозохуствам, клеветя) се използва както във връзка с Бога, така и във връзка с човека, докато английската дума („blasphemy“) се използва почти изключително само по отношение на Бога и светите неща.
- 6) (2:9) John Chrisostum, quoted by Alfred Plummer in *The Pastoral Epistles*, p. 101.
- 7) (2:15) J. P. Lilley, „*The Pastoral Epistles*“ *Handbook for Bible Classes*, Edinburgh: T & T Clark, p. 94.
- 8) (3:2) Християните, които поддържат това мнение, смятат, че старейшината трябва да остане верен на една-единствена жена, което се съдържа в значението на гръцката конструкция „на една жена мъж“.
- 9) (3:3) Тъй като в 3:8 се казва, че дяконите не трябва да бъдат лакоми за гнусна печалба, изглежда малко вероятно, че Павел би пропуснал това важно качество по отношение на старейшините, които носят дори по-голяма отговорност от дяконите.
- 10) (3:11) Може би това служение все още не е станало църковна служба за

жените в този ранен век. Вж. бележките в *Учебна Библия на Райри*, НВПБКДж, 1850 стр.

- 11) (3:16) J. N. Darby, „Notes of a Lecture on Titus 2:11—14,“ *The Collected Writings of J. N. Darby*, VII:333.
- 12) (3:16) В древните ръкописи свещените имена Бог, Христос, Дух и т. н. са били изписани в съкратен вид. Гръцкото съкращение за „Бог“ изглежда съвсем като думата за „Който“ с изключение на една малка хоризонтална чертичка, с помощта на която се прави разлика между *tetha* и *omricon*, и още една чертичка над думата, която показва, че думата е съкратена. Различните ръкописи предлагат различни варианти: „Бог“ (варианта, който предлага текстът на традиционния и повечето ръкописи), „Който“ (варианта на критическия текст) и „Когото“. Ние приемаме традиционния прочит на повечето ръкописи, който е в основата на ПБКДж и НВПБКДж.
- 13) (4:3) Mary Baker Eddy, *Science and Health with Key to the Scriptures*, pp. 64, 65.
- 15) (4:12) King, *Leader*, p. 79.
- 14) (4:10) В други ръкописи се казва „и търпим укор“.
- 16) (5:4) Освен „угодно пред Бога“ някои ръкописи (с изключение на текстовете на най-стария и повечето ръкописи) гласят „добро и угодно пред Бога.“ Несъмнено по-краткият прочит е оригиналният.
- 17) (5:16) В критическия текст думата „вярвац“ е изпусната, което може би е случайно. Не изглежда много вероятно Павел да пише само за онези вдовици, които са обект на грижите само на вярващи жени.
- 18) (6:4) R. C. Lenski, *The Interpretation of St. Paul's Epistles to the Thessalonians, to Timothy, to Titus and to Philemon*, p. 700.
- 19) (6:5) *Ibid.*, pp. 701, 702.

- 20) (6:5) В критическия текст това изречение е изпуснато*.
- 21) (6:7) Edward Herbert Bates, *Spiritual Thoughts from the Scriptures of Truth*, London: Pickering and Inglis, n. d. p. 160.
- 22) (6:9) Albert Barnes, *Notes on the New Testament: Thessalonians, Timothy, Titus, Philemon*, p. 199.
- 23) (6:10) J. C. Ryle, *Practical Religion*, p. 215.
- 24) (6:10) Подбрано от един репортаж за скоропочиналия Хауард Хюз.
- 25) (6:20) H. C. G. Moule, *Studies in II Timothy*, p. 91
- 26) (6:20) Латинската дума „*scientia*“ означава просто „знание“. Английската производна дума „*science*“ (в текста от 1611 г.) в съвременния език има много по-тясно значение, което обосновава и промяната в НБПК-Дж.

* Също както в Библията на българ. език от 1924 г. — Бел. на прев.

Библиография

- Bates, Edward Herbert,
Spiritual Thoughts from the Scriptures of Truth,
London: Pickering and Inglis, n. d.
- Bernard, J. H.,
The Pastoral Epistles,
Cambridge: University Press, 1899.
- Erdman, Charles R.,
The Pastoral Epistles of Paul,
Philadelphia: Westminster Press, 1923.
- Fairbairn, Patrick,
Commentary on the Pastoral Epistles,
Edinburgh: T & T Clark, 1874.
- Guthrie, Donald,
The Pastoral Epistles. (TBC),
Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans
Publishing Co., 1957.
- Hiebert, D. Edmond,
First Timothy,
Chicago: Moody Press, 1957.
- Hiebert, D. Edmond,
Second Timothy,
Chicago: Moody Press, 1958.
- Hiebert, D. Edmond,
Titus and Philemon,
Chicago: Moody Press, 1957.
- Ironside, H. A.,
Addresses, Lectures, Expositions on Timothy, Titus and Philemon,
New York: Loizeaux Bros., 1947.
- Kelly, William,
An Exposition of the Epistle of Paul to Titus,
London: Weston, 1901.
- Kelly, William,
An Exposition of the Two Epistles
to Timothy, 3d Ed.
Oak Park, IL: Bible Truth Publishers, n. d.
- Kent, Homer A.,
The Pastoral Epistles,
Chicago: Moody Press, 1958.
- King, Guy H.,
A Leader Led:
A Devotional Study of I Timothy,
Fort Washington, Pa.: Christian Literature
Crusade, 1944.
- King, Guy H.,
To My Son:
An Expositonal Study of II Timothy,
Fort Washington, Pa.: Christian Literature
Crusade, 1944.
- Lilley, J. P.,
„The Pastoral Epistles“
Handbook for Bible Classes,
Edinburgh: Scotland: T & T Clark 1901.
- Lock, Walter,
A Critical and Exegetical Commentary
on the Pastoral Epistles (ICC),
Edinburgh: T & T Clark 1901.
- Moule, H. C. G.,
Studies in II Timothy,
Grand Rapids: Kregel Publications, 1977.
- Plummer, Alfred,
The Pastoral Epistles. New York: George H.
Doran Company, n. d.
- Smith, Hamilton,
The Second Epistle to Timothy,
Wooler, Northumberland, England:
Central Bible Hammond Trust Ltd., n. d.
- Stock, Eugene,
Plain Talks on the Pastoral Epistles,
London: R. Scott, 1914.
- Van Oosterzee, J. J.,
„The Pastoral Letters.“

Lange's Commentary on the Holy Scriptures,
Vol. 23.
Grand Rapids: Zondervan Publishing
House, n. d.

Vine, W. E.,
Exposition of the Epistles to Timothy,
London: Pickering and Inglis, 1925.

Wuest, Kenneth S.,
*The Pastoral Epistles in the Greek
New Testament,*
Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans
Publishing Co., 1953.

Второто послание на апостол Павел към Тимотей

„Второто послание към Тимотей... е плод на неговото [на Павел] сърце, който извън Палестина, под Божието водителство, е основал и изградил Божието събрание на земята. То е било написано по времето, когато това събрание е започнало да отстъпва и да се отдалечава от принципите, върху които е било основано.“

Дж. Н. Дарби

Въведение

I. Уникално място в канона

Последните думи на известните личности обикновено се помнят с любов от тези, които ги обичат. И макар че Второто послание към Тимотей не съдържа буквално последните думи на Павел, то е неговото последно известно Писмо, написано до християни и изпратено първоначално до възлюбения му съработник Тимотей.

Сегаейки във влажната тъмница в Рим с една-единствена дупка в тавана, през която е прониквала светлина, в очакване да бъде скоро обезглавен, духовният, интелигентен и добросърдечен апостол, сега вече стар и уморен човек от участието си в дългото и тежко състезание за Бога, написва този последен призив, в който казва на Тимотей да се държи здраво за истината и живота, на които е бил научен.

Подобно на няколко други „Втори“ послания, Второто писмо до Тимотей също се занимава с проблема за лъжеучителите и отстъпниците от последните дни. Човек не може да не си зададе въпроса дали голяма част от нападите срещу неговата автентичност (подобно на тези срещу Второто писмо на Петър) не идват, защото скептично настроените религиозни водачи, които ги измислят, могат да бъдат обвинени, че изпол-

зват религията като прикритие на истинските си намерения — същите грехове, за които Павел ни предупреждава (3: 1—9).

Независимо от това, което могат да казват някои хора, Второто послание към Тимотей е наистина едно много необходимо и напълно автентично Писмо!

II. Авторство

За информация по този въпрос вижте въведението към пасторските Послания.

III. Датироване

Второто Писмо до Тимотей е било написано от затвора (обикновено се приема, че става дума за един римски затвор, който все още представлява туристическа забележителност). Като римски гражданин Павел не е могъл да бъде хвърлен на лъвовете или разпънат на кръст, но спокойно е могъл да бъде екзекутиран чрез обезглавяване. И тъй като този велик апостол е бил убит при управлението на Нерон, който е умрял на 8 юни 68 г., най-вероятното време на написване на Второто послание към Тимотей може да се определи като периода от есента на 67 до пролетта на 68 година.

IV. Тема

Темата на Второто послание към Тимотей е изразена много добре във 2:15: „Старай се да се представиш одобрен пред Бога работник, който няма от що да се срамува, като излагаш право слово-

то на истината.“ За разлика от Първото писмо до Тимотей, което обръща внимание върху победението на събраните като цяло, тук ударението пада върху отговорността и поведението на отделния вярващ. Така че темата на Второто писмо до Тимотей може да се определи, както следва: „Отговорността на отделния вярващ по време на колективния упадък“.

В това Писмо се говори много за общото разложение на църквата, която нарича себе си „християнска“, но на практика показва голямо отстъпление от вярата и от истината. Въпросът е: „Как всичко това засяга отделния вярващ и може ли то да бъде извинение за отказване от истината и от благочестивия живот?“ Отговорът на Второто писмо до Тимотей е съвсем решителен: „*Не, не може!*“, а съветът на апостола е: „Старай се да се представиш одобрен...“

Историята на живота на младия Даниил в двораца на Вавилон (Дан. 1) е една добра илюстрация на подобно положение. Поради продължителното нечестие на Израел Даниил и някои други израил-

тяни са били отведени от Навуходоносор като роби във Вавилон. Били са им отнети всички външни форми на изява на тяхната религия — жертвоприношенията, свещеническото служение, поклонението в храма и др. Няколко години покъсно тези външни форми са били дори напълно преустановени — когато Ерусалим е бил разрушен и целият народ е бил откаран в робство. Дали тогава Даниил си е казал: „Защо да не забравя закона и пророците и да се приспособя към навигите, нормите и морала на Вавилон?“ Ние знаем, че историята съдържа няколко светли страници с примери за неговия живот на вяра в почти също толкова враждебни обстоятелства.

По подобен начин Второто писмо до Тимотей говори на всяко Божие дете, което вижда, че общото свидетелство на църквата днес е едно далечно ехо на новозаветната простота и святост, с които тя е започнала своето съществуване. То ни казва, че всеки един от нас носи лична отговорност да живее благочестиво в Христос Исус (3:12).

Схема на изложението

- I. Встъпителни поздравии към Тимотей (1:1—5)
- II. Увещания към Тимотей (1:6—18)
  - A. За вяроност (1:6—18)
  - B. За издръжливост (2:1—13)
- III. Верността против отстъплението (2:14—4:8)

- A. Верността към истинското християнство (2:14—26)
- B. Настъпващото отстъпление (3:1—13)
- B. Човекът на Божията сила на фона на отстъплението (3:14—4:8)
- IV. Лични молби и забележки (4:9—22)

Коментар

I. Встъпителни поздравии към Тимотей (1:1—5)

1:1 Още в самото начало Павел представя себе си като **апостол на Исус Христос**, изпратен със специално служение от прославения Господ Исус Христос.

Той е бил „назначен“ на това служение не от човеци, нито чрез човеци, а по **Божията воля**. Освен това Павел говори за своето апостолство като за нещо, което е **според обещанието на живота, който е в Христос Исус**. Бог е дал обещание, според които всички, които вярват **в Христос Исус**, ще получат вечен живот. Призоваването на Павел за **апостол** е в съответствие с това **обе-**

щание. Дори бихме могли да кажем, че ако нямаше такова обещание, нямаше да има и нужда от апостол като Павел.

Както казва Вайн: „*Това, че животът, който е бил в Христос Исус във вечното минало, е трябвало да се даде на нас, е божествена цел. Това, че Павел е трябвало да стане апостол, също съответства на тази цел.*“¹

1:2 Павел се обръща към **Тимотей** като към **свое възлюбено дете**. Едва ли може да се докаже със сигурност, че Тимотей е повярвал именно чрез служението на Павел. Първата среща между тях е описана в Деяния 16:1, където Тимотей е представен като ученик още преди отиването на Павел в Листра. Независимо от това тук виждаме, че Павел гледа на него като на **свое възлюбено дете** в християнската вяра.

Както и в 1 Тимотей, поздравът на Павел се състои от думите „**благодат, милост, мир**“. Вече посочихме в коментара върху 1 Тимотей, че когато пише до църкви, Павел се обръща към тях с характерното пожелание „**благодат и мир**“. Когато пише до Тимотей обаче, той прибавя и думата „**милост**“. Според Гай Кинг благодаратта е нещо, от което ние се нуждаем при всяко служение, милостта — при всеки неуспех, а мирът — при всяко обстоятелство. Някой е казал: „Благодат за недостойните, милост за безпомощните и мир за неспокойните.“ Хибърт определя **милостта** като „*самовъзпроизвеждаща се, спонтанна загриженост на Бога, която Го кара да се отнася с обич и състрадание към нещастните и наскърбените.*“²

Тези благословения произлизат от **Бог Отец и от Христос Исус, нашия Господ**. Това е още един пасаж, в който Павел отдава еднаква почта на **Сина** и на **Отец**.

1:3 Следвайки характерния си начин на мислене, Павел сега се обръща към Бога с благодарение. Когато четем този пасаж, нека не забравяме, че той е бил написан в един римски затвор, където Па-

вел е бил затворен заради проповядване на благовестието и където към него са се отнасяли като към най-обикновен престъпник. Това е било време, когато християнската вяра е била преследвана най-жестоко от римското правителство и когато са били убити много вярващи. Независимо от всички враждебни обстоятелства Павел е могъл да започне своето Писмо до Тимотей с думите: „**Благодаря Богу!**“

Апостолът служи на Бога с **чиста съвест, както** неговите еврейски **прародители**. Макар и да не са били християни, неговите прародители са били истински вярващи в живия Бог. Те са Му се покланяли, стремели са се да Му служат и са вярвали в „надеждата и възкресението на мъртвите“ (Деян. 23:6). Ето защо той е могъл да каже по-нататък в Деяния 26:6, 7а: „И сега стоя пред съда, понеже имам надежда на обещанието [на възкресението], което Бог е дал на бащите ни, до изпълнението на което нашите дванадесет племена се надяват да достигнат, като служат на Бога усърдно геном и нощем.“

Затова Павел може да говори за своята работа за Господа като за служение, което следва примера на неговите праотци. Гръцката думата „**служба**“³ която той използва, съдържа идеята за вяроност и преданост. Апостолът признава истинския Бог.

След това Павел казва на Тимотей, че непрестанно го споменава **в** своите **молитви ден и нощ**. Винаги когато големият апостол говори на Господа в молитва, той си спомня своя възлюбен млад съработник и споменава името му пред Престола на Благодаратта. Павел знае, че неговото време на служение бързо приближава своя край. Той знае, че по човешки погледнато, Тимотей ще остане сам, за да продължи свидетелството си за Христос. Знае и трудностите, които ще се изправят пред този млад боец на вярата, и затова непрестанно се моли за него.

1:4 Представете си само колко развълнуван е бил Тимотей, когато е чел тези думи! Тук апостол Павел изпитва това, което Моул нарича „носталгичен копнеж“ — копнеж **да види** Тимотей лично. Тези думи говорят за една специална любов и висока оценка на Тимотей от Павел, а така също и за обичта, нежността и смиренното на апостола.

Може би при тяхната последна среща Тимотей дотолкова се е развълнувал, че се е разплакал. **Неговите съзри** са оставили дълбока следа в сърцето на по-стария му съработник. Хибърт предполага, че това е станало, когато Тимотей и Павел са били разделени или от полицията, или от римските войници⁴. Апостолът не може да забрави тази среща и копнее да се види отново с Тимотей, **за да се изпълни с радост**. Той не укорява Тимотей за неговите **съзри**; нито смята, че те говорят за липса на мъжественост или че в християнството няма място за емоции. Дж. Х. Джаулет казва така: „Сърцата, които не проливат съзри, никога не могат да бъдат страстни носители на вестта. Когато нашието състрадание загуби своята чувствителност, ние вече не можем да бъдем ревностни служители.“

1:5 По някакъв начин на Павел му е напомнено за **нелицемерната вяра** на Тимотей — една искрена, истинска вяра, която не е маска⁵.

Тимотей не е първият спасен човек от своето семейство. Очевидно неговата **баба Лоуда**, която е еврейка, е чула благата вест за спасение и е приела Господ Исус като Месия. И дъщеря ѝ **Евнукия**, също еврейка (Деян. 16:), е станала християнка. От тях Тимотей е научил великите истини на християнската вяра и сега представлява третото поколение от повярвали в това семейство. Библията не ни казва нищо за обръщението на бащата на Тимотей.

И макар че спасението не може да се наследи от вярващите родители, определено можем да кажем, че Библията го-

вори за един „семеен“ принцип. Изглежда, че Бог обича да спасява целите семейства. Не е по Неговата воля в семействата да има спасени членове.

Забележете, че за **вярата на Лоуда и Евнукия** се казва, че **се е намирала** в тях. Тя не ги е посещавала само от време на време като гостенка, а се е намирала постоянно в тях. Павел е **уверен**, че такъв е и случаят с Тимотей. Вярата, която Тимотей ще трябва да пази независимо от всички изпитания, които ще срещне по пътя си, е една искрена, нелицемерна вяра.

II. Увещания към Тимотей (1:6—8)

A. За вяроност (1:6—18)

1:6 Заради своя благочестив семеен произход и нелицемерна вяра Тимотей трябва **да разпазва дарбата от Бога, която е в него**. Тук не е казано каква е тази **дарба от Бога**. Някои смятат, че това е дарбата на Светия Дух, други — че е специална способност, дадена му от Господа, за извършването на определен вид християнско служение, като например дарбата на благовестител, пастир или учител. Ясно е, че Тимотей е бил призван в християнското служение и че му е била дадена някаква специална способност. Тук апостолът го насърчава да разпазва тази своя **дарба** така, че да свети като жив пламък. Тимотей не трябва да се обезкуражава от общия упадък, който го заобикаля, нито да гледа на служението си за Господа като на професия и да го превръща в механична работа. По-скоро той трябва да се старее да използва тази своя дарба все повече и повече, колкото по-тъмни и по-мрачни стават краците на времето.

Тимотей има **дарбата чрез полагаането на ръце** от апостола. Това полагаане на ръце не е като ритуала на ръкополагането, който се практикува в някои църковни кръгове днес. То означава точно това, което се казва — че **дарбата** е била дадена на Тимотей в момента, в

който Павел е положил **ръцете** си на него. Апостолът е бил каналът, по който дарбата е била предадена на Тимотей.

Тук веднага възниква въпросът: „Случва ли се това и днес?“ Отговорът е, че днес това не се случва. Силата за предаване на дарби чрез полагане на ръце е била дадена на Павел като на апостол на Исус Христос. Тъй като днес няма апостоли в същия смисъл на тази дума, ние вече нямаме силата да извършваме апостолски чуда.

Този стих трябва да се изследва внимателно заедно с текстовете в 1 Тимотей 1:18 и 4:14. Когато съпоставим тези стихове, ще видим, че събитията в тях спазват следната последователност, както е забелязал Вайн. Чрез пророческо слово Павел е бил доведен при Тимотей като при един, който е бил определен за специално служение. Чрез формален акт от страна на апостола Господ е дал на Тимотей дарба. Чрез полагане на ръцете си старейшините са признали направеното от Господа. Последното обаче не е било акт на ръкополагане, който има за цел да предаде някаква дарба или да назначи на църковна служба⁶.

Или — според обобщението на Сток: „Дарбата е дошла „чрез“ ръцете на Павел, но е била призната „от“ ръцете на президентите.“

1:7 Макар и изправен пред мъченичество, Павел отделя време, за да напомни на Тимотей, че **Бог не ни е дал дух на страх** или на малодушие, което означава, че ние не бива да си позволяваме никакво колебание или слабост.

Бог ни е дал **дух на сила**. Всеки един от нас има на разположение неограничена сила. Вследствие на силата, която му се дава от Светия Дух, вярващият може да служи смело, да устоява търпеливо, да страда тържествуващо и, ако е необходимо, да умре славно.

Бог също така ни е дал **дух на любов**. Именно тази наша **любов** към Бога прогонва страха и ни дава желание да се жер-

тваме заради Христос независимо от цената, която трябва да платим. От друга страна, любовта, която изпитваме към нашите ближни, ни прави готови да издържаме на всякакви гонения и да им отговаряме с внимание и обич.

И последно, Бог ни е дал **дух на себевладение** или самоконтрол. Този стих често се използва погрешно от някои хора, за да проповядват, че вярващият, който живее близо до Господа, не може никога да се разболее от психическа болест. Те казват, че християнинът винаги трябва да има здрав разум и да не страда от никакви нервни неразположения или душевни разстройства. Но Библията не казва това. Много душевни болести водят произхода си от *наследствена* слабост. Други могат да бъдат причинени от някакво *физическо* обстоятелство, което по никакъв начин не е свързано с духовния живот на вярващия.

Това, че Бог ни е дал **дух на себевладение** или самоконтрол, означава, че ние трябва да бъдем въздържани и да не реагираме грубо, прибързано или глупаво. Независимо колко враждебни могат да бъдат обстоятелствата, при които живеем, ние трябва да оценяваме нещата справедливо и да действваме разумно.

1:8 Сега Павел казва на Тимотей **да не се срамува**. Във 12 ст. апостолът казва за самия себе си, че не се срамува. А в 16 ст. четем за Онисифор, че не се е срамувал.

Тези вярващи живеят в едно време, когато проповядването на благовестието е престъпление. Онези, които свидетелстват открито пред хората за своя Господ и Спасител, са преследвани. Но това не трябва да плаши Тимотей. Той **не трябва да се срамува** от благовестието, макар и това да му донесе страдания. Също така той не трябва да **се срамува** и от апостол Павел, който е в затвора. Някои християни вече са обърнали гръб на апостола. Вероятно те са се страхували, че връзката им с него ще им докара гонения и може би смърт.

Апостолът увещава Тимотей да приеме своя дял от **страданията**, които съпровождат **благовестието**, и да го носи **според силата на Бога**. Той не трябва да се опитва да избягва всяко опозоряване, свързано с благовестието, а да се присъедини към Павел в изтърпяването на такова опозоряване.

1:9 В 6 и 7 ст. апостолът насърчава Тимотей да бъде ревностен, в 8 ст. — да бъде смел, а тук, в 9 ст., той обяснява защо това е единственото разумно поведение — защото то намира своите основания в чудната **благодат**, която има Бог към нас. Най-напред Бог **ни е спасил**. „Спасил“ означава, че Той ни е избавил от наказанието на греха, че Той непрекъснато ни избавя от силата на греха и че в един бъдещ ден Той ще ни избави и от самото присъствие на греха. Също така Той ни е освободил от света и от Сатана.

Освен това Бог **ни е призовал със свято призвание**. Той не само ни е избавил от злото, но ни е обдарил с всички духовни благословения в небесни места в Христос Исус. Свящото призвание на християнина е описано по-подробно в Ефесяни 1—3 и особено в 1 глава. Там ние научаваме, че сме избрани, предопределени, осиновени, приети във Възлюбения, изкупени чрез Неговата кръв, опростени, запечатани със Светия Дух и получили залога на нашето наследство. (Освен това свято призвание ние имаме и едно високо призвание — Фил. 3:14, а така също и едно небесно призвание — Евр. 3:1.)

Това спасение и това призвание **не са според нашите дела**, а са ни били дадени по Божията благодат. Това означава, че ние не сме ги заслужили, а че сме заслужавали точно обратното. Ние и не бихме могли да ги заслужим, нито да ги потърсим. Но Бог ни ги е дал като подарък без никакво условие или цена.

Това е обяснено по-нататък и от думите „**според Своето намерение и според благодатта**“. Защо Бог толкова е възлюбил безбожните грешници, че е из-

пратил Своя Единствен Син, за да умре за тях? Защо Той е решил да заплати такава висока цена, за да ги спаси от ада и да ги заведе в небето, така че да прекратят вечността с Него? Единственият възможен отговор на тези въпроси е: защото това е било **според Неговото намерение и според Неговата благодат**. Причината за Това Негово действие не се намира в нас, а в Неговото огромно любящо сърце. Той ни е възлюбил просто защото ни е възлюбил!

Бог **ни е дал Своята благодат „преди вечните времена“**. Това означава, че в миналата вечност Бог е взел решение да осъществи този чуден план на спасение. Той е решил твърдо да спаси виновните грешници чрез заместителното дело на Своя скъп Син. Решил е да предложи вечен живот на всички, които приемат Исус Христос като Господ и Спасител. Начинът, чрез който ние сме могли да бъдем спасени, е бил обмислен не само преди да сме били родени, но и **преди започването на времената**.

1:10 Същото това благовестие, което е било замислено във вечността, е било **открито във времето чрез явяването на нашия Спасител Христос Исус**. Докато е живял на земята в плът, Господ Исус е оповестил открито благата вест за спасение. Той е проповядвал на хората, че трябва да умре, да бъде погребан и да възкръсне от мъртвите, за да може Бог да има справедливо основание за спасението на безбожните грешници.

Той **е унищожил смъртта**. Как може смъртта да е унищожена, след като ние непрекъснато я виждаме в света около нас? Значението на този текст е, че Той е обезсилил смъртта. Преди възкресението на Христос смъртта е властвала над хората като жесток тиранин. Те са се страхували от нея като от смъртен враг. Страхът от смъртта е държал хората в робство. Но възкресението на Господ Исус е залог, че всички, които вярват в Него, ще възкръснат от мъртвите, за да не умират никога повече.

Именно в този смисъл Господ Исус е обезсилил смъртта. Той я е лишил от нейното смъртоносно жило. Сега смъртта е Божий посланик, който занася душата на вярващия на небето. Тя не е наш господар, а наш служител.

Господ Исус не само е унищожил смъртта, но също така е **извадил на светлина живот и безсмъртие чрез благовестието**. Във времето на СЗ повечето хора са имали една много мъглява и неясна представа за живота след смъртта. За тях умрелите са отивали в Шеол, което просто означава „невидимо състояние на починали духове“. И въпреки че те също са имали надежда за небето, в по-голямата си част тази надежда е била съвсем неясна.

След идването на Христос ние имаме едно много по-ясно разбиране по този въпрос. Така например ние знаем, че когато един вярващ умре, неговият дух го напуска, за да бъде с Христос, което е много по-добре. Той излиза от тялото и отива у дома при Господа. Така той влиза във вечния живот в цялата негова пълнота.

Христос е **извадил на светлина не само живота, но и безсмъртието**. **Безсмъртието** е възкресението на тялото. Текстът в 1 Коринтяни 15:53 ни казва, че „**това тленното трябва да се облече в нетление**“. Така ние знаем, че дори и тялото да се полага в гроба и да се връща в пръстта, при идването на Христос същото това тяло ще бъде възкресено от пръстта и преобразувано в едно славно тяло, подобно на тялото на Самия Господ Исус. Старозаветните светии не са имали това знание. То ни е било **открито чрез явяването на нашия Спасител Исус Христос**.

1:11 Именно за оповестяването на това славно евангелие Павел е бил **поставен за проповедник, апостол и учител на езичниците**. **Проповедникът** е вестител, чиято задача е да разгласява някакво послание сред хората. **Апостолът** е човек, изпратен от Бога с небесна

мисия, с небесни умения и с небесна сила. **Учителят** е човек, който има за задача да обучава другите. Той трябва да обяснява истината по такъв разбираем начин, че другите да могат да отговорят с вяра и послушание. Изразът „**на езичниците**“⁷ посочва специалния обхват на служението на Павел сред нееврейските народи.

1:12 Поради това, че вярно е изпълнявал своя дълг, Павел е бил арестуван и принуден да търпи страдания и самота. Той не се е поколебал да заяви гласно Божията истина. Никакви съображения за лична сигурност не са могли да затворят неговите уста. Дори и в този момент — когато се намира в затвора — апостолът не изпитва никакво съжаление и **не се срамува**. Тимотей също така не трябва да се срамува. Въпреки че Павел не е сигурен в личната си безопасност, той е напълно уверен в Онзи, **в Когото е повярвал**. Рим може да успее да осъди апостола на смърт, но никой не може да победи неговия Господ. Павел знае, че Този, в Когото той е повярвал, е **силен**. Силен да направи какво? **Силен да опази до оня Ден онова, което Му е поверил**. Изследователите не са единодушни за значението на това, което Павел казва тук. Някои смятат, че той говори за спасението на душата си. Други предполагат, че говори за благовестието, с други думи, макар че самият той може да бъде осъден на смърт, благовестието не може да бъде спряно. Колкото повече хората се опитват да му се противопоставят, толкова повече то ще преуспява.

Може би е най-добре да разглеждаме този стих в най-широк смисъл. Павел е убеден, че неговият живот е в най-добрите ръце. Дори и да се изправи лице с лице срещу смъртта, той няма никакви страхове. Исус Христос е неговият Всемогъщ Господ и когато човек е с Него, не може да има никакви провали или поражения. Апостолът няма за какво да се тревожи. Както неговото спасение, така и окончателният успех на негово-

по служение за Христос тук на земята, са абсолютно сигурни.

„Оня Ден“ е любим израз на Павел. Той се отнася до идването на Господ Исус Христос и по-точно до Христовото съдилище, където ще бъде оценено служението на вярващите и където Божията доброта ще възнагради тяхната вяроност.

1:13 Този стих може да се разбира по два начина. От една страна, Павел насърчава Тимотей да **държи образа на здравите думи**. Той не само трябва да бъде верен на истината на Божиите думи, но и да се държи здраво за самите изрази, чрез които тази истина се предава. Нека да онагледим това с един пример. В днешно време много хора казват, че ние трябва да се откажем от изрази като „новорождане“ или „кръвта на Исус“, които били старомодни, и вместо тях да използваме „по-изтънчен“ език. Но в това се крие една много голяма опасност. Отказът от библейския начин на изразяване често пъти води до отказване и от самите истини, които се предават чрез тези изрази. Затова Тимотей трябва да **държи твърдо образа на здравите библейски думи**.

От друга страна, този стих би могъл също да означава, че думите на Павел трябва да служат на Тимотей за модел или за пример. Всичко, което Тимотей ще проповядва, трябва да съответства на образа, който му е бил даден. Неговото служение трябва да бъде **във вяра и любов, както са в Христос Исус. Вярата** означава както упование, така и зависимост. **Любовта** включва не само **любов** към Бога, но и **любов** към нашите вярващи братя и сестри и към целия погиващ свят около нас.

1:14 „Онова добро нещо“ е благовестие. На Тимотей е **поверено** посланието на освобождаващата любов. Апостолът не му казва да прибави нещо към него или да го усъвършенства по някакъв начин. Той носи отговорността да го опази чрез **Светия Дух, Който живее в нас**.

Когато пише това Писмо, Павел добре съзнава опасността от широко разпространено отстъпление от вярата, която заплашва църквата. Християнската църква ще бъде нападната от много страни, но Тимотей трябва да остане верен на Божието слово. Той няма да може да направи това със собствени сили, но обитаващият в него **Свети Дух** ще го снабди с всичко необходимо за изпълнението на тази задача.

1:15 Мисълта за тъмните облаци, които се събират над църквата, кара апостола да си спомни за християните в **Азия**, които **са се отвърнали от него**. И тъй като по времето, когато Павел пише това Писмо, Тимотей най-вероятно се намира в Ефес, той много добре знае за какво става дума.

Вероятно християните в Азия са прекъснали връзките си с Павел, когато са научили за неговото арестуване и затваряне. Те са го изоставили точно тогава, когато той е имал най-голяма нужда от тях. Вероятно причината за това тяхно действие е бил страхът за собствената им безопасност. Римските власти са следели зорко да открият всеки, който би участвал в разпространението на християнската вяра. Апостол Павел е бил един от най-известните представители на християнството. Всеки, който се е осмелявал да покаже открито връзката си с него, е рискувал да бъде белязан като човек, който подкрепя неговата кауза.

Тук никъде не се казва, нито подразбира, че тези християни са се отказали от Господа или от църквата. Фактът, че те са изоставили Павел обаче, говори за малодушие и невярност от тяхна страна.

Може би **Фигел и Ермоген** са били водачите на онези, които са се отделили от Павел. Във всеки случай те са донесли на своите имена безсмъртие от срам и презрение, защото са отказали да споделят укора за Христос с Неговия служител. Гай Кинг коментира тяхното пове-

дение със следната красноречива забележка: „*Тези хора не са могли да поправят своите грозни имена, но са могли да поправят грозния си характер.*“

1:16 Има два вида тълкуване във връзка с **Онисифор**. Някои предполагат, че той също е изоставил Павел и затова апостолът се моли **Господ да му покаже милост**. Други смятат, че неговото име се споменава като изключение на онези, които току-що бяха описани. Ние поддържаме второто мнение.

Павел се моли **Господ да покаже милост към дома на Онисифор**. Според Матей 5:7 **милостта** е наградата на онези, които сами са показали милост. Тук не се казва как Онисифор е **ободрявал** Павел. Може би му е носел храна и грехи в тъмната и влажна римска тъмница. Във всеки случай той **не се е срамувал** да посещава Павел в затвора. Никакви съображения за лична сигурност не са могли да го възпрат да не помогне на своя приятел в нужда.

Във връзка с това Джаует казва следното:

„*Думите на апостола: „...и не се засрали от оковите ми...” говорят за една много красива черта от характера на Онисифор. Оковите на един човек много често ограничават силно кръга на неговите приятели. Оковите на бедността държат много хора на разстояние от бедния. До същото водят и оковите на непопулярността. Когато един човек е известен, той има много приятели. Но когато започне да носи някакви окови, приятелите му постепенно започват да изчезват. Служителите на утринната зора обаче обичат да идват в тъмнината на нощта. Те не се отворачават да работят там, където властта отчаянието и където оковите тежат най-силно върху човешката душа. „Онисифор... не се засрали от оковите ми...” За Онисифор оковите на Павел са итали притегателна сила. Те са ускорили неговите стъпки и са придали спешност на неговото служение.“⁸*

Този стих понякога е бил използван погрешно в подкрепа на учението, което насърчава молитвите за мъртвите. Поддръжниците на това учение смятат, че когато Павел е писал тези стихове, Онисифор вече е бил починал и че Павел се моли на Бога да му покаже милост като на умрял. Тук обаче няма дори и най-слаб намек за смъртта на Онисифор. Поддръжниците на това учение са празнодумци, които са готови да се хванат и за нищото, за да подкрепят своите небиблейски практики.

1:17 Когато Онисифор е **пристигнал в Рим**, той е имал най-малко три възможности за избор. Първо, той е могъл да избегне всякакъв контакт с християни. Второ, могъл е да се среща с вярващите тайно. И трето, могъл е смело да се изложи на опасността, като открито посети Павел в затвора. Това е щяло да го доведе до пряко съприкосновение с римските власти. За негова вечна слава, той е избрал третото, като е **потърсил** Павел **старателно и го е намерил**.

1:18 Апостолът се моли неговият верен приятел **да намери милост от Господа в онзи бъдещ ден**. Тук под „**милост**“ трябва да се разбира „награда“. **Онзи ден**, както вече споменахме, е времето, в което ще се раздават награди, а именно — Христовото съдилище.

Накрая апостол Павел напомня на Тимотей колко много му е служил Онисифор **в Ефес** по различни начини.

Б. За издръжливост (2:1—13)

2:1 Да **заякваш в благодатта**, която е **в Христос Исус**, означава да бъдеш смел със силата, която Неговата **благодат** ти дава, и да служиш вярно на Господа с незаслабените способности, които получаваш вследствие на връзката си с Него.

2:2 Тимотей не само трябва да заякваш сам, но и да се грижи за духовното укрепване на **другите**. Той е отговорен да предава на други боговъдъхновените поучения, които е получил от апостола. Ско-

ро Павел ще напусне историческата сцена. Апостолът вярно е поучавал Тимотей в присъствието на **много свидетели**. В най-добрия случай времето на служение на самия Тимотей ще бъде кратко и затова той трябва да последва примера на Павел, като подготви други мъже, които да могат да продължат служението като учители.

Този стих *не* подкрепя идеята за приемствеността на апостолското служение, нито оправдава съвременната практика на ръкополагане на църковни служители. Той просто представлява наставление от Господ към църквата, която трябва да осигури непрекъсната последователност от способни учители.

Често пъти е било посочвано, че в този стих се говори за четири поколения от вярващи, а именно:

1. Апостол Павел
2. Тимотей и много свидетели
3. Верни човеци
4. Други

Този текст от Писанието показва колко е важно всеки член на църквата да участва в евангелизирането. Ако всеки отделен вярващ изпълняваше вярно това свое задължение, светът щеше да бъде евангелизиран в продължение на живота на едно поколение. Това, разбира се, е само една хипотеза, която трудно може да се осъществи, като се имат предвид извратеността на човешката воля, съперничеството на световните религии и култови движения и множество други пречки. Има обаче едно нещо, което определено е вярно: християните могат да направят много повече, отколкото са направили досега!

Забележете, че Тимотей трябва да **предаде** истината на **верни човеци**, т. е. на човеци, които са вярващи и на които може да се разчита. Тези човеци трябва да могат **и други да поучават**. Това предполага известни способности в учителското служение.

2:3 Много изследвания посочват, че в тази глава Павел използва разнообразие

от сравнения във връзка с Тимотей. Той го сравнява със: (1) син (1 ст.); (2) войник (3 и 4 ст.); (3) състезател (5 ст.); (4) земеделец (6 ст.); (5) работник (15 ст.); (6) съд (21 ст.) и (7) слуга (24 ст.).

Тимотей трябва да **участва⁹ в страданията** и трудностите **като добър войник на Исус Христос**. (За повече подробности върху страданията, които самият Павел е изтърпял, вж. 2 Коринтяни 11:23—29).

2:4 Войникът в този стих е войник на активна служба, и то такъв, който се намира в центъра на битката. При такива тежки обстоятелства нито един войник не се **заплита в житейски работи**.

Означава ли това, че онези, които са в Господното служение, никога не трябва да се занимават със светски занятия? Не, разбира се! Самият Павел е работил като майстор на палатки и едновременно с това е проповядвал благовестието и е основавала църкви. Той изрично посочва, че е работел със собствените си ръце за осигуряване на своите лични нужди.

Всъщност тук ударението пада върху думата „**вплитам се**“. Войникът не трябва да позволява на обикновените житейски грижи да застават на първо място в неговия живот. Неговата главна цел не трябва да бъде снабдяването с храна и облекло, а служенето на Христос, докато житейските неща трябва да остават на заден план. Кели казва така: „*Да се заплетеш в житейските неща означава да се откажеш от отделяне си от свети и практически да станеш участник в светските дела.*“¹⁰

Войникът, който е на действителна служба, се намира в непрекъсната готовност за изпълнение заповедите на главнокомандващия. Той желае да **угоди на този, който го е записал** за войник. Вярващият е записан за „войник“ от Господа и любовта му към Него трябва да го мотивира да не се вплита в нещата от света.

2:5 Сега апостолът променя стилистичната фигура, като вместо с войник сравнява вярващия с атлет, който **се състезава** в атлетически игри. За да получи наградата, той трябва да се състезава **закопно**. Така е и при християнското служение. Колко много християни отпадат от класацията, преди още да стигнат финалната линия, защото не се подчиняват безусловно на Божието слово!

Нека да видим някои от правилата, свързани с християнското служение! (1) Християнинът трябва да се упражнява в самодисциплина (1 Кор. 9:27). (2) Той не трябва да използва плътски оръжия, а духовни (2 Кор. 10:4). (3) Трябва да се пази чист. (4) Не трябва да бъде избухлив и раздразнителен, а търпелив.

Някой беше казал: „Един човек, който е християнин само през свободното си време, представлява противоречие. Целият живот на вярващия трябва да бъде едно напрегнато усилие да живее по християнски — във всеки момент и във всяка сфера на новия живот.“

2:6 „Трудният се земеделец трябва пръв да вкуси от плодовете.“ Според всички принципи на правдата човекът, който се труди, за да произведе реколта, има право пръв да вкуси от **плодовете**.

Дарби е съгласен с това тълкуване, но според него пасажът по-скоро набляга на истината, че за да може да се наслади на част от плодовете, земеделецът трябва най-напред да се потруди. Затова неговият превод на текста звучи така: „Земеделецът трябва да работи, преди да вкуси от плодовете.“ Този превод запазва идеята за необходимостта. Войникът трябва да постоенства, атлетът трябва да спазва правилата, а земеделецът трябва да се труди.

2:7 Тези три примера на християнско служение съдържат много повече, отколкото се вижда на пръв поглед. Павел увещава Тимотей да мисли и размишлява върху тях. И докато той прави това, **Господ ще¹¹ му даде да разбере всичко**.

Тимотей ще разбере, че християнското служение прилича на война, състезание и селскостопанска работа. Всяко едно от тези занятия изисква носенето на определена отговорност и всяко води до определена награда.

2:8 На това място апостолът гостига върхната точка в увещанията си към младия Тимотей. Той стига до примера на Господ Исус, откъдето не може да продължи по-нагоре. Неговият пример е пример на страдание, последвано от слава. „**Помни Исуса Христа от Давидовото потомство, Който възкръсна от мъртвите според моето благовестие**.“ Апостолът казва на Тимотей не да помни някои неща за Господ Исус, а да помни Самия Него като Един, Който е възкръснал **от мъртвите**.

В известен смисъл този стих представя кратко обобщение на проповядваното от Павел благовестие. Главният момент в това благовестие е възкресението на Спасителя. Хибърт казва следното: „Павел насочва погледа на Тимотей не към разпнатия Исус, а към възкръсналия Господ.“¹²

Изразът „от Давидовото потомство“ е едно просто твърдение, че Исус е Христос*, Потомъкът на Давид, в Когото се изпълняват месиянските Божии обещания.

Постоянното напомняне на Личността и делото на Спасителя е важно за всички, които искат да Му служат, и особено за онези, които са изправени пред лицето на страдания и евентуална смърт. Фактът, че и Самият Господ Исус е стигнал небесната слава, след като е преминал през кръста и гроба, съдържа в себе си голямо насърчение.

2:9 Именно заради проповядването на благовестието, описано в 8 ст., Павел сега се намира в окови в римския затвор. На него се гледа **като на злодей**, тоест като на престъпник. Само по себе си това положение е достатъчно да обез-

* Месия — Бел. на прев.

сърчи който и да било човек. Не само че римската власт е решена да го осъди на смърт, но и някои от собствените му приятели християни са се отвърнали от него.

Въпреки всички ужасяващи обстоятелства обаче духът на Павел се рее щастливо далече над тъмничните стени. Той веднага забравя мизерното си съществуване, когато си спомня, че **„Божие то слово не се връзва“**. Както Ленски казва много получливо: *„Живият глас на апостола може да бъде заглушен в собствената му кръв, но това, което неговият Господ говори чрез него, остава да звучи по целия свят и досега.“* Дори и всички армии на света да се съберат заедно, пак няма да могат да заглушат Божието слово и да му попречат да се разпространява. Също толкова безуспешно би било да се опитат да спрат гръжда или снега, за да не ваят (Ис. 55:10, 11). Харви казва следното:

„Благовестието върви по победния си път с неудържима, божествена енергия дори когато неговите защитници лежат в затвора или са подложени на мъченичество. Хората улират, но Христос и Неговото благовестие живеят и побеждават през вековете.“¹³

2:10 Благодарение на завладяващата природа на благовестието Павел е готов да **издържа всичко заради избраните**. „Избраните“ тук са всички, които са избрани от Бога за вечно спасение. И макар че Библията наистина заявява, че Бог избира хора за спасение, тя никъде не заявява, че той избира други за осъждане. Онези, които са спасени, биват спасени по суверенната Божия благодат. Онези, които са изгубени, биват изгубени по своя собствен съзнателен избор.

Доктрината на избирането в никакъв случай не трябва да бъде повод за влизане в спор с Бога. Тя просто позволява на Бога да бъде Бог, Суверенен Господар на вселената, Който действа в благодат, справедливост, правда и любов. Той никога не прави нищо нечестно или жесто-

ко, а напротив — показва милост, която изобщо не е заслужена.

Апостолът съзнава, че неговите страдания заради благовестието водят до спасението на души и че същите тези души един ден ще участват във **вечната слава с Христос Исус**. Видението на виновните грешници, спасени чрез Божията благодат и прославени заедно с Христос Исус, е достатъчно, за да вдъхнови Павел да понесе всичко. Това ни напомня за думите, които се приписват на благодетеливия Ръдърфорд:¹⁴

*„Ако една душа от съседната страна ме срещне при Бога от дясната Му страна,
вместо едно небе ще имам две небеса в Емануиловата земя.“*

2:11 Някои хора предполагат, че пасажът от 11 до 13 ст. е взет от ранен християнски химн. Дали това наистина е така, не е толкова важно. Важното е, че той съдържа някои непоклатими принципи, засягащи отношението на човека към Господ Исус Христос. Хиберт казва следното: „Основното нещо в тези съдържателни истини е, че вярата в Христос отъждествява вярващия с Него във всичко, докато неверието твърдо и сигурно отделя хората от Него.“¹⁵ Това е четвъртото място в Писмата на Павел до Тимотей, където се споменава изразът **„вярно е това слово“**.

Първият принцип е, че **ако ние сме умрели с Христос, то ще и да живеем с Него**. Това се отнася за всеки вярващ. В духовен смисъл **ние сме умрели с Христос** в момента, в който сме Му се доверили като на наш Спасител. Ние сме били погребани с Него и сме били възкресени с Него от мъртвите. Христос е умрял като наш Представител и Заместник. Ние е трябвало да умрем заради греховете си, но Христос е умрял вместо нас. Бог е признал това, че **ние сме умрели с Него**, което означава, че **ние също така ще живеем с Него** в небето.

Може би този стих се отнася и до онези, които умират като християнски мъченици. Онези, които по този начин следват Христос в смъртта, ще Го последват и във възкресението.

2:12 В определен смисъл също така е вярно за всички християни, че ако те **устоят**, то **ще и да царуват с Христос**. Истинската вяра винаги притежава качеството да бъде постоянна и в този смисъл всички вярващи наистина **устоят**.

Добре би било да посочим, че не всички ще царуват с Христос в еднаква степен. Когато Той дойде обратно на земята, за да царува, Неговите светици ще се върнат заедно с Него и ще участват в това управление. Но обхватът на управление на отделния вярващ ще бъде определен от неговата вяроност през настоящия му живот.

Онези, които **отричат** Христос, ще бъдат отречени от Него. Тук мисълта не е за временно отричане от Спасителя поради натиск, какъвто е случаят с Петър, а за постоянно, редовно отказване от Него. Тези думи описват невярващите — тези, който никога не е приел Спасителя чрез вяра. Всички подобни хора ще бъдат отречени от Спасителя в един бъдещ ден независимо колко نابожна може да е била професията, която са упражнявали.

2:13 И този стих описва невярващите. Динздейл Янг обяснява следното: „Бог не може да бъде непосредователен. Той не би бил верен на Своя характер, ако се отнасяше по еднакъв начин както към верните, така и към неверните. Бог винаги остава верен на правдата, каквито и да сме ние.“¹⁶

Тези думи не трябва да се тълкуват така, сякаш Божията вяроност ще се изяви в приемането на онези, които са неверни. Това изобщо не е така. Ако хората са неверни, **Той** трябва да бъде **верен** на Своя Собствен характер и да се отнася по съответен начин към отделните хора. Както казва Фон Остерзее: „Бог е

толкова верен в осъществяването на Своите предупреждения, колкото в изпълнението на Своите обещания.“¹⁷

III. Верността против отстъпление-то (2:14—4:8)

A. Верността към истинското християнство (2:14—26)

2:14 Тимотей трябва да **им напомня това**, т. е. **това**, което се казва в пасажа от 11 до 13 стих. Но кои са тези, на които той трябва да напомня и да заръчва „това“? Може би тук апостолът има предвид всички слушатели на Тимотей и особено вярващите, които прокарват разни странни учения в църквата. Това става ясно от останалата част на стиха, където онези, които очевидно заемат местата на учители или проповедници, се предупреждават да не **влизат в караници за дребнавости**. Очевидно в Ефес има хора, които повдигат големи спорове за формалното значение на някои думи. Вместо да изграждат светиите в Божията истина, те само подкопават вярата на част от своите слушатели.

Динздейл Янг ни предупреждава за следното:

„Човек лесно може да стане теологичен маниак — да се отдаде на разглеждането на въпроси, които не представляват особено голям интерес. Животът е прекалено кратък и прекалено напрегнат, за да си изхавяваме мозъка и сърцето за неща, които не съдействат за изграждането на характера.

Когато цял един свят очаква да бъде евангелизиран, би било много грозно да прекарваме живота си, като се разхождаме бавно или вървим бързо по обиколните пътища на учението. Много по-добре би било да вървим по магистралите. Нека да бъде верни на по-големите истини. Не подражавайте на жертвите на паниката в дните на Самегар и Яил*, ко-

* Съдиш 5:6 — Бел на прев.

ито оставиха главните пътища и тръгнаха по страничните пътеки.“¹⁸

2:15 Тимотей трябва да се старее да **представи себе си одобрен пред Бога**. Неговите усилия трябва да бъдат насочени към това той да стане **работник, който няма от какво да се срамува**. Това той трябва да прави, **като излага право словото на истината**. Последният израз означава, че той трябва да разглежда правилно Писанията, като не допуска излишни приказки, или — както казва Алфорд — „да разглежда истината правилно и пълно без никакви фалшификации“.¹⁹

2:16 Скверните или нечистите празнословия са непочтителни, зли и безмислени поучения. Те не носят никаква полза на Божиите хора и трябва да бъдат избягвани. Апостолът не наставлява Тимотей да се бори с тези учения, а да се отнася с презрение към тях, като гори не ги удостоява с вниманието си.

Една важна характеристика на тези празнословия е, че те никога не са статични. Те винаги **отиват все по-далеч и по-далеч в безбожието**. Това е валидно за всички видове заблуда. Онези, които проповядват заблуда, са принудени непрекъснато да я „разкрасяват“. Това обяснява и появата на различни нови догми и „откровения“, които непрекъснато се измислят от лъжливите религиозни системи. Едва ли е нужно да казваме, че колкото повече тези доктринални заблуди се разрастват, толкова **повече безбожието** им се увеличава.

2:17 Начинът на **разпространение** на лъжливите учения се сравнява с „живеница“ или **рак**. Повечето от нас знаят много добре колко бързо тази ужасна болест може да се разнесе в човешкото тяло, разрушавайки всяка тъкан, до която достига.

Думата, преведена като „живеница“, може да се преведе като „рак“ или „гангрена“.²⁰ Гангрената засяга част от тялото, като спира нормалното и снабдя-

ване с кръв и хранителни вещества, вследствие на което тя умира.

Има и други текстове в НЗ, където злите учения се сравняват с квас, който, ако му се позволи да се разпространи, накрая заквасва цялото място.

На това място са споменати имената на двама мъже, чиито учения покваряват местната църква. Това са **Именей и Филет**. Тъй като те не са излагали „право словото на истината“, техните имена се намират в списъка на онези, които ще населят Божията зала на срама.

2:18 Този стих изобличава тяхното лъжливо учение, което казва на хората, че **възкресението вече е станало**. Вероятно според тях, когато един човек е спасен и възкресен за нов живот с Христос, това е единственото възкресение, което има да стане. С други думи, те приемат възкресението само в духовен смисъл и се подиграват на идеята за буквалното възкресение на тялото от гроба. За Павел това учение представлява сериозна заплаха за истината на християнството.

Хамилтън Смит казва следното:

„Ако възкресението вече е станало, това очевидно означава, че светите си достигнали окончателното си състояние още тук, на земята, в резултат на което църквата би трябвало да престане да очаква идването на Господа, да се откаже от истината за небесната си съдба и да се раздели с характера си на странник и пътник на тази земя. Загубването на небесния характер на църквата означава, че тя би трябвало да застане твърдо на земята, заемайки мястото си като част от системата за преобразуване и управление на света.“²¹

Като съберат **вярата на някоу**, тези лъжливи учители спечелват за себе си желаната съдба да присъстват по такъв позорен начин във вечната Божия Книга.

2:19 Мисълта за Именей и Филет и тяхното лъжеучение кара Павел още по-ясно да осъзнае факта, че за църквата идват черни дни. В местните събрания

са приети много невярващи. Духовният живот дотолкова е западна, че често е трудно да се направи разлика между истинските и фалшивите християни. Християнският свят е една голяма смесица от истина и лъжа, в резултат на което положението е плачевно.

В цялата тази бъркотия Павел намираща утеха в сигурния факт, че **твърдата основа на Бога стои**, което означава, че това, което е основано от Самия Бог, ще устои независимо от упадъка на онази част от църквата, която изповядва християнството само на думи.

Във връзка с тълкуването на изреча **„твърдата основа, положена от Бога“** са били предложени различни обяснения. Някои предполагат, че той описва истинската църква. Други — че или се отнася до Божието обещание, или до християнската вяра, или до доктрината на избирането. Но нима не е ясно, че **„основата... от Бога“** се отнася до *всяко нещо, което Господ прави?* Ако Той изпрати Своето слово, нищо не може да го възпре. Хамилтън Смит казва така: „Нито един човешки провал не може да развали основата, положена от Бога, или да попречи на Бога да довърши това, което е започнал... Тези, които са Господни, макар и скрити сред хорските тълпи, никога няма да бъдат изгубени.“²²

Основата на Бога има печат, който има една божествена и една човешка страна. Божествената му страна е, че **„Господ познава Своите Си“**. Той ги познава не само по име, но и под формата на одобрение и висока оценка. Според Ленски Той ги познава с една „присвояваща и действена любов“.²³ Човешката страна на този печат е това, че **всеки, който изповяда Господното²⁴ име**, трябва да **отстъпи от неправдата**. С други думи, онези, които наричат себе си „християни“, могат да докажат истинността на своята изповед, като живеят свято и благочестиво. Истинският християнин не може да има нищо общо с нечестие.

Печатът е белег както за притежание, така и за осигуреност и гаранция. По такъв начин **печатът** върху Божията **основа** обозначава притежаването на истинските вярващи от страна на Бога и гарантира, че всички обърнати ще докажат истинността на своя нов живот, като се отделят от неправдата.

2:20 В тази илюстрация **големият дом** според нас символизира християнския свят като цяло. В един по-широк смисъл християнският свят включва както истинските вярващи, така и вярващите само на думи — поест както новородените, така и формалните християни.

В такъв случай **златните и сребърните съдове** са образ на истинските вярващи.

Дървените и пръстените съдове не са невярващите изобщо, а най-вече онези, които са работници на нечестие и които проповядват лъжливи учения — като Именей и Филет (17 ст.).

Тези съдове имат няколко важни характеристики, които трябва да се изброят. На първо място това е разликата в материала, от който са направени. На второ — разликата в начина, по който се употребяват. И на трето — разликата в окончателната им съдба. След известно време дървените и пръстените съдове се унищожават, а златните и сребърните се оставят, защото са ценни.

Съществуват различни тълкувания на изреча **„едни за почтена употреба, а други за непочтена“**. Според някои **„непочтената употреба“** означава просто по-малко почит. В този случай всички съдове символизируют истинските вярващи, някои от които се използват за по-висши цели, други — за по-низши. Според други съдовете за **почтена употреба** обозначаваат хора като Павел и Тимотей, а тези за **непочтена употреба** — Именей и Филет.

2:21 Значението на този пасаж до голяма степен зависи от тълкуването на

думата „**тия**“ в израза „...ако някой очисти себе си от тия...“*

Въпросът е дали „**тия**“ се отнасят до дървените и пръстените съдове, или до лъжливите учения, за които се говори малко по-горе в същата тази глава, или до нечестивите човеци изобщо?

Най-естественото тълкуване е да свържем думата „**тия**“ със съдовете за непочтена употреба. Тимотей получава наставление да се отдели от нечестивите човеци и особено от злите учители като тези, чиито имена Павел току-що е споменал — Именей и Филет.

Апостолът не наставлява Тимотей нито да напусне църквата, нито да се отдели от християнския свят като цяло. За него би било невъзможно да направи това, без да се откаже от своята християнска изповед, тъй като християнския свят включва всички, които наричат себе си вярващи. Павел по-скоро казва на Тимотей да се отдели от злодеите и да избягва контакта с каквито и да било зли учения.

Ако човек се пази чист, като не се свързва със злото, „**той ще бъде съд за почтена употреба**“. Бог може да използва само чисти съдове за свящото Си служение. „Очистете се вие, които носите съдовете Господни“ (Ис. 52:11). Такъв човек ще бъде „**осветен**“ в смисъл, че ще бъде отделен от злото за Божието служение. Той ще бъде „**полезен на стопанина**“ — качество, което всички обичащи Господа трябва силно да желаят. И последно, той ще бъде „**приготвен за всяко добро дело**“, тоест по всяко време готов да бъде полезен по всякакъв начин, който неговият Господар изисква от него.

2:22 Тимотей не само трябва да се отдели от нечестивите човеци, но и да избягва плътските **страсти**. „**Младежките страсти**“ могат да означават не само физическите желания, но и влечени-

ето към парите, славата и удоволствието. Те могат да означават също така и самоволието, нетърпението, гордостта и безотговорността. Както вече споменахме, по това време Тимотей е може би на около тридесет и пет години, което означава, че „**младежките страсти**“ включват не само страсти, които са свойствени за младежите, но и всички несвети желания, които могат да се да появят в един млад Господен служител и да се опитат да го отвлекат от пътя на чистотата и правдата.

Тимотей не само трябва да **избягва** тези страсти, но и да следва правдата. Тук става въпрос за едно отрицателно и едно положително усилие.

Да „**следва правдата**“ означава просто да поддържа винаги честни, справедливи и лоялни взаимоотношения със своите ближни.

От една страна, **вярата** може да означава вярност или абсолютна честност, а от друга — непрекъсната зависимост от Господа. Хибърт я определя като „искрено и динамично доверие в Бога“²⁵.

В този случай **любовта** не може да бъде сведена само до любовта към Бога, а трябва да включва и любовта към нашите братя и сестри, а така също и любовта към изгубените грешници. Любовта винаги търси да угоди на другите; в основата си тя е напълно лишена от егоизъм.

Мирът съдържа идеята за хармония и взаимна търпимост.

Тези добродетели трябва да се практикуват заедно с „**тези, които призовават Господа от чисто сърце**“. Също както в 21 ст. Павел предупреждава Тимотей да отдели себе си от нечестивите човеци, така тук той го съветва да се свързва с християни, които вярват в чистота пред Господа. Той не трябва да следва добродетелите на християнския живот отделно от другите, а да заеме мястото си като част от Тялото и да се стреми да работи заедно с други негови части за доброто на цялото.

* Думата „заблуджения“ не е част от оригиналния текст. — Бел. на преф.

2:23 В своето християнско служение Тимотей често ще чува незначителни и глупави въпроси. Такива въпроси ще бъдат задавани от невежи и незнаещи хора и няма да носят никаква истинска полза. Тимотей трябва да се отказва от такива **спорове**, защото **те** пораждаат само **караници**. Едва ли е нужно да казваме, че тук не става дума за въпроси, свързани с великите фундаментални истини на християнската вяра, а за глупави проблеми, които само губят ценно време и предизвикват бъркотии и кавази.

2:24 Тук „**Господният слуга**“ означава буквално „**Господният роб**“. Използването на това определение в един стих, който насърчава кротостта и търпението, е особено подходящо.

Въпреки че Господният слуга трябва да се бори за истината, той не трябва да бъде раздрознителен или заядлив човек. Той трябва да бъде „**кротък към всички**“ и да подхожда към хората с цел да ги поучи, а не да спечели спора. Трябва да бъде търпелив в всички дори и когато те не изглеждат склонни да приемат истината на Божие то слово.

2:25 Господният слуга трябва да показва **кротост** и смирение и когато има работа с **противници**. Хората, които отказват да се преклонят пред Божието слово, увреждат собствената си душа. Такива хора трябва да бъдат поправяни, за да не би в невежеството си да продължат да живеят с погрешната представа, че тяхното поведение съответства на Писанието.

„...**та дано би им дал Бог покаяние, за да познаят истината.**“ На пръв поглед изглежда като че ли покаянието на такива хора зависи от Божието желание. Случаят обаче не е такъв. Истината е, че Бог ги чака, за да им прости, но само ако те дойдат при Него в изповед и покаяние. Бог не съдържа покаянието за никого, но хората често пъти не желаят да признаят, че не са прави.

2:26 Господният слуга трябва така да се отнася към хората, които съгреша-

ват по такъв начин, че те да **изтрезнеят** и да се **освободят от примката на дявола**. Това са хора, които са били **уловени от него, за да вършат неговата воля**, и са като омаяни или опити от него.

Б. Настъпващото отстъпление (3:1—13)

3:1 Сега апостолът предлага на Тимотей едно описание на условията, които ще съществуват в света преди идването на Господа. Често пъти е било посочвано, че списъкът от грехове, който този пасаж съдържа, много прилича на описанието на безбожните езичници в Римляни 1 глава. Забележителното е, че същите условия, които съществуват сред езичниците в тяхното диво и необразовано състояние, ще характеризират и формалните вярващи в **последните дни**.

Последните дни, за които се говори тук, са дните между апостолския период и явяването на Христос за установяване на Неговото царство.

3:2 Човек не може да изследва тези стихове, без да забележи неколккратно използване на словообразуващата частица „**любиви**“. Във 2 ст. например се говори за хора, които са **себелюбиви** и **сребролюбиви**. В 3 ст. изразът „неприятели на доброто“ буквално гласи „нелюбители на доброто“ или „недобролюбиви“. В 4 ст. срещаме израза „повече сластолюбиви, а не Боголюбиви“.

В пасажа от 2 до 5 ст. са дадени деветнадесет характеристики на човечеството през последните дни. Ние просто ще ги изброим, като им дадем синоними и обясним тяхното значение:

Себелюбиви — егоистични, надуты, егоистични.

Сребролюбиви — алчни за пари, ненаситни.

Нагменни — високомерни, надуты.

Горделиви — нахални, високомерни, презиращи другите.

Хулители — злоезични, сквернословни, оскърбителни, злъчни, злостни.

Непокорни на родителите — бунтовни, безотговорни, неуправляеми.

Неблагодарни — недоволни и непризнателни.

Нечестиви или **нечестиви** — неблагодарни, покварени, непочтителни, хора, за които няма нищо свято.

3:3 Без семейна обич — коравосърдечни, неестествено груби, безчувствени.

Непримирими — неотстъпчиви, непростителни, нежелаещи никакво помирение.

Клеветници — разпространяващи лъжливи и злобни слухове.

Невъздръжани — неспособни да владеят страстите си, разпуснати, развратени.

Свирепи — диви, безпринципни.

Неприятели на доброто — мразещи всяко добро нещо или всеки добър човек; изцяло противопоставящи се на доброто във всяка негова форма.

3:4 Предатели — измамни, продажни.

Буйни — безразсъдни, своеволни, вироглави.

Надути — празоглави, високоумни.

Повече сластолюбиви, отколкото Боголюбиви — обичащи чувствените удоволствия, а не Бога.

3:5 На външен вид тези хора изглеждат много религиозни. Те изповядват християнството с уста, но действията им говорят по-силно от техните думи. Чрез своето безбожно поведение те показват, че животът им е една лъжа. Нищо в тях не свидетелства за Божията сила. И макар че те могат да показват някаква промяна, на практика в тях няма никакво обновление. Уеймаут превежда този текст така: „Те само се гримят с благочестие, като се отказват от неговата сила.“ По подобен начин звучи и преводът на Мофат: „Макар и да показват някаква форма на религиозност, те нямат нищо общо с нейната сила.“ Преводът на Филип пък е следният: „Отвън те поддържат една религиозна

фасада, но тяхното поведение отрича нейната истинност.“ Те желаят да бъдат хем благочестиви, хем да си задръжат греховете (ср. Откр. 3:14—22). Хибиърт отправя към нас следното сериозно предупреждение: „Това е един ужасен портрет на отстъпническото християнство — едно ново езичество, маскирано като християнство.“²⁶

Тимотей трябва да **стражи от всички такива хора**. Те именно са съговете, за които се говори в предишната глава и от които той трябва да се очисти.

3:6 От всички покварени хора, които ще живеят „в последните дни“, Павел сега избира една конкретна група — водачите и учителите на лъжливите култове. Това подробно описание на техния характер и методи намира своето пълно изпълнение в култовете от наше време.

Най-напред ние виждаме, че това са хора, които **се вмъкват в домовете**. Това описание много напомня на движението на змия, което никак не е случайно. Ако тези хора разкриваха своята истинска самоличност, нямаше да успеят да влязат в много от тези домове, но те използват различни хитрости, една от които е да говорят за Бога, Библията и Исус (макар и да не вярват в това, което Писанието казва).

По-нататък текстът казва, че това са хора, които **погмамват лековерни жени**. Това е една много характерна тяхна черта. Тези хора съзнателно се спремат да посещават семействата във време, когато съпрузите са на работа или някъде извън дома. Историята се повтаря. В Едемската градина Сатана отиде най-напред при Ева и успя да я измами. Ева си присвои властта над своя съпруг и взе решението, което той трябваше да вземе. Методите на Сатана не са се променили оттогава. И досега Сатана продължава да отива най-напред при жените със своите лъжеучения и да ги погмамва. Тези **жени** са лековерни в смисъл, че са слаби и нестабилни. На тях им лип-

сва не толкова ум, колкото сила на характера.

Освен това те са „**обременени с грехове**“ и са „**водени от различни страсти**“. Първата характеристика означава, че те се пребиват под тежестта на греха и чувстват нужда в своя живот. Именно в този решителен момент при тях идват култовите учители. Колко жалко, че ние, които познаваме истината на Божието слово, не сме по-настойчиви в достигането на тези объркани души! Втората характеристика на тези жени е, че те са „**водени от различни страсти**“. Според Уеймаут това означава „управлявани от непрекъснато променящи се капризи“. Може би смисълът на този израз е, че съзнанието на целия този товар от грях и стремежът да се освободят от него карат тези жени да излагат себе си на всеки мимолетен полъх на учение и на всяка религиозна новост.

3:7 Изразът „**които всякога се учат**“ не означава, че те постоянно научават все повече и повече неща за Господ Исус и за Божието слово, а че непрекъснато се впускат от един култ в друг, но **никога не могат да стигнат до познанието на истината**. Сам Господ Исус е Истината. В някои моменти тези жени като че ли идват много близо до Него, но отново се подмават от врага на техните души и никога не достигат почивката, която се намира единствено в Спасителя.

Нека да отбележим на това място, че членовете на различните култове много често употребяват изреченията „Аз изучавам...“, след което следва наименованието на култовата система. Те никога не могат да кажат, че са постигнали целта на своето учение, че разлика от завършеното дело на изкуплението, което ние получаваме чрез вяра в Исус Христос.

Този стих също така ни навежда на мисълта за колосалното разрастване на постиженията във всяка област на човешкото познание, за огромното ударение върху образованието, което съвре-

менните хора поставят в своя живот, и едновременно с това за неописуемия провал на всичко това да доведе хората до познаването на истината.

3:8 В това Послание се споменават три двойки от хора:

Фигел и Ермоген (1:15) — които *се срамуват* от истината.

Именей и Филет (2:17, 18) — които *се заблуждават* по отношение на истината.

И **Яний и Ямврий** (3:8) — които *се снротивляват* на истината.

В 8 ст. Павел се обръща отново към темата за водачите и учителите на лъжливите култове. Той ги сравнява с **Яний и Ямврий**, които са се изправили срещу **Мойсей**. Кои са тези хора? Всъщност техните имена не са споменати никъде в СЗ, но повечето изследователи смятат, че това са двамата от главните египетски магьосници, извикани от фараона да повторят чудесата, извършени от **Мойсей**.

Тук може да се зададе въпросът откъде Павел знае техните имена. Отговорът на този въпрос не би трябвало да представлява никаква трудност, тъй като, от една страна, те биха могли да бъдат запазени в еврейското предание, а от друга, съвсем разумно е да се предположи, че те биха могли да му бъдат открити чрез божествено откровение.

Важното е, че те са се **възпротивили на Мойсей**, като са се опитали да имитират неговите дела чрез фалшиви чудеса. Точно такъв е случаят и с последователите на лъжливите култове. Те се противопоставят на Божието дело, като го имитират. Те си имат свои „Библии“, свой път на спасение — накратко, те имат заместител за всяко нещо в християнството. Те възпрепятстват Божията истина, като представят някакво нейно извратено копие и като използват понякога и магьоснически изкуства.

Това са „**човеци с покварен ум**“. Артур Уей превежда този израз така: „техните умове са изгнили до самата им сърце-

вина“. Тяхното мислене е изкривено, покварено и изродено.

Когато тяхната „християнска“ вяра бъде подложена на проверка, става ясно, че тези хора са напълно негодни. Най-сериозният и единствен начин, по който те могат да бъдат проверени, е да им се зададе този простичък въпрос: „Исус Христос Бог ли е?“ Много от тях се стремят да скрият своите лъжеучения, като признават, че Исус е Божият Син, имайки предвид обаче, че Той е Божий Син в същия смисъл, в който и много други са Божи синове. Но когато пред тях се постави ребром въпросът „Исус Христос Бог ли е?“, те показват истинската си същност. Те не само отричат божествеността на Исус Христос, но обикновено силно се разгневяват от това предизвикателство. Това е вярно както за последователите на Християнската наука, така и за спиритистите, християндефяните, Свидетелите на Йехова и привържениците на „Пътят“.

3:9 Павел уверява Тимотей, че тези лъжеучители „**няма да успеят повече**“. Проблемът тук е, че във всяка епоха изглежда, че те процъфтяват все повече и повече и че нищо не възпрепятства техния напредък в света!

Вероятно този израз означава, че всяка система, която разпространява заблуда, най-накрая ще бъде изобличена. Лъжливите учения идват и си отиват едно след друго. И макар че на външен вид може да изглежда, че те процъфтяват мощно и дори продължително, идва време, когато тяхната лъжливост става явна на всички. Те водят хората до някаква степен на развитие, като дори им предлагат известно преустройство, но всъщност не предлагат никакво обновление. Те не могат да дадат на човека освобождение от наказанието и силата на греха, не могат да дадат живот.

Чрез своите магьосничества Яний и Ямврий са успели да наподобят до известна степен Мойсей, но когато е трябвало да възпроизведат живот от смърт-

та, те са се оказали абсолютно безсилни. Точно тук срещат неуспех и култовите системи.

3:10 Вярък контраст на тези лъжливи учители е животът и служението на Павел. Тимотей добре познава качествата, които характеризират този Господен служител. Той е следвал Павел отблизо и може да свидетелства, че това е един човек, верен на Христос и на Неговото слово.

Учението на апостола е вярно на Божие слово и на Личността на Господ Исус Христос. Неговото **поведение** съответства напълно на посланието, което той проповядва. **Целта** на неговия живот е да се отдели от моралното и доктриналното зло. **Вярата** тук може да означава както доверие на Павел в Господа, така и собствената му вяроност. Тимотей го познава като човек, който изцяло зависи от Господа, и едновременно с това като един честен човек, на когото напълно може да се разчита. **Дълготърпението** на апостола се вижда в отношението му към неговите гонители и критици, както и в отношението му към физическите страдания. Що се отнася до **любовта**, може да се каже, че това е един човек, изцяло отдаден на Господа и на своите ближни. Колкото по-малко Павел е обичан от другите, толкова по-твърдо е решен да обича. Буквалното значение на **твърдостта** е „издържане под“, тоест издръжливост или сила на духа.

3:11 Някои от гоненията и страданията на Павел са описани във 2 Коринтяни 11:23—28. Но тук той има предвид най-вече онези гонения и страдания, които Тимотей познава лично. Тъй като родният дом на Тимотей се намира в **Листра**, той сигурно знае за гоненията, които са сполетели Павел в този град, а така също и в съседните на Листра градове **Антиохия** и **Икония**. Божовдъхновенният разказ за тези страдания се съдържа в Деянията на апостолите 13:45, 50

(в Антиохия); 14:3—6 (в Икония) и 14:19, 20 (в Листра).

Павел ликува заради факта, че **от всички** тези опасни положения го е **избавил Господ**. Господ не е *спестил* самите страдания, а го е избавил **от** тях. Това трябва да ни напомни, че Господ не ни е обещал да ни запази от всякакви трудности, а ни е обещал да бъде с нас и да ни преведе през всички тях.

3:12 Гоненията са неразделна част от благочестивия християнски живот. Добре е всеки християнин да запомни това. В противен случай, когато бъде призван да премине през дълбоки води, може да се изкуши да помисли, че е сгрешил нещо пред Господа или че Го е разсърдил по някакъв начин. Истината е, че „**всички, които искат да живеят благочестиво** в Христа Исуса, ще бъдат гонени“.

Причината за това **гонение** е проста. **Благочестивият** живот на един човек излага на показ нечестие то на другите. Хората не желаят да бъдат избличавани по този начин. Вместо да се покаят за своето безбожие и да се обърнат към Христос, те се стремят да унищожат този, който им е показал какво представлява в истинствителност. Тяхното победение е напълно ирационално, но то е характерно за падналия човек.

3:13 Павел няма илюзии и не си представя, че светът ще става постепенно все по-добър и по-добър, докато накрая всички хора бъдат обърнати. Не, той знае чрез божествено откровение, че ще стане точно обратното: **злите човеци и измамниците ще стават все по-лоши и по-лоши**. Техните методи ще стават все по-изкусни и техните атаки — все по-смели. Те не само ще успяват да мамят другите, но и самите те ще падат в клопката на същите лъжеучения, в които се опитват да впримчат своите слушатели. Продължителното разпространяване на лъжи постепенно ще ги накара и сами да им повярват.

В. Човекът на Божиите възможности на фона на отстъплението (3:14—17)

3:14 Отново и отново апостолът напомня на Тимотей да **постоянства** в поученията на Божието слово. Това ще бъде за него голяма сила в деня, когато лъжливите учения ще нахлуят обилно от всички страни. Ако той познава Писанието и му се подчинява, няма да бъде погледен от тези коварни заблуди.

Тимотей не само е **научил** великите истини на вярата, но и лично е бил **убеден** в тях. Без съмнение ще има хора, които ще му кажат, че тези поучения са старомодни или недостатъчно напредали и интелектуални, но той не трябва да се отказва от истината заради човешки теории и умозакключения.

По-нататък апостолът съветва Тимотей да си спомни **от кого е научил** тези истини. Има известна разлика в мненията дали изразът „**от какви лица**“ се отнася за самия Павел, за майката на Тимотей или за апостолите като цяло. При всички случаи идеята тук е, че Свещеното Писание е било предадено на Тимотей от хора, чийто живот е свидетелствал за истинността на тяхната вяра. Те са били благочестиви човеци, чието единствено желание е била Божията прослава.

3:15 Това е един стих, който ни казва много важни неща. Първо той ни казва, че Тимотей познава Свещените Писания (или букви) още **от детството** си. Текстът дори съдържа мисълта, че когато го е учела на азбуката, майката на Тимотей е използвала пасажи от Старозаветните **Писания**. Още от съвсем ранна възраст той е бил под влиянието на боговъдъжновените Писания и никакви божествени влияния не трябва да го накарат да забрави тази благословена Книга, която е формирала неговия живот за Господа и в служба на доброто.

След това този стих ни казва, че **Свещените Писания имат сила** непрекъснато

то да **правят** хората **мъдри** за спасение. От една страна, това означава, че хората научават пътя на спасение чрез Библията, а от друга — че сигурността в спасението идва чрез Божието слово.

Спасението е чрез вяра в Христос Исус. Нека добре да подчертаем това. Спасението не е нито чрез добри дела, нито чрез кръщение, нито чрез членство в църквата, нито чрез конфирмация, нито чрез почитяване на десетте Божи заповеди, нито чрез спазване на златното правило, нито чрез каквото и да било друго нещо, което включва човешки усилия или заслуги. **Спасението е само чрез вяра в Божия Син.**

3:16 Когато Павел казва „**всичкото Писание**“, той определено има предвид целия СЗ, а така също и онези части от НЗ, които вече са съществували по негово време. В 1 Тимотей 5:18 той цитира Евангелието на Лука (10:7) като текст от Писанието. Петър също говори за Павловите Послания като за Писание (2 Петр. 3:16). Днес ние имаме пълното основание да прилагаме този стих към цялата Библия.

Това е един от най-важните стихове в Библията по въпроса за боговдъхновеността. Той ни казва, че Писанието е вдъхновено от Бога.²⁷ По един свръхестествен начин Бог е предал Своето слово на хората и ги водил да го запишат така, че да бъде запазено за вековете. И колкото е вярно това, че индивидуалният стил на писателя не е бил унищожен, толкова е вярно и това, че самите думи, които той е използвал, са били думи, дадени му от Светия Дух. Ето защо в 1 Коринтяни 2:13 четем следното: „...което и възвестяваме, не с думи, научени от човешка мъдрост, но с думи, научени от Духа, като поясняваме духовните неща на духовните човеци.“ Основното значение на този стих е, че боговдъхновените писатели са използвали **ДУМИ**, на които са били научени от Светия Дух. Това именно означава и терминът „*буквална* боговдъхновеност“.

Писателите на Библията не са дали своето лично тълкуване на нещата, а са написали посланието, което им е било дадено от Бога. „И това да знаете преди всичко, че никое пророчество в Писанието не е частно на пророка обяснение на Божията воля; защото никога не е идвало пророчество от човешка воля, но [светите] човеци са говорили от Бога; движими от Светия Дух“ (2 Петр. 1:20, 21).

Погрешно е да се каже, че Бог просто е дал мислите на отделните писатели, като им е позволил да изразят тези мисли със свои думи. Истината, която се подчертава в Писанието, е, че самите думи, които са били дадени първоначално на хората от **Бога**, са били вдъхновени от Него.

Тъй като Библията е Божието слово, тя е **полезна**. Всяка част от нея е **полезна**. И макар че човек може да се пита за значението на някоя родословия или неясни пасажи, наставеният от Духа ум добре разбира, че във всяка дума, която е дошла от Божията уста, има духовна храна.

Библията е „**полезна за поука**“ или за наставление. Тя разкрива Божиите мисли **относно** такива въпроси като Троицтвото, ангелите, човека, греха, спасението, освещението, църквата и бъдещите събития.

Библията е полезна и „**за изобличение**“. Когато я четем, тя открито ни говори за нещата в нашия живот, които не са угодни на Бога. Освен това тя ни помага да отхвърлим заблудата и ни учи как да отговоряваме на изкушителя.

Също така словото е полезно „**за поправление**“. То не само ни казва кое е грешно, но ни посочва и пътя, по който грешното може да бъде поправено. Например Писанието не казва само „Който е крал, да не краде вече“, а добавя „...а по-добре да се труди, като върши с ръцете си нещо полезно, за да има да отдели и на този, който има нужда.“ Първата част на този стих представлява едно „**изоб-**

личение“, а втората — едно „**поправление**“.

И последно, Библията е полезна „**за наставление в правдата**“. Докато Божията благодат ни учи да живеем благочестиво, Божието слово ни казва подробно кои са нещата, които съставляват на практика благочестивия живот.

3:17 Чрез словото **Божият човек бива усъвършенстван**. Чрез него той става **съвършено подготвен** с всичко необходимо за извършване на **всяко добро дело**, което е и целта на неговото спасение (Еф. 2:8—10). Всичко това е в ярка противоположност на съвременните представи за подготовка на хората чрез получаване на академични степени.

Ленски казва така:

„По този начин Писанието е абсолютно несравнимо. Нито една друга книга, библиотека или каквото и да било нещо в света не може да даде мъдрост на загубения грешник за спасение. Поради факта, че не е вдъхновено от Бога, нито едно друго писание, независимо от всички останали ползи, които иначе би могло да принесе, не е полезно за следните цели: да ни научи на истинските спасителни факти, да изобличи лъжите и заблудите, които отричат тези факти, да възстанови грешника или падналия християнин в положение на праведност, да образова, да тренира и да дисциплинира в истинска правда.“²⁸

4:1 Сега Павел се обръща към Тимотей с последната си сериозна заръка. Той прави това „**пред Бога и пред Христа Исуса**“. Цялото наше служение трябва да бъде вършено със съзнанието, че ние сме наблюдавани от всевиждащото Божие око.

В този стих Господ Исус е наречен Този, **Който ще съди живите и мъртвите... пред Свѐто явяване и царство Си**. Предлогът „**пред**“ може да предполага, че когато Спасителят се върне на земята, за да установи царството Си, ще има всеобщо възкресение и всеобщ съд. Но в оригиналния текст е използва-

на гръцката дума „*kata*“, ²⁹ която буквално означава „според“ или „в съгласие със“.

Господ Исус е Този, **Който ще съди живите и мъртвите**, без да е уточнено *времето* когато ще стане това. **Явяването и царството** на Христос са представени от Павел като мотиви за вярно служение.

Ние знаем и от други текстове в Писанието, че Второто пришествие на Христос *не* е времето, когато Той ще съди живите и мъртвите. Според Откровение 20:5 *неповярвалите мъртви* няма да бъдат съдени преди края на хилядолетното царуване на Христос.

Служението на *вярващия* ще бъде възнаградено на Христовото съдилище, но тези награди ще станат явни **при Христовото явяване и Неговото царство**. Изглежда, че наградите ще бъдат свързани с управлението или ръководството на хилядолетното царство. Така например онези, които са били верни, ще царуват над десет града (Лука 19:17).

4:2 Знанието, че Бог наблюдава всичко, което вършат Неговите служители, и че всичко, извършено от тях, ще бъде възнаградено в бъдеще, трябва да мотивира Тимотей да възвестява **словото**. Той трябва да прави това със съзнанието за спешност, като се възползва от всяка предоставена му възможност. Проповядването на посланието е „**навреме**“ по всяко време — дори когато някои смятат, че е „**без време**“. Като Христов служител Тимотей ще бъде призван да **изобличава**, тоест да доказва неправилността на дадено нещо, или да го отхвърля. Той ще трябва да **порицава** това, което е лъжливо. От него ще се изисква да **увещава** или да насърчава грешниците да повярват, а светиите да продължават да живеят за Господа. Всичко това той трябва да върши с голямо **търпение** и вярно **предаване** на здравето учение.

4:3 В пасажа от 3 до 6 ст. апостолът посочва две сериозни причини за заръката, която току-що е отправил към Ти-

мотей. Първата е, че ще има всеобщо отстъпление от здравето учение. И втората е, че времето на Павловото отпиване е наближило.

Апостолът предвижда настъпването на едно време, когато хората ще показват определено отвлечение към здравословното учение. Те съзнателно ще се отвърнат от онези, които проповядват истината на Божието слово. Умовете им ще бъдат отворени само за учения, които са им удобни и им гъделичкаят **ушите**. За да задоволят страстта си за нови и приятни учения, **те ще си натрупат учители**, които да им говорят това, което желаят да чуят.

4:4 Желанието да слушат безобидни проповеди ще накара хората да **си отвърнат ушите от истината** и да се обърнат към „**басните**“. Жертването на истината заради измислици е една много жалка размяна, но това е мизерната награда на всички, които отказват да слушат здравето учение.

4:5 Буквалното значение на израза „**разбран във всичко**“ е „буден във всичко“ или дори „**трезв във всичко**“. Тимотей трябва да се отнася сериозно към своята работа, да бъде събран и уравновесен. Той не трябва да избягва **спраданията**, а да бъде готов да понася всякакви трудности, които се изправят пред него в служението за Христос.

Има различни мнения относно значението на израза „**извърши делото на благовестител**“. Някои смятат, че Тимотей действително е **бил благовестител** и че тук Павел просто му казва да продължи да върши своето служение. Други предполагат, че Тимотей не е имал **дарбата** на благовестител, тъй като е бил може би пастор или учител; затова Павел му казва, че това не трябва да го възпира за проповядва благовестието, когато се появи такава възможност. Изглежда вероятно обаче, че Тимотей действително е бил **благовестител** и че думите на Павел просто го на-

сърчават да бъде всичко, което трябва да бъде един благовестител.

Тимотей трябва да **изпълнява службата** си във всяко отношение, като посвещава най-големите си таланти на служението.

4:6 Втората причина за сериозната заръка на Павел към Тимотей е фактът, че наближава времето на собствената му смърт. Много скоро апостолът ще бъде **принесен като възлиятелна жертва**. Той сравнява проливането на кръвта в мъченичеството с изливането на вино като **възлияние** над жертвата (Иzx. 29:40; Чис. 15:1—10). Павел и преди това оприличава смъртта си с възлияние във Филипяни 2:17. Според Хибърт: „*Целият живот на Павел е бил принесен на Бога като жива жертва. Сега и неговата смърт, която може да бъде сравнена с изливането на вино като последен акт на жертвения ритуал, ще послужи като завършек на тази жива жертва.*“³⁰

„...**времето на отпиването ми настъпва.**“ Гръцката дума „*analisus*“ (букв. „освобождение, отделине“, откъдето произлиза и английската дума „*analysis*“), която Павел използва тук, за да опише своето **отпиване**, е една много изразителна дума, предизвикваща асоциации с най-малко четири различни картини: (1) Тя се използва като термин в моряшкия живот и означава „отделяне на кораба от мястото на закомвяне“. (2) Използва се също така и като термин в живота на орача и обозначава освобождаването на животните от ярема след тежък труд. (3) Тя е дума и от речника на пътешественика, която описва свиването и прибирането на палатката, преди човек да се отправя на дълъг път. (4) И последно, тази дума се използва и като философски термин, с който се изразява разрешението (анализът) на един проблем. Тук ние отново виждаме каква богата образност притежава езикът на великия апостол.

4:7 На пръв поглед може да изглежда, че в този стих Павел се хвали. Истина-

та обаче не е такава. Тук не толкова се подчертава, че апостолът се е борил в една добра битка, колкото фактът, че се е борил и все още продължава да се бори в **добрата битка**, а именно — битката на вярата, в която той е изразходвал цялата си енергия. **Битката** тук не е непременно бой или сражение, а би могла да означава и атлетическо състезание.

Дори когато пише тези редове, Павел съзнава, че вече е към края на напрегнатото състезание. Той е свършил своето поприще и вече вижда целта.

Също така Павел е **опазил вярата**. Това означава не само, че той самият не е спрял да вярва и да се подчинява на големите истини на християнската вяра, но така също, че като настойник той е запазил учението, което му е било поверено, и го е предал на другите в първоначалната му чистота.

4:8 Тук апостолът изразява увереността, че **правдата**, която той е показал в своето служение, ще бъде възнаградена от праведния Господ на Христовото съдилище.

Тук Господ е наречен „**праведния Съдия**“, но изразът говори не толкова за съдия в юридически процес, колкото за съдия в атлетическо състезание. За разлика от земните съдии Господ ще има пълното и съвършено знание и няма да покаже никакво лицеприятие. Той ще оцени не само делата, но и мотивите и Неговите оценки ще бъдат точни и безпристрастни.

Венецът на правдата е венец, който ще бъде даден на онези вярващи, които са показали **правда** в своето служение. Всьщност той ще бъде даден на **всички, които са възлюбил** Христовото **явяване**. Ако един човек наистина копнее с любов за идването на Христос и живее в светлината на това събитие, неговият живот ще бъде праведен и той ще бъде възнаграден съответно. Този пасаж идва отново да ни напомни, че Второто пришествие на Христос упражнява осветява-

що въздействие върху живота на човека, който истински вярва в Него и Го обича.

IV. Лични молби и забележки (4:9—22)

4:9 Остарелият вече Павел копнее да види при себе си своя по-млад брат в Господа. Ето защо той го моли настойчиво да направи всичко възможно, за да **дойде** в Рим в най-близко време. Апостолът остро чувства самотата на затворническия живот в Рим.

4:10 Едно от най-горчивите преживявания в християнското служение е, когато един служител бъде изоставен от хората, с които е работил заедно. **Димас** е бил приятел на Павел, негов вярващ брат и съработник. Но сега Павел е в затвора, а християните са подложени на гонения и живеят в една неблагоприятна политическа обстановка. Вместо да възлюби явяването на Господа, **Димас** е възлюбил **сегашния свят** и е изоставил Павел, като е **отишъл в Солун**. Това не означава непременно, че Димас се е отказал от християнската си изповед и е станал отстъпник, нито пък че той не е истински вярващ. Вероятно това, което го е накарало да се оттегли от служението, са били опасения за личната му безопасност.

По-нататък апостолът добавя, че **Крискент** е отишъл в **Галатия**, а **Тим** — в **Далмация**. Тези думи не съдържат никакъв намек за вина; може би заминаването на тези братя е било част от християнското им служение. Това е единственото място в Библията, където се споменава името на **Крискент** (което означава „следващ“). Ние не знаем нищо повече за него. Това трябва да бъде на сърчение за всички вярващи. Те трябва да знаят, че независимо колко скромно може да бъде тяхното положение в живота, и най-нищожната работа, извършена за Господа, няма да остане незабелязана или невъзнаградена от Него.

4:11 Обичаният доктор **Лука** е единственият, който поддържа връзка с Па-

вел в Рим. Колко голямо трябва да е било за Павел значението на духовната подкрепа и професионалните умения на този голям Божий човек!

И колко благодарни трябва да бъдем ние за втората част на 11 стих! Той съдържа насърчение за всеки един от нас, който е претърпял неуспех в служението си за Господа, тъй като ни казва, че Господ винаги ще ни даде още една възможност за продължим да работим за Него. Нека припомним, че **Марко** беше заминал с Павел и Варнава на тяхното първо мисионерско пътешествие, но след известно време ги беше изоставил в Перга и се беше върнал обратно вкъщи. Когато беше дошло времето за второто мисионерско пътешествие, Павел не беше пожелал да го вземе със себе си поради тази негова постъпка. След настояване от страна на Варнава за присъединяването на Марко към тях проблемът беше разрешен така, че Павел беше заминал със Сила за Сирия и Силция, докато Варнава беше заминал с Марко за Кипър. По-късно Павел и Марко се бяха сдобрили и сега ние виждаме как апостолът изрично иска не друг, а именно **Марко** да дойде при него като човек, който му е полезен в служението.

4:12 Онези, които смятат, че Тимотей е бил в Ефес, когато Павел е писал това Писмо, предполагат, че апостолът е изпратил **Тихик в Ефес**, за да замести Тимотей по време на неговото евентуално отсъствие. Според тях това, което Павел иска да каже тук, е следното: „А **Тихик** определям да отиде в Ефес.“

4:13 Япунджакът, за който се говори тук, може да бъде или горна греха, или чанта, която се използва за носене на книги. Обикновено се смята, че става въпрос за първото.

Изследователите не са единодушни по въпроса каква е разликата между „**книгите**“ и „**пергаментите**“.³¹ Не може да се каже със сигурност дали това са били части от Писанието, или някои от Писмата на Павел, или документи, които

той е щял да използва по време на процеса, или чисти листове папирус или пергамент, които са му били необходими за писане. Най-вероятното предположение е, че дори и в затвора апостолът е искал да продължи да пише и да чете.

Във връзка с този очевидно не особено важен стих се разказва една интересна история, която действително се е случила. Ф. У. Нюмън, по-малкия брат на кардинал Нюмън, веднъж задал на Дж. Н. Дарби следния въпрос: „С какво бихме станали по-бедни, ако този стих не присъществаше в Библията?“ Подтекстът на този въпрос може да се предаде така: „Неговата стойност не е ли само временна? Щеше ли да се загуби нещо, ако Павел никога не го беше написал?“ Дарби веднага отговорил: „Аз поне със сигурност щях да загубя нещо, защото този стих ме спаси от разпродаване на личната ми библиотека. Бъди сигурен, че всяка дума е от Духа и ще принася вечна полза.“³²

4:14 Медникарят Александър е може би същият човек, за когото Павел казва в 1 Тимотей 1:20, че е претърпял корабкрушение спрямо вярата. Във всеки случай той е човек, който е сторил много зло на апостола. Ние можем само да разсъждаваме относно природата на това зло. Когато направим връзка между този и следващите стихове, бихме могли да предположим с някаква степен на вероятност, че **Александър** е бил свидетел против апостола, като е отправил лъжливи обвинения срещу него. Коунибър и Хаусън превеждат този текст така: „Медникарят Александър отправя против мен много зли обвинения.“ Апостолът е убеден, че **Господ** ще му **върне според делата му**.

4:15 Този стих е едно предупреждение към Тимотей преди пристигането му в Рим. Тимотей също трябва да се пази от Александър, за да не би и той да пострада от този зъл човек. Много е възможно медникарят да се е **потивопоставил много на Павловите думи**, като се е въз-

противил на неговото свидетелство при публичното му разпитване.

4:16 Вероятно Павел все още мисли за събитията през последните няколко дни. Неговата **първа защита** означава първата възможност, която му е била дадена, за да се защити при това положение, тоест неговия последен процес.³³ Това, че **никой не е станал да вземе страната** на този смел апостол, чиито писания са обогатили толкова много всички следващи векове, е наистина един тъжен факт. И макар че **никой не е станал, за да го защити**, апостолът не таи в сърцето си омраза към тези хора. Подобно на Спасителя, и той се моли **това да не им се счете за грях**.

4:17 Павел може да е бил изоставен от хората, но той не е бил съвсем сам, защото **Господ е бил с него**. И не само това, но апостолът е получил и небесна сила, за да проповядва благовестието по време на процеса. Посланието е могло да бъде провъзгласено безпрепятствено и един езически съд е чул благовестието на спасението. Сток изразява удивлението си във връзка с този факт по следния начин:

„Поислете си само! Всички езичници — каква огромна тъпна от видни римляни се крие в тази проста фраза! — са чули в този ден Божието послание до човечеството. Всички са чули вестта за Разтънатия и Възвисен Исус, представен и като Единствения Спасител. Каква изумителна мисъл! Човеишкото въображение е напълно безсилно да си представи грандиозността на тази картина. Това трябва да е бил един от най-великите моменти в историята; интересно какво още има да ни открие Вечността за резултатите от него?“³⁴

Думата „укрепу“ в този стих не е обикновена дума; тя се среща само осем пъти в НЗ. Използвана е в Деяния 9:22 в началото на общественото служение на Павел, където се казва: „А Савел се засилваше още повече...“ Тук тя отново се използва, но този път в края на негово-

то служение — вълнуващо напомняне за поддържащата сила на Господа през целия живот на Неговия служител.

Изразът „...аз бях **избавен от лъбови уста**“ е начин да се каже, че Павел е получил временна отсрочка. Процесът е бил отложен и опасността — избегната за известно време. Различни изследователи са отъждествявали лъбовите уста като Нерон, дявола, диви животни, но може би е по-просто да приемем, че изразът означава опасност изобщи.

4:18 Когато апостолът казва, че **Господ ще го избави от всяко зло дело**, той няма предвид това, че ще бъде спасен за неограничено време от екзекуция. Той знае, че времето на неговата смърт е наближило (6 ст.). Какво тогава иска да каже апостолът с тези думи? Без съмнение той иска да каже, че Господ ще го предпази от извършването на каквото и да било нещо, което би могло да омърси неговото свидетелство в тези последни дни. Господ ще го избави от отмятане, от отричане на Неговото име, от уплашване и от всяка друга форма на морален провал.

И не само това, но Павел е сигурен, че Господ също така ще го **запази за небесното Си царство**. **Небесното царство** тук не означава хилядолетното господство на Христос на земята, а самото небе, където господството на Господа се признава абсолютно.

Тук апостолът дава воля на чувствата си в едно възклицание, с което отдава слава на Бога за **вечни векове**. „**Във вечни векове**“ означава буквално „за вековете на вековете“ и показва идеята за вечност по най-изразителния начин, който е възможен на гръцки език. На практика във вечността няма „векове“, но тъй като човешкият ум не може да си представи света без време, той е принуден да използва изрази за време.

4:19 Сега Павел изпраща поздрав за едно семейство, което много пъти е работило заедно с него в служението за благовестието. Това са **Прискула и Аку-**

ла, които са се срещнали с Павел най-напред в Коринт, а след това са заминали заедно с него в Ефес. Известно време те са живели в Рим (Рим. 16:3) и също като Павел са били производители на палатки.

Името на **Онисифор** е споменато по-рано в 1:16 като на човек, който често пъти е ободрявал апостола и не се е зарамил от неговите окови.

4:20 Може би Ераст е същият човек, който е бил градският ковчежник в **Коринт** (Рим. 16:23).

Трофим също е споменат в Деяния 20:4 и 21:29. Той е повярвал в Ефес и е придружил Павел до Ерусалим, където юдеите са помислили, че апостолът го е завел в храма. Тук четем, че Павел го е **оставил** болен в **Милит**. Това изречение е много важно, защото ни показва, че макар и да притежава свръхестествена сила да изцелява, апостолът не винаги я използва. Чудото на изцелението никога не се използва като нещо, което носи лично облагодетелстване на някого, а винаги като свидетелство за невярващите юдеи за истината на благовестието.

4:21 Тимотей трябва да **се постарее** да направи всичко възможно, за да дойде при апостола **преди зимата**. Затвореният му приятел в Рим се нуждае от не-

говото присъствие и го чака. Настоятелността, с която Павел увещава Тимотей **да дойде** при него, е изключително трогателна (вж. също 1:3, 4; 4:9).

След това апостолът предава поздравите на Тимотей от **Евул, Пуг, Линий, Клавдия и всичките братя**. Може изреждането на тези имена да не ни изглежда особено важно, но — както казва Роджърс — то ни напомня по един вълнуващ начин, че „една от големите радости и привилегии на християнството е начинът, по който се създават и обогатяват приятелства“.

4:22 На това място Павел завършва последното си Послание. Обръщайки се специално към Тимотей, апостолът казва: „**Господ Исус Христос³⁵ да бъде с твоя дух**“; след което се обръща към всички онези, които ще бъдат при Тимотей при получаването на Писмото, и добавя: „**Благодат да бъде с вас. Амин.**“

Тук Павел оставя перото. Писмото е завършено. Служението му — също. Но благоуханието на неговия живот и свидетелство остава с нас и досега. И ние знаем, че ще се срещнем отново с него и ще можем да разговаряме с него върху всички велики теми на благовестието и църквата.

Крайни бележки

- 1) (1:1) W. E. Vine, *Exposition of the Epistles to Timothy*, pp. 60, 61.
В. Пол Флинт тълкува петте споменавания на живота в това Послание като: *обещанието* на живота (1:1), *представянето* на живота (1:10), *участието* в живота (2:11), *модела* на живота (3:12) и *целта* на живота (4:1).
- 2) (1:2) D. Edmond Hiebert, *Second Timothy*, p. 26.
- 3) (1:3) Гръцката дума е „*latreuo*“ и произхожда от думата „*latreia*“ (поклонение) (ср. с английската дума „*marolatry*“, преклонение пред Мария).
- 4) (1:4) Hiebert, *Second Timothy*, p. 31.
- 5) (1:5) Гръцката дума за „искрен“ означава буквално „нелицемерен“. Етимологично лицемер означава театрален актьор, който изговаря репликите си изпод (*hupo*) своята маска.
- 6) (1:6) Vine, *Exposition*, under the verses listed.
- 7) (1:11) В критическия текст този израз е изпуснат.
- 8) (1:16) J. H. Jowett, *Things that Matter Most*, p. 161.
- 9) (2:3) Някои ръкописи гласят „да усвоява“.
- 10) (2:4) William Kelly, *An Exposition of the Two Epistles to Timothy*, p. 213.
- 11) (2:7) Бъдещо изявително наклонение според критическия текст.
- 12) (2:8) Hiebert, *Second Timothy*, p. 59.
- 13) (2:9) Quoted by D. Edmond Hiebert in *Second Timothy*, Chicago: Moody Press, 1958, p. 60.
- 14) (2:10) Обичаният от всички химн „Земята на Емануил“ е бил написан от Ан Рос Казън, която — според думите на съвременници — е използвала фрази от творбите на Семюъл Ръдърфорд.
- 15) (2:11) Hiebert, *Second Timothy*, p. 62.
- 16) (2:13) Dinsdale T. Young, *Unfamiliar Texts*, p. 253.
- 17) (2:13) J. J. Van Oosterzee, „The Pastoral Letters,“ *Langue's Commentary on the Holy Scriptures*, XI:95.
- 18) (2:14) Dinsdale T. Young, *Unfamiliar Texts*, p. 253.
- 19) (2:15) Henry Alford, *The Greek Testament*, III:384.
- 20) (2:17) Гръцката дума тук е „*gangraina*“, което обаче не означава, че английската производна от нея („*gangrene*“) е най-точният превод.
- 21) (2:18) Hamilton Smith, *The Second Epistle to Timothy*, p. 26.
- 22) (2:19) Hamilton Smith, *The Second Epistle to Timothy*, p. 27.
- 23) (2:19) R. C. Lenski, *The Interpretation of St. Paul's Epistles to the Colossians, to the Thessalonians, to Timothy, to Titus and to Philemon*, p. 804.
- 24) (2:19) В някои ръкописи вместо „Господното“ се казва „Христовото“. „Господното“ е по-близко го текста в Числа 16:5.
- 25) (2:22) Hiebert, *Second Timothy*, p. 76.
- 26) (3:5) Hiebert, *ibid.*, p. 38.
- 27) (3:16) Гръцката дума е *theopneustus*.
- 28) (3:17) Lenski, *Epistles*, p. 841.
- 29) (4:1) В критическия текст е използвана думата „*kai*“ (и) вместо „*kata*“.
- 30) (4:6) Hiebert, *Second Timothy*, pp. 109, 110.
- 31) (4:13) На гръцки *membranas*. Тези скъпи ръкописи са били може би Библейски книги или коментари.
- 32) (4:13) Quoted by H. A. Ironside, *Timothy, Titus and Philemon*, p. 255.
- 33) (4:16) Може би тук се има предвид процесът в края на *първото* Павлово затваряне.
- 34) (4:17) Eugene Stock, *Plain Talks on the Pastoral Epistles*, pagination unavailable.
- 35) (4:22) В критическия текст името „*Исус Христос*“ е изпуснато.

Библиография

Вж. библиографията в края на Първото послание към Тимотей.

Посланието на апостол Павел към Тим

„Макар и кратко, това Послание е наситено с такъв обем от християнско учение и е съставено по такъв майсторски начин, че съдържа всичко, което е необходимо за християнското познание и християнския живот.“

Мартин Лутер

Въведение

I. Уникално място в канона

Три кратки глави, написани преди повече от 19 века от един застаряващ мисионер до друг, малко известен мисионер на затънтен остров — какво значение могат да имат те за християните от „просветения“ двадесети век? От само себе си се разбира, че ако тези три глави съдържат само думите на Павел (а повечето либерални изследователи не вярват дори в това!), те можеха да представляват някакъв интерес единствено за любители на ранната църковна история или за специалистите по ранната християнска мисъл.

Но думите, които съдържат тази три глави, са „думи, научени от Духа“ и като такива, запълват една празнота, която нито една друга книга не може да запълни. Разглеждането на въпроса за старейшините подкрепя и подсилва същото учение, което срещаме и в 1 Тимотей. Повторението не е механично, а подобно на много други паралели в Библията и особено в СЗ, има за цел да подчертае колко много Бог желае Неговите хора да разберат някои принципи.

Може би най-цененият текст в Тим е пасажът във 2:11—14, написан в красив и уравновесен стил, който подчертава докрайната за благодатта.

II. Авторство

За информация по този въпрос вижте въведението към пастирските Послания.

III. Датиране

Поради сходството на темите и начина на написване консервативните изследователи смятат, че Посланието към Тим е било написано приблизително по същото време или скоро след написването на 1 Тимотей. Във всеки случай то е било написано в периода *между* написването на 1 и 2 Тимотей, а не след 2 Тимотей. И макар че не е възможно да дадем съвсем точна дата, бихме могли да кажем с някаква вероятност, че това е станало между 64 и 65 г. пр. Хр. може би в Македония.

IV. Тема

Освен общите теми, които се разглеждат както в Тим, така и в другите две пастирски Послания (вж. въведението към пастирските Послания), Посланието към Тим ни предлага и едно красиво кратко обобщение за това как вярващите трябва да украсяват учението за *благодатта с благочестие и добри дела*. Днес много хора изглеждат доволни от учението за благодатта, но на практика почти не желаят да го изявяват с добри дела, а още по-малко с благочестие. Такова едно отношение е погрешно и предполага неправилно разбиране на истинската благодат.

Павел обобщава темата по един съвършен начин: „Вярно е това слово. И

желая да настояваш върху това с цел ония, които са повярвали в Бога, да се уп-

ражняват старателно в добри дела...“ (3:8а).

Схема на изложението

- I. Поздрав (1:1—4)
- II. Старейшините в събранието (1:5—9)

- III. Заблудите в събранието (1:10—16)
- IV. Поведението на членовете на събранието (2:1—15)
- V. Увещанието в събранието (3:1—11)
- VI. Заключение (3:12—15)

Коментар

I. Поздрав (1:1—4)

1:1 Павел е както **слуга на Бога**, така и **апостол на Исус Христос**. Първото определение го представя като роб на Върховния Владетел, а второто — като пратеник на Суверения Господар. Първото говори за подчинение, а второто — за власт. Павел е станал **слуга** чрез лично посещение, а **апостол** — чрез божествено назначение.

Неговото служение има за цел да съдейства за **вярата на Божиите избрани** и **познаването на истината**. Да съдейства за **вярата** може да означава или да ги доведе до вярата (т. е. до обръщение), или да ги води напред във вярата, след като те вече са спасени. Тъй като изразът „**познаване на истината**“ като че ли съдържа най-вече второто значение, ние смятаме, че апостолът иска да каже, че двете негови основни цели са: (1) *евангелизаторска* — работа за **повярването на Божиите избрани**, и (2) *образователна* — развиване на познаването на **истината** на Божиите избрани. Това е един отзвук от Матей 28:20, където Христос дава поръчение на учениците Си да проповядват благовестието на всички народи и да ги научават да пазят всичко, което Той е заповядал. Когато без никакво извинение Павел уточнява, че е призван да съдейства именно за **вярата на Божиите избрани**, той насочва вни-

манието ни към доктрината за избираемостта. Едва ли има други доктрини в Библията, които да са пострадали от повече неразбиране, да са предизвикали повече спорове и да са напрегнали повече умове, от доктрината за избираемостта. Накратко тази доктрина гласи, че Бог е избрал някои в Христос още преди основаването на света с крайното намерение те да застанат свети и без недостатък пред Него (Еф. 1:4)¹.

След като е описал своето апостолство като нещо, което е свързано с **вярата на Божиите избрани** и тяхното **познаване на истината**, сега Павел добавя, че тази **истина** е според **благовестието**. Това означава, че християнската вяра е в съгласие с истинската святост и е предназначена да води хората към практическо **благодетелство**. Здравата вяра изисква чистота на живота. Едва ли има нещо по-неуместно от проповедник, за когото говорят: „Когато е на амвона, хората желаят никога да не слеза оттам. Когато е извън амвона, хората желаят никога да не се качва на него!“

1:2 Назначаването на Павел в служба на благовестието има и една трета важна страна. То не е свързано само с: (1) *евангелизиране* — работа за повярването на Божиите избрани (минало време), и с (2) *образование* — изграждане на тяхното познаване на истината (сегашно време), но и с (3) *очакване* — „**в надежда за вечен живот**“ (бъдеще време).

НЗ говори за **вечния живот** не само като за нещо, което ние сега притежа-

ваме, но и като за нещо, за което се надяваме в бъдеще. **Надеждата за вечен живот** не съдържа нотка на несигурност. В момента, в който се доверим на Христос като на Спасител, ние имаме вечен живот като настоящо притежание (Йоан 5:24) и ставаме наследници на всички привилегии, които произтичат от Неговото изкупително дело, без обаче да можем да изпитваме практическото наслаждение от всички тях, докато не сизнем вечния си дом. Ние имаме **надежда** в смисъл, че очакваме **вечния живот** в неговия окончателен вид, когато ще получим прославление си тела и завинаги ще се освободим от греха, болестите, мъката, страданията и смъртта (Фил. 3:20, 21; Тим 3:7).

Тази **надежда** е сигурна, защото ни е била **обещана от Бога**. Нищо не е толкова сигурно, колкото словото на **Бога, Който не лъже**, не може да бъде измамен и не би измамил никога. Да вярваш в това, което Той казва, означава да не рискуваш нищо. Всъщност няма нищо по-разумно от това, творението да вярва на своя Творец.

Бог е обещал вечен живот още „**преди вечни времена**“. Този израз може да се разбира по два начина. От една страна, той означава, че Бог е определил още в миналата вечност да даде вечен живот на всички, които повярват в Господ Исус, и че това, което Той е определил, е равно на обещание. От друга страна, той може да означава, че всички благословения на спасението са се съдържали в зародишен вид в обещанието за Месията, което намираме в Битие 3:15. Това е станало още преди началото на времевата или на денсацията.

1:3 На определеното време Бог е извел Своя славен план за вечен живот, за който е взел решение в миналите векове. Тогава вярващите са имали една съвсем неясна идея за живота след смъртта. Но тази неяснота е изчезнала при идването на Спасителя. Той е донесъл „живот и безсмъртие чрез благовестието“ (2 Тим.

1:10). Тази блага вест е била разпространена от Павел и от другите апостоли в изпълнение на **заповедта на Бога, нашия Спасител**, тоест в изпълнение на Великото поръчение.

1:4 Писмото е адресирано до **Тим, истинското дете** на Павел **в общата им вяра**. Но кой всъщност е Тим?

За да проследим до известна степен неговата биография, ние трябва да съединим парче по парче оскъдните данни, които се съдържат в три от Павловите Писма. Роден като грък (Гал. 2:3), Тим е бил роден отново чрез вяра в Господ Исус най-вероятно чрез Павловото служение (Тим 1:4). Точно тогава е бушувала истинска битка за вярното благовестие. От едната страна е бил Павел и всички, които са проповядвали спасение по благодат чрез вяра без участието на никакви дела, а от другата — юдейските учители, според които обрязването (а чрез него и спазването на закона) е абсолютно необходимо условие за придобиване на първокласно гражданство в Божието царство. Случаят с Тим е послужил като пробен камък в този спор. Павел и Варнава са решили да го заведат в Ерусалим (Гал. 2:1) на една среща с апостолиите и старейшините. Съвещанието е решило, че езичниците (между които и Тим) не трябва да се подчиняват на юдейските закони и ритуали, за да бъдат спасени (Деян. 15:11). Нито езичниците трябва да стават юдеи, нито юдеите — езичници, но както юдеите, така и езичниците стават ново създание, когато повярват в Исус.

От този момент нататък Тим е станал един от най-ценните помощници на Павел, изпълнявайки службата на „авариен монтьор“ в Коринт и Крит. Апостолът най-напред го е изпратил от Ефес в Коринт, вероятно за да помогне за разрешаването на доктриналните и етическите проблеми в тамошното събрание. Когато след известно време Тим се е присъединил към Павел в Македония. Павел е бил изключително зарадван да

чуе, че коринтяните са откликнали положително на неговите апостолски увещания (2 Кор. 2:12, 13; 7:5—7, 13—16). От Македония Павел е изпратил Тим отново в Коринт, този път за да организира събирането на помощ за бедните светци в Ерусалим (2 Кор. 8:6, 16, 17; 12:18). Павел го представя на коринтяните като „мой другар и съработник между вас“ (2 Кор. 8:23). Ние не знаем със сигурност кога точно Павел е бил с Тим в Крит, но обикновено се смята, че това е станало след първото затваряне на апостола в Рим.

За последен път за Тим се говори във 2 Тимотей 4:10. Той е бил с Павел по време на втория му престой в затвора, след което е заминал за Далмация (бивша Югославия). Може би той е бил изпратен там от Павел, макар че цялостният тон на стиха говори за един самотен и изоставен човек.

Апостолът нарича Тим „истинното ми чадо по общата ни вяра“. Можем да предположим, че именно Павел е бил човешкият инструмент, който Господ е използвал за обръщението на Тим, без обаче да можем да го твърдим със сигурност. Павел се обръща и към Тимотей като към свое истинско дете във вярата (1 Тим. 1:2), въпреки че е напълно възможно Тимотей вече да е бил ученик, когато Павел се е срещнал с него за пръв път (Деян. 16:1). Така че изразът може да означава също, че тези по-млади мъже са показали духовни качества, подобни на Павловите, и че в християнското ни служение има една родствена връзка.

На своя млад съработник Павел желае **благодат, милост*** и **мир**. В този контекст **благодатта** означава божествена сила, необходима за живот и служение. **Милостта** е съчувствие към нуждите на хората. А **мирът** — свобода от безпокойство, страх и безразсъдство, независимо от всички враждебни обстоятел-

ства. Тези три благословения идват **от Бог Отец и Христос Исус, нашия Спасител**. Свързвайки по този начин Отец и Син, Божият Дух подчертава тяхното съвършено равенство.

II. Старейшините в събирането (1:5—9)

1:5 След заминаването на Павел от Крит там са останали някои **неща**, които е трябвало да бъдат **сложени в рег, като**: наличието на лъжеучители, които е трябвало да бъдат изобличени, и належащата необходимост от признаването на духовни водачи в събранията. Тим е бил оставен, за да разреши тези проблеми.

Ние не знаем как християнската вяра е достигнала до Крит. Може би най-вярното предположение е, че критяните, които са били в Ерусалим в деня на Петдесетница (Деян. 2:11), са се върнали в Крит с добрата вест, вследствие на което са били основани местни църкви.

Освен това не ни е известно кога точно Павел е бил с Тим в Крит. Знаем само, че апостолът се е доближил до Крит по време на пътуването си за Рим като затворник (Деян. 27:12), но обстоятелствата едва ли са могли да позволят активно служение в църквите. И тъй като в Деянията на апостолите никъде не се говори за посещение на Павел в Крит, обикновено се предполага, че това е станало след първото му затваряне в Рим. Ако прибегнем до едно малко библейско детективско разследване на основание на данни от Писмата на Павел, бихме могли да възстановим очертаванията на следния маршрут.

Най-напред Павел е отплувал за Крит от Италия на път за Азия (днешна Западна Турция). След като е оставил Тим в Крит (Тим 1:5), той е отпътувал за Ефес, столицата на Азия. В Ефес той е упълномощил Тимотей да сложи в рег доктриналните заблуди, навлезли в тамошното събрание (1 Тим. 1:3, 4). След това той се е отправил към Македония

* Според текста на НВПБКДж. — Бел. на преф.

през Егейско море, за да осъществи намерението си да посети Филипи веднага щом бъде освободен от затвора (Фил. 1:26). И последно, апостолът е тръгнал на югоизток през Гърция за Никопол, където е възнамерявал да презимува и където е очаквал, че Тим ще се присъедини към него (Тим 3:12).

Според Хоумър по това време в Крит е имало вече около деветдесет до сто града и явно в няколко от тях са били основани църкви. Във всяка една от тях е имало нужда да бъдат определени отговорни старейшини.

Старейшините

Старейшините в НЗ са били зрели християни с безупречен характер, които са били духовни водачи на местното събрание. Названието „старейшина“, което е свързано с духовната зрялост на един човек, е превод от гръцката дума „*presbuteros*“ (презвитер). Гръцката дума „*episcopos*“, превеждана като „епископ“, „надзорник“ или „настойник“, също се използва във връзка със старейшините, описвайки тяхната функция като поговчари на Божието стаго.

Наименованията „старейшини“ и „епископи“ се приемат широко от изследователите като описания на едни и същи лица поради следните няколко причини. В Деянния 20:17 Павел изпраща да повикат старейшините (*presbuteroi*) от Ефес; които в 28 ст. той нарича надзорници (*episcopi*). В 1 Петрово 5:1, 2 Петър също използва термините равнозначно. Изискванията за епископите (*episcopi*) в 1 Тимотей 3 и тези за старейшините (*presbuteroi*) в Тим 1 по същество са едни и същи.

Според съвременната употреба думата „епископ“ означава прелат, който надзирава епархия или група от църкви в определен район. Но значението на думата никога не е било такова в НЗ. Библейският модел е *няколко* епископи в

една църква, а не *един* епископ на *няколко* църкви.

Освен това старейшината не е също като съвременния пастор, който е отговорен главно за проповядването, поучаването и осъществяването на тайнствата в една местна църква. Общоприето е мнението, че в ранната църква не е имало такъв човек. Първоначалните събрания са се състояли от светии, епископи и дякони (Фил. 1:1) и това е било всичко. Клирикалната система се е появила едва през втори век.

Пастир в новозаветния смисъл на думата е мъж, който има специални дарби за служение, дадени му от възкръсналия и възнесен Христос за усъвършенстване на светиите за делото на служението (Еф. 4:11, 12). В много отношения работата на пастирите и старейшините е сходна: и двата вида служители са призвани да се грижат и да хранят Божието стаго. Но тя не е напълно еднаква: служението на пастира може да налага пътувания на различни места, докато това на старейшината е свързано с живота на местното събрание.

Функциите на старейшините са описани в НЗ със значителни подробности:

1. Те пасат и се грижат за църквата на Господа (Деян. 20:28; 1 Тим. 3:5; 1 Петр. 6:2).
2. Будни са и пазят църквата от нападения, които могат да дойдат както отвън, така и отвътре (Деян. 20:29—31).
3. Ръководят и управляват, но не чрез принуда, а чрез водачество (1 Сол. 5:12; 1 Тим. 5:17; Евр. 13:7, 17; 1 Петр. 5:3).
4. Проповядват словото, говорят здравото учение и избличават онези, които му се противопоставят (1 Тим. 5:17; Тим 1:9—11).
5. Съдействат за мира и разрешаването на доктринални и етически проблеми (Деян. 15:5, 6; 16:4).
6. Служат за пример на стагото със своя живот (Евр. 13:7; 1 Петр. 5:3).

7. Полагат усилия за възстановяване на вярващите, които са изпаднали в някакъв грях (Гал. 6:1).
8. Бдят над душите на християните в местното събрание „като такива, които ще отговарят“ (Евр. 13:17).
9. Извършват служение на молитва, особено във връзка с болните (Як. 5:14, 15).
10. Грижат се за бедните светии (Деян. 11:30).
11. Участват в препоръчването на надарени мъже за работата, на която Бог ги е призовал (1 Тим. 4:14).

Става ясно, че в ранната църква старейшините са били определяни от апостолите и техните представители (Деян. 14:23; Тим 1:5). Това обаче не означава, че апостолите и техните пратеници са притежавали властта да *направят* от един човек старейшина. За да може даден човек да стане епископ, трябва да има както обдаряване от страна на Бога, така и лично желание от страна на човека. Само Светият Дух може да направи така, че даден човек да стане епископ или надзорник (Деян. 20:28). Необходимо е съчетаване на божественото с човешкото.

Когато местните църкви са били основани най-напред — по времето на апостолите, в тях не е имало старейшини. Но с течение на времето Господ е подготвил някои мъже за това важно служение. И тъй като НЗ все още не е бил готов в писмен вид, християните не са знаели като цяло какви трябва да бъдат качества и задълженията на старейшините. Само апостолите и техните помощници са знаели. На основание на това знание те са отделили мъже, които са отговаряли на божествените изисквания, и са ги посочили пред всички като такива.

Днес ние имаме НЗ в завършен вид и знаем какъв трябва да бъде старейшината и какво се очаква от него. Когато видим в църквата мъже, които имат такива качества и които активно служат

като надзорници, ние ги признаваме като такива (1 Сол. 5:12) и започваме да им се подчиняваме (Евр. 13:17). Определянето на старейшини не е въпрос на *наши* избор, а въпрос на признаване на онези, които Бог вече е издигнал за тази работа.

Изискванията към старейшините са изброени както в 1 Тимотей 3:1—7, така и тук, в Посланието към Тим. Понякога се чуват възгласи от рода на: „Ако наистина изискванията са такива, то днес не може да има никакви епископи.“ Това твърдение поценява авторитета на Библията, тъй като съдържа намека, че тя не говори сериозно това, което казва. В дадените изисквания няма нищо неразумно или непостижимо. Когато гледаме на Библията само като на една идеалистична книга, ние показваме окаяността на собственото си духовно състояние.

1:6 Старейшините са **непорочни**, т. е. техният живот се характеризира с неспорима чистота. Никакво обвинение в лъжливо учение или непозволено поведение не може да бъде доказано против тях. Това не означава, че те са безгрешни, а че когато извършат някакво гребно прегрешение, те са готови веднага да го поправят, като го изповядват пред Бога, като се извинят на засегнатия (или засегнатите) и като възстановят щетите, когато това е възможно.

Второто изискване към старейшината е той да бъде **мъж на една жена**. Това е било разбирано най-малко по седем различни начина: (1) че трябва да бъде женен; (2) че не трябва да бъде разведен; (3) че не трябва да е сключил втори брак след развод; (4) че не трябва да бъде женен повторно след смъртта на първата си съпруга; (5) че не трябва да има повече от една жена; (6) че не трябва да има любовници или незаконни съпруги и (7) че като цяло трябва да бъде верен съпруг и пример за строг морал.

Ако изразът „**на една жена мъж**“ означава, че мъжът трябва да бъде женен,

то по същата логика той би трябвало да има и деца, тъй като в същия този стих се казва, че **децата му** трябва да бъдат вярващи. Разбира се, че е за предпочитане старейшината да е семеен човек, тъй като тогава той би могъл да помага покомпетентно за разрешаването на семейните проблеми в събранието, но ние много се съмняваме, че този стих решително забранява на неженените мъже да бъдат старейшини.

Вероятно той също така не означава, че старейшината не трябва да бъде разведен при никакви обстоятелства, тъй като Спасителят е проповядвал, че разводът е разрешен най-малкото в един случай (Мат. 5:32; 19:9)².

Стихът също така не може да бъде приет и като абсолютна забрана на повторната женитба след развод при всички случаи. Така например един вярващ, който може да бъде изцяло невинен, може да бъде напуснат от невярващата си жена, която след това може да се омъжи за друг. В такъв случай християнинът не носи отговорност за развода. Тъй като първият брак вече е разрушен вследствие на развода а на повторния брак на невярващия партньор, той е свободен да се ожени отново.

Тълкуването, че старейшината е по-малко годен да работи като такъв, ако се ожени повторно след смъртта на първата си съпруга, се опровергава напълно от принципа, заявен в 1 Коринтяни 7:39: „Жената е вързана, докато е жив мъжът ѝ; но ако мъжът умре, свободна е да се омъжи за когото ще, само в Господа.“

Убедено можем да кажем, че изразът „**на една жена мъж**“ означава, че старейшината не трябва да има повече от една съпруга и че не трябва да има също така наложници или любовници. Накратко казано, неговият семеен живот трябва да бъде пример за чистота в събранието.

Освен това той трябва да има **вярващи деца, които не са обвинени в разпуснат живот или непокорство**. Библията търси отговорност от родителите за

възпитанието на децата много повече, отколкото ние желаем да признаем (Пр. 22:6). Когато едно семейство е управлявано добре и е обучено в Божието слово, **децата** обикновено следват благочестивия пример на своите родители. И макар че един баща не може да определи спасението на своите деца, той може да подготви пътя на Господа чрез положително наставление в словото, любов към дисциплината и избягване на лицемерието и непоследователността в собствените си живот.

Ако децата са разпилени и се бунтуват срещу родителския авторитет, Писанието държи отговорен за това бащата. Той е виновен, защото ги е гледал и им е позволявал всичко. Ако той не може да управлява добре собственото си семейство, едва ли може да се очаква, че ще бъде подходящ старейшина, тъй като и в двата случая се прилагат едни и същи принципи (1 Тим. 3:5).

Може да се загаде въпросът дали това изискване за **децата** важи само докато те са у дома и живеят под бащиния си авторитет, или се отнася и до онези деца, които вече са го напуснали. Ние смятаме, че то засяга само децата, които живеят у дома, като подчертаваме, че домашното възпитание е един от основните определящи фактори за окончателния характер на човека.

1:7 Епископът е Божий настойник. Той не наглежда *своето собствено* събрание, а се грижи за Божиите дела в Божието събрание. Тук за втори път се казва, че той трябва да бъде **непорочен** — едно повторение, което има за цел да подчертае колко е важно това качество. Нека да няма никакво съмнение — той трябва да бъде човек, чийто живот е беззукорен както в доктринално, така и в морално отношение. Епископът **не** трябва да бъде **своеволен**. Ако един човек е упорит и живее с чувството, че само той е прав, без да допуска възможността, че онези, които са на различно мнение, могат също да са прави; ако е не-

отстъпчив и нетърпящ друго мнение, тогава той не е подходящ за духовен водач. Старейшината е регулатор, а не догматичен автократ.

Той **не** трябва да бъде и **зневлив**. Ако има непостоянен характер, трябва да се е научил да го управлява. Ако е избухлив, никога не трябва да го показва.

Старейшината **не** трябва да бъде **пристрастен** към **виното**. За нашата страна тази забрана може да изглежда толкова елементарна, че да ни се струва почти ненужна. Но ние не трябва да забравяме, че Библията е написана за всички видове общества. В страните, в които виното се употребява от християните като обичайна напитка, има опасност от злоупотреби и прояви на непристойно поведение. Точно тази липса на самоконтрол се има предвид тук.

Библията прави разлика между употребата на вино и злоупотребата с него. Умерената му употреба като напитка е била позволена, когато Исус е превърнал водата във вино на сватбата в Кана (Йоан 2:1—11). Използването му за медицински цели е предписано от Павел на Тимотей (1 Тим. 5:23; вж. също Пр. 31:6). Злоупотребата с вино и други алкохолни напитки се осъжда в Притчи 20:1; 23:29—35. И макар че пълното въздържане от вино не се налага в словото, има една ситуация, в която то се изисква — случаят, когато пиенето на вино би могло да съблазни някой по-слаб брат или да стане причина той да се прельне (Римл. 14:21). Това е главното съображение, което кара много християни от Северна Америка да се въздържат изцяло от алкохол.

Що се отнася до старейшината, от него се очаква не толкова да се въздържа напълно от алкохол, колкото да не прекалява с употребата на вино, която води до скандали.

Старейшината също така не трябва да бъде **побойник**. Той не трябва да прибегва до употребата на физическа сила и бой. Чували сме за невъздържани свеще-

ници, които са раздавали по някоя и друга плесница на непокорни членове от тяхната енория, но този род арогантно поведение е абсолютно забранено за епископа.

Старейшината **не** трябва да бъде „**лакком за гнусна печалба**“, завладяя от ненаситното желание да забогатее независимо от средствата, които трябва да използва. Вярно е — както казва Семюъл Джонсън, — че „жаждата за богатство, безчувствена и безмилостна, е последният етап от покварата на падналия човек“. Истинският старейшина може да каже заедно с Павел: „Никому среброто или златото, или облеклото не съм пожелаал“ (Деян. 20:33).

1:8 В положителен аспект от епископа се очаква да бъде **гостолоби**. Неговият дом винаги трябва да бъде отворен за непознати, за хора с лични проблеми, за обеззачрени и потиснати. Това трябва да бъде място на щастливо християнско общение, където всеки гост се приема като Самия Господ.

Освен това той трябва да **обича доброто**, да обича добрите хора и добрите неща. Неговото говорене, действия, познанства трябва да показват, че той се е отделил от всичко тъмно, съмнително или грешно.

Той трябва да бъде и **разбран** — да бъде благоразумен, дискретен и господар на себе си. Същата тази дума е използвана в Тим 2:2, 5, 6, 12, където тя съдържа идеята за разумност, самоконтрол и трезвост.

Спрямо другите старейшината трябва да бъде **справедлив**, спрямо Бога — **благочестив**, а спрямо себе си — **самообладан**. Това има предвид и Павел в Галатяни 5:22, 23: „А плодът на Духа е: ...себеобуздание.“ Това означава, че човек трябва да може да контролира всяка страст и желание така, че да се подчинява на Христос. И докато силата за това може да дойде само от Светия Дух, от страна на вярващия трябва да има дисциплина и сътрудничество.

1:9 Епископът трябва да бъде твърд във вярата. Той трябва да се държи здраво за духовно верните доктрини, проповядвани от Господ Исус и апостолите, които са запазени за нас в НЗ. Само тогава той ще може да даде на светиите пълноценна храна от **здрaво учение** и да затвори устата на онези, които говорят против истината.

Това са изискванията към духовните водачи в местното събрание. Забележете, че тук не се казва нищо за тяхната физическа сила, образователен ценз, социално положение или практическа съобразителност. Един гърбав, необразован и неграмотен уличен чистач може да бъде счетен напълно способен за старейшина заради духовната си зрялост. Не е вярно, както понякога се смята, че същите качества, които осигуряват успеха на един човек в светската му работа, могат да го направят годен и за водачество в църквата.

Нека да споменем още едно наблюдение. Това описание не определя благочестивия старейшина като човек, който се занимава само с поканването на лектори, разпределението на паричните средства и сключването на договори за ремонт на сградите. Истинският старейшина проявява една дълбока и жизненоважна загриженост към духовния живот на църквата, като я наставлява, увещава, окуражава, порицава и изобличава.

III. Заблудите в събранието (1:10—16)

1:10 Ранната църква се е характеризирала със „свобода на Духа“, тоест свобода за мъжете да участват в събранията, водени от Светия Дух. Павел описва едно такова „отворено“ събрание в 1 Коринтяни 14:26: „Тогавата, братя, що става между вас? Когато се събирате, всеки има... псалом, има поучение, има откровение, има... език, има тълкуване. Всичко да става за назидание.“ Това е едно идеално положение, в което Божият Дух е свободен да говори чрез различни членове на събранието. Но поради слабости-

те на човешката природа винаги когато съществува такава свобода, почти неизменно се намират хора, които се опитват да злоупотребяват с нея чрез някое лъжеучение, празнословие или безкрайно дълго и несистемно говорене, в което няма нищо от Духа.

Това се е случило и в критските събрания. Павел съзнава необходимостта от силно духовно водачество, което да контролира злоупотребите и да пази свободата на Духа. Той също така съзнава необходимостта и от внимание при определянето на старейшини, които трябва да са напълно способни за тази работа. Затова тук той повтаря условията, които налагат бързи действия във връзка с определянето на старейшини в църквите.

Появили са се много непокорни човеци, които се бунтуват срещу авторитета на апостолите и се противопоставят на техните поучения. Тези хора са както **празнословци**, така и **измамници**. Тяхното говорене не донася никаква духовна полза. Точно обратното — то лишава хората от истината и ги води към заблуда.

Главните виновници за този смут са **обрязаните**, тоест юдейските учители, които наричат себе си християни, но изискват от християните да се обрязват и да съблюдават церемониалния закон. На практика това означава отричане на достатъчността на делото на Христос.

1:11 Хора, които проповядват това, трябва да бъдат заставени да замълчат. Те трябва да се научат, че събранието не е демокрация и че свободата на словото има граници. Такива хора съсипват **цели домове**. Дали това не означава, че те обичат да разпространяват гибелните си учения зад кулисите на частните домове? Да, може да се каже, че това е любим метод на разпространителите на култовете (2 Тим. 3:6). Също така подозрителни са и техните мотиви. Те нямат пари и използват служението като

средство за печалба. Тяното послание се харесва на законническата жилка в природата на човека, тъй като го насърчава да вярва, че може да спечели Божието благоволение чрез религиозни дела дори когато целият му живот е покварен и омърсен. Те поучават за **гнусна печалба** това, което нямат никакво право да поучават.

1:12 Тук Павел напомня на Тим какви са хората, с които той работи. Необичайно откровеното и хапливо описание се отнася както до лъжечителите конкретно, така и до **критяните** като цяло. Павел цитира Епименид, един от критските поети, живял около 600 г. пр. Хр., който ги е нарекъл „**лъжци, зли зверове, лениви търбуси**“. Изглежда, че всеки народ си има свои национални черти, но малко са онези народи, които могат да надминат критяните по извратеност. За тях е нещо обичайно да **лъжат**; те не могат да не **лъжат**. Те са свирепи като диви животни, които живеят само за да задоволяват елементарните си и долни страсти. Те имат алергия към труда и страст към преяждането. Животът им прилича на дом, който представлява една огромна кухня, в която няма никакво място за параклис!

1:13 Апостолът потвърждава точността на тази характеристика, като казва, че „това свидетелство е вярно“. Материалът, с който Тим работи, не е обещаващ — той е достатъчно лош, за да обезсърчи който и да е мисионер! Но Павел не зачерква този „материал“ изцяло, нито съветва Тим да го остави. Благовестието носи надежда и за най-злите полове. Ето защо Павел съветва своя помощник да **изобличава** критяните **остро**, за да **бъдат здрави** в християнската вяра. Един ден тези хора могат да станат не само примерни вярващи, но и благочестиви старейшини в местните събрания. Този пасаж е преизпълнен с насърчения за християнските работници в трудните полета на световната нива (а кое ли поле не е трудно?). Заг грубост-

та, упоритостта и невъзприемчивостта на хората винаги стои надеждата за тяхното развитие към милост, чистота и плодородна святост.

1:14 Освен че трябва да порицава лъжливите учители, Тим също така трябва да предупреждава критяните за опасността от „**юдейски басни и заповеди от човеци, които се отвърщат от истината**“. Юдеистите живеят в един свят на религиозни фантазии и норми, съсредоточени около правила за чисти и нечисти храни, съблюдаване на дни и избягване на церемониално осквернение. Това именно има предвид и Павел в Колосяни 2:23: „Тия неща наистина имат вид на мъдрост в произволно богослужение и смирение и в нещагене на тялото, но не струват нищо в борбата против угаждането на тялото.“

1:15 Следващите думи на апостола са дали повод за толкова неправилни тълкувания, че е необходимо да се даде по-робно обяснение. И така, тук той казва: „**За чистите всичко е чисто; а за осквернените и невярващите нищо няма чисто, но и умът им и съвестта им са осквернени.**“

Ако вземем само думите „за чистите всичко е чисто“ и ги извадим от контекста, приемайки ги като твърдение за *абсолютна* истина, което засяга *всички* области на живота, ще изпаднем в затруднение! *Не* всичко е чисто дори и за онези, чиито умове са чисти. Но хората използват този стих, за да оправдаят порнографските списания, непристойните филми и дори самия разврат. По този начин — казва Петър — те изопачават Писанията „за своята погубел“ (2 Петр. 3:16).

Нека дебело да подчертаем, че този стих няма нищо общо с неща, които са грешни сами по себе си и които Библията заклеявява. Този пословичен израз трябва да се разглежда само в светлината на контекста. Павел *не* говори тук за неща, чиято морална стойност е ясно разграничима, тоест неща, за които

ясно можем да кажем дали са правилни или неправилни. Не, тук той обсъжда въпроси, чието значение в морало отношение не е определено, тоест неща, които юдеинът, който живее под закон, счита за церемониално оскверняващи, но които са напълно законни за християнина, който живее под благодат. Такъв пример е яденето на свинско месо. То е било забранено за Божия народ в СЗ, но Господ Исус отменя тази забрана, като казва, че нищо, което влиза в човека, не може да го оскверни (Марко 7:15). Казвайки това, Той обявява всички храни за чисти (Марко 7:19). Павел повтаря тази истина в думите: „А това, що ядем, не ще ни препоръча на Бога; нито ако не ядем, губим нещо; нито ако ядем, печелим нещо“ (1 Кор. 8:8). Когато апостолът казва „за чистите всичко е чисто“, той има предвид това, че за новородения вярващ всички храни са чисти, а „за осквернените и невярващите няма нищо чисто“. Не това, което човек яде, го осквернява, а това, което излиза от сърцето му (Марко 7:20—23). Ако вътрешният живот на човека е нечист, ако той няма вяра в Господ Исус, тогава за него нищо не е чисто. И никакво съблюдаване на норми за хранене няма да може да промени това положение. Повече от всичко друго той се нуждае от обръщение, от спасение, което се получава като подарък, а не вследствие на опити да бъде спечелено чрез ритуали и законничество. Самите умове и съзнания на тези хора са покварени. Техните мисловни процеси и морални устои са осквернени. Тук не става въпрос за външно церемониално осквернение, а за вътрешна поквара и извратеност.

1:16 Говорейки очевидно за лъжеучителите и по-конкретно за юдеистите, Павел казва, че те „**твърдят, че познават Бога, но с делата си Го отричат**“. На думи тези хора се представят за вярващи християни, но животът им не съответства на тяхната изповед. За да засили още повече остротата на изобличителната си критика, апостолът разши-

рява тази характеристика, като добавя: „**мръсни, непокорни, неспособни за каквото и да било добро дело**“. Личното поведение на тези хора е ужасяващо. В Божиите очи техният живот изглежда като един огромен паметник на диво непокорство. Колкото до добрите дела, които те са извършили за Бога или за човека, те нямат никаква стойност. Допустимо ли е за Павел да говори за другите с такива остри думи? Решителният отговор на този въпрос е: „**Да!**“ Любовта никога не замазва греха. Лъжливите учители изопачават благовестието, опозоряват Личността и делото на Господ Исус и мамят душите на хората. Снизходителността към подобни измамници е грях.

IV. Поведението на членовете на събранието (2:1—15)

2:1 Животът на лъжеучителите е един фарс, а не прилагане на Библията на практика. Със своето поведение те отричат великите истини на вярата. Кой може да измери вредата, нанесена на християнското свидетелство от хора, които са се представяли за вярващи, но чийто живот е бил една лъжа? Задачата, поверена на Тум (и на всички верни служители на Господа), е да говори „**това, което приляга на здравето учение**“. Трябва да се затвори огромната пропаст между думите на Божиите хора и техния живот. Всъщност това е и главното послание на Писмото — практическото прилагане на здравето учение чрез вършенето на добри дела. Следващите стихове ни предлагат нагледни примери за естеството на тези добри дела.

2:2 Най-напред апостол Павел се обръща към **старите мъже**. Това не са старейшините, а зрелите мъже в напреднала възраст. И така, старите мъже трябва да бъдат **самообладани**. В основата си тази дума означава „сържани в употребата на вино“, но значението ѝ може да се разшири и тогава тя ще означава „внимателни във всички области

на живота“. Те трябва да бъдат **сериозни** и изпълнени с достойнство (което обаче не означава мрачни!). Всички хора си имат достатъчно лични проблеми. Старите мъже трябва да бъдат **разбрани**, уравновесени и дискретни, да бъдат **здравни във вярата**. С напредването на възрастта някои хора стават груби, язвителни и цинични, но християните, които са здрави във вярата, са признателни, ведри и приятни като събеседници. Те трябва да бъдат също така здрави и в **любовта**. Любовта не е егоцентрична, тя мисли за другите и се изявява, като дава. Старите хора трябва да бъдат здрави и в **търпението**. Старостта носи със себе си слабости и несгоди, които често пъти е трудно да се приемат. Онези, които са здрави в търпението, понасят тези изпитания с достойнство и сила на духа.

2:3 Старите жени пък трябва да имат **благозовейно поведение**, или поведение, което съответства на светостта. Бог да ни избавя от празноглави жени, чийто ум е зает само с лекомисленни неща! Също така старите жени не трябва да бъдат **клеветници**. Думата, която Павел използва тук, е гръцката дума за дявол (*diabolos*). Това е една много подходяща дума, защото злото говорене е дяволско по своя произход и характер. Те не трябва да бъдат пристрастени към алкохола. Всъщност те не трябва да бъдат подвластни на каквато и да било храна, пиене или лекарство. Макар и да не са определени за **общественото** служение като учители в църквата, старите жени имат правото да поучават у дома. А няма някой може да измери обхвата на такова едно служение!

2:4 Като една по-конкретна задача старите жени трябва да **учат младите**. Годишите, през които старите жени са изучавали Библията и са трупали практически опит, им позволяват да дават ценни съвети на онези, които сега навлизат в живота. Ако това не беше така, всяко ново поколение щеше да бъде осъ-

дено да научава всичко по тежкия път на собствения опит, като повтаря всички грешки на миналото. И докато отговорността за поучаването е поверена на **старата жена**, всяка мъдра млада жена с готовност ще създава приятелства с благочестиви възрастни християнки и настоятелно ще търси техния съвет и изобличение.

Младата жена трябва да бъде учена да **обича** своя съпруг. Да го обича означава много повече от просто да го целува, когато той отива на работа. То включва хиляди начини, по които тя може да покаже, че наистина го уважава — като признава първенстващата му роля у дома, като не взима никакви важни решения без него, като поддържа ред в къщата, като обръща внимание на външния си вид, като харчи според възможностите им, като изповядва веднага вината си, като прощава милостиво, като оставя винаги възможност за разговор, като се въздържа от критикуване или противопоставяне на съпруга си пред външни хора и като го подкрепя, когато работите му не вървят добре.

Младите жени също така трябва да бъдат учени да **обичат** и **децата си** — като четат и се молят заедно с тях, като си бъдат вкъщи, когато те се връщат от училище или от игра, като ги наказват твърдо и справедливо и като ги възпитават за служба на Господа, а не на света, а оттам и на ада!

2:5 Младите жени трябва да бъдат учени да **бъдат разбрани** или **благоразумни***. Това означава да имат правилно чувство за това, което е прилично за тях като християнки, и да избягват крайностите. Те трябва да бъдат **целомъдрени**, верни на своите съпрузи и да избягват нечистотата в мислите, думите и действията. Трябва да **работят по домовете си** и да бъдат къщовници. Младите жени трябва да разберат, че домашната работа е свещена работа,

* Според НВПБКДж. — Бел. на преф.

която може да се върши за слава на Бога. Старите жени трябва да ги учат на великата чест да служат на Господа у дома като съпруги и майки, вместо да работят в промишлеността или търговията и да пренебрегват семейството си. Младите жени трябва да се учат да бъдат „благн“, тоест да живеят за другите и да бъдат гостоприемни, милостивни и великодушни, а не користолобиви и егоистични. Те трябва да се подчиняват на мъжете си, като ги признават за глави в семействата. Ако една жена е по-способна и по-надарена от мъжа си, вместо да господства над него, тя трябва да го насърчава и да му помага да бъде по-активен в ръководенето на семейството и в служенето на местната църква. Вместо да се поддава на изкушението да го критикува, тя трябва да го хвали. Всичко трябва да се свърши така, че да не се хули **Божието слово**. Като цяло Писмото към Тит е едно сериозно предупреждение за това колко голяма е опасността от похулване на Господната кауза вследствие на непоследователен живот на Неговите хора.

2:6 Павел не подмилва Тит да поучава младите жени. От гледна точка на благодаримото това служение е оставено за старите жени. Апостолът обаче изрично подчертава, че Тит трябва да **увещава младите мъже** и по-специално — да ги съветва да бъдат **разбрани** и да се владеят. Това е един много подходящ съвет, тъй като младостта е време на буен плам, безкрайна енергия и изгарящи страсти. Във всяка област на живота те имат нужда да се научават на въздържаност и равновесие.

2:7 Павел има и един специален съвет към Тит. Като човек, който е натоварен с обществено служение в църквите, Тит трябва добре да внимава винаги да бъде **пример за добри дела**. Между неговото учение и неговото поведение трябва да има тясна връзка. Неговото учение

трябва да се характеризира с **вярност, сериозност и непоквареност***. **Верността** означава, че неговото учение трябва да съответства на вярата, веднъж завинаги гадена на светиите. С изискването за **сериозност** Павел иска да каже, че то трябва да бъде възвисено и разумно. **Непоквареността** е качество (за съжаление пропуснато в повечето съвременни версии³ на Библията), което характеризира искрения учител, който не може да бъде отклонен от пътя на истината.

2:8 **Здравото и безукорно говорене** е говорене, в което няма правила с изключения. То трябва да бъде свободно от странични последици, доктринални новости, изкуствени допълнения, проташки забележки и други подобни. Този вид служение е неустойчиво. Противниците на здравото учение ще бъдат засрамени, тъй като няма да могат да намерят никаква пролука във въоръжението на вярващия. Няма по-добър аргумент от светия живот!

2:9 Сега апостол Павел отправя специални наставления към слугите. Нека да си припомним, че Библията признава съществуването на някои институции, които тя не одобрява. Така например в СЗ се говори за патриарси, които са имали повече от една жена, въпреки че многоженството никога не е било Божиата воля за Неговия народ. Освен това Бог никога не е одобрявал несправедливостите и жестокостите на робството и един ден Той ще потърси сметка от господарите. Едновременно с това трябва да кажем, че НЗ не одобрява премахването на робството по насилствен начин — например чрез революция, но осъжда и премахва злините на робството със силата на благовестието. Историята показва, че навсякъде, където Божието слово е било широко разпространявано и изучавано, неправдите на робството са изчезвали.

Но междувремето там, където то съществува, робът трябва да знае, че не е лишен от най-доброто в християнст-

* Според НВПБКДж. — Бел. на прев.

вото. Той може да бъде свидетел за преобразуващата сила на Христос и може да украсява учението на Бога, нашия Спасител. НЗ отделя много повече място на слугите, отколкото на водачите на народа! Това може да бъде много показателно за тяхната относителна важност в Божието царство. **Слугите** християни трябва да се подчиняват на господарите си, с изключение на случаите, когато това би означавало да не се подчинят на Господа. В тези случаи те трябва да откажат да се подчинят и търпеливо да си понесат последиците като християни. Слугите също така трябва да задоволяват господарите си във всяко отношение: това означава, че те трябва да работят добре както в количествено, така и в качествено отношение. Те могат да вършат цялата си работа така, сякаш работят на Христос, и да бъдат уверени, че Той напълно ще ги възнагради. Слугите не трябва да противоречат на своите господари и да бъдат безочливи. Много слуги от ранните дни на християнството са имали привилегиите да доведат господарите си до Господ Исус именно защото разликата между невярващите и вярващите слуги е била толкова поразителна.

2:10 Една от най-очевидните разлики е бил фактът, че християните не са се поддавали на най-често срещания грях сред другите роби, а именно — гребните кражби. Християнската етика ги е заглъжавала да бъдат абсолютно честни. Нима е чудно тогава, че робите християни са се продавали по-скъпо на публичните търгове? Като цяло робите са били учени да показват съвършена и истинска **вярност**. На тях е можело напълно да се разчита. По този начин те са **украсявали учението на Бога, нашия Спасител** във всеки аспект от своя живот и служение. Това, което е било вярно за християнските роби във времето на ранната църква, трябва да бъде характерно за всички християнски работници днес.

2:11 Следващите четири стиха рисуват една красива картина на нашето спасение. И докато се наслаждаваме на този литературен бисер, нека не забравяме, че не трябва да го лишаваме от неговия декор. В този пасаж Павел настоятелно увещава всички членове на Божието семейство да имат последователно поведение. Сега той показва, че една от големите цели на нашето спасение е да живеем в неподправена святост.

„Защото се яви Божията благодат...“ Тук **„Божията благодат“** е пълен синоним на „Божия Син“. Божията благодат се яви, когато Господ посети нашата планета и особено когато даде Себе Си заради нашите грехове. Той се яви, за да донесе спасение на **всичките човеци**. Неговото заместително дело е достатъчно за изкуплението на **всички**. **Всички** хора получават едно истинско предложение за прощение и извинение, но само онези от тях, които искрено приемат Исус Христос като Господ и Спасител, са спасени. Нито тук, нито на което и да било друго място в Библията се казва, че накрая всички хора ще бъдат спасени. Всеобщото спасение е лъжа на дявола.

2:12 Същата тази благодат, която ни спасява, след това ни обучава в училището за святост. В това училище има много отрицателни неща, които трябва да се научим да отхвърляме. Първото е **нечестие**. То говори за безбожие. Второто са **световните страсти**. Те включват не само сексуалните грехове, но и желанието за обогатяване, власт, удоволствия, слава и всяко друго нещо, чиито корени са в света.

Като нещо положително благодатта ни учи да живеем **разбрано, праведно** в отношенията си с другите хора и **благочестиво** в чистата светлина на Божието присъствие. Това са добродетелите, които трябва да характеризират нашия живот в света, в който всичко, което ни заобикаля, ще се стопи. Той е мястото на нашето пришествуване, а не мястото на окончателния ни дом.

2:13 Докато живеем като странници в този свят, ние имаме една величествена **надежда**, която ни вдъхновява — **явяването** на славата на **нашия велик Бог и Спасител Исус Христос**. Какво точно трябва да разбираме под това — дали **Гравването**, когато Христос ще се яви на църквата в слава и ще я занесе на небето (1 Сол. 4:13—18), или **идването** на Христос, за да царува, когато Той ще се яви в слава на света, ще повали враговете Си и ще установи царството Си (Откр. 19:11—16)? Като цяло ние смятаме, че Павел има предвид първото — **идването** на Христос за Неговата невъста, църквата. И без значение дали това ще бъде Неговото идване като Младоженец или като Цар, вярващият трябва да бъде подготвен и да очаква **славното** Му пристигане.

2:14 А докато чакаме Неговото завръщане, ние никога не трябва да забравяме целта на Неговото Първо идване и саможертва. Той **„даде Себе Си“** не само за да ни спаси от вината и наказанието на греха, но и **„за да ни изкупи от всяко беззаконие“**. Нашето спасение би било едно половинчато спасение, ако Господ Исус беше платил само наказанието за нашия грях, а беше оставил господството му в нашия живот.

Също така Той даде Себе Си, за да **очисти за Себе Си народ за Свое притежание**. ПБКДж от 1611 г. използва израза⁴ „специален народ“. Много често ние наистина *сме* „специален народ“, но за съжаление не такъв, какъвто Господ Исус желае да бъдем! Той не е умрял, за да ни направи странен или особен **народ**, а за да бъдем народ, който Му принадлежи по един **специален** начин (а не принадлежи на света или на себе си). Освен това Той **„даде Себе Си за нас“**, за да бъдем **„ревностни за добри дела“**. Ние трябва да горим от желание да вършим милосърдни дела в Неговото име и за Неговата слава. Когато си помислим за усърдието, с което хората се трудят в областта на спорта, политиката или търговията,

трябва да изпитваме желание да се изпълним с жар и вдъхновение за добри дела.

2:15 Тум е изпратен, за да поучава всичко това — всичко, което апостолът обсъжда в предходните стихове и особено целта на мъките на Спасителя. Той трябва да **убещава** и да насърчава светите да живеят благочестив живот, а така също и да **изобличава** всеки, който се противопоставя на поученията на апостолите както с думи, така и с дела. Освен това той не трябва да се извинява за настъпателното си служение, а да го върши с **пълна власт** и дръзновение от Светия Дух. **„Никой да не те презира.“** Тум не трябва да изпитва никакви притеснения във връзка със своята младост, езически произход или какъвто и да било друг свой недостатък. Той говори Божието слово и това променя всичко останало.

V. Увещанието в събранието (3:1—11)

3:1 Тум също така трябва да **напомня** на вярващите в критските събрания какви са техните отговорности спрямо управлението на тази страна. Християнското разбиране по този въпрос е, че всяка власт е определена от Бога (Римл. 13:1). Един режим може да бъде изключително нехристиянски и дори антихристиянски, но наличието на *каквато и да било* власт е по-добро от отсъствието на всякаква власт. Липсата на управление означава анархия, а хората не могат да живеят дълго време при анархия. Дори когато управляващият не познава Бога лично, той пак си остава „Господният помазаник“ като официален представител на властта и трябва да бъде уважаван като такъв. Християните трябва да се покоряват на **началствата и властите**. Когато обаче едно управление надвиши правата, които Бог му е дал, и поиска от християнина да не се подчини на Бога, тогава вярващият трябва да откаже да извърши заповяданото на основание на

принципа в Деяния 5:29: „Подобава да се покоряваме на Бога, а не на човеците.“ Ако бъде наказан, вярващият трябва да се смири и да понесе наказанието като нещо, което прави за Господа. Вярващият никога не трябва да участва в бунт против властта или в опити за нейното сваляне по насилствен начин.

Християнинът и светът

Вярващите трябва да се подчиняват на законите, включително и на правилника за уличното движение, и да си плащат данъците и другите такси. Те трябва да бъдат миролюбиви, почтителни и изпълнителни поданици. Като цяло има три области, в които мненията на християните за тяхното участие в света се различават значително: изборите, отговорните ръководни служби и войната. Във връзка с първите две области Библията ни предлага следните ръководни принципи:

1. Християните са в света, но не са от него (Йоан 17:14, 16).
2. Цялата световна система е в ръцете на злия и е осъдена от Бога (1 Йоан. 5:19б; 2:17; Йоан 12:31).
3. Мисията на християнина не е да усъвършенства света, а да спомогне за извеждането на хора от него и за тяхното спасяване във.
4. И макар че почти неизбежно вярващият е гражданин на някоя земна страна, неговото главно гражданство е горе на небето — той дори трябва да гледа на себе си като на пришлец и странник тук на земята (Фил. 3:20; 1 Петр. 2:11).
5. Нито един войник на активна служба не трябва да се заплита в житейски работи, за да не огорчи този, който го е записал за войник (2 Тим. 2:4).
6. Господ Исус казва: „Моето царство не е от този свят“ (Йоан 18:36). Като Негови посланици ние трябва да представяме тази истина на света.

7. Политиката показва склонност към корупция поради порочността на самата си природа. Християните трябва да се отделят от всичко нечисто (2 Кор. 6:17, 18).

8. Що се отнася до участието в избори, християнинът би трябвало да гласува за човек, за когото хората смятат, че е честен и почтен. Но понякога волята на Бога е да издига най-нищожните от човеците (Дан. 4:17). Как можем да знаем каква е Божията воля в такива случаи и да ѝ се подчиняваме?

Другият въпрос е дали вярващият трябва да участва във война, когато положението в неговата страна налага това. Представителите и на двата лагера имат силни аргументи, но на нас ни се струва, че везните на доказателствата натежават в полза на онези, които са против такова участие. Всички гореспоменати принципи могат да се приложат и към този проблем, но освен тях има и няколко допълнителни: (1) Нашият Господ казва: „...ако беше царството Ми от този свят, служителите Ми щяха да се борят...“ (Йоан 18:36). (2) Той също така казва: „...всички, които се залавят за нож, от нож ще загинат“ (Мат. 26:52). (3) Самата идея за отнемане на човешки живот се противопоставя на Неговото поучение: „Обичайте неприятелите си“ (Мат. 5:44).

Онези, които не желаят да носят оръжие, могат да бъдат благодарни, ако живеят в страна, която признава техните убеждения и им предлага друга алтернатива.

От друга страна, много мъже християни са били достойни участници във войни. Те са забелязали, че в НЗ стотниците (като Корнилий и Юлий) са представени в благоприятна светлина. Освен това са използвани много военни термини и изрази като илюстрации на *християнската* борба (напр. в Ефесяни 6:10—17). Ако войнстването беше нещо *грешно* само по себе си, трудно бихме могли да си обясним защо Павел ни призовава

да бъдем „добри войници на Исус Христос“. И така, независимо от мнението, което един християнин може да поддържа, той не трябва да съди или да осъжда онези, които са на противоположното мнение. В този случай има място за различни мнения.

Едно допълнително задължение на Христовия ученик е това, че той трябва да бъде готов за всяко добро дело. Не всички дейности са почитени — голяма част от съвременната реклама например е построена на лъжи, а някои клонове на промишлеността предлагат продукти, които са направо вредни и за духовното, и за умственото, и за физическото здраве на човека. За да има спокойна съвест, вярващият трябва да избягва тези дейности.

3:2 Християнинът не трябва да **злослови никого**. В Библията има и други текстове, които забраняват да се хули началникът (Изд. 22:28; Деян. 23:5) — заповед, която всички християни трябва добре да помнят особено в разгара на изборните кампании или когато са потискани или гонени. Тук обаче обхватът на тази заповед е разширен, като се забраняват всякакви подигравки, хули, обиди и злословие. Какви огромни океани от нещастие и съзли биха били избегнати, ако християните се подчиняваха на това просто правило — **да не говорят хулни думи по адрес на никого!**

Ние трябва да бъдем **миролюбиви** и да избягваме всякакви караници. За да има свада, са необходими най-малко двама души. Когато някакъв човек се опитал да се скара с г-р Айрънсайд за някакъв маловажен въпрос, върху който той бил проповядвал, докторът отговорил: „Скъпи братко, когато отидем на небето, един от нас ще се окаже неправ и може би това ще бъде аз.“ Този дух поставил точка на целия спор.

Ние трябва да бъдем **нежни** и внимателни. Едва ли има човек, който да размишлява върху това качество, без да си

спомни за Господ Исус. Той е нежен и внимателен, тих и отстъпчив. Ние трябва да показваме **съвършена кротост** и смирение **към всички човеци**. Изброяването на кротостта като една от християнските добродетели изглежда толкова естествено. В основата си тя означава да мислим със смирение за другите, като ги поставяме на първо място и като говорим и правим за тях това, което изисква милостта. Смиреният човек служи най-напред на другите, а след това на себе си, притичва се на помощ при всяка възможност и веднага бърза да изрази благодарността си за вниманието, което му е оказано. Кроткият човек никога не е груб, вулгарен или нахален.

3:3 И отново, по средата на пасаж, който разглежда изключително етически проблеми, апостолът ни предлага едно класическо доктринално твърдение за нашето спасение, поставяйки ударение върху целта на спасението, а именно — живота на добри дела. Потокът на мисълта е следният: (1) нашето състояние преди спасението (3 ст.); (2) естеството на нашето спасение (4—7 ст.) и (3) конкретният резултат от спасението (8 ст.). Описанието на нашето състояние преди спасението, което Бог ни предлага, не е никак ласкателно. Макар и да сме твърдели, че знаем отговорите на всички въпроси, ние всъщност **сме били несмислени** и глупави, неспособни да разбираме духовните истини и неразумни в нашия избор и поведение. Били сме **непокорни** на Бога, а най-вероятно и на родителите си и на другите авторитети. Били сме **заблуждавани** от дявола и от собствените си изкривени преценки и винаги сме пропускали правилния път и сме стигали до задъдени улици. Служели сме на **разни** нечисти навици и сме били **роби** на зли мисли и всякакъв род ужасни грехове. Животът ни е бил една непрекъсната поредица от **злоба** и **завист** към другите. Необичайни и егоистични, ние не само сме били нещастни, но сме правели и другите нещастни. Били сме **омразни**

и сме се мразели един друг. Каква тъжна картина на взаимоотношенията между съседи, които непрекъснато са завидват, служители, които постоянно си завидват, конкуренти, които са готови да си прережат гръкляна, и семейства, които се избиват заради вражду!

3:4 Това ужасно описание на човешката поквара е прекъснато от едно от най-великите „но“-та в Писанието. Колко благодарни трябва да бъдем за тези съюзи, които идват в най-критичния момент и които ни съобщават за чудната Божия намеса в живота на човека и спасението му от унищожение! Някой ги беше нарекъл „*преградите, които Бог поставя пред човека по пътя му към ада*“!

Но когато се яви благодтта и човеколюбието на Бога, нашия Спасител... Благодтта и човеколюбието на Бога, нашия Спасител, се яви, когато Господ Исус гоиде на света преди повече от хиляда и деветстотин години. В един различен смисъл Божията благодт и любов към човеците **се явява** лично на всеки от нас, когато биваме спасени. Това, че Бог изпрати Своя възлюбен Син, за да умре за един свят от бунтовни грешници, е изява именно на тези качества на Бога. Изразът „**любов... към човеците**“ е превод на една гръцка дума, от която произхожда думата „*филантропия*“. Тя съчетава представите за любов, милост и състрадание. Наименованието „**Бог, нашия Спасител**“ се отнася до **Бог Отец**, Който е **наш Спасител**, защото изпрати Своя Син в света като Жертва за нашите грехове. Господ Исус също е наречен **Бог, нашия Спасител** (2:13), защото Той понесе необходимото наказание, за да може ние да получим извинение и прощение.

3:5 **Бог ни спаси** от вината и наказанието на всички наши грехове — минали, сегашни и бъдещи. По времето на смъртта на Спасителя всички те все още са предстоели, но въпреки това Неговата смърт е покрила всичките. За съжаление една от най-простите и най-ясни исти-

ни на евангелието се оказва и най-трудна за приемане от човека. Това е истината, че спасението **не се основава на добри дела**, т. е. че човек не става християнин, като живее християнски живот. Онези, които отиват на небето, не са най-добрите хора. Последователното свидетелство на Библията е, че човек не може нито да спечели, нито да заслужи спасението по някакъв начин (Еф. 2:9; Римл. 3:20; 4:4, 5; 9:16; 11:6; Гал. 2:16; 3:11). Човек не може да се спаси чрез добри дела. Всички неговии праведни дела са в Божиите очи като омърсена дреха (Ис. 64:6). Човек не може да стане християнин, като живее християнски живот, поради простата причина, че сам по себе си той няма сили да живее християнски живот. Не добрите хора отиват на небето — на небето отиват грешниците, които са били спасени чрез Божията благодат!

Добрите дела не са основата за спасението. Добрите дела са *резултатът* от спасението. Винаги когато има истинско спасение, има и добри дела. Затова тук четем, че Бог не ни е спасил заради **праведните дела, които ние сме извършили, а по Своята милост**. Спасението е дело на **милостта**, не на справедливостта. Справедливостта изисква човек да изтърпи наказанието, което заслужава. **Милостта** осигурява праведния път, според който човек бива освободен от това наказание.

Бог ни спаси чрез **окъпването на новорождението**. Резултатът от обръщението е едно действително ново създание (2 Кор. 5:17). Тук появата на това ново създание е представена образно като окъпване. Това е същият образ, който Господ Исус използва, когато казва на Своите ученици, че има едно-единствено цялостно окъпване и много на брой малки умивания, необходими да очистят човека от осквернение (Йоан 13:10). Това окъпване на новорождението няма нищо общо с кръщението. То не е телесно умиване с вода, а морално очис-

тване чрез Божието слово (Йоан 15:3). Кръщението дори не е символ на това окъпване, защото то представлява символ на погребването ни с Христос в смърт (Римл. 6:4).

Нашето новорождение е наречено също така „**обновяването на Светия Дух**“. Божият Дух извършва едно чудно преобразуване. Това не е обличане на стария човек в нови грехи, а обличане на един нов човек в старите му грехи! Светият Дух е *Агентът* на това обновление, а Божието слово е *инструментът*.

3:6 Бог изля Светия Дух **изобилно върху нас**. Духът започва да живее във всеки вярващ в момента на неговото новорождение. Духът е достатъчен, за да доведе до това славно обновление. Духът се дава чрез Исус Христос, нашия Спасител. Също както изобилието на фараоновия дъвор е стигнало до Якововите синове чрез посредничеството на Йосиф, така и Божиите благословения, сред които и неизказаното благословение на Неговия Дух, стигат до нас посредством Господ Исус. Исус е нашият „Йосиф“.

Всичките три Лица на Благословеното Триединство имат връзка с нашето спасение: Бог Отец (4 ст.), Светия Дух (5 ст.) и Божия Син (6 ст.).

3:7 Непосредственият резултат от нашето новорождение е, че **оправдани чрез Неговата благодат, ние ставаме наследници според надеждата на вечния живот**. Поради изкуплението, което е в Христос Исус, Бог ни счита за праведни чрез един акт на изумителна благодат. Вследствие на това ние ставаме наследници на всичко, което Бог е приготвил за онези, които Го любят. Нашата надежда е всичко, което се включва в това да бъдеш с Христос и да бъдеш като Него през цялата вечност.

3:8 Какво има предвид Павел, когато казва: „**Вярно е това слово**“ — дали, че е вярно онова, което е казал в предходния пасаж, или че е вярно това, което ще каже до края на този стих? Изглежда, че тежестта на неговия аргумент пада

най-вече върху истината, че след като сме били спасени от толкова много неща чрез едно такова велико спасение, ние трябва да живеем по начин, който е достоен за високото ни призвание.

В служението си в Крит Тим трябва да настоява върху тези неща (обсъдени в пасажа от 1 до 7 ст.), така че вярващите да **бъдат старателни да вършат добри дела**. Въпреки че изразът „**добри дела**“ може да означава почтени занятия, тук апостолът може би има предвид неговото по-широко значение — **добри дела** изобщо. Поучението, което изисква поведението, отговарящо на християнската изповед, е **добро и полезно**. Всяко поучение трябва да бъде прието както лично от човека, така и приложено на практика.

3:9 По пътя на християнското служение винаги има клопки, които трябва да се избягват. В дните на Павел християните са се впускали в глупави **разисквания** за чисти и нечисти храни, за начини на пазене на съботата и празнуване на светите дни. Водели са спорове за ангелски и човешки **родословия**. Карали са се за сложни правила, които допълнително са били налагани върху закона. Павел е бил отвлечен от всичко това и го нарича **безполезно и суетно**.

Служителите на Господа в наши дни могат да се поучат от съвета на Павел и да избягват следните крайности:

Отдаване на прекалено голямо внимание на символите за сметка на духовните реалности. Пример за това са древните спорове за Господната вечеря — дали да се използва истинско вино или гроздов сок, квасен или безквасен хляб, една обща чаша за всички или отделни чаши за всеки поотделно — като че ли тези въпроси са най-важното нещо в Библията!

Спорове за думи.

Разглеждане само на една истина или дори на един аспект от една истина и пренебрегване на всичко останало.

Алегоризиране на Писанието до степен, когато то бива превърнато в абсурд.

Теологично издребняване, което не назидава никого.

Отклоняване от правия път на слово-то към обиколни пътища и християнски „кръстоносни походи“ против едно или друго нещо.

Каква голяма трагедия е губенето на ценно време за гребнавости, когато цял един свят погива!

3:10 Човекът, който отдава времето си на такива маловажни неща, е **разгорник** и еретик⁵. Той прилича на музикант, чиято цигулка има само една струна и той свири на нея до припадък. Много скоро този човек събира около себе си тесен кръг от отрицателно настроени хора, като прогонва останалите. Той предпочита да разцепи събранието, отколкото да се откаже от своята доктринална фикс-идея. Нито една църква не трябва да търпи такава глупост. Ако, след като бъде предупреден един или два пъти, този човек твърдо продължи да проповядва своите лъжи, той трябва да бъде отлъчен от обществото на местната църква и християните трябва да се въздържат от всякакви социални контакти с него. Целта на тази мярка е неговото довеждане до покаяние и до по-уравновесеното му възприемане на Божието слово.

3:11 За да не би някой да си помисли, че **такъв човек** не представлява сериозна опасност за църквата, апостолът изрично казва, че той е **извратен и съгрешаващ и от само себе си е осъден**. Неговото поведение представлява карикатура на християнството, а не истинско християнство. Той **съгрешава**, защото образува секти или партии. И е **осъден от само себе си**, защото упорито се е прилепил и е продължил да се държи за своето нечестие, макар и да е бил предупреден от отговорни християни.

VI. Заклочение (3:12—15)

3:12 Посланието завършва с няколко кратки указания към Тим. Павел възнамерява **да изпрати** в Крит или **Артем, или Тухик**, който да утеша Тим. Ние вече сме срещали името на **Тухик** в Деяния 20:4; Ефесяни 6:21 и Колосяни 4:7, но не и името на **Артем**. От 2 Тимотей 4:12 изглежда, че **Тухик** е изпратен в Ефес вместо в Крит, така че може би **Артем** е човекът, който го е заместил в Крит. Веднага след като пристигне, Тим трябва да отиде в **Никопол**, където Павел е решил да **прекара зимата**. По времето на Павел е имало най-малко седем града, които са носели името **Никопол**, но повечето тълкуватели смятат, че Тим е избрал да замине в онзи **Никопол**, който се е намирал в областта Епир, Западна Гърция.

3:13 Тим ще има гости — **законника Зина и Аполос**. Може би това са хората, които са занесли на Тим Писмото от Павел. В онези дни е имало два вида законници — книжниците, които са разяснявали религиозния закон, и юристите, които са се занимавали с проблеми на гражданския закон. Ние сами трябва да решим към коя точно категория е принадлежал **Зина**. По мое мнение той е принадлежал към първата категория законници, тъй като подозирам, че може би е бил извикан да помогне на Тим в потушаването на безкрайните разисквания върху Мойсеевия закон (9 ст.). Ако пък е бил юрист, то със сигурност е бил честен! Има само още един **Аполос** в НЗ, чието име се среща в Деяния 18:24—28 и в 1 Коринтяни. Може би тук става въпрос за същия човек. Когато Павел казва на Тим **да се погрижи да изпрати** тези двама души **на път**, той включва в това увещание както гостоприемството по време на техния престой в Крит, така и всичко необходимо за отпътуването им оттам.

3:14 Тим трябва да учи другите християни („нашите“) да показват гостоп-

риемство, да се грижат за болните и страдащите и да бъдат щедри към нуждаещите се. Вместо да работят само за да задоволяват собствените си нужди и потребности, те трябва да имат ясно-то християнско съзнание, че трябва да помагат на не толкова облагодетелстваните (вж. Еф. 4:28б). Това ще ги избави от нещастieto на егоисти и от трагедията на напразно пропиления и безплоден живот.

3:15 Заключителните поздрави не трябва да се считат нито за гребни, нито за маловажни. В страни, където

християните са малко на брой и са презирани и преследвани, тези мили думи съдържат огромно количество любов, приятелски чувства и насърчение. **Всички, които са с апостола, изпращат поздрави на Тит, който пък от своя страна трябва да поздрави всички, които обичат Павел и неговите съработници във вярата.** Накрая Павел завършва Писмото си с темата, която стои на първо място в неговия живот — Господната **благодат.**

„Благодат да бъде с всички ви. Амин.“

Крайни бележки

- 1) (1:1) За по-подробно разглеждане на проблема за избирането вж. Ефесяни 1 и Римляни 9.
- 2) (1:6) Много хора смятат, че макар и разводът понякога да е позволен, църковният служител не трябва да бъде разведен човек.
- 3) (2:7) Както в повечето случаи, критическият текст е по-склонен да изпусна някои части от текста (вж. бележките под линия в НВПБКДж), което се основава до голяма степен на най-старите запазени ръкописи, идващи главно от Египет. ПБКДж и НВПБКДж използват текста на традиционните ръкописи, който обикновено, но не винаги, е подкрепен и от повечето ръкописи.
- 4) (2:14) Този израз ни звучи странно, защото значението на думата „resiliat“* се е променило. ПБКДж е много точен. Повечето така наречени „грешки“ се дължат (както в този случай) на приблизително четиривековните промени в английския език.
- 5) (3:10) Думата „еретик“ (използвана в ПБКДж) произхожда от една гръцка дума, която означава „разцепник“ или „разколник“ (НВПБКДж). Човекът, който разцепва църкви, обикновено проповядва лъжливи или „еретични“ учения, но това е по-късно развитие на самата дума „*haireticos*“.

* Съвременното значение на тази дума е „особен“, „чудат“, „специален“. — Бел. на прев.

Библиография

Вж. библиографията в края на Първото послание към Тимотей.

Посланието на апостол Павел към Филимон

„Един истински малък шедевър на писателското изкуство.“

Ернест Ренан

„Всички ние сме [Господни] Онисимовци.“

Мартин Лутер

Въведение

I. Уникално място в канона

Някои християни биха могли да кажат, че ние спокойно можем да минем и без това малко Писмо на Павел, но те биха били ужасно неправи. Най-напред защото това Послание е всеобщо признато като автентично лично Писмо, идващо направо от сърцето на апостол Павел. Като такова то е един скъпоценен бисер. Много често това Писмо е било сравнявано с едно светско писмо, написано по същия повод — бягството на един роб — от римлянина Плиний Младши до негов приятел. С изключение на елегантната реторика, Писмото на Павел го превъзхожда по всички останали показатели.

Това малко Послание е един прекрасен израз на учтивостта, тактичността (съчетана с тънък хумор) и любовта на сърцето на Павел. И макар че самото Послание като такова не съдържа никакви явни доктринални истини, на практика то представлява една съвършена илюстрация на доктрината за „прехвърлянето на вината от едно лице на друго“, което се вижда най-вече в следните думи на Павел към Филимон: „Мини това на моя сметка.“ Също както неуспехите на Онисим са били приписани на сметката на Павел и платежоспособността на Павел — счестена за платежоспособност на Онисим, така и греховете на християнина се приписват или вменияват на сметката на нашия Господ и Неговите спаси-

телни заслуги биват зачетени за наши в „главната счетоводна книга“ на Бога. Тогава няма защо да се учудваме на думите на великия реформатор Мартин Лутер:

„Тук ние виждаме как св. Павел се застъпва за бедния Онисим и с всички средства се опитва да го защити пред неговия господар — сякаш че той самият е Онисим и именно той е оцетил Филимон. Това, което Христос направи за нас пред Бог Отец, прави и Павел за Онисим пред Филимон. ...Ние всички сме Негови Онисимовци, мисля аз.“¹

II. Авторство

Всички освен най-негативно настроените критици приемат, че авторът на Писмото до Филимон е Павел. Всъщност Ренан е бил толкова сигурен в неговата автентичност, че това го е накарало да се усъмни в собственото си отхвърляне на автентичността на близко свързаното с него Послание към колосяните.

Тъй като Писмото до Филимон е толкова кратко и толкова лично, не е изненадващо, че няма много ранни цитати от него.

Външни доказателства

Посланието към Филимон се цитира или подразбира в произведенията на Игнатий, Тертулиан и Ориген. Евсевий казва за него, че е една от книгите, приета от всички християни (*хомологомена*). Освен че е включено в „канона“ на Маркион, Посланието е признато и от Мура-торианския канон.

Вътрешни доказателства

Дори и в това кратко Писмо Павел споменава три пъти своето име (1, 9 и 19 ст.). 2, 23 и 24 ст. са тясно свързани с Колосяни 4:10—17, така че двете Писма взаимно подкрепят своята автентичност. По този начин вътрешните доказателства съвпадат с външните.

III. Датиране

Писмото е било изпратено по едно и също време с Посланието към колосяните (около 60 г. пр. Хр.), или около тридесет години след възнесението на нашия Господ.

IV. Историческа обстановка и тема

Историята, която стои в основата на това Послание, се налага да бъде възстановена както от съдържанието на самото Писмо, така и от Писмото на Павел до колосяните. Изглежда, че Филимон е бил жител на Колос (ср. Кол. 4:17 с Филим. 2 ст.) и е бил обърнат чрез служението на апостол Павел (19 ст.). Един от неговите слуги — Онисим, е избягал от дома му (15, 16 ст.). Текстът дори съдържа лек намек, че може би Онисим е откривал нещо от имота на господаря си (18 ст.).

Беглецът е пристигнал в Рим по времето, когато Павел е бил затворен там (9 ст.). Ние не можем да бъдем сигурни

дали апостолът вече е бил зад решетките на затвора, или това се е случило по времето, когато е имал свободата да си наеме къща (Деян. 28:30). Благодарение на едно интересно стечение на обстоятелствата Онисим се е срещнал с Павел в тази гъсто населена столица и е бил доведен при Христос чрез неговото служение (10 ст.). Впоследствие между двамата се е развила взаимна дружба (12 ст.) и Онисим се е оказал един много ценен помощник на апостола (13 ст.). Покъсно двамата приятели са решили, че ще бъде най-правилно Онисим да се върне при Филимон и да възстанови щетите, които му е нанесъл в миналото. И така, Павел написва това Писмо до Филимон, в което се застъпва за Онисим, и му изрежда няколко основателни причини, поради които той би трябвало да възвърне благоволенieto си към своя роб (17 ст.). Точно по това време Павел написва и Писмото до колосяните, изпращайки Тихик като пощальон, а заедно с него и Онисим, който трябва да се върне в Колос (Кол. 4:7—9).

От всички Павлови Послания това е неговото най-лично Писмо. Посланията към Тимотеи и Тит са били написани също до отделни лица, но те засягат по-скоро въпроси, свързани с живота на събранието, отколкото лични проблеми.

Схема на изложението

- I. Поздрав (1—3 ст.)
- II. Благодарението и молитвата на Павел за Филимон (4—7 ст.)

III. Застъпничеството на Павел за Онисим (8—20 ст.)

IV. Заключителни забележки (21—25)

Коментар**I. Поздрав (1—3 ст.)**

1 ст. Павел представя себе си по-скоро като **затворник**, отколкото като апос-

тол. Той би могъл да използва своя апостолски авторитет, но предпочита да призовава светиите от едно място, което в очите на другите изглежда жалко и недостойно. И въпреки това апостолът изпълва това презримо място с небесна слава. Павел е **затворник** не на

друг, а на **Христос Исус**. Той не би се унижил нито за миг да стане затворник на Рим! Очите на апостола са насочени далеч извън границите на римската империя и гледат към Царя на царете. По времето, когато Павел пише това Писмо, Тимотей е заедно с него, затова апостолът споменава името на този верен ученик заедно със своето, макар че авторът на Писмото е само той.

Главният получател на Писмото е **Филимон**. Името Филимон означава „любящ“. Очевидно този Филимон е бил верен на своето име, тъй като Павел го описва като „**нашия възлюбен* сърбаботник**“.

2 ст. Тъй като **Апфия** е женско име, повечето изследователи приемат, че тя е била съпруга на Филимон. Фактът, че Писмото е адресирано отчасти и до нея, би трябвало да ни подсказва колко много християнството възвисява жените². Малко по-късно ще видим, че християнството възвисява и робите. Въображението на осветените светици почти неизменно отъждествява **Архип** със сина на Филимон. Не можем да бъдем съвсем сигурни, но знаем, че той е участвал активно в християнската борба. Павел го удостоява с титлата „**нашия сподвижник**“. Бихме могли да го опишем като верен ученик на Господ Исус, изгарящ от свята страст. В Колосяни Павел отправя към него специално послание: „И кажете на Архип: Внимавай на службата, която си приел от Господа, да я изпълниш!“ (Кол. 4:17)

Ако Филимон, Апфия и Архип съставяват един портрет на новозаветното християнско семейство, изразът „**тво-ята домашна църква**“ извиква в съзнанието ни картината на една новозаветна **църква**. От този израз става ясно, че **домът** на Филимон е бил място за събирание на вярващи. Там те са се срещали за поклонение, молитва и изучаване на Биб-

лията. Оттам те са излизали, за да сви-детелстват за Христос в един свят, който никога не е приемал с радост тяхното послание, но никога не го е и забравял. Когато са се събирали в къщата на Филимон, всички християни са били едно в Христос Исус. Богати и бедни, мъже и жени, господари и роби — всички те са били там като пълноправни членове на Божието семейство. В момента, в който са се връщали обратно в ежедневието на обикновения свят на труда, социалните различия между тях отново са се появявали. Но на Господната вечеря те са били едно общо цяло, състоящо се от равнопоставени свети свещеници. Така например Филимон не е имал превъзходство над Онисим.

3 ст. Характерният поздрав на Павел съдържа сякаш най-доброто, което той може да желае за онези, които обича. **Благодатта** включва цялата незаслужена милост, която Бог показва към Своите хора. **Мирът** тук е духовно спокойствие и равновесие, характеризиращи живота на онези, които се поучават от Неговата благодат. И двете благословения идват **от Бог, нашия Отец, и Господ Исус Христос**. Този израз е пълен със значение. Той означава, че Господ Исус е равен на **Бог Отец** в изливането на **благодат** и **мир**. Би било богохулство да се отдава такава почит на Христос, ако Той не беше наистина и напълно Бог.

II. Благодарението и молитвата на Павел за Филимон (4—7 ст.)

4 ст. Винаги когато Павел се моли за Филимон, той благодарил на **Бога** за този свой благороден брат. Имаме всички основания да вярваме, че той е избран съг на Божията благодат — човек, който всеки би искал да има за приятел и брат. Някои тълкуватели предполагат, че това, което Павел казва в тези първоначални стихове, е продиктувано от дипломатични съображения и че неговата цел е да „смекчи“ сърцето на Филимон, за да приеме отново Онисим. Тези пред-

* Правилният превод е „възлюбен“, а не „любобен“. — Бел. на прев.

положения приписват на апостола недостойни мотиви и хвърлят сякаш върху боговъдъхновения текст. Павел не би казал нещо, ако не го чувстваше искрено.

5 ст. Характерът на Филимон показва две черти, които са голяма радост за Павел — неговата **любов и вярата, която има към Господ Исус и към всички светии**. Вярата на Филимон в Христос показва, че той има в себе си корена на небесния живот, а любовта му **към всичките светии** — че има и плодове. Неговата вяра е една плодovitа вяра.

В Ефесяни 1:15, 16 и в Колосяни 1:3, 4 Павел изказва подобни благодарности и за светиите, към които са адресирани тези Писма. На тези две места обаче той поставя вярата преди любовта. Тук той поставя любовта преди вярата. На какво се дължи тази разлика? Маклерън дава следното обяснение: „Последователността тук е последователност на анализа — от следствието към причината. Последователността в паралелните пасажи е последователност на синтеза — от причината към следствието.“

Аргументът на Павел показва още една интересна характеристика. Той разкъсва израза „любов... към всичките светии“, като след думата „любов“ вмъква израза „**вярата, ... към Господа Исуса**“. Ние бихме могли да опишем това така: „...любов (и вярата... към Господа Исуса) към всичките светии.“ Обектът на **вярата е Господ Исус**. Обектът на **любовта са светиите**. Павел обаче разменя местата на вярата и любовта, за да предупреди сякаш Филимон, че той ще има специална възможност да покаже истинността на своята вяра, като покаже **любов към роба Онисим**. По този начин той поставя специално ударение върху думата „**всички**“ чрез израза „**всичките светии**“.

6 ст. Предходните два стиха изразяват благодарностите на Павел за Филимон. Този стих показва какво е естеството на молитвата на апостола за него. „**Това общение в твоята вяра**“ означа-

ва „практическата загриженост, която Филимон показва към другите“. Ние имаме общение на нашата вяра не само като проповядваме за Христос, но и като храним гладните, обличаме голите, утешаваме наскърбените, облекчаваме измъчените и дори като простим на един избягал роб. И така, Павел се моли великодушният живот на Филимон да накара много хора да признаят, че всички негови добри дела идват от **Христос Исус**. Живот, който изявява на практика Божията любов, има голяма сила и влияние. Едно е да четеш за любовта, а съвсем друго е да видиш Словото, въплътено в един човешки живот! Това наистина застъпва!

7 ст. Новините за удивителното великодушие и самопожертвувателната любов на Филимон са прекосили разстоянието от Колос до Рим, донасяйки „**голяма радост**“⁴ (или „**благодарение**“, според бележката под линия в НВПБКДЖ) и утеха на затворника на Христос. Довеждането на Филимон до Господа е било голяма привилегия за Павел, но какво удовлетворение за апостола е да чуе сега, че неговото дете във вярата се развива добре в Господа. Колко укрепващо е за него да знае, че **сърцата на светиите** са били изобилно **освежени от** този възлюбен **брат** и особено от неговата **любов**. Никой не живее сам за себе си и никой не умира сам за себе си. Нашите постъпки засягат другите. Ние не сме в състояние да измерим обхвата на нашето влияние. Ние имаме неограничен потенциал за добро или за зло.

III. Застъпничеството на Павел за Онисим (8—20 ст.)

8 ст. Сега Павел стига до главната цел на Писмото. Той иска да се застъпи за Онисим. Но как да подходи към този въпрос? Като апостол той би имал пълното основание да каже на Филимон: „**Слушай, братко, твой дълг е като вярващ да простиш и да приемеш този избягал роб и аз ти казвам да направиш точно това.**“

Да, Павел спокойно би могъл да му нареде да направи това и Филимон, без съмнение, би се подчинил. Но в този случай това щеше да бъде една жалка победа.

9 ст. От друга страна обаче, ако апостолът не спечели сърцето на Филимон, Онисим би получил едно много студено приемане. Единствено подчинението, мотивирано от любов, би могло да направи поносимо положението на роба в този дом. Може би, когато пише това, Павел си спомня думите на Спасителя: „Ако Ме любите, ще пазите Моите заповеди“ (Йоан 14:15). И така, **заради любовта** апостолът предпочита да **моли** Филимон, вместо да му заповядва. Дали любовта на Филимон би прекосила морето и би стигнала до един затвор, където един **стар** посланик⁴ на Христос е затворник заради Господ Исус? Дали Филимон би се трогнал от тези две съображения — че Павел е вече **старец**, а **сега и затворник за Христос Исус**? Ние не знаем каква точно е била възрастта на апостола по това време. Изчисленията варират от петдесет и три до шестдесет и три години. За някои това може да не изглежда много, но за апостол Павел това може би е била напреднала възраст, тъй като той може би е бил преждевременно състарен от начина, по който е изгорял в служението си за Христос. А сега апостолът е и **затворник за Исус Христос**. Казвайки това, Павел не иска да предизвика съжаление, а се наядва, че Филимон ще вземе предвид и тези фактори при своето решение.

10 ст. В оригиналния текст името Онисим стои на последно място в този стих: „**Моля те** относно моя син, **когато родих в оковите — Онисим...**“ В момента, в който Филимон стига до името на своя нехаен роб нехранимайко, той е напълно обезоръжен. Представете си неговата изненада, когато разбира, че „разбойникът“ е повярвал и дори още по-изненадващо — че е бил доведен до Христос чрез Павел, който е затворник!

Една от скритите наслади на християнския живот е да видиш как Бог работи по различни чудни и невероятни начини, разкривайки Себе Си в необикновени съвпадения, които не могат да бъдат обяснени чрез случайно стечение на обстоятелствата или късмет. Най-напред Павел довежда Филимон до Господа. След това бива арестуван и изпратен в Рим на разпит. По това време избягва робът на Филимон и също се отправя към Рим, където по някакъв начин среща Павел и повярва. По този начин и господар, и роб биват новоредни чрез служението на един и същ проповедник, но на две различни места и при съвсем различни обстоятелства. Дали това е случайно наистина?

11 ст. Името Онисим означава „**полезен**“. Може би след неговото бягство Филимон е бил изкушен да го нарече „**безполезен разбойник**“. Всъщност Павел казва следното: „Да, той беше безполезен по отношение на теб, но сега е полезен и **на теб, и на мен**.“ Робът, който се връща при Филимон, е по-добър слуга от избягалия роб. Както вече споменахме, робите християни са се продавали на робския пазар по-скъпо от останалите роби. Затова и днес за служителите християни трябва да се казва, че са по-ценни работници от невярващите си колеги.

12 ст. Това Послание ни обръща специално внимание на отношението на НЗ към робството. Забелязваме, че Павел нито осъжда робството, нито го забранява. Той дори изпраща Онисим обратно при неговия господар. Но навсякъде в НЗ се осъждат и забраняват злоупотребите с робството. Маклерът пише следното:

„Новият Завет... не постановява пряко с никакви политически или социални наредби, но съдържа принципи, които ги засягат така дълбоко, че попиват в обществено съзнание.“⁵

Насилствената революция не е пътят на Библията за поправяне на социалните

злини. Причината за безчовечността на хората лежи в тяхната паднала природа. Евангелието е насочено към *първопричината* и предлага ново създаване в Христос Исус.

Става очевидно, че роб, който има добър господар, се намира в по-добро положение от онзи, който е независим. Същото се отнася и за вярващи, които са роби на Господ Исус. Онзи, които са Негови роби, се наслаждават на най-истинската свобода. **Изпрачайки** Онисим **обратно** при Филимон, Павел не му прави лоша услуга. Както господарят, така и робът са вярващи. От една страна, Филимон е длъжен да се отнася към своя роб с християнска загриженост, а от друга — Онисим би трябвало да служи на своя господар с християнска вяроност. Дълбоката обич, която апостолът изпитва към Онисим, е изразена в думите: „**пращам... самото ми сърце**“. За Павел изпращането на Онисим е като загубване на част от самия него.

Нека да отбележим, че този пасаж съдържа важния принцип за възстановяването на нанесените щети. Сега, след като е спасен, Онисим трябва ли да се върне при бившия си господар, или не? Отговорът е: „Да, трябва.“ Спасението отнема наказанието и силата на греха, но *не* изличава дълговете. От новия християнин се очаква да възстанови всички неизплатени сметки и да поправи всички злини, доколкото това е по човешки възможно. Онисим е длъжен да се върне при своя господар, за да му служи и да възстанови всички суми, които може би е откраднал.

13 ст. Що се отнася до личното предпочитание на апостола, той желае **да задържи** Онисим **при себе си** в Рим. Има толкова много неща, които повярвалият роб би могъл да направи за Павел, докато той е затворен заради евангелието. От друга страна, това би могло да даде възможност на Филимон да **послужи** на апостола, като му осигури помощник. Тази възможност има обаче един не-

достатък, а именно — че апостолът няма съгласието или позволенieto на Филимон.

14 ст. Павел не е човекът, който би се възползвал насила от услугите на роба на друг човек, като задържи Онисим в Рим. Той не би направил **нищо** с Онисим, **без** да знае **мнението** на Филимон. Тази добрина би загубила цялата си прелест, ако би била от принуждение, а не доброволно и от сърдечно желание.

15 ст. Когато един вярващ успее да се извиси над враждебните обстоятелства на момента и да види как Бог работи така, че всичко да съдейства за добро на тези, които Го любят (Римл. 8:28), това е признак на духовна зрялост. След бягството на Онисим Филимон може би е преживял момент на горчивина и усещане за финансова загуба. Може би той се е питал: „Дали някога ще видя този роб отново?“ Сега Павел обръща погледа му към светлината, която се процежда през тъмните облаци. Може би Онисим е бил загубен за семейството в Колос за известно време, **за да могат** те да го имат **завинаги**. Това трябва да бъде утехата на християните, които изгубват вярващи роднини или приятели в смъртта. Раздялата е само временна, докато срещата им ще бъде вечна.

16 ст. Филимон не само ще има Онисим отново при себе си, но и ще го има при далеч по-добри условия, отколкото тези, при които го е загубил. Отношенията между тях повече няма да се основават на традиционната връзка господар-роб, защото Онисим е нещо **повече от слуга**: той е **възлюбен брат** в Господа. И неговото служение повече няма да бъде мотивирано от страх, а от любов. Павел вече е имал радостта да се наслаждава на общуването с Онисим като с един **възлюбен брат**. Но той повече не може да го задържа тук, в Рим. Това, което е загуба за апостола, ще бъде печалба за Филимон, който ще познае Онисим като брат „**и по плът, и в Господа**“. Бившият роб ще оправдае доверието на Па-

вел „и по път“, т. е. чрез вярната си служба, „и в Господа“, т. е. като се гържи към своя господар като към вярващ брат.

17 ст. Молбата на апостола е изненадваща както по отношение на своята смелост, така и по отношение на своята нежност. Той моли Филимон да **приеме** Онисим така, **както** би приел самия апостол. Павел му казва: „**Ако ме считаш за съдружник, приеми него като мен.**“ Тези думи напомнят изключително много за думите на Спасителя: „Който приема вас, Мене приема; и който приема Мене, приема Този, който Ме е пратил“ (Мат. 10:40). „Понеже сте направили това на един от тия най-скромни Мои братя, на Мене сте го направили“ (Мат. 25:40). Те също така ни напомнят, че Бог ни е приел в Лицето на Своя Син и че ние сме Му толкова близки и скъпи колкото и Христос.

Ако Филимон счита Павел за **съдружник** или за един, с който той има общение, то тогава апостолът го моли да приеме Онисим на същото основание, на което е приел и него. Това не означава, че Филимон трябва да приеме Онисим в семейството като постоянен гост, който няма никакви трудови задължения. Не, Онисим ще продължи да работи като слуга в къщата, но освен това той ще бъде човек, който принадлежи на Христос и следователно е негов брат във вярата.

18 ст. Апостолът не казва, че Онисим е откраднал нещо от Филимон, но този стих предполага такава възможност. Определено можем да кажем, че кражбата е била един от основните грехове на робите. Павел желае да понесе отговорността за която и да било загуба, която Филимон е могъл да изтърпи. Той признава, че откраднатото трябва да се възстанови. Обръщението на Онисим не заличава неговите дългове към другите хора. Затова Павел казва на Филимон **да мисли** това на негова сметка.

Не можем да четем тези редове, без да си спомним за огромния дълг, който всеки един от нас е направил като грешник, и за начина, по който целият този дълг е бил минат на сметката на Господ Исус на Голгота. Той го е платил изцяло, когато е умрял като наш Заместник. Освен това тези редове ни напомнят и за служението на Христос като наш Застъпник. Когато Сатана, обвинителят на всички братя, застане с нападък срещу нас за грешки, които сме направили, нашият благословен Господ всъщност казва: „Мисли това на моя сметка.“ Този книга всъщност представя една илюстрация на доктрината за примирението. Онисим е бил отделен от Филимон поради лошото си поведение. Чрез служението на Павел (както имаме всички основания да смятаме) пропастта и „враждебността“ между двамата са били премахнати. Робът е бил примирен със своя господар. По същия начин и ние сме били отделени от Бога заради нашите грехове. Но чрез смъртта и възкресението на Христос причината за враждебността е била премахната и сега вярващите са примирени с Бога.

19 ст. Обикновено Павел е гиктувал Писмата си на някой друг, като само последните редове е написал със **собствената си ръка**. Ние не знаем дали апостолът е написал цялото това Писмо със собствената си ръка, но можем да бъдем сигурни, че поне на това място той е взел перото и с познатия си почерк е написал, че е готов да плати всички дългове, направени от Онисим. Павел е готов да направи това независимо от факта, че самият Филимон му е дължник, защото именно апостолът го е отвел до Господа. Той дължи своя духовен живот на апостола, що се отнася до човешкия инструмент. Но Павел не желае да го насилва да плати този свой дълг.

20 ст. Обръщайки се към Филимон като към **брат**, остарелият апостол го моли само за една „печалба“ от него в Господа, за едно освежаване в Христос.

Той го умолява да приеме Онисим с великодушие, като му прости и го върне на старата му служба в дома, но не вече като роб, а като брат в Божието семейство.

IV. Заключителни забележки (21—25 ст.)

21 ст. Апостолът е напълно **уверен**, че Филимон ще **направи и повече** от това, за което е бил помолен. Той самият е получил безусловно прощение от Христос и със сигурност не би направил по-малко за Онисим. И така, тук ние имаме една жива илюстрация на текста в Ефесяни 4:32: „...бивайте един към друг благи, милостърдни; прощавайте си един на друг, както и Бог в Христа е простил на вас.“

22 ст. Но как би могъл Павел да узнае как е протекла срещата между Филимон и Онисим? Апостолът се нагява да посети Колос и да погостува на семейството на Филимон. Той очаква да бъде пуснат от затвора от градските власти в отговор на **молитвите** на християните. Затова апостолът моли Филимон да му **приготви една стая**. Може би това е и една от първите задачи, които Онисим е получил след пристигането си в дома на Филимон: „Приготви гостната стая за нашия брат Павел.“ На нас не ни е известно дали Павел някога е посетил Колос, но със сигурност можем да кажем, че стаята за него е била приготвена и че всички членове на семейството на Филимон са го очаквали с нетърпение и със сърца, свързани в едно в любов.

23 ст. Може би **Епафрас** е именно братът, който е основал събранието в Колос (Кол. 1:7, 8; 4:12, 13). Като **затворник заедно** с Павел в Рим той пристъпва поздравите си към тези на апостола.

24 ст. Заедно с Павел по това време са и **Марко, Аристарх, Димас и Лука**. Същите тези имена са споменати и в Колосяни 4:10, 14. Освен техните имена там се споменава и името на Исус, наречен Юст, което тук е изпуснато по някаква причина. **Марко** е човекът, който е написал второто Евангелие. След като в началото се е провалил, той е доказал, че е верен служител на Господа (2 Тим. 4:11; ср. с Деян. 13:13; 15:36—39). **Аристарх**, един вярващ брат от Солун, е придружавал Павел по време на няколко негови пътуествия, включително и в пътуването му до Рим. В Колосяни 4:10 Павел говори за него, че е затворник заедно с него. По-късно **Димас** оставя Павел, тъй като възлюбва сегашния свят (2 Тим. 4:10). **Лука**, възлюбеният лекар, доказва, че е верен другар и помощник докрай (2 Тим. 4:11).

25 ст. Писмото завършва с характерното благопожелание на Павел. Апостолът желае на Филимон **благодатта на нашия Господ Исус Христос да бъде с неговия дух**. Животът не може да ни даде по-голямо благословение от незаслужената благодат на Спасителя като всекидневна опитност. Да вървиш в непрекъснато осъзнаване и наслаждение от Неговата Личност и дело е всичко, което сърцето може да желае.

Павел оставя перото и дава Писмото на Тихик, за да го отнесе на Филимон. В този момент апостолът едва ли разбира степенята, до която посланието на това Писмо ще повлияе на поведението на християните през следващите векове. Писмото е класически пример на любов и загриженост и е толкова приложимо за нас днес, колкото е било и по време на неговото написване. **Амин.**

Крайни бележки

- 1) (Въведение) Martin Luther, quoted by J. V. Lightfoot, *Saint Paul's Epistles to the Colossians and to Philemon*, pp. 317, 318 (translation updated by the present editor).
- 2) (2 ст.) Ако човек сравни положението на християнската жена с положението на езическата жена и мюсюлманката, тя (или той) ще трябва да се съгласи, че истинският „Освободител на жените“ е Господ Исус Христос.
- 3) (7 ст.) Повечето ръкописи гласят „благодарение“ (*charin*), вместо „радост“ (*charan*).
- 4) (9 ст.) Гръцките думи за „старец“ (*presbutes*) и „посланик“ (*presbeutes*) си приличат толкова много, че Бентели смята, че думата, която Павел е написал тук, е „посланик“. Традиционните ръкописи са изцяло против това предположение, независимо че то толкова добре приляга на контекста.
- 5) (12 ст.) Alexander Maclaren, „Colossians and Philemon,“ *The Expositor's Bible*, p. 461.

Библиография

Вж. библиографията в края на Посланието до колосяните.

Посланието към евреите

„В Писанието няма друга книга, чието авторство да е повече дискутирано и чието боговдъхновеност да е поставяна повече под съмнение от тези на Посланието към евреите.“

Коунибъър и Хаусън

Въведение

I. Уникално място в канона

Посланието към евреите заема уникално място в НЗ по много причини. Макар да не започва като Писмо, то завършва като такова и е ясно, че е било изпратено или до Италия, или от Италия (13:24), като е било написано до една определена група от християни, най-вероятно евреи. Предполага се, че първоначално то е било написано до някоя малка домашна църква, която поради него е трябвало да се свърже с едно по-голямо и известно събрание, за да запази жива традицията на своя произход и предназначение. Стилът на това Писмо е най-литературният стил в целия НЗ. Той е поетичен и изпълнен с цитати от Септуагинтата. Характеризира се с богат речник и изключително точно използване на гръцкия език по отношение на глаголните времена и други подробности.

Макар и това Писмо да е много *еврейско* в известно отношение (сравнява се с книгата Левит), предупрежденията за опасността от отдалечаване от действителността на Христовата смърт към обикновената ритуалност са били винаги необходими на *християнския свят*. Оттук и огромната важност на тази книга.

II. Авторство

Писмото до евреите е анонимно, независимо че някои по-ранни издания на ПБК-Дж прибавят към заглавието и името на

Павел. Ранната източна църква (Дионисий и Климент, и двамата от Александрия) първа предлага Павел като автор на Посланието. След големи дискусии това мнение става преобладаващо по времето на Атанасий и нататък, така че впоследствие и Западът се присъединява към него. Днес обаче се срещат много малко изследователи, които поддържат авторството на Павел. Според Ориген *съдържанието* на Писмото е Павлово, както и някои неговии нюанси, но стилът на оригиналния текст е много по-различен от неговия. (Това не *отменя* авторството на Павел, тъй като всеки литературен гений може да промени своя стил.)

През изминалите години са били предложени като автори следните няколко имена: Лука, чийто стил е сходен със стила на това Послание и който е бил запознат с проповядването на Павел; Варнава, Сила, Филип и дори Акила и Прискила.

Лутер е предложил като автор Аполос, един човек, който подхожда на стила и съдържанието на книгата: силен в Старозаветните Писания и много красноречив (Александрия, неговият роден град, е бил известен с ораторското изкуство на своите жители). Аргументът против авторството на Аполос е, че няма александрийско предание, което да съдържа подобна теория — една не много вероятна ситуация, ако Посланието наистина е било написано от александриец.

По някаква причина Господ е решил да запази името на автора на това Писмо

в тайна. Едно от предположенията за това е, че авторът *наистина* е Павел, който съзнателно е скрил името си заради преубеждението на юдеите против него. И макар че това е напълно възможно, никой не е могъл да каже нещо по-добро от древните думи на Ориген: „Само този, който е написал Посланието, знае със сигурност кой е авторът.“

III. Датиране

Независимо от факта, че човешкият автор на Писмото е анонимен, *датата* на написване на това Послание може да се определи с приблизително голяма точност.

Според *външните* доказателства през първи век Писмото до юдеите трябва да е било вече написано, тъй като Климент от Рим използва книгата през 95 г. сл. Хр. И макар че цитати от Писмото се срещат в писанията на Поликарп и Юстин Мартир, името на автора никъде не е споменато. Посланието към юдеите е цитирано изрично като Писмо на Павел от Дионисий от Александрия. Според Климент от Александрия Павел е написал това Писмо на еврейски, а Лука го е превел. (Книгата обаче не създава впечатление на превод.) Мнението на Иреней и Хиполит е, че Посланието не е било написано от Павел, а мнението на Тертулиан — че е било написано от Варнава.

Според *вътрешните доказателства* изглежда, че авторът е второ поколение християнин (2:3; 13:7), което означава, че то не е могло да бъде написано много рано — като Посланието на Яков или Първото Послание към солунците например (ср. 10:32). Тъй като никъде в текста не се казва нищо за еврейските войни (започнали през 66 г. сл. Хр.) и е съвсем очевидно, че жертвите в храма все още продължават да се принасят (8:4; 9:6; 12:27; 13:10), може да се определи една дата преди 66 г. сл. Хр. и *при всички случаи* преди разрушението на Ерусалим (70 г. сл. Хр.). В текста се говори за гонения

(12:4), но за вярващите се казва, че все още не са се съпротивили до кръв. Ако Италия е мястото, до което е било адресирано Посланието, кървавите гонения на Нерон там (64 г. сл. Хр.) биха преместили написването на Писмото с още няколко години назад — най-рано средата на 64 година. Най-вероятно времето на написването на това Послание е периодът между 63 и 65 г. сл. Хр.

IV. Историческа обстановка и теми

В един по-общ план Писмото до юдеите засяга темата за голямата борба, до която води напускането на една религиозна система заради друга. Тази борба включва болезненото скъсване на стари връзки, напрежението и натоварването вследствие отчуждението и силния натиск, който се упражнява върху „отстъпника“, за да се върне.

Но проблемът, който разглежда това Послание, не е само напускането на една стара система и заменянето ѝ с някоя нова със същата стойност. Проблемът е отказването от юдеизма заради Христос, което — както авторът показва — означава оставяне на сенките заради вещественото, ритуала заради реалността, предходното заради окончателното, временното заради постоянното или — накратко — доброто заради най-доброто.

Проблемът също така означава оставяне на популярното заради непопулярното, мнозинството заради малцинството и потисниците заради потиснатите. А всичко това предполага едновременно натрупване на множество сериозни проблеми.

Писмото е било написано до хора с еврейски произход. Това са били евреи, чули евангелието, проповядвано от апостолите и другите християни през ранните дни на църквата и видели великите чудеса на Светия Дух, потвърждаващи посланието. Те са откликнали на богатата вест по един от следните три начина:

Някои са повярвали в Господ Исус Христос и са преживели истинско обръщение.

Други са изповядали на гуми, че са християни, кръстили са се и са се присъединили към местните събрания. На практика обаче те никога не са били новородени от Светия Божий Дух.

Трети директно са отхвърлили посланието за спасението.

Писмото до евреите се занимава с първите две групи — истински спасените евреи и онези, които всъщност не са вярвали, а само са си придавали вид на християни.

И така, когато един юдеин оставя вярата на своите предци, на него гледали като на ренегат и отстъпник (*meshummed*) и го наказвали с една или няколко от следните санкции:

- Лишаване от семейно наследство;
- Отлъчване от общността на Израел;
- Загубване на работното място;
- Отнемане на собствеността;
- Морален тормоз и физически мъчения;
- Публично осмиване;
- Затвор;
- Мъченичество.

Освен това, разбира се, винаги съществувала възможността за връщане назад. Ако той отхвърлил Христос и се върнел обратно към юдеизма, всякакво по-нататъшно преследване било прекратявано. Четейки между редовете на Писмото, можем да доловим някои от главните аргументи, които са били използвани, за да убедят такъв човек да се върне отново към юдеизма:

Богатото наследство на пророците;

Изявеното служение на ангелите в историята на древния Божий народ;

Връзката със славния законодател Мойсей;

Национална принадлежност към видния военачалник Исус Навиев;

Славата на Аароновото свещенство;

Светилището, което Бог е бил избрал, за да обитава сред Своя народ;

Заветът на закона, даден от Бога чрез Мойсей;

Божествените неща в светилището и величественото покривало;

Службите в светилището и особено ритуалът на великия Ден на примирението (Йом кипур, най-важният ден от еврейския календар).

Почти можем да чуем евреите от първи век, представящи всички тези слави на тяхната древна, ритуалистична религия и питащи след това насмешливо: „И какво е това, което вие, християните, правите? Ето, ние имаме всички тези неща, а вие — какво имате вие? Нищо повече от една обикновена горна стая, маса, хляб и вино! Да не би да искаш да кажеш, че си оставил всички тези неща заради *това*?“

Посланието към евреите представлява отговор на въпроса: „*Какво имате вие?*“ С една дума, отговорът е: „*Христос*.“ В Него ние имаме:

- Един, Който е по-голям от пророците;
- Един, Който е по-голям от ангелите;
- Един, Който е по-голям от Мойсей;
- Един, Който е по-голям от Исус Навиев;

Един, Чийто свещенчество е по-висше от това на Аарон;

Един, Който служи в по-добро светилище;

Един, Който е Посредник на по-добър завет;

Един, Който е първообраз на всичко в светилището и на завесата;

Един, Чийто жертва за грях, принесена веднъж завинаги, е по-висша от непрекъснатите жертвоприношения на волове и овни.

Също както звездите престават да се виждат, когато изгрее по-ярката светлина на слънцето, така и образите и сенките на юдеизма изbledняват и загубват своето значение пред по-голямата слава на Личността и делото на Господ Исус.

И въпреки това оставал проблемът с гоненията. Онези, които заявявали, че са

последователи на Господ Исус, се сблъскавали с жестоко, фанатично противопоставяне. Това излагало истинските вярващи на опасността от обезкуражаване и отчаяние. Затова те се нуждаели от насърчение, което да укрепи вярата им в Божиите обещания. Имали нужда от издръжливост за времето на очакването на идващата награда.

Онези пък, които били християни само на гуми, били заплашени от опасността напълно да отстъпят. След като изповядали приемането на Христос, те могли напълно да Го отхвърлят и да се върнат обратно към ритуалистичната религия. Това би било равнозначно на погизването на Божия Син, оскверняването на Неговата кръв и обиждането на Светия Дух. За този съзнателен грях няма покаяние или прощение. Писмото до евреите ни предупреждава неколкостранно за опасността от този грях. Във 2:1 той се описва като *изгубване* на посланието на Христос. В 3:7—19 това е грехът на *бунта* или *закоравяването* на сърцето. В 6:6 това е *отпадането* или

отстъплението. В 10:25 това е *преставането да се събират... заедно*. В 10:26 това е *самоволното* или нарочно *съгрешиване*. В 12:16 за него се говори като за *продаването на първородството* заради едно ядене. И последно, в 12:25 той е наречен *презиране* или отказване да чуеш Този, Който говори от небето. Всички тези предупреждения обаче са насочени срещу различни страни на един и същ грях — греха на *отстъплението*.

Посланието на Писмото до евреите е толкова навременно днес, колкото и през първия век на църквата. Ние имаме нужда непрекъснато да ни се напомня за вечните привилегии и благословения, които са наши в Христос. Имаме нужда от насърчение, за да можем да издръжаме независимо от всички гонения и трудности. Освен това всички онези, които наричат себе си вярващи, имат нужда да бъдат предупреждавани срещу опасността от връщането към церемониалната религия, след като вече са опитали и видели, че Господ е благ.

Схема на изложението

- I. Превъзходството на Христос по отношение на Неговата Личност (1:1—4:13)
  - A. Превъзходството на Христос пред пророците (1:1—3)
  - Б. Превъзходството на Христос пред ангелите (1:4—2:18)
  - В. Превъзходството на Христос пред Мойсей и Исус Навиев (3:1—4:13)
- II. Превъзходството на Христос по отношение на Неговото свещенство (4:14—10:18)
  - A. Превъзходството на първосвещенството на Христос пред първосвещенството на Аарон (4:14—7:28)
    - Б. Превъзходството на служението на Христос пред служението на Аарон (8 гл.)
  - В. Превъзходството на жертвата на Христос пред жертвите на Стария Завет (9:1—10:18)
- III. Предупреждения и увещания (10:19—13:17)
  - A. Предупреждение срещу презирането на Христос (10:19—39)
  - Б. Увещание за вяра чрез позоваване на примери от Стария Завет (11 гл.)
  - В. Увещание за надежда в Христос (12 гл.)
  - Г. Увещания за различни християнски добродетели (13:1—17)
- IV. Заклучително благословение (13:18—25)

Коментар

I. Превъзходството на Христос по отношение на Неговата Личност (1:1—4:13)

A. Превъзходството на Христос пред пророците (1:1—3)

1:1 Нито едно друго Новозаветно Послание не се заема с разглеждането на проблема толкова бързо, колкото Посланието към евреите. Без да отделя никакво място за поздрав или въведение, писателят веднага се залавя с темата. Изглежда, сякаш той е изгарял от свято нетърпение да опише по-скоро славните превъзходства на Господ Исус Христос.

Най-напред авторът прави едно сравнение между Божието откровение, дадено на хората **чрез пророците**, и откровението Му в Неговия Син. **Пророците** са били боговдъхновени Божи говорители. Те са били почетни служители на Йехова. Духовното богатство на тяхното служение е запазено в СЗ.

И все пак тяхното служение е било частично и откъслечно. На всеки един от тях е била дадена определена част откновение, която във всеки отделен случай е била непълна.

Но освен че истината е била давана на пророците на части, те са използвали и **различни** начини, за да я предадат на хората. Тя е била представяна като закон, история, поезия и пророчество. Понякога формата на нейното предаване е била устна, друг път — писмена. Била е изявявана чрез видения, сънища, символи и пантомима. Определено може да се каже, че представянето на Божието откровение на израелския народ в миналото е било предварително, прогресивно и **многообразно**.

1:2 Периодичните, частични и разграничителни пророчества от СЗ сега вече са засенчени от превъзходното и окончателно откровение на Бога в лицето на

Неговия Син. Пророците са били само канали за предаване на божественото слово. Самият Господ Исус Христос е окончателното Божие откровение към човешките. Както казва Йоан: „Никой кога да е не е видял Бога; Единородният Син, Който е в лоното на Отца, Той Го изявя“ (Йоан 1:18). Сам Господ Исус казва за Себе Си: „Който е видял Мене, видял е Отца“ (Йоан 14:9). Христос говори не само *за* Бога, но и *като* Бог.

За да подчертае безкрайното превъзходство на Божия Син пред пророците, авторът на Посланието към евреите Го представя най-напред като „**Наследник на всичко**“. „**Наследник на всичко**“ означава, че цялата вселена Му принадлежи чрез една божествена наредба и че Той скоро ще господства над нея.

Чрез Него именно Бог е **направил** и **световете**. Исус Христос е бил активният Деятел при сътворението. Той е привел в съществуване звездното небе, земята, човешката раса и божествения план за вековете.

Всяко сътворено същество — и духовно, и физическо — е било направено от Него.

1:3 Исус Христос е също така **сияние** на Божията слава. Това означава, че всички съвършенства, които се намират в Бог Отец, се намират и в Него. Той е блясъкът или сиянието на **Неговата слава**. Всички морални и духовни атрибути на Бога се виждат в Него.

По-нататък авторът ни казва, че Господ Исус е **отпечатък** на същността на Божието същество. Това, разбира се, не може да се отнася до физическата прилика, тъй като в своята същност Бог е Дух. Това означава, че по всеки възможен начин Христос представлява Отец. Никакво по-близко сходство от това не е възможно. Синът, бидейки Бог, открива на човека чрез Своите думи и пътища какъв точно е Бог.

Освен това Господ Исус крепи вселената **чрез Словото на Своята мощ**. Първоначално Той е говорил, за да приве-

де световете в съществуване (Евр. 11:3). Но Той все още говори и Неговото мощно слово крепи живота, сплотява материята, за да не се разпадне, и поддържа реда във вселената, така че да функционира правилно. Чрез Него всичко се сплотява (Кол. 1:17). Тук получаваме просто обяснение на един сложен научен проблем. Учените се борят да открият какво е онова, което крепи молекулите цели. Този текст ни казва, че великият Крепител е Исус Христос и че Той прави това чрез Своето могъщо слово.

Следващото славно качество на Нашия Спасител е най-поразителното от всички — това, че Той е **извършил чрез Себе Си очистване на греховете**. Създателят и Крепителят на всичко е станал и Носителят на нашите грехове. За да създаде вселената, Господ Исус е трябвало само да говори. За да поддържа и управлява вселената, Той също така трябва само да говори, тъй като в това няма никакъв морален проблем. Но за да отмачне нашия грях веднъж завинаги, Той е трябвало да умре на кръста на Голгота. Колко изумителна е мисълта, че сувереният Господ се е смирил дотолкова, че е станал жертвеният Агнец.

И накрая авторът говори за това как Исус Христос е бил възвисен и възцарен като Господ, като е **седнал отлясно на Величието във висините**. Това, че Той е седнал, говори за едно положение на почивка. Това не е почивката, която идва след тежък труд, а почивката на удовлетворението от свършената работа. То показва, че делото на изкуплението е завършено.

„**Отлясно на Величието на високо**“ е мястото на почет и привилегированост (Евр. 1:13). Заради Неговата слава на победа Бог е възвисил Господ Исус най-високо. Освен това мястото отлясно на Бога е и място на сила (Мат. 26:64), радост и веселие (Пс. 16:11). Прободената ръка на Спасителя гържи скиптъра на вселенското господство (1 Петр. 3:22).

Проследявайки пътя на нашия Господ от сътворението до Голгота и след това до славата, ние като че ли изгубваме от погледа си пророците. Макар и славно, те сякаш потъват в сянка. И това наистина е така. Те са били свидетели за идващия Месия (Деян. 10:43). Сега, след като Той е дошъл, те с радост се отгърпват, за да Му направят място и да изчезнат на заден план.

Б. Превъзходството на Христос пред ангелите (1:4—2:18)

1:4 Следващият етап в аргументацията на Посланието се позовава на факта, че Христос е по-висш **от ангелите**. Това е необходимо, тъй като еврейският народ е имал много възвишена представа за служението на ангелите. В края на краищата законът е бил даден чрез ангелите (Деян. 7:53; Гал. 3:19) и ангелски същества са се появявали често в историята на древния Божий народ. Може би по това време се е смятало, че при отказването от юдеизма заради Христос човек се лишава от най-важната особеност на своето национално и религиозно наследство. Истината е, че при приемането на Христос, човек приема Егип, Който е по-горен от ангелите в две отношения — първо като Божий Син (1:4—14) и след това като Човешки Син (2:5—18).

Христос е станал **толкова по-горен от ангелите, колкото името, което е наследил, е по-горно от тяхното**. Този израз говори, от една страна, за придобитото, а от друга — за присъщото превъзходство.

Придобитото превъзходство е резултат от Неговото възкресение, възнесение и възвишаване като Господ и Христос. Във възплъщението Той е бил направен малко по-долен от ангелите, за да изстрада смъртта (2:9). Но Бог Го е възвисил и Го е поставил да седи на трон в най-голямата слава.

Присъщото превъзходство е свързано с Неговата вечна връзка с Бог Отец

като Божий Син. **По-горното име** е името „Син“.

1:5 На това място авторът цитира два стиха от СЗ, които показват Месията като Божий Син. Първият е от Псалм 2:7, където Бог се обръща към Него като към Син: „**Tu си Мой Син, аз гнес Те родих.**“ В един смисъл Христос е вечно роденият Син. В друг — Той е бил роден при възплъщението. В трети — бил е роден във възкресението — „първороден от мъртвите“ (Кол. 1:18). Павел използва този стих, когато говори в синагозата в Антиохия Писидийска, прилагайки го към Първото пришествие на Христос (Деян. 13:33).

Но най-важният момент тук е, че Бог никога не се обръща към някой ангел като към Свой Син. Ангелите като цяло са наричани Божи синове (Йов 1:6; Пс. 89:6, бел. под линия), но в този случай това не означава нищо повече от сътворени същества. Това, че Господ Исус е Божият Син, означава, че е равен на Бога.

Вторият цитат е от Втора книга на Царете 7:14: „**Аз ще Му бъда Отец, и Той ще Ми бъде Син.**“ И въпреки че тези думи изглеждат свързани със Соломон, Светият Дух тук ги използва като думи, отнасящи се за по-великия Син на Давид. И отново главният аргумент тук е, че Бог никога не е говорил по този начин за някой ангел.

1:6 Третото отношение, в което Христос е „по-горен от ангелите“, е, че Той е обект на тяхното поклонение, докато те са Негови пратеници и служители. За да докаже този свой аргумент, авторът цитира Второзаконие 32:43 (в Септуагинтата и свитъците от Мъртво море) и Псалм 97:7 (бел. под линия в НПБКДж).

Стихът във Второзаконие сочи към времето, когато Бог отново въвежда Първородния във вселената, т. е. времето на Второто пришествие на Христос, когато ангелите ще Му се поклонят пред всички. Това може само да оз-

начава, че Христос е Бог. Всяко поклонение на нещо друго освен на истинския Бог е идолопоклонство. А тук Бог заповядва на ангелите да се поклонят на Господ Исус Христос.

„**Първородният**“ може да означава Първият по време (Лука 2:7) или Първият по положение или слава (Пс. 89:27). Тук, както и в Римляни 8:29, и в Колосяни 1:15, 18 това определение има второ значение.

1:7 В противоположност на Своя славен Син Бог прави ангелите Си ветрове (или духове) и служителите Си огнен пламък. Той е Съзателят и Началникът на ангелите. Те се подчиняват на Неговата воля със скоростта на вятър и с пламенността на огън.

1:8 Сега отново авторът рисува една галактика от превъзходства, които показват колко несравним е Синът. Най-напред Бог се обръща към Сина Си като към Бог. В Псалм 45:6 Бог Отец приветства Месията с думите: „**Твоят престол, о Боже, е до вечни векове.**“ Тук отново е представена по един непогрешим начин божествеността на Христос, а аргументът идва от един традиционен староеврейски текст. (Във всяка глава на Посланието към евреите има поне по един цитат от СЗ.)

Синът е също така вечният Суверен. Неговият престол продължава за вечни векове. Неговото царство наистина „ще се разпрости от бряг до бряг и всички небесни светила ще угаснат и ще се стопят като сняг“.

Той е праведният Цар. Псалмистът говори за Него като за Един, Който държи „**скиптер на правота**“, което е един поетичен начин да се каже, че този Цар управлява в абсолютна честност и справедливост.

1:9 Неговата лична правота се вижда от факта, че Той решително е възлюбил правдата и е намразил беззаконието. Това без съмнение се отнася главно до тридесет и прите земни години на Исус Христос, през които Божието око не е

могло да намери никакъв недостатък в Неговия характер и никаква грешка в Неговото поведение. Той е доказал способността Си да царува.

Заради това Негово лично превъзходство Бог Го е помазал с мир на радост повече от Неговите събратя. Това означава, че Бог е дал на Христос мястото на върховна власт над всички групи същества. **Мирото** тук може да символизира Светия Дух: Христос е бил обдарен с Духа повече от всички групи (Йоан 3:34). „Неговите събратя“ са всички онези, с които Той е свързал Себе Си, което обаче не означава, че те са били равни на Него. Може би тук са включени и ангелите, но по-вероятно е това да се отнася само до Неговите еврейски събратя.

1:10 Господ Исус Христос е Творецът на небето и земята. Това се вижда от Псалм 102:25—27. В този Псалм Месията се моли така: „Да не ме грабнеш, Боже мой...“ (24 ст.). Тази молитва в Гетсиманската градина и на Голгота получава следния отговор от Бог Отец: „В началото Ти, Господи, си основал земята, и дело на Твоите ръце е небето.“

Обърнете внимание, че тук, в 10 ст., Бог се обръща към Своя Син с „**Господи**“, тоест Йехова. Изводът е неизбежен: Исус от НЗ е Йехова от Стария.

1:11, 12 В 11 и 12 ст. преходността на творението се противопоставя на вечността на Създателя. Неговите творения **ще изчезнат**, но Той **остава**. Въпреки че слънцето, луната, планините, океаните и реките изглеждат вечни, истината е, че те естествено остаряват. Псалмистът ги уподобява на **греха**, която най-напред се използва, след това се свива и става неизползваема и накрая се **изменя**, като се замества от нещо по-добро.

Погледнете заснежените върхове на планините, величествения залез и изпъстреното със звезди небе и след това се вслушайте във великолепната музика на тези гуми: „**И като одежда ще ги свиеш, и те ще бъдат изменени, но Ти си съ-**

цията, и Твоите години няма да се свършат.“

1:13 Следващият цитат (Пс. 110:1) показва върховенството на Сина. В този Псалм Бог казва на Месията: „**Седи отдясно Ми, докато положи враговете Ти за Твое подножие.**“ Въпросът е: „На кой от ангелите Бог някога е казал нещо подобно?“ И отговорът, разбира се, е: „На никого.“

Мястото **отдясно** на Бога обозначава едно положение на най-високи почести и неограничена власт. Полагането на всички Негови врагове за Негово **подножие** или за столче под краката Му говори за всеобщо подчинение и господство над всички.

1:14 Предназначението на ангелите е не да владяят, а да служат. Те са духовни същества, които Бог е създал, за „**да служат на онези, които ще наследят спасение**“. Този израз може да се разбира по два начина: първо, че ангелите „**служават**“ на онези, които все още не са обрънати, и второ, че те „**служават**“ на онези, които са спасени от наказанието и властта на греха, но все още не са спасени от присъствието на греха, тоест на онези вярващи, които все още са на земята.

Дали това означава, че има „ангели пазители“? А защо да няма? Защо трябва да се изненадваме от подобна истина? Сигурно е, че има зли духове, които водят непрекъснатата война против Божиите избрани (Еф. 6:12). Трябва ли тогава да се учудваме, че има свети ангели, които служат на онези, които са призвани към спасение?

Но нека да се върнем към главната мисъл на пасажа, която подчертава не това, че съществуват ангели пазители, а това, че ангелите са толкова по-нисши от Божия Син, колкото служителите на Суверенния Властелин на вселената са по-нисши от Него.

2:1 Авторът на Посланието току-що е приключил своя аргумент, според който Христос е несравнимо по-горен от

ангелите, тъй като е Божият Син. Преди да докаже, че Той е също така по-горен и като Човешки Син, авторът спира за малко, за да вмъкне първото от няколко сериозни предупреждения в това Послание. Това предупреждение ни обръща внимание на опасността от разминаване с посланието на благовестието.

Величието на Дарителя и величието на Неговия дар задължава онези, към които е отправено благовестието, да внимават **още повече** на това, което са чули. Винаги съществува опасността от отдалечаване от Личността на Спасителя и потъване обратно в религията на образите. Това означава потъване в греха на отстъплението — грях, за който няма покаяние.

2:2 Вече споменахме, че евреите са придавали особено значение на служението на ангелите в тяхната история. Може би водещият пример за това е даването на закона в присъствието на безброй ангелски същества (Второзак. 33:2; Пс. 68:17). Вярно е, че законът е бил **изговорен чрез ангели**. Вярно е също така, че той е бил истинен. И е вярно, че **всяко** нарушение е било съответно наказвано. Това са неща, които всички признават.

2:3 Сега обаче аргументът се премества от по-малкото на по-голямото. Ако онези, които са нарушили закона, са били наказвани, каква ще бъде съдбата на тези, които **пренебрегват** благовестието? Законът казва на хората какво те трябва да правят; благовестието им казва какво Бог е направил. Чрез закона идва знанието за греха; чрез благовестието идва знанието за **спасението**.

Пренебрегването на едно толкова велико спасение е много по-сериозно от нарушаването на закона. Законът е бил даден от Бога чрез ангели първо на Мойсей, а след това и на народа. Но благовестието е било изговорено по един пряк начин от Самия Господ Исус. И не само това, то е било **потвърдено** на ранните хрис-

тияни, от апостолите и от другите, **които са чули** Самия Спасител.

2:4 Самият Бог е потвърдил верността на посланието **чрез знамения и чудеса, чрез разни велики дела и чрез даровете на Светия Дух***. Знаменията са онези чудеса на Господа и на апостолите, които показват духовни истини. Така например нахранването на петте хиляди (Йоан 6:1—14) образува основата на бседата за Хляба на Живота, която идва скоро след това (Йоан 6:25—59). **Чудесата** са свръхестествени дела, които имат за цел да възбудят удивление в зрителите. Една илюстрация на такова чудо е съживяването на Лазар (Йоан 11:1—44). **Великите дела** са изяви на свръхестествена сила, които се противопоставят на законите на природата. **Даровете на Светия Дух** са специални способности, давани на хората, за да говорят и да действат по начин, който е напълно извън техните естествени възможности.

Целта на всички тези чудеса е да докажат верността на истината на благовестието. Те са необходими в особена степен за еврейския народ, който по традиция търси някакво знамение, преди да повярва. Има известни доказателства, че след написването на НЗ в пълен вид необходимостта от утвърдителни чудеса е престанала, но не е възможно да се докаже безусловно, че Светият Дух **никога** вече няма да повтори тези чудеса през другите векове.

Изразът „**по волята Си**“ показва, че тези свръхестествени сили се дават от Светия Дух по Негов избор. Те са суберени Божии дарове и не могат да бъдат изисквани от хората, нито пожелавани като отговор на молитва, тъй като Бог **никога** не ги е обещавал на всички.

2:5 В първата глава видяхме, че Христос е по-горен от ангелите като Божия Син. Сега ще видим, че Той е по-горен и като Човешкия Син. Това ще ни помог-

* Според НГБКДЖ. — Бел. на преф.

не да проследим потока на мисълта, като не забравяме, че в мисленето на юдеите представата за въплъщението на Христос е била невероятна и истината за Неговото унижение — срамна. За юдеите Исус е бил само един човек и следователно е принадлежал към един по-нисък разред от ангелите. Следващите стихове показват, че *гори и като Човек* Исус е бил по-добър от ангелите.

Най-напред авторът посочва, че според Божията наредба обитаемият бъдещ свят няма да бъде управляван от ангели. „Бъдещият свят“ тук е златният век на мир и благоденствие, за който пророците говорят толкова често. Ние говорим за него като за хилядолетното царство.

2:6 Тук авторът използва един цитат от Псалм 8:4—6, за да покаже, че окончателното господство над земята е дадено на човека, а не на ангелите. В известен смисъл човекът наистина е незначителен, но Бог все пак го помни. Човекът също така не е и особено важен и все пак Бог го посещава или защита.

2:7 В йерархията на творението човекът е бил поставен на място, малко по-голямо от ангелите. Той е по-ограничен по знание, подвижност и сила. Освен това той е подвластен на смъртта. И въпреки това в Божиите намерения човекът трябва да бъде увенчан със слава и чест. Ограниченията на неговото тяло и ум ще бъдат до голяма степен отстранени и той ще бъде възвисен на земята.

2:8 В този бъдещ ден всичко ще бъде поставено под властта на човека — ангелските същества, светът на животните, птиците и рибите, системата на планетите... всяка част от сътворената вселена ще бъде под негов контрол.

Такъв е бил първоначалният план на Бога за човека. Така например Той му е казал: „Плодете се и се размножавайте, напълнете земята и обладайте я, и владейте над морските риби, над въздушни-

те птици, над всяко живо същество, което се движи по земята“ (Бит. 1:28).

Защо тогава ние не виждаме всичко това да му е подчинено? Отговорът на този въпрос е, че човекът е загубил господството си поради своя грях. Грехът на Адам е донесъл проклятие върху творението. Плахи и покорни животни са станали свирепи и диви зверове. Земята е започнала да ражда тръни и бодили. Човешкото господство над природата е намалено и ограничено.

2:9 Но когато Човешкият Син се върне, за да царува над земята, господството на човека ще бъде възстановено. Исус, като Човек, ще възстанови всичко, което Адам е изгубил, и дори още повече. Така че, макар и сега да не виждаме всичко да е подчинено на човека, ние виждаме Исус, в Когото намираме ключ към окончателното господство на човека над земята.

За малко време, и по-точно за тридесет и трите години на Неговото земно служение, Исус е бил направен по-голям от ангелите. Неговото слизане от небето и отиването Му във Витлеем, в Гетсимания, на Гавата, на Голгота и в гроба бележи етапите на Неговото унижение. Сега обаче Той е увенчан със слава и чест. Неговото възвисяване е резултат от Неговите страдания и смърт. Кръстът води до короната.

Божията милостива цел във всичко това е Христос да вкуси смърт за всеки човек. Спасителят е умрял като наш Представител и като наш Заместник, т. е., от една страна, Той е умрял като човек, а от друга — умрял е за човека. На кръста Той е понесъл в Своето тяло цялото Божие наказание на греха, за да може онези, които вярват в Него, никога да не го понесат.

2:10 Възстановяването на господството на човека чрез унижението на Спасителя е изцяло в съгласие със справедливия характер на Бога. Грехът е нарушил Божия ред. Но преди редът да може да бъде изведен от хаоса, Бог трябва спра-

ведливо да разреши проблема с греха. Това, че Христос е трябвало да пострада, да пролее кръвта Си и да умре, за да отмахне греха, съответства напълно на светия характер на Бога.

Този мъдър Проектант е описан като „Онзи, заради Когото е всичко и чрез Когото е всичко“. От една страна, Той е обектът или целта на цялото творение; всички неща са били направени за Негова слава и удоволствие. От друга, Той е Източникът или Причинителят на цялото творение; нищо не е станало без Него.

Божията велика цел е **довеждането на много синове до слава**. Когато си помислим за нашата собствена нищожност, не може да не ни поразят мисълта, че Бог изобщо се е загрижил за нас, но бидейки Бог на всяка благодат, Той ни е призовал към Своята вечна слава.

Каква е цената на нашето прославяне? **Начинаателят** или Авторът на нашето спасение е трябвало да бъде направен **съвършен чрез страдания**. Колкото до моралния Си характер, Господ Исус винаги е бил безгрешно съвършен. Той никога не би могъл да бъде усъвършенстван в това отношение. Но Той е трябвало да бъде **усъвършенстван като наши Спасител**. За да може да купи за нас вечно изкупление, Господ Исус е трябвало да понесе цялото наказание, което нашите грехове са заслужавали. Ние не бихме могли да бъдем спасени чрез Неговия безупречен живот; Неговата заместителна смърт е била абсолютно необходима.

Бог е намерил начин за нашето спасение, който е бил достоен за Него. Той е изпратил Своя Единороден Син, за да умре вместо нас.

2:11 Следващите три стиха подчертават съвършенството на човешката страна на Исус. Ако на Него Му се полага да възстанови господството, което Адам е изгубил, тогава трябва да покаже, че наистина е Човек.

Затова авторът най-напред подчертава факта, че „...и **Оня, Който осветява**

ва, и онези, които се осветяват, всички са от едно...“*, т. е., че те всички са носители на човешко естество. Текстът също би могъл да се преведе, че „...всички имат един произход...“ (РИСПБ), което означава, че като човеци те имат един Бог и Отец.

Христос е Онзи, **Който осветява, т. е.** Той отделя човеците от света за Бога. Блажени всички, които Той отделя по този начин!

Осветен човек или осветено нещо е онзи човек или онова нещо, което е отделено от обикновена употреба, за да бъде за лично притежание на Бога, за Негова лична употреба и наслаждение. Обратното на осветението е оскверненето.

Библията говори за четири вида осветение: *осветение преди обръщението, позиционно осветение, практическо осветение и съвършено осветение*. Тези четири вида осветение са разгледани подробно в екскурса в Първото послание към солунците 5:23, който трябва внимателно да се прочете.

Всеки читател трябва да обърне сериозно внимание на различните пасажи в Евреи, в които се говори за осветението, и да се опита да определи за какъв вид осветение става въпрос във всеки отделен пасаж.

Именно защото е станал истински Човек, Исус **не се срамува** да нарича Своите последователи „**братя**“. Нима е възможно Вечният Суверен на вселената да стане човек и да се отъждестви толкова близко със Своите творения, че да ги нарече „братя“?

2:12 Отговорът на този въпрос се намира в Псалм 22:22, където Той казва: „**Ще възвестявам името Ти на братята си.**“ Същият този стих показва Господа като Един, Който се отъждествява със Своя народ в общо поклонение: „**Ще Те хваля сред събранието.**“ В Своите смъртни мъки Той е гледал към деня,

* Според НПБКДЖ. — Бел. на прев.

когато ще поведе Своите изкупени към Бог Отец в **хваление**.

2:13 В доказателство на човешката същност на Христос авторът цитира още два стиха от еврейското Писание. В Исая 8:17 (според Септуагинтата) Той говори, че полага **упованието** Си в Бога. Безрезервното доверие в Йехова е един от най-големите белези на истинската човечност. По-нататък в Исая 8:18 се цитира, че Господ казва: „Ето Аз и децата, които Ми е дал Бог.“ Смисълът на този цитат е, че всички те са членове на едно общо семейство, което признава един общ Баща.

2:14 Онези, които считат унижението на Човешкия Син за срамно, сега са покани да разгледат четири важни благословения, които произтичат от Неговите мъки.

Първото е унищожението на Сатана. Как е станало това? Има един специален смисъл, в който Бог е дал на Христос Своите деца — за да ги освещава, спасява и освобождава. И тъй като тези деца имат човешка природа, Господ Исус е трябвало също да облече **тяло от плът и кръв**. Той е отделил външната изява на Своята божественост и е забулил Божеството в „греха от кал“.

Но пътят на Господ Исус не е свършил във Витлеем. „Той е трябвало да измине целия път до Голгота заради мен, защото ме е обичал толкова много.“

Чрез смъртта Си Господ Исус е унищожил този, **който е имал властта на смъртта, тоест дявола**. Тук под „унищожение“ трябва да се разбира не толкова загуба на съществуването, колкото загуба на благосъстоянието. „Да унищожим“ означава „да обезсили“ или „да сведе до нула“. Сатана все още се противопоставя активно на Божиите цели в света, но на кръста той е бил смъртно ранен. Неговото време е кратко и съдбата му — предрешена. Той е един победен враг.

В какъв смисъл дяволът **има властта на смъртта**? Може би главният смисъл,

в който той има тази власт, е в **изискването** на смъртта. Именно чрез Сатана грехът най-напред е влязъл в света. Божията святост налага смъртта на всички, които са съгрешили. В ролята си на противник дяволът може да настоява това наказание да бъде платено.

В езическите страни неговата власт може също така да се види в способността на неговите служители — магьосниците целители — да произнесат проклятие върху някой човек, при което той умира без никаква естествена причина.

Никъде в Писанието не се казва, че дяволът може да причини смъртта на един вярващ, без това да му бъде позволено от Бога (Йов 2:6). Следователно той не може да определя кога вярващият трябва да умре. Чрез зли човеци понякога дяволът получава позволение да убие вярващия. Но Исус предупреждава Своите ученици да не се боят от онези, които могат да унищожат тялото, а да се боят от Бога, Който може да унищожува и душата, и тялото в пъкъла (Мат. 10:28).

В СЗ четем, че Енох и Илия са отишли в небето, без да умрат. Несъмнено това е станало така, защото като вярващи те са били сметени за умрели във все още предстоящата смърт на Христос.

Когато Христос дойде при Грабването, всички живи вярващи ще отидат в небето, без да умрат. Но и те избягват смъртта именно защото изискванията на Божията святост са били удовлетворени за тях чрез смъртта на Христос. Възкръсналият Христос сега има „ключовете на смъртта и на ада“ (Откр. 1:18), т. е. Той има пълната власт над тях.

2:15 Второто благословение, което произлиза от Христовото унижение, е освобождението от **страха**. Преди кръста **страхът от смъртта** е държал хората в доживотно подчинение. И макар че в СЗ има няколко кратковременни лъча светлина за живота след смъртта, общото впечатление е впечатлението

за несигурност, ужас и тъмнина. Това, което тогава е било неясно, сега е изяснено, тъй като Христос е извадил на светлина живот и безсмъртие чрез благовестието (2 Тим. 1:10).

2:16 Третото благословение е изкуплението от греха. С идването Си в света Господ не е помогнал на ангелите, а е помогнал на Авраамовото потомство. „Помогнал на“ е превод на думата „*erilambano*“, която означава „хващам здраво“, „сграбчвам“ (отпук и вариантът в ПБКДж: „той не взе [върху себе си естеството на] ангелите, а взе [върху себе си] Авраамовото потомство“). И макар че този глагол може да няма значението на грубо сграбчване на нещо и пренасянето му на друго място, значенията на помощ и отнасяне са част от неговата употреба в този случай.

„Авраамовото потомство“ може да означава както *физическите* потомци на Авраам — юдеите, така и неговите *духовни* потомци — вярващите от всеки век.

2:17 Тъй като това е така, Господ Исус е трябвало да се оприличи във всички на братята Си. Той е трябвало да приеме да стане истински и абсолютен човек. Той се е подчинил доброволно да има човешки желания, мисли, чувства, емоции и преживявания, с едно важно изключение — бил е без грях. Неговото човешко естество е било съвършено, докато нашето е завладяно от един чужд елемент — греха.

Заради тази Негова съвършена човешка същност на Него му приляга да бъде милостив и верен Първосвещеник пред Бога. Той може да бъде милостив по отношение на човека и верен по отношение на Бога. Неговата главна функция като Първосвещеник е „да извърши умилостивение [удовлетворение] за греховете на людете“. За да извърши това, Той е направил нещо, което нито един друг първосвещеник не е направил, нито е могъл да направи някога — принесъл е Себе

Си в безгрешна жертва, умрял е доброволно вместо нас.

2:18 Четвъртото благословение е това, че Господ Исус може да помага на изкушените. Тъй като Той Самият е пострадал, като е бил изкушен, сега може да помага на онези, които биват изкушавани. Той може да помага на групи, които преминават през същото нещо, тъй като Самият Той вече е бил там.

Тук отново трябва да прибавим едно обяснение. Господ Исус е бил изкушен от нещо извън Него и никога — от нещо вътре в Него. Изкушението в пустинята показва, че Той е бил изкушен отвън. Сатана се е появил при Него и се е опитал да Го изкуши чрез външни примамки. Но Спасителят никога не е могъл да бъде изкушен да съгреша по пътя на вътрешни желания и страсти, тъй като в Него не е имало нито грях, нито каквото и да било друго нещо, което да откликне на греха. И така, Той е пострадал, като е бил изкушен. И докато нас ни боли да се съпротивяваме на изкушението, Него Го е боляло да бъде изобщо изкушен.

В. Превъзходството на Христос пред Мойсей и Исус Навиев (3:1—4:13)

3:1 Мойсей е един от най-великите национални герои на Израел. Затова третият момент от стратегията на автора е да покаже колко безкрайно е превъзходството на Христос пред величието на Мойсей.

Посланието е отправено към „свети братя, участници в небесното призвание“. Всички истински вярващи са свети по положение и трябва да бъдат свети и на практика. Те са свети в Христос и трябва да бъдат свети и в самите себе си.

Тяхното небесно звание е в противоречие със земното призоваване на Израел. Старозаветните свети са били призовани към материални благословения в обещаната земя (макар да са имали и не-

бесна надежда). Във века на църквата вярващите са призвани към духовни благословения в небесните места сега и към небесно наследство в бъдеще.

„Размислете... за Исус.“ Той е превъзходно достоен за нашето размишление като **Апостол и Първосвещеник, Когато ние изповядваме**. Когато Го изповядваме като **Апостол**, ние искаме да кажем, че Той представлява за нас Бога. Когато Го изповядваме като **Първосвещеник**, ние искаме да кажем, че Той нас ни представлява пред Бога.

3:2 В едно отношение Господ Исус е като Мойсей по общо признание: Той е бил верен на Бога също както Мойсей и бил верен в Божия дом. Домът тук не означава само скинията, а цялата сфера, в която Мойсей, е бил представител на Божиите интереси. Това е домът на Израел, древния Божий народ.

3:3 Но с това свършва и сходството. Във всяко друго отношение Господ Исус е несъмнено по-велик от Мойсей. Първо, Той заслужава по-голяма слава от Мойсей, така както строителят на една къща заслужава по-голяма почит от самата къща. Господ Исус е Строителят на Божия дом, докато Мойсей е бил само една част от него.

3:4 Второ, Исус е по-велик от Мойсей, защото е Бог. Всяка къща трябва да се построи от някого. Този, Който е построил всичко, е Бог. В Йоан 1:3, Колосяни 1:16 и Евреи 1:2, 10 научаваме, че Господ Исус е бил активният Деятел при сътворението. Изводът е неизбежен — Исус Христос е Бог.

3:5 Четвъртото съображение е, че Христос е по-велик от Мойсей и като Син. Мойсей е бил верен... в целия Божий дом като слуга (Чис. 12:7), тъй като е насочвал хората към идващия Месия. Той е свидетелствал за онова, което е щяло да се говори по-късно, т. е. за благата вест на спасението в Христос. Затова Исус казва на едно място: „...ако вярвахте Мойсей, повярвали бихте и Мене; понеже той за Мене писа“ (Йоан

5:46). В беседата Си с учениците по пътя към Емаус Исус започва от Мойсей и всички пророци и „тълкуваше им писаното за него във всичките Писания“ (Лука 24:27).

3:6 Но Христос е бил верен в Божия дом не като слуга, а като Син, като в Неговия случай синоვნостта означава равенство с Бога. Божият дом е Неговият собствен дом.

Тук авторът обяснява какво е значението на Божия дом днес. Той се състои от всички истински вярващи в Господ Исус: „Неговият дом сме ние, ако удържим докрай гръзновението и похвалата на надеждата си“ (или „Неговият дом сме ние, ако *държим здраво* гръзновението и похвалата на надеждата *докрай*“¹). Първоначално би могло да ни се стори, че значението на този текст е, че нашето спасение зависи от това дали ще го удържим. В този случай спасението би означавало нашето устояване, а не свършеното дело на Христос на кръста. Истинското значение на този израз е, че ние доказваме, че сме Божият дом, ако удържим. Устояването е доказателство за истинност. Онези, които изгубват доверието си в Христос и в Неговите обещания и се връщат обратно към ритуалите и церемониите, показват, че никога не са били новородени. Точно срещу такава отстъпление е насочено и следващото увещание.

3:7 Тук авторът вмъква второто предупреждение на Посланието — предупреждението против закоравяването на сърцето. Това се е случило с Израел в пустинята и би могло да се случи отново и днес. Затова Светият Дух все още продължава да говори чрез думите в Псалм 95:7—11, така както е говорил, когато за първи път е вдъхновил написването на тези думи: „Днес ако чуете гласа Му...“

3:8 Винаги когато Бог говори, ние трябва да бъдем бързи да слушаме. Да се

* Според текста на НВПБКДж. — Бел. на прев.

съмняваме в Неговите думи означава да Го наречем лъжец и да си навлечем Неговия гняв.

Точно това показва и историята на Израел в пустинята. Тя представлява един ужасен разказ на оплакване, страст, идолопоклонство, неверие и бунт. В Рафидим например израелтяните се оплакват от липсата на вода и се усъмняват в Божието присъствие сред тях (Изх. 17:1—7). Във фаранската пустиня, когато невярващите съгледвачи се връщат с лоши и обезсърчителни новини (Чис. 13:25—29), хората се усъмняват и решават да се върнат обратно в Египет, в страната на робство (Чис. 14:4).

3:9 Бог толкова се разневява, че нарежда Израел да се скита в пустинята в продължение на четиридесет години (Чис. 14:33—34). От всички войници, които излизат от Египет на възраст двадесет и повече години, само двама влизат в хананската земя — Халев и Исус Навиев (Чис. 14:28—30).

От особено значение е фактът, че както Израел прекарва четиридесет години в пустинята, така и Божият Дух работи с народа на Израел приблизително четиридесет години след смъртта на Христос. Народът обаче закоравява сърцето си срещу Христовото послание. През 70 г. сл. Хр. Ерусалим бива разрушен и народът — разпръснат сред езически нации.

3:10 Това сурово наказание е резултат от огромното Божие негодувание към Израел в пустинята. Бог обвинява народа в непрекъсната склонност да се отдалечава от Него и в своеволно непознаване на Неговите пътища.

3:11 В гнева Си Бог се заклева така: „Те няма да влязат в Моята почивка.“ С други думи, те няма да влязат в хананската земя.

3:12 Пасажът от 12 до 15 ст. съдържа извода, който Светият Дух прави за нас от случилото се с Израел. И тук, както и на други места в Посланието към евреите, читателите са наречени „братя“.

Обръщението „братя“ не означава, че всички читатели са истински християни. Ето защо всички, които се наричат „вярващи“, трябва винаги да внимават да не би в тях да има зло сърце на неверие, което да ги накара да отпагнат от живия Бог. Това е една постоянна опасност.

3:13 Едно от противосредствата срещу това отпадане е взаимното увещание. Особено в дни на трудности и несгоди Божиите хора трябва всеки ден да се увещават един друг да не оставят Христос заради религии, които не могат да разрешат въпроса с греха.

Обърнете внимание, че това увещание не се ограничава само в рамките на една свещеническа класа, а е задължение на всички братя. То трябва да продължи дотогава, докогато е „днес“, т. е. дотогава, докогато продължи да действа Божието предложение за спасение по благодат чрез вяра. „Днес“ е благоприятното време, „днес“ е денят на спасението.

Да отпагнеш от живия Бог означава да се закоравиш чрез измамата на греха. Грехът често изглежда много привлекателен, преди да е извършен. Тук този грях предлага бягство от укоряването заради Христос, по-ниски критерии за святост, ритуали, които се харесват на естетическите усещания, и обещание за земни продобивки. Но след извършването грехът показва грозотата на истинския си лик. Този грях оставя човека без никакво прощение на греховете, без никаква надежда за съществуването му отвъд гроба и без никаква възможност за покаяние.

3:14 И отново този стих ни напомня, че ние сме станали участници в Христос, ако угържим твърдо докрай нашата първа увереност. Често пъти стиховете като този се използват погрешно, за да се поучава, че човек може да се спаси и отново да бъде изгубен. Такова тълкуване обаче е невъзможно, тъй като Библията недвусмислено свидетелства, че спасението се подарява безусловно по

Божия благодат, купува се чрез Христовата кръв, приема се от човека с вяра и се засвидетелства чрез добрите му дела. Истинската вяра винаги притежава качеството да бъде постоянна. Ние не удържаме твърдо докрай, за да запазим спасението си, а удържаме като доказателство, че наистина сме спасени. Вярата е коренът на спасението; удържането е плодът. Кои са участниците в Христос? „Онези, които чрез устояването си във вярата доказват, че наистина Му принадлежат.“

3:15 Сега авторът прави едно заключение от тъжния опит на Израел, като повтаря думите от Псалм 95:7, 8: „**Днес ако чуете гласа Му, не закоравявайте сърцата си както в преогорчението.**“ Този затрогващ призив, който някога е бил отправен към Израел, сега е отправен към всички, които биха могли да бъдат изкушени да оставят благата вест и да се върнат обратно към закона.

3:16 Тази глава завършва с историческо тълкуване на отстъплението на Израел. Под формата на серия от три въпроса и три отговора авторът проследява бунта на Израел, неговото предизвикателството към Йехова и неговото възмездие. Най-накрая той прави и извода.

Бунтът: Бунтовниците са представени като всички онези, които са излезли от Египет, водени от Мойсей. Халеф и Исус Навиев са единствените изключения.

3:17 *Предизвикателството:* Това са същите тези бунтовници, които са предизвикали Йехова в продължение на четиридесет години. Броят им е бил около 600 000, което означава, че в края на тези четиридесет години пустинята е била осеяна с 600 000 гроба.

3:18 *Възмездие:* Това са хората, които не са могли да влязат в ханаанската земя поради своето непокорство. Целта на това просто изброяване на въпроси и отговори е да упражни огромно влияние върху онези, които биха могли да се изку-

шат да оставят презряното малцинство от истински християни заради огромното мнозинство от хора, които упражняват външните форми на религията, но се отричат от силата на благочестието. Винаги ли мнозинството е право? Тази глава от израелската история ни показва, че само двама души са били прави, а повече от половин милион — грешни!

А. Т. Пиърсън представя сериозността на греха на Израел така:

Тяхното неверие съдържа едно четирикратно предизвикателство, защото то представлява:

1. Удар по Божията истина, защото прави Бога лъжец.
2. Удар по Неговата сила, защото Го счита за слаб и неспособен да ги заведе там, където е обещал.
3. Удар по Неговата неизменност, тъй като макар и да не го казват изрично, поведението им говори, че Го смятат за променлив Бог, който вече не може да върши чудесата, които някога е вършил.
4. И удар по Неговата бащинска вяроност, защото предполага, че Той може да насърчи едно очакване, което не възнамерява да изпълни².

От друга страна, Халеф и Исус Навиев отдават почит на Бога, като считат Неговото слово за абсолютно истинно, Неговата сила — за безкрайна, Неговото отношение — за непроменливо по Своята милост, и Неговата вяроност — за толкова съвършена, че Той никога няма да насърчи някаква надежда, която не би могъл да осъществи напълно.

3:19 *Изводът.* Това, което е погрешно на бунтовните деца да влязат в обещаната земя, е **неверието** и пак **неверието** е онова, което отделя човека от Божието наследство във всяка диспенсация. Поуката е ясна: ние трябва да се пазим от злото сърце на **неверието**.

Следващите стихове представляват един от най-трудните пасажи в цялото

Послание. Мненията на тълкувателите по отношение на цялостното развитие на аргумента се различават значително независимо от факта, че поуката от пасажа е доста ясна.

Темата на пасажа от 1 до 13 ст. е Божията почивка и необходимостта от усърдие за достигането ѝ. За нас би било много полезно, ако още от началото отбележим, че Библията говори за няколко вида почивка:

1. Бог си е починал на седмия ден от сътворението (Бит. 2:2). Тази почивка не говори за изтощение след тежък труд, а за удовлетворение от извършената работа. Това е почивката на задоволството (Бит. 3:31). Влизането на греха в света обаче е прекъснало Божията почивка. Оттогава Бог работи непрекъснато. Както Исус казва: „Отец Ми работи досега; и аз работя“ (Йоан 5:17).
2. Ханаанската земя е земята, която Бог е определил за земя за почивка на децата на Израел. Повечето от тях никога не са влезли в тази земя и онези, които са умрели, не са намерили почивката, която Бог е бил предназначил за тях. Ханаанската земя е използвана тук като символ или образ на окончателната и вечна Божия почивка. Много от хората, които не са успели да стигнат до ханаанската земя (като Корей, Датан и Авирон например), са преобразили на съвременните отстъпници, които не успяват да стигнат до Божията почивка поради своето неверие.
3. Днес вярващите се наслаждават на една почивка на съвестта, която идва от знанието, че наказанието за техните грехове е било платено от съвършеното дело на Господ Исус. Това е почивката, обещана от Спасителя: „Доидете при Мене... и аз ще ви упокоя“ (Мат. 11:28).
4. Вярващият също така се наслаждава на почивка, когато служи на Господа. Докато предходната почивка е почив-

ката на спасението, тази е почивката на служението. „Вземете Моето иго върху си и научете се от Мене,...и ще намерите покой на душите си“ (Мат. 11:29).

5. И последната почивка е вечната почивка, която очаква вярващия в Дома на Отца в небето. Тази бъдеща почивка, наречена също „съботна почивка“ (Евр. 4:9), е окончателната почивка, на която всички други почивки са само образи. Тази именно почивка е и главната тема на пасажа в Евр. 4:1—13.

4:1 Никой не трябва да мисли, че обещанието за **почивка** вече не е валидно. В миналото то никога не е било изпълнено окончателно и напълно. Следователно това обещание все още **остава**.

Всички, които наричат себе си „вярващи“ обаче, трябва да се проверят дали не са от онези, които **не са достигнали** целта. Ако тяхната изповед е празна, винаги съществува опасността от обръщане гръб на Христос и връщане обратно към някоя религиозна система, която е безсилна да спасява.

4:2 **На нас ни е донесено** едно благовестие — благата вест за вечен живот чрез вяра в Христос. На израилтяните също е било донесено едно благовестие — благата вест за почивка в ханаанската земя. Но те не са се възползвали от благовестието за почивката.

За това има две възможни обяснения в зависимост от това кой ръкописен прочит на 2 ст. приемаме. Според НПКДЖ причината за тяхния провал е това, че посланието **не се е съединило с вяра в онези, които са го чули**. С други думи, те не са повярвали в посланието и не са действали според него.

Според другия прочит (бележката по линия в НПКДЖ) „те не са се съединили чрез вяра с онези, които са се вслушали в него“. Значението на този прочит е, че мнозинството от израилтяните не са се съединили чрез вяра с Халев и Исус Навиев, двамата съгледвачи, които са повярвали на Божието обещание.

И в двата случая главната идея е, че неверието изключва тези хора от почивката, която Бог е приготвил за тях в земната на обещанието.

4:3 Точно в този стих, който сякаш се състои от три разпокъсани и несвързани изречения, става трудно да се проследи потокът на мисълта. Това обаче не пречи да се забележи наличието на една свързваща нишка във всяко изречение — темата за Божията почивка.

Най-напред научаваме, че ние, **повярвалите**, сме онези, които **влязат** в Божията **почивка**. Вярата е ключът, който отваря вратата. Както вече беше посочено, днес вярващите се наслаждават на почивка на съвестта, която се получава от знанието, че те никога няма да бъдат изправени на съд заради своите грехове (Йоан 5:24). Вярно е също така, че повярвалите са единствените, които някога ще влязат в окончателната Божия почивка в слава. Може би точно тази бъдеща почивка се има предвид тук.

Следващото изречение подчертава същата идея под формата на отрицание: „...**както рече Бог: „Така се заклех в гневна Си: Те няма да влязат в Моята почивка“**“ (цитирано от Пс. 95:11). Също както Вярата пропуска, така неверието изгонва. Ние, които упововаме на Христос, сме сигурни в Божията почивка, докато небвяращите израилтяни не могат да бъдат сигурни в нея, защото не вярват в Божието слово.

Третото изречение представлява най-голямата трудност. В него се казва: „...**ако и да са били свършени делата Му още при основаването на света.**“ Може би най-простото обяснение може да се намери, като се свърже това изречение с предходното. В него, говорейки за Своята почивка, Бог използва бъдеще време: „**Те няма да влязат* в Моята почивка.**“ Бъдещето време предполага, че Божията почивка е реална възможност, независимо че някои са я загубили поради не-

верие и че тази почивка все още може да се постигне въпреки факта, че Божиите **дела са били свършени още от основаването на света.**

4:4 Този стих има за цел да докаже чрез Писанието, че **Бог си е починал**, след като делото на сътворението е било завършено. Фактът, че авторът не показва съвсем ясно откъде точно цитира този текст, не говори за невежество от негова страна. Това е просто един литературен начин на цитиране от книга, чийто текст по онова време не е бил разделен на глави и стихове. Стихът представлява адаптация на текста от Битие 2:2: „И... на седмия ден си почина от всичките Си дела.“

Използването на *минало* време тук би могло да означава за някои, че Божията почивка е история, а не пророчество и че тя няма никакво значение за нас днес, но това изобщо не е така.

4:5 За да подсили мисълта, че споменаването на Божията почивка след сътворението не означава, че с това въпросът е приключен, авторът отново цитира с леки промени един текст от Псалм 95:11, където също се използва бъдеще време: „**Те няма да влязат* в Моята почивка.**“ Всъщност той казва: „В мисленето си не ограничавайте Божията почивка с това, което се е случило в Битие 2, а си спомнете, че Бог по-късно говори за Своята почивка като за нещо, което все още тече.“

4:6 До този момент ние видяхме, че Бог още от сътворението предлага на човечеството почивка и че вратата за влизане в нея все още е отворена.

В пустинята израилтяните не успяват **да влязат** в нея **поради** своето **непокорство**, което не означава, че обещанието вече не е в сила.

4:7 Със следващата стъпка в аргумента авторът иска да покаже, че дори и в случая с **Давид**, след като ханаанската земя е била затворена за израилтяните в продължение на около 500 г., Бог все още дава възможност, като определя

* Или „...не ще влязат...“ — Бел. на прев.

един ден, и този ден е „днес“. Авторът вече е цитирал веднъж текста от Псалм 95:7, 8 в Евреу 3:7, 8, 15. Сега той отново го цитира, за да докаже, че Божието обещание за почивка не спира с израилтяните в пустинята. И във времето на Давид Бог продължава да призовава хората да Му се доверят и да **не забравят сърцата си**.

4:8 Някои израилтяни наистина влизат в ханаанската земя с **Исус Навиев**, но дори и те не се наслаждават на окончателната **почивка**, която Бог е приготвил за онези, които Го любят. И в ханаанската земя има стълкновение, грях, болести, мъка, страдания и смърт. Ако те бяха изпитали напълно Божието обещание за почивка, Той не би я предложил отново във времето на Давид.

4:9 И така, казаното в предходните стихове води до следното заключение: **„За Божиите люде остава една съботна почивка.“** Тук авторът използва за „почивка“ различна гръцка дума — *sabbatismos* — която е свързана с думата „сабат“. Тя се отнася до вечната почивка, на която ще се наслаждат всички, които са били изкупени чрез скъпоценната кръв на Христос. Това е една „съботна почивка“, която никога няма да има край.

4:10 Всеки, който влиза в Божията **почивка**, си почива от труда, така **както Бог си е починал на седмия ден**.

Преди да сме били спасени, ние може би сме се опитвали да работим за нашето спасение. Когато сме разбрали, че Христос е свършил цялото дело на Голгота, ние сме се отказали от собствените си нищожни усилия и сме се доверили на възкръсналия Изкупител.

След спасението ние се изразходваме в труд от любов към Онзи, Който ни е възлюбил и е дал Себе Си за нас. Нашите добри дела са плодът от обитаващия в нас Свети Дух. Ние често се изморяваме в това служение, макар и да не се изтощаваме напълно.

Във вечната Божия почивка ние окончателно ще си починем от нашите дела на земята. Това не означава, че в небето няма да вършим абсолютно нищо. Ние ще продължаваме да се покланяме и да служим на Бога, но без умора, без напрежение, без преследване и без скръб.

4:11 Предшните стихове показват, че Божията почивка все още продължава. Този стих пък ни казва, че **за да влезем в тази почивка**, е необходимо усърдие. Ние трябва **да се стараем**, за да бъдем сигурни, че единствената ни надежда е Христос, Господ. Трябва усърдно да се противопоставяме на всяко изкушение, което ни кара да изповядваме с уста вяра в Него, а след това — когато дойдат страдания и гонения — да Го отричаме.

Израилтяните са били несериозни. Те са се отнасяли към Божиите обещания лекомислено и са копнели да се върнат в Египет, земята на своето робство. Не са се старали да усвояват за себе си Божиите обещания чрез вяра, в резултат на което никога не са стигнали до ханаанската земя. Ние трябва да си извадим поука от техния печален пример.

4:12 Следващите два стиха съдържат сериозното предупреждение, че неверието никога не може да остане незабелязано. Най-напред неверието се открива чрез **Божие слово**. (Думата, използвана тук за „слово“, е *logos*, една позната на нас дума, която Йоан използва във въведението на своето Евангелие. Но в този стих се говори не за Живото Слово — Исус, а за писаното слово — Библията.) Това **Божие слово** е:

живо — непрекъснато и активно;
действено — активиращо;
 режещо — **по-остро от всеки двусъотър меч**;

разделящо — **пронизващо душата и духа**, двете невидими и нематериални части на човека; пронизващо **ставите и мозъка: ставите**, чрез които тялото се движи, и **мозъка**, който е скрит в костите, но е носител на живота;

проницателно — проникващо и оценяващо **мислите и намеренията на сърцето**: не ние съдим словото, а то съди нас.

4:13 Освен това неверието се открива от живия Господ. Тук има промяна на местоимението, което от нещо безлично започва да изразява нещо лично: „**И няма създаване, което да не е явно пред Бога.**“ От Бога не може да се скрие нищо. Той присъства абсолютно навсякъде. Знае всичко, което става във вселената. В конкретния контекст това означава, че Бог знае къде има истинска вяра и къде — само интелектуално съгласие с фактите.

II. Превъзходството на Христос по отношение на Неговото свещенство (4:14—10:18)

A. Превъзходството на първосвещенството на Христос пред първосвещенството на Аарон (4:14—7:28)

4:14 Тези стихове отново подемат мощния поток от мисли на автора, чието начало е в 3:1 — Христос като **великия Първосвещеник** на Своя народ. Те Го представят като един мощен запас на Неговия нуждаещ се народ, способен да го запази от падане. Освен това те бележат и една промяна на ударението, което вече подчертава не толкова ролята на словото като изобличител, колкото служението на Господ като Състрада тел. След като словото ни е изобличило изцяло (12 и 13 ст.), ние можем да отидем при Него за милост и благодат.

Забележете превъзходствата на нашия прекрасен Господ:

1. Той е **велик Първосвещеник**. По времето на Мойсеевия закон е имало много първосвещеници, но никой не е бил наречен „велик“.
2. Той е **преминал през** атмосферата и звездното небе и е стигнал до третото небе, или Божието обиталище. Под това трябва да се разбира Неговото възнесение и прославяне от дяно на Бога.

3. Той е човек. **Исус** е името, което Му е било дадено при Неговото раждане и което се свързва специално с Неговата човешка страна.

4. Той е Бог. Наименованието „**Божият Син**“, използвано за Христос, говори за Неговото абсолютно равенство с Бог Отец. Неговата човешка страна го определя от нашата гледна точка, а Божествената Му страна — от Божията гледна точка. Трябва ли тогава да се удивяваме, че Той е наречен „**велик Първосвещеник**“?

4:15 Обърнете освен това внимание на Неговия жизнен опит. Никой не може истински да **съчувства** на някой друг, ако самият той не е преживял същото. Като Човек нашият Господ е изпитал нашите преживявания и следователно може да разбере изпитанията, през които ние преминаваме. (Той обаче не може да ни съчувства в злите ни дела, защото никога не ги е преживял.)

Във всяка болка, която ни пробожда, Човекът на Скръбта е заедно с нас.

Той е бил **изкушен във всяко отношение като нас, но пак без грях**. Писанието ревниво пази истината за свършената безгрешност на Господ Исус, което означава, че и ние трябва да правим същото. Той не е знаел грях (2 Кор. 5:21), не е извършил никакъв грях (1 Петр. 2:22) и в Него не е имало грях (1 Йоан. 3:5).

За Господ Исус не е било възможно да съгрешни нито като Бог, нито като Човек. Като свършен Човек Той не е могъл да върши нищо по Своя Собствена инициатива; бил е абсолютно послушен на Отец (Йоан 5:19), а очевидно Отец никога не би Го повел към грях.

Възражението, че Неговото изкушение не е имало никакво значение, след като Той не е можел да съгрешни, е нелепо. Една от целите на изкушението е да се покаже окончателно, че Той не е могъл да съгрешни.³

Ако един къс злато се подложи на изпитание, изпитанието не губи своята сила от това, че златото е чисто. Ако в него

има примеси, изпитанието ще покаже това. Също толкова погрешно е да се казва, че ако Той не е могъл да съгреша, не е бил съвършен Човек. *Грехът не е пристиц елемент на човешката природа*, той е по-скоро един напращник. Нашата човешка същност е развалена от греха; го като Неговата е съвършена.

Ако Исус беше съгрешил като Човек на земята, какво може да Му попречи да не съгреша като Човек в небесата? При възнасянето Си при Отец и заставането от дясната Му страна Той не е оставил Своята човешка страна на земята. Той е бил безпогрешен на земята и сега прогласява да бъде безпогрешен и на небето.

4:16 Тук диапазонът на милостивата покана се разширява: „Приближавайте се с гръзновение **към престола на благодатта!**“ Нашето гръзновение се основава на знанието, че Господ Исус е умрял, за да ни спаси, и че сега живее, за да ни пази. Ние сме уверени, че ще бъдем посрещнати най-сърдечно, защото Той ни е казал да **гойдем**.

Хората от старозаветното време не са могли да се приближават при Него, с изключение на първосвещеника, и то само веднъж в годината. Ние можем да влизаме в Неговото присъствие по всяко време на деня или на нощта, за да **получим милост и да намерим благодат, която да помага своевременно**.

Морган ни предлага следното полезно обяснение:

„Никога не се уморявам да посочвам, че гръцкият израз, преведен тук като „помага своевременно“, е израз от разговорния език, който може да се преведе като „точно навреме“; „... за да придобием милост и да намерим благодат точно навреме...“; т. е. благодат точно когато и където иламе нужда от нея. Вие се намирате в изкушение. В този критичен момент вие поглеждате към Него и виждате, че благодатта е там, за да ви помогне своевременно. Не е нужно да чакате до вечерта, за да отправите вашата мо-

литва, а още там, на улицата на града, с изгарящото изкушение пред вас, вие можете да се обърнете към Христос и да намерите благодатта в критичния момент.“⁴

До този момент Исус е показан като Един, Който е много по-горен от пророците, от ангелите и от Моисей. Сега авторът се обръща към една особено важна тема — свещенството — за да ни покаже, че първосвещенството на Исус е много по-висше от първосвещенството на Аарон.

Когато Бог е дал закона на Мойсей на Синайската планина, Той е постановил образуването на човешкото свещенство, чрез което хората да могат да се приближават при Него. Според тази наредба свещениците е трябвало да произлизат от Левиевото племе и от Аароновото семейство. Този чин е известен като Левиевото или Аароновото свещенство.

Друго свещенство, образувано по божествена наредба и споменато в СЗ, е свещенството на патриарха Мелхиседек. Този човек е живял по времето на Авраам, много преди даването на закона, и е бил както цар, така и свещеник. В пасажа, който разглеждаме, авторът показва, че Господ Исус Христос е свещеник според Мелхиседековия чин и че този чин е по-висш от Аароновото свещенство.

Първите четири стиха съдържат описание на Аароновия свещеник. По-нататък, в пасажа от 5 до 10 ст., на базата на контраста се описва подробно превъзходството на Христос като свещеник.

5:1 Първата характеристика на Аароновия свещеник е, че той е бил избиран „**измежду човеците**“. С други думи, той самият е трябвало да бъде човек.

Той е трябвало да служи **заради човеците пред Бога** и е принадлежал към специална група от хора, които са служели като посредници между човеците и Бога. Една от основните му функции е било **принасянето на дарове и жертви за гре-**

ховете. Даровете са всички приноси, които се представят пред Бога. **Жертвите** са такива специални приноси, при които има проливане на кръв за изкупване на греховете.

5:2 Аароновият свещеник е трябвало да бъде милостив към човешките слабости и да се отнася с внимание към невежите и заблудените. Неговата собствена слаба плът му е помагала да разбира проблемите, с които хората са се сблъсквали.

Споменаването на **невежите** и заблудените тук ни напомня, че жертвите в СЗ са били принасяни за грехове, които не са били извършени преднамерено. В закона не са били предвидени никакви жертви за преднамерено извършените грехове.

5:3 От една страна, фактът, че свещеникът е бил човек, му е давал едно голямо преимущество, тъй като това му е помагало да се отъждествява с хората, но от друга — точно този факт се е оказвал сериозна пречка, тъй като неговата човешка природа е била греховна. Аароновият свещеник е трябвало да **принесе жертви** както за **греховете на народа**, така и за **своите собствени грехове**.

5:4 Свещеническата служба не е била нещо, което хората са могли да избират като професия. Трябвало е да бъдат **призвани** за това **от Бога, така както е бил призван Аарон**. Божият призив се е отнасял само до Аарон и неговите потомци. Нито един човек, който не е бил член на това семейство, не е имал право да служи в скинията или в храма.

5:5 Сега авторът се обръща към Христос, за да ни покаже, че Той е абсолютно годен да служи като свещеник заради божественото Си назначение, явната Си човешка същност и придобитите Си качества.

Колкото до назначението, неговият източник е Самият Бог. Това е едно суверенно призвание, което няма нищо общо с човешките родословия. То гово-

ри за едно по-добро взаимоотношение от всяко друго, което някой земен свещеник е имал някога. Нашият **Първосвещеник** е уникалният Божий **Син, роден във вечността, роден във възплъщението и роден във възкресението**.

5:6 Освен това свещенството на Христос е според един по-добър чин, защото в Псалм 110:4 Бог го обявява за „**свещеник до века според чина Мелхиседек**“. Това превъзходство ще бъде обяснено по-подробно в 7 глава. Открояващата се мисъл тук е, че за разлика от Аароновото свещенство свещенството на Христос е „**до века**“.

5:7 Христос е не само безгрешният Божий Син, но и най-истинският Човек. Авторът има предвид разнообразието от човешки опитности, през които Той е преминал в **дните на плътта си**, за да докаже това. Обърнете внимание на думите, които авторът използва, за да опише Неговия живот и по-специално преживяното от Него в Гетсиманската градина: „...**както принесе със силен вик и със създи молитви и молби...**“ Всичко това говори за един живот като Човек зависим, живеещ в послушание на Бога и споделящ всички човешки емоции, които не са свързани с греха.

Христос се е молил не да бъде избавен от умирање, тъй като целта на Неговото идване в света е била да умре за грешниците (Йоан 12:27), а да бъде изведен от смъртта (според НПБДжНД) и душата Му да не бъде оставена в Хадес. Тази Негова молитва е получила отговор, когато Бог Го е възкресил от мъртвите. Той е бил **чут заради Своето благоговение**.

5:8 В този стих ние още веднъж се изправяме лице в лице с една голяма тайна на възплъщението — това, че Бог е могъл да стане Човек, за да умре за човеците.

„**Ако и да беше Син...**“, или — „**въпреки че беше Син...**“: Исус Христос не е бил *един* от многото синове, а е бил Единородният Божий Син. Независимо от този величествен факт обаче **Той се е научил на послушание от това, което е пос-**

трагал. Неговото влизане в този свят като Човек Го е въвлякло в опитности, които Той никога не би имал, ако беше останал в небето. Всяка сутрин Неговото ухо е било отворено, за да приеме представленията на Своя Отец за деня (Ис. 50:4). **Той се е научил на послушание** от опит като Син, Който винаги е бил подчинен на волята на Своя Баща.

5:9 „...и като се усъвършенства...“ Тук не може да става дума за усъвършенстване на личния характер на Господ Исус, тъй като Той е бил абсолютно съвършен. Неговите думи, неговите дела и Неговите пътища са били абсолютно безпогрешни. В какъв смисъл тогава Той е бил **усъвършенстван**? Бил е усъвършенстван в служението Си като Спасител. Ако беше останал в небето, Господ Исус никога нямаше да стане наш съвършен Спасител. Но чрез Своето въплъщение, смърт, погребение, възкресение и възнесение Той е завършил делото, което е било необходимо, за да ни спаси от нашите грехове, и сега притежава придобитата слава на Един, Който е съвършеният Спасител на света.

Връщайки се в небето, Господ Исус е станал причина за вечното спасение на всички, които са Му послушни. Той е Източникът на спасение на всички хора, но само онези от тях са спасени, **които са Му послушни.**

Тук спасението зависи от послушанието. В много други пасажи обаче спасението зависи от вярата. Как можем да обясним това, което на пръв поглед изглежда като противоречие? Най-напред трябва да кажем, че послушанието, за което става дума тук, е послушанието на Вярата (Римл. 1:5; 16:25—27): „послушанието, което Бог изисква, е вяра в Неговото слово“. Но също така е вярно, че спасителната вяра е тази вяра, която води до послушание. Не е възможно да се вярва, в новозаветния смисъл на това понятие, без да има послушание.

5:10 След славното изпълнение на основната цел на свещеничеството Гос-

под Исус е наречен от Бога „**Първосвещеник според Мелхиседековия чин**“.

Тук трябва да кажем, че макар и свещенството на Христос да е според Мелхиседековия чин, Неговите свещенически функции са подобни на тези, извършвани от Аароновите свещеници. Всъщност служението на еврейските свещеници е било преобраз или картина на делото, което Христос е щял да извърши.

5:11 На това място авторът трябва да направи едно малко отклонение. Той би искал да продължи темата за Мелхиседековото свещенство на Христос, но не може, защото се чувства задължен от божествена принуда да порицае своите читатели за тяхната незрялост и едновременно с това да ги предупреди сериозно за опасността от отпадане.

Тъжният факт е, че нашето разбиране на божествената истина е ограничено от собственото ни духовно състояние. **Тъпите** уши не могат да възприемат дълбоките истини! Колко често както за учениците на Христос, така и за нас е вярно, че Господ има да ни каже много неща, но ние не можем да ги понесем (Йоан 16:12).

5:12 Авторът напомня на евреите, че те са получавали наставления доста дълго, за да могат да поучават другите. Но трагедията е там, че те самите все още имат нужда **някой да ги учи** на азбуката на **Божие** слово.

„...вие трябваше... и учители да станете...“ Според Божията наредба всеки вярващ трябва да достигне такава зрялост, че да може да учи и други вярващи. Всеки един трябва да учи друг! И макар да е вярно, че някои имат специална дарба да поучават, вярно е също така, че всеки вярващ трябва да участва в някакво учителско служение. Божието намерение никога не е било това служение да се извършва само от няколко човека.

„...достигнахте да имате нужда от мляко, а не от твърда храна.“ Всички знаем, че ако едно дете от физическия свят никога не премине от мляко на

твърда храна, то е увредено. В духовното царство също има забавено развитие (1 Кор. 3:2).

5:13 Вярващите, които продължават да се хранят с **мякло, са неопитни в словото на правдата**. Те са слушатели на словото, но не и изпълнители. Те загубват това, което не използват, и остават в едно състояние на вечно младенчество.

Такава вярващи нямат остра различителна способност за духовните неща и „са блъскани и завличани от всеки вятър на учение чрез човешка заблуда, в лукавство, по измамителни хитрости“ (Еф. 4:14).

5:14 **Твърдата** духовна храна е за пълнолетните, т. е. за онези, „**които чрез упражнение са обучили чувствата си да разпознават доброто и злото**“. Подчинявайки се на светлината, която получават от Божието слово, тези хора могат да правят духовни преценки и да избягат себе си от морални и доктринални опасности.

В настоящия контекст конкретният смисъл, в който вярващите се насърчават да различават между **добро и зло**, е във връзка с християнството и юдеизма. Това не означава, че юдеизмът е лош сам по себе си, тъй като левитската система е дадена от Самия Бог. Но целта на юдеизма е да насочва към Христос. Именно Христос представлява изпълнението на церемониалните образи и сенки. Сега, след идването на Христос, е грешно да се връщаме назад към Неговите преобрази. Всяко нещо, което съперничат на Христос в чувствата и привързаността на хората, е зло. Духовно зрелите вярващи могат да различават между по-ниското положение на Аароновото свещенство и превъзходството на Христовото свещенство.

6:1 Предупреждението, започнато в 5:11, продължава и в тази глава. Това е един от пасажите, предизвикващ най-много спорове в целия НЗ. И тъй като толкова много благочестиви християни

имат различно мнение по въпроса за неговото тълкуване, ние не желаем да бъдем догматици. Ще ви представим едно обяснение, което — според нас — най-много съответства на контекста и на целия НЗ.

Най-напред читателите се убеждават да оставят „**елементарното учение за Христос**“ (или елементарните принципи на Христос), което се превежда буквално като „словото за началото на Христос“ (НБФУГ), или „началното слово за Христос“ (РПБКУ). Според нас това са основните доктрини на религията, които са изложени в СЗ и които имат за цел да подготвят Израел за идването на Месията. Тези доктрини се изброяват във втората част на 1 ст. и в целия 2 стих. Както ще се опитаме да покажем, това не са основните доктрини на християнството, а по-скоро елементарните учения, които образуват основата на цялото здание. Те не говорят за възкресението и прославянето на Христос. Според това убеждение вярващите трябва да оставят тези основни неща не защото те нямат никаква стойност, а защото трябва да преминат от тях към по-зрели неща. Значението на всичко това е, че юдеизмът е времето на духовното детство, докато християнството представлява пълнолетието.

След изливането на основата на една къща идва издигането на самото здание. Доктриналната **основа** на християнството е „излята“ в СЗ. Тя включва шест основни учения, които авторът ще изброи сега. Те представляват отпращаната точка. Великите новозаветни истини за Христос, Неговата Личност и Неговото дело представляват учението на зрелостта.

Първата старозаветна доктрина е **покаянието от мъртви дела**. Тя е проповядвана непрекъснато както от пророците, така и от прегвестника на Месията. Всички те призовават хората да се откажат от **делата**, които са **мъртви**, в смисъл на „лишени от вяра“.

Мъртвите дела тук могат да се отнасят също така и до дела, които преди това са били правилни, но които сега вече са **мъртви**, тъй като Христос е дошъл. Така например всички богослужения, свързани с поклонението в храма, стават старомодни в сравнение със завършеното дело на Христос.

На второ място авторът споменава **вярата в Бога**. Това отново е термин, който се употребява в СЗ. НЗ почти неизменно посочва Христос като обект на вярата. Това, разбира се, не отменя вярата в Бога, но една вяра в Бога, която изключва Христос, сега вече е недостатъчна.

6:2 Наставлението за **кръщенията** не се отнася до християнското кръщение⁵, а до церемониалните умивания, които представляват осезателна част от религиозния живот на свещениците и израилтяните (Вж. също 9:10).

Ритуалът на **ръкополагането** е описан в Левит 1:4; 3:2; 16:21. Свещеникът или този, който е давал приноса, е поставял ръцете си на главата на животното като акт на отъждествяване с него. В пренесен смисъл животното е отнасяло греховете на хората, свързани с него. Тази церемония е олицетворявала жертвеното изкупление на чуждите грехове. Ние не смятаме, че този пасаж има каквато и да било връзка с полагането на ръце, практикувано от апостолите и от другите вярващи в ранната църква (Деян. 8:17; 13:3; 19:6).

Доктрината за **възкресението на мъртвите** се проповядва в Йов 19:25-27, Псалм 17:15 и се подразбира в Исаия 53:10—12. Това, което се вижда само смътно в СЗ, се открива съвсем ясно в Новия (2 Тим. 1:10).

И последната основополагаща истина на СЗ е истината за **вечния съд** (Пс. 9:17; Ис. 66:24).

Тези първи принципи представляват юдеизма и подготвят идването на Христос. Християните не трябва да се задоволяват с тях, а да се стремят към по-

пълното откровение, което сега имат в Христос. Авторът подтиква читателите да преминават „от сянката към същността, от образа към прототипа, от мъртвите форми на религията на техните предци към живите реалности на Христос“.

6:3 Той изразява желанието си да им помогне да **направят това⁶, ако Бог позволи**. Ограничаващият фактор обаче ще бъде от тяхна страна, а не от Божия. Бог ще им даде сили да стигнат до пълна духовна зрялост, но не трябва да отговорят на словото по положителен начин, като упражняват истинска вяра и устояване.

6:4 Този стих представлява сърцевината на предупреждението срещу отстъплението. Той говори за онази група хора, за които е **невъзможно** да се върнат към покаяние. Очевидно това са хора, които веднъж вече са се покаяли (въпреки че тук нищо не се споменава за вярата им в Христос).

Кои са тези хора? Отговорът е даден в 4 и 5 стих. Когато разглеждаме великите привилегии, на които тези хора са се наслаждавали, забелязваме, че те всички са характерни за спасените. Тук никъде не се казва ясно, че те са новородени, нито пък се споменава нещо за такива съществени неща като спасителна вяра, изкупление чрез кръвта на Христос или вечен живот.

И така, тези хора са били **веднъж** вече **осветлени**. Те са чули благовестието на Божията благодат и не са в тъмнина относно пътя на спасението. Така например Юда Искариотски е бил осветлен, но е отхвърлил светлината.

Освен това те са **вкусили от небесния дар**. Господ Исус е небесният Дар. Те са Го опитали, но никога не са Го приели чрез определен акт на вяра. Напълно е възможно човек да вкуси нещо, без непременно да го изяде или изпиле. Когато хората подават на Исус на кръста вино, смесено с жлъчка, Той е вкусил от него, но не го е изпил (Мат. 27:34). Не е доста-

тъчно само да опитаи от Христос. Ако не ядем плътта на Човешкия Син и не пием кръвта Му, т. е. ако не Го приемем истински като Господ и Спасител, ние нямаме живот (Йоан 6:53).

Тези хора са станали съпричастници на Светия Дух. Преди да направим извода, че тук непременно се говори за обръщение, нека си припомним, че Светият Дух има служение в живота на хората преди тяхното обръщение. Той осветява вярващите (1 Кор. 7:14), като ги поставя в положение на външна привилегированост. Светият Дух обвинява също така невярващите за грях, за правда и за съд (Йоан 16:8). Той води хората към покаяние и ги насочва към Христос като тяхна единствена надежда. По този начин хората могат да участват в благословенията на Светия Дух, без Той да обитава в тях.

6:5 Тези хора са **вкусили** също така **добротото Божие слово**. Когато са чули как се проповядва благовестието, те са се почувствали странно развълнувани и привлечени към него. Били са като семето, паднало върху скалиста земя. Чули са словото и веднага са го приели с радост, но то не е пуснало корени в тях. Издържали са да бъдат в словото за известно време, но когато са дошли скърби и гонения, веднага са отпаднали (Мат. 13:20, 21).

Опитали са от **силите на бъдещия век**. Тук под „силите“ трябва да се разбира „чудесата“, а „**бъдещият век**“ е Векът на Хилядолетието, времето на мир и благоденствие, когато Христос ще царува над земята в продължение на хиляда години. Чудесата, които са съпровождали проповядването на благовестието в ранните дни на църквата (Евр. 2:4), са били предвкусване на знаменията и великите дела, които ще се извършват в царството на Христос. Тези хора са станали свидетели на чудесата през първия век, като може би дори са участвали в тях. Вземете например чудесата с хлябовете и рибите. След като Исус е нах-

ранил петте хиляди, хората са Го последвали до другия бряг на езерото. Спасителят е разбрал, че макар и да са опитали чудото, хората не са повярвали истински в Него. Той им е казал: „Истина, истина ви казвам, търсите Ме не защото видяхте знамения, а защото ядохте от хлябовете и се наситихте“ (Йоан 6:26).

6:6 Ако тези хора **отпадна**⁷, след като са **вкусили** току-що изброените привилегии, **невъзможно е да се обновят пак за покаяние**. Те са извършили греха на отстъплението. Стигнали са до мястото, където всички светлини угасват и остава само един път — пътят към ада.

Огромната вина на отстъпниците се вижда в думите „...**докато разпъват втори път в себе си Божия Син и Го опозоряват**“ (6б). Тези думи говорят за съзнателно, злобно отхвърляне на Христос, а не просто за някакво небрежно отношение. Те показват едно решително предателство спрямо Него, съюзяване със силите на противника и подиграване с Неговата Личност и дело.

Отстъплението

Отстъпниците са хора, които чуват благовестието, изповядват, че са християни, отъждествяват себе си с християнската църква, след което се отказват от своята изповед, решително отхвърлят Христос, напускат християнското събрание и заемат мястото си сред враговете на Господ Исус. Отстъплението е грях, който може да бъде извършен само от невярващи, а не от измамени. Този грях може да бъде извършен само от онези, които съзнателно, своеволно и злонамерено се обръщат против Господа.

Отстъплението не трябва да се смесва с греха на средния невярващ, който чува благовестието, но не предприема никакви стъпки във връзка с него. Така например един човек може да не успее да

откликне на Христос след неколкократно покани от страна на Светия Дух, но той не е отстъпник. Той все още може да бъде спасен, ако реши да предаде себе си на Спасителя. Ако обаче този човек умре в неверие, той е загубен завинаги. Но докато е жив, докато има възможност да покаже вяра в Господа, неговото положение не е безнадежно.

Отстъплението не трябва да се смесва и с отдръпването. Един истински вярващ може да се отклони много далеч от Христос. Неговото общение с Бога може да бъде силно нарушено заради греха. Той дори може да стигне до положение, когато вече не личи, че е християнин. Но такъв човек може отново да се върне и да възстанови напълно общението си с Бога, като изповяда и се откаже от своя грях (1 Йоан. 1:9).

Отстъплението не е същото като непростилия грях, за който се говори в Евангелията. Там става въпрос за приписване на чудесата на Господ Исус на княза на демоните. Чудесата на Господ Исус действително са били извършени в силата на Светия Дух. Приписването им на дявола е равнозначно на богохулство срещу Светия Дух. Това е, като да се каже, че Светият Дух е дяволът. Исус казва, че такъв един грях никога не може да бъде простен нито в този век, нито в бъдещия (Марко 3:22—30). Отстъплението прилича на богохулството срещу Светия Дух по това, че и то е вечен грях, но приликата свършва дотук.

Аз смятам, че отстъплението е същото като греха, който води към смъртта, споменат в 1 Йоан. 5:16б. Йоан пише за хора, които наричат себе си вярващи и които участват в дейностите на местните църкви. След известно време обаче те приемат лъжливите учения на гностиците и напускат християнското събрание. Това съзнателно напускане показва, че те никога не са били наистина новородени (1 Йоан. 2:19). Чрез откритото отричане на истината, че Исус е Христос (1 Йоан. 2:22), те извършват

греха, който води към смъртта, и затова е безполезно да се молим за тяхното възстановяване (1 Йоан. 5:16б).

Четейки пасажи като този в Еврею 6 и други подобни, някои ревностни християни изпитват сериозно безпокойство. Сатана използва тези стихове с нарочната цел да обезпокои вярващите, които имат физически, душевни или емоционални проблеми. Те изпитват страх, че са отпаднали от Христос и че нямат никаква надежда за възстановяване. Безпокоят се, че са преминали отвъд точката на изкуплението. Фактът, че те изобщо се безпокоят за това, е достатъчно сериозно доказателство, че тези хора не са отстъпници! Отстъпникът никога не изпитва такова безпокойство, той безсрамно отхвърля Христос.

Ако грехът на отстъплението не може да бъде извършен от вярващи, от кои хора тогава може да бъде извършен днес? Може да бъде извършен например от някой млад човек, който изповяда вяра в Христос и за известно време дава вид, че се развива много добре, след което нещо се случва в неговия живот и той се отказва от християнството. Може би той става обект на жестоко преследване или изпада в някой тежък неморален грях, или постъпва в университет и се повлиява от антихристиянските аргументи на своите преподаватели атеисти. И независимо че знае цялата истина, той съзнателно се отвръща от нея. Напълно отхвърля Христос и злобно потъпква всяка една от основните доктрини на християнската вяра. Библията казва, че за такъв човек е невъзможно да бъде доведен отново до покаяние, а опитът показва, че това е точно така. Знаем много хора, които са отстъпили от Христос, но не знаем нито един, който се е върнал обратно към Него.

С приближаването на края на тази епоха можем да очакваме една мощна вълна от надигащо се отстъпление (2 Сол. 2:3; 1 Тим. 4:1). Ето защо предупреждението

срещу отпадането придобива все по-голяма актуалност с всеки изминат ден.

6:7 За да илюстрира по-ясно състоянието както на истинския вярващ (7 ст.), така и на отстъпника (8 ст.), сега авторът се обръща към естествения свят. И в двете илюстрации става въпрос за човек, свързан със земята. Привилегиите, изброени в 4 и 5 ст., тук се сравняват с напоителен **гъжд**. Полезната трева говори за окончателния отговор на човека на получените привилегии, което на свой ред показва дали земята е благословена или проклетата.

Истинският вярващ е като земята, която **се напоява от гъжда**, ражда полезни растения и е благословена от Бога.

6:8 Отстъпникът е като земята, която също се напоява, но **не ражда** нищо полезно освен **тръни и репей**, които са плодовете на греха. Тя получава всичко, което ѝ е необходимо, но никога не ражда полезни растения. Такава земя е напълно безполезна. Тя вече е осъдена. Нейната съдба **е да бъде изгорена**.

6:9 В 9 и 10 ст. има два сериозни признака, които показват, че отстъпниците, описани в предходните стихове, са невярващи. Първият е рязката промяна на местоименията. При описанието на отстъпниците авторът използва местоимението „тези“ и глаголи в 3 л. мн. ч. Сега, когато се обръща към истинските вярващи, той използва местоимението „вас“ и глаголи във 2 л. мн. ч.

Вторият признак е дори по-явен от първия. Говорейки на вярващи, авторът казва: „**Обаче... надяваме се от вас, възлюбени, за нещо по-добро, нещо, което води към спасението.**“^{*} Това, което се подразбира от този текст, е, че нещата, които са описани в пасажа от 4 до 6 ст., **не придружават спасението**.

* Текстът на НПКБДж гласи: “Но относно вас, възлюбени, ние сме убедени за нещо по-добро, да, за неща, които придружават спасението.”

6:10 Две от нещата, които придружават спасението, се изявяват ясно в живота на светиите — **извършеното дело и показаната любов**. Тяхната вяра се изявява в живот на добри дела, като освен това те носят и белега на истинското християнство — **действена любов** към хората от домочадието на вярата. Вярващите не престават да служат на Господния народ заради Него.

6:11 Следващите два стиха изглеждат адресирани към различна група от хора и по-точно към онези вярващи, в които авторът не е сигурен. Това са такива вярващи, които показват склонност да се върнат обратно към юдеизма.

Най-напред авторът им пожелава да имат същото усърдие „за **пълна увереност в надеждата докрай**“, което показват истинските вярващи. Той им желае да продължават упорито да живеят за Христос до пълното осъществяване и на последната надежда на християнина в небето. Такъв един живот е доказателство за истинност.

6:12 Те не трябва да **бъдат лениви**, не трябва да позволяват на краката си да се влечат и на духовете си да се отпускат. Трябва да се борят, като подражават на всички истински вярващи, които **чрез вяра и търпение наследяват обещанията**.

6:13 Заключителният пасаж на 6 гл. е свързан с увещанието в 12 ст., което подтиква светиите да устояват с увереност и търпение. За насърчение на вярващите е даден примерът с **Авраам** и се потвърждава сигурността на надеждата на вярващия.

В известен смисъл вярващият може да изглежда като човек в неизгодно положение. Той може да е дал всичко за Христос и да няма нищо материално, което да покаже в замяна на това. На него всичко все още му предстои. Как тогава би могъл да бъде сигурен, че неговата надежда не е напразна?

Отговорът се намира в Божие **обещание към Авраам**, което съдържа в за-

чатъчен вид всичко, което Той по-късно ще даде в Лицето на Христос. Когато е направил това обещание, **Бог се е закле в Себе Си**, тъй като не е имало **никой по-голям, в когото да се закле**.

6:14 Обещанието може да се прочете в Битие 22:16, 17: „В Себе Си се заклевам, казва Господ, че... ще те благословя премного и ще умножа и преумножа потомството ти...“ Бог се е закле в Себе Си, че ще изпълни това обещание, което означава, че изпълнението му е сигурно.

6:15 Авраам е повярвал в Бога и, **като е устоял с дълготърпение**, е получил обещаното. Всъщност Авраам не е рискувал нищо, когато е повярвал в Бога. Божието слово е най-сигурното нещо във вселената. Изпълнението на всяко Божие обещание е толкова сигурно, колкото като че ли вече е станало.

6:16 В обикновения живот хората се **кълнат в някого**, който е **по-голям** от самите тях. Когато застават пред съда например, те обещаваат, че ще кажат истината и само истината, като най-накрая добавят: „...затова помогни ми, Боже.“ Те се обръщат към Бога, за да потвърди, че това, което ще кажат, ще бъде истина.

Когато хората **се заклеват**, за да потвърдят дадено обещание, това обикновено приключва всички **спорове**. Заклеването означава, че обещанието ще бъде спасено.

6:17 Бог иска Неговият вярващ народ да бъде абсолютно сигурен, че това, което Той е обещал, ще се сбъдне. Всъщност Неговото обещание е достатъчно сигурна гаранция само по себе си, но Той желае **да покаже** това още по-пълно. Затова Той добавя към обещанието и една **клетва**.

„**Наследниците на обещанието**“ са всички онези, които са деца на верния Авраам чрез Вярата. **Обещанието**, за което става въпрос тук, е обещанието за вечно спасение на всички, които вярват в Него. Когато Бог е обещал на Авраам потомство, това обещание е намерило

своето пълно и окончателно изпълнение в Христос и всичките благословения, които произтичат от съединението на вярващите с Христос, се **включват** в това обещание.

6:18 Сега вярващият има **две** „неизменими неща“, на които да се опре — Божието слово и Божията клетва. Не е възможно да си представим нещо по-сигурно и по-надеждно от тези две неизменими неща⁸. Бог обещава да спаси всички, които вярват в Христос, след което потвърждава това обещание с клетва. Изводът е неизбежен: вярващият е осигурен завинаги.

В останалите стихове до края на главата авторът използва четири литературни образа, за да илюстрира по-нагледно сигурността на християнската надежда: (1) образа на един прибежищен град, (2) образа на една котва, (3) образа на предтечата или предвестника и (4) образа на Първосвещеника.

Най-напред истинските вярващи са представени като хора, които бягат от осъдения свят и търсят **прибежище** в небесния град. За да ги насърчи в това бягство, Бог им дава една неувяхваща **надежда**, която се основава на Неговото слово и на Неговата клетва.

6:19 Сред бурите и изпитанията на живота тази **надежда** служи **като котва за душата**. Знанието, че нашето прославяне е толкова сигурно, колкото като че ли вече е станало, ни пази от навлизане сред бурните вълни на съмнението и отчаянието.

Тази **котва** не е хвърлена в плаващите пясъци на този свят, а е забита в небесното светилище. И тъй като тази котва е нашата **надежда**, тя е напълно сигурна заради самото Божие **Присъствие зад завесата**. Колкото е сигурно, че котвата е там, толкова е сигурно, че и ние ще бъдем там.

6:20 Исус е влязъл във вътрешното светилище и като наш **предтеча** или предшественик. Неговото присъствие там гарантира окончателното влизане

на всички, които Му принадлежат. Няма да бъде преувеличено, ако кажем, че и най-простият вярващ на земята може да бъде толкова сигурен, че ще бъде в небето, колкото и светиите, които вече са там.

Д. Андерсън-Бери казва следното:

„Думата, преведена като „предтеча“, не се среща никъде другаде в Новия Завет. Тя изразява една идея, която не е характерна за левитската система, тъй като първосвещеникът е влизал в пресвятото място само като представител. Той е влизал там, където никой не е могъл да го последва. Но нашият Предшественик е сигурен залог, че там, където е Той, ще бъдем и ние. Като Предшественик Той (1) е оповестил нашето бъдещо отиване там; (2) станал е Притежател на небесните слави заради нас и (3) отишъл е, за да може да посрецине Своите хора, когато те дойдат, и за да може да ги представи пред Величието в небесата.“⁹

Четвъртият образ е този на **Първосвещеника**. Нашият Господ е станал **Първосвещеник** **вовек**и според **Мелхиседековия чин**. Неговото вечно свещенство гарантира нашето вечно запазване. Също колкото е сигурно нашето примирение с Бога чрез Неговата смърт, също толкова е сигурно и нашето спасение чрез Неговия живот като наш **Свещеник** от дясната страна на Бога (Римл. 5:10).

Това споменаване на **Исус** като **Първосвещеник** според **Мелхиседековия чин** ни напомня за прекъсването на тази тема в 5:10, където авторът прави отклонение, в което се обръща към своите читатели с едно сериозно предупреждение за опасността от отстъпление. Сега той отново е готов да започне разглеждането на темата за превъзходството на първосвещенството на Христос пред първосвещенството на Аарон. Той много умело се връща към главния поток на аргумента.

7:1 Мелхиседек е един загадъчен образ, който се появява на сцената на човешката история съвсем за кратко (Бит.

14:18—20), след което веднага изчезва. Векове по-късно неговото име се споменава от Давид (Пс. 110:4). По-нататък, след изминаването на още векове, то се появява отново тук, в Посланието към евреите. Едно е ясно: Бог поддържа подробностите от неговия живот така, че той да бъде един превъзходен преобраз на нашия Господ Исус Христос.

Тези първи стихове на 7 гл. съдържат няколко исторически факти за него, които ни напомнят, че в личността си **Мелхиседек** е съчетавал функциите на цар и на свещеник. Той е бил **цар на Салим** (наречен по-късно Ерусалим) и **свещеник на Всевишния Бог**. Бил е политически и духовен водач на своя народ. Това, разбира се, е и Божият идеал — да няма разделение между светско и свещено. Когато царува един грешен човек, разделието между държава и църква е нещо абсолютно необходимо. Съединението между двете ще стане възможно единствено когато Христос дойде, за да царува в правда (Ис. 32:1, 17).

Мелхиседек е срещнал **Авраам**, когато последният се е връщал от победа на бойното поле, и го е **благословил**. Значението на това действие остава скрито за нас до 7 стих. Ако ние имаме само текста на Старозаветното Писание, никога нямаше да можем да разберем дълбокото значение на тези на пръв поглед незначителни подробности.

7:2 Авраам е отделил една десета част от бойните трофеи, за да ги даде на този тайнствен цар свещеник. И отново трябва да чакаме до 4, 6 и 8—10 ст., за да научим какво е истинското значение на Авраамовия десетък.

В Писанието името на човека показва какъв е той. За името на **Мелхиседек** и неговата титла научаваме следното: името означава „цар на правда“, а титлата („салимски цар“) означава „цар на мир“.

Фактът, че тук най-напред се споменава **правдата**, а след това **мирът**, не е

без значение. Не може да има мир, ако първо няма правда.

Това се вижда съвсем ясно в делото на Христос. На кръста „милост и вяност... се срещнаха, правда и мир... се целунаха“ (Пс. 85:10). Тъй като Спасителят е отговорил на всички справедливи изисквания на Бога по отношение на нашите грехове, ние можем да имаме мир с Бога.

7:3 Загадката, свързана с Мелхиседек, се задълбочава, когато видим, че той е бил „без баща, без майка, без родословие“, без начало на дни, или край на живот“. Ако извадим тези твърдения от контекста, ще трябва да заключим, той е бил или посетител от небето, или пришълец от друга планета, или някакво специално Божие творение.

Но ключът към значението на тези думи се крие именно в разглеждането им в контекста. Темата на целия този пасаж е свещенството. В него авторът прави сравнение между Мелхиседековото и Аароновото свещенство. За да има право да бъде свещеник според Ааронвия чин, човек трябва да бъде роден в племето на Леви, в семейството на Аарон. Родословието е решаващ фактор. Освен това неговото право на служение започва с раждането и свършва със смъртта.

Свещенството на Мелхиседек е съвсем различно. Той не наследява свещенството, като се ражда в свещеническо семейство. Бог просто го избира и го определя за свещеник. *По отношение на свещенството на Мелхиседек* няма никакви данни за неговата баща или майка, или родословие. В неговия случай това няма значение. *По отношение на личния му живот* не се споменава нищо за раждане или смърт, което означава, че неговото свещенство все още продължава.

От всичко това не трябва да се прави заключение, че Мелхиседек не е имал никакви родители, че никога не е бил раждан и че никога не е умирал. Това не е така. Идеята тук е, че *що се отнася до*

неговото свещенство, няма никакви данни за тази важна статистика, тъй като неговото служение като свещеник не е било зависимо от нея.

Той не е бил Божият Син, както някои смятат погрешно, но е бил „**оприличен на Божия Син**“ в смисъл, че неговото свещенство е продължило без прекъсване.

Авторът вече е на път да покаже, че Мелхиседековото свещенство е по-висше от Аароновото. Като доказателство той използва три аргумента: аргумента с десетъка и благословенията, аргумента с промяната, настъпила при заместването на Аароновото свещенство, и аргумента с вечността на свещенството на Мелхиседек.

7:4 Пасажът от 4 до 10 ст. съдържа първия аргумент. Той започва с едно необичновено възклицание, в което авторът моли читателите да **помислят** за величието на Мелхиседек. На него **дори и патриархът Авраам е дал десетък от най-добрата плячка**. И тъй като Авраам е бил една от най-ярките звезди на еврейското небе, от това следва, че Мелхиседек е бил звезда от още *по-голяма* величина.

7:5 Що се отнася до левитските свещеници, те са получавали право по **закон** да събират **десетъци** от своите еврейски събратя. И свещениците, и народът са водели произхода си от **Авраам**, бащата на верните.

7:6 Но когато Мелхиседек е **получил десетък от Авраам**, това е било едно необичновено и нетрадиционно действие. Авраам, призван да бъде баща на народа, от който е щял да дойде Месията, е показал почит към един, който не е бил свързан с избрания народ. Свещенството на Мелхиседек е надхвърляло всякакви национални граници.

Друг важен момент е фактът, че Мелхиседек е **благословил** Авраам. Той е казал: „Благословен да бъде Авраам от Всевишния Бог, Създател на небето и на земята“ (Бит. 14:19, 20).

7:7 Когато един човек благославя друг човек, обикновено по-висшият благославя по-нисшия. Това не означава, че вторият е по-нисш в личностно или морално отношение, а просто че е по-нисш по положение.

Когато четем тези аргументи, чието основание се намира в СЗ, добре е да се опитаме да си представим реакцията на еврейските читатели. Те винаги са почитали Авраам като един от техните най-велики национални герои, и то с пълно право. Тук обаче те научават, че Авраам е признал един „нееврейски“ свещеник за по-висш от себе си. Помислете само! Това събитие е стояло записано в тяхната Библия, а те изобщо не са го забелязали!

7:8 В Аароновото свещенство десетниците са били получавани от смъртни хора. Това е налагало и непрекъсната смяна на свещениците — всеки е служел на своето собствено поколение, след което е умирал. Що се отнася до Мелхиседековото свещенство, не се споменава нищо за неговата смърт. Следователно той е представител на едно свещенство, което е уникално по това, че е вечно.

7:9 Може да се каже, че когато е получил десятък от **Авраам**, Мелхиседек все едно го е получила от **Левий**. И тъй като Левий е бил главата на свещеническото племе, това означава, че Аароновото свещенство е **дало десятък** на Мелхиседек, признавайки по този начин неговото превъзходство.

7:10 Защо може да се каже, че Левий е дал десятък на Мелхиседек? Нали именно Авраам е този, който е дал десятъка? Авраам е бил прагядо на Левий. И макар че Левий все още не е бил роден, той е бил **в чреслата** на Авраам, тоест бил е предопределен да се роди от патриарха. Когато е дал десятъка на Мелхиседек, Авраам възвъщност е действал като представител на всички свои потомци. По този начин както Левий, така и свещенството, което е произлязло от него, са

втори по чин след Мелхиседек и неговото свещенство.

7:11 В пасажа от 11 до 20 ст. намираме втория аргумент, който показва, че Мелхиседековото свещенство е по-висше от Аароновото. Според този аргумент в свещенството е настъпила промяна. Свещенството на Христос е заместило свещенството на Левий. Това нямаше да бъде необходимо, ако второто беше постигнало целта си напълно и окончателно.

Ясно е, че съвършенството не е било постижимо **чрез левитското свещенство**. Чрез него греховете никога не са могли да бъдат отмахнати и поклонниците никога не са получавали успокоение на съвестта. Свещенството, организирано по закона на Мойсей, не е било окончателно.

То е заместено от друг вид свещенство — това на съвършения Свещеник, което **не е според Аароновия чин**, а според **Мелхиседековия чин**.

7:12 Фактът, че **свещенството е променено**, налага извода, че цялостната законова структура, на която то е било основано, също е променена. Това е едно изключително важно съобщение! Подобно на биеца камбана то извещява излизането на стария ред и приветства влизането на новия. Ние вече не сме под закон.

7:13 Това, че има промяна в закона, става явно от факта, че Господ Исус **принадлежи на едно племе**, което според левитския закон не е имало право да изпълнява свещенически функции.

7:14 **Нашият Господ** произлиза от **Юдовото племе**. Мойсеевият закон никога не е давал право на хора от това племе да стават свещеници. Но Исус е Свещеник. Как е станало възможно това? Това е станало възможно благодарение на промяната на закона.

7:15 Авторът има още доказателства за това, че в закона е настъпила **грасична промяна**. **По подобие на Мелхиседек** се е издигнал **друг свещеник**, чието

право на служение е много по-различно от това на Аароновите синове.

7:16 Левитските свещеници са получавали право да служат като свещеници, ако са отговорили на изискванията на закона по отношение на техния произход. Те е трябвало да бъдат родени в Левиевото племе и в Аароновото семейство.

Но кое е онова, което дава право на Господ Исус да бъде Свещеник като Мелхиседек по силата на един **вечен живот**? Това не е Неговото родословие, а Неговата лична, вътрешна власт. Фактът, че Той живее завинаги.

7:17 Потвърждение на това право са и думите на Давид в Псалм 110:4, които сочат към свещенството на Месията: „**Ти си свещеник до века според чина Мелхиседек**.“ Тук ударението пада върху израза „**до века**“. Неговото свещенство никога няма да престане, защото Неговият живот няма да има край.

7:18 Законът, който постановява Аароновото свещенство, е унищожен поради своята слабост и безполезност. Той е отменен от пришествието на Христос.

В какъв точно смисъл законът е бил слаб и безполезен? Нали е бил даден от Самия Бог? Може ли Бог да даде нещо, което е слабо и безполезно? Отговорът е, че в Божиите намерения този закон никога не е бил окончателният закон на свещенството. Той е бил само един подготвителен закон, действал само до идването на **съвършеното** Божие свещенство. Бил е само един непълен и временен образ на нещо, което е съвършено и вечно.

7:19 Законът е бил слаб и безполезен в смисъл, че „**не е усъвършенствал нищо**“. Хората никога не са можели да влязат в Божието присъствие в Пресвятото място. Това наложено разстояние между Бога и човека е напомняло непрекъснато, че въпросът с греха не е бил решен веднъж завинаги.

Сега обаче е въведена **една по-добра надежда**, чрез която ние се приближава-

ме при Бога. По-добрата надежда е Самият Господ Исус. Онези, за които Той е единствената надежда, имат съвършен достъп **при Бога** по всяко време.

7:20 Освен това има промяна не само в реда и в закона на свещенството, но — както ще видим сега — и в начина на въвеждане в служение. Центърът на разсъжденията тук е използването на Божието **заклеване** във връзка със свещенството на Христос. Заклеването тук означава въвеждането на нещо, което е неизменяемо и вечно. Рейнзбъри казва следното: „Няма по-голямо нещо от заклеването на Всемогъщия Бог, което да гарантира така пълно ефикасността и вечността на свещенството на нашия благословен Господ Исус.“¹⁰

7:21 Аароновите свещеници са встъпвали в служение **без заклеване**. Това означава, че тяхното свещенство е било замислено като временно, а не като постоянно.

Но когато Бог е определил Христос като свещеник, Той се е обърнал към Него **със заклеване**. Словесния израз на това заклеване намираме в Псалм 110:4: „**Господ се закле (и не ще се разкае), като каза: Ти си свещеник до века според чина Мелхиседек**.“ Хендерсън казва така:

„*Успоредно с назначението на Христос Бог поставя вечните истини на Неговия престол и неизменните атрибути на Неговата природа. Ако те могат да се променят, то и новото свещенство може да се промени. В противен случай то е неизменяемо.*“¹¹

7:22 От това следва, че **Исус е поръчител на по-добър завет**. Аароновото свещенство е част от Стария Завет. Свещенството на Христос е свързано с **Новия Завет**. Заветът и свещенството вървят ръка за ръка — те или стоят, или падат заедно.

Новият завет е един договор без условия, по благодат, който Бог ще направи с Израилевия и Юдовия дом, когато Господ Исус установи царството Си на зе-

мята (Ер. 31:33, 34). Вярващите днес се наслаждават на някои от благословенията на Новия Завет, но неговото цялостно изпълнение няма да дойде, преди Израел да бъде възстановен и освободен в национален мащаб.

7:23 Сега идваме до третия и последен аргумент в подкрепа на превъзходството на Мелхиседековото свещенство.

Свещениците на Израел са били много на брой. Казва се, че в историята на този народ е имало осемдесет и четири **първосвещеници** и, разбира се, много повече нисши свещеници. **Смъртта** на изпълняващите тези длъжности е налагала непрекъсната смяна на свещенослужителите. Служението е страдало от тези неизбежни промени.

7:24 В случая със свещенството на Христос такива промени не се налагат, тъй като Той живее **вечно**. Неговото **свещенство** никога не преминава върху друго и неговата действеност никога не отслабва. То е неизменяемо и непреходно.

7:25 И понеже **живее вечно**, Христос също така **може съвършено да спасява онези, които идват при Бога** чрез Него. Като цяло изследователите смятат, че тези думи се отнасят до делото на Христос за спасяването на грешниците от наказанието на греха, но всъщност тук авторът говори за делото на Христос за спасяването на светиите от властта на греха. Ударението пада не толкова върху Неговата дейност като Спасител, колкото като Първосвещеник. Не съществува никаква опасност за зазубване на някои от вярващите. Тяжната вечна сигурност е гарантирана от Неговото непрекъснато **ходатайство за тях**. Христос също така **може да ги спасява вечно**, защото Неговото настоящо служение от гясната страна на Бога никога не може да бъде прекъснато от смърт.

7:26 Свещенството на Христос е по-висше от това на Аарон и поради Неговото лично превъзходство. Христос е

свят в стоемето Си пред Бога и е **невинен** в отношенията Си с човеците. Той е **непорочен** в личния Си характер; **отделен е от грешниците** в Своя живот отгясно на Бога; и е **възвисен по-горе от небесата** в настоящото Си и вечното Си величие. На нас **ни трябва** точно такъв Първосвещеник.

7:27 За разлика от Левитските свещеници нашият Първосвещеник **няма нужда** да принася жертви **всеки ден**, тъй като **Той е направил това веднъж завинаги**. Той **няма нужда** да принася жертви за **Своите Собствени грехове**, тъй като е **абсолютно безгрешен**. И третият удивителен факт, по който Той се различава от предишните свещеници, е, че **Той е принесъл Себе Си** за греховете на хората. Свещеникът е дал Самия Себе Си като жертва. Благодатта на Исус — колко прекрасна и несравнима е тя!

7:28 **Законът** поставя за **първосвещеници** несвършени човеци — **слаби** и пълни с недостатъци. Те са само ритуално свети.

Божията **клетва**, дадена след закона, **поставя** като Първосвещеник **Сина**, **който е усъвършенстван завинаги**. Тази клетва е спомената във 21 ст. на тази глава и е цитирана като част от Псалм 110:4.

Текстът, който току-що обсъдихме, съдържа изключително важни моменти. Той ни казва, че човешкото свещенство е заместено от едно божествено и вечно свещенство. Колко глупаво от страна на хората да си изграждат свещенически системи по модела на СЗ и да си присвояват функциите на нашия велик Първосвещеник!

Б. Превъзходството на служението на Христос пред служението на Аарон (8 гл.)

8:1 Следващите стихове ни показват, че служението на Христос е по-висше от служението на Аарон, тъй като Той е служител в едно по-добро светилище

(1—5 ст.) и на един по-добър завет (7—13 ст.).

На това място авторът стига до **главното** в своя аргумент: Той не прави обобщение на това, което е казал, а заявява главната теза, която е и целта на това Послание.

„Ние имаме такъв Първосвещеник...“ Забележете победоносния тон, с който са изречени тези думи — **„Ние имаме...“** Това е и отговорът на предизвикателството на онези юдеи, които са се обръщали към ранните християни с думите: „Ние имаме скинията, имаме свещенството, имаме приносите, имаме ритуалите, имаме храма, имаме красивите свещенически облекла...“ На тях вярващите могат вече уверено да отговорят: „Да, вие имате сенките, но ние имаме самото изпълнение. Вие имате ритуалите, но ние имаме Христос. Вие имате образите, но ние имаме Личността. И освен всичко това нашият Първосвещеник е **седял отгясно на престола на Величието в небесата**. Нито един друг първосвещеник не е седял на това място като признание за свършена работа и нито един друг първосвещеник не е имал такова положение на почит и власт.“

8:2 Нашият Първосвещеник служи на човеците в **светилището** на небето. То е **истинската** скиния, на която земната скиния е само едно копие или образ. **Истинската скиния е поставена от Господа, а не от човек**, както земната скиния.

8:3 И тъй като една от основните функции на **първосвещеника** е да **принася и дарове, и жертви**, очевидно нашият Първосвещеник трябва също да прави това.

Даровете са събирателен термин, който включва всички видове приноси, давани пред Бога. **Жертвите** са дарове, които включват убиването на животно. Какво принася Христос? За отговора на този въпрос трябва да чакаме до 9 глава.

8:4 Този стих прескача въпроса за това, което Христос принася, и просто

ни напомня, че на земята **Той дори не е имал** право да бъде свещеник, който принася дарове в скинията или храма. Нашият Господ е бил роден в Юдовото племе, а не в Левиевото племе и в Аароновото семейство. Поради тази причина Той не е имал право да служи в земното светилище. Когато в Евангелията четем, че Исус е влязъл в храма (Лука 19:45), ние разбираме, че Той е бил само в двора около него, а не в Свящото или в Пресвящото място.

Това, разбира се, поставя въпроса дали, когато е бил на земята, Христос е изпълнявал някакви първосвещенически функции, или е започнал Своята свещеническа работа едва след като се е възнесъл? Смисълът на 4 ст. е, че на *земята Той не е имал право да бъде Левитски свещеник и не е могъл да служи в храма в Ерусалим*. Това обаче не означава, че Той не е могъл да изпълнява функциите на *Мелхисекеки свещеник*. В края на краищата Неговата молитва в Йоан 17 е първосвещеническа молитва и принасянето Му на Самия Себе Си като единствена свършена жертва на Голгота е определено свещенически акт (вж. 2:17).

8:5 Земната скиния е била само едно точно копие на **небесното** светилище. Нейното устройство е представляло начина, по който Божият заветен народ е можел да се приближи при Бога в поклонение. Най-напред е била вратата на външния двор, след нея — олтара за всеизгарянията, и най-накрая — умивалникът. След това свещениците са влизали в Свящото място, а първосвещеникът — в Пресвящото място, където Бог е изявявал Себе Си.

В Божиите намерения **скинията** никога не била окончателното светилище. Тя е била само един **„образ и сянка“** на небесното светилище. Когато Бог е призвал **Мойсей** да отиде на Синайската планина и му е казал да построи скинията, Той му е дал един определен образец, който Мойсей е трябвало да следва. Този об-

разец е бил образ на една по-висша, небесна духовна реалност.

Защо авторът поставя такова голямо ударение върху този факт? Защото той иска да внуши на онези свои читатели, които биха били изкушени да се върнат назад към Юдеизма, че те биха оставили същността заради сянката, когато би трябвало да направят точно обратното — да вървят от сянката към същността.

5 ст. ни казва съвсем ясно, че старозаветните институции са били само образи на небесните реалности. Ето защо той служи като основание на учението за типологията, когато то се извършва в съгласие с Писанието и без излишно фантазиране.

8:6 Този стих образува един преход между темата за по-висшето светилище и обсъждането на **по-добрия завет**.

Най-напред авторът ни предлага едно сравнение. Служението на Христос е по-превъзходно от служението на Аароновите свещеници, така както **заветът**, на който Той е Посредник, е по-превъзходен от стария завет.

След това той ни дава и една причина: **заветът е по-добър**, защото е влязъл в сила въз основа на **по-добри обещания**.

Служението на Христос е безкрайно по-добро. Той е принесъл Самия Себе Си, а не животни. Пролял е Своята Собствена кръв, а не кръвта на овни и на козли. Отмахнал е напълно греховете, а не ги е само покрил. Дал е на вярващите съвършено чиста съвест, а не само ежегодно напомняне за греховете. Открил е пътя, по който можем да влезем в самото Божие присъствие, а не само място, където можем да стоим на разстояние от него.

Христос е също така **Посредник на един по-добър завет**. Като **Посредник** той застава между Бога и човека, за да прехвърли пропастта на отчуждението. Грифит Томас ни предлага следното сравнение:

„Този завет е по-добър, защото е абсолютен, а не условен, духовен, а не плътски, вечен, а не временен, всеобщи, а не национален, вътрешен, а не външен.“¹²

Този завет е **по-превъзходен**, защото е основан на **по-превъзходни обещания**. Заветът на закона обещава благословение за послушание и заплашва със смърт при непослушание. Той изисква правда, без да дава сила за живот на правда.

Новият завет е безусловен договор по благодат. Той вмениява правда там, където изобщо няма такава. Учи хората да живеят праведно, като им дава сила да правят това, и ги възнаграждава, когато го правят.

8:7 **Онзи първи завет** не е бил съвършен, тоест той не е успял да постигне идеалното взаимоотношение между човека и Бога. Той никога не е бил и замислен като окончателен завет, а само е подготвял идването на Христос. Фактът, че по-късно се говори за **втори завет**, показва, че **първият** не е бил съвършен.

8:8 Въщност проблемът не е в самия първи завет: „...законът е свят и заповедта свята, праведна и добра“ (Римл. 7:12). Проблемът е в хората, на които той е бил даден: лошата суровина, с която законът е трябвало да работи. Точно това се казва и тук: „**А напротив, когато порицава израелтяните, казва...**“ Той порицава не завета, а Своя забетен народ. Първият завет се е основавал на обещанието на човека да се подчинява на Бога (Изд. 19:8; 24:7), поради което не му е било съдено да издържи много дълго. Новият Завет представлява отначало докрай изреждане на това, което Бог се застъпва да направи, в което и се състои неговата сила.

Сега авторът цитира Еремия 31:31 — 34, за да покаже, че още в еврейските Писания Бог е обещал един нов завет. В центъра на целия аргумент стои думата „нов“. Ако старият завет е бил достатъчен и задоволителен, защо е било необходимо да се въвежда нов?

И все пак Бог изрично е обещал да **направи нов завет с Израилевия дом и с Юдовия дом**. Както беше споменато по-рано, **новият завет** е свързан главно с народа на **Израел**, а не с църквата. Той ще достигне пълното си осъществяване, когато Христос се върне отново, за да управлява над покаялия се и изкупен народ. Междувременно на някои от благословенията на завета се наслаждават всички вярващи. Така например, когато подава чашата с вино на Своите ученици, Спасителят казва: „Тая чаша е новият завет в Моята кръв; това правете за Мое възпоменание“ (1 Кор. 11:25).

Хендерсън ни предлага следния коментар:

„...ние правим разлика между първичното тълкуване за Израел и вторичното, духовно приложение за Църквата днес. Сега ние се наслаждаваме в силата на Светия Дух на благословенията на новия завет, но знаем, че първа ще има по-нататъшни и бъдещи изяви за Израел според Божието обещание.“¹³

8:9 Бог изрично е обещал, че Новият Завет няма да бъде като завета, който Той е направил с тях, когато ги е хванал за ръка и ги е извел от Египет. Каква ще бъде разликата? Той не казва точно каква, но може би отговорът се погръбчва от останалата част на стиха: „...защото те не устояха в завета Ми и аз ги оставих, казва Господ.“ Заветът на закон се е провалил, защото се е основавал на условия. Той е изисквал подчинение от един народ, който не е отговорил с такова. Правейки Новия Завет един *безусловен* завет по благодат, Бог избягва каквато и да било възможност за провал, тъй като изпълнението зависи само от Него, а Той не може да се провали.

Цитатът от Еремия говори за настъпването на радикална промяна. Думите в староеврейския текст на Еремия 31:32 са: „...въпреки че им бях съпруг...“ Някои ранни преводи на книгата на пророк Еремия гласят следното: „...така че аз ги оставих (или се отвърнах от

тях)...“ Светият Дух, който е възхновил думите на Еремия и се е грижел за запазването на Библията, е насочил автора да избере този алтернативен прочит.

8:10 Забележете повторението на думите: „**Аз ще...**“ Старият Завет казва какво човекът трябва да прави, а Новият му казва какво Бог ще направи. След като **дните** на неподчинението на Израел отминат, **Бог ще положи Своите закони в ума им**, така че да ги знаят, и **в сърцата им**, така че да ги обичат. Те ще искат да Му се подчиняват, но не поради страх от наказание, а от любов към Него. Законите вече няма да бъдат написани на камък, а на плътските плочи на сърцето.

„**Аз ще бъда техен Бог, и те ще бъдате Мои люде.**“ Тези думи говорят за близост. СЗ казва на човека да стои на разстояние от Бога, докато благодатта му казва да се приближи при Него. Тя също така говори за една непрекъсната връзка и безусловна сигурност. Нищо никога няма да прекъсне тази изкупена чрез кръвта връзка.

8:11 Новият Завет също така включва всеобщо знание за Господа. По време на славното царуване на Христос няма да бъде нужно всеки човек да учи своя **съгражданин или брат да познае Господа**. Всеки ще има вътрешно съзнание за Него — **от най-малкия до най-големия**: „Защото земята ще се изпълни със знание за Господа както водите покриват морето“ (Ис. 11:9).

8:12 И най-добротото от всичко е, че Новият Завет обещава милост за един неправеден народ и вечно забравяне на **неговите грехове**. Законът е бил непреклонен и безкомпромисен: „...всяко престъпление и непокорство получи справедлива отплата“ (Евр. 2:2).

Освен това законът не е могъл да реши напълно въпроса с греховете. Той е подсигурил умилостивението на греховете, но не и тяхното отстраняване. (Староеврейската дума за „умилостивение“ произлиза от глагол, който има зна-

чението на „покривам.“) Жертвите, принасяни според закона, са очиствали човека само ритуално, правейки го способен да участва в религиозния живот на нацията. Но това ритуално очистване е било само външно. То не е засягало вътрешния живот на човека: то нито го е умивало морално, нито му е давало чиста съвест.

8:13 Фактът, че Бог въвежда **Нов Завет**, означава, че **първият е остарял**. И тъй като това е така, човек не би трябвало дори да си помисли за връщане обратно към закона. И все пак точно това са се изкушили да направят някои хора, които наричат себе си вярващи. Авторът ги предупреждава, че заветът на закона е остарял и че вече е въведен един по-добър завет. Те трябва да съгласуват своя вървеж с Божия вървеж.

В. Превъзходството на жертвата на Христос пред жертвите на стария завет (9:1—10:18)

9:1 В 8:3 авторът мимоходом споменава факта, че всеки първосвещеник трябва да има нещо да принася. Сега той вече е готов да обсъди жертвата на нашия велик Първосвещеник и да я сравни с жертвите на стария завет. Преди да започне самото обсъждане обаче, той прави кратък преглед на устройството на скинията и наредбите за поклонение.

9:2 Скинията е представлявала едно съоръжение, подобно на палатка, в което Бог е обитавал сред израелтяните в периода от лагеруването им на Синайската планина до построяването на храма. Пространството около скинията се е наричало външният двор. Той е бил забобиколен от ограда, състояща се от бронзови стълбове, между които са били опънати завеси. Влизайки в двора на скинията през източната врата, израелтянинът е идвал при олтара за всеизгарянето, където са били заколвани и изгаряни жертвените животни. След това е отивал при умивалника, изработен от бронз,

в който е имало вода и в който свещениците са измивали ръцете и краката си.

Дължината на самата скиния е била около 15 m, широчината — 5 m, и височината — 5 m. Била е разделена на две отделения. Първото отделение — Свящото място — е било дълго 10 m, а второто — Пресвящото място — 5 m.

Скинията се е състояла от гървена конструкция, покрита със завеси от козина и непромокаема покривала от животински кожи. Тези покривала са образували покрива, задната страна и страничните стени на скинията. Предната част на скинията е била покрита от избродирана завеса. В Свящото място е имало три неща:

1. **Трапезата с присъствениите хлябове**, върху която са били слагани дванадесет хляба, представляващи дванадесетте израелски племена. Тези хлябове са били наричани „присъствени хлябове“, защото са били поставяни пред лицето или присъствието на Бога.
2. **Златният светилник** със седемте извити нагоре клона, които са завършвали с чаши, пълни с горящо миро.
3. **Златният кадилен олтар**, върху който от сутрин до вечер е горял свят тамян.

9:3 **Заг втората завеса** се е намирало **Пресвящото място** или Светая Светих. Тук Бог е изявявал Себе Си като ярко светец облак. Това е било единственото място на земята, където хората са могли да се приближават до Него чрез кръвта на умилостивението.

9:4 Във второто отделение на оригиналната скиния се е намирал **ковчезът на завета** — голям гървен сандък, **обкован от всички страни със злато**. В него се е намирала **златната стомна**, съдържаща **манната**, **Аароновият жезъл**, **който е разцъфтял**, и **двете плочи на завета**. (По-късно, при построяването на храма в ковчега не е имало нищо друго освен плочите на завета — вж. 3 Царе 8:9).

В 4 ст. се казва, че в Пресвящото място се е намирала и **златната кадилница**.

Гръцката дума, преведена като „кадилница“¹⁴ може да означава както кадилен олтар (за който в Изх. 30:6 се казва, че се е намирал в Святото място), така и кадилницата, в която първосвещеникът е носел тамяна. Второто обяснение е по-приемливо. Авторът гледа на кадилницата като на нещо, което е било част от Пресвятото място, тъй като първосвещеникът я е вземал от кадилния олтар и я е внасял в Най-святото място в деня на умилостивението.

9:5 Златният капак на ковчеза на завета е бил известен като **умилостивилецето**. Над него е имало две златни фигури, известни като **херувимите**. Те са били обърнати една към друга, имали са разперени крила и главите им са били наведени към капака на ковчеза.

На това място авторът прекъсва краткото си описание. Той няма за цел да навлиза в големи **подробности**, а само да очертае събъжжанието на скинията и пътя на приближаване до Бога, който тя е символизирала.

9:6 За да направи сравнение между жертвата на Христос и жертвите на юдеизма, авторът най-напред трябва да опише онези, които са били изисквани от закона. Неговите възможности за избор са големи, но той показва предпочитание към онази, която е била най-важна в цялата система на закона — жертвата, принасяна в деня на умилостивението (Лев. 16). Ако авторът успее да докаже, че делото на Христос е по-превъзходно от делото на първосвещеника в този забележителен ден от израелския религиозен календар, тогава неговата теза е правилна.

Свещениците са имали достъп само до външното отделение на скинията, т. е. до Святото място. Те са влизали там постоянно, за да изпълняват ритуалните си задължения. Обикновените хора не са имали право да влизат там, а са стояли отвън.

9:7 Само един човек в целия свят е можел да влиза в Пресвятото място —

първосвещеникът на Израел. И този един човек, от една-единствена нация, от едно-единствено семейство, е можел да влиза там само един-единствен ден в годината — деня на умилостивението. В този ден той е трябвало да носи със себе си леген с **кръв**, която е **принасял за себе си и за греховете на хората, извършени в незнание**.

9:8 Всичко това е било свързано с дълбоки духовни истини. По този начин Светият Дух е учел хората, че грехът е станал причина за появяването на разстояние между човека и Бога, че човекът е трябвало да се приближава при Бога чрез посредник и че посредникът е можел да се приближава при Бога само чрез проливването на жертвена кръв. Този урок е трябвало да покаже на хората, че **пътят за Божието присъствие все още не е бил открит за Неговите поклонници**.

Достъпът до Бога е оставал закрит, **докато все още е стояла първата част на скинията**. Може би тук преводът на Дарби е за предпочитане: „...докато все още първата скиния е заемала [своето] положение.“ Скинията е била заменена от храма по време на царуването на Соломон, но тя все още „е заемала своето положение“ до смъртта, погребението и възкресението на Христос. Принципиите, които тя оповестява във връзка с приближаването до Бога, са оставали в сила до раздирането на храмовата завеса на две от горе до долу.

9:9 Скинията е изпълнявала ролята на **образ на сегашното време**. Като образ на нещо по-добро, което трябва да дойде, тя е представлявала по един нествършен начин съвършеното дело на Христос.

Даровете и жертвите никога не могат да направят Божиите поклонници **съвършени по отношение на тяхната съвест**. Ако те можеха да доведат до пълно опрощение на греховете, тогава **съвестта** на приносителя щеше да бъде чиста от виновност за грях. Но това никога не е ставало.

9:10 Всъщност левитските приноси са разрешавали **само** проблема с ритуалните осквернения. Те са се занимавали с такива външни неща като чисти и нечисти **ястия и питиета**, и церемониални **умивания**, които са отмахвали от хората ритуалната нечистота, но не са могли да ги изчистят от морално омърсяване.

Жертвите са били принасяни от един народ, който е бил в заветни отношения с Бога. Тяхната цел е била да поддържат хората в положение на ритуална чистота, за да могат да Му се покланят. Те не са имали нищо общо със спасението или с очистването от грех. Хората са били спасявани чрез вяра в Господа, на основание на делото на Христос, което все още е предстояло.

И последно, жертвите са били само временни. Те са били наложени **до времето на преобразуването** и са сочели към идването на Христос и към Неговия съвършен принос. **Времето на преобразуването**, за което се говори тук, е времето на християнството.

9:11 Христос се е явил **като Първосвещеник на бъдещите добрини**,¹⁵ тоест на огромните благословения, които Той излива върху онези, които Го приемат.

Неговото светилище е една **по-голяма и по-съвършена** скиния. То не е направено с **ръка** в смисъл, че не е изградено от строителните материали на този свят. То е небесно светилище, Божие обиталище.

*Не във храм, направен със ръка,
Божият Христос ни служи нам сега,
а в небесен храм, на Бог*

от дясната страна,

Той седи Първосвещеник до века.

*В него сенките на минали неща
се стопиха и изчезнаха като мъгла.*

Томас Кели

9:12 Нашият Господ е **влязъл в Пресвятото място веднъж завинаги**. По времето на Своето възнесение Той е влязъл в Божието присъствие, след като е завършил делото на **изкуплението** на Голгота. „**Веднъж завинаги**“ — ние никога

не трябва да преставаме да се радваме на тези думи! Делото е завършено. Хвала на Господа!

Нашият Господ не е принесъл в жертва кръв на козли и на телета, а **Своята Собствена кръв**. Кръвта на животните никога не е имала сила да отмахва грехове. Тя е имала очистителна сила само в случаите на престъпване на религиозния ритуал. Но кръвта на Христос е с безкрайна стойност. Нейната очистителна сила е достатъчна, за да отмахне всичките грехове на всичките хора, които някога са живели, на всичките хора, които сега живеят, и на всичките хора, които някога ще живеят. Тя е валидна само за онези, които идват при Него с вяра. Но нейният очистителен потенциал е неограничен.

Чрез Своята жертва Христос е **придобил вечно изкупление**. Предишните свещеници са придобивали само ежегодно изкупление. Между двете има огромна разлика.

9:13 За да покаже по-добре разликата между жертвата на Христос и церемониите на закона, авторът ни дава за пример ритуала с червената **юница**. Според закона, ако един израелтянин докоснел мъртво тяло, той бил считан за церемониално осквернен в продължение на седем дни. За да бъде очистен, оскверненият трябвало да бъде напръскан със смес от **пепелта на юница** и чиста изворна вода на третия и на седмия ден. Така той ставал чист.

Ето какво казва Менгъл във връзка с този ритуал:

„Пепелта е била считана за нещо, което показва основните характеристики на приноса за грех и което е можело да се намери сравнително лесно и без загуба на време. Една червена юница е стигала за извършването на този ритуал в продължение на векове. Казва се, че в цялата еврейска история са били необходими само шест юници, защото и най-малкото количество пепел е било достатъчно да

*придаде очистващо свойство на чистата изворна вода (Числа 19:17).*¹⁶

9:14 Ако пепелта на юница е имала такава сила да очиства от една от най-сериозните форми на външно осквернение, колко по-голяма сила има **кръвта на Христос** да **очисти** човека вътрешно и от най-черните му грехове!

Жертвата на Христос е била принесена **чрез вечния Дух**. Мненията за значението на този израз се различават. Според някои той означава „чрез вечен дух“, поест чрез доброволния дух, в който Той е принесъл Своята жертва, за разлика от принудителния характер на животинските приноси. Според други той означава „чрез Неговия вечен дух“. Ние смятаме, че тук се има предвид *Светият Дух*: Христос е принесъл Своята жертва в силата на Светия Дух.

Тази жертва е била принесена **на Бога**. Христос е безгрешният и безупречен Божий Агнец, чието морално съвършенство Го е направило достоен Носител на нашите грехове. Според Божиите изисквания животинските жертви е трябвало да бъдат без никакъв физически недостатък. Христос е бил без никакъв морален недостатък.

Неговата **кръв** **очиства съвестта от мъртви дела, за да служим на живия Бог**. Това не е просто едно физическо очистване или церемониално умиване, а морално обновление, което очиства съвестта. То я очиства от мъртвите дела, които невярващите правят в усилията си да постигнат своето собствено очистване. То освобождава хората от безжизнените дела, **за да служат на живия Бог**.

9:15 Предшните стихове подчертават превъзходството на кръвта на Новия Завет в сравнение с кръвта на Стария Завет. Всичко това води до заключението в 15 ст., а именно — че Христос е **Посредникът на новия завет**. Уест обяснява това така:

„Посредник“ е превод на думата „mediator“, която означава някой, който се на-

*месва в отношенията между две лица, за да поправи или възстанови мира и приятелството между тях, за да подготви договор или за да подкрепи съглашение. Тук Месията действа като ходатай или посредник между един свят Бог и грешния човек. Чрез Своята смърт на кръста Той премахва пречката (греха), която причинява отчуждението между човека и Бога. Когато грешникът приеме заслугите на жертвата на Месията, вината и наказанието за неговия грях престават да бъдат вече неговия, властта на греха в неговия живот се премахва, той получава божествено естество и отчуждението между него и Бога — както по закон, така и лично — изчезва.*¹⁷

Така онези, които са призвани, могат да получат обещаното **вечно наследство**. Благодарение на делото на Христос както светшите от СЗ, така и светшите от НЗ се наслаждават на **вечно спасение и вечно изкупление**.

Онова, което дава на вярващите от предхристиянската ера право на наследство, е фактът, че е настъпила **смърт**, и по-точно смъртта на Христос. Неговата смърт ги освобождава от **престъпленията, извършени** според закона.

В известен смисъл може да се каже, че Бог е спасявал хората от Старозаветното време „на кредит“. И те, като нас, са били оправдани чрез вяра. Но Христос все още не е бил умрял. Тогава как Бог е могъл да ги спасява? Отговорът на този въпрос е, че Той ги е спасявал на основание на делото, което е знаел, че Христос ще извърши. Те не са знаели нищо или са знаели много малко за това, което Христос е щял да извърши на Голгота. Но Бог е знаел и Той е приписвал стойността на това дело на тяхна сметка винаги когато те са повярвали в откровението, което Той им е давал за Себе Си.

В известен смисъл може дори да се каже, че във времето на Стария Завет е бил натрупан един огромен дълг от престъпления. Чрез Своята смърт Христос

е освободил вярващите от миналите диспенсаии от тези **престъпления**.

Начинът, по който Бог е спасявал хората чрез предстоящото все още дело на Христос, е известен като *pretermission* (предварително опрощение) на греховете. Той е описан в Римляни 3:25, 26.

9:16 Споменаването на наследството в 15 ст. напомня на автора всеизвестния факт, че преди едно последно желание или **завещание** да влезе в сила, трябва да се представят доказателства за смъртта на **завещателя**. Обикновено за тази цел е достатъчен само един смъртен акт.

9:17 Завещателят може да напише завещание и да го пази в сейф дълги години преди да умре, но то няма да влезе в сила преди неговата смърт. Докато завещателят е жив, собствеността му не може да бъде прехвърлена върху лицата, споменати в завещанието.

9:18 Сега авторът преминава от темата за последната воля на един човек към темата за Стария Завет, даген от Бога чрез Мойсей. (Гръцката дума „*diatheke*“ се превежда както като „завет“, така и като „завещание“.) Тук също е трябвало да настъпи смърт. Старият Завет също е бил утвърден чрез проливането на **кръв**.

В древните времена всеки договор е бил узаконяван чрез жертвената смърт на животно. Кръвта е била залог, че условията на договора ще бъдат изпълнени.

9:19 След като е провъзгласил на Израел всяка заповед от закона, **Мойсей** е взел **кръвта на телета** и на **козла**, с **вода** и **червена вълна**, и **исоп** и е поръсил **както книгата на самия закон, така и целия народ**.

В Изход 24:1—11 четем, че Мойсей е поръсил само олтара и **народа**. Не се споменава нищо за поръсване на книгата на закона, нито за **водата**, **червената вълна** и **исопа**. Проблемът се разрешава, ко-

гато гледаме на двата текста като на разкази, които взаимно се допълват.

Бог (представяван от олтара) и **народът** са били две противоположаващи се страни. **Книгата** е била заветът. Поръсената **кръв** е задължавала двете страни да спазват условията на договора. Хората са обещали да се подчиняват, а Господ е обещал да ги благослови, ако те направят това.

Поръсвайки с кръвта, Мойсей е казал: „**Това е кръвта на завета, който Бог ви заповяда.**“* Това действие е изисквало живота на хората, ако те не са успявали да спазват закона.

9:21 По същия начин Мойсей е поръсил с **кръвта скинията** и **всички съдове**, използвани в служението. Този ритуал не е споменат в СЗ. В описанието на освещението на скинията в Изход 40 не се казва нищо за кръв. Символът обаче е ясен. Всяко нещо, което е влязло в контакт с грешния човек, се осквернява и трябва да бъде очистено.

9:22 Почти всичко при **закона** е било **очистявано с кръв**. Имало е и изключения. Така например, когато един човек е трябвало да бъде причислен към децата на Израел при преброяване, той е могъл да донесе половин сребърен сикъл „за умилостивение“, вместо да даде кръвен принос (Изх. 30:11—16). Парите са били знак, който е символизирал умилостивението за човешката душа, за да може този човек да бъде счетен като един от Божия народ. Друго изключение може да се намери в Левит 5:11, където някои форми на ритуална нечистота са могли да бъдат отстранени чрез принасяне на чисто брашно.

Тези изключения засягат въпроса с *умилостивението* или *покриването* на греха, въпреки че като цяло при умилостивението се е изисквал кръвен принос. Що се отнася до **опрощаването** на греха обаче, няма изключение: за него трябва да бъде пролята **кръв**.

* Според НВПБКДж. — Бел. на прев.

9:23 Останалата част от 9 гл. съдържа сравнение и противопоставяне на двата завета.

Най-напред земната скиния е трябва да **бъде очистена** с кръвта на телета и на козли. Както беше посочено, това очистване е било само церемониално. Било е едно символично осветяване на едно символично светилище.

Истинското светилище е **небесното** светилище, на което земната скиния е била само копие. То трябва да бъде очистено с **по-добри жертви от тези**, т. е. с **жертвите на Христос**. Използването на множествено число за описването на единствената жертва на Христос е изразно средство, познато като „множественото число на величието“.

Може да ни изглежда странно, че е било необходимо **очистване** и на небесните места. Текстът в Йов 15:15 би могъл да ни послужи за обяснение: „И небесата не са чисти в очите Му.“ Без съмнение това е така, защото Сатана е извършил първия акт на грях в небето (Ис. 14:12—14) и защото той все още има достъп до Божието присъствие като обвинител на братята (Откр. 12:10).

9:24 Христос не е влязъл в светилище, направено от човек, което е било образ или символ на **истинското** светилище, а е влязъл **в самото небе**. Там Той се е явил **пред Божието лице за нас**.

Трудно е да се разбере защо някои предпочитат да оставят истинското светилище, за да се върнат обратно към неговото копие, да оставят великия Първосвещеник, Който служи в небесното светилище, за да се върнат обратно към свещениците на Израел, които служат в една символна палатка.

9:25 Господ Исус не е принасял жертви неколккратно, **както** е трябвало да прави това Аароновият **първосвещеник**, който е влизал в **Пресвящото място** само един ден в годината — деня на умилостивението — и то не за да принесе своята собствена кръв, а **кръвта** на жертвени животни.

9:26 Ако Христос е принасял Себе Си много пъти, това би означавало, че Той е страдал много пъти, тъй като Неговата жертва е самият Му живот. Абсурдно е Той да е трябвало да понесе мъките на Голгота много пъти **от създаването на света**, а едва ли е и необходимо!

При Новия Завет има:

1. Положителна окончателност — **Той се е явил веднъж** завинаги. Неговото дело няма нужда никога да се повтаря.
2. Благоприятност на времето — Той се е явил „**в края на вековете**“, тоест след като старият завет е показал окончателно провала и безсилието на човека.
3. Завършеност на делото — Той се е явил, за „**да отмахне греха**“. Тук ударението пада върху думата „**отмахне**“. При Неговата жертва не става вече въпрос за ежегодно умилостивение, а за вечно опрощение.
4. Принасяне на лична жертва — Христос е отстранил греха, **както е принесъл Себе Си в жертва**. Той е понесъл в Собственото Си тяло наказанието, което нашите грехове са заслужавали.

*Понасяйки срам и ужасен позор,
вместо мен пострада Той.*

*Така Той стана мой Изкупител —
слава на Бога за тоз Спасител!*

Филип П. Блус

9:27 Като че ли 27 и 28 ст. ни представят една друга разлика между Стария и Новия Завет. Законът е осъждал грешниците **да умрат веднъж, след което** е настъпвал **съдът**. Законът е бил даден на хора, които вече са били грешници и които не са могли да го спазват съвършено. Ето защо той е станал средство за осъждане на всички, които са живеели под него.

9:28 Новият Завет въвежда безкрайната жертва на **Христос**: Той е бил **принесен, за да понесе греховете на мнозина**. Той съдържа благословената надежда за Неговото неизбежно връщане: „...и **ще се**

яви втори път... на ония, които Го очакват.“ Но когато Христос се върне за втори път, Той вече няма да се занимава с въпроса за греха. Той вече е приключил с този въпрос на кръста. Христос ще дойде отново, за да заведе Своите хора на небето. Това ще бъде кулминацията на тяхното спасение: те ще получат своите прославени тела и завинаги ще бъдат извън обсега на греха.

Изразът „ония, които Го очакват“, е описание на всички истински вярващи. Всички Господни хора с нетърпение очакват Христос да се върне, макар и да не са на едно и също мнение по отношение на точната последователност на събитията, свързани с Неговото идване.

Библията никъде не учи, че при Грабването само една определена група от особено духовни християни ще бъде занесена в небето. Тя описва участниците като „мъртвите в Христа“ и „ние, които сме останали живи“ (1 Сол. 4:16, 17). Това означава всички истински вярващи — било то живи, или мъртви. В 1 Коринтяни 15:23 участниците в Грабването са описани като „тия, които са Негови“.

Често е било посочвано, че пасажът от 24 до 28 ст. говори за три явявания на Христос, които могат да се обобщят, както следва:

26 ст.: Той вече се е явил веднъж. Това явяване се отнася до Неговото Първо пришествие, когато Той дойде на земята, за да ни спаси от наказанието на греха. (Това е миналото време на спасението.)

24 ст.: Той се явява сега. Под това явяване трябва да разбираме Неговото настоящо служение в Божието присъствие, за да ни спаси от властта на греха. (Това е сегашното време на спасението.)

28 ст.: Той ще се яви втори път. Това явяване е Неговото предстоящо Пришествие, когато Той ще ни спаси от самото присъствие на греха. (Това е бъдещето време на спасението.)

10:1 Законът е бил само сянка на бъдещите добри неща. Той е сочел към

Личността и делото на Христос, но е бил само един лош заместител на действителността. Да предпочиташ закона пред Христос е като да предпочиташ картина пред човека, който е нарисувал на нея. Това е обидно за Неговото величие!

Слабостта на системата на закона се вижда от факта, че нейните жертви е трябвало непрекъснато да се повтарят. Тази повторимост доказва тяхната пълна негодност да отговорят на изискванията на един свят Бог. Обърнете внимание на изразите, които съдържат идеята за повторимост: „същите жертви“, „непрестанно принасят“, „всяка година“.

Жертвите са били изцяло неспособни да уствършенстват поклонниците, което ще рече, че те никога не са давали на хората съвършена съвест по отношение на греха. Израилтяните никога не са могли да се наслаждават на съвест, освободена завинаги от вината за грях. Те никога не са имали пълен мир на съвестта.

10:2 Ако принасянето на жертви ги беше освободило от греха напълно и окончателно, то тогава те нямаше ли да престанат да извършават този мъчителен и гълъз път до скинията или храма? Повторимостта на жертвите показва, че те не са били ефективни. Едва ли може да се каже за някого, че е оздравял, ако той трябва да взема лекарство всеки час, за да остане жив.

10:3 Вместо да успокои съвестта, левитската система я е гържала будна всяка година. Заг красивия ритуал на деня на умилостивението се е криело ежегодното напомняне, че греховете са били само покривани, а не отстранявани.

10:4 Кръвта на юнци и на козли просто не е имала силата да отмахва грехове. Както беше споменато преди това, тези жертви са разрешавали въпроса с ритуалните грешки. Те са имали известна сила да очистват ритуално, но са били напълно неспособни да осигурят удов-

летворение за покварената природа на човека или за злите му дела.

10:5 За разлика от безсилието на левитските жертви, сега ние имаме сила на превъзходната жертва на Христос. В началото на този пасаж авторът ни дава възможност да чуем монолога на Спасителя във времето на Неговото въплъщение. Цитирайки един текст от Псалм 40, Той ни обръща внимание върху Божието недоволство от жертвите и приносите на Стария Завет. Бог Сам е постановил тези жертви, но въпреки това те никога не са били Неговото окончателно намерение. Те никога не са имали за цел да отстранят греховете, а по-скоро сочат към Божия Агнец, Който ще отнесе греха на света. Нима Бог може да се задоволи с реки от животинска кръв или с купища от животински трупове?

Друга причина за Божието недоволство е, че хората са мислели, че Му уважат, като извършват тези церемонии, докато вътрешният им живот си е оставал грешен и покварен. Много от тях са участвали в тези жертвоприношения без никакво покаяние или съжаление. Те са си мислели, че Бог може да бъде примирен чрез техните животински жертви, докато Той е търсел жертвата на съкрушеното сърце. Те не са разбирали, че Бог не е любител на ритуалите!

Недоволен от предишните жертви, Бог е **приготвил** за Своя Син човешко **тяло**, което е било неделима част от Неговия човешки живот и естество. Под това, естествено, трябва да разбираме необходимото чудо на Въплъщението, когато вечното Слово е станало плът и когато, бидейки Човек, Господ Исус е могъл да умре за нас.

Интересно, че изречението „...но **приготвил си Ми тяло**“, приспособено от Псалм 40:б, може да има и две други значения. В този Псалм се казва така: „...отворил си уши в Мене“, а в бележката под линия е даден вариантът: „...изгълбал си уши за Мен.“ Отвореното ухо,

разбира се, говори за постоянната готовност на Месията да получава Своите наставления от Бога и да им се подчинява незабавно. „Изгълбаното“ ухо може да бъде намек за еврейския роб (Изх. 21:1—6), чието ухо е било промушвано с шило при портата в знак, че той по своя воля е решил да остане завинаги при господаря си. В Своето Въплъщение Спасителят въщност е казал: „Аз обичам Своя Господар... и не желая да бъда освободен.“

10:6 Продължавайки текста на Псалм 40, авторът цитира думите на Месията, в които Той повтаря, че **всеузгарянията и жертвите за грех не са угодни на Бога**. Животните са били неволни жертви, чиято кръв е била безсилна да очисти. Освен това те никога не са представлявали окончателното желание на Бога. Били са само прототипи и сенки, сочещи напред към жертвата на Христос. Не са имали никаква стойност като цел сами по себе си.

10:7 Това, което наистина е било угодно на Бога, е готовността на Месията да изпълни **Божията воля** независимо от цената. Той е доказал Своята готовност да се подчини, като е принесъл Себе Си на жертвения олтар. Произнасяйки тези думи, нашият Господ си спомня, че от началото до края на СЗ за Него се свидетелства, че Той от сърце се наслаждава да извършва **Божията воля**.

10:8 В пасажа от 8 до 10 ст. авторът ни дава духовното значение на този монолог. За него тези думи на Месията са особено показателни, защото показват края на старата жертвена система и началото на единствената съвършена, пълна и окончателна жертва на Исус Христос.

Ето защо той отново повтаря цитата от Псалм 40 в един по-сбит вид, за да подчертае още повече колко голямо е Божието **неудоволствие** от жертвите, **принасяни според закона**.

10:9 Тук авторът вижда особено значение във факта, че веднага след като за-

явява Божието неудоволствие от старите жертви, Месията, така да се каже, излиза напред, за да извърши това, което ще удовлетвори напълно сърцето на Неговия Отец.

Изводът от всичко това е, че „**Той отмахва първото, за да постанови второто**“, тоест Месията отменя старата система на жертвоприношения, изисквани от закона, и въвежда Своята Собствена Велика жертва за грях. Заветът на закона се скрива зад кулисите, докато Новият Завет излиза напред и застава в центъра на сцената.

10:10 Според тази Божия воля, на която Исус изцяло се е подчинил, ние сме осветени чрез принасянето на тялото на Исус Христос веднъж завинаги.

Джордж Ландис предлага следния коментар:

„Това е едно позиционно осветение, за каквото става дума навсякъде в Посланието на евреите, с изключение на 12:14. В него са включени всички вярващи (1 Кор. 6:11), а не само няколко „усъвършенствани християни“. То се извършва по Божията воля и чрез жертвата на Христос. Ние биваме отделени с помощта на Бога, към Бога и за Бога. Това осветение не трябва да се бърка с прогресивната работа на Божия Дух във вярващия чрез Словото (Йоан 17:17—19; 1 Сол. 5:23).“¹⁸

10:11 Сега авторът прави едно сравнение между служението на всеки Ааронов свещеник и служението на Христос. За да изпълнява своите задължения, Аароновият свещеник е трябвало да стои прав всеки ден, тъй като не е имало столове нито в скинията, нито в храма. Той не е имал право на почивка, тъй като неговата работа никога не е свършвала. Той е принасял едни и същи жертви много пъти. Това е била една безкрайна дейност, вследствие на която греховете са оставали недокоснати и съвестта — без възможност да получи спокойствие.

Тези жертви никога не са могли да отмахнат греховете. „Макар и важна личност в левитската система — казва А.

Б. Брус, — Аарон е бил в края на краищата един свещеник черноработник, непрекъснато извършващ едни и същи церемонии, които не са имали никаква истинска стойност.“¹⁹

10:12 Нашият благословен Господ е принесъл една-единствена жертва за греховете, след която никога вече няма да има нужда от друга!

Вече няма кръв и няма нужда от олтар —

на жертвите за грях е сложен край. Не се издига дим, не се принася дар и няма нужда от агнец за принос стар.

Защото по-велика кръв биде пролята и тя освободи човека от вината, премахвайки и най-тъмните петна, веднъж завинаги заплащайки греха.

Хърейшъс Бонар

След като завършва делото на изкуплението, Христос сяда завинаги отгясно на Бога. Според това как са поставени препинателните знаци ударението в този стих може да падне или върху „Той принесе една жертва за грехове завинаги“, или върху „Той завинаги седна“. И двата варианта са верни, но ние сме склонни да смятаме, че вторият вариант е по-правилен. Христос е сложен да седи на това място за постоянно, тъй като огромният проблем на греха е разрешен веднъж завинаги. Той седи „отгясно на Бога“, тъй като това е мястото на почест, сила и близост.

Някой може да повдигне възражението, че Христос не може да седи завинаги, тъй като един ден ще стане, за да съди. Това обаче не е никакво противоречие, защото, що се отнася до принасянето на жертва за грях, Той наистина е седнал завинаги. Що се отнася до съда обаче, Той не е седнал завинаги.

10:13 Той чака, докато враговете Му бъдат положени за Негово подножие или за столче под краката Му, тоест до деня, когато всяко коляно ще Му се поклони и всеки език ще Го признае за Господ за слава на Бог Отец (Фил. 2:10, 11). Това

ще бъде денят на Неговото въздаяние на земята.

10:14 Изключителната стойност на приноса на Христос се вижда във факта, че чрез него Той е усъвършенствал забвенията (или за вечността) онези, които се освещават. „**Онези, които се освещават**“, тук означава всички, които са били отделени за Бога от света, т. е. всички истински вярващи. Те са били усъвършенствани в два аспекта. От една страна, те имат съвършено положение пред Отец, тоест стоят пред Бога в цялата приемливост на Неговия възлюбен Син, а от друга — имат съвършена съвест, що се отнася до вината и наказанието за греха. Те знаят, че цената за греха е била платена от Христос напълно и че Бог няма да изисква тя да бъде плащана втори път от тях.

10:15 Светият Дух също свидетелства, че при Новия Завет въпросът с греховете ще бъде разрешен веднъж завинаги. Той свидетелства за това в цялото Старозаветно Писание.

10:16 В Еремия 31:31 Господ обещава да направи Нов завет със Своя избран земен народ.

10:17 По-нататък в същия този пасаж Той добавя: „**И греховете им и беззаконията им няма да помня вече.**“ Интересното е, че това обещание за пълно и окончателно прощение на греховете се съдържа и в Еремия 31:34, но въпреки това някои хора, живели в началото на изпълнението на това обещание, са проявили склонност да се върнат обратно към безкрайните жертви на юдеизма!

10:18 Обещанието за прощение според Новия Завет означава, че „**вече няма принос за грях**“. С тези думи авторът завършва онази част от Посланието, която бихме могли да наречем „доктринална“. Така той оставя думите на това обещание да звучат в нашите сърца и умове, докато продължава с описанието на практическите ни задължения.

III. Предупреждения и увещания (10:19—13:17)

A. Предупреждение срещу презирането на Христос (10:19—39)

10:19 В Старозаветните времена хората са били държани на разстояние от Бога. Сега, в Христос, ние сме приведени близо до Него чрез **кръвта**, пролята на Неговия кръст. Затова авторът ни насърчава да се приближаваме смело към Него.

Това увещание предполага, че сега всички вярващи са свещеници, тъй като ни се казва да имаме **дръзновение да влезем в светилището чрез кръвта на Исус**. По време на Стария Завет обикновените хора не са имали право да влизат нито в Святото, нито в Пресвятото място. В първото помещение са можели да влизат само свещениците, а във второто — само първосвещеникът. Сега всичко това е променено. Бог няма специално място, където само една специална класа от хора може да се приближава при Него. Вместо това всички вярващи могат да угват в Неговото присъствие чрез вяра, по всяко време и на всяко място на земята.

*През завесата Бог ме кани да вляза —
през новия и жив път на Христа.*

*И аз влизам не трепереиц в надежда,
а с дръзновение и умит от кръвта.*

*Там с Христос, моя Бог, аз се срещам
пред умилиствилището на греха
с Бог Отец, Светия*

*и Негостижимия,
нак благодарение на кръвта.*

*И докато Му се покланям във възхита
и Му благодаря с цялата си душа,
аз представям Него, първородния
от Отца,*

*Него с радост гледа Бог и ме приема
— мене, заради Сина.*

Неизвестен автор

10:20 Ние можем да влезем в светилницето през **един нов и жив път**. Тук „нов“ може да означава или „новоубит“, или „новонаправен“. Определението „жив“ изглежда свързано с Исус във възкресението и следователно — с **един жив Спасител**. Този път е бил открит **през завесата, тоест през Неговата плът**. Така този текст ни казва съвсем ясно, че **завесата** между двете отделения на скинията е била образ на тялото на нашия Господ. За да можем да имаме достъп до Божието присъствие, завесата е трябвало да бъде разкъсана, тоест Неговото тяло е трябвало да бъде разчупено в смърт. Това ни напомня, че ние не можем да се приближим при Бога чрез безгрешния живот на Христос, а само чрез Неговата заместителска смърт. Ние можем да влезем вътре само чрез смъртните рани на Агнето. Нека всеки път, когато влизаме в Божието присъствие чрез молитва или поклонение, си спомняме, че тази привилегия е била купена за нас на огромна цена.

10:21 Когато влизаме в Божието присъствие, ние имаме не само голяма увереност, но и велик **Първосвещеник наг Божия дом**. Въпреки че самите ние сме свещеници (1 Петр. 2:9; Откр. 1:6), ние все пак имаме нужда от Свещеник. Христос е нашият велик **Първосвещеник**, а Неговото настоящо служение за нас осигурява непрекъснатото ни приемане от Бога.

10:22 „**Нека пристъпваме**.“ Това е изкупената с кръв привилегия на вярващия. Нима има думи, с които можем да изразим колко е чудна тази покана да се срещнем не със световните именности, а със Суверенния Господар на вселената! Степента, до която ценим тази покана, се вижда от начина, по който откликваме на нея.

Сега следва едно описание, което съдържа четири елемента и което показва каква трябва да бъде духовната ни подготовка за влизане в тронната зала.

1. „**С искрено сърце**.“ Израилтяните са се приближавали при Бога със своите уста и са Го почитали със своите устни, но сърцето им често пъти е било отдалечено от Него (Мат. 15:8). Ние трябва да се приближаваме към Бога в пълна искреност.
2. „**С пълна вяра**.“ Нашето приближаване при Бога трябва да се характеризира с пълна увереност в Божиите обещания и с твърдата убеденост, че ще бъдем милостиво приети в Неговото присъствие.
3. „**Със сърца, очистени (или поръсени) от лукава съвест**.“ Това може да стане само чрез новородението. Когато се доверим на Христос, ние приемаме за себе си стойността на Неговата кръв. *В преносен смисъл* може да се каже, че ние поръсваме сърцата си с нея, така както израилтяните са поръсвали вратите си с кръвта на пасхалното агне. Това ни освобождава от зла съвест. Нашето свидетелство е, че:

*Съвестта вече не ни осъжда,
защото Неговата скъпоценна кръв
веднъж завинаги ни отърва от съда
и ни очисти в Божиите очи.*

Франсис Бивън

4. „**И с тяло, измито в чиста вода**.“ Тук отново авторът използва *символичен* език. **Нашите тела** представляват нашия живот. **Чистата вода** може да се отнася или до словото (Еф. 5:25, 26), или до Светия Дух (Йоан 7:37—39), или до Светия Дух, използващ словото, за да очисти нашия живот от всекидневното осквернение. Ние сме очистени веднъж завинаги от вината на греха чрез смъртта на Христос и едновременно с това се очистяваме многократно от осквернението на греха от Духа чрез словото (вж. Йоан 13:10).

И така, четирите изисквания за влизане в Божието присъствие могат да се

обобщат, както следва: искреност, увереност, спасение и осветление.

10:23 Второто увещание е да **гържим непоколебимо (или здраво) надеждата, която изповядваме**. Ние не трябва да позволяваме на нищо да ни отвлича от твърдата **изповед**, че нашата единствена **надежда** е в Христос.

За онези, които се изкушават да предадат бъдещите, невидими благословения на християнството заради настоящите, видимы неща на юдеизма, се отнася напомнянето, че „**е верен Онзи, Който се е обещал**“. Неволите обещания никога не могат да се провалят. Никоой, който вярва в Него, няма никога да бъде разочарован. Спасителят ще гоиде, както е **обещал**, и Неговите хора ще бъдат с Него и като Него завинаги.

10:24 Също така ние трябва да намираме начини да насърчаваме своите вярващи братя и сестри да показват **любов** и да вършат **добри дела**. В новозаветния смисъл на тази дума **любовта** не е емоция, а волеви акт. На нас ни се **заповядва** да обичаме, следователно **любовта** е нещо, което можем и трябва да **правим**. **Любовта** е коренът, а **добрите дела** са плодовете. Чрез нашия пример и чрез нашето учение ние трябва да **поощряваме** и други вярващи към този живот.

*Любящите сърца са земята,
любящите мисли — стъбла,
любящите думи — цветята,
а добрите дела — плода.*

Адаптирано

10:25 Освен това ние трябва да прогласяваме да се събираме **заедно** и да **не** напускаме местната църква, както **някои** правят. Тези думи могат да се приемат като общо увещание към всички вярващи да показват **вярност** и **постоянство** в събранията на църквата. Няма никакво съмнение, че когато се събираме **заедно**, за да се поклоним и да послужим

на Господа, ние получаваме сила, успокоение, храна и радост.

Тези думи могат също така да се приемат и като специално насърчение за християните, които преживяват периоди на преследване. В такива случаи винаги съществува опасност от изолиране на отделните християни с цел избягване на арестите, подигравките и страданията и склонност да се живее като тайни ученици.

Като цяло обаче този стих съдържа едно предупреждение срещу отстъплението. Напускането на местното събрание тук означава обръщане гръб на християнството и връщане назад към юдеизма. По времето на написването на това Писмо е имало хора, които са правили точно това. Това е наложило необходимостта от взаимно увещаване, особено в светлината на близостта на Христовото идване. Когато Христос гоиде, всички ще видят преследваните, отхвърлените и презрените вярващи като едни, които стоят на страната на победителя, но дотогава те се нуждаят от устойчивост.

10:26 На това място авторът отправя своето четвърто сериозно предупреждение. Както и в предишните случаи, това е едно предупреждение срещу отстъплението, представено тук като **самоволен грях**.

Както вече казахме, сред християните има значителни разногласия по отношение на природата на този **грях**. Проблемът е дали той се отнася до:

1. Истински християни, които впоследствие се отвърщат от Христос и биват загубени;
2. Истински християни, които се отръпват от Христос, но си остават спасени; или
3. Хора, които известно време твърдят, че са християни и се отъждествяват с местната църква, но след това се отвърщат съзнателно от Христос, т. е. хора, които никога не са били истински новородени и които

никога вече не могат да бъдат новородени.

Независимо от мнението, което поддържа, трябва да признаем, че и трите тълкувания пораждат трудности. Според нас третото мнение е правилно, тъй като то най-добре съответства на общото учение на Посланието към евреите и на Новия Завет като цяло.

Тук, във 26 ст., отстъплението се определя като съзнателно съгрешаване след приемане на **познанието на истината**. Също като Юда тези отстъпници са хора, които са чули евангелието. Те знаят пътя на спасението, дори твърдят, че са го приели. Минава известно време обаче и те го отхвърлят.

За такива хора **„не остава вече жертва за грехове“**. Те решително и окончателно са отхвърлили принесената веднъж завинаги жертва на Христос. Затова Бог няма друг път за спасение, който да им предложи.

В известен смисъл всеки грях е своеволен, но тук авторът говори за отстъплението като за един изключително сериозен своеволен грях.

Фактът, че авторът използва в този пасаж местоимението „**ние**“, не означава непременно, че той включва в това число и себе си. Така например в 39 ст. той съвсем определено *изключва* себе си и своите вярващи братя и сестри от числото на онези, които се връщат обратно към погибел.

10:27 За такива отстъпници не остава нищо друго освен **„едно страшно очакване на съд“**, те нямат никаква надежда за бягство. Невъзможно е отстъпникът да бъде обновен към покаяние (6:4). Той е отрязал себе си от Божията благодат в Христос съзнателно и своеволно. Неговата съдба е **„едно огнено негодувание, което ще изпояе противниците“**. Безсмислено е да спорим дали тук става въпрос за огън в буквален смисъл, или за нещо друго. Очевидно с този израз авторът има за цел да предаде идеята за едно наказание, което е ужасно и сурово.

Забележете, че Бог нарича отстъпниците **„противници“**. Това говори за решително противопоставяне на Христос, а не за безразлична неутралност.

10:28 За да покаже по-нагледно колко е тежка съдбата на отстъпника, авторът я сравнява с положението на нарушителя на закона. Всеки човек, който е нарушавал **закона на Мойсей**, като е ставал удополоклонник, е умирал **безпощадно при доказателството на двама или трима свидетели** (Второзак. 17:2—6).

10:29 Отстъпникът ще заслужи **много по-тежко наказание**, защото неговата привилегия е била по-голяма. Сериозността на неговия грях се вижда в трите обвинения, представени срещу него:

- 1. Той е потъпкал Божия Син.** След като се е признал за последовател на Исус, този човек сега нагло поддържа, че вече няма нищо общо с Него. Той отрича да има каквато и да било нужда от Христос като Спасител и решително Го отхвърля като Господ. В Япония има едно разпятие, което е било използвано от управляващите по време на гонения на християните. То е било поставяно на земята и всеки човек е трябвало да стъпи с крак върху лицето на Разпънатия Христос. Невярващите са правели това без никакво колебание, докато истинските християни са отказвали да се подчинят и са били убивани. По-нататък в историята се казва, че лицето на Исус е било смачкано и обезобразено от ударите на хората, които са го настъпвали.
- 2. Той е счел за просто нещо кръвта на завета, с която е бил осветен.** Отстъпникът счита за безполезна и невята **кръвта** на Христос, която е узаконила Новия Завет, макар че именно с тази **кръв** той е бил отделен на едно място на външна привилегированост. Посредством връзката си с християни той е бил осветен, също както невярващият съпруг бива осветен чрез

вярващата си съпруга (1 Кор. 7:14). Това обаче не означава, че този човек е спасен.

3. Отстъпникът е **оскърбил Духа на благодатта**. Той е бил осветлен от Божия Дух, тъй като е чул евангелието, бил е изобличен за грях и е бил насочен към Христос като единствено Прибежище за душата. Но той е **оскърбил благодатния Дух**, като изцяло е презрял както Него, така и спасението, което Той предлага.

10:30 Своеволното отхвърляне на възлюбения Божий Син е грях с огромни размери. Бог ще съди всички, които са виновни за такъв грях. Той е казал: „**На Мене принадлежи възмездието, аз ще сторя въздаяние**“ (вж. Второзак. 32:35). В този случай **възмездието** означава абсолютна справедливост. Използвано по отношение на Бога, то не съдържа идеята за отмъщение или връщане заради сторено зло. То просто означава отгаване на това, което човек действително заслужава. Знаейки Божия характер, можем да бъдем напълно сигурни, че Той ще направи точно така, както е казал, като въздаде на отстъпниците справедливо наказание.

„...и пак: „**Господ ще съди алогеме Си.**“ Бог наистина ще отмъсти и ще възмезди онези, които наистина Му принадлежат, но тук, в 30 ст., очевидно става въпрос за съда над злите хора.

Ако ви е трудно да мислите за отстъпниците като за **Негови хора**, спомнете си, че те са Негови както като творения, така и поради временната си изповед. Макар и да не е техен Изкупител, Бог си остава техен Създател. Освен това, макар и никога да не са Го познавали лично, те са казвали някога, че са Негови хора.

10:31 Поуката от всичко това за нас е следната: не бъдете от онези, които **падат в Божиите ръце**, за да бъдат съдени, защото **това е страшно нещо!**

Никога в Писанието не е имало нещо, което е имало за цел да обезпокои или да

наруши мира на хората, които истински принадлежат на Христос. Този пасаж е написан нарочно в един остър, изпитателен и предизвикателен стил, така че онези, които изповядват името на Христос, да бъдат предупредени колко ужасни са последиците, когато се отвърнат от Него.

10:32 В стиховете, които остават до края на 10 гл., авторът дава три сериозни причини, които трябва да карат ранните еврейски християни да продължат да отстояват вярно принадлежността си към Христос.

1. Преживяното от тях през **първите дни**, което трябва да ги насърчава.
2. Близостта на наградата, която трябва да ги укрепва.
3. И **страхът от Божието неодобрение**, който трябва да ги възпира от връщане назад.

И така, едно от първите насърчения са техните минали страдания. След като са изповядали вяра в Христос, тези християни са станали обект на жестоки преследвания: семействата им са ги лишили от собственост, приятелите им са ги изоставили, а враговете им са ги гонили най-безмилостно. Но вместо да породят в тях страх и малодушие, тези **страдания** са ги укрепили във вярата. Без съмнение те са им помогнали да почувстват какво означава да бъдат счтени за достойни да пострадат с опозоряване заради името на Христос (Деян. 5:41).

10:33 Понякога тези страдания са били понасяни от вярващите индивидуално: те са били извеждани пред народа поотделно и са понасяли хули и оскърбления. Друг път те са страдали заедно с други християни.

10:34 Вярващите не са се страхували да посещават онези, които са били затворници заради Христос, макар че винаги е имало опасност да бъдат обвинени като техни съучастници.

Те са посрещали с радост разграбването на **имота** си от властниците, като

са предпочитали да останат верни на Исус, отколкото да запазят материалните си притежания, знаейки, че имат „наследство нетленно, неосквернено, и което не повяхва“ (1 Петр. 1:4). Единствено чудо на божествената благодат е могло да ги направи способни да презрят земните богатства.

10:35 Втората основателна причина за устояване е фактът, че **наградата** им е близо. Мисълта за тази близост трябва да укрепва вярващите. След като са изтърпели толкова много в миналото, едва ли сега е моментът, в който трябва да се откажат. Авторът всъщност казва: „Внимавайте да не пропуснете жътвата, която сте посели с вашите съзри“ (Ф. Б. Мейър). Никога досега те не са били толкова близо до изпълнението на Божието обещание. Сега е най-неподходящото време за връщане назад.

„Не се отказвайте от упованието си точно сега — то носи със себе си голяма награда в бъдещия свят“ (ПБДЖБФ).

10:36 Това, от което християните имат нужда, е **търпение** или решителност да останат твърди в преследванията, а не да ги изгубят, като се отрекат от Христос. Защото, след като са **извършили Божията воля**, те ще **получат** обещаната награда.

10:37 Бъдещата награда съвпада с идването на Господ Исус, отпук и цитатът от Авакум 2:3: „**Защото още твърде малко време и ще дойде Този, Който има да дойде, и не ще се забави.**“ В Авакум текстът гласи така: „Защото видението се отнася за едно определено *бъдеще* време, но бърза към изпълнението си и няма да излъже; ако и да се баби, чакай го, защото непременно ще дойде, няма да закъснее.“

Във връзка с тази промяна Винсент казва следното:

„*В староеврейския текст субектът на изречението е видението за унищожението на халдейците... Според начина на предаване на текста в Септуагинтата субектът трябва да бъде или Йехова, или*

Месията. По-късните еврейски теолози свързват текста с Месията, което прави и нашият автор.“²⁰

А. Дж. Полък пък ни предлага следния коментар:

„*Както старозаветният текст, така и промененият цитат в Новия Завет са еднакво боговдъхновени и еднакво библейски. Подлогът в Авакум се отнася до видението и идването на Христос за установяване на царството. Подлогът в Евреи е „Този, Който има да дойде“ и се отнася до Граването.*“

По-нататък изследователят продължава коментара в един по-общ план:

„*Когато боговдъхновеният автор цитира Стария Завет, той използва точно толкова от пасажа, колкото е необходимо за целите на Божествения Ум, без обаче никога да му противоречи, като често пъти го променя, за да покаже не точно значението на старозаветния текст, а по-пълното значение, което Светият Дух иска да предаде в Новия Завет... Никой освен Бог няма право да се отнася към Писанието по този начин. Фактът, че това се прави, и то често, е още едно доказателство за боговдъхновеността на Светото Писание. Бог е Авторът на Библията и Той може да цитира Собствените Си думи, като променя или добавя нещо към тях, което подхожда на Неговата цел. Но ако някой от нас цитира Писанието, трябва да прави това много точно и много внимателно. Ние нямаме право да променяме нито една йота или буква от Библията, което обаче не се отнася за Автора на самата Книга. Едва ли има значение точно кое перо Той използва — дали Мойсей, или Исая, или Петър, или Павел, или Матей, или Йоан... Цялото Писание е Негово.*“²¹

10:38 И едно последно насърчение за твърдост в устояването е страхът от Божието неодобрение. Продължавайки да цитира Авакум, авторът показва, че животът, който Бог одобрява, е животът на вярата: „**А който е преведен пред Мене,**²² **ще живее чрез вяра.**“ Това

е животът на човек, който цени Божиите обещания, вижда невидимото и устоява докрай.

От друга страна, животът, който Бог не одобрява, е животът на човек, който отхвърля Месията и се връща обратно към остарелите жертви на храма: „**Но ако се гърпне назад, няма да благоволу в него душата Ми.**“

10:39 Авторът бърза да отдели себе си и своите вярващи братя от **онези, които се гърпат назад към погибел**. По този начин той отделя отстъпниците от истинските християни. Отстъпниците **се гърпат назад** и биват изгубени. Истинските вярващи **вярват** и така запазват душите си от съдбата на отстъпниците.

Със споменаването на думата „вярват“ се слага основата на едно по-пълно разглеждане на живота, който е угоден на Бога. Всичко това представлява съвсем естествено една отправна точка за знаменитата 11 глава.

Б. Увещание за вяра чрез позоваване на примери от Стария Завет (11 гл.)

11:1 Тази глава разглежда въпроса за видението и устояването на **вярата**. Тя ни запознава с мъже и жени от СЗ, които са получили стопроцентово духовно видение и които са предпочели да изтърпят ужасен срам и страдания, но да не се откажат от своята вяра.

Ст. 1 представлява не толкова точно определение на вярата, колкото описание на това, което **вярата прави** за нас. Тя прави **нещата, за които се надяваме**, толкова действителни, колкото като че ли вече сме ги получили, и ни снабдява с **непоклатима увереност** за това, че невидимите, духовни благословения на християнството са абсолютно сигурни и реални. С други думи, тя вкарва бъдещето в настоящето и прави невидимото видимо.

Вярата е увереност в надеждността на Бога; увереност, че това, което Бог

казва, е истинно, и че това, което Бог обещава, ще бъде изпълнено.

Вярата трябва да има за своя основа някакво Божие откровение, някакво Божие обещание. Тя не е скок в тъмното. Тя изисква най-сигурното доказателство във вселената и го намира в Божието слово. Тя не е ограничена в областта на възможностите, а нахлува в царството на невъзможното. Някой беше казал: „Вярата започва там, където свършват възможностите. Ако тя засягаше само възможното, тогава нямаше да може да носи никаква слава на Бога.“

Вяра, силна вяра обещанието вижда и отправя взор към Бога висш.

Смее се на невъзможното и вика:

„То ще стане. Само ти ела и виж.“

Неизвестен автор
В живота на вярата има трудности и проблеми. Бог изпитва нашата вяра като през огън, за да види дали тя е истинска (1 Петр. 1:7). Но както казва Джордж Милър: „*Трудностите са храна за вярата.*“

11:2 Тъй като са вървели чрез вяра, а не чрез виждане, достойните старовременни мъже и жени са получили небесно одобрение. Останалата част от тази глава представлява илюстрация на Божието свидетелство за тях.

11:3 **Вярата** ни прави способни да приемем единствения фактологически разказ за сътворението. Единствен Бог е присъствал на него и затова само Той може да ни каже как е станало то. Ние вярваме в Неговото слово и затова знаем. Маккю заявява следното: „*Представата за Бога като за Един, Който е съществувал преди материята и чрез Своето решение я е призовал в съществуване, е извън областта на разума или виждането. Тя се приема просто чрез акт на вяра.*“

„**С вяра ние разбираме...**“ Светът казва: „Първо да видим, пък после ще повярваме.“ Бог казва: „Първо повярвайте, пък после ще видите.“ Исус казва на Мария: „Не ти ли рекох, че ако повярваш, ще

видиш Божията слава?“ (Йоан 11:40) Апостол Йоан пише: „Това писах на вас, които вярвате... за да знаете...“ (1 Йоан. 5:13). В духовните неща вярата предхожда разбирането.

„Световите са били създадени с Божието слово.“ Бог е говорил и материята е била извикана в съществуване. Това съответства напълно на откритието на хората, че по същността си материята е енергия. Когато Бог е говорил, е имало поток от енергия под формата на звукови вълни. Тези вълни са били трансформирани в материя и светът е започнал да съществува.

„...тъй щото видимото не стана от видими неща.“ Енергията е невидима. За невъоръженото око са невидими и атомите, и молекулите, и газовете. В съчетание един с друг обаче те стават видими.

Така както е описан тук, в Евреи 11:3, фактът на сътворението е безупречен. Той никога не е могъл да бъде подобрен и никога няма да бъде подобрен.

11:4 В този почетен списък на хора на вярата имената на Адам и Ева са пропуснати. Когато Ева е трябвало да избере кой казва истината — Бог или Сатана — тя е решила в полза на Сатана. Това обаче не показва, че по-късно те не са били спасени чрез вяра, което е показано по един образен начин от кожените облекла.

Авел сигурно е имал някакво откровение, според което грешният човек може да се приближи при Бога само на основание на пролята кръв. Може би той е научил това от своите родители, чието общение с Бога е било възстановено едва след като Той ги е облякъл с животински кожи (Бит. 3:21). Във всеки случай той е показал вяра, като се е приближил при Бога чрез проливането на **жертвена** кръв. Жертвата, която Каин е принесъл, се е състояла от зеленчуци или плодове и следователно е била безкръвна. Авел илюстрира истината на спасението по благодат чрез вяра. Каин показва

напразните опити на човека да се спаси чрез добри дела.

Джордж Кътинг посочва, че „*не лично то превъзходство на Авел е това, което Бог е взел под внимание, когато го е счел за праведен, а превъзходството на жертвата, която той е принесъл, и вярата, която е показал чрез нея.*“ Така е и с нас: ние биваме оправдани не заради личния си характер или добрите си дела, а единствено заради превъзходството на жертвата на Христос и заради това, че сме Го приели.

Авел е бил убит от Каин, затова защото законът мрази благодатта. Самоувереният човек мрази истината, че не може да се спаси сам и че трябва да предостави себе си единствено на Божията милост и любов.

Свидетелството на Авел е в сила и досега: **чрез своята вяра той още говори.** В този смисъл вярата дава възможност на „гласните струни“ на човека да продължат „да функционират“ дълги години след като тялото му е легнало в гроба.

11:5 В някакъв момент в своя живот Енох трябва да е получил обещание, че ще отиде в небето, без да умре. Дотогава всеки човек рано или късно е умирал. Не е имало човек, който някога да е бил **преселен**, без да види смърт. Но Бог е обещал това на Енох и Енох е повярвал. Това е било най-смисленото, най-разумното нещо, което е могъл да направи. Какво по-разумно от това създанието да повярва на своя Създател?

И се е случило точно така! Енох е вървял с невидимия Бог в продължение на триста години (Бит. 5:21—24), след което е преминал във вечността... „**понеже преди неговото преселване беше засвидетелствано за него, че е бил угоден на Бога.**“ Животът на вяра винаги е угоден на Бога. Той обича да Му се доверяват.

11:6 „**А без вяра не е възможно да се угоди на Бога.**“ Никакво количество добри дела не може да компенсират липсата на вяра. След всичко, което е казано и

направено, ако човек откаже да повярва в Бога, той всъщност Го нарича лъжец. „Който не вярва Бога, направил Го е лъжец“ (1 Йоан. 5:10), а как може Бог да бъде удовлетворен от хора, които Го наричат лъжец?

Вярата е единственото нещо, което отдава на Бога дължимата слава и поставя човека на съответното му място. *„Тя прославя Бога изключително много — казва Макинтош, — тъй като доказва, че ние и мале повече доверие в Неговото зрение, отколкото в нашето собствено.“*

Вярата не само вярва, че Бог съществува, но също така Му има доверие, че **„възнаграждава тези, които Го търсят“**. В Бога няма нищо, което прави невъзможно повярването в Него. Трудността се крие в човешката воля.

11:7 Вярата на Ной е била основана на Божието предупреждение, че Той ще унищожи света чрез потоп (Бит. 6:17). До тогава в човешката история никога не е имало потоп. Всъщност има известно основание да вярваме, че до тогава гори не е валиял гъжб (Бит. 2:5, 6). Ной е повярвал на Бога и е построил **ковчез**, макар че може би е живеел доста далеч от плавателен воден басейн. Вероятно именно поради тази причина той е станал и обект на много подигравки от страна на хората. Но вярата на Ной е била възнаградена: неговият **дом** е бил спасен, **светът** е бил **осъден** чрез неговия живот и свидетелство и той е станал **наследник на правдата**, която се получава на основание на **вяра**.

Може би голяма част от ранните еврейски християни, до които е било адресирано това Писмо, често са се чудели защо техният брой е толкова малък, след като те са правите. Ной сякаш слиза от страниците на СЗ, за да им напомни, че по негово време е имало само осем души, които са били спасени, защото са били прави, а целият останал свят е бил унищожен.

11:8 Най-вероятно, като е живял в Ур халдейски, **Авраам** е бил идолопоклонник, когато Бог му се е явил и му е казал да излезе оттам. Подчинявайки се с **вяра**, Авраам е оставил своя дом и родина и е излязъл, **без да знае** къде точно отива. Без съмнение неговите приятели са му се подигравали заради тази „глупост“, но неговото отношение е останало непроменено:

Аз вярвам и не зная къде отивам — сам ако бях, не бих посмял.

Но предпочитам да ходя във тъмното с Бога, отколкото сам във светлия свят. Сляпо да ходя чрез вяра със Него, отколкото сам, па макар и зрящ.

Хелън Анис Кестърлайн

Вървежът във вярата често създава у другите впечатление за неблагоприятно и безразсъдство, но човекът, който познава Бога, е доволен да бъде воден сляпо, **без да знае** какъв точно е пътят пред него.

11:9 Бог е обещал на Авраам ханаанската земя, която наистина му е принадлежала в един съвсем действителен смисъл. И въпреки това единственото парче земя, което той някога е купил в нея, е мястото, където е погребвал своите мъртви. Той е бил доволен да живее в **шатри**, символ на странничеството, вместо да строи неподвижни къщи. За тогавашното време Авраам се е отнасял към ханаанската земя **като към една чужда страна**.

Негови спътници в странстванията му са били неговият син и внук. Благочестивият му пример е оставил отпечатък и върху тях: и те са били заедно с него **сънаследници на същото обещание**, че земята ще бъде тяхна.

11:10 Защо Авраам е държал толкова малко на земното си имущество? Защото е **очаквал града, който има вечни основи, чийто Архитект и Строител е Бог**.

Неговото сърце не е било в настоящите, земните неща, а във вечността. В

оригиналния текст думите **град** и **основи** имат пълен член — „**града... основи-те**“. Според критериите на Вярата има само един **град**, достоен за това име, и само един **град**, чиито **основи** са непоклатими.

Бог е не само Архитектът на този небесен град, но и неговият **Строител**. Той е съвършеният град — без предградия, без замърсяване на въздуха и водата и без каквито и да било други проблеми, които измъчват съвременните световни столици.

11:11 Чрез **вряра Сара** е получила свръхестествена сила да **зачене** на около деветдесетгодишна възраст. Писанието ясно казва, че тя вече **е била преминала** времето, когато е можела да ражда. Но Сара е знаела, че Бог ѝ е обещал да ѝ даде дете и е знаела, че той няма да изневери на словото Си. Вярвала е непоклатимо, че Той ще направи това, което **е обещал**.

11:12 Когато Исаак е бил роден, Авраам е бил на около деветдесет и девет години. По човешки погледнато, за него също е било невъзможно да стане баща, но Бог му е обещал многобройно потомство и това е трябвало да стане.

Чрез Исаак Авраам е станал баща на **многобройно** земно семейство — еврейския народ. Чрез Христос той е станал баща на **многобройно** духовно семейство, т. е. на истинските вярващи от всеки следващ век. Вероятно **крайморският пясък** е образ на **земното** потомство, докато **небесните звезди** — на **небесния** народ.

11:13 **Всички** патриарси са **умрели във вряра**. Те не са доживели да видят изпълнението на божествените **обещания**. Така например Авраам никога не е видял многобройно потомство. Еврейският народ никога не е притежавал цялата земя, която му е била обещана. Старозаветните светици никога не са преживели изпълнението на обещанието за Месията. Но тяхното телескопично видение е довело **обещанията** толкова близо, че

тук за тях се казва, че са ги приветствали в радостно очакване.

Всички те са разбрали, че този свят не е техният постоянен дом. Били са доволни да бъдат **чужденци** и **пришълци** на тази земя, отказвайки да се подчинят на желанието за установеност и удобство. Пожелали са да минат през света, без да поемат нищо от неговия характер върху себе си. Приели са да бъдат хора, чиито сърца са били настроени да странстват по пътищата (Пс. 84:5).

11:14 Животът им е показвал **съвсем явно, че те** са търсели свое собствено **отечество**. Вярата е посадила в тях един инстинкт на търсене на дом, който престелите на Ханаан никога не са успели да удовлетворят. Сърцата им са изгаряли от жажда за една по-добра земя, която те ще могат да нарекат свое собствено „отечество“.

11:15 С думите „търсят свое отечество“ авторът пояснява, че **няма** предвид тяхната родна страна. Ако Авраам е искал да се върне обратно в Месопотамия, той е можел да го направи, но тази страна вече не е била неговата родина.

11:16 Истината е, че те са търсели едно **небесно** отечество. Това е особено забележително, когато си спомним, че повечето от обещанията, дадени на Израел, са били свързани с материалното благословение на тази земя. Но те са имали също така и една небесна надежда и тази надежда ги е карала да се отнасят към този свят като към чужда земя.

Този дух на странничество е особено угоден на Бога. Както казва Дарби, „Бог не се срамува да се нарече Бог на онези, чиито сърца и имуществото се намират в небето.“ За тях Той **е приготвил град**, в който те ще намерят успокоение, задоволство и съвършен мир.

11:17 Сега ние идваме до най-великото изпитание на **вярата** на Авраам — момента, в който Бог му казва да принесе на жертвения олтар своя единствен син **Исаак**. Без изобщо да се колебае, Авраам

послушно тръгва да принесе на Бога най-милото на сърцето си. Може би той вече не се вълнува за изпълнението на Божието обещание, според което старият патриарх ще има многобройно потомство? Исаак е неговият **единороден син**, самият Авраам е вече на 117 години, а Сара — на 108!

11:18 Божието обещание за многобройно Авраамово потомство трябва да бъде изпълнено **чрез Исаак** и въпросът е, ако Авраам убие Исаак, как може то изобщо да бъде изпълнено? Сега Исаак е на около седемнадесет години и не е женен.

11:19 Авраам знае Божието обещание и за него това е единственото, което има значение. Той разсъждава така: ако Бог иска от него да убие сина си, то — за да изпълни обещанието Си — Той би могъл да го **възкреси дори и от мъртвите**.

До този момент не е имало човек, който да е бил възкресен от мъртвите. Човешката история не е познавала такъв случай. В един съвсем истински смисъл Авраам е измислил идеята за възкресението. Неговата вяра в Божието обещание го е довела до заключението, че Бог ще трябва да възкреси Исаак.

В един символичен смисъл той наистина получава Исаак обратно **от мъртвите**. Авраам приема факта, че Исаак трябва да бъде убит. Бог му приписва този акт. Но — както Грант казва толкова уместно — Господ „спестява на сърцето на Авраам една болка, която Той няма да спести на Своето“. На мястото на Исаак Той му дава един овен и връща единородния син на бащата и на дома му.

Преди да завършим с този изключителен пример на вяра, нека да споменем още две неща. Първото е, че Бог никога не е умал в намеренията Си действителното убиване на Исаак от Авраам. Присъянето на човешки жертви никога не е било част от Божията воля за Неговия народ. Той е изпитал вярата на Авраам и е видял, че тя е била истинска. Веднага

след това Той е отменил Своята заповед.

Второто е, че вярата на Авраам в обещанието за многобройно потомство е била изпитвана в продължение на сто години. Когато Бог е обещал на патриарха, че ще му даде син, той е бил на седемдесет и пет години. Трябвало да изминат двадесет и пет години, преди да се роди Исаак. Исаак е бил на седемнадесет години, когато Авраам го е забел на планината Мория, за да го принесе в жертва на Бога. Бил е на четиридесет години, когато се е оженил, и е бил женен вече от двадесет години, когато са се родили близнаците. Авраам е умрял на 175-годишна възраст. По това време неговите потомци са били трима — един син (на седемдесет и пет години) и двама внуци (на петнадесет години). И въпреки това през целия си живот той не се е усъмнил в Божието обещание чрез неверие, а се е укрепил във вяра и е отдал на Бога слава, уверен, че това, което Бог е обещал, Той е силен и да го изпълни (Римл. 4:20, 21).

11:20 За нашия западен начин на мислене е трудно да се разбере кое е толкова необикновеното във вярата на Исаак, Яков и Йосиф, описана в следващите три стиха. **Исаак** например получава право на място в славната зала на вярата, защото е произнесъл бъдещи благословения върху **Яков и Исав**. Какво е забележителното в това?

Преди раждането на децата Господ е съобщил на Ребека, че момчетата ще станат праотци на два народа и че по-големият (Исав) ще слугува на по-малкия (Яков). Исав е бил любимецът на Исаак и като по-стар син е трябвало, естествено, да получи най-добрите благословения на своя баща. Но Ребека и Яков са измамили Исаак, чието зрение е било силно влошено, така че той е дал най-добрите благословения на *Яков*. Когато заговорът е бил разкрит, Исаак ужасно се е разтреперил, но спомняйки си Божието слово, според което по-големият ще слугу-

ва на по-малкия, и независимо от предпочитанията си към Исав е разбрал, че трябва да се съгласи с начина, по който Бог е преодолял неговата естествена слабост.

11:21 В живота на **Яков** е имало много безславни моменти, но независимо от това той също получава почетно място сред героите на вярата. С възрастта неговият характер се е усъвършенствал и той е умрял в момент на слава. Когато Яков е благословил синовете на Йосиф — **Ефрем и Манасия**, той е кръстосал ръцете си така, че благословенията на поголемия син Ефрем да отидат върху по-малкия — Манасия. Независимо от възраженията на Йосиф Яков не е отменил благословенията, защото това е бил редът, който Бог е отредил. И макар че неговото физическо зрение е било слабо, духовното му зрение е било изключително остро. И така, ние виждаме как Яков се покланя на Бога в последния миг на живота си, **погдирайки се на върха на тоягата си**. Макинтош ни предлага следното прекрасно обобщение на този текст:

„Последният миг от живота на Яков се откроява ярко на фона на всички изменили събития в неговата история. Той ни напомня за една спокойна вечер в края на буреносен ден: слънцето, което е било скрито през деня от облаци, мъгли и дъждове, започва да свети в цялото си величие и яркост, галецо с лъчите си западно небе и съдържащо радостното обещание за едно светло утре. Същото е положението и с нашия стар патриарх. Изнудването, пазаренето, мамането, манипулирането, непостоянството, измъкването, безверието и егоистичните страхове — всички тези тъмни облаци на човешката и земна природа са изчезнали и той застава пред нас в цялата си спокойна възвисеност на вярата, за да благославя и да въздава почести с едно такова свято умение, което само обещанието с Бога може да даде.“²³

11:22 Вярата на Йосиф също е била силна, когато той е умрял. Той е вярвал

в обещанието на Бога, че ще освободи народа на **Израел** от египетско робство, и тази негова вяра му е помогнала да види излизането от Египет. За него това излизане е било толкова сигурно, че той е заръчал на синовете си да вземат **костите му** със себе си и да ги погребат в Ханаан. *„По този начин — казва Уилям Линкълн, — макар и да е бил заобиколен от великолепието и разкоша на Египет, сърцето му изобищо не е било там, а заедно с неговия народ в неговата бъдеща слава и благословение.“²⁴*

11:23 С този стих авторът има предвид не толкова **вярата на Мойсей**, колкото **вярата на неговите родители**. Когато се е родил Мойсей, **неговите родители са видели, че е бил красиво дете**. Тук обаче става въпрос за нещо повече от *физическа* красота. Те са видели, че Мойсей е дете с необикновена съдба — дете, което Бог е белязал за специални цели. Вярата им, че Божиите цели ще бъдат постигнати, им е дала смелост да не се подчинят на **заповедта на царя** и да крият детето в продължение на **три месеца**.

11:24 С вяра самият **Мойсей** е могъл да вземе няколко пъти благородни решения и да се откаже от големи земни благословения. Макар и израствал сред разкоша на египетския палат и подсигурен с всичко, към което хората се стремят, той е научил, че „онова, което дава мир, не е притежанието на нещата, а отказването от тях“ (Дж. Грегъри Ментъл).

И така, най-напред Мойсей се е отказал от египетската слава. Той е бил **осиновен от гъщерята на фараона**, което му е давало едно сигурно място в социалния елит на тогавашното общество, може би дори и възможност да стане наследник на самия фараон. Но Мойсей е носел във вените си една по-добра кръв — бил е член на избрания Божий народ и не е пожелал да се лиши от това благородническо потекло, за да *слезе* на нивото на египетското царско семейство. Той е направил своя избор като зрял мъж

и е отказал да скрие истинската си принадлежност, за да спечели няколко мимолетни години земна слава. И какъв е бил резултатът? Това, че вместо да стои изписано на камък между един или два реда йероглифи, името му е записано завинаги във вечната Божия Книга. Вместо да лежи като мумия в някоя египетска гробница, той е известен като Божия човек Мойсей.

11:25 Второто нещо, което Мойсей е отхвърлил, са **насладите** на Египет. За него скромното общение със страдащия **Божий народ** е означавало много повече от временно удовлетворение на неговите желания. Привилегията да сподели негодите със собствения си народ е била по-голямо удоволствие от разгулния живот на фараоновия двор.

11:26 Третото нещо, на което Мойсей е обърнал гръб, са **египетските съкровища**. С вяра той е успял да види, че баснословните богатства на Египет не струват нищо пред светлината на вечността. Това му е помогнало да понесе също **укорвяване**, което по-късно ще бъде понесено от Месията. За Мойсей верността към Бога и любовта към Неговия народ са били много по-ценни от всички богатства на фараона. Той е знаел, че точно това са нещата, които ще имат значение в мига след смъртта.

11:27 Освен това Мойсей също така е отхвърлил и египетския *монарх*. Окрулен **от вярата**, той е излязъл от земята на робството, без да се бои от **гнева на царя**. Това говори за едно решително скъсване с политиката на този свят. Мойсей се е страхувал от фараона толкова малко именно защото се е боял от Бога толкова много. Неговият поглед е бил насочен към „блажения и единствен Властител, Цар на царстващите и Господ на господстващите, Който сам притежава безсмъртие, обитавайки в непрестъпна светлина; Когато никой човек не е видял, нито може да види; Комуто да бъде чест и вечна сила. Амин“ (1 Тим. 6:15, 16).

11:28 Последното нещо, което Мойсей е отхвърлил, е египетската *религия*. С установяването на **Пасхата и поръсването с кръвта** той категорично се е разграничил от египетското идолопоклонство веднъж завинаги. Това негово действие представлява едно предизвикателно хвърляне на ръкавицата в лицето на религиозната институция. За него спасението е ставало чрез кръвта на агнето, а не чрез водите на река Нил. В резултат на това първородните на Израел са били пощадени, докато **първородните** на Египет — погубени от унищожителя.

11:29 В началото **Червено море** е вдъхвало ужас на еврейските бежанци. Съвсем близо зад тях се е намирал врагът, чийто горещ гъх те са чувствали в тила си, и това е създавало у тях усещането, че се намират в капан. Но те са решили да се подчинят на Божието слово и когато са тръгнали напред, водите пред тях са се разцепили на две: „...и Господ направи да се оттегля морето цялата оная нощ от силен източен вятър, та се пресуши морето и водите се раздвоиха“ (Изм. 14:21). При опита на **египтяните** да продължат преследването колесниците им са затънали, водите са се върнали обратно на местата си и армиите на фараона **са се издавили**. По този начин Червено море е станало път за освобождението на Израел и гроб за унищожението на египтяните.

11:30 Крепостните стени на **Ерихон** са били първото препятствие пред израильтяните по пътя към завладяването на Ханаан. Разумът е диктувал, че такава една непревземаема крепост може да бъде преодоляна само от армия с по-голяма военна мощ. Но стратегията на вярата не се подчинява на познатите ни правила. За да постигне целите Си, Бог използва методи, които на хората могат да изглеждат глупава. Тук Той е казал на израильтяните да обикалят града **в продължение на седем дни**, а на седмия ден да го обиколят седем пъти. След това свещениците е трябвало да засви-

рят силно с тръбите, хората да извикат с гръмлив глас и тогава градската стена е щяла да падне. Всеки военен експерт би казал, че това е една абсурдна тактика, но в случая тя се е оказала напълно успешна! Защото оръжията на духовната война не са плътски, а имат небесна сила да събарят крепости (2 Кор. 10:4).

11:31 Ние не знаем кога точно **блудницата Раав** е станала поклонничка на Йехова, но от текста става ясно, че тя наистина е била такава. Тя е оставила лъжливата религия на Ханаан и е повярвала в Бога на еврейския народ. Нейната вяра е била подложена на сериозна проверка, когато съгледвачите са дошли в дома ѝ. Тогава пред нея е застанал въпросът: дали да остане вярна на своята страна и на своите сънародници, или на Господа? Раав е решила да застане на страната на Господа, макар че на практика това е означавало да измени на своята страна. Поради факта, че тя е приела съгледвачите с мир, заедно с нея е било пощадено и цялото ѝ семейство, докато всички останали нейни съседни, които не са спотърсили убежище под нейния покрив, са загинали.

11:32 На това място авторът задава един реторичен въпрос: „**И какво повече да ви кажа?**“ Той вече е изредил един внушителен списък от имена на хора, показали вяра и устояване в старозаветните времена. Колко още примери трябва да ни даде, за да подкрепи своята теза?

Не че не му достигат примери, но не му достига време. За да навлезе в повече подробности, той има нужда от много време. Затова ще се задоволи да изброи само още няколко имена на хора, чиято вяра е била изпитана и доказана.

Един от тях е **Гедеон**, чиято армия е била намалена от 32 000 на 300 души. Това е станало, като най-напред са били отпратени страхливите, а след това — онези, които прекалено много са мислели за собственото си удобство. Така Гедеон е разгромил мадиамците с една съвсем малка дружина верни последователи.

Варак е следващото име, което авторът дава за пример. Когато е бил призван да поведе израилтяните на бой срещу ханаанците, той се е съгласил да направи това само при условие че и Дебора ще бъде с него. Независимо от тази страхливост Бог вижда във Варак наличие на истинско упование и включва името му в списъка от хора на вярата.

Самсон е друг пример на човек, показал очевидна слабост, но Бог и в него вижда наличието на вяра, която му е дала сили да убие с голи ръце млад лъв, да унищожи тридесет филистимци в Аскалон, да убие хиляда филистимци с магарешка челост, да изкърти градската порта на Газа и най-накрая да разруши храма на Дагон и да избие повече филистимци при смъртта си, отколкото през живота си.

Макар и незаконородено дете, **Ефтай** е бил издигнат до положение да стане избавител на своя народ от амонците. Той илюстрира истината, че вярата помага на човека да се издигне над своя произход и положение, в което се е родил, и да стане участник в съставянето на историята на Бога.

Вярата на **Давид** блести особено ярко в битката му с Голиат, в благородното му поведение към Саул, в завладяването на Сион и в много други епизоди. Неговите псалми показват едно пречистване на неговата вяра в покаяние, хваление и пророчество.

Самуил е бил последният от съдиите на Израил и първият от неговите пророци. Той е бил Божий човек за народа във време, когато свещеничеството е отбелязало голям духовен упадък. Бил е един от най-великите водачи в израелската история.

Добавете към този списък и **пророците**, една благородна група от Божии говорители — мъже, които са били въплащени на съвестта, които са предпочитали да умрат, вместо да излъжат, да отишат в небето с чиста съвест, вместо да останат на земята, като направят компромис с нея.

11:33 След като изрежда имената на хора на вярата, сега авторът ни предлага списък с техните подвизи.

Това са хора, които **са побеждавали царства**, като Исус Навиев, съдиите (които всъщност са били военни водачи), Давид и много други.

Раздавали са правда. Управлението на царе като Соломон, Аса, Йосафат, Йоас, Езекия и Йосия, макар и несвършено, се помни като такова, което се е характеризирало с **правда**.

Получавали са обещания. Това означава или че Бог е сключвал с тях завети, както е случаят с Авраам, Мойсей, Давид и Соломон, или че те са получавали изпълнението на обещания, като по този начин са доказвали истината на Божие то слово.

Затваряли са устата на лъвовете. Бележит пример за такъв подвиг е Даниил (Дан. 6:22), но тук бихме могли да включим и мъже като Самсон (Съд. 14:5, 6) и Давид (1 Царе 34, 35).

11:34 Угасявали са силата на огъня. Огнената пещ е успяла да изгори само веригите на тримата млади евреи, а тях самите да освободи (Дан. 3:25). По този начин тя се е оказала едно скрито благословение.

Избягвали са остромото на ножа. Давид е избягал от злонните нападения на Саул (1 Царе 19:9, 10), Илия се е избавил от смъртоносната омраза на Езавел (3 Царе 19:1—3), а Елисей се е изплъзнал от царя на Сирия (4 Царе 6:15—19).

От слаби са ставали силни. Историята на вярата съдържа много примери на **слабост**. Така например Аод, който е бил левак, е успял да убие моавския цар (Съд. 3:12—22). Яил, макар и представителка на „слабия пол“, е убила Сисара с помощта на кол от шатър (Съд. 4:21). В победата си над мадиамците Гедеон е използвал чупливи пръстени съдове за вода (Съд. 7:20). За да избие хиляда филистимци, Самсон е употребил челюст на осел (Съд. 15:15). Всички те представляват илюстрация на истината, че Бог избира

слабите неща на света, за да посрами силните (1 Кор. 1:27).

Ставали са силни в битка. Вярата е обдарявала тези хора със свръхестествена сила и ги е правела способни да превъзможват непреодолими трудности.

Обръщали са в бяг чужди войски. Макар и често недостатъчно добре въоръжени и малобройни по състав, израелските армии са постигали победа за ужас на врага и за учудване на всички останали.

11:35 Жени са приемали мъртвите си възкресени. Примери на такова приемане са вдовицата от Сарепта (3 Царе 17:22) и сунамката (4 Царе 4:34).

Но вярата има още едно лице. Освен тези, които са извършвали изумителни подвизи, има и такива, които са изтърпявали големи страдания. Бог ценя последните толкова, колкото и първите.

Заради вярата си в Господа някои хора са били подлагани на жестоки мъчения. Ако те биха се съгласили да се откажат от Йехова, биха си спестили тези мъки, но те са предпочели да умрат и да бъдат възкресени отново в небесна слава, отколкото да продължат живота си като Божии изменници. По времето на Макавей една майка е била убита от Антиох Епифан заедно със седемте си синове, като всеки е гледал смъртта на убития преди него. Те не са приели да бъдат избавени, „за да получат по-добро възкресение“, т. е. такова възкресение, което е по-добро от простото продължаване на живота на земята. Морисън ни предлага следния коментар:

„Да, това също е резултат от вярата — не избавлението на човека, а великата смелост да откаже да бъде избавен. Има време, когато вярата се извява чрез вземане, и време, когато тя се показва в отказване да вземеш. Има избавление, което вярата приема, и има избавление, което тя отказва да приеме. Тези хора са били мъчени, без да приемат да бъдат освободени. Това отказване е знак и печат на тяхната вяроност. Има време, когато най-силното доказателство за вярата е

решиителното отказване от освожбоженіе. ²⁵

11:36 Други са били подигравани и бичувани или затваряни в тъмници. Заради верността си към Бога Еремия е изтърпял всички тези наказания (Ер. 20:1—6; 37:15). Йосиф също е бил хвърлен в тъмница, защото е предпочел да пострада, вместо да съгреша (Бит. 39:20).

11:37 Били са убивани с камъни. Исус напомня на книжниците и фарисеите, че техните бащи са убии Захария по пътя между светилището и олтара (Мат. 23:35).

Били са разсчани с триони. Преданието разказва, че по този начин е бил убит Исая от Манасия.

Били са изкушавани.²⁶ Този израз вероятно описва огромния натиск, на който вярващите са били подлагани, за да ги накарат да направят компромис, да се откажат от вярата, да извършат грях или по някакъв друг начин да се отрекат от своя Господ.

Умирали са заклани от нож. Пророк Урия е трябвало да плати тази цена за това, че е проповядвал вярно Божието послание на цар Йоаким (Ер. 26:23), но този израз тук се отнася до масовите кланета, които са се извършвали по времето на Макавеите.

Скитали са се в овчи и кози кожи и са търпели лишения, бедствия и страдания. Както казва Муърхед:

*„Те са можели да ходят облечени в коприна и кадифе и да живеят охолно в царските палати, стига да се бяха отказали от Бога и да бяха повярвали в светската лъжа. Но вместо това те са се скитали, облечени в овчи и кози кожи, считани за не по-добри от кози и от овци и достойни като тях само за клане.“*²⁷

Търпели са бедност, лишения и преследвания.

11:38 Светът се е отнасял към тях като към едни, които не са били достойни да живеят. Но Божият Дух възкликва на това място, че всъщност нещата

са стояли точно обратното — светът не е бил достоен за тях.

Те са се скитали по пустините и планините, по пещерите и рововете на земята. Лишени от дом, отделени от своите близки, преследвани като животни, отхвърлени от обществото, тези вярващи са приемали да търпят студ и пек, несгоди и бедноти, но не и да се откажат от своя Господ.

11:39 Бог свидетелства за вярата на тези старозаветни герои, но въпреки това те са умрели, преди да получат изпълнението на обещанието. Те не са доживели нито да видят пришествието на дългоочаквания Месия, нито да се наслаждат на благословенията, които произтичат от Неговото служение.

11:40 За нас обаче Бог е запазил нещо по-добро. Той е направил така, че те да не достигнат в съвършенство без нас. Тези старозаветни вярващи никога не са могли да се наслаждават на съвършено чиста съвест по отношение на греха на земята и никога няма да се наслаждават на пълното съвършенство на прославеното тяло в небето, докато ние не бъдем грабнати, за да срещнем Господ във въздуха (1 Сол. 4:13—18). Духовете на старозаветните светици са вече съвършени в присъствието на Господа (Евр. 12:23), но техните тела няма да бъдат възкресени от мъртвите, докато Господ не дойде отново, за да вземе Своите Си. Тогава и те ще се наслаждат на съвършенството на славата на възкресението.

Казано по друг начин, старозаветните светици не са били така облагодетелствани като нас. Но помислете само за техните възхитителни победи и огромни изпитания! Помислете за техните подвизи и издръжливост! Те са живели от другата страна на кръста, докато ние живеем в неговата пълна слава. И какъв е резултатът от сравнението между нашия живот и техния? Ето това е огромното предизвикателство, което Евреи 11 гл. отправя към нас.

В. Увещание за надежда в Христос (12 гл.)

12:1 Не трябва да забравяме, че Посланието към евреите е било написано до хора, които са били преследвани. Поради отказването от юдеизма заради Христос тези хора е трябвало да търпят жестока враждебност. Имало е опасност те да започнат да тълкуват своите страдания като признак на Божието недоволство, да се обезкуражат, да се предадат и, което е най-лошото, да се поддадат на изкушението да се върнат обратно към храма и неговите ритуали.

Именно затова сега авторът иска да покаже, че техните страдания не са изключени. Много от свидетелите, описани в 11 гл., са страдали жестоко в резултат на своята вярност към Господа и въпреки това са издържали. Щом те са успели да покажат такава непоколебима издържливост при техните по-малки привилегии, колко повече трябва да издържим ние, които сме получили по-добри неща на християнството!

Тези старозаветни герои ни заобикалят като един голям облак от свидетели. Това не означава, че те по някакъв начин наблюдават това, което става на земята, а че чрез своя живот на вяра и издържливост те свидетелстват и поставят пред нас един висок критерий, който ние трябва да следваме.

Този стих неизменно поставя въпроса: „Могат ли светиите на небето да виждат нашия живот на земята и да знаят това, което се случва?“ Единственото нещо, което сме сигурни, че знаят, е спасяването на грешниците: „Казвам ви, че също така ще има повече радост на небето за един грешник, който се кае, нежели за деветдесет и девет праведници, които нямат нужда от покаяние“ (Лука 15:7).

Християнският живот е като едно състезание, което изисква от участниците дисциплина и издържливост. Ние трябва да се откажем от всичко, което

може да ни попречи. Така например тежестите са нещо, което само по себе си е безвредно, но те биха били голяма пречка за успешното напредване. Такива тежести могат да бъдат материалните притежания, семейните връзки, любовта към уютта, липсата на мобилност и др. При олимпийските игри например няма правило, което да забранява на състезателя да носи със себе си храна и питие, но бегачът едва ли би тичал по същия начин, ако ги носеше на гърба си.

Също така ние трябва да **отхвърлим... греха, който лесно ни оплита**. Това може да означава греха във всякаква форма, но тук ударението пада най-вече върху греха на неверието. Ние трябва да имаме пълно доверие в Божиите обещания и свършена увереност, че животът на вярата непременно ще донесе победа.

Трябва да се пазим от представата, че това **поприще** или състезание представлява нещо като едно леко и приятно бягане и че в християнския живот всичко е розово. Трябва да бъдем готови да преодолеем изпитания и изкушения с твърдост и упоритост.

12:2 Като участници в това състезание ние трябва да отклоняваме погледа си от всяко странично нещо и да гледаме само към **Исус**, най-предния бегач. А. Б. Брус ни предлага следния коментар:

„Има Един, Който стои над всички останали..., Който е осъществил свършеното идеята за живот чрез вяра..., Който е презрял срама и е изтърпял неустрашимото най-ужасните страдания на кръста, Който е бил укрепен от такава вяра в идващата радост и слава, че е пренебрегнал напълно съзнанието за настоящата болка и срам.“²⁸

Исус е Начинателят или Авторът на **нашата вяра**. Това означава, че Той ни е дал единственият свършен пример на живот чрез вяра.

Исус е също така Завършителят на нашата вяра. Той не само е започнал състезанието, но го е и завършил като по-

бедител. За Него състезанието започва от небето, минава най-напред през Витлеем, Гетсимания и Голгота, след това през гроба и най-накрая — отново в небето. Няма миг от това състезание, в който Той да се е спънал или обърнал назад. Той е гледал само напред — към идващата слава, когато всички изкупени ще бъдат събрани при Него завинаги. Това Му е дало сили да презре **срама** и да издържи страдания и смърт. Днес Той седи **отдавна на Божия престол**.

12:3 Сега сравнението се променя от състезание на борба срещу греха. Нашият неустрашим Предводител е Господ Исус Христос — никой друг не е **издържал от грешните такава враждебност** като Него. Винаги когато почувстваме склонност да изпитаме **досада** и **малодушие**, трябва да си спомним за това, което Той е изтърпял. Тогава нашите изпитания ще изглеждат нещо съвсем дребно в сравнение с Неговите.

12:4 Ние участваме в една безкрайна борба срещу греха. И все пак не сме се **съпротивили до кръв** (което ще рече „до смърт“) на греха, а *Той се е съпротивил!*

12:5 Сега авторът ни показва каква трябва да бъде християнската представа за страданието. Защо в живота на вярващия има такива неща като гонения, проверки, изпитания, болести, болки, скръб и нещастия? Дали те са признак на Божия гняв и неудовлетворение, или са нещо случайно? Как трябва да се отнасяме към тях?

Тези стихове ни казват, че страданията са част от Божия възпитателен метод за Неговите деца. Макар и да не идват пряко от Него, Бог ги допуска, като ги използва за Своя слава, за наше добро и за благословието на другите.

В живота на християнина няма нищо случайно. Трагедиите са скрити благословения, а разочарованията — срещи с Бога. Бог управлява враждебните обстоятелства в живота на вярващия по та-

къв начин, че да ни преобразява по образа на Христос.

Поради това авторът отправя към ранните еврейски вярващи увещанието да си спомнят текста на Притчи 3:11, 12, който ги предупреждава да не презират Божието наказание и да не се обезкуражават от Неговото изобличение. Ако те се разбунтуват или предадат, ще пропуснат ползата от Божието възпитание и от научаването на Неговите уроци.

12:6 Винаги когато срещнем думата „наказвам“ или „наказание“, ние сме склонни да мислим за бой с пръчка. Но тук тази дума означава обучение или възпитание на детето и включва наставление, дисциплиниране, поправление и предупреждение. Всичко това има за цел да възпитава у вярващия християнски ценности и да изгонва злото. В този пасаж наказанието не означава осъждане заради злотворство, а възпитание чрез преследване.

Текстът от Притчи съвсем ясно ни казва, че Божието наказание е доказателство за Неговата любов и че нито един Негов **син** няма да избегне боя.

12:7 Когато търпим **Божието наказание**, ние Му позволяваме да ни възпитава и да ни извайва по Своя образ. Ако се опитаме да осуетим Неговите намерения в това отношение, може да Му се наложи да ни обучава в продължение на един по-дълъг период от време, като използва по-назидателни и следователно по-трудни методи. В Божието училище има степени, които могат да бъдат преминати само ако сме си научили предишните уроци.

И така, когато върху нас идват изпитания, ние трябва да осъзнаем истината, че Бог се отнася към нас като към **синове**. Във всяко нормално семейство бащата възпитава **сина** си, защото го обича и защото иска най-доброто за него. Бог ни обича твърде много, за да ни позволи да се развиваме безконтролно.

12:8 В духовното царство всички ония, които не изпитват Божието наказание, са **незаконородени** деца, а не истински **синове**. В края на краищата, когато лозарят се грижи за лозето, той не подкастрия тръните, а подкастрия лозите. Както е в естествения свят, така е и в духовния.

12:9 Повечето от нас са били наказвани от **бащите си по плът** и не са тълкували това като признак на омраза от тяхна страна. Ние сме съзнавали, че това е било израз на тяхната загриженост за нашето добро възпитание, и **сме ги почитали**.

Не трябва ли тогава много повече да почитаме наказанието на **Отца на духовете и да живеем!** Бог е **Бащата** (или Източникът) на всички същества, които са духове или имат дух. Човекът е дух, който обитава в човешко тяло. Когато се подчиняваме на Бога, ние се наслаждаваме на живота в неговия най-истински смисъл.

12:10 Наказанието на земните родители не е свършено. То продължава само временно — в периода на детството и юношеството — и ако тогава не е било успешно, после става абсолютно безсилно. Освен това то е такова, **каквото на тях им е угодно**, т. е. отразява това, което те смятат за добро. Понякога изобщо може да не е правилно.

Но Божието наказание винаги е свършено. Неговата любов е безкрайна и Неговата мъдрост — непогрешима. Божиите наказания никога не са резултат от прищявка, а винаги — за наша полза. Целта е ние **да бъдем участници в Неговата святост**. А благочестието никога не може да бъде научено извън Божието училище. Според обяснението на Джауеи:

„Целта на Божието наказание не е разрушителна, а градивна. Бог ни наказва, „за да съучастваме в Неговата святост“. Изразът „за да съучастваме“ съдържа в себе си направление, а направлението сочи към един по-красив и пречистен

живот. Огънят, който Бог запалва, не е голям увеселителен огън на открито, който гори буйно и неуправляемо, изгаряйки около себе си ценни неща, а пречистяващ огън, до който седи Този, Който ръководи пречистяването и Който търпеливо и упорито извлича святост от лекомислието и твърдост от слабостта. Бог винаги създава нещо — гори когато използва по-тежките средства на благодатта. Той произвежда плодовете и цветята на Духа. Неговата любов винаги търси красивото.“²⁹

12:11 На своето време наказанието изглежда болезнено, но после **донся мирния плод на правдата на онези, които са били обучавани чрез него**. Именно затова ние преминаваме през такива изпитания като това, за което разказва Лесли Уегърхед:

„Като всички хора и аз обичам и предпочитам слънчевите моменти, когато животът е изпълнен с изобилие от здраве, щастие и успех. Но аз съм научил много повече за Бога, за живота и за самия себе си от мрачните моменти, изпълнени със страх и провали, отколкото от моментите на ярка слънчева светлина. Има такива неща като „съкровищата на тъмнината“. Самата тъмнина, слава на Бога, отминава. Но това, което човек научава в тъмнината, остава негово притежание винаги. „Мъчителните преживявания — казва епископ Фенелоп, — за които ти мислиш, че застават между Бога и теб, се оказват връзки на единение с Него, стига да ги понесеш смиренно. Онова, което ни връхлита неудържимо и разклаца нашата гордост, носи много повече добро, отколкото всичко, което ни възбужда и повдига духа ни.“³⁰

Помислете и върху следното свидетелство на Спърджън:

„Боя се, че цялата благодат, която съм получил от удобните и лесни моменти в моя живот и часовете на щастие, би могла почти да се постави върху една монета. Но доброто, което съм получил от моите скърби, болки и тъги, е неизме-

рило. Какво ли не дължа на чука и наковалнята, на огъня и пилата? Скръбта е най-добрата мебел в моята къща.³¹

12:12 Вярващите не трябва да се огъват под тежестта на враждебните обстоятелства в живота. Всяко тяхно отслабване от вярата би могло да окаже неблагоприятно въздействие върху другите. Немоцните **ръце** трябва да се укрепят, за да служат на живия Христос, и **отслабналите колене** — да се уячат, за да постаняват в молитва.

12:13 Неуверените крака трябва да се насочат по **правите пътища** на християнското ученичество. Както пише Уилямз:

„Всички, които следват Господа с цялото си сърце, изравняват пътя на вярата за слабите братя; а онези, които не Го следват напълно, правят неравен пътя за другите и създават духовни инвалиди.“³²

Представяме ви и следната прекрасна илюстрация на Г. Х. Ланг:

„Един уморен пътник, изтощен от дългото ходене и битката с бурите, застава на едно място обезкуражен и изнемощял. Раменете му са ниско приведени, ръцете му висят отпуснато, коленете му са огънати и треперят. Той е готов да се откаже и да падне на земята. Според описанието на автора такъв може да стане и Божият пътник.

Но при него идва един с уверено държание, с мила усмивка и с твърд глас и му казва: „Хайде, странниче, ободри се, изправи глава, укрепи ръцете и краката си и погледни благодатта. Вече си изминал толкова дълъг път; забрави отминалите мъки. В края на пътя те чака един благороднически дом. Върви нататък и ще стигнеш право до него. Върви все напред и потърси от великия Лекар изцеление за окулците си крака... Твоят Предвестник измина същия тежък път до Божия палат. Изминали са го и много други преди теб. Има и такива, които все още вървят по него. Ти не си сам. Само не спирай, а върви и ще стигнеш целта и ще спечелиш наградата!“

Колко щастлив е онзи, който знае как да помогне с думата на уморения (Ис. 50:4)! И колко щастлив е онзи, който приема увещание (Евр. 13:22)! А триж по-щастлив е онзи, чиято вяра е толкова проста и силна, че никога не се усъмнява в Господа, когато Негово наказание е сурово.³³

12:14 Християните трябва да се стремят към мирни взаимоотношения с всички хора и по всяко време. Това увещание обаче е особено необходимо във времена, когато гоненията преобладават, когато някои отстъпват от вярата и когато нервите не издържат. В такива моменти човек много лесно дава израз на отчаянието и страха пред онези, които са му най-близки и най-мили.

Освен това ние също така трябва да търсим „това освещение, без което никой няма да види Господа“. За какво освещение става въпрос тук? За да отговорим на този въпрос, трябва да си припомним, че във връзка с вярващите думата „освещение“ се използва в НЗ най-малко в три смисъла.

Най-напред вярващият става свят по положение при своето обръщение. Тогава той бива отделен за Бога от света (1 Кор. 1:2; 6:11) и благодарение на връзката си с Христос бива осветен веднъж завинаги. Точно това има предвид и Мартин Лутер, когато пише: „Моята святост е в небето.“ Що се отнася до положението ни пред Бога, нашата святост е Самият Христос.

След това вярващият преминава през едно *практическо* освещение (1 Сол. 4:3; 5:23) — това, което ние трябва да бъдем всеки ден. Ние трябва да отделим себе си от всяко зло. Това *практическо* освещение трябва да бъде прогресивно, т. е. ние трябва непрекъснато да растем и да приличаме все повече на Господ Исус.

И последният смисъл, в който се използва думата „освещение“, е *окончателното* или *съвършеното* освещение. Това става, когато вярващият отиде на небето. Тогава той е освободен завинаги от греха. Неговото старо естество е

премахнато и състоянието му съответства съвършено на неговото положение.

Нека видим сега кое точно осветение ни се казва да **търсим** в този стих? Очевидно тук се има предвид практическото осветение. Ние не можем да търсим осветението по положение, тъй като то автоматично става наше при новородението. Нито пък можем да търсим съвършеното осветение, което ще бъде наше, когато видим лицето на нашия Господ. Трябва да търсим практическото или нарастващото осветение, тъй като то е нещо, което включва нашето послушание и съдействие. И трябва да го възпитаваме у себе си непрекъснато. Фактът, че трябва да го търсим, е доказателство, че ние не можем да го постигнем напълно в този живот. (Вж. бележките върху 2:11 за по-подробно описание на различните страни на осветението.)

Уест пише следното:

„Увецианието към новородените юдеи, които са напуснали храма, е да живеят такъв последователен християнски живот и да се държат толкова здраво за новата вяра, която са намерили, че спасените юдеи, които също са напуснали храма и които само външно са прегърнали новозаветната истина, да бъдат насърчени да отидат при вярата в Месията като Първосвещеник, вместо да се върнат към отменените жертви на левитската система. Авторът предупреждава истински новородените юдеи, че когато техният християнски живот куца, това може да стане причина за отстъпление на спасените юдеи от пътя.“³⁴

Тук обаче има една трудност! Вярно ли е наистина, че ние не можем да видим Господа, без да сме били практически осветени? В определен смисъл това наистина е така, но нека не забравяме, че то не означава, че ние спечелваме правото да видим Бога, като живеем свят живот. Исус Христос е нашето единствено право, за да бъдем в небето. Значението на този стих е, че ние трябва да по-

казваме практическо **осветение** като доказателство за новия живот, който се намира вътре в нас. Ако човек не расте в святост, той не е спасен. Когато Светият Дух обитава в един човек, Той проявява Своето присъствие в един живот на осветеност или отделеност от света. Тук имаме един типичен случай на причина и следствие: ако Христос наистина е приет от човека, води от жива вода ще потекат от утробата му.

12:15 На пръв поглед следващите два стиха ни показват четири различни греха, които ние трябва да избягваме. Но контекстът позволява да се предположи, че те представляват още едно предупреждение срещу един-единствен грях — греха на отстъплението, и че всичките тези четири греха са свързани с него.

Най-напред отстъплението означава недостигане на **Божията благодат**. Даден човек може да излежда като християнин, да говори като християнин, да изповядва на гуми християнството, но никога да не е бил новороден. Той е стигнал много близо до Спасителя, но никога не Го е приел: бил е толкова близо и в същото време толкова далек.

Отстъплението е **горчив корен**. Отстъпникът е човек, който се озлобява срещу Господ и отхвърля християнската вяра. Неговата измяна е **заразителна**: оплакванията, съмненията и отрицанията му оскверняват и групи хора.

12:16 Отстъплението е тясно свързано с липсата на морал. Някой човек, който твърди, че е християнин, може да изпадне в ужасен грях, но вместо да признае вината си, да започне да обвинява Господ и да отпадне. Отстъплението и сексуалният грях са тясно свързани във 2 Петрово 2:10, 14, 18 и в Юда 8, 16, 18.

И последно, отстъплението е вид безверие, каквото е имало у **Исав**. Той не е оценил истински своето рождено право и с лекота го е заменил заради едно моментно задоволяване на своя глас.

12:17 По-късно, когато е разбрал, че е загубил двойните благословения като

по-голям син, Исав е съжалил, но вече е било много късно. Баща му не е могъл да върне благословенията обратно.

Така е и с отстъпника. Той не цени истински духовните ценности и с готовност отхвърля Христос, за да избегне укорите, страданията или мъченичеството. В него може да има съжаление, но не и благочестиво покаяние.

12:18 Онези, които се изкушават да се върнат обратно към закона, трябва да си спомнят ужасяващите обстоятелства, които са придружавали неговото даване, и да си извадят духовни поуки от тях. Законът е бил даден на Синайската планина — една истинска, осезаема планина, цялата пламнала в огън. Тя е била обвинена от нещо като покривало или плащаница, поради което всичко е изглеждало неясно, тъмно и мъгливо. Около нея е билеела страхотна буря.

12:19 Тези природни бедствия са били придружени от ужасни свръхестествени явления. Чул се е **тръбен звук** и е прозърмал глас — толкова ужасяващ, че хората са се помолили да бъде спряно.

12:20 Те са били абсолютно неспособни да издържат на божествената заповед: „**Даже животни, ако се допре до планината, ще се убие с камъни.**“³⁵ Те са разбирали много добре, че ако допирането до планината означава смърт за едно нямо, неразбиращо животни, колко по-сигурна смърт би означавало то за онези, които разбират предупреждението.

12:21 Цялата гледка е била толкова страшна и ужасяваща, че дори и **Мойсей се е разтреперал**. Всичко това говори съвсем красноречиво за природата и служението на закона. Той е откровение на Божиите праведни изисквания и на Неговия гняв срещу греха. Целта на закона не е да даде знание за спасение, а да произведе съзнание за грях. Той говори за разстояние между Бога и човека, породено от греха. Неговото служение е служение на осъждане.

12:22 Вярващите обаче не са пристъпили до заплашителните забрани на Синай, а до Божията благодат:

*Не сме пристъпили до мрак и до
платица планина,
отминали завинаги са ужасът и на-
шата вина.
И радваме се вечно на мир на съвест-
та,
защото Агнецът седи на трона на
благодатта.*

Джеймс Г. Дек

*Сега всяко изкупено Божие дете може
да каже:*

*Ужасите на закона и гневът на Бога
вече нямат власт над моите престъ-
пления.*

*Послушанието и кръвта на Господа
скриват всички мои нарушения.*

А. М. Топлейди

*„По принцип ние вече сме пристигнали
там, където един ден ще бъдем напълно
и завинаги. За нас бъдещето вече е насто-
яще. Днес ние вече притежаваме онова,
което ще бъде утре. Още тук, на земята,
ние притежаваме Небето.“ (Избрано.)*

Още тук, на земята, ние не приближаваме до осезаема планина, а имаме привилегията да влезем в небесното светилище. С вяра ние се приближаваме до Бога в изповед, хваление и молитва. И можем да правим това не само един ден в годината, но можем да влизаме в Пресвято място всеки миг от денонощието със знанието, че за Него винаги сме добре дошли. Бог вече не казва: „Стой по-далеч от Мен!“; а ни кани с думите: „Приближи се до Мен с увереност.“

Законът има своята планина Синай, а вярата има своя хълм Сион. Този небесен хълм символизира всички благословения на благодатта, взети заедно — всичко онова, което е наше чрез изкупителното дело на Христос Исус.

Законът има своя земен Ерусалим, а вярата — своята небесна столица, гра-

гът на живия Бог, който е в небето и който има основите, на които Архитект и Строител е Бог.

Когато влезем в Божието присъствие, ние биваме заобиколени от величествено събрание. Най-напред в него участват десетки хиляди **ангели**, които — макар и неопетнени от греха — не могат да се присъединят към нас в песен, защото не познават радостта, която носи нашето спасение.

12:23 След това в него участва тържественото **събрание на първородните, които са записани в небето**. Това са членовете на **църквата** — Тялото и Невъятата на Христос — които са умрели след Петдесетница и сега съзнателно се наслаждават на Божието присъствие. Те чакат Деня, когато техните тела ще бъдат възкресени от гроба в прославен вид и ще бъдат съединени с техните духове.

С вяра ние виждаме тук „**Бог, Съдията на всички**“. Никаква тъмнина и мрак вече не Го закриват за онези, които гледат с вяра.

Тук са и старозаветните светици, **духовете на уствършенстваните праведници**. Оправдани чрез вяра, те стоят в безупречна чистота заради стойността, която Христовото дело е приписало на тяхна сметка. Те също чакат времето, когато гробът ще предаде своите древни мъртви и те ще получат прославените си тела.

12:24 Исус също е тук, **Посредникът на новия завет**. Между Мойсей, който е посредник на Стария Завет, и Исус, Който е **Посредник на новия завет**, има голяма разлика. Мойсей е послужил като посредник, като просто е приел закона от Бога и го е предал на народа на Израел. Той е бил ходатаят или представителят на народа, който е принесъл жертвите, с които законът е влязъл в сила.

Христос е **Посредник на новия завет** в един много по-възвишен смисъл. Преди Бог да е имал праведни основания за сключването на този нов завет, Господ

Исус е трябвало да умре. Той е трябвало да подпечата завета със Собствената Си кръв и да даде Себе Си в откуп за мнозина (1 Тим. 2:6).

Исус е осигурил благословенията на новия завет за Своите хора чрез смъртта Си и осигурява тези благословения за тях сега чрез безкрайния Си живот. Исус също така запазва Своите хора чрез настоящото Си служение от дясната страна на Бога, за да се наслаждават на благословенията в един враждебен на тях свят. Всичко това се включва в Неговото посредническо дело.

*Носейки белезите от раните
на Голгота,*

*Господ Исус е възвисен отдясно
на Бога—*

Той е Принц и Спасител.

Погледнете нагоре

и вижте Го там —

за Своите избрани Агнеца заклан,

и знайте, че скоро и вие самите

на славите Негови ще се насладите.

Джеймс Г. Дек

И последно, тук е „**поръсената кръв, която говори по-добри неща от Авеловата**“. Когато се е възнесъл, Христос е представил пред Бога цялата стойност на **кръвта**, която е пролял на кръста. Този стих не казва, че Той буквално е занесъл Своята кръв в небето, а че заслугите на Неговата кръв са станали известни в светилището. И отново Дж. Г. Дек дава поетичен израз на тази истина:

Отпред и върху трона

поръсената кръв

пламти и възвестява

изкупителната смърт.

И Неговите рани говорят във Небето:

„Завършено завинаги е

спасителното дело!“

В този стих скъпоценната **кръв** на Христос е противопоставена на **кръвта на Авел**. Независимо дали под последната

ние разбираме кръвта на жертвата на Авел или кръвта на самия Авел, и в двата случая е вярно, че кръвта на Христос говори по-благогатни неща от кръвта на Авел. Докато кръвта на Авеловата жертва казва: „Покрит временно“, кръвта на Христос говори: „Простен завинаги.“ Докато кръвта на Авел зове: „Отмъщение“, кръвта на Христос провъзгласява: „Милост, прощение и мир.“

12:25 Заключителните стихове на 12 гл. противопоставят Божието откровение на Синайската планина на Неговото откровение във и чрез Христос. Хората не трябва да се отнасят лекомислено към несравнимите привилегии и слави на християнската вяра. Бог говори, кани и увещава. Да отхвърлим или да презрем Този, Който говори, означава да погинем.

Онези, които не са се подчинявали на Божия глас в закона, са получавали съответните наказания. Но по-голямата привилегия изисква и по-голяма отговорност. В Христос Бог ни е дал Своето най-добро и последно откровение. Тези, които отхвърлят Неговия глас сега, когато говори **от небесата** чрез евангелието, носят по-голяма отговорност от нарушителите на закона. **Бягството** е абсолютно невъзможно.

12:26 Когато е говорил на Синайската планина, Божият глас е предизвикал земетресение, но следващия път когато говори, той ще причини „небетресение“. Това е предсказано по същество от пророк Агей (2:6): „Още веднъж, след малко, аз ще разтърся небето и земята, морето и сушата.“

Това разтърсване ще стане в периода от Грабването до края на царството на Христос. Преди Христос да дойде, за да установи царството Си, ще има страховтни природни катаклизми както на земята, така и на небето. Планетите ще бъдат изместени от орбитите си, което ще причини ужасни приливи и наводнения. След това, в края на хилядолетното управление на Христос, земята, звез-

дите небеса и атмосферното небе ще бъдат унищожени от огън (2 Петр. 3:10—12).

12:27 Когато Бог казва „**още веднъж**“, Той има предвид пълното и окончателно **премахване** на небето и земята. Това събитие ще сложи край на мита, според който само видимото и осезаемото е действително, а невидимото е нереално. Когато Бог сложи край на направените и преходните неща, **ще остане** само това, което не може да се поклати.

12:28 Онези, които посвещават времето си на материалния и видим ритуализъм на юдеизма, се прилепват към неща, които могат да се разклатят. Истинските вярващи имат „**непоклатимо царство**“. Това трябва да ги върхнови за най-пламенно поклонение и възхищение. Ние непрекъснато трябва да хвалим Бога с **благоговение и страхопочитание**.

12:29 **Бог е огън пояждащ** за всички, които отказват да Го слушат. Но дори и в отношенията Му към Неговите хора Неговата святост и правда са толкова големи, че те трябва да породят у тях най-дълбоко страхопочитание и преклонение.

Г. Увещения за различни християнски добродетели (13:1—17)

13:1 Практическата част на Посланието към евреите съдържа шест увещения, засягащи добродетелите, които трябва да се развиват от християните. Първата добродетел е **братолюбието**. Всички истински християни трябва да се чувстват свързани помежду си в едно общо семейство и да признават това родство с думи на обич и дела на любов (1 Йоан. 3:18).

13:2 Също така християните трябва да бъдат **гостолюбиви** към странниците. Странниците биха могли да бъдат вярващи, които бягат от преследване и трудно могат да намерят храна и подслон. Показването на гостолюбие към такива хора би могло да изложи на опасност домакина и домакинята. Този стих

също така би могъл да се разбира и като общо насърчение за показване на гостоприемство към всички вярващи, които имат нужда от него.

Когато правим това, винаги съществува възможността, **без да знаем, да приемаме ангели!** Това, разбира се, ни напомня за случката с Авраам и тримата мъже, които всъщност са били ангелски същества (Бит. 18:1—16).³⁶ Но дори и никога да нямаме привилегиата да приемем истински ангели у дома си, винаги можем да покажем гостолубие към хора, чието присъствие само по себе си е благословено и чието благочестиво влияние върху нашето семейство може да произведе резултати, които остават за вечността.

13:3 Третото увещание засяга грижата за християни, които се намират в затвора. Почти сигурно това са вярващи, които са затворени заради свидетелството си за Христос. Такива хора имат нужда от храна, топли дрехи, книги за четене и насърчение. В такива случаи съществува изкушението другите вярващи да се опитат да скрият връзката си със **затворените**, за да не бъдат затворени и те заедно с тях. Но те трябва да **помнят**, че когато посещават **затворници**, те все едно посещават Христос.

Вярващите също така трябва да показват състрадание към **страдащите**, като под „страдащите“ тук отново трябва да разбираме преследваните християни. Читателите трябва да се противопоставят на всяка склонност да се скрият от опасността, на която биха били изложени заради това свое състрадание. За нас приложението на този стих би могло да се разшири, като включим в него показването на състрадание към всички страдащи светии. Не трябва да забравяме, че ние също **сме в тяло** и следователно изложени на опасността от подобни скърби.

13:4 Женитбата трябва да бъде на почит у всички. Нека не забравяме, че

бракът е бил постановен от Бога още преди влизането на греха в този свят и че той е Неговата свята воля за човечеството. Да се отнасяме към него като към нещо нечисто, както правят аскетите, или дори да се присмиваме или подиграваме с него, както правят понякога християните, са неща, които Писанието еднакво забранява.

Онези, които са склочили брак, трябва да бъдат верни на своите клетви, като пазят брачното **легло неосквернено**. Независимо от лекомисленото отношение на съвременния човек към този въпрос, остава фактът, че всяка сексуална връзка извън брачната е грешна. Блудството не е болест, а грях, и то грях, който **Бог неминуемо ще съди**. Нито една проява на разврат няма да избегне съда. Бог съди този грях още в този живот — чрез телесни болести, разрушени семейства, умствени и нервни разстройства, деформации на личността и др. И ако този грях не е простен чрез кръвта на Христос, Той ще го съди и във вечния огън.

Реформаторският епископ Латимър разобличил развратния крал Хенри VIII в този грях по начин, който бил толкова убедителен, колкото и смел. Той подарил на краля една красиво подвързана Библия, върху която били написани думите: „Бог ще съди блудниците и прелюбодейците.“

13:5 Шестата добродетел, която християните трябва да развиват у себе си, е задоволството. Спомнете си, че привържениците на юдеизма винаги са казвали: „Ние имаме скинията. Имаме свещенството. Имаме жертвоприношенията. Имаме красивия ритуал. А вие какво имате?“ Тук авторът тихо казва на християните: „**Не се впримчвайте в сребролюбие; задоволявайте се с това, което имате.**“ Това, което християните имат, е толкова безкрайно по-велико от всичко най-добро на юдеизма — защо тогава да не **бъдат** напълно **задоволени**? Те имат Христос, а това е напълно достатъчно.

Сребролюбието може да бъде огромна пречка за вярващия. Също както една малка монета, поставена пред очите ни, може да закрие слънцето от погледа, така и сребролюбието нарушава връзката ни с Бога и пречи на духовния ни прогрес.

Най-големите богатства, които може да има един човек, се съдържат в притежаването на Този, Който обещава: **„Никак няма да те оставя и никак няма да те забравя.“** На гръцки силното отрицание се изразява чрез използването на две или повече отрицания. Конструкцията на този стих е много емфатична: тя съдържа *пет* отрицания, което идва да покаже колко е невъзможно Христос да изостави Своите Си!

13:6 Думите от Псалм 118:6 представяват уверената изповед на един, който има Христос: **„Господ ми е помощник; няма да се убоя. Какво ще ми сторят човек?“** В Христос ние имаме съвършената сигурност, съвършената защита и съвършения мир.

13:7 Читателите получават наставление да **помнят** онези, които ги ръководят — своите християнски учители, **които са им говорили Божието слово.** Какъв е **резултатът от техния начин на живот?** Те не са се върнали обратно към левитската система, а са гържали своята изповед твърдо докрай. Може би някои от тях са загинали като мъченици заради Христос. Читателите трябва да подражават на тяхната вяра — вярата, която гържи Христос и християнското учение и която се съобразява с Бога във всяко действие. Ние не сме призовани към едни и същи форми на служение, но сме призовани към живот на вяра.

13:8 Връзката между този стих и предишния не е ясна. Може би най-простият начин, по който можем да го разтълкуваме, е като го приемем като обобщение на учението, целта и вярата на тези християнски водачи. Същността на тяхното учение е следната: **Исус Христос е същият вчера, днес и завинаги.**

Целта на техния живот е **Исус Христос, Който е същият вчера, днес и завинаги.** Основата на тяхната вяра е, че **Исус е Христос (Месия), Който е същият вчера, днес и завинаги.**

13:9 След това авторът отправя едно предупреждение срещу лъжливите поучения на юдеизма. Според юдейските учители светостта е свързана с външни неща като например церемониалното поклонение и яденето на чисти храни. Но истината е, че светостта е резултат от **благодатта**, а не на закона. Наредбите за чисти и нечисти храни имат за цел да доведат само до *ритуално* очистване, което обаче не е същото като *вътрешната* святост. Един човек може да бъде церемониално чист и въпреки това да бъде пълен с омраза и лицемерие. Само Божията благодат може да вдъхнови вярващите и да им даде сили да живеят свято. Любовта към Спасителя, Който умря заради нашите грехове, ни мотивира „да живеем разбрано, праведно и благочестиво в настоящия век“ (Тит 2:12). В края на краищата, безкрайните правила за храни и пиетета не са донесли никаква полза на своите последователи.

13:10 Не пропускайте да забележите победата, която се съдържа в думите: **„Ние имаме олтар.“** Това е увереният отговор, който християнинът дава на непрекъснатите предизвикателства на юдеистите. Нашият олтар е **Христос** и в този олтар се съдържат всички благословения, които се намират в Него. Онези, които са свързани с левитската система, **нямат право** да участват в по-добрите неща на християнството. Най-напред те трябва да се покаят от греховете си и да повярват в Исус Христос като единствен Господ и Спасител.

13:11 Системата на жертвоприношенията е изисквала заколването на **животни**, чиято кръв е била внасяна в Пресвящото място **от първосвещеника** като жертва за **греховете.** Телата на тези **животни** е трябвало да се изнасят на едно място извън пределите на скини-

ята и да се изгарят. „**Вън от стана**“ означава извън външната ограда, която е заграждала двора на скинията.

13:12 Изгарянето на животните „вън от стана“ е преобраз на Господ **Исус**. **Той** е бил разпънат **извън** градските стени на Ерусалим. Това означава, че Той е осветил **народа чрез Собствената Си кръв** „вън от стана“ на организирания юдеизъм.

13:13 Приложението на този стих за ранните читатели на Посланието е, че те трябва да скъсат окончателно с юдеизма. Веднъж завинаги те трябва да обърнат гръб на храмовите жертви и да приемат за себе си свършеното дело на Христос като единствена и достатъчна жертва за своите грехове.

Приложението за нас е подобно на горното: **станът** днес е цялата религиозна система, която проповядва спасение чрез вършене на дела, уствършенстване на човешкия характер или изпълнение на ритуали и наредби. Това е съвременната църковна система с нейното по човешки назначено свещенство, материални начини на поклонение и церемониални уловки. Това е поквареният християнски свят, който е една „църква“ без Христос. Господ Исус е извън тази система и ние трябва да **излизаме към Него...**, **понасяйки Неговия позор**.

13:14 За служещите в храма Ерусалим е бил особено скъпо място. Той е бил географският център на техния „стан“. Християнинът няма такъв град на земята. Неговото сърце копнее за небесния град, новия Ерусалим, чиято слава е Агнецът.

13:15 В НЗ всички вярващи са свещеници. От една страна, те са свети свещеници, които влизат в Божието светилище, за да хвалят Бога (1 Петр. 2:5), а от друга — царски свещеници, отиващи в света, за да свидетелстват за Него (1 Петр. 2:9). Има най-малко три жертви, които вярващият принася като свещеник (Римл. 12:1). Първата е жертвата на самия вярващ (Римл. 12:1). Втората, как-

то се казва в 15 ст., е **жертвата на хваление**. Тя се принася на Бога чрез Господ Исус Христос. Цялото наше хваление и всички наши молитви минават през **Него**, преди да стигнат до Бог Отец. Нашият велик Първосвещеник отстранява всички нечистоти и несвършенства и добавя Собствената Си стойност към тях.

*Към всяка наша молитва
и хваление*

*Христос добавя Свойто
сладро изцеление.*

*Така издига Той кадилницата
с нашето благодарение
и Бог приема благоуханието
с наслаждение.*

Мери Б. Пътърз

Жертвата на хваление е плод от такива **устни**, които изповядват **Неговото име**. Единственото хваление, което Бог приема, е това, което изказват изкупените устни.

13:16 Третата жертва е приносът на нашите притежания. Ние трябва да използваме материалните си блага, като правим **добро** и като ги разделяме с онези, които са в нужда. **Такъв** един жертвоготовен начин на живот е **угоден на Бога**. Той е точно обратното на това да трупаеш всичко за себе си.

*Народът на Божиите помазани
свещеници*

никога не ще умре.

*Той стои пред Неговото славно лице
и Му служи нощ и ден.*

*И макар че разумът бучи
и неверието реве,*

*народът на Божиите избрани
свещеници*

никога не ще умре.

Чист и свят като невеста,

*улит от смрадта на греха,
той издига към Бога молитви
и хваления от душа.*

Благоуханието се издига високо —

*до Пресвящото място на Отца
и поклонението им изпълва небето
с песента на благодатта.*

Герхард Терстееген

13:17 В 7 и 8 ст. читателите се насъабляват да помнят своите ръководители в миналото, докато в този стих авторът им казва, че те трябва да **бъдат послушни** на онези, които ги ръководят сега. Изразът „**вашите наставници**“ се отнася най-вероятно главно до старейшините в местната църква, които работят като представители на Бога в събранието. Те са получили авторитет, на който вярващите трябва да **се покоряват**. Като подовчари старейшините **бдят за душите** на стадото, за което **ще** трябва да **отговарят** един ден пред Бога. Те **ще** трябва да изпълняват това бдение или с радост, или с тъга, в зависимост от духовния напредък на онези, над които бдят. Ако те **ще** трябва да правят това „с **въздушане**“ или с мъка, това **ще** означава загубване на част от наградата за засегнатите светици. Затова за всички нас е полезно да се подчиняваме на авторитета на онези, които Бог е определил да ни ръководят.

IV. Заклучително благословение (13:18—25)

13:18 С приближаването на края на това Писмо авторът отправя към читателите един личен призив за молитва. Останалата част от стиха ни кара да предположим, че той е бил подложен на атака от страна на свои критици. Бихме могли да се досетим какви са били тези критици — такива, които са подтиквали хората да се върнат към старозаветното поклонение. Авторът заявява твърдо, че независимо от всички обвинения, отправени срещу него, неговата **съвест** е чиста и желанието му — искрено.

13:19 Една допълнителна причина за молитва е възможността да им **бъде върнат по-скоро**. Може би тази молитва е свързана с освобождението на авто-

ра от затвора. Но по този въпрос можем само да правим предположения.

13:20 Сега следва едно от най-красивите благословения в Библията, което може да се нареди сред такива благословения като текстовете в Числа 6:24—26; 2 Коринтяни 13:14 и Юда 24, 25. То е отправено към **Бога на мира**. Както беше споменато, старозаветните светици никога не са имали съвършен мир на съвестта. Но при Новия Завет ние имаме мир с Бога (Фил. 4:7). По-нататък стихът обяснява, че този мир е плод от Христовото дело. Бог е възкресил нашия **Господ Исус от мъртвите** в знак на това, че Неговото дело на кръста е разрешило веднъж завинаги въпроса за греха.

Най-напред, като добрия Пастир, Христос е дал живота Си за овцете Си (Йоан 10:11). След това, като **великия Пастир**, Той е възкръснал от мъртвите, след като е извършил делото на изкуплението (Евр. 13:20). И най-накрая, като Главния Пастир, Той идва отново, за да награди Своите служители (1 Петр. 5:4). Ние Го виждаме като добрия Пастир в Псалм 22, като великия Пастир в Псалм 23 и като Главния Пастир в Псалм 24.

Той **е бил въздигнат от мъртвите** в съответствие с вечния завет. Уест ни предлага следния коментар върху този израз:

*„За разлика от първия завет, който е имал само временен характер, Новият Завет е наречен „вечен“. В границите на този именно „вечен завет“ Месията, Който е умрял за грешните човеци, е бил възкресен отред мъртвите. Ако не беше възкресен от мъртвите, Той не би могъл да бъде първосвещеник според Мелхиседековия чин. Грешният човек има нужда от жив Свещеник, Който да даде живот на вярващия грешник, а не от мъртъв свещеник, който просто да плати за неговите грехове. По този начин в рамките на Новия Завет е било гарантирано, че Свещеникът, който е принесъл Себе Си в жертва, **ще** бъде възкресен от мъртвите.“³⁷*

13:21 Молитвата, започната в 20 ст., е свързана с това, че светите трябват да бъдат усъвършенствани във **всяко добро нещо**, за да вършат Божията **воля**. Тук има едно любопитно сливане на божественото с човешкото. Бог е Онзи, Който ни снабдява с всяко **добро нещо**. Той е и Онзи, Който изработва в нас „**това, което е угодно пред Него**“. И Той прави това **чрез Исус Христос**. Тогава ние вършим Неговата воля. С други думи, Бог влага в нас желанието да вършим добро. Бог ни дава силата да го вършим, вследствие на което ние го вършим; и пак Бог ни възнаграждава за това, че сме го извършили.

Молитвата свършва с признанието, че Исус Христос е достоен за **слава за вечни векове**.

*Достоен за слава и хвала,
достоен от всички за възхита;
достоен сега и във вечността,
безкраен в божествеността.*

Франсис Ригли Хавергал

13:22 Сега авторът умолява своите читатели да приемат с внимание това **увещателно** напътствие в неговото Писмо, като се откажат от ритуалната религия и се прилепят към Христос с чисто сърце. Той говори за своето Писмо като за нещо кратко, и то наистина е такова, като си помислим колко много още би могъл да каже за левитската система и за нейното изпълнение в Христос.

13:23 Изразът „**Знайте, че нашият брат Тимотей е пуснат**“, дава основание на много хора да смятат, че авторът на това Писмо е Павел. Освен това авторът казва, че възнамерява да пътува заедно с Тимотей, което е още един признак, сочещ към авторството на Павел. И все пак не можем да бъдем абсолютно сигурни, и затова е най-добре да оставим въпроса открит.

13:24 Сега авторът изпраща поздравите до всички християнски водачи и **всичките светии**. Нека не отминаваме с пренебрежение многото изрази на христия-

нско внимание в Посланията и нека често им подграждаме.

Заедно с автора се намират и някои вярващи **от Италия**, които също искат да изпратят своите поздравите. Това предполага, че Писмото е било написано или оттам, или дотам.

13:25 Фактът, че авторът завършва това Послание на Новия Завет с пожелание за **благодат**, е особено подходящ край на неговото Писмо: „**Благодат да бъде с всички вас**.“ Новият Завет е един безусловен завет на свободната Божия **благодат**, изразяваща Неговото безгранично благоволение към недостойните светии чрез жертвеното дело на Господ Исус Христос. **Амин**.

Какво е посланието на Писмото до евреите за днешното време?

Има ли какво да каже Посланието към евреите на нас — хората, които живеят в двадесети век?

Въпреки че юдеизмът не представлява вече онази господстваща религия, която е бил в ранните дни на църквата, духът на законничеството все пак е успял да проникне в християнството. В своята известна брошура „*Нека правилно разделяме Словото на Истината*“, д-р Скофилд казва следното:

„Спокойно можем да кажем, че юдеизирането на Църквата е допринесло много повече за стъването на нейния прогрес, изкривяването на нейната мисия и унищожаването на нейната духовност от всички други причини, взети заедно. Вместо да върви по определения ѝ път на отделяне от света и следване на Господа според небесното си призвание, тя използва еврейските Писания, за да оправдае себе си в принизяването на своята цел до нивото на световната цивилизация, натрупването на богатства, въвеждането на внушителни ритуали, издигането на величествени църковни сгради и разделяне-

то на всички равнопоставени братя на „клирици“ и „миряни“.³⁸

Писмото до евреите ни призовава да се отделим от религиозните системи, в които Христос не се почита като единствен Господ и Спасител и в които Неговото дело не се признава като една веднъж завинаги дадена жертва за грях.

То ни казва, че образите и сенките на Старозаветната система намират своето пълно изпълнение в нашия Господ. Той е нашият велик Първосвещеник. Той е нашата Жертва. Той е нашият Олтар. Той служи в небесно светилище и Неговото свещенство никога няма да има край.

То ни учи също така, че всички вярващи са свещеници, които имат пряк достъп до Божието присъствие чрез вяра по всяко време на денонощието и които принасят в жертва самите себе си, своето хваление и своите притежания.

Дейвид Берън казва така:

„Въвеждането на модела на левитското свещенство в християнската църква не е нищо друго освен опит да са зашиш отново с несвети ръце завесата, която Самият благословен и умилостивен Бог е раздрал на две, и да се казва: „Стойте надалеч, не се приближавайте до Бога“ на онези, които са „обновени чрез кръвта на Христос.“³⁹

Писмото до евреите ни учи също така, че ние имаме *по-добър* завет, *по-добър* Посредник, *по-добра* надежда, *по-добри* обещания, *по-добро* отечество, *по-добро* свещенство и *по-добро* притежание —

изобщо всичко по-добро от най-доброто, което юдеизмът може да ни предложи. Освен това то ни уверява, че ние имаме вечно изкупление, вечно спасение, вечен завет и вечно наследство.

То съдържа също така и едно сериозно предупреждение срещу греха на отстъплението. Ако един човек твърди, че е християнин, и свърже себе си с християнската църква, но след това се отвърне от Христос и се присъедини към враговете на Господа, за такъв човек е невъзможно вече да се обърне към покаяние.

Посланието към евреите насърчава истинските християни да вървят с вяра, а не с виждане, защото това е животът, който е угоден на Христос. То също така ни насърчава да понасяме с търпение страданията, изпитанията и гоненията, за да можем да получим обещаната награда.

Освен всичко това Писмото до евреите ни учи, че заради многото си привилегии християните имат една много голяма отговорност. Превъзходствата на Христос ги правят най-облагодетелстваните хора на света. Ако те пренебрегнат тези привилегии, ще претърпят съответните загуби на Христовото съдилище. От тях се очаква много повече, отколкото от хората, живели под закона. И от тях ще се изисква много повече в един бъдещ ден.

Затова нека и ние излизаме към Него вълн от стана, понасяйки Неговия позор (13:13).

Крайни бележки

- 1) (3:6) В критическия текст гумите „здрaво... докрай“ са изпуснати.
- 2) (3:18) Arthur T. Pierson, further documentation unavailable.
- 3) (4:15) Теолозите обобщават учението за възможността или невъзможността на Христос в две латински фрази: „non posse peccare“ (невъзможно да съгреша) и „posse non peccare“ (възможно да не съгреша). Вярното учение се съдържа в израза „non posse peccare“: Той не е могъл да съгреша.
- 4) (4:16) G. Campbell Morgan, „Choice Gleanings Calender.“
- 5) (6:2) В оригиналния текст са използвани две различни гуми. Думата за „кръщение“ е „baptisma“, докато тук думата е „baptismo“, което означава „ритуални умивания“.
- 6) (6:3) Текстът на повечето ръкописи гласи „И нека да направим това...“
- 7) (6:6) Преводът в бележка под линия в НПБКДж е по-добър (тъй като формата и контекстът са същите като в предишното изречение): „а са отпаднали...“
- 8) (6:18) Повечето ръкописи гласят „ние имаме голямо насърчение“ (изявително наклонение) вместо „да имаме голямо насърчение“ (подчинително наклонение). Първото изразява по-голяма сигурност.
- 9) (6:20) D. Anderson-Berry, *Pictures in the Acts*, p. 36ff.
- 10) (7:20) A. W. Rainsbury, „Able to Save to the Uttermost,“ *The Keswick Week*, 1958, p. 78.
- 11) (7:21) George Henderson, *Studies in the Epistle to the Hebrews*, p. 86.
- 12) (8:6) W. H. Griffith Thomas, *Hebrews: A Devotional Commentary*, p. 103.
- 13) (8:8) Henderson, *Hebrews*, p. 92.
- 14) (9:4) Думата „thumierion“ има значение на предмет или на място за горене на тамян.
- 15) (9:11) Критическият текст гласи „...на дошлите добрини...“
- 16) (9:13) J. Gregory Mantle, *Better Things*, p. 109.
- 17) (9:15) Kenneth S. Wuest, *Hebrews in the Greek Testament*, p. 162, 163.
- 18) (10:10) George M. Landis, *Epistle to the Hebrews: On to Maturity*, p. 116.
- 19) (10:11) Alexander Balmain Bruce, *The Epistle to the Hebrews: The First Apology for Christianity*, p. 34.
- 20) (10:37) Marvin Vincent, *Word Studies in the New Testament*, II:1150.
- 21) (10:37) A. J. Pollock, *Modernism Versus the Bible*, p. 19.
- 22) (10:38) Критическият текст гласи: „Моят праведник“.
- 23) (11:21) С. Н. Mackintosh, *Genesis to Deutronomy: Notes on the Pentateuch*, p. 133.
- 24) (11:22) William Lincoln, *Lectures on the Epistle to the Hebrews*, p. 106.
- 25) (11:35) G. H. Morrison, „Morrison on Luke“, *The Glasgow Pulpit Series*, I:42.
- 26) (11:37) Този израз е изпуснат в критическия текст.
- 27) (11:37) William G. Moorehead, *Outline Studies in the New Testament. Philippians to Hebrews*, p. 248.
- 28) (12:2) A. B. Bruce, *Hebrews*, pp. 4145, 416.
- 29) (12:10) J. H. Jowett, *Life in the Heights*, pp. 247, 248.
- 30) (12:11) Leslie Weatherhead, *Prescription for Anxiety*, p. 32.
- 31) (12:11) С. Н. Spurgeon, „Choice Gleanings Calendar.“
- 32) (12:13) George Williams, *The Student's Commentary on the Holy Scriptures*, p. 989.
- 33) (12:13) G. H. Lang, *The Epistle to the Hebrews*, pp. 240, 141.
- 34) (12:14) Wuest, *Hebrews*, p. 222.
- 35) (12:20) В повечето ръкописи, включително и в най-старите, гумите „или пониже със стрела“ липсват.

Най-вероятно те представлят едно по-късно допълнение.

- 36) (13:2) Смята се, че един от тримата е бил Господният Ангел, т. е. Христос преди въплъщението.

37) (13:20) Wuest, *Hebrews*, p. 242.

38) (Екскърс) С. I. Scofield, *Rightly Dividing the Word of Truth*, p. 17.

39) (Екскърс) David Baron, *The New Order of Priesthood*, pp. 39, 40.

Библиография

- Bruce, Alexander Balmain,
The Epistle to the Hebrews: The First Apology for Christianity,
Edinburgh: T. & T. Clark, 1908.
- Govett, Robert,
Christ Superior to Angels, Moses and Aaron,
London: J. Nisbet, 1884.
- Henderson, G. D.,
Studies in the Epistle to the Hebrews,
Barkingside, England: G. F. Vallance, n.d.
- Hewitt, Thomas,
The Epistle to the Hebrews, TBC,
Grand Rapids: Eerdmans, 1960.
- Ironside, H. A.,
Hebrews and Titus,
Neptune, N. J.: Loizeaux Brothers, 1932.
- Kelly, William,
Introductory Lectures to the Epistle to the Hebrews and the Epistle to Philemon,
Oak Park IL: Bible Truth Publishers, n. d.
- Landis, G. M.,
Epistle to the Hebrews: On to Maturity,
Oak Park: Emmaus Bible School, 1964.
- Lang, G. H.,
The Epistle to the Hebrews,
London: Paternoster Press, 1951.
- Lincoln, William,
Lectures on the Epistle to the Hebrews,
Boston: Believers' Book-Room, n. d.
- Mantle, J. Gregory,
„Better Things“:
A Series of Bible Readings on the Epistle to the Hebrews,
New York: Christian Alliance Publishing Co., 1921.
- Meyer, F. B.,
The Way to the Holiest,
Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1950.
- Moffatt, James,
A Critical and Exegetical Commentary on the Epistle to the Hebrews, ICC,
Edinburgh: T. & T. Clark, 1924.
- Moule, H. C. G.,
Studies in Hebrews,
Grand Rapids: Kregel Publications, 1977.
- Newell, W. R.,
Hebrews Verse by Verse,
Chicago: Moody Press, 1947.
- Pfeiffer, Charles F.,
The Epistle to the Hebrews,
Chicago: Moody Press, 1962.
- Rainsbury, A. W.,
„Able to Save to the Uttermost“,
The Keswick Week,
London: Marshall, Morgan and Scott Ltd., 1958.
- Thomas, W. H. Griffith. *Hebrews: A Devotional Commentary*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1961.
- Vine, W. E.,
The Epistle to the Hebrews,
London: Olophants Ltd., 1952.
- Wescott, B. F.,
The Epistle to the Hebrews,
London: MacMillan, 1889.
- Wuest, K. S.,
Hebrews in the Greek New Testament,
Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1947.

Откровението на Исус Христос*

„Когато прочетем думите на това пророчество, сърцата ни трябва да се изпълнят с хваление и да си спомним за благодатта, която ни е спасила от всичко идващо върху тази епоха. Едно друго благословение, което ни дава тази книга, е уверението за окончателна победа и слава.“

Арно Гейбелин

Въведение

I. Уникално място в канона

Това, че тази последна книга на Библията е уникална, се вижда още в първата дума: „откровението“ или — както е в оригинала — „аросалурсис“. Тази дума, която означава „сваляне на булото от“, е основа на думата „апокалиптичен“, литературен вид, който в СЗ може да се намери в Даниил, Езекиил и Захария, а в НЗ — само тук. Тя се отнася до пророчески видения за бъдещето, в които се използват символи, образи и други езикови средства.

Откровението на Исус Христос гледа не само напред към бъдещото завършване на всички неща и окончателната победа на Бога и Азнето, но също така свързва свободните краища на първите шестдесет и пет книги на Библията. Всъщност точно това е и начинът, по който тази книга може най-добре да бъде разбрана — като се познава цялата Библия! Почти всичко в нея — участниците, символите, събитията, числата, цветовете и т. н. — вече е било споменато предварително в Божието слово. Някои уместно наричат Откровението „Голямата централна гара“ на Библията, тъй като това е мястото, където „пристигат всички влакове“. Кои са тези влакове? Това са влаковете на мисълта, които тръгват от Битие и оста-

налите книги по формата на идеи, като червената нишка на изкуплението, народа на Израел, езическите народи, неприятеля на Божия народ — Сатана, Антихриста и много други.

Апокалипсисът (погрешно наречен през четвърти век „Откровението на божествения свети Йоан“, а всъщност „Откровението на Исус Христос“ (1:1), е една необходима кулминационна точка на Библията. Той ни показва какъв ще бъде краят на всичко. Дори и едно негово най-повърхностно прочитане трябва да подейства като сериозно предупреждение към невярващите за покаяние и обръщение, а на Божия народ — като насърчение за устояване!

II. Авторство

Името на автора Йоан, който пише по заповед на своя Господ Исус Христос, е споменато няколко пъти в самата книга (1:1, 4, 9; 22:8). Има много древни, сериозни и широко разпространени външни доказателства, които подкрепят тезата, че това е апостол Йоан, синът на Зеведей, работил в прогължение на много години в Ефес — Мала Азия, където са се намирали всичките седем църкви, за които става въпрос във 2 и 3 глава. Йоан е бил заточен на остров Патмос от Домициан, където е записал виденията, които му е дал нашият Господ. По-късно той се е върнал в Ефес, където е умрял в дълбока старост. Юстин Мартир, Ирней, Тертулиан, Хиполит, Климент от Александрия и Ориген — всички тези автори приписват книгата на Йоан. Мал-

* Според превода на заглавието в НПБКДж. — Бел. на прев.

ко по-късно (около 150 г. сл. Хр.) в Египет е намерена една книга, позната под заглавието „Апокрифът на Йоан“, която изрично споменава, че авторът на Откровението е Йоан, братът на Яков.

Първата реакция срещу авторството на апостола е дошла от Дионисий от Александрия, който съзнателно *не е желал* тя да бъде написана от Йоан, тъй като е бил противник на доктрината за хилядолетието (Откр. 20). Неговите смътни и колебливи предположения за автори като Йоан Марко или „Йоан презвитер“ не могат да оборят такива сериозни доказателства като горните, въпреки че много съвременни изследователи от по-либералните среди също отричат авторството на апостол Йоан. В църковната история няма данни за съществуването на „Йоан презвитер“ (Старейшина) и няма друг Йоан освен автора на Второто и Третото послание на Йоан. Тези две Писма са написани в същия стил като Първото послание на Йоан, като по своята простота и речников състав съответстват до голяма степен и на Евангелието от Йоан.

И докато външните доказателства, които споменахме по-горе, са изключително силни, *вътрешните* не са толкова ясни. Както речниковият състав, който показва един груб семитски стил на гръцкия език (и дори съдържа някои изрази, които граматичите биха нарекли „солесизми“), така и словоредът карат много хора да смятат, че този човек, който е написал Апокалипсиса, не е написал и Евангелието.

Тези разлики обаче могат да бъдат обяснени, още повече, че между двете книги не липсват уравниващи прилики.

Някои изследователи например приемат една по-ранна дата на написване на *Откровението* — 50-те или 60-те години сл. Хр. (по времето на Клавдий или Нерон), като смятат, че Йоан е написал *Евангелието* много по-късно — през 90-те години, след като е усъвършенствал

гръцкия си език. Това разрешение на проблема обаче едва ли е необходимо. Много е вероятно Йоан да е написал *Своято Евангелие* с помощта на секретар, докато на остров Патмос да е бил съвсем сам. (И в двата случая доктрината за боговъдъхновеността не се накръпява, тъй като Бог използва индивидуалния стил на всеки автор, а не предлага един общ стил за всички библейски книги.)

Темите за светлината и тъмнината се срещат както в Евангелието от Йоан, така и в Откровението. Думи като „Азнец“, „преодолявам“, „слово“, „истинен“ „жива вода“ и др. също говорят за свързаност между двете книги. Освен това както текстът в Йоан 19:37, така и текстът в Откровение 1:7 съдържат цитат от Захария 12:10, без обаче да използват същата дума за „прободен“, която се намира в Септуагинтата, а една друга дума, преведена като „прободен“¹.

Друга причина за разликите в речниковия състав и стила между Евангелието и Откровението е различният литературен вид, който те представляват. Една друга характерна черта на Откровението — наличието на такава внушителна част от староеврейска фразеология — може да се обясни с изключително широкото използване на цитати от целия СЗ.

В заключение ще кажем, че традиционното мнение, според което авторът на Откровението е апостол Йоан, синът на Зеведей и братът на Яков, почива на здрава историческа основа и че проблемите относно неговото авторство могат да бъдат обяснени, без то непременно да се отхвърля.

III. Датироване

Някои изследователи предпочитат някоя по-ранна дата за написване на книгата — или през 50-те, или в края на 60-те години сл. Хр. Както вече отбелязахме, това се прави с цел да се обясни недотам развития стил на Откровението. Също

така някои хора смятат, че числото „666“ (13:18) е предсказание за Нерон², за когото се вярва, че ще се върне от мъртвите. Това също предполага една по-ранна дата. Фактът, че това не е станало, не засяга приемането на книгата. (Може би то дори предполага, че книгата е написана много по-късно след царуването на Нерон.)

Църковните отци специално посочват втората половина на царуването на Домициан (около 96 г. сл. Хр.) като времето, когато Йоан е бил на остров Патмос, където е получил Откровението. И тъй като това е едно ранно, обосновано и широко разпространено мнение сред ортодоксалните християни, ние смятаме, че имаме всички основания да го приемем.

IV. Темы и обхват

Един прост ключ към разбирането на книгата Откровение е осъзнаването, че тя е разделена на три главни части. 1 гл. описва едно видение, в което Йоан вижда Христос, облечен като Съдия и стоящ по средата на седемте църкви. 2 и 3 гл. разглеждат века на църквата, в които сега живеем. Останалите деветнайсет глави представят бъдещите събития, които идват след века на църквата. И така, книгата би могла да се раздели на следните части:

1. *Това, което Йоан вижда*, т. е. видението за Христос като Съдия на църквите.
2. *Това, което е*: описание на периода на църквата, който започва със смъртта на апостолите и свършва с времето, когато Христос ще вземе Своите светии на небето (2 и 3 гл.).
3. *Това, което ще бъде след това*: изложение на бъдещите събития в периода от Грабването на светиите до Вечното състояние (4—22 гл.). Един лесен начин на запомняне на тази трета част на книгата е следното разделение:

а. Текстът от 4 до 19 гл. описва времето на Скръбта — един период от най-малко седем години, през който Бог ще съди невярващия народ на Израел и невярващите езичници. Този съд е описан образно под формата на:

- (1) Седем печата.
- (2) Седем тръби.
- (3) Седем чаши.

б. Текстът от 20 до 22 гл. описва Второто идване на Христос, Неговото царство на земята, Съда на Големия бял престол и Вечно състояние.

Във времето на Скръбта седмият печат съдържа седемте тръби. Също така и седмата тръба съдържа седемте чаши. По такъв начин периодът на Скръбта може да се представи, както следва:

ПЕЧАТИ

1 2 3 4 5 6 7

ТРЪБИ

1 2 3 4 5 6 7

ЧАШИ

1 2 3 4 5 6 7

Вмъкнати части

Горната диаграма показва главната линия на мисълта, минаваща през цялата книга на Откровението. Но в процеса на самото изложение разказът често се прекъсва, за да запознае читателят с различни известни персонажи и събития от периода на Скръбта. Някои автори наричат тези прекъсвания „отваряне на скоби“ или „вмъкнати части“. Някои от основните „вмъкнати части“ са следните:

1. 144 000 подпечатани еврейски светии (7:1—8).
2. Езическите вярващи от този период (7:9—17).
3. Силният ангел с малката книжка (10 гл.).
4. Двамата свидетели (11:3—12).
5. Израел и змеят (12 гл.).

6. Двата звяра (13 гл.).
7. 144 000 с Христос на хълма Сион (14:1—5).
8. Ангелът с вечното благовестие (14:6, 7).
9. Предварителното известие за падаването на Вавилон (14:8).
10. Предупреждението към онези, които се покланят на звяра (14:9—12).
11. Жътвата и гроздето (14:14—20).
12. Разрушението на Вавилон (17:1—19:3).

Символите в книгата

Голяма част от езика на Откровението е символичен. Числата, цветовете, минералите, скъпоценностите, зверовете и светилниците представляват различни лица, неща и истини.

За частите някои от тези символи са обяснени съвсем ясно в самата книга. Така например седемте звезди са ангелите на седемте църкви (1:20), а големият змей е Дяволът или Сатана (12:9). Ключове към значението на други символи могат да се намерят в други книги на Библията. Четирите живи същества (4:6) са почти същите като четирите живи същества, описани от Езекиил в 1:5—14. В Езекиил 10:20 те са наречени херувими. Леопардът, мечката и лъвът (13:2) ни напомнят за текста в Даниил 7, където тези дивни животни символизират световните империи — съответно Гърция, Персия и Вавилон. Има някои символи, които не изглеждат ясно обяснени в Писанието, което налага особено внимание при тълкуването им.

Схема на изложението

- I. **ТОВА, КОЕТО ЙОАН Е ВИДЯЛ** (1 гл.)
  - A. Заглавие и поздрав (1:1—8)
  - B. Видението за Христос в съдийски одежди (1:9—20)
- II. **ТОВА, КОЕТО Е: ПИСМАТА НА НАШИЯ ГОСПОД** (2 и 3 гл.)

Обхватът на книгата

Когато изучаваме Откровението, както и при всяко друго библийско изследване, никога не трябва да забравяме разликата между църквата и Израел. Църквата е небесен народ, обдарен с небесни благословения и призван да сподели славата на Христос като Негова невеста. Израел е Божият древен, земен народ, на който Той е обещал израелската земя и едно реално царство под управлението на Месията. За истинската църква се говори в първите три глави, след което за нея не се споменава нищо до Сватбената вечеря на Агнето в 19:6—10. Периодът на Скръбта (4:1—19:5) е основно еврейски по характер.

Преди да приключим с въведението, би било честно да кажем, че не всички християни тълкуват книгата Откровение по горепосочения начин. Някои смятат, че тя е била изцяло изпълнена в ранната история на църквата. Други проповядват, че тя представлява едно непрекъснато описание на епохата на църквата от дните на Йоан до края.

За всички Божии деца Откровението съдържа урока за глупостта да живееш за неща, които много скоро ще преминат. Тя ни подтиква да свидетелстваме на погиващия свят и ни насърчава да чакаме с търпение Завръщането на Господа. За невярващия книгата представлява сериозно предупреждение за ужасната съдба, очакваща всички, които отхвърлят Спасителя.

- A. До ефеската църква (2:1—7)
- B. До смиренската църква (2:8—11)
- B. До пергамската църква (2:12—17)
- Г. До тиатирската църква (2:18—29)
- Д. До сардикийската църква (3:1—6)
- Е. До филиделфийската църква (3:7—13)
- Ж. До лаодикийската църква (3:14—22)
- III. **ТОВА, КОЕТО ЩЕ БЪДЕ ПОСЛЕ** (4 — 22 гл.)

- А. Видението за Божия престол (4 гл.)
 Б. Агнето и книгата, запечатана със седемте печата (5 гл.)
 В. Отварянето на седемте печата (6 гл.)
 Г. Спасените през Великата скръб (7 гл.)
 Д. Седмият печат и началото на седемте тръби (8 и 9 гл.)
 Е. Силеният ангел и малката книжка (10 гл.)
 Ж. Двамата свидетели (11:1—14)
 3. Седмата тръба (11:15—19)
- И. Ключовите фигури по времето на Скръбта (12—15 гл.)
 Й. Съдът на седемте чаши (16 гл.)
 К. Падането на великия Вавилон (17 и 18 гл.)
 Л. Идването на Христос и Неговото хилядолетно царство (19:1—20:9)
 М. Съдът над Сатана и всички невярващи (20:10—15)
 Н. Новото небе и новата земя (21:1—22:5)
 О. Заключителни предупреждения, утешения, покани и благословения (22:6—21)

Коментар

I. Това, което Йоан е видял (1 гл.)

А. Заглавие и поздрав (1:1—8)

1:1, 2 Първият стих заявява темата на книгата, а именно — **това, което скоро трябва да стане**. Книгата Откровение представлява най-вече разкриване на бъдещето. Това **откровение** за бъдещите събития е било дадено на **Исус Христос** от Бога. Господ Исус на Своя ред го е предал на **Своя ангел**, а ангелът — на **Неговия слуга Йоан**. Целта на Йоан за написването на тази книга е да сподели с Господните **слуги**, т. е. с всички истински вярващи това, което му е предадено. По този начин Йоан **засвидетелства** пророческото **слово**, което **Бог** му е говорил, и **свидетелството**, което **Исус Христос** му е дал. Накратко, Йоан свидетелства за **всичко, което е видял** в небесни видения.

1:3 Очевидно според намерението на Бога тази книга трябва да бъде четена в църквата, тъй като Той обещава специално благословение на онзи, **който я чете** на глас, и на всички в събранieto, **който го слушат** и приемат в сърцето си. **Времето** на изпълнението на тези пророчества е **близо**.

1:4 Йоан пише книгата **до седемте църкви**, които се намират в римската провинция **Азия**. Тази провинция се е намирала всъщност в Мала Азия (сегашна Турция). Най-напред Йоан пожелава на тези църкви **„благодат и мир“**. **Благодатта** е незаслужената Божия милост и силата, която е необходима за християнския живот всеки ден. **Мирът** е спокойствието, което прави вярващия способен да издържи преследване, скръб и дори смърт. Казва се, че както **благодатта**, така и **мирът** идват от Троицеството. Те идват от **„Онзи, Който е и Който е бил, и Който иде“**. Това описание се отнася до Бог Отец и съдържа истинското значение на името Йехова. Той е вечно съществуващият и вечно същият. Те идват също така **„от седемте духове, които са пред Неговия престол“**. Това описание се отнася до Бог Светия Дух в Неговата пълнота, тъй като седем е числото на съвършенството и завършеността. Фактът, че числото седем се среща петдесет и четири пъти в последната книга на Библията, никак не е изненадващ.

1:5 Те идват и **от Исус Христос, верния свидетел, първородния от мъртвите и началника на земните царе**. Това е едно съвсем ясно описание на Бог Син. Той е **верният Свидетел**. Като **Първородния от мъртвите** Той е Първият,

Който е възкръснал **от мъртвите**, за да не умира никога повече, и Който заема мястото на най-голяма почит и превъзходство сред всички, които биват възкресени от мъртвите, за да се наслаждават на вечен живот. Той е също така и **Началникът на всички земни царе**. Веднага след първоначалните си поздравии Йоан бърза да отгаде слава на Господ Исус. Най-напред той говори за Спасителя като за Един, „**Който ни люби**“³, или „**Който ни е възлюбил**“⁴ и **ни е развързал от греховете ни чрез кръвта Си**“. Обърнете вниманието на времето на глаголите: „**люби**“ (сегашно) и „**развързал**“ (минало свършено). Обърнете вниманието и на реда: Той **ни люби** и наистина **ни е възлюбил** дълго преди да **ни е развързал** от греховете ни. Честната самооценка трябва да ни накара да признаем, че цената е била прекалено висока. Ние не сме заслужили да бъдем освободени от греховете си на такава висока цена.

1:6 Любовта на Господ Исус не е спряла с нашето развързване от греховете, макар че спокойно е можела да направи това. Той ни е направил царство и **свещеници на Своя Бог и Отец**. Като свети **свещеници** ние принасяме на Бога духовни жертви. Това означава самите себе си, своите притежания, своята хвала и своето служение. Като царски **свещеници** ние разгласяваме превъзходствата на Този, Който ни е призовал от тъмнината в Своята прекрасна светлина. Едно по-загълбочено размишление върху тази любов ще ни доведе до единственото заключение, че Господ Исус е достоен за цялата **слава**, почит, поклонение и хваление, които можем да Му дадем. Освен това Той е достоен да има господството над нашия живот, църквата, света и цялата вселена. **Амин**.

1:7 Този наш благословен Господ **идва** обратно на земята на колесници от **облаци**. Неговото Пришествие няма да бъде нито частично, нито невидимо,

тъй като „**ще Го види всяко око**“ (ср. с Мат. 24:29, 30). Хората, които са били виновни за Неговото разпъване, ще запнат от удивление. Всъщност **всички земни племена** ще започнат да ридаят, тъй като Той идва, за да съди враговете Си и да установи царството Си. Вярващите няма да плачат при Неговото идване, те казват: **Да, амин**.

1:8 В този стих не говори същото лице. Сега говори Господ Исус, Който представя Себе Си като **Алфата и Омегата** (първата и последната буква от гръцката азбука), **Началото и Края**.⁴ Той е Този, Който обхваща цялото време и вечността, и няма думи, които могат да опишат Неговото превъзходство. Той е източникът и целта на творението. Той е Този, Който е започнал и Който ще завърши божествената програма в света. Той **е**, Той **е бил** и Той **иде** — вечен в Своето съществуване и **Всемогъщ** по сила.

Б. Видението за Христос в съгуйски одежди (1:9—20)

1:9 Сега текстът отново се връща към Йоан, който се представя като **брат и участник** заедно с всички вярващи **в скръбта и в царството, и в търпението в Исус Христос**. Тук се прави връзка между скръбта (**неволиите**), устояването (**търпението**) и **царството**. Павел също прави подобна връзка в Деяния 14:22, като увещава светиите да „постоянстват във вярата“ и им казва, че „през много скърби трябва да влезем в Божието царство“.

Йоан е заточен на остров Патмос в Егейско море заради верността си към **Божие слово и свидетелството на Исус Христос**. Но това негово заточение става преддверие към небето, тъй като там той получава видения за слава и съд.

1:10 Йоан **е в Духа** (което означава в безоблачно общение с Него) и следователно в състояние да получава небесни съобщения. Това ни напомня, че за да

* Според НПБКДж. — Бел. на прев.

може да чуе, човек трябва да бъде близо до Господа. „Интимното благоволение на Господа е с ония, които Му се боят“ (Пс. 25:14). Това се случва в **Господния ден**, т. е. в първия ден на седмицата. Господният ден е денят на Христовото възкресение, на две Негови следващи явления пред учениците и на слизането на Духа на Петдесетница. Пак в Господния ден учениците се събират да разчупват хляба, а Павел наставлява коринтяните да събират помощ в първия ден на седмицата. Някои смятат, че под „Господния ден“ Йоан има предвид времето на съда, за което той ще пише в тази книга, но изразът в оригинала⁵ показва, че това не е така.

Изведнъж Йоан чува заг себе си глас с яснотата, силата и звука на **тръба**.

1:11, 12 Това е Исус, Който му казва да напише на книга това, което ще види, и да го изпрати до седемте църкви. Когато се обръща към Този, Който говори, Йоан вижда седем златни светилника, всеки от които има основа, отвесна част и на върха — чаша за масло.

1:13 Стоящият по средата на седемте светилника е като Човешкия Син. Между Него и отделните светилници няма нищо — никакви посредници, йерархия или организация. Всяка отделна църква е автономна. За описанието на Господа Маконки казва:

„Духът претърсва царството на природата, за да намери символи, с помощта на които да създаде някаква слаба представа в нашите бедни и ограничени умове за славата, величието и великолепието на Този, Който идва, Който е Христос на Откровението.“⁶

Дъглата **греха**, с която е облечен Господ Исус, говори за Неговата служба като Съдия. **Поясът** около **гърдите** Му символизира правдата и верността, с които Той съди (вж. Ис. 11:5).

1:14 Главата Му и косата Му са бели като вълна, което е символ както на Неговата вечност — Той е Този, Който

е Старият по дни (Дан. 9:7) — така и на мъдростта и чистотата на Неговия съд. **Очите** Му, които са **като огнен пламък**, говорят за съвършено знание, непогрешима проникателност и всепроникващ поглед.

1:15 **Краката** на Господ са като **лъскав бронз, като че ли пречистен в пещ**. Тъй като бронзът е един постоянен символ на съда, това описание подкрепя мнението, че тук се има предвид най-вече студииската служба на Господ Исус. Неговият глас е като звук на морски вълни или на планински водопад — толкова е величествен и вдъхващ страхопочитание.

1:16 Той има в дясната Си **ръка седем звезди**, символ на притежание, власт, управление и почит. **От устата Му излиза остър от двете страни меч**, който е Божието слово (Евр. 4:12). Тук той се отнася до точните и безпогрешни присъди над Неговите хора, което се вижда от писмата до седемте църкви. Лицето Му свети като слънцето в силата си — признак на ослепителното величие и превъзходната слава на Неговата божественост.

Когато съчетаем всички тези представи, виждаме Христос в цялото Му съвършенство като Един, Който притежава превъзходна способност да съди седемте църкви. По-нататък в книгата Той ще съди и Своите врагове, но съдът трябва да започне първо от Божието домочадие (1 Петр. 4:17). Забележете обаче, че във всеки отделен случай съдът е различен. Църквите биват съдени с цел очистване и награждаване, а светът — с цел наказване.

1:17 При вида на Съдията Йоан пада **при краката Му** като **мъртъв**, но Господ го връща обратно към живот, като Му се представя като **Първия и Последния**, едно наименование на Йехова (Ис. 44:6; 48:12).

1:18 Този Съдия е Живият, Който е **бил мъртъв**, но сега живее за вечни ве-

кове. Той има **ключовете на смъртта и на ада***, т. е. има власт и над двете, и само Той може да възкресява мъртвите. Тук **Хадес** говори за душата, а **смъртта** — за тялото. Когато човек умре, душата му отива в **Хадес**, едно наименование, което се използва за описание на безплътното състояние. Тялото отива в гроба. За вярващия безплътното състояние означава да отиде там, където ще бъде с Христос. При възкресението душата се съединява с прославленото тяло и бива грабната (или занесена) в дома на Отец.

1:19 Йоан трябва да напише това, което е видял (1 гл.), **това, което е** (2 и 3 гл.), **и това, което ще стане след това** (4—22 гл.). Този стих очертава общата рамка на книгата.

1:20 След това Господ обяснява на Йоан скритото значение на **седемте звезди** и **седемте златни светилника**. **Звездите** представляват ангелите на седемте църкви, а **светилниците** — самите **църкви**.

Във връзка с **ангелите** са били предложени различни обяснения. Според някои те са ангелски същества, които представляват църквите, подобно на ангелите, които представляват народи (Дан. 10:13, 20, 21). Според други те са епископите (или пасторите) на църквите — едно обяснение, което не намира подкрепа в Библията. Трети смятат, че те са човешки пратеници, които са взели писмата от Йоан на остров Патмос и са ги предали на отделните църкви. На гръцки една и съща дума (*angelos*) може да означава както ангел, така и пратеник, но в тази книга може да се каже, че преобладава първото значение.

И макар че писмата са адресирани до **ангели**, съдържанието съвсем очевидно е предназначено за всички в църквите.

Светилниците носят светлина и са подходящ символ на местните **църкви**, от които се очаква да светят с Божия-

* Букв. Хадес, т. е. царството на мъртвите, а не ада, в смисъл на пъкъл. — Бел. на преф.

та светлина сред тъмнината на този свят.

II. Това, което е: писмата на нашия Господ (2 и 3 гл.)

Глави 2 и 3 съдържат индивидуални писма, адресирани към седемте църкви в Азия. Приложението на писмата може да се разбира най-малко по три начина. Най-напред те описват условията, които действително са съществували в *седемте местни църкви* по времето, когато Йоан пише тази книга. След това те съдържат един преглед на християнството на земята *във всеки отделен етап* от неговата история. Характеристиките, които намираме в тези писма, са съществували в някаква степен през всички векове от Петсететница до сега. В това отношение те показват забележителни прилики със седемте притчи от Евангелието на Матей 13 глава. И най-накрая писмата предлагат един *последователен предварителен преглед* на историята на християнството, като всяка църква представлява отделен период в нея. Общата тенденция на условията бележи едно низходящо развитие. Много хора смятат, че първите три писма описват последователни етапи в историята на християнството, докато последните четири представят един общ период, който свършва с момента на Грабването.

Според третото мнение епохите в историята на църквата могат да се опишат, както следва:

Ефес: църквата на първи век, която като цяло заслужава похвала, с изключение на това, че е оставила първата си любов.

Смирна: църквата от първи до четвърти век, която изтърпява гонения при управлението на римските императори.

Пергам: църквата през четвърти и пети век, когато християнството е признато като официална религия под покровителството на Константин.

Тиатир: църквата от шести до петнадесети век, когато в западното християнство най-голямо влияние има римокатолическата църква до момента, в който господството ѝ бива разклатено от реформацията. На изток най-голямо влияние има православната църква.

Сардис: църквата през шестнадесети и седемнадесети век, или постреформационния период. Светлината на реформацията обаче скоро избледнява.

Филаделфия: църквата през осемнадесети и девятнадесети век, която се характеризира с мощни съживителни и мисионерски движения.

Лаодикия: църквата от последните дни. Тя е описана като хладна и отстъпническа. Това е църквата на либерализма и икуменизма.

В начина, по който са построени писмата, има голямо сходство. Така например всяко писмо започва с поздрав към отделната църква; всяко представя Господ Исус в роля, която е особено подходяща за конкретната църква; всяко казва, че Той добре познава делата на отделната църква, което се подчертава от думата „зная“. Към всички църкви с изключение на лаодикийската, са отправени похвали. Също така всички църкви освен смирненската и филиделфийската са порицани. Всяка църква се увещава да слуша това, което казва Духът, като всяко отделно увещание е придружено със специално обещание към този, който победи.

Всяка църква се отличава с особености, присъщи само на нея качества. Филип дава следните описания на отделните църкви: *ефеската* — църквата без любов; *смирненската* — преследваната църква; *пергамската* — прекалено толерантната църква; *тиатирската* — компромисната църква; *сардийската* — спящата църква; *филаделфийската* — църквата на възможностите; и *лаодикийската* — самодоволната църква. Валфорд описва техните недостатъци като: (1) загубване на първата любов; (2) страх от стра-

дания; (3) отстъпление от здравето учение; (4) морално падение; (5) духовна мъртвост; (6) нездраво държане на това, което имат; (7) безразличие⁷.

А. До ефеската църква (2:1—7)

2:1 Господ се представя на църквата в Ефес като Еднн, **Който държи седемте звезди в дясната Си ръка и Който ходи сред седемте златни светилника.** Повечето от описанията на Господа в тези писма приличат на описанието в 1 глава.

2:2 Тази църква се отличава, от една страна, с изобилните си **дела, устръжня си труд и търпението си да устоява, а от друга** — с нетърпимост към присъствието на **зли човеци сред вярващите.** Тя има способност да разпознава лъжливите апостоли и се отнася към тях по подходящия начин.

2:3, 4 Заради името на Христос тя е издържала с **търпение** изпитания и беди и е работила **без умора.** Но трагедията на ефеската църква се състои в това, че **е оставила първата си любов.** Огънят на нейната любов е угаснал. Пламеният ентузиазъм от първите дни е изчезнал. Християните в Ефес са имали по-добри дни, когато първата им любов към Христос е бликала свободно като горещ и буен поток. Те все още стоят здраво в учението и показват активност в служението, но им липсва истинският мотив за искрено поклонение и служение.

2:5 Тези християни могат да **си спомнят** добрите дни на първата си вяра, да **се покаят** за отслабването на **първата си любов** и да започнат отново да служат така посветено, както в началото на християнския си живот. Ако ли не, Той ще **вдигне светилника** на Ефес от мястото му. Това означава, че събрането ще престане да съществува и неговото свидетелство ще умре.

2:6 По-нататък Господ хвали ефесяните за това, че са намразили **делата на николаитите.** Ние не можем да кажем със сигурност кои са били тези хора. Някои казват, че те са били последователи

на един религиозен водач, известен под името Николай. Други, които тълкуват това наименование като „господство над мирянството“, виждат в него връзка с възхода на клирикалната система.

2:7 Онези, които имат уши да чуят Божието слово, се насърчават да слушат това, което Духът говори на църквите.

След това се дава обещание на онзи, който победи. Като цяло в НЗ победителят е този, който вярва, че Исус Христос е Божият Син (1 Йоан. 5:5); с други думи — истинският вярващ. Тази неговата вяра го прави способен да победи света с всички негови изкушения и съблазни. Може би във всяко отделно писмо понятието „онзи, който победи“ съдържа и едно допълнително значение, което е свързано с условията в конкретната църква. Например победителят в ефеската църква е може би този, който показва, че вярата му е искрена, като се покайва от това, че е оставил първата си любов. Всеки такъв вярващ „ще... яде от дървото на живота, което е всред Божия рай“. Това не означава, че този човек се спасява, като побеждава, а че тази победа показва истинността на неговото обръщение. Единственият начин, по който хората се спасяват, е по благодат чрез вяра в Христос. Всички спасени ще ядат от дървото на живота, т. е. ще влязат във вечния живот в неговата пълнота в небето.

Много често ефеската църква е била използвана за пример на условията в църквата скоро след смъртта на апостолиите.

Б. До смирненската църква (2:8—11)

2:8 Името Смирна означава „горчивина“. Тук Христос се представя като „Първия и Последния, Който стана мъртъв и оживя“. Това описание трябва да послужи като специално утешение за онези, които всеки ден са изправени пред смъртна опасност.

2:9 Тук Господ с особена нежност казва на Своите страдащи светиши, че познава много добре тяхната **скръб**. Погледнато отвън, те могат да изглеждат **бедни**, но в духовно отношение са много **богати**. Както казва Чарлз Стенли:

„Положението да бъдеш близо до Този и като Този, Който не е и мал къде главата Си да подслони, крие особена слава. Аз съм научил следното: Исус съдейства по особен начин на Своите бедни служители.“

Светишите в Смирна изтърпяват жестоки нападки от страна на юдеите. Историците свидетелстват за голямото усърдие, с което тези юдеи са се постарали да допринесат за мъченичеството на Поликарп например. Като юдеи те имат претенции да бъдат избраният Божий народ, но богохулното им поведение показва, че са **сатанинска синагога**.

2:10 Християните не трябва да се страхуват от това, че скоро ще **страдат**. Някои от тях ще бъдат затворени и **изпитани** чрез **скръб** в продължение на **десет дни**. Този период може да бъде или истински **астрономически десет дни**, или **десет** отделни гонения, които християните ще трябва да изтърпят под господството на римските императори преди управлението на Константин, или **десет** години на преследвания при царуването на Диоклециан.

Вярващите се насърчават да бъдат **верни до смърт**, т. е. да бъдат готови да умрат, но да не се откажат от своята вяра в Христос. Те ще получат „**венеца на живота**“ — една специална награда за мъчениците.

2:11 И отново вярващият, който желае да чува, се насърчава да слуша гласа на Духа. Този път победителят получава обещанието, че няма да бъде повреден от **втората смърт**. Тук победителят е този, който доказва истинността на своята вяра с избора си да отиде на небето с чиста съвест, вместо да направи компромис и да остане да живее на земята с нечиста съвест. Той няма да бъде

засегнат от **втората смърт**, което е съдбата на всички невярващи (20:6, 14).

В. До пергамската църква (2:12—17)

2:12 Пергам означава „висока кула“ или „напълно омъжена“. В това писмо Господ е представен като **Този, Който има острия меч от двете страни меч**. „Двуострият меч“ е Божието слово (Евр. 4:12), с което Той ще съди злодеите в събранието (вж. 16 ст.).

2:13 Пергам е главната „щаб-квартира“ на онези, които се покланят на императора в Азия. Оттук и неговото име — „**престолът на Сатана**“. На фона на цялото това езичничество, което я заобикаля, църквата е останала вярна на Христос, макар че един от нейните членове, **Антипа**, е бил убит като мъченик заради изповядването си на Господ Исус. Той е първият известен азиатски мъченик, който е умрял заради това, че се отказал да се поклони на императора.

2:14, 15 Но Господ има основание да порицае църквата, тъй като тя е позволила на хора с нездраво учение да продължат да посещават християнското събрание. В нея има **някои, които държат учението на Валаам и на николаитите**. Учението на Валаам е позволявало яденето на **идоложертвено и сексуалната разпуснатост**. То също така е включвало практиката на проповядване за пари (Чис. 22—25;31).

За **учението на николаитите** не е дадено определение. Много библейски изследователи смятат, че тук става въпрос за либертинците, които са учели, че благодатта позволява на християните да се отдават на идолопоклонство и сексуални грехове.

Д-р Скофилд обаче свързва това учение с възхода на клирикалната система:

„Това е учението, което твърди, че Бог е постановил в църквата йерархия, която се състои от „клирици“ или „духовници“ и „лаици“ или „миряни“. Дулата „николаити“ се образува от две гръцки думи — *niko* (завоевател или победител) и *laos*

(народ). Новият Завет не познава друга категория „духовници“, а още по-малко „свещеници“, освен тази на царското свещенство, в която влизат всички Божии синове от настоящата диспенсация. В апостолската църква е имало служби и дарби. Това са били службите на старейшините (или епископите) и дарбите на апостолите, пророците, благовестителите, настирите и учителите (Еф. 4:11). Те биха могли както да бъдат, така и да не бъдат старейшини или дякони. По-късно обаче в апостолския период се е появила тенденцията, и то напълно неоснователно, да се дава право единствено на старейшините да изпълняват ритуалите и като цяло да съставляват една класа, стояща между Бога и хората. Тези именно са николаитите. Забелязва се, че това, което в Ефеската църква или в късния апостолски период се е смятало за дела, двеста години по-късно е станало „доктрина“ в Пергам или в периода на Константинопол.“⁸

2:16 Истинските вярващи са призвани да се **покаят**. Ако направят това, те — както може да се предположи — ще изгонят отсрещ себе си злите учители. В противен случай Господ Сам **ще воюва срещу тях**.

2:17 Светишите, които показват подчинение, трябва да **слушат това, което Духът говори на църквите**. Онзи, който победи, ще получи **скритата манна** и **бяло камъче**. Победителят в Пергам може да бъде онова Божие дете, което отказва да търпи нездравото учение в местната църква. Какво обаче означава **скритата манна** и **бялото камъче**?

Манната е образ на Самия Христос. Тя може да символизира небесната храна в противовес на храните, принасяни на идоли (14 ст.). **Скритата манна** може да бъде и „някакво близко, тайно общение със Самия Него, познат като Онзи, Който е пострадал тук, на земята“. За **бялото камъче** са били предлагани много обяснения: като знак за освобождение в съдебен процес, като символ

на победа в атлетическо състезание, като израз на приветствие за добре дошъл от страна на домакина към госта. Ясно е, че това е награда, дадена от Господа на победителя, която изразява Неговото одобрение към отделния вярващ. Според Алфърд **новото име** говори за приемане на победителя от Бога и е титла на слава.

Исторически Пергам може би представява времето скоро след царуването на Константин, когато църквата е била „напълно омъжена“ за държавата. В нея е имало хиляди хора, които са се наричали „християни“ само на думи и голяма търпимост към различни езически обичаи.

Г. До тиатурската църква (2:18—29)

2:18 Името **Тиатур** означава „*непрекъснатата жертва*“ или „*непрестанен принос*“. В това писмо ние виждаме Божия Син като Един, Който има **очи като огнен пламък и крака като лъскав бронз**. **Очите** говорят за проникателност на виждането, а **краката** — за заплашителен съг.

2:19 Тази църква има няколко отличителни черти. На нея не ѝ липсват добри **дела, любов, служение, вяра и търпение** в устояването. Всъщност вместо да намаляват, нейните дела се увеличават по количество.

2:20 Но християните в това събрание показват търпимост към едно нечисто учение, в резултат на което започват да се отдават на **блудство** и **идолопоклонство**. Църквата позволява на някаква самозвана **пророчица** на име **Езавел**⁹ да въведе Божиите служители в грях. Подобно на Езавел в СЗ, която води Божия народ към поквара чрез блудство и идолопоклонство, така и тази жена учи, че християните могат да извършват тези дела, без това да се счита за грях. Може би тя насърчава вярващите да се присъединят към търговските сдружения в Тиатур, което на практика означава да почитат бога или богинята на златото

и да участват в празници, на които се яде **идоложертвено** месо.

2:21—23 И тъй като тя отказва **да се покае**, Господ ще ѝ даде скръб, като я повали на **болно легло**, което ще замести леглото на страстта, на което тя лежи сега. Онези, които прелюбодействат с нея, ще бъдат хвърлени в **голяма скръб** и смърт, освен **ако не се откажат** от нея и от нейните **дела**. Тогава **всичките църкви** ще **познаят**, че Господ наблюдава всеки човек и че дава на всекиго според делата му. Вероятно в Тиатур наистина е имало пророчица, която се е наричала Езавел. Но изследователите на Библията виждат в това име връзка с въздигането на лъжлива църковна система, характеризираща се с поклонение на образи, продаване на индулгенции и освобождение на свещениците от такива грехове като непозволен сексуални връзки.

2:24, 25 Сред вярващите в тиатурската църква обаче има един верен остатък (**останалите в Тиатур, които не дължат това учение**), който не е познал **дълбочините на Сатана**. От тях не се изисква да носят **друга** отговорност, освен **да държат** здраво истината до идването на Христос.

2:26—28 Победителят в Тиатур е истинският вярващ, който устоява да върши **делата** на истинското християнство. Неговата награда ще бъде да упражнява с Христос по време на хилядолетието. Той ще получи власт **над народите** и ще **ги управлява с желязна тояга**. Всеки грях и бунт ще бъде жестоко наказан. Господ обещава също така да даде на победителя „**зорницата**“. Самият Господ Исус е Светлата утринна звезда (22:16). Също както **зорницата** се появява в небето преди изгрев слънце, така и Христос ще се появи като Утринната звезда, за да грабне Своята църква и да я занесе на небето, преди да се появи като Слънцето на правдата, за да царува над земята (1 Сол. 4:13—18; Мал. 4:2). По този начин победителят получава обе-

щане да участва в Грабването. Той не спечелва това участие чрез своите дела, а делата му показват истинността на неговата вяра. И тъй като е повярвал истински, ще му бъде дадена **зорницата**.

2:29 В това и следващите три писма изразът: „**Който има... нека слуша...**“, идва след обещанието към победителя, а не преди него. Това би могло да бъде признак, че от този момент нататък само онези, които побеждават, ще имат уши, за да **слушат това, което Духът казва на църквите**.

Д. До сардикийската църква (3:1—6)

3:1 Сардис означава „*онези, които избягват*“ или „*обновление*“. Тук Господ разкрива Себе Си като „**Онзи, Който има седемте Божи духове и седемте звезди**“. Светият Дух е Онзи, Който има властта да управлява църквите и техните пратеници. Сардис е църквата на мъртвата изповед. Тя се нарича „християнско събрание“, но голяма част от нейните дейности са формални и мъртви. Духовният ѝ живот не прелива от жизненост и не блести със свръхестественото.

3:2, 3 Господ се обръща към тази църква с призив за нова пламенност и ново усърдие, за да **закрепи** малкото, което е останало за Него, защото дори и то показва признаци на умиране. Често пъти хората започват да вършат нещо за Бога, без да го довършат докрай. Христос предупреждава вярващите в Сардис да **пазят** здраво свещения залог на истината и **да се покаят** от своята мъртвост. Ако те не бодърстват, Той ще **дойде** неочаквано като крадец и ще ги съди.

3:4 Но дори и в Сардис има остатък, който не се е отказал от християнското си свидетелство. Тези вярващи, които **не са осквернили грехите си** със светски неща, ще **ходят с Христос в бели дрехи**.

3:5 Те са онези, които са победили и чийто праведни дела показват, че са истински вярващи. **Белите им дрехи** гово-

рят за праведността на техния живот. И тъй като е явно, че те са истински християни, техните имена няма да бъдат изличени от **книгата на живота**.

Някои смятат, че **книгата на живота** съдържа имената на всички хора, които са получили *физически* живот. Според това мнение имената на онези, чийто живот показва, че те наистина са били новородени, няма да бъдат изличени от книгата, докато — по същата логика — имената на всички останали ще бъдат изличени.

Други гледат на тази книга като на регистър, съдържащ имената на онези, които имат *духовен* живот. Към тях е отправено и обещанието, че техните имена няма да бъдат изличени, т. е. че те никога няма да загубят своето спасение. Според това мнение фактът, че някои имена няма да бъдат изличени, не означава непременно, че други ще бъдат.

Поради последователното учение на Писанието, че спасението е по благодат, а не чрез дела, и поради ясното твърдение, че истинският вярващ е твърдо осигурен за вечността (Йоан 3:16; 5:24; 10:27—29), 5 ст. не може да означава, че за Божието дете има вероятност някога да бъде загубено.

В края на този стих нашият Господ добавя обещанието, че **ще изповяда** имената на победителите **пред Своя Отец** и пред небесните **ангели**.

3:6 И отново човечите се призовават да чуят сериозното предупреждение срещу опасността да изповядат религиозност, без никога да са били новородени.

Събрането в Сардис се използва често като картина на постреформационния период, когато църквата е започнала да се превръща във формална, ритуалистична, светска и политическа организация. Водещи в това отношение са били държавните протестантски църкви в Европа и американските колонии.

Е. До филателфийската църква (3:7—13)

3:7 Филаделфия означава „братолюбие“. На тази църква Господ се явява като „Светия, истинния, у Когото е Давидовият ключ; Който отваря и никой няма да затваря; и затваря, и никой не отваря.“

С други думи, Той е Онзи, Който има цялата ръководна власт и абсолютния контрол:

„Отворената врата, която юдейската синагога и езическите култове са безсилни да затворят, е дадената от Бога възможност да се проповядва Христос на всички, които желаят да слушат. Ключът на Давид е един старозаветен символ за абсолютния суверенитет на Бога да отваря врати и да затваря усти. Вж. Исаия 22:22.“¹⁰

3:8 Събранието във Филаделфия получава от Господа само похвала. Светиите от това събрание са показали пълна вярност. Те са били усърдни във вършенето на добри дела. В човешката си слабост са уповавали само на Господа. В резултат на това тези вярващи са могли да опазят истината, като са я живели на практика в своя живот. Те не са се отрекли от името на Христос. Заради всичко това Господ ще постави пред тях отворена врата на възможности, която никой няма да може да затвори.

3:9 Самонадеяните юдеи, които са се отнесли към тях толкова жестоко, ще бъдат смирени пред тези обикновени вярващи. Това са юдеите, които наричат себе си Божият избран народ, макар в действителост да са сатанинската синагога. Те ще бъдат принудени да признаят, че всъщност презрениите християни са избраното Божие стадо.

3:10 Понеже филателфийците са опазили Божията истина, като са живели според нея пред хората, Господ ще опази тях „от времето на изпитанието“, което ще дойде върху всички, „които живеят по земята“. Тези думи на Господа

съдържат обещание за спасение от Скръбния период, описан в Откровение от 6 до 19 глава. Забележете, че тези вярващи ще бъдат опазени от „времето (или часа) на изпитанието“, което ще рече от целия период на Скръбта. Забележете също, че те ще бъдат опазени „от“ (на гръцки „ek“), а не „през“ това време.

„Онези, които живеят по земята“, е термин, който означава онези, които са направили земята свой дом, т. е. „светските“ хора, чийто дял е в тоя живот“ (Пс. 17:146).

3:11 Сега авторът използва Игването на Христос, за да стимулира светиите да бъдат твърди и да устояват. Те не трябва да позволяват на никого да им отнеме победния венец в момент, в който той е толкова близо до тях.

3:12 Онзи, който победи, ще бъде направен стълб във вътрешното светилище на Бога. Каквото и друго да означава този израз, той със сигурност съдържа идеята за сила, почет и постоянна сигурност. Победителят никога няма да напусне това място на безопасност и радост. На него ще има написани три имена: името на... Бога, името на новия Ерусалим, който слеза от небето от... Бога, и новото име на Господ Исус. Това описва победителя като един, който принадлежи и на тримата.

3:13 Този, който има ухо, трябва да слуша това послание от Духа към църквите.

Филателфийската църква често пъти се използва като символ на голямото евангелско пробуждане през XVIII и ранния XIX век, на възстановяването на истината относно църквата и игването на Христос и на световното разпространение на мисионерското движение. И докато евангелските християни са се наслаждавали на истинско обновление през този период, Сатана е направила всичко възможно, за да закваси църквата със законничество, ритуали и рационализъм.

Ж. До лаодикийската църква (3:14—22)

3:14 Името **Лаодикия** означава или „народът управлява“, или „народът съди“. Тук Господ Исус говори за Себе Си като за „Амин, верния и истински свидетел, начинателя на всичко, което Бог е създал“*. Като „Амин“ Господ Исус е възлещение на верността и на истината, Този, Който гарантира и изпълнява Божиите обещания. Той е и Начинателят на **Божието творение** — както материалното, така и духовното. Изразът „Началото на Божието творение“ не означава, че Той е бил първата Личност, която Бог е сътворил, тъй като Господ Исус никога не е бил сътворяван. По-скоро този израз означава, че Господ Исус е Онзи, Който е започнал цялото творение. Това не означава, че Той е *имал* начало, а че Той е **Началото**. Той е *произходът* на **Божието творение**. Той е възрожден над цялото творение.

3:15—17 Църквата в Лаодикия не е нито студена, нито гореща. Тя е нездраво **хладка**. Господ предпочита тя да е в една от двете крайности — или напълно безразлична, или пламтяща от жар. Но не — тя е достатъчно **хладка**, за да подмамва хората да мислят, че е Божия църква, и толкова възмутително **хладка** за небесните неща, че да отбръщава Всевишния. Освен това тази църква се характеризира с гордост, невежество, самонадеяност и самодоволство.

3:18 Господ съветва хората да си **купят** от Него **злато, пречищено през огън**. Това пречищено злато може да означава божествена правда, която не може да се купи с никакви пари, нито да се заплати с каквато и да било цена (Ис. 55:1), а се получава като дар чрез вяра в Господ Исус. То също така може да означава истинска вяра, която — след като

бъде изпитана **чрез огън** — излиза за хвала, слава и почит при явяването на Господ Исус (1 Петр. 1:7).

Освен това Господ съветва хората да си **купят „бели грехи“**, т. е. практическа праведност във всекидневния си живот, и да си **помажат очите с очен мехлем**, т. е. да получат истинско духовно зрение чрез просветлението на Светия Дух. Този съвет е особено подходящ за Лаодикия, тъй като тя е била известна като банков, текстилен и медицински център (особено за производство на очни мехлеми).

3:19 **Любовта** на Господа към църквата се вижда във факта, че Той я изобличава и наказва. Ако Той беше безразличен към нея, нямаше да прави това. С голяма нежност Господ Исус призовава тази формална църква да **бъде ревностна и да се покае**.

3:20 Заключителните стихове ни предлагат едно описание на „мястото и отношението на Христос в края на века на църквата“ — както казва Скофилд. В този период Христос е вън от църквата, която се нарича „християнска“ само на думи. Той внимателно чука и кани отделните човеци (вече не цели маси от хора) да оставят отстъпническата църква, за да имат общение с Него.

Според Тренч:

„Всеки човек е господар на къщата на своето собствено сърце. Тя е неговата крепост и само той може да ѝ отвори вратата. Но всеки човек и на също така изключителното право и тъжната привилегия да откаже да я отвори. Ако той откаже да направи това, ще остане да се бори като един самотен войник срещу собственото си блаженство и ще бъде един нещастен победител.“¹¹

3:21 Тук победителят получава обещание да сподели славата на Христовия **престол** и да царува заедно с Него над земята през хилядолетието. Онези, които Го последват в смирение, отхвърляне от обществото и страдание, ще Го последват и в слава.

* Според НПБКДж: „Амин, Верният и Истинен Свидетел. Началото на Божието творение.“ — Бел. на прев.

3:22 В този стих за последен път читателят се съветва да слуша гласа на Духа.

Независимо от тълкуването на книгата Откровение, което ние възприемаме, едно е безспорно, а именно — че лаодикийската църква представлява жива картина на днешното време. Нашето настояще изобилства с примери на разкошен живот, докато в същото време умират хиляди човешки души, които не могат да чуят благовестието. Вместо да носят кръст, християните носят корони. Ние се възнуваме много повече от спорта, политиката и телевизията, отколкото от Христос. Съзнанието за духовните нужди, копнежът за истинско обновление са много слаби. Ние отдаваме най-доброто от живота си на света на търговията, а остатъците от провалена си кариера — на Спасителя. Грижим се главно за телата си, които само след няколко краткотрайни години ще се превърнат в прах. Купуваме, вместо да се лишаваме, трупаме богатства на земята, вместо да събираме съкровища на небето. Преобладаващото отношение сред християните може да се изрази с думите: „Няма нищо прекалено хубаво за Божиите хора. Ако аз не угаждам на себе си, кой друг ще направи това? Напред към удоволствията на света и нека да даваме на Господа само това, което ни е излишно!“ Това е нашето състояние в навечерието на Христовото пришествие.

III. Това, което ще бъде после

(4 — 22 гл.)

Тук стигаме до третата главна част на Откровението на Исус Христос. Първите три глави описват епохата на църквата, която започва с времето на апостолите и завършва с Грабването. От тази глава до края на книгата темата е „това, което ще бъде след това“.

Определено може да се каже, че между 3 и 4 гл. има някакъв интервал. От този момент нататък за църквата никъде не

се говори като за нещо, което е на земята. Какво се е случило с нея тогава? Не смятаме, че това, което е станало с нея, е, че тя е грабната от Господа в края на 3 глава.

След като светиите са отведени на небето, Господ възобновява взаимоотношенията Си с народа Израел. И тогава започва времето на Скръбта. Това е един седемгодишен период, в който Господ действа спрямо еврейския народ съответно на отхвърлянето на Месията. Тези, които се обърнат към Христос по време на Скръбните години, ще бъдат спасени и ще влязат в славното Му царство на земята, докато онези, които откажат да Го приемат, ще бъдат унищожени.

Огромни еврейски множества ще се върнат в Израел в началото на Скръбния период (Ез. 36:24, 25). Световната римска власт ще сключи договор с израилтяните, който ще им гарантира свобода на поклонението (Дан. 9:27). Всъщност първите три и половина години от Скръбта ще бъдат относително леки. Тези години са описани от Господ Исус в Матей 24:4—14.

По средата на Скръбния период в храма в Ерусалим ще бъде издигнат идолопоклоннически образ и хората ще бъдат принудени или да му се поклонят, или да умрат (Мат. 24:15). Това ще бъде сигнал за началото на Голямата скръб или времето на утеснението на Яков — един период на страдания, какъвто светът няма да е познавал дотогава, нито ще познае някога след това (Мат. 24:21).

4 гл. ни запознава с началото на Скръбния период. Първата описана картина е в небето, където Йоан получава видение за Божията слава. Господ често дава видения за Своята слава на пророците Си, преди да им даде да предскажат бъдещето (Ис. 6; Ез. 1). В 1 гл. Йоан вижда славата на Христос, преди да му се позволи да запише историята на църквата. Сега той получава видение за Бога, преди да научи етапите на съда, който Бог ще из-

лее върху невярващите евреи и върху езичниците.

А. Видението за Божия престол

(4 гл.)

4:1 Гласът, който кани Йоан на небето, е Христовият глас (ср. с пасажа от 10 до 20 ст.). Много библейски изследователи смятат, че влизането на Йоан в небето е картина на завеждането на църквата у дома, за да бъде заедно с Господа по времето на Скръбта (1 Сол. 4:13—18; 1 Кор. 15:51—53). Господ Исус обещава да **покаже на Йоан това, което трябва да стане след това**. Тези думи са подобни на думите в края на 1:19 и подкрепят използването им като основен момент в разделянето на книгата.

4:2, 3 Светият Дух взема Йоан по един специален начин и той **веднага** вижда вечния Бог, седящ на Своя престол във величие и слава.

Някои версии, които следват текста на мнозинството ръкописи, изпускат думите „и Седналият...“, свързвайки по този начин ясписа и сардиса с престола вместо с Господа.* Но ние смятаме, че тези скъпоценни камъни могат също така да служат за описание на Самия Господ. На нагръдника на първосвещеника ясписът представлява Рувим, първородния син на Яков, а сардисът — Вениамин, последния му син. Името Рувим означава „ето син“, а Вениамин — „син на десницата ми“. Валфорд вижда двата камъка като едни, които включват всички останали камъни, описващи всички Божии хора, а Седящия на престола — като Бог по отношение на народа на Израел.¹²

Дъгата, очевидно обръч от зелена светлина **като смарагд**, е залог, че Бог ще изпълни Своите завети независимо от идващите пръсвди.

* Според НПБКДж 2 ст. завършва така: „...и Един седеше на престола“, което (при изпускане на „и Седналият“) позволява по-нататъшното описание в 3 ст. да се свърже с престола, а не с Господа. — Бел. на прев.

4:4 Не можем да кажем със сигурност кои са тези **двадесет и четири старейшини**. Има различни тълкувания за тях като например: ангелски същества, изкупените хора както от Стария, така и от Новия Завет, и само новозаветните светии. Фактът, че те имат корони и седят на престоли, предполага, че те са светии, които са били съдени и наградени.

4:5 Ясно е, че тук **престолът** е съдебен престол с неговите **светкавици, гърмежи и гласове**. **Седемте огнени светила** представляват Светия Дух в Неговата пълнота и величие. Има само един Божий Дух, а числото седем говори за съвършенство и пълнота.

4:6 **Стъкленото море, подобно на кристал**, показва, че престолът се намира на място, чийто мир не се нарушава нито от дивите и неспокойни бури на този свят, нито от противоположването на злите хора, които са като развълнувано море.

При престола има **четири живи същества, пълни с очи и отпрег, и отзад** — описание, което говори за яснота, широта и дълбочина на виждането.

4:7, 8 Трудно е да се определи какви точно са тези **четири живи същества**. Това, което със сигурност можем да кажем, е, че те са сътворени, тъй като се покланят на Бога. Те изглеждат като съчетание между херувимите, описани в Езекиил 10, и серафимите, описани в Исая 6. 7 ст. описва херувимите, а 8 ст. — серафимите. Тези ангелски същества са пазачи на Божия престол. Херувимите изглеждат свързани с изгарящия Божий съд, а серафимите — с огненото очистване.

Описанието в 7 ст. прилича на начина, по който Христос е представен в Евангелията:

лъвът — Евангелието от Матей — Царя;

телето или волът — Евангелието от Марко — Служителя;

човекът — Евангелието от Лука — Човешкия син;

орелът — Евангелието от Йоан — Божия син.

Живите същества пеят непрестанно за святостта и вечността на Бога. В повечето ръкописи думата „свят“ е повторена девет пъти — едно изключително силно подчертване на Божието Триединство.

4:9, 10 Винаги когато живите същества се покланят на Седящия на престола, Който живее за вечни векове,... **двдесет и четирите старейшини** падат пред вечния Бог в **поклонение и хвърлят короните си пред престола**.

4:11 Тяхното поклонение признава Господа като Един, Който е **достоеен за славата, почитта и властта**, защото е **създал всичко** и защото **всичко съществува поради Неговата воля**.

Видението ни подготвя за това, което следва. Бог е представен като Всемогъщия Владетел на вселената, Който седи на престола на Своята слава, заобиколен от същества, които Му се покланят, и е на път да извърши съд над земята.

Б. Агнето и книгата, запечатана със седемте печата (5 гл.)

5:1 Сега Йоан вижда как Бог държи **книгата**, запечатана със **седем печата**. Книгата съдържа описание на етапите на съда, с който земята трябва да бъде наказана, преди Господ Исус да може да установи царството Си.

5:2, 3 Един силен ангел издига призив към някой, който е **достоеен да отвори книгата** и да **разпечата печатите** ѝ един по един. Не се намира обаче **никой** — нито на небето, нито на земята, нито под земята — който да е достоеен да отвори или да прочете книгата. Нито един ангел, човек или демон няма мъдростта и знанието да извърши този съд.

5:4 Йоан **плаче** много, защото смята, **че няма да се намери никой**, който да е **достоеен** за това. Дали това не означава,

че земната несправедливост би останала неосъдена, че праведните никога не биха били възмездени и че злите биха продължили да си живеят ненаказани? Или — че царството не би могло да дойде, защото необходимото очистване на земята не може да се състои?

5:5 Но един от старейшините утешава Йоан с добрата вест, че **Лъвът от Юговото племе, Давидовият корен** (Съзателят или Прародителят) е **достоеен да отвори книгата**, да **разпечата печатите** и по този начин да даде ход на съда. Исус е достоеен да бъде Съдията поради безкрайната Си мъдрост, поради дадената Му от Бога власт (Йоан 5:22, 27), поради личното Си превъзходство и поради делото Си на Голгота.

В Откровението нашият Господ е представен както като Агне, така и като Лъв. Като Божия Агнец Той е Жертвата, Която отнася греха на света. Като Лъв Той е Съдията, Който наказва Своите врагове. При Първото Си пришествие Той е бил Агнето. При Второто Си пришествие ще бъде Лъвът.

5:6 Когато поглежда, Йоан **вижда**, че **тронът** е заобиколен от **четирите живи същества** и от **старейшините**, а по средата стои малко Агне, което изглежда **като току-що заклано**. Агнето има **седем рога** (всемогъщество) и **седем очи** (всезнание). Притежанието на **седемте Божии Духове** ни напомня факта, че на Господ Исус е дадена пъаната мярка на Светия Дух (Йоан 3:34б). **Седемте Божии Духове, разпратени по цялата земя**, говорят за всеприсъствие.

5:7, 8 Веднага след като Агнето **взима книгата** на съда **от дяската ръка** на Бог Отец, **живите същества** и **старейшините** падат **пред Агнето**. **Всеки от тях държи арфа** и **златни чаши**, **пълни с тамян**, които представляват **молитвите на светиите** (вероятно молитвите на мъчениците, които викат към Бога, за да отмъсти за тяхната кръв) (6:10). И макар че държат молитвите, това не означава, че те също така ги и

представят на Бога или че по някакъв начин участват в тяхното отговаряне.

5:9, 10 Новата песен, която живите същества и старейшините пеят, признава Агнето като **достойно** да извърши съда заради изкупителното Си дело на кръста. Тук се появява един въпрос: дали те включват и себе си сред изкупените („си ни изкупил за Бога“)*, или не — както гласят някои други версии: „и си изкупил за Бога със Своята кръв хора от всяко племе и език, и народ, и нация“¹³.

Освен че ги е изкупил, Господ Исус е направил вярващите **царе¹⁴ и свещеници**, които да Му се покланят, да свидетелстват за Него и да **царуват** заедно с Него над земята през хилядолетието.

5:11 Числото на пеещите се увеличава, тъй като много ангели присъединяват своя глас към **живите същества и старейшините**, за да образуват един хор, който се състои от милиони, а може би и милиарди певци, обединени в съвършена хармония.

5:12 Тяхната песен изразява почитта, която вярващите ще изказват на Господа през вечността: **Достойно е Агнето, което е било заклано, да приеме:**

власт (над моя живот, църквата, света и вселената);

богатства (всичкото мое злато и сребро);

мъдрост (най-добрите ми интелектуални способности);

сила (физическата ми сила, за да извършвам Неговото служение);

почит (единственото ми чисто желание да Го възвеличавам по всякакъв възможен начин);

слава (целия ми живот, посветен на Неговото възхваляване)

и благословение (всичките мои сили за хваление).

5:13 Сега музиката нараства в симфония — един мощен, дълбок изблик на хармонична песен. **Всяко създаване... в небето и на земята** присъединява своя глас

към отдаването на вечно **благословение и почит, и слава, и господство** на Бог Отец и на Агнето.

Този стих наподобява текста във Филипяни 2:10, 11, който казва, че всяко колено ще се поклони пред името на Исус и че всеки език ще изповяда, че Той е Господ. Тук не се определя никакво време, но това очевидно ще стане, след като спасените бъдат възкресени за вечен живот, а спасените — за вечно осъждане. Вярващите вече ще са изповядали Исус като Господ, докато невярващите ще бъдат принудени да Го почитат като такъв. **Всеобщото отдаване на почит на Отца и на Сина** е нещо съвсем сигурно.

5:14 А ето и финалния акорд! Докато **четирите живи същества** казват „Амин“, **старейшините пагат** и се покланят на възцарения Господ, **Който живее за вечни векове**.

В. Отварянето на седемте печата (6 гл.)

6:1, 2 Когато Агнето отваря първия печат, **едно от четирите живи същества** извиква: „Дойди [и виж]!“¹⁵ В отговор на тези думи един ездач, вероятно Антхристът, който носи **лък**, излиза на бял кон, **...побеждавайки** и решен да победи. Този образ може би символизира това, което днес наричаме „студена война“. **Лъкът** съдържа заплахата за война, макар и да не се споменава нищо за стрела. Може би той дори съдържа намек за ракетна война, тъй като лъкът е оръжие за далечен бой. Първият ездач всъщност не *отбелязва началото* на война, защото мирът се вдига от земята едва след втория печат.

6:3, 4 Второто живо същество извиква излизането на втория ездач. Този ездач носи **голям меч** и язди на **яркочервен кон**. Обикновено **мечът** се използва като оръжие в ръкопашен бой. По този начин вторият печат говори за завоевателни войни, в които армиите се бият лице срещу лице. Вторият ездач **вдига мира от земята**.

* Според НПБКДж. — Бел. на прев.

6:5, 6 В отговор на гласа на **третото живо същество** излиза трети езгач, който държи **везни** и язди на **черен кон**. Този образ олицетворява глада, който често съпровожда войната. **От средата на четирите живи същества** идва глас, който съобщава, че **пшеницата** и **ечемикът** се продават на изключително високи цени. **Везните** са уред за измерване (в случая за измерване на порциите от жито) и следователно могат да се тълкуват като символ на глада. Изразът „...а дървеното масло и виното не повреждай“ е труден за обяснение. Някои смятат, че дървеното масло и житото са храна на бедните. Ако това е така, изразът би означавал запазване на живота. По-вероятно е обаче под „дървеното масло и виното“ да се имат предвид луксозните неща на богатите: исторически погледнато, гори и по време на най-голям глад богатите винаги са могли да си позволят някакъв разкош.

6:7, 8 Четвъртото живо същество извиква появата на „блед кон“, на който яздят **смъртта** и **адът***. **Смъртта** е свързана с тялото, а **адът** — с духа и душата. Вследствие на войни, глад, мор и дивни зверове бива унищожена една **четвърт от** жителите на земята. Днес ние смятаме, че епидемиите вече не са заплаха за човечеството, изнамерило съвременните антибиотици и разни други „чудотворни“ лекарства. Но трябва да знаем, че страшните болести убийци не са победени, а са само в латентно състояние. Те могат да се разпространят по света със скоростта на реактивен самолет.

6:9 Този стих ни запознава с първите мъченици от времето на Скръбта (Мат. 24:9) — еврейските вярващи, които излизат и проповядват благовестията на царството и които биват заклани заради своето **свидетелство**. Техните **души са под олтара** в небето.

* Букв. Хадес. — Бел. на прев.

6:10 Те **викам** към суверенния **Господар**¹⁶ да **отмъсти** за тяхната **кръв**. Както вече споменахме, „**живеещите по земята**“ са онези невярващи, които се чувстват на земята като у дома.

6:11 На всеки от мъчениците се **дава** по една **бяла дреха** — символ на тяхната праведност. Освен това им се казва да почакаат „още малко време“, докато се **изпълни** числото на последните мъченици от периода на Скръбта.

6:12, 13 Отварянето на **шестия печат** довежда до ужасни катаклизми в природата. Земята и морето биват разтърсени от голямо **земетресение**, а звездното небе — хвърлено в хаос. **Слънцето** почернява, а **луна**та почервява **като кръв**. **Звездите... пагат** на земята така, както узрели **смокини** пагат от **дърво**, **разтърсено** от силен **вятър**.

6:14 **Небето се отмества** като свитък, който се **навива**. **Всички планини и острови** променят местоположението си вследствие на ужасни размествания на земните пластове.

6:15 Всички социални слоеве в обществото са обхванати от паника. Хората разбират, че Бог излива Своя гняв, и се **скриват в пещерите** и **между скалите на планините**.

6:16, 17 Те предпочитат да бъдат **смачкани** от падащите **планини и скали**, отколкото да **изтърпят** Божия **съд** и **гнева на Агнето**. Твърде късно те осъзнават, че нито един бунтовник няма да **може да устои** на гнева на Агнето.

Г. Спасените през Великата скръб (7 гл.)

7 гл. стои между шестия и седмия печат и ни запознава с две важни групи вярващи. Тя дава отговор на въпроса: „Кой може да устои?“, поставен в края на 6 глава. Хората, за които се говори в нея, **устояват**, в смисъл че биват пощадени, за да **влязат** в хилядолетието заедно с Христос.

7:1—4 Виденето на **четирите ангела**, **стоящи на четирите ъгъла на земята**

и държаци четирите земни ветрове, предвещава избухването на голяма буря върху света. Но преди това на ангелите се казва, че трябва да забавят това унищожително събитие, докато бъде **ударен печат върху челата на слугите на Бога. Подпечатаните са дванадесет хиляди души от всяко от дванадесетте израилеви племена.**

7:5—8 Очевидно тези 144 000 души са еврейски вярващи, а не членове на някакъв езически култ или секта от XX век. Тези еврейски вярващи биват спасени в началото на Скръбния период. Печатът върху техните чела ги отличава като хора, които принадлежат на Бога, и гарантира, че те ще бъдат запазени живи през следващите седем години.

В списъка на израилевите племена липсват имената на две от тях: Ефремовото и Дановото. Може би те са пропуснати поради това, че са били водачи в идолопоклонството. Според някои изследователи от Дановото племе ще произлезе Антихристът (Бит. 49:17). **Йосифовото** и **Левиевото** племе са включени в списъка, като очевидно **Йосиф** заема мястото на сина си Ефрем.

7:9 Хората, описани в този пасаж, са езичници от **всички нации, племена, народи и езици.** Те стоят **пред престола и пред Агнето, облечени в бели грехи** (праведните дела на светиите, 19:8) и **държат палмови клонки** в ръцете си, които са символ на победа.

7:10 Това са езичници, които ще бъдат спасени по време на Голямата скръб заради упованието си в Господ Исус. В песента си те празнуват своето спасение и го отдават на своя **Бог и на Агнето.**

7:11, 12 Ангелите... и старейшините, и четирите живи същества се присъединяват към поклонението на **Бога,** макар темата на изкуплението да липсва в тяхното хваление. Както казва един автор на химни: „Ангелите никога не са могли да почувстват радостта, която носи нашето спасение.“ Но въпреки това

те паят хваления на Бога и Го провъзгласяват достоен за седем вида **почит.**

7:13, 14 Когато **един от старейшините** пита **Йоан** **кои са тези хора в бели грехи и откъде са дошли,** Йоан казва, че не знае, но че иска да узнае. Тогава старейшината обяснява, че те **идват от Голямата скръб** и че са **изпразнили грехите си и са ги избелили в кръвта на Агнето.** „Когато застанем лице в лице с някоя не обяснима тайна — казва Мейър, — каква голяма утеха ни носи знанието, че можем да кажем със съвършена вяра: „Ти знаещ.“

7:15 След това старейшината обяснява къде се намират те сега и как служат. Изследователите на Библията не са на едно мнение дали това множество от езическите народи се намира на небето или на земята по време на хилядолетието. Описаните благословения могат да се отнасят и за двете места. Ако става въпрос за хилядолетната земя, тогава под **Божия престол** и **Неговия храм** трябва да разбираме храма, който ще се намира в Ерусалим през епохата на Царството (Ез. 40—44).

Забележете описаните благословения: **Съвършена близост: „Затова са пред престола на Бога...“**

Съвършено служение: „...и Му служат геном и нощем в Неговия храм...“

Съвършено общение: „...и Сегащият на престола ще разпростре скинията Си върху тях.“

7:16 Съвършена задоволеност: „**Няма да огаднеят вече, нито да ожаднеят вече...“**

Съвършена сигурност: „...нито ще ги удари слънцето, нито някой пек...“

7:17 Съвършено водителство: „...защото Агнето, Което е по средата на престола, ще ги пасе и ще ги заведе при извори на водите на живота...“*

Съвършена радост: „...и Бог ще обърше всяка сълза от очите им.“

* Според бележката под линия в НПБКДж. — Бел. на авт.

Д. Седмият печат и началото на седемте тръби (8 и 9 гл.)

8:1 След вмъкването на 7 гл., която ни представя две групи от светици от времето на Скръбта, стигаме до **седмия** и последен **печат**. Този печат се въвежда от тридесетминутно **мълчание на небето** — едно грандиозно затишие, което предхожда все по-загълбочаващите се пристъпи.

8:2 При разчупването на седмия печат не се споменава никакво определено бедствие, а разказът се насочва направо върху съда на седемте тръби. От това ние заключаваме, че седмият печат *се състои от седемте тръби*.

8:3, 4 Много често **ангелът** в този стих се тълкува като Самия Господ Исус. Той е наречен Ангелът на Йехова на много места в СЗ (Бит. 16:13; 31:11, 13; Съд. 6:22; Ос. 12:3, 4). **Молитвите на всичките светици** се издигат към Отец чрез Него (Еф. 2:18). Той взима много **тамяна**, за да го **прибави към молитвите**. **Тамиянът** говори за благоуханието на Неговата Личност и дело. Когато **молитвите** стигнат до Бог Отец, те са вече съвършено чисти и правилни.

В конкретния контекст **молитвите**, за които става дума, са молитвите на **светиците** от периода на Скръбта, които умоляват Бога да накаже техните врагове, въпреки че този ред важи за всяка молитва.

8:5 В отговор на техните молитви **ангелът... хвърля** горящите въглени на **земята**, причинявайки големи експлозии, **гръмове, светкавици и земетресение**. Както казва Х. Б. Суит: „*Молитвите на светиците се връщат на земята като гняв.*“¹⁷ По този начин съдът на седемте тръби започва със страховни природни сътресения.

8:6 Тук ние стигаме до средата на Скръбния период. Наказанията на седемте тръби ни довеждат до времето, когато Христос слеза на земята, унищожава Своите врагове и въвежда царст-

вото Си. Първите четири пристъпи засягат околната среда на човека, а последните три — самия човек. Много тълкуватели отбелязват приликата между тези бедствия и язвите, които падат върху Египет (Изх. 7—12).

8:7 Когато **затръбвява първият ангел, една трета от земята, дърветата и тревата изгарят от град и огън... размесени с кръв**. Най-добре е да тълкуваме това описание буквално като ужасна напасть, изпратена върху местата, от които човекът произвежда по-голямата част от своето прешитане.

8:8, 9 След това **нещо... като голяма планина... бива хвърлена в морето**, която превръща **една трета от морето в кръв**, избива **една трета** от морските животни и унищожава **една трета от корабите**. Това бедствие не само намалява местните хранителни запаси на човека, но ограничава и възможностите за снабдяването му с храна от по-далечни места.

8:10, 11 Третата тръба отбелязва началото на пагането на една голяма горяща звезда, наречена **Пелин**, която **вгорчава една трета от водите** за човека при изворите им. Освен че стават **горчиви**, водите очевидно стават и отровни, тъй като **много хора измират** от тях. Трудно е да се каже какво точно означава името **Пелин**. Когато засвирят тръбите, тези стихове ще станат съвсем ясни на живеещите по земята. При изучаване на пророчествата е добре да се помни, че има много неща, които няма да ни бъдат ясни, преди действително да се случат.

8:12 Изглежда, че **слънцето, ... луната и звездите** ще бъдат повредени по такъв начин, че ще излъчват само две трети от обичайната си светлина. Четвъртата тръба наподобява язвата с тъмнината в Египет.

8:13 **Един орел**,¹⁸ който лети посред небето, възвестява едно трикратно „**Горко!**“ на **земните жители**, т. е. на онези, чийто мироглед е изцяло светски, които

се чувстват на земята у дома и които не са истински вярващи. Трите идващи бедствия са познати също така и като трите „горко“-та поради ужасните им последици за човека.

9:1, 2 Пагналата звезда от небето на земята може да бъде някой пагнал ангел или дори самият Сатана. Тя има **ключо** и **от бездънната пропаст**. Това е мястото, където обитават гемоните. При **отварянето** на входа на пропастта от нея започват да се издигат огромни къмба **дим** като дим от голяма **пещ**, които изпълват околностите с тъмнина.

9:3, 4 От дима излизат ята от **скакалци**, които имат силата да причиняват мъчителна болка като болката от ужулване на **скорпион**. Но **властта** на скакалците е ограничена: те не могат да **повреждат** растителността. Техните жертви са „само такива човеци, които **нямат Божия печат на челата си**“, т. е. всички невярващи.

9:5, 6 И въпреки че ужулването от скакалците не е смъртоносно, то предизвиква **мъчение**, което продължава **пет месеца** и е толкова ужасно, че хората **искат да умрат**, но не могат. Тези скакалци вероятно представляват освободени от бездната гемони, които обсебват хората. Това обсебване причинява найужасното физическо и душевно страдание като страданието на човека, обсебен от Легион, описано в Марко 5:1—20.

9:7 Описанието на скакалците има за цел да създаде впечатление за нашествие и победа. **Като коне, приготвени за война**, те представляват една завоевателна армия. **Короните като злато**, които носят, показват, че те имат власт да управляват в живота на хората. Фактът, че лицата им са като човешки лица, говори, че те са интелигентни създания.

9:8—10 Косата като коса на жени съдържа идеята за привлекателност и съблазнителност. **Зъбите** като на лъв наемкват за свирепост и жестокост. **С нагръдниците** като от желязо те труг-

но могат да бъдат нападани и унищожавани. Крилата им, които вдигат голям шум, всяват ужас и паника. В **опашките** си, които са **като опашки на скорпиони**, те имат сила да измъчват хората както физически, така и душевно. Фактът, че те имат **власт... да повреждат** хората **пет месеца**, говори за продължителност на мъчението.

9:11 Тези скакалци **имат цар... който на еврейски се нарича Авадон** (унищожение), а на **гръцки... Аполион** (унищожител). Обикновено се приема, че това описание се отнася за Сатана.

9:12 Първото „горко“ вече е отминало, но **тепърва** предстои най-лошото. Интензивността на присъдите постепенно нараства.

9:13—15 Споменаването на **златния олтар, който е пред Бога**, служи за връзка между следващото бедствие и молитвите на угнетените Божии хора. Шестият тръбач освобождава **четирите ангела, които са вързани при голямата река Ефрат**. Тези четири ангела, а може би гемони, са били държани в готовност, за да могат да излязат точно в този момент и да убият **една трета част от човечеството**.

9:16, 17 След тях идват **двеста милиона**¹⁹ конници на коне с **нагръдници като от огън, ясинт и сяр**. Главите на конете са като глави на лъвове, а устата им бълват **огън, дим и сяр**.

9:18, 19 **Огънят, димът и сярата** представляват **трите язви**, които избиват **една трета част от човечеството**. Конете могат не само да убиват с **устата си**, но и да **повреждат с опашките си**, които приличат на змии.

Този пасаж поставя много въпроси, на които не е намерен отговор. Дали четирите ангела в 14 ст. са същите като тези в 7:1? Дали конниците са истински хора, или олицетворяват гемони, болести и други разрушителни сили? Какви са тези язви, представени от **огъня, дима и сярата**?

Заслужава си да отбележим, че смъртта се причинява от конете, а не от конниците. Един изследовател предполага, че тази мощна конна армия може да симболизира „някоя непреодолима заблуда на дявола, която идва от Изток“. Хамилтън Смит казва следното:

„Изразът „силата на конете бе в уста на им“ може би показва, че тази заблуда ще бъде представена с цялата убедителност и красноречие на речта. Но зад заблудата се крие властта на Сатана, символизирана от техните опашки, които са като змии.“²⁰

9:20, 21 Въпреки че двете трети от човечеството остават живи след тези язви, те не се покайват, а продължават да се кланят на демони и ръкотворни идоли, които нямат нито живот, нито сила. Тези хора не се отвръщат нито от убийствата си, нито от чародействата си (свързани с използването на лекарства и наркотични средства,²¹ нито от блудствата си, нито от кражбите си. Наказанията и страданията не могат да променят характера на грешника: само новороденото може да направи това.

Е. Силният ангел и малката книжка (10 гл.)

10:1 Сега Йоан вижда друг силен ангел, който слеза от небето. Това описание кара много хора да смятат, че този ангел е Господ Исус. На главата си Той има гъба — символ на Божия завет. Лицето му е като слънцето — израз на непокрита слава. Краката му са като огнени стълбове. Стълбовете говорят за сила, а огънят — за съд.

10:2 В ръката си той държи една малка книжка или свитък, в който без съмнение е записан идващият съд. Със следващото си действие — слагането на десния крак на морето, а левия — на земята, ангелът решително заявява правото си на световно господство.

10:3—6 Когато той извиква със силен глас,... седем гръма издават своите гласове. Очевидно Йоан може да разбере

посланието на седемте гръма, но когато понечва да го запише, ангелът не му позволява да направи това, след което се заклева в Бога, Създателя, че вече няма да има бавене.

10:7 Тайната на Бога ще бъде изпълнена във времето на седмата тръба. Тайната на Бога е свързана с Божия план за наказание на нечестивите злодеи и с въвеждане на царството на Неговия Син.

10:8, 9 Йоан получава заповед да изяде малката книжка, т. е. да чете и да размишлява върху съда, записан в нея.

10:10 Както ангелът предсказва, в устата на Йоан книжката е сладка като мед, но когато стига до стомаха му, става горчива. За вярващия е сладко да чете за Божията решителност да прослави Своя Син там, където някога Той е бил разпънат на кръст. На него му е сладко да чете за победата на Бога над Сатана и неговото войнство. Сладко му е да чете за времето, когато земята ще бъде освободена от несправедливостта. Но изучаването на пророчествата е свързано и с горчивина. Горчивина има в самоосъждането, което пророческите Писания пораждаат у човека. Горчивина има, когато гледаме съда, който трябва да падне върху отстъпническия юдеизъм и отстъпническото християнство. Горчивина има и когато наблюдаваме вечната съдба на всички, които отхвърлят Спасителя.

10:11 На Йоан му се казва, че той трябва отново да пророкува за много народи, нации, езици и царе. Останалите глави от Откровението съдържат изпълнението на това нареждане.

Ж. Двамата свидетели (11:1—14)

11:1, 2 Сега Йоан получава заповед да измери храма и олтара и броя на онези, които се кланят в него. Тук измерването може би съдържа идеята за запазване. Но Йоан не трябва да мери двора на езичниците, тъй като той ще бъде тпкан от народите в продължение на четиридесет и два месеца, което е втората поло-

вина от Скръбния период (вж. Лука 21:24). Храмът, за който се говори тук, е този, който ще съществува в Ерусалим по време на Скръбните години. Изброяването на „онези, които се кланят в него“ може би означава, че Бог ще запази остатък от поклонници за Себе Си. **Олтартът** представлява средството, чрез което тези хора ще се приближават при Него, т. е. делото на Христос на Голгота.

11:3 През втората половина на Скръбния период Бог ще въздигне **двама свидетели**. **Облечени във вретини** (символ на жалееене), те ще викат срещу греховете на хората и ще обявяват идването на Божия гняв.

11:4 Тези двама свидетели са сравнени с **две маслинени дървета** и с **два светилника**. Като маслинени дървета те са изпълнени с Духа (маслото). Като светилници те свидетелстват за Божията истина в едно време на тъмнина. (За паралелен пасаж в СЗ вж. Зах. 4:2—14.)

11:5 В продължение на три и половина години двамата свидетели биват опазени живи по един чуден начин. **От техните уста излиза огън**, който поглъща неприятелите им, и всеки опит **да бъдат повредени** се наказва със смърт.

11:6 Те имат власт да донесят на земята суша, **да превръщат водите в кръв** и **да поразяват земята с всякакви язви**. Много често тези двама свидетели биват свързвани с Мойсей и Илия, което едва ли трябва да ни учудва. **Властта да превръщат водата в кръв** и **да поразяват земята с всякакви язви** ни напомня за това, което Мойсей направи в Египет (Изм. 7:14—20; 8:1—12:29). **Властта над огъня** и времето пък ни напомня за служението на Илия (3 Царе 17:1; 18:41—45; 2 Царе 1:9—12).

Маконку казва така:

„Двамата свидетели имат за задача да предупредят хората, които пълнят храма на Човека на греха, на когото се дошли да се поклонят. Те ще им говорят за краткотрайността на неговото вре-

ме на победа; за идването на Исус, Който ще го унищожи; за бедствията, които времето на Скръбта ще донесе; за това, че не трябва да се скъпят за живота си, когато дойде изпитанието на живот и на смърт; за истината, че не трябва да се страхуват от този, който може да убие само тялото, а да се боят от Онзи, Който може да хвърли и тялото, и душата в ада; за величието и близостта на Царя и Неговото царство, които ще дойдат, след като те пострадат за известно време; за сигурността, че ако те страдат заедно с Него, то ще и да царуват заедно с Него; и за вечния мир, правда и слава, които ще бъдат на тези, които устоят докрай, дори когато това означава мъченичество във великия час на изпитание, през който преминават. Наистина тяхното свидетелство от Книгата ще бъде величествено!“²²

11:7 Когато тези двама свидетели свършат своето свидетелство, **звярът от бездната** ще ги убие. Изглежда, че това е същият звяр като този от 13:8, който стои начело на възстановената римска империя.

11:8 **Трупове** на свидетелите **лежат на улицата** на Ерусалим в продължение на три дни и половина. Тук Ерусалим е наречен **Содом** заради своята гордост, леност, пресищане и безразличие към чуждите нужди (вж. Ез. 16:49). Той е наречен също и **Египет** заради своето идолопоклонство и гонения и защото е станал роб на греха и неправдата.

11:9 Хора от всички народи **гледат труповете им**, но не позволяват да бъдат погребани — едно ужасно унижение за всички времена и народи.

11:10 Всички хора са обхванати от голяма радост, защото пророчествата на двамата свидетели не са били по вкуса им, и си разменяят **подаръци**, така както правят сега по Коледа. Единствените пророци, които хората обичат, са мъртвите пророци.

11:11, 12 Но след **три и половина дни... Бог възкресява мъртвите свидетели** за

ужас на хората и ги качва на небето, докато неприятелите им ги гледат.

11:13, 14 В същия час Ерусалим бива разтърсен от голямо земетресение, една десета част от града пада и седем хиляди души умират. Оцелелите отдават слава на Бога, която обаче не е искрена, а само неохотно признаване на Неговата мощ. Второто „горко“ е преми-нало.

Това не означава, че целият пасаж от 9:13 до 11:13 представлява описание на второто „горко“. Точно обратното, 10 гл. и текстът на 11:1—13 съставляват една вмъкната част между второто „горко“ (шестата тръба) и третото „горко“ (седмата тръба).

3. Седмата тръба (11:15—19)

11:15 Гласът на седмата тръба обозначава края на Голямата скръб и началото на царството на Христос: „Царствата²³ на този свят станана царства на нашия Господ и на Неговия Христос и Той ще царува за вечни векове!“

11:16, 17 Падайки по лицата си пред Бога, двадесет и четиримата старейшини изразяват своите благодарности за това, че Той е взел голямата Си власт и се е възцарил.

11:18 Невярващите народи се разгневяват на Бога и се опитват да попречат на Неговото коронясване. Но вече е дошло времето на Неговия гняв, когато Той ще съди онези, които нямат духовен живот, и ще погуби унищожителите. Дошло е и времето, когато Господ ще възнаградя Своите Си — пророци и народ, малки и големи.

11:19 Бог не е забравил завета Си със Своя народ Израел. При отварянето на Божия храм на небето се появява ковчезът на Неговия завет — символ на това, че всички Божии обещания към Израел ще бъдат изпълнени. Появяват се и светкавици, гласове, гръмове, земетресение и голям град.

И. Ключовите фигури по времето на Скръбта (12—15 гл.)

12:1 Сега се появява голямо знамение на небето — жена, облечена със слънцето, с луната под краката ѝ и на главата ѝ — корона от дванадесет звезди. Жената е Израел. Слънцето, луната и звездите символизируют славата и господството, които са ѝ обещани в идващото царство, така както те олицетворяват окончателното господство на Йосиф над неговите баща, майка и братя (Бит. 37:9—11).

12:2 Жената е в родилни мъки и очаква да роди. Тези стихове съдържат в сбит вид една голяма част от историята на Израел, без обаче нищо да показва наличието на периоди от време между отделните събития или че тези събития са подредени хронологически.

12:3 На небето се появява още едно знамение — голям червен змей със седем глави и десет рога и корона на всяка глава. Змеят е Сатана, но тъй като описанието наподобява това на възстановената римска империя от 13:1, може да се каже, че то представлява характеристика на римската империя, която получава властта си от Сатана.

12:4, 5 С един замах на опашката си змеят повлича една трета от звездите на небето... към земята. Може би тук се говори за война на небето, която се води по средата на Скръбния период и която свършва с хвърлянето на паднали ангели от небето на земята (Вж. 8 и 9 ст.).

Змеят е готов да погъне Детето веднага щом се роди. Това пророчество е изпълнено чрез опита на Ирод Велики, римски васал, да унищожи новородения Цар на юдеите. Очевидно мъжкото Дете е Исус, определен да управлява всички народи с желязна тояга. Тук разказът преминава от момента на Неговото раждане непосредствено на момента на Неговото възнесение.

12:6 Настоящата епоха на църквата се намира между 5 и 6 стих. По средата

на Скръбния период част от народа на Израел избягва на едно тайно място **в пустинята** (според някои Петра) и се крие там в продължение на три и половина години.

12:7 На небето избухва война между **Михаил и неговите ангели**, от една страна, и **змея и неговите ангели**, от друга. Тази война избухва по средата на Скръбния период. Архангел Михаил е тясно свързан със съдбата на израелския народ (Дан. 12:1).

12:8, 9 Победата над змея е толкова окончателна, че той загубва всякакъв достъп до **небето**. Той и неговите слуги се **хвърлени долу на земята**. Това обаче не е неговият край (вж. 20:1—3, 10). Обърнете внимание на описанието, което Йоан ни дава за него: **големият змей, оная старовременна змия, ... дяволът и Сатана, който мами целия свят**.

12:10 След изгонването на змея в небето се чува силен вик, който възвестява, че победата на Бога и денят на завоеванието на Неговия народ са дошли. Това е преди Хилядолетното царство. То е и едно славно събитие, защото **клеветникът на нашите братя... е хвърлен**.

12:11 Гласът продължава да говори, като казва, че преследваните вярващи от евреите **са победили злия чрез кръвта на Агнето и чрез словото на своето свідетелство**. Тяхната победа се основа на смъртта на Христос и на **тяжното свідетелство** за стойността на тази смърт. Във верността си към Него те подпечатват **своето свідетелство** с кръвта си.

12:12, 13 **Небето** може да се весели заради изгонването на змея, но горко на **земята и морето!** **Дяволът... знае, че му остава много малко време**, и е твърдо решен да излее яростта си докрай. Ненавистта на дявола е насочена главно към народа Израел, от който е дошъл Месията.

12:14 Верният еврейски остатък получава **две крила на голям орел**, с които успява да избяга бързо до скривалището си

в пустинята. (Според някои тълкуватели тези две **крила** говорят за голяма въздушна мощ.) Там остатъкът бива хранен и защитаван от нападенията на змията в продължение на три и половина години („**време и времена, и половина време**“).

12:15, 16 Опитвайки се да осуети бяството на Израел, **змията** изпуска след народа голяма **река** като потоп, но земята поглъща реката и дяволът остава с пръст в уста.

12:17 Разярен от това унижение, той тръзва да си отмъсти на евреите, които са останали в земята — които показват истинността на своята вяра, като пазят **Божии заповеди** и държат **свидетелството** за **Исус**.

13:1 13 гл. ни запознава с два големи звяра: **единият, който излиза от морето**, и **другият — от земята**, т. е. от земята на Израел. Няма съмнение, че тези зверове символизират хората, които ще играят важна роля по време на Скръбния период. Те съчетават характеристиките на четирите звяра, описани в Даниил 7:3—7. Първият звяр е главата на възстановената римска империя, която ще съществува под формата на десет царства. Той излиза **от морето** (образ на езическите народи) и има **десет рога**. Даниил предсказва, че римската империя ще бъде възстановена под формата на десет царства (Дан. 7:24). Има **седем глави**. В 17:9, 10 се казва, че това са седем царе (може би седем различни вида владетели или седем различни етапи на империята). **На роговете си звярът има десет корони**. Тези корони говорят за силата на управление, дадена му от змея (т. е. Сатана). Има и **богохулно име на главите си**, като се представя за Бог, а не за обикновен човек.

13:2 **Звярът е като леопарг, краката му са като на мечка, а устата му — като на лъв**. В Даниил 7 гл. **леопардът** символизира Гърция, **мечката** — Мидо-Персия, а **лъвът** — Вавилон. По този начин възстановената римска империя

представлява своите предшественици в това, че е бърза да завладява като **леопард**, силна е като **мечка** и е алчна като **лъв**. Накратко казано, тя съчетава всички отрицателни черти на предхождащите я световни империи. Империята и нейният владетел получават свръхестествена сила от Сатана.

13:3 На една от главите си звярът има смъртоносна **рана**. Според обяснението на Скофилд: „*Останки от древната римска империя никога не са спрели да съществуват във вид на отделни царства. Само имперската форма на управление е престанала да съществува: това и именно е и едната от главите, ранена смъртоносно.*“²⁴ Но „**смъртната**“ **рана** е изцелена. С други думи, империята е възстановена напълно: тя е управлявана от император, който е **звярът**.

13:4 Хората се покланят на звяра. Те не само му се удивляват, но му се и покланят като на Бог. Те също така се покланят и на змея.

13:5, 6 Звярът произнася горди хвалби и зронни **богохулства** и му се позволява да **воюва** (според бележката под линия в НПБКДж) в продължение на **четиридесет и два месеца**. Той хули Божието име, **Неговата скиния** и **небесното войнство**.

13:7 Звярът **воюва** против Божиите хора и побеждава много от тях. Вместо да му се подчинят, те предпочитат да умрат. Неговото владичество се разпростира над целия свят. Това е последната световна империя преди идването на Христовото царство.

13:8 Онези, които не са истински вярващи, **се покланят** с готовност на звяра. Тъй като те никога не са уповавали на Христос, техните имена никога не са били **записани в книгата на живота на Агнето**. И тъй като имената им не се намират сред имената на изкупените, те се предават на заблуда. Поради това, че не са повярвали в истината, сега лесно повярват на една лъжа.

13:9 Това предупреждение трябва да накара всеки да приеме светлината на

Божието слово, докато го има. Последствието от отхвърлянето на светлината е изгубването на всякаква светлина.

13:10 Истинските вярващи научават, че техните гонители **ще отидат в плен** и **ще бъдат убити с меч**. Това уверение ще даде сили на светишите да чакат с **търпение** и **вяра**.

13:11 Друга ключова фигура от времето на Скръбта е вторият **звяр**. Той действа в близко сътрудничество с първия звяр, като дори организира международна кампания за неговото поклонение, както и издигането на един голям идола, представляващ римския император. Вторият звяр излиза **от земята**. Ако тук се има предвид земята на Израел, тогава този водач почти сигурно е евреин. Той именно е лъжепророкът (вж. 16:13; 19:20; 20:10). Има **два рога като агнешки**, и създава впечатление за кротост и безобидност. Но това описание говори също така и за опит да се преследва за Божия Агнец. **Говоренето му като змей** показва, че той се въдъхвава и получава сила непосредствено от Сатана.

13:12—14 Вторият звяр **упражнява цялата власт на първия звяр**, което означава, че римският император му дава неограничена власт да действа от негово име. Той има свръхестествени способности, като **дори** може да накара да **слиза огън от небето**. Целта на неговите чудеса, разбира се, е да подмамва хората да се покланят на един човек като на Бог.

13:15 Той дава дишане на **образа** на звяра, който е мерзостта на запустението, така че той дори **проговорва**. Наказанието за тези, които отказват да му се покланят, е **смърт**.

13:16 Вторият звяр изисква от хората да **покажат верността си към римския император**, като носят **белега** на звяра **на дясната си ръка или на челата си**.

13:17 Освен този белег звярът има **име** и едно тайнствено **число**. Които не прие белега, **името или числото на звяра**,

няма да може да **купува или да продава**. Това ще бъде един опит да се принудят хората да се откажат от Христос заради идолопоклонството. Ще бъде и едно трудно изпитание, но истинските вярващи ще предпочетат да умрат, вместо да се откажат от своя Спасител.

13:18 Числото на звяра е 666. Шест е числото на човека. Фактът, че то е с една единица по-малко от седем, може би показва, че на човека не му достига малко до славата и съвършенството на Бога. Трите шестци сочат към триединството на злото.

Един от най-големите въпроси, които възникват във връзка с 13 гл., е кой е Антихристът — първият или вторият звяр. Като цяло аргументът в подкрепа на мнението, че Антихристът е първият звяр, се основава на факта, че той изисква да му се покланят като на Бог. Поддръжниците на мнението, че Антихристът е вторият звяр, твърдят, че нито един евреин не би приел езичник от Месия, а тъй като вторият звяр е евреин, то той следователно трябва да бъде и лъжемесията.

14:1 Тук ние виждаме **Азнето**, Коемо стои на хълма Сион със сто четиридесет и четири хиляди последователи, като всички имат печат на чела си. Това описание сочи към времето, когато Господ Исус ще се върне на земята и ще застане в Ерусалим с тези вярващи от всяко от дванадесетте израилеви племена. **Сто четиридесет и четири хиляди** са същите сто и четиридесет хиляди, за които се говори в 7 глава. Сега те са на път да влязат в царството на Христос.

14:2, 3 Йоан чува музика, която идва от небето като глас от много води и като звук от силен гръм, и като глас на арфисти, които свирят на арфите си. Само сто и четиридесетте хиляди могат да научат тази песен.

14:4, 5 Тук те са описани като „дественици“, като „онези, които не са се оквернили с жени“. Това са хора, които са

се опазили неопетнени от ужасното идолопоклонство и разврат на този период и са последвали **Азнето** в непрекословно подчинение и посвещение. Пентекост казва така: „Те са наречени „първи плодове на Бога и на Азнето“ (т. е. първата реколта от периода на Скръбта), които ще влязат в хилядолетието, за да населят милениумната земя.“²⁵ Тези хора не са приели лъжата на Антихриста — това, че трябва да се покланят на един човек. Те са непорочни и по отношение на твърдостта си в изповядването на Христос.

14:6, 7 Ангелът, който лети сред небото с вечното благовестие, изглежда, съответства на описанието в Матей 24:14: „И това благовестие на царството ще бъде прогласявано по целия свят* за свидетелство на всичките народи; и тогава ще дойде свършекът.“ Предметът на благовестието е даден в 7 стих. Хората трябва да се боят от Бога, а не от звяра; да въздават слава на Бога, а не на идолопоклонническия образ; и да се покланят на Бога, а не на един обикновен човек. Има само едно благовестие, разбира се: благата вест за спасението чрез вяра в Христос. Но в различните диспенсации се набляга на различни страни на това благовестие. По време на Голямата скръб благовестието ще се стреми да отвърне хората от поклонението на звяра и да ги подготви за Христовото царство на земята.

14:8 Вторият ангел провъзгласява пагането на Вавилон. Тази вест предвара събитията, описани в 17 и 18 глава. **Вавилон** е образ на отстъпническия юдеизъм и отстъпническия християнски свят, който ще бъде един огромен търговски и религиозен конгломерат с главна квартира Рим. **Всички народи** ще се опият от виното на нейното разпалено блудстване.

14:9, 10 Можем да определим времето на гласа на третия ангел като средата

* Това е правилният превод. — Бел. на прев.

на Скръбния период, което е еднозначно с началото на Голямата скръб. Ангелът предупреждава, че всеки, който се съгласи да участва в поклонението на звяра в която и да е от неговите форми, ще изпита Божия гняв сега и във вечността. **Виното на Божия гняв** ще бъде излято на земята по време на Голямата скръб. Но това ще бъде само предвкусване на мъките във вечния ад, където невярващите ще бъдат мъчени с огън и сяра.

14:11 Този стих ни напомня, че адът се състои от вечно и осъзнато наказание. Библията никъде не казва, че злите мъртви ще бъдат напълно изличени. **Димът от тяхното мъчение** ще се издига вечно, без да има **никакъв** отгих ни **генем, ни нощем**.

14:12 Това ще бъде едно време, когато светишите ще бъдат призвани да издържат търпеливо жестокостите на звяра; да се подчиняват на **Бога**, като отказват да се поклонят на човек или на идола; и да държат здраво изповядването на вярата си **в Исус**. Описанието на окончателната съдба на злите хора (9—11 ст.) има за цел да насърчи верните вярващи да устоят.

14:13 Вярващите, **които умират** в този период, няма да пропуснат благословенията на Хилядолетното царство. Хората казват: „Блажени живите!“, а Бог казва: „**Блажени мъртвите, които умират в Господа!**“ и: „делата им следват подир тях“. Всяко нещо, направено за Христос и в Негово име, ще бъде богато възнаградено — всяка милост, жертва, подарък, молитва, съळा или свидетелство.

14:14 Ако сравним този пасаж с текста в Матей 13:39—43 и 25:31—46, ще видим, че жътвата на земята става при Второто пришествие на нашия Господ. Докато тук се казва, че жъне Господ, в Матей 13:39 се казва, че жътварите са ангелите. И двата текста са верни, защото чрез ангелите всъщност жъне Христос.

Този стих описва как Христос слеза на бял облак, „**имайки на главата Си златна корона и в ръката Си остър сърп**“.

14:15 Един ангел от храма Му казва да **хвърли сърпа Си**, защото **жътвата на земята е презряла**. Това не трябва да се разбира като заповед, тъй като ангелите нямат право да заповядват на Бога. То е по-скоро едно настоятелно искане или послание, изпратено от Бог Отец.

14:16 Има два начина, по които може да се разбира тази първа жътва. От една страна, тя може да олицетворява събирането на **вярващите** от времето на Скръбта, за да влязат в Хилядолетието. Ако това е така, тя съответства на събирането на житото, за което се говори в Матей 13, т. е. синовете на царството. От друга страна, тази жътва може да символизира един *съд*. В този случай обектите на съда могат да бъдат езичниците, тъй като за Израел се говори в следващата жътва (17—20 ст.).

14:17 Сега разказът се съсредоточава върху последните етапи от ужасния съд, който ще се излее върху невярващата част от народа на Израел — „гроздовите на земното лозе“ (вж. Пс. 80:8; Ис. 5:1—7; Ер. 2:21; 6:9). **От храма, който е на небето, излиза ангел, който също държи остър сърп**.

14:18 Друг ангел дава сигнал за започване на жътвата. Този ангел има **власт над огъня**, който може би е символ на идещия съд.

14:19 Узрялото грозде се събира и се хвърля „**в големия лив на Божия гняв**“. Тълченето на гроздето в процеса на правенето на вино се използва тук като образ на унищожителния съд.

14:20 Този гроздобер става **извън града** Ерусалим, може би в Йосафатовата долина. Клането ще бъде толкова голямо, че **кръвта** ще потече като поток, който ще бъде дълъг около 290 км и ще стигне до **юзгите на конете**. Той ще покрие едно разстояние от Ерусалим до южната част на Егом.

15:1 Едно груго знамение на небето показва **седем ангела, които държат седемте последни язви**. Те бележат (след като свършат) изчерпването на **Божия гняв**. От това разбираме, че скоро ще настъпи краят на периода на Скръбта.

15:2 Сега Йоан вижда в небето едно голямо множество от хора, **стоящи при стъклено море, размесено с огън**. Той разбира, че това са онези, които са отказали да се поклонят на звяра или на неговия образ и заради това са умрели като мъченици.

15:3, 4 Но сега те се намират в небето и паят **песента на Мойсей... и песента на Азнето**, която се състои почти изцяло от цитати от СЗ. В нея те свидетелстват за праведността на Божия съд, който Той ще извърши над техните убийци на земята, и хвалят **Всемогъщия Бог** заради Неговите **дела и пътища**. В конкретния контекст под „дела“ и „пътища“ трябва да разбираме Божиите присъди, макар че това е вярно за всички Негови дела и пътища. Обръщението **„Царю на вековете“** трябва да се чете **„Царю на нациите“** (според бележката под линия в НПБКДж).²⁶

Песента на Мойсей възхвалява освобождението на Неговия народ от египетско робство. **Песента на Азнето** прославя окончателното избавление от Сатана и всички врагове на духовния живот. По този начин — както А. Т. Пиръсън посочва много добре: *„Тези две песни бележат двете граници на историята на Изкуплението, между които лежи цялата история на откупения Божий народ.“*²⁷

Божиите присъди на земята показват, че Той е свят Бог. Те ще накарат **всички народи да се боят от Него, да гойдат при Него и да Му се поклонят**.

15:5 След това Йоан вижда, че **на небето... се отваря храмът на скинията на свидетелството**. Това очевидно е истинската небесна реалност, на която земният храм е бил само образ или копие

(Евр. 9:23). Това се отнася особено до Пресвящото място.

15:6 **Седемте ангела** излизат от храма, **„облечени в чисти и светли ленени дрехи и препасани през гърдите със златни пояси“**. Това означава, че те са готови да извършат праведния съд, чрез който Бог ще бъде прославен. Тези **ангели** скоро ще развържат **седемте последни язви**.

15:7 **Едно от четирите живи същества** дава на всеки от ангелите по една чаша. Тези **чаши** съдържат последните наказания на Голямата скръб, които засягат всички Божии врагове, а не само част от тях.

15:8 Фактът, че **никой не може да влезе в храма, преди да се свършат седемте язви**, може би означава, че сега вече никакво свещеническо застъпничество не може да забави Божията ярост.

Й. Съдът на седемте чаши (16 гл.)

16:1, 2 **Един силен глас от храма** заповядва на **седемте ангела да отидат и да излеят на земята чашите на Божия гняв**. По естество и последователност тези бедствия приличат на бедствията, причинени от тръбите, но са по-силни по интензивност. Първата чаша води до появяването на **„лоша и люта рана“** по **онези човеци, които се поклонят на звяра и на неговия образ**.

16:3 Втората язва превръща водите на **морето в кръв** като кръвта на **мъртвец** и всички морски животни умират.

16:4 Третата чаша става причина **водата** на всички водни източници да стане **кръв**.

16:5, 6 На това място **ангелът на водите** защитава справедливостта на Божиите присъди. Хората получават само онова, което справедливо заслужават заради собствените си грешни дела. Тъй като те са **пролели кръв** в изобилие, сега са наказани да **пият кръв вместо вода**. Това е тяхното **заслужено наказание**.

16:7 **Олтарът** може би символизира душите на загиналите мъченици (6:9). Те

са чакали дълго и търпеливо, докато бъдат наказани техните мъчители.

16:8, 9 Четвъртата язва причинява страдание като от силно слънчево изгаряне или радиация. Въпреки това хората отново **не се покайват**. Точно обратното — те похулят **Бога** заради това, че им е изпратил тази убийствена горещина.

16:10, 11 Петият ангел излива язвата на **тъмнина върху царството на звяра**. Това утежнява още повече страданията на хората, тъй като те не могат да пътуват, за да потърсят облекчение на болките си. Но и тя не смекчава сърцата им. Човеците се закоравяват още повече в омразата си към Бога.

16:12 След изливането на шестата чаша **водата** на река Ефрат пресъхва, което улеснява пътя на армиите **от изток**, които идват към израелската земя.

16:13, 14 Сега Йоан вижда **три духа**, подобни на жаби, които излизат от **уста на змея, ... звяра и ... лъжепророка**, т. е. лъжливото триединство на Сатана. Това са демонски **духове, които вършат чудеса**, за да подмамат световните владетели и да ги съберат за решителна война във **великия ден на всемогъщия Бог**.

16:15 При споменаването на тази битка Господ изрича специално благословение върху светиите от Скръбния период — онези, които бдително очакват Неговото идване и са се запазили неопетнени от идолопоклонничеството на това време. При неспасението Той ще дойде неочаквано **като крадец** и ще ги позуби.

16:16 Световните армии ще се съберат на едно място, **което на еврейски се нарича Армагедон** (или Мегидо, според бележката под линия в НПБКДж).²⁸ Това наименование се свързва обикновено с долината Ездрелон, на южния край на която се намира Мегидо. Говори се, че Наполеон я е наричал „бойната арена на света“, т. е. идеалното бойно поле.

16:17 Последната тръба се обявява от съобщението на **седмия ангел**, което

гласи: „**Сбъдна се.**“ Това е краят на Божия гняв, що се отнася до периода на Скръбта.

16:18 Изливането на последната чаша причинява ужасни природни сътресения: експлозии, гръмотевици, светкавици и страхотно земетресение.

16:19 **Великият град Вавилон, разделен на три части**, изпива чашата на Божията ярост. Бог не е забравил неговото идолопоклонство, жестокост и религиозен хаос. В същото време **градовете на народите** пагат.

16:20 Докато земята се клати, **изчезват всеки остров и планините**.

16:21 Върху нея пада град, чиито зърна тежат около 35 kg, но вместо да се покят, **хората отново похулят Бога**.

К. Пагането на великия Вавилон (17 и 18 гл.)

17:1, 2 Един от **седемте ангела** поканва Йоан да види **съда над голямата блудница**. „Голямата блудница“ е огромната религиозна и търговска система с главна на цаб-квартира град Рим. Много хора смятат, че 17 гл. описва религиозния Вавилон, а 18 гл. — неговата търговска страна. Религиозният Вавилон определено включва отстъпническото християнство — както католическо, така и протестантско. Той също така може да представлява и икуменическата църква. Обърнете внимание на подробностите в това описание! **Блудницата седи на много води**, т. е. тя контролира големи области от езическия свят. **Земните царе са блудствали** с нея, т. е. със своите компромиси и интриги тя е съблазнила политическите водачи. **Земните жители са се опили от виното на нейното блудстване**, т. е. голям брой хора са се поддали на злото ѝ влияние и са доведени до окаяно състояние.

17:3 Отстъпническата църква е описана **как седи на червен звяр**. Вече отбелязахме в 13 гл., че този звяр е възстановената римска империя (и понякога главата на тази империя). Звярът е **пълен**

с богохулни имена и има седем глави и десет рога.

17:4 За известно време лъжливата църква като че ли има надмощие в империята. Тя седи, облечена в царствено величие, и носи символите на огромното си богатство. В ръката си държи златна чаша, която е пълна с нейното идолопоклонство и разврат.

17:5 На челото ѝ има едно тайнствено име: Вавилон, великата, майката на блудниците и на гнусотиите на земята. Това е „църквата“, която е проливала кръвта на християнските мъченици през вековете и която продължава да я пролива и сега. Тя се е опила от тяхната кръв.

17:6 Както много други, Йоан се учужва, когато вижда жената, опита от кръвта на светиите. Това са светиите от всички векове на църковната история и особено Исусовите мъченици от времето на Скръбта.

17:7, 8 Ангелът предлага на Йоан да му обясни тайната на жената и на звяра. Звяра, който Йоан е видял (т. е. римската империя, която е съществувала в миналото), го няма (сега той не съществува като световна империя), но скоро ще излезе от бездната (ще се появи отново в ярко изразена дяволска форма) „и ще отиде в погибел“ (ще бъде унищожен напълно и окончателно). Възстановяването на империята и появяването на нейния харизматичен водач ще накара невярващия свят да се зачуди.

17:9 Ангелът казва, че тук е нужен разум, който има мъдрост: „Седемте глави са седем хълма, на които седи жената.“ Традиционно този текст се тълкува така: главната квартира на блудницата е Рим, който е построен на седем хълма.

17:10 Някои тълкуватели обясняват седемте царе като седем форми на римско управление. Други смятат, че това са седем императори. Трети казват, че царете представляват великите световни сили: Египет, Асирия, Вавилон,

Персия, Гърция, Рим и бъдещата възстановена римска империя.

17:11 Осмият цар се тълкува различно като главата на възстановената римска империя или като Антихриста. Точното значение на това пророчество може би никога няма да стане напълно ясно, докато не се изпълни в действителност.

17:12 Десетте рога вероятно символизират бъдещите царе, които ще служат на римския звяр. Те ще управляват в продължение на един час, т. е. за много кратко време (вж. 10б ст.).

17:13 Тези десет царе еднородно предоставят своята сила и власт на римския звяр. С други думи, десет страни (или правителства) ще му отстъпят своя национален суверенитет.

17:14 Тази десетчленна империя ще тръгне на война срещу Господ Исус, когато Той се върне на земята в края на Скръбния период. Но за тях тази битка ще бъде окончателното поражение. Освен Агнето Господ Исус е и „Господ на господарите и Цар на царете“. Онези, които Го следват, са призвани, избрани и верни.

17:15 По-нататък ангелът обяснява, че водите, за които се говори в 1 ст., са народи, множества, нации и езици. Блудницата седи на водите в смисъл, че има власт над огромни части от населението.

17:16 Изглежда, че за известно време възстановената римска империя позволява да бъде контролирана или най-малкото повлияна от блудническата църква. По-късно обаче тя отхвърля този непоносим ярем и я унищожава. Омразната блудница е съблечена гола, изядена и изгорена от звяра, върху който е седяла.

17:17 Заг всичко това стои Бог. Той е Този, Който кара царствата да се обединят под римския звяр и след това да се обърнат срещу блудницата. Всичко това става, за да се изпълни Неговата суверенна воля.

17:18 Големият град е Тайната Вавилон, която царува над земните царе. Но както вече видяхме, главната щаб-квартира на жената е в Рим.

18:1 18 гл. се състои главно от една погребална песен, празнуваща падането на Вавилон. Както беше споменато, под Вавилон трябва да разбираме блудническата църква, която е не само една огромна религиозна система, но може би и най-голямата търговска институция в света. Очевидно тя контролира целия световен пазар.

Когато един друг ангел с голяма власт слеза от небето, за да съобщи новината, той като че ли запалва светила и земята се осветлява от неговата слава.

18:2 Вавилон великата е пагнала и нейните руини са станали жилище на демони, на всякакъв нечист дух и на всякаква нечиста и омразна птица.

18:3 Причината за нейното падане е пълната поквара, в която тя е живяла с народите и техните търговци. Тя е накарала всички народи да се опият от нейното разпалено блудство.

18:4 Друг глас от небето предупреждава Божия народ да излезе от обречената система в навечерието на нейното унищожение. Връзката с тази система води до споделяне на язвите ѝ.

18:5, 6 Нейните грехове са се натрупали дотолкова, че са стигнали до небето. Бог си е спомнил за неправдите ѝ и ще ги накаже. Тя ще получи двойна отплата за злите си дела, но не от Божия народ, а от ангела, който е инструмент на Неговото възмездие.

18:7 Нейните мъки и печал ще бъдат пропорционални на нейното самовъзвеличаване и разкошен живот. Тя се мисли за царица, която седи на върха, и смята, че няма да види никаква печал.

18:8 Но нейното осъждение ще дойде в един ден и ще ѝ донесе смърт, печал и глад. Всемогъщият Бог ще я накаже с огън.

18:9, 10 Земните царе ще заридаят заради изгарянето на бившата си госпо-

дарка. Тяхното жалеене обаче е продукувано от егоизъм. Те тъжат заради загубените удоволствия и разкош и, като стоят отдалеч, се чудят на мъките ѝ и на внезапността на нейния край.

18:11-13 Търговците плачат най-вече защото нямат никаква надежда за печалба. **Никой не купува вече техните стоки.**

Изглежда, че списъкът със стоки, с които Вавилон е търгувала, включва световните търговски ценни метали, бижутерия, платове, дърво, слоновя кост, бронз, мрамор, подправки, парфюми, вино, масло, жито, добитък, колесници и човешки тела и души. Както отстъпническата църква, така и търговският свят могат да бъдат обвинени в търгуването с човешки души: църквата, защото продава индулгенции и др. подобни, а търговският свят — защото експлоатира хората.

18:14 Обръщайки се към тази пагнала система, търговците тъгуват, че печалбите, на които са се надявали, са претанали и че нейните богатства и великолепие са изчезнали внезапно и завинаги.

18:15, 16 Също като царете и търговците... стоят и се удивляват отдалеч, като плачат и ридаят за изгубването на тези големи богатства в един час време. Те си спомнят предишния блясък на града и красивите облекла и украшения на неговите жители.

18:17, 18 Сега целият този разкош е унищожен и във въздуха е надвиснала заплахата за голяма депресия. Онези, които се занимават с морска търговия, стоят отдалеч и викат: „Какво можеше да се сравни с този велик град?“

18:19 Те посипват пръст на главите си, плачат и жалеят за града, който е обогатил световната морска индустрия, а сега е бил разрушен само за един час.

18:20 И докато на земята се проливат всички тези безбожни създи, на небето има голямо веселие. Най-после Бог е отмъстил за своите светии, апостоли и

пророци, като е наказал Вавилон за начина, по който тя се е отнесла към Неговите хора.

18:21 Един силен ангел хвърля... **в морето камък като голям воденичен камък.** Това е нагледен образ на окончателната съдба на **Вавилон**.

18:22 **Гласът на онези**, които преди това са извършвали различни дейности — било то музика, изкуство или мелене на жито — замлъква завинаги.

18:23 **Всички светлини** са загасени и звукът от сватбена веселба няма да се чува никога вече. Защо това е така? Защото водачите на Вавилон са измамил **всички народи** със своето **чародейство**.

18:24 Вавилон е виновна за **кръвта на Божиите светии**, на **всички** вярващи, които са били **убити заради** своята вяра, и затова Бог сега ѝ възмездява в пълна мяра.

Л. Идването на Христос и Неговото хилядолетно царство (19:1—20:9)

19:1 След това Йоан чува **голямо множество в небето**, което хвали Господа за справедливото Му наказание на великата блудница. Песента Го възвеличава като **Господ, нашия Бог**, на Когото принадлежат **спасението, славата и силата**.

19:2 Тя провъзгласява за правилно унищожението на **великата блудница**. Наказанието на блудницата заради **нейното блудство** и хладнокръвно убиване на **Неговите слуги** съответства на Господните атрибути на истина и правда.

19:3 Вечният **гим**, който се издига от погребалната клата, кара множеството отново да извика „**Алилуя!**“ (или „Хвала на Господа!“).

19:4 **Двестесет и четирите старейшини и четирите живи същества** изразяват своето искрено съгласие с „**Амин!**“ и „**Алилуя!**“

19:5 **Глас... от престола** призовава всички **Божии слуги** да се присъединят към прославянето на Господа заради уни-

щожението на чудовищната блудница Вавилон.

19:6 Сега в небето се чува друга песен, силна като глас от много води и като глас от силни гърмежи. Още едно мощно „**Алилуя!**“ се издига силно във възвъздуха на царството на **Господ Бог Всеомогъщи!**

19:7, 8 Времето на **Скръбта** е свършило. Вавилон е наказан. Дошло е времето на **сватбата на Агнето**. Църквата, **жената** на Христос, се е приготвила за това прекрасно събитие. Тя е облечена **в светъл и чист висон**, който — както се обяснява в текста — символизира „**праведните дела на светиите**“.²⁹

19:9 Сега един ангел дава наставление на Йоан да запише благословение за всички, **които са призвани на сватбената вечеря на Агнето**. Църквата е небесната Невяста. Поканените като гости са останали от изкупените. Ангелът подчертава важността на това благословение, като казва, че то представлява **истинните Божии думи**.

19:10 Йоан пада пред **краката** на ангела **в поклонение**, но той му забранява да направи това. Само Бог заслужава поклонение. Ангелът е **съслужител** на Йоан и на всички, които държат **Исусовото свидетелство**. По-нататък той казва, че **Исусовото свидетелство е духът на пророчеството**. Това означава, че истинската цел на **пророчеството** е да се свидетелства за Личността и делото на **Исус**. „*Пророчеството — казва Чарлз Райри — има за цел да разкрие красотата на Исус.*“³⁰

Ангелът иска от хората да се покланят на **Бог Син**, за Когото той свидетелства.

19:11 Най-после идва събитието, което е кулминацията на цялата книга — славното идване на Христос на земята, за да премахне враговете Си и да установи царството Си. Тук не става въпрос за Грабването на църквата. Тогава Христос идва във въздуха за Своите светици.

Сега Той идва на земята със Своите светици.

Обърнете внимание на описанието на нашия Господ. Той седи на **бял кон**: очевидно това е военен кон, тъй като Господ идва, за да поразии враговете Си. Неговото име е „**Верен и Истинен**“. Той е **верен** на Своите обещания и **истинен** на Своя Собствен характер. Той „**съди и волюва праведно**“. Господ може да царува само над царство, в което хората желаят да живеят под управлението на **справедливостта**. Затова Той най-напред трябва да премахне всичко, което пречи на това.

19:12 Очите на Господа са **като огнен пламък**, което говори за всепроникващата сила на Неговия съд. Той може да види всеки бунт и неверие. На **главата Му** има много корони. Има други, които могат да носят короната на победата, но само Господ Исус може да носи короната на царствеността. Той има и написано **име**, което **никой** не знае освен **Него**. Във връзка с Личността на Христос има тайни, които нито едно сътворено същество няма да може никога да разбере.

19:13 Облечен е с **дреха, натопена в кръв**, която не е кръвта, проляна на Голгота, а **кръвта** на Неговите врагове, които Той стъпква в лина на Божия гняв. **Името Му е „Божие слово“**. *Словото* е начин за изразяване на мисъл. В Христос Бог напълно е изразил Себе Си на човешка.

19:14 Господ е придружен от **небесните войски, облечени в бял и чист висон** и яздещи на **бели коне**. Без съмнение тези войски са съставени от светите, но си заслужава да се отбележи, че от тях не се изисква да се бият. Господ Исус побеждава враговете Си без чужда помощ.

19:15 От **устата Му** излиза **остър меч**, с който Той поразява **нациите**. Той идва, за да ги **управлява с желязна тояга** и да стъпче **лина на яростта и гнева** на Всемогъщия Бог.

19:16 На **дрехата и на бедрото Му** е написано:

ЦАР НА ЦАРЕТЕ И ГОСПОД НА ГОСПОДАРИТЕ

Нашият Исус е Върховният Владетел. Всички други трябва да се подчинят на Неговото господство.

19:17, 18 **Великата Божия вечеря** представява унищожението на останалите врагове на Бога преди установяването на царството. На нея са извикани да присъстват хищните птици! Те ще се хранят с трупите на убитите от Господа хора от всички социални слоеве — както **маалки**, така и **големи**.

19:19, 20 В отчаян опит да попречи на Христос да поеме юздите на управлението (Пс. 2) **звярът** се съюзява със световните **войски във война против Господа и против Неговото войнство**. Но това е един безплоден опит. Както **звярът**, така и **лъжепророкът** са **уловени и хвърлени живи в огненото езеро, което гори със сяр**.

19:21 **Останалите бунтовници** биват **избити с меч** на Господа и телата им стават изобилна храна за хищните птици. Мечът е символ на Божието слово (вж. Еф. 6:17; 2 Сол. 2:8; Евр. 4:12; Откр. 1:16; 2:12, 16).

Това е краят на Голямата скръб.

20:1 Преди да започне Хилядолетието, Сатана трябва да бъде **вързан**. За да направи това, **от небето** слеза **един ангел**, който **дръжи в ръката си ключа на бездната и една голяма верига**.

В известен смисъл нашият Господ върза Сатана при Първото Си идване на земята (Мат. 12:29). Сега това е вторият етап от неговото връзване.

20:2 Ангелът хваща Сатана и го **вързва за хиляда години**. Йоан изброява четири имена на изкушителя: **змей, змия, дявол (обвинител) и Сатана (противник)**.

20:3 През Хилядолетието главният враг стои затворен в **бездната**, която е запечатана, **така че** да не може да излезе и да **мами нациите**. Към края на Христовото царство Сатана ще бъде пус-

нат за последния си краткотраен бунт (7—10 ст.).

20:4 Сега Йоан вижда хора, седящи на престоли в небето, които имат властта да управляват. Това са светиите от епохата на църквата, които ще царуват с Христос като Неговата Небяста. Йоан също така вижда едно множество от мъченици, които са отказали да приемат белега на звяра. Очевидно това са светиите от времето на Скръбта, които са умрели заради Вярата си. И двете множества ще царуват с Христос през златната ера на мира и благоденствието.

20:5 Първото изречение от 5 ст. трябва да се разбира като вмъкната част. „Друзиите мъртви“ са невярващите от всички векове, които ще бъдат възкресени в края на Хилядолетието, за да застанат пред съда на Големия бял престол.

Изречението „Това е първото възкресение“ е свързано с 4 ст. „Първото възкресение“ не е едно-единствено събитие. То съдържа възкресението на праведните от различни времена, като включва възкресението на Христос (1 Кор. 15:23), възкресението на онези, които са Христови при Грабването на църквата (1 Сол. 4:13—18), възкресението на двамата свидетели, чиито тела ще лежат на улиците (Откр. 11:11), и възкресението на светиите от периода на Скръбта, които са описани тук (вж. също Дан. 12:2а). С други думи, първото възкресение съдържа възкресението на Христос и на всички истински вярващи, макар че те биват възкресени по различно време. То се осъществява на няколко етапа.

20:6 Онези, които участват в първото възкресение, са блажени, защото няма да бъдат засегнати от втората смърт, в която всички невярващи ще бъдат хвърлени в огненото езеро (14 ст.). Истинските вярващи ще бъдат свещеници на Бога и на Христос и ще царуват с Него хиляда години.

20:7, 8 Когато се свършат хилядата години, Сатана ще бъде пуснат от своя

затвор и ще излезе по четирите краища на земята, за да мами нациите, които се противопоставят на Христос, наречени тук Гог и Магог. Това споменаване на Гог и Магог не трябва да се бърка с подобно споменаване в Езекиил 38 и 39 глава. Там Магог е една голяма страна на север от Израел, а Гог е нейният владетел. Тук тези имена се отнасят до световните нации като цяло. В Езекиил се говори за едно време преди Хилядолетието. Тук се говори за времето след Хилядолетието.

20:9 След като събира една армия от безбожни бунтовници, дяволът тръгва на бой срещу Ерусалим, възлюбения град. Но огън от Бога пада от небето и погълща войските.

М. Съдът над Сатана и всички невярващи (20:10—15)

20:10 Самият дявол е хвърлен в огнено езеро, за да се присъедини към звяра и лъжепророка.

Изглежда невероятнo, че Сатана ще може да събере армия от невярващи в края на Хилядолетието. Но ние не трябва да забравяме, че всички деца, които се раждат по време на Христовото управление, ще бъдат родени в грях и ще имат нужда от спасение. Не всички ще приемат Христос като законен Цар. Тези, които не Го приемат, ще се разпръснат по цялата земя, опитвайки се да избягат колкото може по-далеч от Ерусалим.

Забележете, че и след тези хиляда години звярът и лъжепророкът се намират все още в ада. Този факт, както и изразът „...и ще бъдат мъчени денем и нощем до вечни векове“ опровергават доктрината за пълното унищожение.

20:11 След това ние виждаме съда на Големия бял престол. Той е голям поради важността на присъдите, които се решават на него, и е бял поради свършенството и чистотата на решенията, които се вземат. Съдията на него е Господ Исус (Йоан 5:22, 27). Изразът „...от Чиемо лице побягнаха земята и небе-

мо...“ показва, че този съд става във вечността — след унищожението на настоящото творение (2 Петр. 3:10).

20:12 Мъртвите — големи и малки — застават пред Бога. Това са невярващите от всички векове. **Разгъват се** два вида книги. **Книгата на живота** съдържа имената на всички, които са били изкупени чрез скъпоценната кръв на Христос. Другите книги съдържат подробно описание на **делата** на спасените. Никой, който се явява на този съд, не е записан в **Книгата на живота**. Фактът, че името му липсва в тази Книга, го *осъжда* сам по себе си, но доказателствата за злите му **дела** определят *степен*та на неговото наказание.

20:13 Морето ще предаде телата на онези, които са били погребани в него. Гробовете, представени тук от **смъртта**, ще предадат телата на всички спасени, които са били заровени. **Адът*** ще предаде душите на всички, които са умрели в неверие. Телата и душите ще бъдат съединени, за да застанат пред Съдията.

Също както ще има степени на наградите в небето, така ще има степени и на наказанията в ада. Те ще се определят от **делата**.

20:14 Под израза „и **смъртта** и **адът*** бяха хвърлени в огненото езеро“ трябва да разбираме човешката личност като цяло: дух, душа и тяло. Текстът обяснява, че „**това** е **втората смърт**“, а бележката под линия в НПБКДж добавя „...*огненото езеро*“.

Между Хадес и пъкъла има разлика. За спасените умрели Хадес е едно безплатно състояние на осъзнато наказание. То е нещо като междинно състояние, където те чакат съда на Големия бял престол.

За вярващите умрели Хадес е състояние на безплатно блаженство в небето, където те чакат възкресението и прославянето на своите тела. Когато Исус

умира, Той отива в рая (Лука 23:43), който Павел нарича „третото небе“ (2 Кор. 12:2, 4) или мястото, където Бог обитава. В Деяния 2:27 безплатното състояние на Господа е наречено „ада“**. Бог не е оставил Неговата душа там, а я е облякъл с прославно тяло.

Пъкълът е окончателният затвор на безбожните мъртви. Той е същото като огненото езеро, геената или втората смърт.

20:15 Решаващият фактор при този съд е дали името на един човек е записано в **Книгата на живота**, или не. Всъщност ако то е записано там, той би бил вече участник в първото възкресение. Така че този стих се отнася само до онези, които застават пред Големия бял престол.

Н. Новото небе и новата земя (21:1—22:5)

21:1 Изследователите на Библията не са наясно дали 21 и 22 гл. описват само Вечно състояние, или както Хилядолетието, така и Вечното състояние. Тъй като Хилядолетието и вечността си приличат в много отношения, едва ли трябва да ни изненадва това, че те понякога сякаш се сливат в писанията на апостол Йоан.

Тук Вечното състояние е наречено „**ново небе** и **нова земя**“. Това не са новото небе и новата земя, описани в Исая 65:17—25. Там се говори за Хилядолетието, тъй като грехът и смъртта все още присъстват в тях. Те ще бъдат изместени напълно от Вечното състояние.

21:2 Йоан вижда светия град, **Новия Ерусалим**, **слизащ от небето**, **пригответен като невеста**, **украсена за мъжа си**. Това, че никъде не се казва, че той слиза на земята, кара някои хора да смятат, че Новият Ерусалим остава да виси в небето. Фактът, че на портите му стоят имената на израилевите племена, показ-

* Букв. Хадес. — Бел. на прев.

** Правилният превод е Хадес. — Бел. на прев.

ва, че изкупеният Израел ще има гостъп до града дори и да не е част от самата църква. Има разлика между църквата (Невестата или Жената на Агнето (9 ст.), Израел (12 ст.) и езическите народи (24 ст.), която навсякъде се подчертава.

21:3 Йоан чува от небето вест, в която се казва, че **скинията на Бога е с човеците** и че **Той ще обитава с тях**. Като **Негов народ** хората ще се наслаждават на такова близко общение с Него, за каквото никога не са мечтали. **Сам Бог ще бъде с тях** и ще бъде **техен Бог** и между Него и тях ще има една много по-тясна и по-близка връзка.

21:4, 5 Изречът „**Той ще обърше всяка съюза от очите им**“ не означава, че в небето ще има съззи, а е един поетичен начин да се каже, че в небето **няма** да има никакви съззи! В небето **няма** да има нито **смърт**, нито **жалеене**, нито **плач**. За Божиите хора всичко това ще престане завинаги.

Този, Който седи на **престола**, ще **направи всичко ново**. Неговите **думи са верни и истинни** и със сигурност ще се сбъднат.

21:6 Въвеждането на Вечното състояние отбелязва завършека на Божиите цели за земята, на която живеем. Както **Алфата** и **Омегата** са първата и последната буква на гръцката азбука, така и Той е **Началото** и **Краят**, Създателят и Завършителят на творението, Този, Който започва и Който завършва всичко, Който е Вечният. Той е Този, Който дава **гаром водата на живота** (т. е. спасението) на всеки, който е **жаден** за нея.

21:7 Той е Този, Който благославя победителя с цялото наследство и с нова близост, която е като близостта между Баща и **син**. Както вече беше споменато, победителят е този, който вярва, че Исус е Божият Син (1 Йоан. 5:5). Той побеждава света чрез вяра (1 Йоан. 5:4).

21:8 Но не всички са победители. Има **страхливци**, които се боят да изповяват Христос; или **невярващи**, които не

желаят да се доверят на Спасителя на грешниците; или **грешници** (дума, която присъства в мнозинството ръкописи според бележката под линия в НПБК-Дж), т. е. всички ония, които остават в своите грехове (между които и някои от ужасните нечестия, изброени в този списък); или **мръсни** — отгадени на гнусно разпътство; или **убийци** — зли и жестоки палачи; или **блудници** — извършващи прелюбодейство и други сексуални грехове; или **чародейци** — свързани със зли духове; или **уголопоклонници** — обиждащи Бога, покланяйки се на образи; и **всички лъжци**, т. е. преднамерени измамници. Всички такива хора ще бъдат хвърлени в **озненото езеро**, което ще бъде тяхната окончателна съдба.

21:9 Един от **седемте ангела**, участвал в наказанията на седемте чаши, предлага да покаже на Йоан по-ясно и по-подробно Новия Ерусалим, наречен тук „**Невестата, жената на Агнето**“. Това наименование може би означава „мястото, където живее невестата“.

21:10, 11 След като бива **отведен в Духа на една голяма и висока планина**, Йоан отново вижда Ерусалим, който **слиза от небето** и блести с **Божията слава** „като много скъпоценен камък“.

21:12, 13 Градът е заобиколен от **масивна стена**, която има **дванадесет порти**, украсени с **дванадесет ангела** и носещи **имената на дванадесетте... израилеви племена**. Към всяка от четирите посоки има по **три порти**.

Числото **дванадесет** е използвано дванадесет и един пъти в тази книга и седем пъти в тази глава. Обикновено то се разбира като числото на **управлението** или ръководството.

21:14 **Дванадесетте основи** на стениите **носят имената на дванадесетте апостоли на Агнето**. Това може би е свързано с факта, че те са поставили основата на църквата с техните поучения за Христос (Еф. 2:20).

21:15, 16 Използвайки за мерна единица една **златна тръстикова пръчка**, анге-

лът показва, че **градът** е приблизително **дваседесет хиляди стадия** (между 1800 и 2400 км) **на дължина, широчина и височина**. Било то под формата на куб или пирамида, той се простира далеч извън границите на възстановения Израел.

21:17 Стената на града е с дебелина **сто четиридесет и четири лакътя**. Изразът „а това беше човешка мярка, употребена от ангела“, означава, че в 9 и 15 ст. ангелът използва мерни единици, употребявани от хората.

21:18 Макар и трудно за представяне, описанието на **стената (от яспис) и на града (от чисто злато)** има за цел да създаде представа за величие и блясък, което и действително прави.

21:19, 20 Дванадесетте **основи** са украсени с дванадесет **скъпоценни камъка**, подобни на камъните върху нагръдника на първосвещеника, представляващ дванадесетте израилеви племена. Не е възможно да се определи с точност естеството на всички камъни, нито да се каже какво е тяхното духовно значение.

21:21 Дванадесетте **порти** са **дванадесет бисера**, което трябва да ни напомни, че църквата е бисер с голяма стойност, заради който Спасителят е продал всичко, което е имал (Мат. 13:45, 46).

Улицата на града е от чисто злато, като прозрачно стъкло, т. е. с неопетнена слава.

21:22, 23 В града липсват някои неща. Така например **няма храм**. Той вече не е необходим, тъй като **Господ Бог Всеомогъщи и Агнето** са там. Също така няма нито **слънце**, нито **луна**, тъй като **Божията слава** го осветлява, а **Агнето** е светилото.

21:24 Езическите **народи** ще се наслаждават на неговата красота „и **земните царе** ще донасят в него своите славни неща“ за Господа.

21:25 Неговите **порти** няма да се затварят, тъй като ще има пълна сигурност и свобода на влизане. Там **няма да има нощ**, а ще бъде един непрекъснат ден.

21:26 Както беше споменато, богостивата на **народите** и цялата тяхна **слава** и **почит** ще текат към града.

21:27 Нищо нечисто няма никога да влезе там, а само **тези, които са записани в книгата на живота на Агнето**.

22:1, 2 От престола на Бога и на Агнето извира **чиста река на водата на живота**, която тече по **средата на улицата**. От **двете страни на реката** **расте гървото на живота**, което вече не е забранено. То ражда **дванадесет вида плод**. Това говори за една вечна грижа от страна на Бога за осигуряване на живота през всеки сезон. Фактът, че **листата на гървото са за изцеление на нациите**, означава преносно, че те ще се наслаждават на вечно здраве.

22:3-5 А. Т. Пиърсън ни предлага следното обобщение върху този текст:

„*Няма да има вече проклятие...*“, т. е. *ще има съвършена безгрешност;*

„...но *престолът на Бога и на Агнето ще бъдат в него...*“, т. е. *ще има съвършено управление;*

„...и *Неговите слуги ще Му служат...*“, т. е. *общението ще бъде съвършено;*

„...и *Неговото име ще бъде на челата им...*“, *съвършена прилика;*

„...и *няма да има нощ там...*“, а *съвършено блаженство;*

„*И те ще царуват за вечни векове*“: *съвършена слава.*³¹

О. Заключителни прегупреждения, утешения, покани и благословения (22:6-21)

22:6 Ангелът, който обяснява на Йоан всичко това, го уверява във верността на тези думи. **Господ Бог е изпратил Своя ангел, за да покаже на слугите Си събитията, които трябва да станат скоро.**

22:7 Кулминационната точка на всичко това ще бъде Пришествието на Спасителя, Който ни уверява, че ще дойде **бързо***. Под „бързо“ може да се разбира

* Според НПКБДж. — Бел. на прев.

или „скоро“, или „внезапно“, но първото е за предпочитане. За всеки, който пази гумите на това пророчество, има специално благословение. Ние можем да пазим тези гуми, като живеем в светлината на надеждата за Неговото Идване.

22:8, 9 Когато чува и вижда тези неща, Йоан пада пред краката на ангела, който обаче се противопоставя на пази неговата постъпка. Ангелът е сътворено същество; само Бог заслужава поклонение.

22:10 Йоан не трябва да запечатва това пророчество, защото времето на неговото изпълнение е близо. Тук „запечатвам“ означава „забавям откриването му“.

22:11 Когато времето на изпълнение дойде, **неправедните** ще останат в своето упорство. Когато Господ се върне на земята, **нечистите** няма да имат повече никаква възможност да се променят. За разлика от тях **праведните** ще продължат да живеят праведно и **светите** — свято.

22:12, 13 Тук Господ отново говори за скорошното Си Идване, като този път казва, че ще **назгради всеки според делото му**. Той отново нарича Себе Си „**Алфа и Омега**“. Същият Този, който е създал всичко, ще спусне за последен път завесата върху сцената на времето.

22:14 Този стих може да бъде прочетен по два начина: или като „**Блажени тези, които вършат Неговите заповеди**“; или като „**Блажени тези, които изперат грехите си**“. *Нито* един от двата прочита не говори за спасение чрез дела, а за дела, които са плодове и доказателство за спасението. Само истинските вярващи имат достъп до **дървото на живота** и до вечния град.

22:15 На небето никога няма да бъдат допуснати **псетата, чародейците, блудниците, убийците, идолопоклонниците** и лъжците. Тук под „**псетата**“ могат да се разбират мъжете, които протистуират с тялото си (Второзак. 23:18), не-

чистите езичници (Мат. 15:26) или юдейските учители (Фил. 3:2).

22:16 Господ е изпратил Своя ангел с това послание до **църквите**, наричайки най-напред Себе Си „**Коренът и Потомякът Давидов**“. Що се отнася до Неговата божественост, Той е *Създателят* на Давид, но що се отнася до Неговата човешка страна, Той е *Потомякът* на Давид. „**Светлата Утринна звезда**“ се появява в небето преди изгрев слънце. Първо Христос ще дойде за църквата като „**Светлата Утринна звезда**“ при Грабването, а след това — като „Слънцето на правдата с изцеление в крилата“ Си (Мал. 4:2).

22:17 Този стих може да се разбира по два начина. Или като един всеобщ евангелски призив, отправен към всички жагни, които **Духът, невястата** и слушателят настойчиво канят да дойдат при Христос за спасение, или като молитви към Христос да се върне, съдържащи се в първите три употреби на думата „**Дойди!**“, последвани от покани към спасените да **дойдат** при Него, за да **вземат от водата на живота** (или спасението) и така да се подготвят за Неговото идване.

22:18, 19 Ако хората прибавят нещо към написаното в **тази книга**, т. е. Откровението на Исус Христос, ще **изпитат язвите**, описани в нея. Тъй като темите в тази книга са заплетени в цялата Библия, това предупреждение засяга всякакво вмешателство в Божието слово. Подобно предупреждение е отправено и към **всеки**, който **отнеме от гумите на това пророчество**. Това не се отнася за незначителните разлики в тълкуването, а за сериозни нападки по отношение на боговдъхновеността и пълнотата на Библията. Наказанието за това е вечно осъждение: „**Бог ще му отнеме дела от дървото на живота**.“³²

22:20 Откровението завършва с обещание и благословение. Обещанието е, че Господ Исус **идва бързо**. Както вече обяснихме, „бързо“ може да означава или

„скоро“, или „внезапно“. Надеждата за *внезапното* идване не би могла да бъде основа за същото очакване или бдителност като надеждата за *скорошното* идване. Всеки изкупен човек откликва на тази благословена надежда с думите: „Амин! Дойди, Господи Исусе!“

Също както Битие е книгата на началото, така и Откровение е книгата на изпъленението. Темите, които се въвеждат в първата книга, намират своето осъществяване в последната. Забележете следното:

БИТИЕ

ОТКРОВЕНИЕ

Създаване на небето и земята (Бит. 1:1).

Унищожение на небето и земята (Откр. 20: 11б)
Създаването на ново небе и нова земя (Откр. 21:1).

Начало на царуването на Сатана на земята (Бит. 3:1-7).

Хвърляне на Сатана в огненото езеро (Откр. 20:10).

Влизане на греха (3:1-7).

Изгонване на греха (Откр. 21:27).

Изричане на проклятие върху творението (Бит. 3:17-19).

Премахване на проклятието (Откр. 22:3).

Загубване на достъпа до гървото на живота (Бит. 3:24б).

Възстановяване на достъпа до гървото на живота (Откр. 22:2, 19).

Изгонване на човека от Едемската градина (Бит. 3:24а).

Приемането на човека обратно [в рая] (Откр. 22:1-7).

Влизане на смъртта в света (2:17; 5:5).

Премахване на смъртта завинаги (Откр. 21:4).

Женитба на първия Адам (Бит. 4:1).

Женитба на последния Адам (Откр. 19:7).

Идване на скръбта върху човечеството (Бит. 3:16).

Унищожение на скръбта (Откр. 21:4).

22:21 Това е последното благословение в Откровението и в Божието слово. То представлява мирен завършек на една книга, изпълнена с гръмовете на божествения съг.

Йоан желае **благодатта на нашия Господ Исус Христос да бъде с Божиите хора**. Тук ръкописите предлагат три интересни варианта на прочитане на този стих.

1. Според критическия текст Йоан пожелава Христовата *благодат на всички хора*, което трудно може да се свърже с темата на Откровението, а именно — неизбежното изливане на Божия гняв върху мнозинството.
2. Според по-добрия прочит на традиционния текст (ПБКДж, НПБКДж) Йоан пожелава Христовата *благодат на „всички вас“*. Много от слушателите и читателите на Откровението ще бъдат истински вярващи.
3. Предвид противопоставянето между светии и грешници в тази книга най-добрия прочит предлага текстът на повечето ръкописи и бележката под линия в НПБКДж: **„Благодатта на нашия Господ Исус Христос да бъде с всичките светии. Амин.“**

Крайни бележки

- 1) (Въведение) Глаголът, използван в Евангелието и в Откровението, е „*ekkentesan*“; а в Септуагинтата на Захария формата е „*katorchesanto*“.
- 2) (Въведение) В еврейската и гръцката азбука буквите имат числен еквивалент. Така например алеф и алфа са 1, бет и бета са 2 и т. н. Поради тази причина може да се намери на какво число отговаря всяко име. Интересното е, че на гръцки името на Исус (Iesous) отговаря на числото 888. (Осем е числото на новото начало и на възкресението.) Вярва се, че буквите от името на звяря действително ще отговарят на числото 666. При използване на тази система чрез леко коригиране името „Нерон Цезар“ може да стане равно на 666. Има обаче и гръци имена, които също отговарят на числото 666, така че трябва се избягват спекулации.
- 3) (1:5) Прочитът в бележката под линия тук е един от многото примери в Откровението според НПБ-КДж, където текстът на най-старите и текстът на повечето ръкописи съвпадат за разлика от текста на ПБКДж и НПБКДж. Причината за това е, че Еразъм, който е публикувал първия НЗ на гръцки език (1516), е имал само едно копие от Откровението, което е било пълно с грешки. Оттук и големият брой незначителни разлики в бележките под линия или в полето. За цястие другите книги на НЗ са били представени от ръкописи, които до голяма степен са съвпаднали с по-късно откритите ръкописи. В този коментар са отбелязани само значителните разлики. Според нас оригиналният прочит трябва да бъде съчетание между критическия текст и текста на повечето ръкописи. Там, където има разлики, трябва да се предпочитат текстът на повечето ръкописи.
- 4) (1:8) В критическия текст и текста на повечето ръкописи „Началото и Краят“ е изпуснато.
- 5) (1:10) На гръцки „Денят на Господа“ е „*he hemera tou Kuriou*“, а „Господният ден“ е „*he Kuriake hemera*“, откъдето произлиза и думата „*kirk*“ (църква).
- 6) (1:13) James H. McConkey, *The Book of Revelation: A Series of Outline Studies in the Apocalypse*, p. 9.
- 7) (2:1) John F. Walvoord, *The Revelation of Jesus Christ*, pp. 50-100.
- 8) (2:14, 15) Ella E. Pohle, *Dr. C. I. Scofield's Question Box*, p. 89.
- 9) (2:20) Повечето ръкописи гласят „...твоята съпруга (или жена) Езавел...“
- 10) (3:7) *Daily Notes of the Scripture Union*.
- 11) (3:20) Richard Chevenix Trench, *Commentary on the Epistles to the Seven Churches in Asia*, p. 225.
- 12) (4:3) Walvoord, *Revelation*, p. 104.
- 13) (5:9, 10) Както критическият текст, така и текстът на повечето ръкописи съдържат и двете местоимения („*me*“ и „*tu*“), което би означавало, че старейшините не пеят за себе си, а за други изкупени. Това би означавало, че те са ангелски същества.
- 14) (5:9, 10) Вместо „царе“ критическият текст гласи „царство“.
- 15) (6:1, 2) В критическия текст и текста на повечето ръкописи изразът „и виж“ е изпуснат.
- 16) (5:10) Гръцката дума — „*Despotes*“ — тук е много силна (без да има отрицателно значение на подобно звучащата българска дума гнес).
- 17) (8:5) Henry Barclay Swete, *The Apocalypse of St. John*, p. 109.
- 18) (8:13) На гръцки думите „ангел“ и „орел“ доста си приличат (*angelos* и *aetos*), затова в някои версии тази

- гума е преведена като „ангел“. Правилният превод обаче е „орел“.
- 19) (9:16, 17) Текстът на повечето ръкописи гласи „един милион“.
- 20) (9:18, 19) Hamilton Smith, *The Revelation: An Expository Outline*, p. 57.
- 21) (9:20, 21) Гръцката гума тук е „*pharmakon*“ — лекарство, отрова, наркотик (ср. с българската гума „фармация“).
- 22) (11:6) McConkey, *The Book of Revelation*, pp. 68, 69.
- 23) (11:5) Критическият текст и текстът на повечето ръкописи гласят: „Световното царство... стана...“
- 24) (13:3) *The Scofield Reference Bible*, p. 1342.
- 25) (14:4, 5) J. D. Pentecost, *Things to Come*, p. 300.
- 26) (15:3, 4) „Вековете“ (а в някои версии „светиите“) е прочит с много слаби доказателства. Както критическият текст, така и текстът на повечето ръкописи гласи „нациите“.
- 27) (15:3, 4) Arthur T. Pierson, *Knowing the Scriptures*, p. 248.
- 28) (16:16) Името „Армагедон“ произлиза от еврейското „*Har*“ (хълм) *Megiddo*. Текстът на повечето ръкописи гласи само „*Megiddo*“.
- 29) (19:8) Текст 1611 гласи „праведността“, често тълкувана от проповедниците като *праведността на Христос*, която се вменява на *светиите*. И макар че това е една правилна доктрина, гръцката гума „*dikaionata*“ изобщо не позволява такова разбиране. Думата е употребена в множествено число (а не в единственото число на абстрактното съществително „*dikaionē*“). Освен това тя има и един „пасивен“ суфикс, който *тук* означава нещо вече *направено* (в този случай „праведните дела“). В този пасаж въпросът за спасението изобщо не се засяга.
- 30) (19:10) Charles C. Ryrie, *The Ryrie Study Bible, New King James Version*, p. 1953.
- 31) (22:3-5) A. T. Pierson, *The Ministry of Keswick, First Series*, p. 144.
- 32) (22:18, 19) Прочитът „книгата на живота“ *не* е подкрепен от гръцките ръкописи! Последните седем стиха липсват в гръцкото копие на Откровението на Еразъм, което означава, че той е превел тези стихове от латинската Вулгата. Това е един много погрешен прочит. Той нарушава целостта на „литературния кръг“, т. е. Божията програма от момента на изгонването на човека, описана в Битие 3, до неговото възстановяване в множеството на Божиите светици, описано в края на последната глава на Библията.

Библиография

- Criswell, Wallie Amos,
Exposition of Sermons on Revelation,
Grand Rapids: Zondervan Publishing
House, 1962.
- Dennett, Edward,
„The Seven Churches“,
The Serious Christian
Vol. XI. Charlotte, N. C.: Books for
Christians, n. d.
- Gaebelein, Arno C.,
The Revelation,
New York: Publication Office „Our Hope“,
1915.
- Grant, F. W.,
The Revelation of Christ,
New York: Loizeaux Brothers, n. d.
- Ironside, H. A.,
Lectures on the Revelation,
New York: Loizeaux Brothers, 1919.
- Kelly, William,
Lectures on the Book of Revelation,
New Edition. London: G. Morrish, n. d.
- Lenski, R. C. H.,
The Interpretation of St. John's Revelation,
Minneapolis: Augsburg Publishing House,
1943.
- McConkey, James H.,
*The Book of Revelation: A Series of Outline
Studies in the Apocalypse*,
Pittsburgh: Silver Publishing Co., 1921.
- Morgan, G. Campbell,
The Letters of Our Lord,
Westwood, N. J.: Fleming H. Revell Co.,
n. d.
- Morris, Leon,
The Revelation of Jesus Christ (TBC),
Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans
Publishing House Co., 1969.
- Mounce, Robert H.,
The Book of Revelation (NIC),
Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans
Publishing House Co., 1977.
- Ryrie, Charles Caldwell,
Revelation,
Moody Press, 1968.
- Scott, Walter,
Exposition of the Revelation of Jesus Christ,
London: Pickering & Inglis Ltd., n. d.
- Smith, Hamilton,
The Revelation: An Expository Outline,
Addison, IL: Bible Truth Publishers, n. d.
- Stanley, Charles,
The Revelation of Jesus Christ,
New York: Loizeaux Brothers Publishers,
n. d.
- Swete, Henry Barclay,
The Apocalypse of St. John,
Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans
Publishing House Co., n. d.
- Tenney, Merrill C.,
Interpreting Revelation,
Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans
Publishing House Co., 1957.
- Trench, Richard Chevenix,
*Commentary on the Epistles
to the Seven Churches in Asia*,
Minneapolis: Klock and Klock Christian
Publishers, 1978.
- Walvoord, John F.,
The Revelation of Jesus Christ,
Chicago: Moody Press, 1966.

Обща библиография

КНИГИ

Alford, Henry. *The Greek New Testament*. 4 vols. Revised by Everett F. Harrison. Chicago: Moody Press, 1958.

Anderson, Sir Robert. *Misunderstood Texts of the New Testament*. London: Nisbet & Co., Ltd., 1916.

Anderson-Berry, D. *Pictures in the Acts*. Glasgow: Pickering & Inglis, n. d.

Arndt, William F. and F. Wilbur Gingrich. *A Greek—English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*. Chicago: The University of Chicago Press, 1979.

Barker, H. P. *Coming Twice*. Loizeaux Brothers Publishers, n. d.

Barnes, Albert. *Notes on the New Testament*. 10 vols. Grand Rapids: Kregel Publications, 1975.

Baron, David. *The New Order of Priesthood*. Findley, Ohio: Dunham Publishing Company, 1955.

Barnhouse, D. G. *The Measure of Your Faith*. Book 69. Further documentation unavailable.

Barnhouse, D. G. *Words Fiftly Spoken*. Wheaton: Tyndale House Publishers, 1969.

Baxter, J. Sidlow. *Awake My Heart*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1960.

Baxter, J. Sidlow. *Explore the Books*. 3 vols. London: Marshall, Morgan & Scott, 1955.

Bellett, James Gifford. *The Evangelists*. New York: Loizeaux Brothers, n. d.

Bonar, Andrew R. *Last Days of the Martyrs*. Kilmarnock: John Ritchie, Ltd., n. d.

Brookes, J. H. *I Am Coming*. Glasgow: Pickering & Inglis, 1895.

Chafer, L. S. *Systematic Theology*. 8 vols. Dallas: Dallas Seminary Press, 1947.

Chappel, Clovis G. *Sermons from the Psalms*. Nashville: Cokesbury Press, 1931.

Christenson, Larry. *The Christian Family*. Minneapolis: Bethany Fellowship, 1970.

Clow, W. M. *The Cross in Christian Experience*. New York: Hodder & Stoughton, 1908.

Cragg, H. W. *Keswick Week, 1955*. London: Marshall, Morgan & Scott, 1955.

Darby, J. N. *The Collected Writings of John Nelson Darby*. Edited by William Kelly. 34 vols. and Index. Oak Park, IL: Bible Truth Publishers, 1971.

Darby, J. N. *Synopsis of the Books of the Bible*. 5 vols. New York: Loizeaux Brothers, 1942.

Davidson, F., ed. *The New Bible Commentary*. Chicago: The InterVarsity Christian Fellowship, 1953.

Denney, James R. *The Death of Christ*. 2nd ed. Philadelphia: The Westminster Press, 1903.

Dillow, Joseph. *Speaking in Tongues*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1976.

Drury, T. W. *The Prison Ministry of St. Paul*. London: The Religious Tract Society, 1911.

*Eddy, Mary Baker. *Science and Health with Key to the Scriptures*. Boston: Allison V. Stewart, 1909.

Elliot, Elisabeth, ed. *The Journals of Jim Elliot*. Old Tappan, NJ: Fleming H. Revell Company, 1978.

Erdman, Charles R. *The General Epistles*. Philadelphia: The Westminster Press, 1919.

The Expositor's Greek Testament. 5 vols. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1951.

Falwell, Jerry, ed. *Liberty Bible Commentary*. 2 vols. Lynchburg, Virginia: The Old—Time Gospel Hour, 1982.

*Ferre, Nels. *The Sun and the Umbrella*. New York: Harper & Brothers, 1953.

Fernald, James C., ed. *Funk & Wagnalls Standard Handbook of Synonyms, Antonyms, and Prepositions*. New York: Harper & Row, 1947.

Ford, Leighton. *The Christian Persuader*. New York: Harper & Row, 1966.

Gaebelein, Arno C. *The Annotated Bible*. 9 vols. Meptune, New Jersey: Loizeaux Brothers, rev. ed., 1970.

Gaebelein, Frank E., ed. *The New Scofield Reference Bible*. New York: Oxford University Press, 1967.

Gibbon, Edward. *The Decline and Fall of the Roman Empire*. Vol. II. Chicago: Belford, Charles and Co., n. d.

Gibbs, A. P. *Preach and Teach the Word*. Oak Park, IL: Emmaus Bible School, 1971.

Gook, Arthur. *Can A Young Man Find the Path?* London: Pickering & Inglis, 1949.

Grant, F. W. *Genesis in the Light of the New Testament*. New York: Loizeaux Brothers, n. d.

Grant, F. W. *The Numerical Bible*. 7 vols. New York: Loizeaux Brothers, 1932.

Gray, James M. *Christian Workers' Commentary on the Whole Bible*. Westwood, NJ: Fleming H. Revell, 1953.

Grubb, Norman P. C. *T. Studd, Cricketer and Pioneer*. London: Lutterworth Press, 1957.

Guthrie, Donald. *New Testament Introduction*. 3 vols. London: The Tyndale Press, 1962.

Harrison, Everett F. *Introduction to New Testament*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1964.

Havner, Vance. *Why Not Just Be Christians?* NY: Fleming H. Revell, 1964.

Hession, Roy. *The Calvary Road*. Philadelphia: Christian Literature Crusade.

Hodges, Zane C. and Arthur L. Farstad, eds. *The Greek New Testament According to the Majority Text*. Nashville: Thomas Nelson Publishers, 2nd ed., 1985.

Hogg, C. F. *What Saith the Scripture?* London: Pickering & Inglis, 1947.

Hole, F. B. *Paul's Epistles, Volume Two*. Wooler, Northumberland, England: Central Bible Hammond Trust Ltd., n. d.

Houghton, S, M. *Sketches from Church History*. Edinburgh: The Banner of Truth Trust, 1980.

Hunter, Jack. *What the Bible Teaches, Galations — Philemon*. Kilmarnock, Scotland: John Ritchie, Scotland: 1983, p. 78.

Ironside, Harry A. *Notes on James & Peter*. New York: Loizeaux Brothers, 1947.

- Jamieson, Fausset and Brown. *A Commentary, Critical, Experimental, and Practical on the Old and New Testaments*. 6 vols. London: Wm. Collins and Co., n. d.
- Jones, E. Stanley. *Christ's Alternative to Communism*. Nashville: Abington Press, 1935.
- Jones, E. Stanley. *Conversion*. Nashville: Abington Press, 1959.
- Jones, E. Stanley. *Growing Spiritually*. Nashville: Abington Press, 1978.
- Jowett, J. H. *Life in the Heights*. London: Hodder & Stoughton, 1924.
- Jowett, J. H. *Things that Matter Most*. London: Jas. Clarke & Co., 1913.
- Jukes, Andrew. *The Law of the Offerings*. London: Lamp Press, 1954.
- *Kennedy, Gerald. *God's Good News*. New York: Harper & Brothers, 1955.
- The Keswick Convention 1934*, London: Pickering & Inglis, 1934.
- The Keswick Week 1955*, London: Marshall, Morgan & Scott, Ltd., 1955.
- Lacey, Harry. *God and the Nations*. Kilmarnock, Scotland: John Ritchie, 1944.
- Lang, G. H. *The Churches of God*. London: Paternoster Press, n. d.
- Lang, G. H. *The Parabolic Teaching of the Scripture*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1956.
- Lange, J. P. *A Commentary on the Holy Scriptures*. 25 vols. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, n. d.
- Lee, Robert G. *Lord, I Believe*. Nashville: Broadman Press, 1927.
- Lee, Robert G. *Seven Swords and Other Messages*, Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1958.
- Lenski, R. C. H. *The Interpretation of the Epistle to the Hebrews and of the Epistle of James*. Augsburg Publishing House, 1938.
- Lenski, R. C. H. *The Interpretation of St. Paul's Epistles to the Colossians, to the Thessalonians, to Timothy, to Titus and to Philemon*. Columbus, Ohio: The Wartburg Press, 1937.
- Lenski, R. C. H. *The Interpretation of St. Paul's Epistles to the Galatians, to the Ephesians, and to the Philippians*. Columbus, Ohio: The Wartburg Press, 1946.
- Lyall, L. T. *Red Sky at Night*. London: Hodder & Stoughton, 1969.
- Macartney, Clarence Edward. *Macartney's Illustrations*. New York: Abington Press, 1946.
- Mackay, W. M. *The Men Whom Jesus Made*. London: Hodder & Stoughton, 1924.
- Mackintosh, C. H. *Genesis to Deuteronomy: Notes on the Pentateuch*. New York: Loizeaux Brothers, 1879.
- Mackintosh, C. H. *The Mackintosh Treasury*. Neptune, NJ: Loizeaux Brothers, 1876.
- Marsh, F. E. *Fully Furnished*. London: Pickering & Inglis, n. d.
- Matheson, George. *Rest by the River*. London: Hodder & Stoughton, 1906.
- McClain, Alva J. *The Greatness of the Kingdom*. Chicago: Moody Press, 1968.

- Metzger, Bruce M. *The New Testament: Its Background, Growth, and Content*. Nashville: Abingdon Press, 1965.
- Meyer, Frederick Brotherton. *Paul*. London: Morgan & Scott, n. d.
- Meyer, Frederick Brotherton. *Through the Bible Day by Day*. Philadelphia: American S. S. Union, 1918.
- Miller, J. R. *Come Ye Apart*. New York: Thomas Crowell & Co., 1887.
- The Ministry of Keswick, First Series, 1892—1919*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1963.
- The Ministry of Keswick, Second Series, 1892—1919*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1964.
- Moorehead, William G. *Outline Studies in Acts and the Epistles*. Chicago: Fleming H. Revell, 1902.
- Moorehead, William G. *Outline Studies in the New Testament: Acts to the Ephesians*. Pittsburgh: United Presbyterian Board of Publications, 1902.
- Moorehead, William G. *Outline Studies in the New Testament: Philippians to Hebrews*. Pittsburgh: United Presbyterian Board of Publications, 1905.
- Morris, Leon. *Understanding the New Testament: 1 Timothy, 2 Timothy, Titus, Philemon, Hebrews, James*. Philadelphia: A. J. Holman Company, 1978.
- Morrison, G. H. „Morrison on Luke,“ *The Glasgow Pulpit Series, Vol. I*. Chattanooga, TN: AMG Publishers, 1978.
- Morgan, G. Campbell. *Searchlights from the Word*. London: Oliphants, 1970.
- Murray, Andrew. *The Holiest of All*. Westwood, NJ: Fleming H. Revell, 1960.
- Myers, F. W. H. *St. Paul*. London: Samuel Bagster & Sons Ltd., n. d.
- Nee, Watchman. *Do All to the Glory of God*. NY: Christian Fellowship Publishers, Inc. 1974.
- New and Concise Bible Dictionary*. London: G. Morrish, 1897—1900.
- Orr, J., ed. *International Standard Bible Encyclopaedia*. 5 vols. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1939.
- Orr, William W. *Bible Hints on Rearing Children*. Wheaton, IL: InerVarsity Press, 1955.
- Pentecost, J. D. *Your Adversary the Devil*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1969.
- Pfeiffer, Charles F. and Everett F. Harrison, eds. *The Wycliffe Bible Commentary*. Chicago: Moody Press, 1962.
- Phillips, J. B. *The Young Church in Action*. New York: The Macmillan Company, 1956.
- Pierson, A. T. „Knowing the Scriptures.“ New York: Gospel Publishing House, 1910.
- Pierson, A. T. „The Work of Christ for the Believer,“ *The Ministry of Keswick, First Series, 1892—1919*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1963.
- Pink, Arthur W. *The Attributes of God*. Swengel, Pennsylvania: Bible Truth Depot, n. d.
- Pollock, A. J. *The Apostle Paul and His Missionary Labors*. New York: Loizeaux Brothers, n. d.

- Pollock, A. J. *Modernism Versus the Bible*. London: Central Bible Truth Depot, n. d.
- Pollock, A. J. *Why I Believe the Bible is the Word of God*. London: Central Bible Truth Depot, n. d.
- Pohle, Ella E. C. I. *Scofield's Question Box*. Chicago: The Bible Institute Colportage Association, 1917.
- Reid, R. J. *How Job Learned His Lesson*. New York: Loizeaux Brothers, n. d.
- Robertson, A. T. *Word Pictures in the New Testament*. 6 vols. New York: Harper & Bros., 1930.
- *Robinson, John A. T. *Honest to God*. Philadelphia: The Westminster Press, 1963.
- Rogers, E. W. *Concerning the Future*. Chicago: Moody Press, 1962.
- Rogers, E. W. *Jesus the Christ*. London: Pickering & Inglis, 1962.
- Ryle, John Charles. *Expository Thoughts on the Gospels*. 3 vols. New York: Fleming H. Revell, 1858.
- Ryle, John Charles. *Holiness*. Grand Rapids: Baker Book House, 1979.
- Ryle, John Charles. *Practical Religion*. London: Jas. Clarke & Co., Ltd., 1959.
- Ryrie, Charles C. *The Grace of God*. Chicago: Moody Press, 1975.
- Ryrie, Charles C. *The Ryrie Study Bible, New King James Version*. Chicago: Moody Press, 1985.
- Salmon, George. *A Historical Introduction to the Study of the Books of the New Testament*. London: John Murray, 1894.
- Sanders, J. Oswald. *A Spiritual Clinic*. Chicago: Moody Press, 1958.
- Sanders, J. Oswald. *Spiritual Problems*. Chicago: Moody Press, 1971.
- Sauer, Erich. *The Dawn of World Redemption*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1953.
- Scorer, C. G. *The Bible and Sex Ethics Today*. London: The Tyndale Press, 1967.
- Scott, Walter. *Bible Handbook to the New Testament*. Charlotte, North Carolina: Books for Christians, 1977.
- Scroggie, W. Graham. *Know Your Bible: A Guide to the Gospels*. London: Pickering & Inglis, 1948.
- Scroggie, W. Graham. „Paul's Prison Prayers,“ *The Ministry of Keswick, Second Series*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1964.
- Spurgeon, Charles H. *The Treasury of the New Testament*. London: Marshall, Morgan & Scott, n. d.
- Stalker, James. *Life of St. Paul*. Fleming H. Revell, 1912.
- Stevens, G. B. *The Theology of the New Testament*. New York: Chas. Scribner's Sons, n. d.
- Stewart, James A. *Evangelism*. Swengel, PA: Reiner Publications, n. d.
- Stewart, James A. *Pastures of Tender Grass*. Further documentation unavailable.
- Stewart, James S. *The Life and Teachings of Jesus Christ*. Nashville: Abingdon Press, 1958.
- Stewart, James S. *A Man in Christ*. New York: Harper & Row, 1935.

- Stewart, James S. *Pastures of Tender Grass*. Philadelphia: Revival Literature, 1962.
- Stonehouse, Ned B. *Origins of the Synoptic Gospels — Some Basic Questions*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1963.
- Strombeck, J. F. *First the Rapture*. Moline, IL: Strombeck Agency, Inc., 1950.
- Strong, A. H. *Systematic Theology*. Philadelphia: The Judson Press, 1943.
- Swindoll, Charles. *Growing in the Seasons of Life*. Portland: Multnomah Press, 1983.
- Taylor, Mrs. Howard. *Behind the Ranges*. London: Lutterworth Press, 1944.
- Thiessen, Henry Clarence. *Introduction to the New Testament*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1943.
- Tozer, A. W. *That Incredible Christian*. India: Alliance Publications, 1964.
- Tozer, A. W. *The Root of the Righteous*. Chicago: Moody Press, 1955.
- Trench, Richard Chevenix. *Synonyms of the New Testament*. London: Kegan Paul, Trench, Trubner & Co., Ltd., 1901.
- Unger, Merrill F. *Unger's Bible Dictionary*. Chicago: Moody Press, 1966.
- Unger, Merrill F. *Unger's Bible Handbook*. Chicago: Moody Press, 1966.
- Unger, Merrill F. *Zechariah*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1963.
- Van Oosterzee, J. J. „The Pastoral Letters.“ *Lange's Commentary on the Holy Scriptures*. Vol. 23. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, n. d.
- Velikovskiy, I. *Earth in Upheaval*. New York: Doubleday and Co., 1955.
- Vincent, Marvin R. *Word Studies in the New Testament*. 4 vols. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1957.
- Vine, W. E. *The Divine Plan of Missions*. London: Pickering & Inglis, n. d.
- Vine, W. E. *Expository Dictionary of New Testament Words*. Old Tappan, NJ: Fleming H. Revell, 1966.
- Walvoord, John F. and Roy B. Zuck, eds. *The Bible Knowledge Commentary: New Testament Edition*. Wheaton, Illinois: Victor Books, 1983.
- Warfield, B. B. *Christology and Criticism*. New York: Oxford University Press, 1929.
- Watson, David. *Discipleship*. London: Hodder & Stoughton, 1981.
- Weatherhead, Leslie D. *Prescription for Anxiety*. London: Hodder & Stoughton, 1956.
- Webb-Peploe, H. W. „Grace and Peace in Four Pauline Epistles.“ *The Ministry of Keswick, First Series*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1963.
- Williams, George. *The Student's Commentary on the Holy Scriptures*. Grand Rapids: Kregel Publications, 1953.
- Wuest, Kenneth S. *Ephesians and Colossians in the Greek New Testament*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1957.
- Wuest, Kenneth S. *In These Last Days*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1954.
- Wuest, Kenneth S. *Wuest's Expanded Translation of the Greek New Testament*. 3

vols. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1956—1959.

Young, Dinsdale T. *The Enthusiasm of God*. London: Hodder & Stoughton, 1906.

Young, Dinsdale T. *Neglected People of the Bible*. London: Hodder & Stoughton, 1901.

Young, Dinsdale T. *Unfamiliar Texts*. London: Hodder & Stoughton, 1901.

Young, Dinsdale T. *The Unveiled Evangel*. London: Robert Scott, 1912.

Zahn, Theodor. *Introduction to the New Testament*. 3 vols. Minneapolis: Klock & Klock Christian Publishers, 1977.

СТАТИИ И ПЕРИОДИЧНИ ИЗДАНИЯ

Christian Truth Magazine, various dates.

Daily Notes of the Scripture Union. London: C. S. S. M., various dates.

*Homrighousen, E. G. „The Second Epistle of Peter,“ *Exposition*, IB, XII, 1957.

Our Daily Bread. Grand Rapids: Radio Bible Class, various dates.

The Sunday School Times. Homer L. Payne. „What Is a Missionary Church?“ Feb. 22, 1964.

Toward the Mark. Weston-super-Mare, Vol. 5, No. 6 (1976).

ПАМФЛЕТИ

Cutting, George. „The Old Nature and the New Birth.“ New York: Loizeaux Brothers, n. d.

Green, Samuel. „Scripture Testimony to the Deity of Christ.“ Oak Park, Illinois: Bible Truth Publishers, 1959.

Hole, F. B. „The Administration of the Mystery.“ London: Central Bible Truth Depot, n. d.

*National Council of Churches, „Called to Responsible Freedom.“

Scofield, C. I. „Rightly Dividing the Word of Truth.“

ПРОРОЧЕСТВА ЗА МЕСИЯТА, ИЗПЪЛНЕНИ В ИСУС ХРИСТОС

Представени тук според реда на изпълнението

ПРОРОЧЕСКО ПИСАНИЕ	ПРЕДМЕТ	ИЗПЪЛНЕНИЕ
<p>Бит. 3:15 „Ще поставя и вражда между тебе и жената и между твоето потомство и нейното потомство; то ще ти нарани главата, а ти ще му нараниш петата.“</p>	семето на жената	<p>Гал. 4:4 „...а когато се изпълни времето, Бог изпрати Сина Си, Който се роди от жена, роди се и под закона...“</p>
<p>Бит. 12:3 „Ще благословя ония, които те благославят, а ще прокълбна всеки, който те кълбне; и в тебе ще се благословят всички земни племена.“</p>	потомството на Авраам	<p>Мат. 1:1 „Родословието на Исуса Христа, Син на Давид, Син на Авраам.“</p>
<p>Бит. 17:19 „Но Бог каза: Не, а жена ти Сара ще роди син, и ще го наречеш Исаак; и с него ще утвърдя завета Си за вечен завет, който ще бъде и за потомството му след него.“</p>	потомството на Исаак	<p>Лука 3:34 „Юда Яковов; Яков Исааков; Исаак Авраамов; Авраам Таров; Тара Нахоров“.</p>
<p>Чис. 24:17 „Виждам Го, но не сега; гледам Го, но не от близо; ще излезе звезда от Якова, и ще се въздигне скиптер от Израеля; ще порази моавските първенци, и ще погуби всичките Ситови потомци.“</p>	потомството на Яков	<p>Мат. 1:2 „Родословието на Исуса Христа, син на Давид, син на Авраам.“</p>
<p>Бит. 49:10 „Не ще липсва скиптер от Юда, нито управителен жезъл отсрещ нозете му, докле гоїде Сило; и Нему ще се покоряват племената.“</p>	от Юдовото племе	<p>Лука 3:33 „Наасон Аминадавов; Аминадав Арниев; Арний Есронов; Есрон Фаресов; Фарес Юдов“.</p>

Ис. 9:7

„Управлението Му и мирът непрестанно ще се увеличават, на Давидовия престол и на Неговото царство, за да го утвърди и поддържа, чрез правосъдие и чрез правда от сега и до века. Ревността на Господа на силите ще извърши това.“

наследник на Давидовия престол

Лука 1:32, 33

„Той ще бъде велик, и ще се нарече Син на Всевишния; и Господ ще Му даде престола на баща Му Давида. Ще царува над Якововия дом до века; и царството Му не ще има край.“

Пс. 45:6, 7; 102:25-27

„Твоят престол, Боже, е до вечни векове; скиптърът на Твоето царство е скиптър на правота. Възлюбил си правда и намразил си нечестие; затова, Боже, Твоят Бог Те е помазал с миро на радост повече от Твоите събрания.“

„Отдавна Ти, Господи, си основал земята, и дело на Твоите ръце са небесата. Те ще изчезнат, а Ти ще пребъдваш; да, те всички ще овехтеят като греха; като облекло ще ги сменшиш, и ще бъдат изменени.“

помазан и вечен

Евр. 1:8-12

„А за Сина казва: „Твоят престол, о Боже, е до вечни векове; и скиптърът на Твоето царство е скиптър на правота. Възлюбил си правда и намразил си беззаконие; затова, Боже, Твоят Бог Те е помазал с миро на радост повече от Твоите събрания.“ И пак: „В началото Ти, Господи, си основал земята, и дело на Твоите ръце е небото; Те ще изчезнат, а Ти пребъдваш; да! те всички ще овехтеят като греха, и като одежда ще ги свиееш, и те ще бъдат изменени; но Ти си същият, и Твоите години няма да се свършат.“

Мих. 5:2

„А ти, Витлеем Ефратов, *макар и да си малък*, за да бъдеш между Юдовите родове, от тебе ще излезе за Мене Един, Който ще бъде владетел в Израеля, Чийто произход е от начало, от вечността.“

роден във Витлеем

Лука 2:4, 5, 7

„И тъй, отиде и Йосиф от Галилея, от града Назарет, в Юдея, в Давидовия град, който се нарича Витлеем (понеже той беше от гома и от рода Давидов), за да се запише с Мария, която беше сгодена за него, и беше непразна. ...И руди първородния си Син, пови Го и положи Го в ясли, защото нямаше място за тях в гостилницата.“

Дан. 9:25

„Знай, прочее, и разбери, че от влизането на заповедта да се съгради изново Ерусалим до княза Месия ще бъдат седем седмици; и за шестдесет и две седмици ще се съгради изново, с улици и окоп, макар в размирни времена.“

Ис. 7:14

„Затова Сам Господ ще ви даде знамение: ето, девица ще зачене и ще роди Сын, и ще Го нарече Емануил.“

Ер. 31:15

„Така казва Господ: Глас се чува в Рама, ридание и горчиво плакане; Рахил оплаква чадата си, и не иска да се утеши за чадата си, защото ги няма.“

времето за Неговото раждане

да бъде роден от девица

избиване на деца

Лука 2:1, 2

„А в ония дни излезе заповед от Кесаря Август да се запише целия свят. Това беше първото записване, откакто Квириний управляваше Сирия.“

Лука 1:26, 27, 30, 31

„А в шестия месец ангел Гавриил бе изпратен от Бога в галилейския град, наречен Назарет, при една девица, сгодена за мъж, на име Йосиф, от Давидовия дом; а името на девицата бе Мария.... И ангелът ѝ рече: Не бой се, Мария, защото си пригостила Божието благоволение. И ето, ще заченеш в утробата си и ще родиш син, Когото ще наречеш ИСУС.“

Мат. 2:16-18

„Тогава Ирод, като видя, че беше подигран от мъдреците, разяри се твърде много и прати да погубят всички мъжки младенци във Витлеем и във всичките му околности, от две години и по-долу, според времето, което внимателно бе изучил от мъдреците. Тогава се изпълни реченото от пророк Еремия, който казва: „Глас се чува в Рама, ридание и горчиво плакане; Рахил оплаква чадата си, и не иска да се утеши за чадата си, защото ги няма.“

Ос. 11:1

„Когато Израел бе младе-
нец, тогава го възлюбих, и
из Египет повиках сина
Си.“

бягство в Египет

Мат. 2:14, 15

„И тъй, той стана, взе
детето и майка му през
нощта и отиде в Египет,
където остана до Иродо-
вата смърт; за да се сбъд-
не реченото от Господа
чрез пророка, който каз-
ва: „От Египет повиках
Сина Си.“

Ис. 40:3-5

„Глас на един, който вика:
„Пригответе в пустиня-
та пътя за Господа, нап-
равете в безводното мяс-
то прав друм за нашия
Бог. Всяка долина ще се
издигне, и всяка планина и
хълм ще се сниши; криви-
те места ще станат пра-
ви, и неравните места —
поле; и славата Господна
ще се яви, и всяка твар
купно ще я види, защото
устата Господни изгово-
риха това.“

приготвяне на пътя

Лука 3:3-6

„И той отиваше по цяла-
та страна около Йордан
и проповядваше кръщение
на покаяние за прощаване
на греховете, както е пи-
сано в книгата с думите
на пророк Исая: „Глас на
един, който вика в пус-
тинята: Пригответе пътя
за Господа, прави напра-
вете пътеките Му. Всяка
долина ще се напълни и
всяка планина и хълм ще
се сниши; кривите пъте-
ки ще станат прави, и не-
равните места гладки пъ-
тища; и всяка твар ще
види Божието спасение.“

Мал. 3:1

„Ето, Аз изпращам вес-
тителя Си, който ще ус-
трои пътя пред Мене; и
Господ, Когото търсите,
неочаквано ще дойде в
храма Си, Да! Ангелът на
завета, когото вие жела-
ете. Ето, иде, казва Гос-
под на силите.“

идване на Неговия
предвестник

Лука 7:24, 27

„А когато си отидоха из-
пратените от Йоан,
Исус почна да говори на
народа за Йоан: Какво из-
лязохте да видите в пус-
тинята? Тръстика ли от
вятър разлюлявана?
...Това е оня, за когото е
писано:

„Ето, Аз изпращам вес-
тителя Си пред Твоего
лице, който ще устрои
пътя Ми пред Тебе.“

Мал. 4:5, 6

„Ето, аз ще ви изпратя пророк Илия, преди да дойде великият и страшен ден Господен; и той ще обърне сърцето на бащите към чадата, и сърцето на чадата към бащите им, да не би да дойде и поразя земята с проклетия.“

Пс. 2:7

„Аз ще изявя постановлението; Господ ми каза: Ти си Мой Син; аз днес те родих.“

Ис. 9:1, 2

„Но на измъчената земя не ще има мрак както в предишните времена, когато Той унижи земята Завулон и земята Нефталим; но в послешните време ще я направи славна — нея, която [е] по пътя към езерото, от татък Йордан, Галилея на народите. Людете, които ходеха в тъмнина, видяха голяма светлина; на ония, които седяха в земя на мрачна сянка, изгря им светлина.“

Пс. 78:2—4

„Ще отворя устата си в притча, ще произнеса гатанки от древността. Това, което чухме и научихме, и нашите бащи ни разказаха, няма да го скрием от чадата им в идното поколение, но ще повествуваме хвалите на Господа, Неговата сила и чудесните дела, които извърши...“

удване на Илия

прогласен като Божия
Син

служение в Галилея

говорене с притчи

Мат. 11:13, 14

„Защото всичките пророци и законът пророкуваха до Йоан; и ако искате да го приемете, този е Илия, който имаше да дойде.“

Мат. 3:17

„И ето глас от небесата, който казваше: Този е възлюбеният Ми Син, в Когото е Моето благоволение.“

Мат. 4:13—16

„И като напусна Назарет, дойде и се настани в Капернаум, край езерото, в Завулоновите и Нефталимовите предели; за да се сбъдне реченото чрез пророк Исая, който казва: „Завулоновата и Нефталимовата земя, край езерото, отвъд Йордан, езическа Галилея; людете, които седяха в тъмнина, видяха голяма светлина, и на ония, които седяха в страната на мрачната сянка, на тях изгря светлина.“

Мат. 13:34, 35

„Всичко това Исус изказа на народа с притчи, и без притчи не им говореше; за да се изпълни реченото чрез пророка, който казва: „Ще отворя устата си в притчи; ще изкажа скритото още от създаването на света.“

Второзак: 18:15

„Господ твоят Бог ще ти въздигне отсред тебе, от братята ти, пророк както е въздигнал мене; него слушайте.“

пророк

Деян. 3:20, 22

„...и Той ще ви изпрати определения за вас Христа Иисуса,... защото Мойсей е казал: „Господ Бог ще ви въздигне от братята ви пророк, както въздигна мене; Него слушайте във всичко, каквото би ви рекъл.“

Ис. 61:1, 2

„Духът на Господ Йеова е на Мене; защото Господ Ме е помазал да благовествам на кротките, прати Ме е да превържа сърцесъкрушените, да проглася освобождение на пленниците и отваряне затвора на вързаните, да проглася годината на благоволение на Господно, и деня на въздаянието на нашия Бог; да утеша всичките наскърбени.“

превързване на сърцесъкрушените

Лука 4:18, 19

„Духът на Господа е на Мене, защото Ме е помазал да благовестявам на сиромасите; прати Ме да проглася освобождение на пленниците, и прогледване на слепите, да пусна на свобода угнетените, да проглася благоприятната Господна година.“

Ис. 53:3

„Той бе презрян и отхвърлен от човеците. Човек на скърби и навикнал на печал; и като човек, от Когото отвърщат хората лице, презрян бе и за нищо Го не счехоме.“

отхвърлен от Собствения Си народ — евреите

Йоан 1:11

„У Своите си дойде, но Своите Му не Го приеха.“
Лука 23:18
Но те всички единогласно изкрещяха: „Махни Този и пусни ни Варава.“

Пс. 110:4

„Господ се закле (и не ще се разкае): „Ти си свещеник до века според чина Мелхиседеков.“

свещеник според Мелхиседековия чин

Евр. 5:5, 6

„...така и Христос не присвои на Себе Си славата да стане първосвещеник, а Му я даде Оня, Който Му е казал: „Ти си Мой Син. Аз днес Те родих.“ Както и на друго място казва: „Ти си свещеник до века според чина Мелхиседеков.“

Зах. 9:9

„Радвай се много, сионова гъщерьо! Възкликавай, ерусалимска гъщерьо! Ето, твоят Цар иде при тебе. Той е праведен и възседнал на осел, да!, на осле, рожба на ослица.“

триумфално влизане

Марко 11:7, 9, 11

„И докарват ослето при Исуса, и намятат на него грехите си; и Той го възседна. ...И тия, които вървяха отпред, и тия, които вървяха изподире, викаха: Осанна! Благословен, Който иде в Господното име! ...И влезе Исус в Ерусалим, в храма, и като разгледа всичко, отиде във Витания с дванадесетте.“

Пс. 8:2

„Из устата на младенците и сучещите укрепил си сила против противниците Си, за да накараш да млъкне врагът и отмъстителят.“

боготворен от децата

Мат. 21:15, 16

„А главните свещеници и книжници като видяха чудесните дела, които сториха в храма, казвайки: Осанна на Давидовия Син!, възнегодуваха и рекоха Му: Чуваш ли какво казват тия? А Исус им каза: Чувам. Не сте ли никога чели тая дума: „Из устата на младенците и сучещите приготвил си хвала?“

Ис. 53:1

„Кой е повярвал известието ни? И на кого се е открила мишцата Господна?“

неповярван

Йоан 12:37, 38

„Но ако и да беше извършил толкова много знамения пред тях, те пак не вярваха в Него; за да се изпълни казаното от пророк Исаия, който рече: „Господи, кой от нас е повярвал на онова, което сме чули? И мишцата Господна на кого се е открила?“

Пс. 41:9

„Да! — самият ми близък приятел, на когото имах доверие, който ядеше хляба ми, дигна своята пета против мене.“

предаден от близък приятел

Лука 22:47, 48

„Докато още говореше, ето едно множество: и този, който се наричаше Юда, един от дванадесетте, вървеше пред тях;

Зах. 11:12

„Тозава рекох: Ако ви се види добро, дайте *ми* заплатата ми, но ако не, недейте. И тъй, те ми претеглиха за заплатата тридесет сребърника.“

предаден за тридесет сребърника

и приближи се до Исуса, за да Го целуне. А Исус му рече: Юдо, с целувка ли предаваш Човешкия Син?“

Мат. 26:14, 15

„Тозава един от дванадесетте, наречен Юда Искаримотски, отиде при първосвещениците и рече: Какво обичате да ми дадете, и аз ще ви Го предам? И те му претеглиха тридесет сребърника.“

Пс. 35:11

„Несправедливи свидетели възстават и питат ме за *неща*, за които аз не зная нищо.“

обвинен от лъжесвидетели

Марко 14:57, 58

„Сетне някои станаха и лъжесвидетелстваха против Него, като казаха: Ние Го чухме да казва: Аз ще разруша тоя ръкомворен храм, и за три дни ще съградя друг, неръкомворен.“

Ис. 53:7

„Той беше угнетяван, но смири Себе Си, и не отвори устата Си; както агне, водено на клане, и както овца, която пред стригача си не издава глас, така Той не отвори устата Си.“

на обвиненията отговаря с мълчание

Марко: 15:4, 5

„А Пилат пак Го попита, казвайки: Нищо ли не отговаряш? Виж за колко неща Те обвиняват! Но Исус нищо вече не отговори, така щото Пилат се чудеше.“

Ис. 50:6

„Гърба Си дадох на биене, и бузите Си на скубачите на косми; не скрих лицето Си от безчестие и заплъвания.“

оплът и бит

Мат. 26:67

„Тозава Го заплъваха в лицето и Го блъскаха; а други Му удряха плесниците...“

Пс. 35:19

„Да не тържествуват над мене ония, които несправедливо враждуват против мене; нито да намигват с очи ония, които ме мразят без причина.“

мразен без причина

Йоан 15:24, 25

„Ако не бях сторил между тях делата, които никои друг не е сторил, грех не биха имали; но сега видяха и намразиха и Мене, и Отца Ми. Но *това става*, за да се изпълни писаното

Ис. 53:5

„Но Той *биде* наранен поради нашите престъпления, бит *биде* поради нашите беззакония; на Него гоїде наказанието, докарващо нашия мир, и с Неговите рани ние се изцелихме.“

жертва вместо нас

в закона им слово: „Нам-разиха Ме без причина.“

Римл. 5:6, 8

„Понеже когато ние бяхме още немощни, на нагледното време Христос умря за нечестивите. ...Но Бог препоръчва Своята към нас любов в това, че когато още бяхме грешници, Христос умря за нас.“

Ис. 53:12

„Затова ще Му определя дял между великите, и Той ще раздели корист със силните, защото изложи душата Си на смърт, и към престъпници биде причислен, и взе на Себе Си греховете на мнозина, и ходатайства за престъпниците.“

разпънат с престъпници

Марко 15:27, 28

„И с Него разпънаха двама разбойници, един от дясно Му и един от ляво Му. И се изпълни писанието, което казва: „И с беззаконните се числи.“

Зах. 12:10

„А на Давидовия гом и на ерусалимските жители ще излезе дух на благодат и на моление; и те ще погледнат към Мене, Когато прободоха; и ще плачат за Него, както плаче някой за едничкия си син, и ще скърбят горчиво за Него, както скърби някой за първородния си.“

прободен в ръцете и краката

Йоан 20:27

„Тогава каза на Тома: Дай си пръста *тук* и виж ръцете Ми, и дай ръката си и тури я в ребрата Ми; и не бъди невярващ, а вярващ.“

Пс. 22:7

„Всички, които Ме гледат, ругаят Ме, отварят устните си, кимват с глава и *казват*: „Той упова на Господа: нека Го избави; нека Го избави, понеже има благоволение в Него.“

осмян и подигран

Лука 23:35

„И людете стояха, та гледаха. Още и началниците Го ругаеха, казвайки: Други е избавил; нека избави Себе Си, ако Този е Божият Христос, Неговият Избраник.“

Пс. 69:9 „Защото ревността за Твоя дом Ме изяде, и укорите на ония, които укоряват Тебе, паднаха върху Мене.“	укоряван	Римл. 15:3 „Понеже и Христос не угоди на Себе Си, но както е писано: „Укорите на ония, които укоряваха Тебе, паднаха върху Мене.“
Пс. 109:4 „За отплата на любовта ми те ми станаха противници; но аз все съм на молитва.“	в молитва за враговете Си	Лука 23:34 „А Исус каза: Отче, прости им, защото не знаят какво правят. И като разделиха грехите Му, хвърлиха жребие за тях.“
Пс. 22:17, 18 „Мога да преброя всичките си кости, хората се взират в Мене и Ме гледат. Разделиха си грехите Ми и за облеклото Ми хвърлиха жребие.“	войниците хвърлят жребие за Неговите грехи	Мат. 27:35, 36 „И когато Го разпънаха, разделиха си грехите Му, като хвърлиха жребие. И седяха да Го пазят там.
Пс. 22:1 „Боже Мой, Боже Мой, защо си ме оставил? <i>Защо стоиш</i> далеч и не Ми помагаш, <i>ниито внимаваш</i> на думите на охкането Ми?“	оставен от Бога	Мат. 27:46 „А около деветия час Исус извика със силен глас и каза: Или, или, лама саввахтани?, тоест: Боже Мой, Боже Мой, защо си ме оставил?“
Пс. 34:20 „Той пази всичките му кости; ни една от тях не се строшава.“	ниито една Негова кост не бива счупена	Йоан 19:32, 33, 36 „Затова дойдоха войниците и пребиха пицялите на единия и на другия, които бяха разпънати с Исуса. Но когато дойдоха при Исуса и Го видяха вече умрял, не Му пребиха пицялите. ...Защото това стана, за да се изпълни написаното: „Кост Негова няма да се строши.“
Зах. 12:10 „А на Давидовия дом и на ерусалимските жители ще излезе дух на благодат и на моление; и те ще погледнат към Мене, Кого-	прободен в ребрата	Йоан 19:34 „Обаче един от войниците прободе с копие ребрата Му; и веднага изтече кръв и вода.“

то прободоха; и ще плачат за Него както плаче някой за едничкия си син, и ще скърбят горчиво за Него както скърби някой за първородния си.“

Ис. 53:9

„И определиха гроба Му между злодеите, но по смъртта Му при богатия; защото не беше извършил неправда, нито имаше измама в устата Му.“

Пс. 16:10

„Защото няма да оставиш душата ми в преизподнята*; нито ще допуснеш угодника Си да види изтление.“

Пс. 49:15

„Но Бог ще изкупи душата ми от силата на преизподнята*, защото ще ме приеме.“

Пс. 68:18

„Възлязъл си на високо; пленил си пленници; взел си в дар човеци, даже и непокорните, за да обитаваши *като* Господ Йеова.“

погребан от богатия

ще бъде възкресен

ще се възнесе и ще седне от дясната страна на Бога

Мат. 27:57-60

„И когато се свечери, дойде един богатияш от Ариматей, на име Йосиф, който също беше се учил при Исус. Той дойде при Пилат и поиска Исусовото тяло. Тогава Пилат заповяда да му се даде. Йосиф, като взе тялото, обви го с чиста плащеница, и го положи в своя нов гроб, който бе изсякъл в скалата; и като привали голям камък на гробната врата, отиде си.“

Марко 16:6, 7

„А той им казва: Недейте се учудва; вие търсите Исуса Назарянина, разпнатия. Той възкръсна; няма Го тук; ето мястото, където Го положиха. Но идете, кажете на учениците Му и на Петър, че отива пред вас в Галилея; там ще Го видите, както ви каза.“

Марко 16:19

„И тъй, след като им говори, Господ Исус се възнесе на небето и седна отдясно на Бога.“

1 Кор. 15:4

„...че бе погребан; че биде възкресен на третия ден според писанията...“

Еф. 4:8

„Затова казва: „*Като възлезе на високо, плени плен и даде дарове на човеците.*“

* Букв. Шеол. — Бел. на прев.

На тридесетгодишна възраст Уилям Макдоналд дал едно обещание на Господа – да напише коментар, който стих по стих да обяснява разбираемо целия Нов Завет. Настоящият коментар е изпълнението на това обещание и плодът на повече от четиридесетгодишно интензивно изучаване на Библията, на дългогодишна учителска дейност и на едно вярно и последователно служение на Господа. Това, което прави този коментар толкова ценен, е целта, която си поставя, както и пътя, по който постига тази цел. Тук не става дума за просто предаване на знания или някакви теоретични прозрения, а за това да се възвелечи личността и делото на Господ Исус Христос, да се изявят връзки в Писанието, които ни помагат да разберем Божиите мисли, и така тълкуването да послужи за назидание. Авторът не подминава трудните пасажи, като че ли те не представляват проблем, а открито се занимава с трудностите. Там където съществуват различни тълкувания, той заема една твърда позиция, като обаче респектира и други сериозни схващания. Това е един коментар, който със своята ясна и проста структура превръща четенето в удоволствие и стимулира към едно систематично и последователно изучаване на Библията.

за автора:

Уилям Макдоналд е един високо ценен библейски учител и автор на над 60 книги, някои от които вече са преведени и на други езици. От 1947 до 1965 г. той преподава в библейското училище Емаус, като от 1959 г. е негов ръководител. След усилен преподавателска дейност в Америка и в чужбина от 1973 г. насам той е член на съвета на сътрудниците в Програмата за обучение на работници в Сан Леандро, Калифорния.

за редактора:

Артур Фарстаг е посещавал Националната академия за изкуства във Вашингтон, библейското училище Емаус, където е бил ученик на Уилям Макдоналд, Вашингтонския библейски колеж и Теологическата семинария в Далас. В Далас му биват присъдени титлите магистър по старозаветно богословие и доктор по новозаветно богословие. Там той учи пет и половина години гръцки език. В продължение на седем години той издава Новия Кинг Джеймс превод на Библията. Освен своята дейност като писател и издател Фарстаг се занимава с активна проповедническа дейност, главно в Далас. Той е написал въведенията към коментара на отделните библейски книги, както и допълнителните забележки към гръцкия оригинален текст.